

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
P.4.26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
P.4.26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
P.4.26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
P.4.26

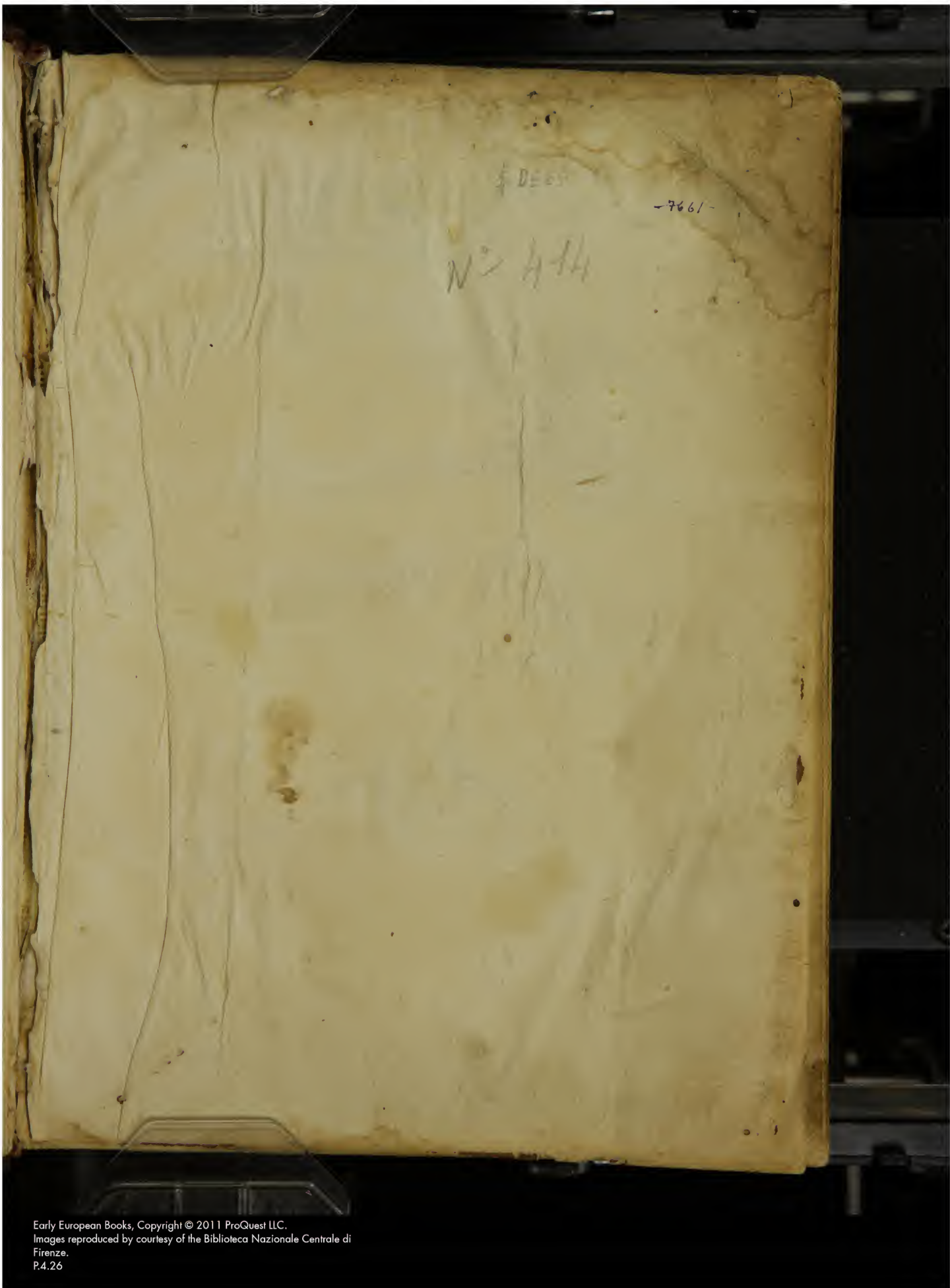
INCUNABULI
P
4
26
Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze

[c. 1488] 6J 1974 p. 84

1618290

Get Massimo, 1717

⊕

DEES

-7661-

N° 44

6c.19

P. 4.26

C III
I77.

Tabſla

Liber creaturaz ſiue de hoie compositus a reuerendo raymūdo ſebey dein artib² et medicina magistro. et in ſacra pagina egregio pfeſſore regente in alma vniuerſitate tholoſiana.

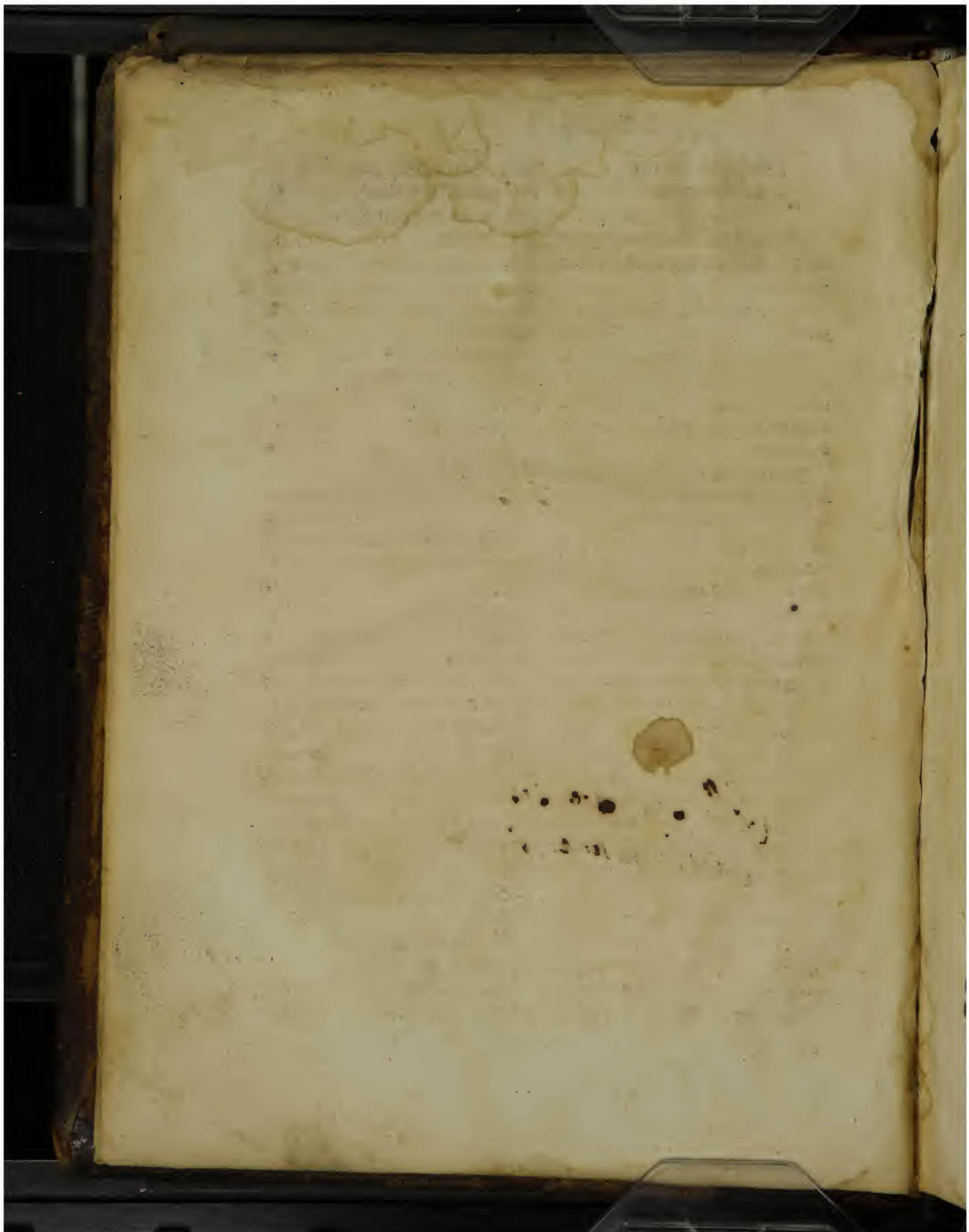
Auguſta cl. quita

La compositione

concolorata

*Coll. Laur. Soc. Iesu
Catal. Inſcrip. 1639*

*Ham
ms 14066*

Tabula:

Sequitur tabula
presentis opere.

Per sciaz tradicta i hoc ope cer-
tifico solui pōt oīs questio taz de
deo q̄ de hoīe et cognosci p̄nt om-
nes errores antiquoz p̄bōz pa-
ganoz et infidelium. folio .i.

Hec scia ē alphabetum omniū
scienciaz nā sicut alphabetū ē in
oībus libris et sciencijs incorpo-
ratum sic est hec scia in libris omniū
dictorum. folio .i.

Hec scia nulla indiget scia nec
arte nec p̄supponit grāmaticam
aut logicā nec aliquā de septez ar-
tibus liberalibz nec phisicaz nec
metaphisicā q̄ ē p̄ma oīm alia-
rum sciiaz in vera fundatione ex-
perientia folio .i.

Hec scia arguit per argumenta
infallibilia quibus nullz p̄dicere
pōt qm̄ arguit per verā experien-
ciam et per ea que sūt hoī certissi-
ma atqz notissima. folio .i.

Hec scia primo apparz vilis in
fine ē nobilissima qz tractat de ho-
mie et deo ac oībz creaturis. folio .i.

Duo sunt libri nobis a deo da-
ti scz liber nature et liber scripture
primz ē gñalis et oībus cōis scōs
nō s̄z doct tñ. folio .ij.

Hac scia nullz cognoscere pōt
nisi primz fuerit a culpa originali
mundat. iō antiqui p̄bōz illā sci-
re aut cognoscere n̄ potuerūt folio .ij.

Hec scia submittit correctioni

scē ecclie rōe tanq̄ ei que ē nigra
et regula fidei et vitæ. folio .ij.

De radice seu p̄ncipio aut ori-
gine istz scie. folio .ij.

Duo sunt ascēsus siue dicte p̄-
quas cognoscitur quinqz tractat
tres in hac certissima et experimē-
tali sciencia. folio .ij.

Prima scala est de oībus īferio-
ribus creaturis vsqz ad hoīem se-
cunda scala seu ascēsus est de ho-
mie vsqz ad deum folio .iij.

Tota rez creaturaz vniuersa
tas ad quattuor gradz reducitur
ex quelz cōponitur scala nature
folio .iiij.

Cōparatio hoīs ad alias res ī-
feriores fm cōuenientiā et diffe-
renciam folio .v.

Quod aliquis dñs est necessa-
rio supra hoīem cōcluditur per ea
que dicta sūt supra folio .vi.

In deo sunt ista quattuor vidz
esse viuere sentire et intelligere s̄z
esse est oīm istoz radix et fundamē-
tum folio .ix.

Quod in deo idē sunt viuere se-
tire et intelligere folio .x.

Esse ē fundamētuz radicale et
regula ad cognoscēdum et p̄ban-
dum oīa alia a deo folio .x.

Esse p̄prietates et cōditiones
declaranur folio .x.

De ipso esse regla datur et doc-
trina ad p̄bandū oīa folio .xi.

De duplici esse et de duplici fi-
eē sie de duplici nihil. folio .xij.

Esse oim rez et i ppa natura
ipis dei n snt idem. fo. xij.

Esse duplex e scz pma z simplici
um qd est pductu in esse. fo. xij

Istoz duoz ee adinuite. fo. xij

Esse dei pduxit oia de nihilo z
n naturalit n necessitate. fo. xiiij

Esse dei est ipm ee absq sui in
digencia. fo. xv

Esse dei pducit oia ppt fine scz
ppt seipm. fo. xv.

Esse mudi respicit ee dei ligam
indissolubili. fo. xvi

Comparato ee mudi. fo. xvi

Comparatio duoz esse ad duo
mundi lularia. fo. xvi

Doctrina dat dicte scale. fo. xvi.

Sequit doctrina d ipo viuere
secundum gradum fo. xvij

Quod duplex viuere pbatur
esse in deo. fo. xvij

Quod sntis pcess? et ordo sit in
ipo pbatur etia de viuere. fo. xvij

Generalis doctrina ta ad esse
q ad viuere z ad oia alia. fo. xvij

Sequit doctrina d ipo scire. fo. xvij

Sequit doctrina d ipo itelligere. ibid

Qued regla gnalis. fo. xxiij

Quod p itelligere pbatur deū n
ee corp? n res corporal. fo. ibid

Quod idē pbatur scire. fo. ibid

Quod sol? hō pōt itelligere z
h bz intellectum. fo. ibidem

Quod in infinitū itellectualia z
spūalia excedūt corpora et q visi
bilia nihil sūt respectu. fo. ibidez

Sequit de velle et libero arbi
trio. fo. xxiiij

Quod p itelligere seu p intelle
ctuz pcluditur z pbatur pfectōes
et voluntates dei. fo. ibidem

Quod nulla alia voluntas est
recta nisi concordet cum volunta
te dei. fo. ibidem

Sequitur de posse. fo. ibidē

Quo itelligi q de? sit summe
potēs et oipotēs. fo. ibidem

Qd p itelligere z sapere pbatur in
deo z pleitudo ē potēcie. fo. ibid

Quod posse z plenitudie potē
cie pbatur esse in deo. fo. ibid

Quod nō pōt esse nisi vni? sol?
de? oipotēs z sume potēs fo. xxiiij

Epilogatio pdictoz. fo. ibid

Hic ponūt rōes q pbatur pductō
nē ee i deo de ppa natura. fo. ibid

Quod etiā pductōes q reperit
unt in ee pducto de nihilo pōt p
bari pductio dei d deo. fo. xxvi

Quod idē pbatur ex pleitudie
locūditat que n pōt deficere vbi
est ois perfectio. fo. ibidez

Quod p dare et ex pleitudine
dādi manifestatur i deo eterna esse
ppo z eternitate summa. fo. ibid

Quod ex pdictis pcluditur sūa
ma trinitas psonaz in deo summa
trinitate ē vnus esse. fo. xxvij

Quod pductio p modū itellec
tus et nature tā repta manifestat
nobis de necessitate ee i deo aliaz

pductōē p aliū modū scz p modū
voluntatis et libertat fo. xxvij

Quod hō pōt pducī ad cogno
scendū q vna z ita infinita idiuisa
pōt ee pphēibile ab hoīe. fo. xxv

Quomodo oia q̄ pbata sūt per
n̄bum actiuū et passiuum in gra-
matica. fo. xxx.

General' epilogo. fo. xxxi

Sequit' de p̄paratione hoīs q̄
est in quarto gradu. fo. xxxi

De cōuenientia homis spūali
ad res scōi gradu q̄ h̄nt tātū vi-
uere cum esse. fo. xxxij

De similitudine et p̄uenientia
speciali hoīs ad res tertij ḡd^o que
sūt aialia bruta. fo. xxxiij

General' vñ colligit' ex ista cō-
paratōe speciali. fo. xxxiij

Sequit' scōa ps spālis de com-
paratōe hoīs q̄ ē dīaz et h̄ duob^o
mōis scz ḡnālē et spālē. fo. xxxiij

Qd̄ p̄mo ē scienda duplex p̄pa-
ratio scōm dīam oīm graduū et est
spūal' ista quēl^z gradu. fo. ibidē

De cōparatōe hoīs ad alias
res n̄ū graduum. fo. xxxv

Quod ex ista dīa hoīs ad alias
res fōdat' vna reglā hoīm certissi-
ma q̄ est necessaria d̄ deo. fo. ibidē

Sequitur mod^o et p̄ctiq̄ istius
regule ad p̄bādū p̄ ip̄az. fo. ibidē

Hic ponit' reglā affirmādī et ne-
gādī oia necessaria hoī iq̄tū hō ē
q̄ fūdat' alias creaturas. fo. xxxviij

Hic poitur fundamēta omniū
sequentium. fo. xxxix

Hic poitur cōclusio iq̄ cōcludit'
reglā et ars affirmādī. fo. xl

Aliud exemplum de v̄nitate
dei. fo. xli

De p̄ductiōe dīa it̄ se. fo. xliij

De oī potēcia dei spīa et boni

tate et cetera.

fo. ibidē

De veritate dei fidelitate et alia
pprietatibus eius fo. ibidē

De creatione fo. ibidē

De incarnatione fo. ibidē

De cōparatione filij dei in hu-
mana natura fo. ibidē

De resurrectiōe mortuorū. fo. xliij

De ascēsu ad celos fo. ibidē

De iudicio vniuersali fo. ibidē

De aīe immortalitate fo. ibidē

Cōclusio de oib^o p̄dictis super
fide christiana fo. xliij

Alia cōfirmatio ad debitū cre-
dendum fo. ibidē

Quod ex cōparatōe homis ad
alias res p̄ dīam ḡnālē scz liberī
arbitrij ḡnatur certissima cognitō
de hoīe et opib^o ei^o q̄ recte imēdia-
te et infalibiliter ducit certissimam
dei cognitionem fo. ibidē

Hic oñditur q̄liter cognitō nūc
habita de hoīe et de opib^o ei^o dī-
cit nos et facit ascēdere in dei cog-
nitiōē suaz p̄peratū. fo. xlvj.

Quod ex opibus hoīs oñditur
q̄ ille q̄ ē sup̄ hoīez p̄miator et pu-
nitor ē sūme potēs sūme sapiēs et
summe iustus fo. xlvij

Qd̄ etiā ē sūme iust^o fo. xlvij

Quod necesse ē q̄ sit vñ^o et idē
et nō plures qui sit punitor p̄mia-
tor et iudex principalis. fo. ibidē

Quod p̄ncipalis remuneratio
hoīs inq̄tūz hō et punitio ē itelle-
ctualis et spūalis inuisibilis et non
corporalis fo. ibidē

Quod p̄ p̄dicta oīs hō pōt' cer

titudinaliter cognoscere quā legē
debet timere. fo. xlii.

Quod opa hoīs nō statim duz
fuerūt facta punit vel remunerat
deus s; expectat. fo. xlii.

Quod ex opibus hoīs oñdit
duas esse principales ciuitates ⁊
ppetuas habitacōes hoīs sc; pa-
radis⁹ et infernus. fo. l.

Quod ex opib⁹ hoīs etiā inq̃-
tū hō oñditur immortalitas et ppe-
tuitas liberi arbitrii. fo. ibid.

Sequitur de pparatione hoīs
ad alias res trium graduum infe-
riorum penis differentiam spiri-
tuale et habent modum differē-
di singularem nulli rei inferiori
communicatum et est vltima et fi-
nalis comparatio in qua cōplet
scientia de homine. fo. li.

Quod in ista differentia et mō-
differendi pñctur quinq; grad⁹
adinuicem ordinati. fo. lii.

Quod sol⁹ homo potest gau-
dere de hijs que sunt ⁊ alie res
non possunt. fo. ibidem

Quod per istaz dīam hoīs ab
alijs rebus manifestatur et osten-
ditur debitum de iure nature ⁊ ve-
ra obligatō naturalis indebilis q̃
solus homo in vniuerso deo natu-

raliter est obligatus: ⁊ primo tam
pro se q̃ p oībus creaturis. fo. lii.

Hic declaratur experimentalr
q̃ omnia homini seruiūt et sūt p-
pter hominem. fo. lii.

Quod etiam omnia sūt ad bo-
num hominis q̃rum ad animam
quia omnia sunt ad gaudiū ⁊ doc-
trinam. fo. ly.

Aliaior declaratō gaudiij. fo. ibid

De conditionibus ⁊ circumstā-
cijs et modis istius obligationis
et primo de magnitudine obliga-
tionis fo. lvi

Quod magis est obligatus ho-
mo deo pro hijs que accepit in se
ipso q̃ pro toto mūdo fo. lviij

Quod ponderandus est homo
per suas partes vt sciatur q̃rum
valet fo. lix

Quod ponderandus est etiam
homo per aīam et corpus que sūt
partes eius principales fo. lxi

Quod plus obligatur homo p
anima q̃ pro corpore fo. lxij

De magnitudine obligatōnis
ex parte dantis sc; dei fo. lxiiij.

De magnitudine obligatōnis
ex parte accipientis ipsius homi-
nis fo. lxx

De ceteris conditionibus cir-
cumstancijs et proprietatibus isti-
us obligationis fo. ibidez

Hic ostenditur qd homo debet
tenetur et obligatur dare deo qd
retribuere quid recompanse p
omnibus datis et acceptis fo. ibid

Quod sola amoris retributio e
conuenientissima et acceptabilis
deo creatori nostro fo. lxxij

Quod solus amor e in quo po
test homo correspondere creatori
et de simili respodere vice. fo. ibid

Quo ordine et quali modo obli
gatur homo deo et ipsum amare
fo. lxxiij

Quod creature incessanter cla
mant ad hominem qd reddat deo
debitum amoris quod debet et ostē
dunt qualiter reddere d3 fo. ibidē

Doctrina et regula generalis
docens hominem qualiter et quo
modo debeat dare et reddere deo
omnia illa que ei tenetur dare et
etiam reddere fo. lxxix

Quod nulla potest esse excusa
tio de non reddendo debitum cō
tinuum amoris deo nec propter
penuriam nec propter impotenci
am nec fatigationem seruicij seu
laboris et penam. fo. lxx

Quod omne debitum et om
ne seruicium quod debet et obli
gatur homo reddere et soluere re
dundat et reuertitur in solam ho

minis utilitatem bonum et como
dum fo. lxx

De comparatiōe istorum duo
rum seruiciorum in ter se et ad ho
minem fo. lxxi

Quod per seruicium creatura
rum homo quasi ad oculum pos
test videre qd necessario deus est
qui manutinet oia in esse fo. lxxij

Quod per ista duo seruicia to
tus mundus est obligatus vni
et mirabiliter ordinatus cum deo
fo. ibidē

Quod ex prima obligatione
et ex primo debito amoris ad de
um oritur alia obligatio necessa
ria ad debitum amoris fo. lxxiij

Quod totus mundus creatu
rarum dicit et clamat qd homo est
tota et completa dei ymago impf
sa et cetera fo. ibidē

Quod quilibet homo tenetur
et obligatur amare quemlibet ho
minem fo. ibidem

Quod omnis homo tenetur a
mare alium quemcunq sicut seip
sum fo. lxxiij

Quod istud debitum secundū
et obligatio amoris erga hominē
redundat et reuertitur in solam ut
ilitatem hominis fo. ibidem

¶ Anij

Quod omne seruiciū creaturaz
idifferēter sine acceptatiōe psona
ruz cuilz hoi seruiciū iqrū ē yma
go dei maifestat q oēs hoies adi
uicem dñt se reputare tanq vnū
homine fo. ibidem

Recollectio eoz q dicūt q ho
mies oēs se dñt reputare tāq vnū
solum hominez fo. lxxv

Quod p vtutem pme z secūde
obligatiōis pcluditur duplex frat
nitas et societas scz spālis z gene
ralis fo. ibidem

Quod ē vnitate que dz ē de
iure nature iter hoies oritur inuisi
bilis fo. ibidez

Breuis epilogatio omnium p
dictorum fo. lxxvi

Scia de natura viribz cōditōi
bz seu pprietatibz z d fructu amo
ris fo. ibidem

Quod pncipalis fortitudo et
pprietas amoris. fo. lxxvij

Qualis sit ista mutatio et con
uerso fo. ibidez

Quod per istā pūctionē z mu
tationē amoris pōt vilificari z de
scendere infra se fo. ibidez

Quod nulla res iferior ē digna
de se amare nfoz sic deo dz dari p
mo cū nlla res iferior habeat amo
rē quē possit reddere et possit amo
rem nostrum meliorare et nobili
tare fo. lxxviii

Quod tm se extēdit amor et et
am volūtas quāruz se extēdit res
pmo amata z nō vltra ascēdit nec
descendit fo. lxxix

Similitudo et exēplū reale ad
occulū i quo oia que dicta sunt de
amore maifestātur et hoc ē q sic se
bz res pmo amata ad voluntatē z
amorē sic vir spōs? siue marit? ad
mulierē sponsam fo. lxxx

Exēplū familiare ad q pñt dict
de amore de volūtatē et de re pri
mo amata fo. ibidē

Capitulū de duobz amoribus
pimis et q nō sūt nisi duo amores
pimi vn? ē amor dei z dicitur cōis
et vniuersalis seu volūtas cōis et
vniuersalis et ali? amorē sui ipsi
us q dicitur amor ppri? seu pua
tus seu voluntas propria et pri
uata. fo. lxxxij.

Quod isti duo amores pimi sūt
inter se capitales in inimici cōtra
rij et aduersarij. fo. ibid.

Quod hō pmo diligens seipz
facit seipm tāq deū. fo. lxxxij

Quod sicut amor dei qñ est pri
mus et exordiū oim matoz quā
do est primus. fo. ibid

Et ideo qz deus nō indiget cre
aturis. fo. lxxxij

Quod amor dei et amor sui ip
sius sūt due porte due tanue duo
pncipia et duo lumina cogitatio
nis hominis. fo. lxxxv

Quod ex amore sui ipi? nascū
tur duo pncipales amores ma
li et ex illis alij. fo. ibid.

Quod sol? amor dei qñ est pri
m? facit verā vnionem iter hoies
causat diuisionem et litez inter ip
sos. fo. lxxxvi.

Quod ois hō qui pmo amat se
ipm amat se primo hunc hoiem ⁊
nō tāq̃ hoiem. fo. ibidem.

Quod homo q̃lz pōt viuere et
scire certitudinaliter per experien
tiā inq̃tū deus est. fo. lxxxvij.

De ultimo ⁊ finali fructu q̃ na
scitur ex istis duob⁹ primis amor
ibus. fo. lxxxviij.

Quod graduū duras sine fine
et tristicia q̃ finē nō hz sūt duo fru
er⁹ qui finalit nascūtur i volūtate
tāq̃ i agro de amore dei ⁊ de amo
re pprio sui ipsi⁹ tāq̃ de duob⁹ se
mib⁹ i ea pmo semiat fo. ibidem.

Declaratō q̃ ex dei amore qñ ē
prim⁹ oritur gaudium durans si
ne fine fo. lxxxix.

De cōditionib⁹ et pprietatib⁹
quib⁹ ē istō gaudiū fo. ibidē.

Quod istō gaudiū det vitā hoī
seu volūtati ⁊ cordi fo. lxxxix.

De gaudio qd nascit ex amore
dei dū hō viuit i h mūdo fo. ibid.

Quod gaudiū sepiternū qd ori
tur de amore dei pōt esse tali ⁊ sile
in ifinit⁹ eē suū ppriū gaudiū sine
impedimēto alterius. fo. lxxxix.

De magnitudie gaudiū post hāc
vitā ⁊ augmētatiōe sua fo. lxxxxiij.

De fructu qui nascit de amore
pprio et puato seu suūp⁹ seu vo
lūtatis post gaudiū fo. lxxxxiij.

De cōditionib⁹ ⁊ pprietatib⁹
et idumētis quib⁹ iductū ē gaudi
um qd nascit de amore sue pōpe
volūtati seu pprio amore fo. ibidē.

De pparatiōe duoz gaudioz

adinuicem cum duob⁹ amoribus
fo. lxxxix.

Regula ad cōparēdū ista duo
gaudia pphēdēt oia fo. lxxxvi.

De finali fructu qui nascit post
hāc vitā de amore pprio et de suo
malo gaudio et oñdit q̃ ya tristi
cia que finē nō hz ē final⁹ fructus
amoris ppriū gaudiū fo. ibidem.

Quod ista tristicia futura nūc
occultissima possit videri i clara ex
perientia fo. lxxxviij.

Quod nō solū patit aia etna tri
sticia a seipā intrinsec⁹ s; etiā a pe
na sibi debita a deo iflicta p vindi
ctā et iusticiā exterius fo. lxxxix.

De loco ⁊ istrumēto ppetue et
oñditur q̃ loc⁹ dz eē ifinit⁹ oim
quo dñt pici feces tot⁹ mūdi et q̃
ignis etern⁹ vrēs et nō se psumās
nec lucēs erit istrumētū ad cruciē
dum eternalit aīam fo.

Ut maior fiat declaratō hic po
nit fūdmētū qre pōt hō pugniri ⁊
dz pugniri ⁊ q̃lit debeat fo. ci.

Hic oñdit q̃ sit volūtatis dei. fo. ciij.

Quod ex ip a tristicia oñdit q̃
aia que erit eternalit pugnēda re
cuperabit cor p suū ppriū i illo sta
tu in quo erit magis tristabilis et
odibil⁹ ⁊ ptra aīe volūtati. fo. ibid.

De magnitudie et multiplica
tiōe tristicie post hāc vitā. fo. ibid.

Quod ex istis duob⁹ amorib⁹
ifabilit pcludit duas eē ciuitates
perpetuas oib⁹ mōis contrarias
et inimicus. fo. ciij.

Seq̃t de odio et oñdit q̃ obli

gatio hoīs oñdit se ad odiū sic ad
amorē et q̄ ead̄ est sciēcia de odio
et de amore. fo. ciij

De natura et viribus et p̄peta
tib⁹ odij et de fructu eius. fo. ibid̄

De duobus odijs sicut de duo
bus amoribus. fo. ibidem

De fructu amoris. fo. cv.

Sequūtur alia debita que deo
debent et q̄ homo d̄z et obligatur
dare et reddere deo et vltra amor
rē. p̄mo in ḡnali et postea in speci
ali de quolibet. fo. ibidem.

Quod hō ex hīs q̄ h̄z in seip̄o
vltra alias creaturas et ex p̄p̄ijs
cōdicionib⁹ pōt arguere p̄dicōes
quas h̄z de⁹ factor suus. fo. cvij

Quodl̄z debitū debeat deo vir
tute amoris tñ quodl̄z p se h̄z suā
p̄p̄iam rōnem sp̄alem q̄re d̄z hō
deo regratiari. fo. ibidem

Qd̄ q̄uis multe sūt sp̄ales ra
tōnes q̄re oīa p̄dicta debeāt dari
deo ab hoīe ex parte dei et alia ex
parte hominis. fo. cvij

Sequit̄ de istis in sp̄ali. fo. cix

Qd̄ sicut sūt duo amores. Ita
sunt duo timōris. fo. ibidem

Quod sicut sūt duo timōris cō
trarij ita sūt duo p̄tēptus cōtrarij
sive oppositi. fo. cx

Quod honor et vtilitas seu co
mōd̄ sūt duo p̄pt̄ q̄ fiūt oīa. fo. cxī

Quod q̄uis siml̄ sint honor et
vtilitas. fo. ibidem

Quod sicut deus solum inten
dit et respicit vñū honorē. fo. ibid̄

Quod p̄ dei honorē et vtilitatē
hoīs seu creature rōalis pōt reddi
rō de oib⁹ q̄ opat̄ de⁹ ex se. fo. cxij

Quod in diuino honore inclu
dit vtilitas hominis seu creature
rationalis. fo. ibidem

Quod diuin⁹ honor p̄bat opa
dei exteri⁹ esse potētissime. fo. ibid̄

Quod quāto opa sūt magni ar
dua magnifica altiora et cōia ma
gis deo pueniūt et p̄tinēt. fo. cxij.

Qd̄ honor dei cū gl̄ia et laude
in eternum durabit et sine fine per
manebit. fo. ibidem

Qd̄ honor est duplex. fo. ibid̄

Quod deus fecit creaturā rati
onalem et totū mūdum p̄pter ho
norē qui acq̄ritur et debetur et seq̄
tur p̄pter opa vt ip̄e cresceret i cre
atura rationali extra se et ipsa ra
tionalis creatura simul cresceret in
tra se. fo. cxv.

Quod sicut deus operatur oīa
p̄pter suū honorē laudem et glo
riam ita operatur omnia propter
suum nomen. fo. cxvi.

Quod nomen dei ex operibus
acquisitum respicit semper veraz
hominis vtilitatem et commodū.
fo. cxvij.

Quid intelligitur p̄ nomen dei
acquisitum. fo. cxvij

Quod noticia acquisita d̄ deo
per opera eius in hominibus ha
bet multos ḡdus et etiam nomen
eius. fo. cxv

De obligatione hominis erga

honorē dei laudem gloriā et
suum nomen fo. cxxi

Quod oia q̄ pōt hō vlt̄ dāre
deo reducūt ad honorē seu cōtēp
nit vel iniuriat fo. cxxij

De mltiplicatōe honoris. fo. cxxij

De honore pprio qui ē contra
rius honorē dei tanq̄ ei⁹ capitalis
iūic⁹ direct⁹ iūic⁹ dei. fo. cxxij

Quod sic ad honorē dei sequit̄
utilitas et dāpnū fo. cxxv

Collectio maloz et dāpnorū et
in utilitatū q̄ sequit̄ hoīem quādo
querit ppriū honorē fo. ibidem

Quod ex pprio honore et ppa
laude et glia hoīs necessario et sē
piternum obpbrium fo. cxxvi

Quod p honorē laudē et glia
et per distinctō et separatio ipsi⁹ ho
minis ab animalibus brutis q̄ p
aliquid aliud fo. cxxvi

Qd̄ exīde oñdīf honor. fo. ibid̄

Probatō q̄ de⁹ vlt̄ deffedere et
manutenere suū honorē. fo. cxxvij

Quod p illa q̄ dicta sunt de ho
nore dei etnī et oīpotētis. fo. ibid̄

Quod p opa sup̄dicta pbatur
q̄ in summa veritate fo. cxxv

Confortatō et pfirmatō credē
tū in ih̄m xp̄m tāq̄ in verz hoīez
et verum dei filiū fo. cxxxi

De mō credendi v̄bis dei et oñ
dere expte honoris dñi q̄ hō d̄z
credere verbis dei fo. cxxxiij

Quod finalis mod⁹ pcedendi
ē i v̄bis dei sic i fctis scz in creatu
ris que sunt facta dei fo. ibidez

hic probatur q̄ deus dicit ver
ba scripta in biblia et q̄ biblia est
liber dei et a deo fo. cxxxiij

Sequitur alia ratio ad probā
dum q̄ deus dicit verba scripta i
biblia fo. cxxxiij

Alia probatio q̄ deus dicit ver
ba sacre biblie et q̄ est libera deo
fo. cxxxiij

Hic cōcluditur ex iā pbatis ali
que pprietates circa libz dei et
qualiter se debeat habere homo
circa illum fo. cxxxiij

Comparatio verbi dei ad cras
tunis fo. cxli

Qualiter creature et v̄ba dei
conueniunt homini fo. cxli

Quod aīa rōalis etnī i hoīe n̄
ē d̄ natura corporis scz pōt viuere
p se et sepata a corpore et ē imorta
lis viuens sine fine fo. cxliij

Alia ratio q̄ aīa non est de na
tura corporis fo. cxliij

Hic iuestigat̄ an sit et realit̄ eri
stat tertia natura creata q̄ sit tātū
spūalis et tota itellectualis per se
etnī sine corpore fo. cxlv

De mltiplicatōe nature spiritu
alis create fo. cxlvi

Qd̄ iter ipas craturas spūales
est mltiplex ordo et supioritates et
nō sūt oēs equales fo. ibidem

Quēus sint ibi mlti ordies tñ
neceffe ē q̄ dñt psumari. fo. cxlvij

Quod natura spiritualis seu
angelica fo. clx

De lapsu nature būane. fo. ibid̄

Hic opatur factum seu facere homines
ad suum proprium debitum seu propriam
legem ut videatur si contrariantur
vel concordant. fo. cl.

Hiccluditur predictos totales et
lapsus et corruptio hominis. fo. cli

Quod etiam lapsus et corruptio
hominis. fo. clij.

Quod homo potest videre predictionem
sui lapsus et corruptionem. fo. clij

Quod etiam predicto lapsus et cor-
ruptio prenitatur et frangitur. fo. cliij

Qualiter se debeant habere omnes
homines ad deum que sunt propter
animam. fo. cliij.

Manifestatio lapsus et defec-
tus hominis. fo. clv.

Quod etiam predictio lapsus et cor-
ruptio nature hominis. fo. clvij

Ac tamen iste due vie que fundantur
paternitate filiatione. fo. clvij.

Hic tractatur de duplici statu ho-
minis qui est contrarius ad statum
in quo modo est. fo. clx.

Qualiter erat statum primum hominis et
quod predictiones debebat habere. fo. clxi

Qualiter probatur predictiones et pro-
phetas primum statum hominis. fo. clxij

Quod in primo statu omnes crea-
ture obediebant homini. fo. clxij.

De origine corruptionis et ma-
li nature hominis. fo. clxiiij.

Quod non sunt nisi duo mala scilicet
voluntarium et involuntarium. fo. clxiiij.

Quod ista culpa et iniuria seu of-
fensa contra deum propter quam est pena
misericordia in natura hominis sunt fac-
ta per primum virum et per primam

mulieram insimul. fo. clxv.

Quod prima culpa seu offensa
sunt inobedientia contra deum. fo. clxvi.

Hic inuestigatur si homo per se nul-
lo alio instigante vel si sit erit insti-
gatus. fo. clxvij

Quod per rationes ostenditur quod lap-
sus seu perditio et corruptio primo
fuerit natura spirituali et simplici quam
natura mixta seu humana. fo. clxvij

De origine corruptionis et ma-
li in natura spirituali seu angelica et de
alijs que pertinent ad hoc. fo. clxix.

Qualiter angelus qui primo fuit
bonus factus fuerit malus et ceteris
sibi consencientes. fo. clxx.

De magnitudine malicie et cor-
ruptionis primi angeli. fo. clxxi

De duplici malo voluntario et i-
voluntario in angelo. fo. clxxij

Qualiter homines in corporantur et vi-
uunt cum primo angelo. fo. clxxiiij

De multiplici carcere et capti-
vitate hominis. fo. clxxv

Quo malum et corruptio libe-
ri arbitrii et carnis seu corporis con-
trario ordine se habent in primis pa-
rentibus totius humane nature et in
hijis qui sequuntur ab eis. fo. clxxvi.

Quid necessarium est homini lapso
perdito et deviato si debeat et velit
reduci et exire de statu perditionis
et pervenire ad illud donum pro-
pter quod factus est et quod per-
didit. fo. clxxvij

Qualis et quod magna sit obligatio
hominis pro iniuria dei et offen-
sa. fo. clxxix

Tabula

De magnitudine pme offense
primi mali duoz primoꝝ hoim
et quāta sit obligatio. fo. clxxx.

Qd ois hō si vult et dz liberari
ā sua obligatōe ifinita. fo. clxxx.

De pdicionibꝫ q̄s debz habes
re psona ista infinita q̄ est necessa
ria p̄satisfactione. fo. clxxxij.

Si talis psona inq̄tū hō debe
at esse mortalꝫ vel in mortalꝫ ad suf
ficiendum. fo. clxxxij.

De benignitate amore pietate
paciencia et māsuertudine ipsius
hominis. fo. clxxxij.

Qualr hō poterit mori ad ho
nozem dei et quis poterit eum oc
cidere. fo. clxxxij.

Qualiter mors illiꝫ hois qui ē
necessarius p̄ satisfactōe oim ho
minū p̄ualet et magis pōderat q̄
numeri et magnitudo oim pctō
rū et offensa oim hoiz. fo. clxxxvi.

Qualiter ista mors debeat et su
peret pctā et crimina occidētum
talē hoim. fo. clxxxvij.

De circūstancijs et cōditōibꝫ
q̄s hēbit illa p̄ciosissima mors et q̄
cōuentencia erūt ei. fo. clxxxvij.

Declaratio magis in spiritua
li quō rōabilr seq̄t solutio hūana
nature p̄ talē mortē. fo. clxxxvij.

Qualr illa mors se habebit ad
culpās et offensas. fo. clxxx.

Qualr se hēbit hēre homo ille
potest suam mortem sponte sustē
ratam. fo. clxxxix.

Qualiter se hēbit ille homo ad
creaturas. fo. clxxxix.

Declaratio p̄ exēplūz familia
re q̄liter due nature scz diuina et
hūana poterūt p̄currere aliquam
p̄sonā sine aliqua mutatione vtri
usq; et nō est impossibile. fo. clxxxix.

Quod nō sit impossibile deo nec
repugnat. fo. clxxxix.

Hic iuestigat si volūtas p̄posi
tum intentio et deliberatio dei siue
dare talem hominem mūdo et hu
mane nature. fo. clxxxix.

Quod necesse est q̄ ille nouus
hō tam p̄ciosus det hūane natu
re mō cōueniētissimo. fo. clxxxix.

Qd deꝫ iā dedit istū hoiez nō
uū toti hūane nature. fo. clxxxix.

Quod ihs a iudeis crucifixus
et occisꝫ est ille nouꝫ hō q̄ est deꝫ
et hō quez deus deliberauit dare
mundo. fo. clxxxix.

Qualr liber dei p̄ueniētissime
bz duas partes. fo. clxxxix.

De necessitate credendi fidem
christianam. fo. clxxxix.

Qualiter iusticia dei et sua mia
sūme p̄cordāt in satisfactōe. fo. cc.

Hic ponit p̄patio int̄ ihs xpm
crucifixū et hoiez p̄ditū lapsum et
corruptū et q̄liter se hēant iter se et
ostendit q̄ sūt illa que homo p̄di
tus receperit. fo. cc.

Qualr istud adiutoriū seu ista
grā ē totū bñ eē hois et carētia eiꝫ
est totū male esse. fo. cci.

Quod in hoie xp̄iano sūt tres
res gñales et distincte per q̄s reci
pit tres res distinctas scdm corpꝫ

aiaz et bñ esse.

fo. cciiij

Quod in christianis sunt tres fraternitates.

fo. cciiij

Quod istud bñ esse seu ista gñ figuratur et exemplificat in corpore hominis.

fo. cciiij

Qd i ho ie xpiano e noua vna opligato maior q̄ pma.

fo. ccv.

Quod tota intēcio scia cogitatio memoria et applicatio et studiū xpiani debz eē circa mortem iesu christi filij dei.

fo. ccvi

Quod quis hō lapsus reparet et curret q̄tū ad bñ esse aie et q̄tū ad malū volūtariūz tñ nō reparet q̄tū ad bñ esse corpis et q̄tum ad malū qd erat i volūtariū.

fo. ccviij

Sequit de sacrament.

fo. ccix

De forma et modo i quibz ihs xps dei fili et verus hō vt verus medicus et saluator dat bñ eē

fo. ccix.

Quod primū sacramētū qd deus ordinauit ē baptis̄m seu ablutio in aqua et est sacramētuz regenerationis et renouationis i quo hō corruptus et pditus.

fo. ccxi.

Quod sacramētuz baptis̄mi est scala ascēdēdi et descēdēdi.

fo. ccxiij

Quod scdm sacramētū ē sacramētū p̄firmationis per quod hō et iā genit⁹ nouiter p baptismum roboratur et augmētatur.

fo. ccxiij

Quod tertiū sacramētum est sacramētum corporis et sanguis iesu xpi.

fo. ccxv.

Probatio q̄ verba christi faciunt illd quod significat

fo. ccxviij

Quod significat trāsmutatio q̄ fit in pane et i vino.

fo. ccxviij

Quid significat realis māductio istius sacramēti visibilis

fo. ccxix.

Quod istud sacramētū nō ē solum sacramētū. ymo etiā est verū sacrificium et p̄fectū placatiū et sanctificatiū p qd redit deo laus et glia et bonoz et omne debituz soluitur.

fo. ccxx.

De cōparatiōe carnis scdi hominis scz christi ad carnē p̄mi hominis et ostenditur q̄ sic caro primi hois ē venenosa et mortifera dās mortē aie. ita caro xpi ē salutifera et viuificatia dās vitē aie.

fo. ccxxi.

Quod duplex societas ē ipsius anime cum carne hominis et vtra q̄ est mortalis.

fo. ccxxiij

Quod sicut caro p̄mi hois per multitudinē et diuisionē ē cā multiplicationis et diuisionis animarum.

fo. ccxxiij.

Declaratio p̄ exēpla qlit vna caro xpi seu vnū corpus pōt esse simul et semel in diuersis partibus seu in diuersis locis vnum et idēz in numero.

fo. ccxxiij.

Quartū sacramētū ē sacramētum penitēcie et ē scda scala hois. itēz lapsi et spūale medicamētuz per quod hō xpian⁹ qui ppter offensa cōtra xpm cōmissa post baptismū pdidit nouū esse et vitā spūalem recuperat.

fo. ccxxviij

Quod sacramētū penitēcie ordinatē a xpo fit per modū velut

tarij iudicij particularis et secreti
in quo idē ē accusās et accusatus
seu actor et reus vere ē accusatus
vere ē absolut⁹ et q̄to magis fue-
rit vere accusat⁹ tanto magis erit
excusatus. fo. cccxxi.

Quod sicut i p̄mollapsu rema-
net aliqd p̄petuū et indelebile de
p̄mo statu creatiōis. fo. cccxxiiij

Quod sicut batism⁹ relinqt reli-
q̄as p̄mi laps⁹ i carne. fo. cccxxiiij

Quod post sacramētū peniten-
cie d̄z hō sumere sacramētū eua-
ristie ad nutritionē vite spūalis re-
cupate et ad remouēduz et purgā-
dum reliq̄as pctōz relictas post
penitenciam. fo. cccxxv.

Quod etiā tribulatio ⁊ afflictō
seu pena corporalis volūtaria cuz
amore xp̄i purgat aiam a reliquis
peccatoz et satisfaciāt pro penis
et custodit aiam ne inficiatur et
cadat et uiuit eam cum dñō ihesu
christo. fo. cccxxvi.

Quod si aia post sacramētū pe-
nitēcie exeat a corpore cuz reliq̄s
pctōz et sine cōplecta satisfactio-
ne pro culpis necesse est eā purga-
re pugnā i aliquo loco tā diu do-
nec fuerit cōplete purgata et fue-
rit pena per soluta. fo. cccxxvij

Que sūt illa que p̄nt ducere ho-
minē lapsū vt currat volūtarie ad
sacramētū penitēcie fo. cccxxviii

Seq̄tur aliud inductiuū ad pe-
nitēciā verā. fo. cccxxix

Seq̄uitur aliud iudiciū seu in-

ductiuū ad penitēciā. fo. cccxxix.

Seq̄uitur aliud inductiuū ad
penitenciam. fo. cccxl.

Seq̄uitur aliud inductiuū ad
penitenciam. fo. cccxl.

Quicū sacramētū ē vltia vinctio
et vltimū medicamētū in quo daf
grā per quā hō de lapsu reparat⁹
exiēs de hac vita. fo. cccxli

Sextū sacramētū ē ordo p̄ qd̄
cōmittit et daf cert⁹ psonis aucto-
ritatis et ptās intellectualis idelebi-
lis et permanēs dispēsādi distribu-
endi mīstrādi et dādi sacramēta
salutis noīe et vice xp̄i omnibus
hominibus. cccxliij

Qd̄ p̄ istā auctoritatē seu ptatē
cōstituit et sit platura ⁊ ordo ⁊ si-
perioritas ⁊ inferioritas. fo. cccxliij

Quod ista ptās inuisibilis ⁊ spi-
ritual⁹ datur p̄ sacramētū visibile et
maīfestū signū sic grā daf in alijs
sacramentis. fo. cccxliij

Quod bonitas aut malicia nō
diminuit sacramēta ⁊c fo. cccxliij

Quod ptās spūal⁹ seu sacramētū
corporis et sanguis christi ad aliū
ud ordinatur. fo. cccxlv

Cōparatō istaz ptātū spūaliū
ordines aliaz rez. fo. cccxlv

Quod sic ptās sacerdot⁹ respicit
sacramētum penitēcie. fo. cccxlvij

Quod admīstratio sacramenti
ordinis requirit. fo. cccxlvij.

Qualiter excellēcia ptās p̄sbi-
tero. fo. cccxlix.

Epilogatio.

ccli

De cōparatione partis clericali
lis ad partē laycalē. fo. cclij

De pparatōe duarū pparatū. fo. cclij

Septimū et vltimū sacramētū
ē sacramētū matrimoniū quod est
cōiunctio inseparabilis viri et mu-
lieris itroducta per libez cōsēsum
aiaz et parte vtriūsq; expsum p
verbū vt sit officium sacramēti re-
medium. fo. cclij.

De cōparatione istaz societa-
tum inter se. fo. cclij

Quod sacramētū matrimoniū ē
āriquū et etiā nouū fo. cclv

Quod matrimoniū iōtuz ē sa-
cramētū xpī dat grām et adiutori-
um spūale cōtra carnalē pcupiscē-
ciā et ad operādū illa q̄ sūt neces-
saria i mrimonio. fo. cclvi.

Quod sūme timere dē ois xpī
an? ne violet matrimoniū nec suū
nec alterius. fo. cclvij

Cōparatio xpī ad eccliam sicut
viri ad vxorē et spōsi ad spōsam s
iudicio vniuersali et resurrectione
generali ostēditur q̄ iudiciū vni-
uersale est v̄turum de necessitate
cum resurrectione generali in quo
oīs hoies et tota natura huma-
na. fo. cclvij

Sequūt alie rationes que pro-
bant hoc idem et alia fundamen-
ta expte hois. fo. cclix

Alia ratio. fo. cclix

Quod iudiciū vniuersale totū
humane requirit resurrectionē ge-

neralem insimul omnium homi-
num. fo. cclxi

Alia ratio fo. cclxi

Alia ratio fo. cclxi.

Alia ratio fo. cclxi

Argumētuz quod erit q̄ de ter-
ra iterum formētur eandē corpo-
ra q̄ p̄us erant. cclxi.

Quod iudiciū vniuersale cū
suis conditionibus ostenditur de
necessitate esse futurum ex parte
bonoris dei. fo. lxiij

Quod auctoritas infallibilis
libri scripture seu libri dei etiā dī-
cit iudiciū vniuersale esse futu-
rum cui in summo est credendum.
fo. cclxiij

De comparatione illius diei
iudiciū ad omnes alios dies p̄ce-
cedentes fo. cclxiij

De memoria illius diei vltime
fo. cclxv.

De finali executione iudiciū et
generali separatione bonorum et
malorum. fo. cclv

Explicit tabula
liber creature

ppria culpa nisi ex culpa aliena q̄
iputatur eis nisi sint baptizati. ac-
tū ppter cōplemētum vniuersi ne
q̄ corp? remaneat ppetuo nec po-
test esse q̄ aliqua aia recuperet su-
cesse erit eos resurgere quia nō so-
um iudiciū gñale requirit resurre-
ctionē oīm hoim. ymo etiā ordo et
complementum vniuersi.

¶ Laudem et gloria
sanctissime trinitatis
et gloriose virginis ma-
rie. In nomine dñi no-
stri ihesu xpi ad utilita-
tem et salutem oim xpianoꝝ seq-
tur scientia libri creaturaz seu li-
ber nature et scientia de homie q̄
est propria homi. Inquātū homo
et que est necessaria omni hoī et ē
ei naturalis et cōueniens per quā
suum cōditorē cognoscit et diligit
et ad cognoscendū seipm homo
illumiatur et ad omne debitū ad
quod homo tenetur: Inquantum
homo et de iure nature et per cō-
sequēs cognoscet oia ad que obli-
gatur naturaliter tam deo q̄ pxi-
mo. Et nō solū illumiabitur ad co-
gnoscendū. ymo per istā sciam
voluntas mouebit et excitabitur
cū leticia et sponte ad volēdū faci-
endū et operandū bonū ex a mo-
re. Et nō solū hoc sed etiaꝫ ista sci-
entia docet omnē hominē cogno-
scere realiter infallibiliter sine diffi-
cultate et labore omnē veritatem
homi necessariā tā de homie q̄
de deo et oia que sūt homi neces-
saria ad salutem et ad suā pfectio-
nez vt perueniat ad vitā eternā:
Et per istā sciam homo cognosce-
re sine difficultate et infallibiliter q̄c
quid cōtinetur in sacra scriptura
Et p̄cipue per hāc sciam cum ma-
gna certitudine intellect⁹ huma-
nus adheret et credit absq̄ dubi-

tatione toti scripture sacre. qm̄ re-
mouet hominē ab oī errore et du-
bitatione. Item in ista scia et p
ipam potest solui ois questio que
debz sciri ab homie taz d̄ deo q̄ d̄
hoīe et hoc sine difficultate et co-
gnoscit infallibiliter oēs errores an-
tiquoz philosophoz paganoz et in-
fidelitū. Et per istā sciaꝫ tota fides
catholica infallibiliter cognoscit
et p̄batur esse vera. et ois secta q̄
est cōtra fidē cognoscit et p̄batur
esse falsam et erroneā. Et ideo nūc
in fine mūdi sūme necessaria ē ista
scia omi xpiano vt q̄libet sit muni-
tus cert⁹ et solidatus in fide catho-
lica cōtra impugnatores fidei vt
nullus decipiat et sit quilibet par-
tus mori pro ea:

¶ Alterius per istā sciam intelli-
get quilibet facili⁹ oīs doctores
sanctos. ymo ista est incorporata
in libris ipoz. s; nō apparet sicut
alphabetū est incorporatū in omi-
bus libris. Ideo ista scia est sicut
alphabetū oim doctoz. et ideo si-
cut alphabetū debem⁹ p̄mo ip-
sam scire. Quare si quis velit intel-
ligere breuiter oīs doctores et to-
tam sacra scripturā habeat istā
sciam q̄ est lumē oim sciaꝫ: Ideo
si vis esse solidatus fundat⁹ cert⁹
et firmatus addisce hāc sciam aliē-
eris vagus et cōfus⁹. nō habēs sta-
bilitatem in te ipso. q̄ ista est radix
origo et fundamentū oim sciarū
et q̄ maxime illaz que sunt homi-

necessarie ad salutē. Et ideo q̄ ha-
bet eā in se habet radicē et funda-
mentum ois veritatis.

Uterius ista scia nulla alia sci-
entia indiget nec aliqua arte nec
etiam p̄supponit gramaticā logi-
cā nec aliquā d̄ septē artibus libe-
ralibus nec phisicaz nec metha-
phisicam quia ista est p̄ma et omi-
bus homini necessaria et ordinat om̄s
alias ad bonū finē et ad verā ho-
nis utilitatem: Quia ista scia do-
cet hominē cognoscere seipm̄ pro-
pter quid fact⁹ est ⁊ a quo factus
quid est bonū suū et quid malum
quid debet facere ad qd̄ obligat⁹
et cui obligatur: Et nisi homo pri-
mo cognoscat oia ista que sibi p̄fi-
ciunt alie scie om̄s sunt vanitates.
hoibus et oibus vititur homo ma-
le et ad suū dampnum quia nescit
vnde venit nec vbi est. Unde etiā
docet cognoscere om̄s corruptio-
nes et defect⁹ hois ⁊ dāpnatio-
nem et vnde venit ⁊ in quo statu
est ip̄e homo et in quo primo fuit
et vnde cecidit et quo iuit et quā-
tum elongat⁹ a sua p̄ma p̄fectio-
ne Et docet qualiter reparari pōt
homo et q̄ sunt necessaria ad suā
reparationem. Et ideo ē cōis cle-
ricis ⁊ laycis. Et pōt haberi infra
mediū mensem ⁊ sine labore. Nec
oportet aliqd̄ ipectore nec h̄re
aliquē librū in scriptis. q̄ nō pōt
tradi obliuioni si fuerit semel sci-
ta. Facit etiam hoiem letū humi-

lem benignū obedientem odiēdo
vicia et diligendo virtutes.

P̄terea hec scia arguit per ar-
gumēta infallibilia quib⁹ nullus
potest contradicere qm̄ arguit p̄
ea que hoī sunt certissima per ve-
ram experiētiā scz per om̄s crea-
turas et per naturā ip̄i⁹ hois ⁊ p̄
ip̄met hoiem oia pbat et p̄ illa q̄
per certitudinalē experiētiā hō
cognoscit de se ip̄o. Nulla autē p̄-
fectior cognitio est q̄ per experiē-
ciam et maxime per experimentū
cuiuslibz infra se ip̄m. Ideo ista
scia nō querit alios testes q̄ ip̄m
met hominem.

Item hec scia in primo appa-
ret vtilis eo q̄ incipit in reb⁹ mi-
nimis quas quilibz vilipēdit. Sz
tamē i fine sequitur fruct⁹ Infini-
tus et noticia altissima de homie
et de deo. q̄ quāto magis incipit
in reb⁹ hūilib⁹ tanto magis ascen-
dit ad nobilissima et ardua. Et iō
qui vult habere fructū magnum
exercitet se primo in p̄cipiis hu-
milib⁹ hui⁹ scie et nō cōtempnat
quia aliter nullū fructū haberet si-
cut puer si nō sit bñ exercitatus in
cognitiōe alphabeti et cuiuslibz
littere per se postea nō poterit ad-
discere ad legendū et ideo non sit
alicui graue. vnde plus sciet ifra
mensem p̄ istā sciam q̄ p̄ centū an-
nos studendo alios doctores. Et
postq̄ hūit hanc sciam intelliget
om̄s doctores.

Item hec scia nihil allegat nec sacram sententiam nec aliquem doctorem ymo ista confirmat nobis sacram scripturam et per ipsam homo credit firmiter eide scripture sacre. et ideo prececedit scripturam sacram quo ad omnes. Unde sunt duo libri nobis dati a deo scilicet liber vniuersitatis siue liber nature. Et alius est liber scripture sacre. Primus liber fuit datus homini dum vniuersitas creaturarum fuit condita. quoniam quelibet creatura non est nisi quedam littera digito dei scripta. Et ex pluribus creaturis sicut ex pluribus litteris est compositus liber vnus qui vocatur liber creaturarum in quo libro continetur hominimo tamquam principalior littera ipsius libri. Et sicut littere et dictiones facte ex litteris importat et includunt scientiam et diuersas significaciones et sententias mirabiles: ita proportioniter ipse creature sibi inuicem coniuncte et comparate important et significant diuersas significationes et sententias et continent scientiam hominibus necessariam. Secundus autem liber qui est scripture sacre datus est homini et hoc de effectu primi libri eo quia homo nesciebat legere in primo eo quod cecus erat. Sed tamen primus liber creaturarum est omnibus communis. Sed liber scripture sacre non est omnibus communis quia soli clerici sciunt legere in eo. Et primus liber nature non potest falsificari nec deleri nec false interpretari. Ideo

heretici non possunt eum false intelligere nec aliquis potest esse in eo hereticus. Sed secundus potest falsificari et false interpretari et male intelligi: et tamen vterque liber est ab eodem quod idem dominus creaturas condidit et sacram scripturam reuelauit et ideo conueniunt adinuicem nec vnus contradicit alteri. Sed tamen primus nobis naturalis est secundus vero super naturalis. Preterea cum homo sit naturaliter rationalis et susceptibilis discipline et doctrine. et cum naturaliter a sua creatione nullam actu habeat doctrinam nec disciplinam. quoniam sit bene actus ad susceptionem eius et cum doctrina et disciplina siue liber in quo scripta sit non possit haberi conuenientissimum fuit ne frustra homo esset capax quod diuina sapientia librum creauit homini in quo perse sine magistro possit studere doctrinam et disciplinam sibi necessariam propter hoc totum istum mundum visibilem creauit homini et dedit tamquam librum proprium generalem in falsibilem digito dei scriptum in quo singule creature quasi quod eadem littere sunt non humano ingenio sed diuino iuueniente ad demonstrandum homini sapientiam et doctrinam sibi necessariam ad salutem. Quicquid sapientiam nullus potest videre nec legere perse in libro illo semper aperto nisi

au

fit adeo illuminat⁹ ⁊ a peccato ori-
ginali mūdatus. Et ideo nullus
antiquoz phōz paganorum po-
tuit legere nec intelligere hāc sci-
entiaz qz erant execati quo ad sa-
lutem ppriam q̄uis in dicto libro
legerent aliquā sapienciam. ⁊ oēs
quā habuerunt extraxerūt ab eo-
dem. Sed veram sapiam que du-
xit ad vitam eternā q̄uis fuerit i
eo scripta legere nō potuerūt. Ista
autem sapientia siue scientia nō ē
aliud q̄ cognoscere et videre sapi-
encia ui scriptā in creaturis et ex-
trahere eā ab illis ⁊ ponere eaz in
anima et videre significationē cre-
aturarum. Et hoc fit cōpēdo vnā
ad aliam et coniungendo sicut di-
ctionē dictioni. et ex tali cōiunctō-
ne resultat sentēcia et significatio
vera. Et qz sacrosancta romana ec-
clesia ē mater omniū fideiū xp̄ia-
norum et magistra et regula fidei
et veritatis. Idcirco sue correctio-
ni submittitur quicquid hic dici-
tur et continetur.

Sequitur radix origo principi-
um et fundamentum istius scie.

Uia homo naturaliter sem-
per querit certitudinē ⁊ cui
denciā claram et naturaliter quie-
scit dum habet nec quiescere pōt
donec peruenit ad vltimū gra-
dum ⁊ vez certitudinis. Sed cer-
tudo et probatio habet suos gra-

duos et est maior et minor, probatio
et maior et minor certitudo. Vir-
tus autem probationis et causa
totius certitudinis oritur ex certi-
tudine testimoniorum et testiū ex
quibus dependet et causatur to-
ta certitudo. Unde q̄to magis te-
stes certi et manifesti veri et indu-
bitati sunt tanto magis est certuz
illud quod ex eis probatur. Et sic
sint ita certi et manifesti et testi-
monia eoz ita certa et manifesta
q̄ nullomodo possit de eis dubi-
tari. tunc illud quod ex eis pro-
batur sine dubio erit nobis certis-
simum manifestissimū et euiden-
tissimum. Et quia quanto testes
sunt magis extranei distantes et
elongati a re d qua dubitat tunc
minorem fidem generant et certi-
tudinem. Quanto autem testes
sunt vicini proprij et intimi tunc
maiorē fidem et credulitatem ge-
nerant. Et quia nulla res magis
vicina magis intranea magis p-
pria ⁊ intrinseca alicui q̄ ip̄amet
sibi ipsi. Ideo quidquid probatur
de aliqua re per ipsammet et per
naturam eius maxime certum est
Et cum nulla res creata sit propi-
quior homini q̄ ip̄emet sibi ipsi.
Ideo quidquid probat de homi-
ne per ipsum met hominem ⁊ per
suam naturam propriam et per
illa que sunt sibi certa de illo est
maxime certum manifestuz ⁊ cui-
dentissimum ipsi homini. Et ista

ultima certitudo et maxima credulitas que potest causari in homine per aliquam probationem. Et ideo ipsemet et sua natura propria debet esse medium argumentum et testimonium ad probandum omnia de homine scilicet que pertinent ad salutem hominis vel ad dampnationem vel felicitatem vel ad bonum vel ad malum eius. Aliter hominum nunquam erit ultimum certum. Necesse est igitur ut homo cognoscat se ipsum et naturam suam si aliquid voluerit probare certissime de se ipso. Et quia homo est extra se ipsum et elongatus et distans a se ipso per maximam distanciam et nunquam habitavit in domo propria scilicet in se ipso ymo semper mansit extra domum suam et extra se. eo quia ignorat se ipsum nescitque se ipsum et de tanto est elongatus et distans a se ipso et de quanto est extra se ipsum de tanto ignorat se ipsum. Et quia totaliter ignorat se ipsum. Ideo totaliter est extra se ipsum et per consequens quia nunquam habitavit in se ipso nec intrauit se nec vidit sed ignorat se et nescit quantum valet. Et ideo dat se pro nihilo.

Quia ergo homo totaliter est extra se. Ideo se debet videre se debet inueniri et necesse est quod intret in se et intra se et veniat ad se et habiter intra se. Aliter est impossibile quod cognoscat se et videat se

et suum valorem suam naturam et pulchritudinem naturalem.

Et quia homo ignorat se ipsum a natiuitate et nescit domum suam in qua debet habitare. Ideo necesse est quod alie res ducant ipsum ad se ipsum et ad domum suam et doceant iter et viam per quam reddeat in se ipsum.

Ergo quia homo est in alto loco secundum naturam. Ideo si debet ascendere ad se necesse est habere scalam per quam ad se ascendet. Tunc enim homo intrat et ad se ascendit dum se cognoscere incipit quot passus facit et tot gradus ascendit tot cognitiones de se ipso acquirit. Et tunc intrat se ipsum dum cognoscit se ipsum.

Et quia modus hominis cognoscendi est ut per illa que sunt magis et primo nota cognoscat illa que sunt sibi ignota. et per illa que scit ascendit ad ea que non scit. Et cum semper res minus nobiles et inferiores sunt homini primo cognite et res perfecte digniores nobiliores et meliores sunt sibi ultimo cognite. Et ideo quia homo est res dignior superior et perfectior huius mundi. Ideo ultimo cognoscit se ipsum et primo cognoscit alia et ex cognitione aliorum venit ad cognoscendum se ipsum.

Quia ppter vt homo qui tantum per ignorantia est elongatus a se ita q totaliter ignorat se est extra se. et vt possit reduci oportet ascendere per cognitionem ad se. Ideo ordinata est res et creaturarum vniuersitas tam via et scala immobilis et naturalis huius gradus firmos et immobiles per quos homo veniat et ascendat ad se ipsum. In qua vna res est superior et alia inferior. vna perfectior alia minus perfecta vna nobilior et dignior quam alia ad modum scale ascendendo.

Et ideo vt homo possit peruenire ad cognitionem simplicius necesse est sequentem ordinem obseruare. Primo oportet contemplari ordinem rerum inter se et diuersos gradus rerum ordinarum in vniuerso et considerare quolibet rem in se et quid habet in se ipsa. secundo hoc considerato oportet comparare hominem qui est supremus inter res mundi ad omnes alias res. Ista autem comparatio fiet duobus modis scilicet primo secundum puenientiam et secundum differentiam ita quod necesse est considerare quam convenientiam habet homo cum alijs rebus. et secundo differentiam ab eis. Postea ex ista convenientia et differentia manifestabuntur omnia que scire debemus de homine et de deo. quia per illa que sunt inferiora homini itineramus et ascendimus ad hominem et per hominem itineramus et ascendimus ad deum sicut per ve-

raz scalem per quam debemus ascendere in cognitionem. Aliter est impossibile veritatem recte cognoscere ita quod duo sunt ascensus siue due diete: Prima dieta siue primus ascensus est de omnibus inferioribus creaturis usque ad hominem. secunda dieta et secundus ascensus est de homine usque ad deum. De prima scala vel dieta ascendimus in deum.

Tantum ad primum videndum est quomodo sunt multi gradus rerum in modo distincti ab invicem immobiles et finiti ex quibus scala nunc ordinatur et componitur et oportet eos numerare et cognoscere quolibet per se. unde tota rerum vniuersitas reducit ad quatuor gradus generales ex quibus est composita scala nature. Tamen infra quolibet gradum generale sunt multi gradus speciales qui continentur sub vno gradu generali. Generales autem gradus sic ordinantur ad invicem. Omne quod est vel est tantum et non vivit nec sentit nec intelligit nec discernit nec vult libere et est primus gradus. vel est et vivit tantum et non sentit nec intelligit nec discernit nec vult libere et est secundus gradus. Vel est et vivit sentit intelligit discernit vult libere et est tercius gradus. Vel est vivit sentit intelligit discernit vult libere et spon-

te et est quartus gradus. Sic igitur ista quatuor scilicet esse viuere sentire et intelligere continent omne quod est et omnia includuntur in ipsis quatuor. et nihil est extra ista quatuor. Ideo enim intelligere comprehendit discernere et velle libere.

In primo ergo gradu sunt omnia illa que habent esse tantum et non viuere sentire nec intelligere. et sub isto gradu continentur et intelliguntur res innumerabiles que quous omnes in hoc continentur quia habent esse tantum. tamen sub isto esse multum differunt adinuicem secundum quod vna res habet nobilius esse quam altera et nobiliores virtutem et operationem. Unde in isto primo gradu continentur quatuor elementa scilicet terra aqua aer et ignis et vnum quod habet suam propriam naturam distinctam ab alijs ut terra habet suam naturam separatam et distinctam ab alijs scilicet aqua aere et igne. et est ordo inter ipsa quia terra est infima quasi nullius nobilitatis. aqua nobiliores et digniores et aer nobiliores aqua et ignis nobiliores aere. Considerandum est igitur quodlibet istorum in se et videatur quid habet in se grosso et vulgari modo.

Sub isto etiam modo siue gradu continentur omnia que generantur in terra sicut sunt omnia mineralia ut metalla et homines que drant adinuicem secundum maiorem et minorem nobilitatem

et est etiam azurium quod excedit omnia metalla in preciositate et valore. sunt etiam ibi sulphur salpetra et alumina. que sunt alterius virtutis et valoris. In isto etiam gradu sunt omnes lapides tam preciosi quam alij communes. Logita quanta nobilitas est in lapidibus preciosis quanta virtus. quanta valor ratione virtutis et non ratione quantitatatis sicut sunt carbunculus Jacintus. smaragdus cristallus saphirus et ceteri lapides preciosi. In isto etiam gradu continentur omnes celi et omnia corpora celestia ut sunt planete et stelle. Sic ergo in isto gradu continentur principaliter quatuor elementa. id est celi. septem planete et omnes stelle et septem metalla aliaque lapides preciosi et alij communes vitrum et omnes res artificiales. que omnia in hoc continentur quia habent esse tantum. et hoc primo gradu scale.

In secundo gradu scale nature sunt omnia illa que habent esse et viuere tantum et non sentire nec intelligere. Unde illa dicuntur viuere que per se ipsa mouentur sine alio sursum et deorsum ante et retro adextris et a sinistris. Et in isto gradu continentur omnes plante scilicet arbores et herbe que dicuntur viuere quia continue mouentur per se sine alio et hoc duobus crescunt sursum deorsum ante et retro adextris et a sinistris et per se

atrahunt alimenta a terra et nutriuntur continetur augmētantur et generant sua semina suos fructus. Et dicuntur viuentia quia per se nutriuntur generantur et augmētantur et per virtutem propriā quā habent in se de natura propria et ideo per se mouentur in omnes partes. Et hoc viuere nō reperitur in elementis nisi per quandā similitudinem. Sub isto autē gradu sūt due differentie scz arbores et herbe. sed dignior et nobilior est arbor q̄ herba. Et sub arbore continentur innumerabiles species et conditiones arborū que differunt ad inuicem et vna nō est alia et vna nobilior est altera. **N**umera si potes. Sub herba similiter continentur infinite et innumerabiles species conditiones et nature herbarum quaz vna nō est alia et que libet habet suam propriā naturā et virtutem.

Considera igitur innumerabiles species arborum et herbarum operationes et virtutes earum. Et hec de secundo gradu.

In tertio gradu scale nature sunt omnia illa que habent esse viuere et sentire tantum et nō intelligere: Et talia dicuntur sensibilia quia ascendunt vsq; ad istam perfectionem et nobilitatem que est sentire et nō vltra. Et istō

sentire continet sub se videre audire gustare odorare tangere et omnes operationes quas habent bruta animalia plusq; arbores.

Sub isto gradu continentur omnia bruta siue que habitant in terra siue que volant in aere siue que habitant in aqua sicut sunt animalia terrestria quadrupedia reptilia aues et pisces. Considera quod sunt species animalium que ambulāt super terram nobilitates et differentias eorum. species et differentias eorūdem piscium et numerā si potes. In animalibus autem sunt tres gradus per quos animalia ad inuicem ordinantur diuiduntur et distinguuntur. **Q**ui sunt quedam animalia que habent sensum tactus tantum et nō habent memoriā nec auditum vt conchilia et animalia radicibus affixa. Iste est primus et infimus gradus. Quod sunt que habent sensum tactus memoriā et non auditum vt formica. iste est secundus gradus. Quod sunt que habent omnes sensus et ista sunt animalia perfecta vt sūt canes aues et cetera. et iste est tertius gradus. Quartus gradus nō potest esse scz quod aliqua sint que habent auditum et nō memoriā quia vbi cūq; est auditus ibi est memoriā relicta ex auditu.

Prima animalia que nō habent

memoriam nullam habent prudē-
ciam et quia nō habent auditū
non sunt disciplinabilia nec po-
sunt moueri de vno loco ad aliū
locum. quia nullum aīal mouetur
de loco ad locum nisi habeāt me-
moriam. Secūda animalia que
sunt in secundo gradu que habēt
memoriam possunt habere aliquā
prudenciam et moueri localiter
sicut dicim⁹ q̄ aliqua prudentia
est in formica quādo congregat
grana frumētī ad aliquam certū
locum et hoc est ppter memoriā
sed quia nō habent auditum nō
sunt disciplinabilia.

Tertia animalia que sunt in
tertio gradu quia habent memo-
riam habent aliquā prudenciam
et quia hñt auditum sunt discipli-
nabilia vt canes et aues discipli-
nantur ppter auditū. Et ista omnia
siue de primo gradu siue de secū-
do siue de tertio continentur sub
vno gradu scilicet sub tertio quia
oīa dicuntur sensibilia. tamē ani-
malia. primi gradus sunt ppinq̄
sima plantis. et ideo sunt infima
animalia. Animalia secundi gra-
dus sunt magis distantia a plan-
tis. et ideo sunt nobilioza. Anima-
lia tertij gradus sunt adhuc ma-
gis elongata a natura plantarū
et ideo sunt nobilioza illis de se-
cundo gradu. Considera ergo
omnes istos gradus scilicet mini-
ma mediocria et maxima et ni-

hil pretermittas. Et hoc de ter-
tio gradu.

In quarto gradu sunt illa q̄
habēt esse viuere sentire in-
telligere discernere velle libere et
sponte siue que habent libertatē ar-
bitriū quod continet rōnem et vo-
luntatem. Et in isto gradu sunt
homines quibus nihil deficit in
natura nec aliquid pōt vltra ad-
di quia supra liberum arbitriū nō
est aliquis gradus nec est ascen-
sus superius in natura. Unde q̄
homines habent rationem pos-
sunt intelligere discernere iudica-
re racōcinari et sūt capaces et su-
sceptibiles cognitionis experi-
mentalis artis scientie doctrine
et discipline quod non habēt ani-
malia bruta. Et quia habēt vo-
luntatem libertatem et consensu
spontaneum secundum naturā.
Ideo possunt velle et nolle con-
sentire et dissentire sponte et libe-
re absque coactione quod non
habent animalia bruta. et hoc ē
quarto gradu. Et sic est com-
pleta tota scala nature cum suis
gradibus que est prima conside-
ratio in hac scientia radicalis et
fundamentalis scilicet considera-
re istos gradus in se et bene plan-
tare et radicare eos in corde et
figurare sicut sunt realiter in na-
tura.

Sequitur cōparatio hoīs ad ali
as res inferiores scōm conueni
entiam et differentiam.

Consideratis istis gradibus
rerum que sūt in mūdo et q̄
sunt nobis note per sensus et ex
perientiā et de quib⁹ null⁹ potest
dubitare. Nūc oportet pparare
vnā rem ad aliā et cōparare ho
minē ad omīs alias res et hoc scōz
puenientiā et dīam scz in quo cō
uenit hō cū alijs rebus inferiori
bus et in quo differt ab eis et in
ista cōparatione cognoscet hō se
ipm et hoc qd est supra ipm scilicet
conditorē et deum suū. Conside
ret q̄ homo primo puenientiā quāz
habet cū alijs reb⁹ et primo gñā
lem. scōo specialē. Unde hō pue
nit cū oibus rebus inferiorib⁹ et
habet colligātiā cū eis qz habz
in se illa eadem que alie res inferi
ores hñt et easdez perfectiones et
omnes gradus. Unde habet in se
esse sicut res d̄ primo gradu vt ele
menta qz p̄tinet in se quattuor ele
menta inuisibiliter et occulte et
sub alia forma et nutrit per elemē
ta et habitat et viuit in elemētis
et sine ipis n̄ potest cōseruari nec
viuere per vnūz momentū. et sic
conuenit cum eis et cum omni
bus que habent esse tantūz et nō
viuere et hoc generaliter. Item
conuenit cūz rebus. scōi gradus
scilicet cūz plantis arborib⁹ et her
bis quia hñt viuere sicut ille nu

trire augmentare crescere et gene
rare qm̄ homo viuit nutritur cre
scit et generat sicut et plante.

Conuenit etiam cūz rebus ter
cij gradus scilicet cum animali
bus generaliter quia habet sen
tire sicut bruta. vnde habet tange
re videre audire gustare odorare
comedere bibere dormire vigilare
moueri de loco ad locūz sicut ani
malia bruta. igitur magnam con
uenientiam habēt cum illis. Illa
ergo que sunt in alijs rebus infe
rioribus trium graduum sunt in
homine. Habet ergo colligantias
fraternitatem conuenientiam et
amiciciam cum eis omnibus.

Sed tamen considerare d̄z ho
mo q̄ illa eadem que alie res in
feriores habent diuisim et separa
tim habet homo simul et coniun
ctim. Unde res que sunt in pri
mo gradu vt elementa habent so
lum esse et deficiit eis viuere sen
tire et intelligere. res. secundi gra
dus vt arbores habent esse et vi
uere et hoc est earum perfectio s̄z
deficiit eis sentire et intelligere.

Res autem que sunt in tertio
gradu vt animalia bruta habent
viuere et sentire deficiit tamen
eis intelligere et liberum arbi
trium. Sed homo qui est in
quarto gradu et supremo habet
omnia dicta coniunctim et nihil
ei deficiit nec aliquid pōt supadi
nec ali⁹ gradus potest esse supra

homine in dignitate quia habet
esse viuere sentire intelligere et li-
beru arbitriu. et sic illa que sepati et
diuisim sunt in alijs reb? per suas
perfectiones sunt in hoie coniunctim
et nihil ei deficit:

Quomodo per predicta concludit et p-
batur necessario quod aliquis deus est
supra hominem:

Unc oportet considerare quod
debet homo arguere et con-
cludere ex ista pparatione enim
debet exinde arguere et concludere
quod homo habet simul et coniunctim il-
la que alie res habent diuisim quod ille
idem qui ordinauit diuisim alias res
et naturas dādo cuiuslibet suā pfecti-
onē quod ille idē numero et nō ali-
quā pūxit oia simul in ipso hoie scilicet co-
iungēdo simul esse viuere sentire
intelligere et liberu arbitriu. quod ille
idem qui dedit alijs reb? inferiori-
bus hoc quod habent dedit homini hoc
quod habet: Et sicut homo nō dedit
alicui rei inferiori hoc quod habet. ita
nō dedit sibi met hoc quod habet quā-
sicut nulli rei inferiori homo dedit eē
uiuere nec sentire ita nec sibi met de-
dit. Igitur eadē man? oia fabrica-
uit. Idē deus idē fabricator: et idē
artifex oia ordinauit. pportiona-
uit limitauit. Queramus? igitur qua-
re res primi gradus ut elemēta habent
tamen esse quis limitauit eis ut non
haberēt nisi hoc quod habent: quare ar-
bores et herbe habent esse et viuere et
nō plus et ascendunt supra elemē-

ta in certo gradu et determinato
quod limitauit quod posuit terminum
eis ut ultra nō trāsiret. quare aia-
lia habent esse viuere et sentire et nō ul-
tra quod ista tria in simul coniūxit et fe-
cit aialia supra gradu plāta et ascē-
dere de tanto et nō plus. quod men-
surauit hoc eis in certa mensura.
Quare homines habent ista tria scilicet
esse viuere et sentire et ultra hāc habent
intelligere et velle spōte siue libe-
ru arbitriu. quod coniūxit ista tria cū
libero arbitrio in simul et ultra nō
est ascēsus. Sed in hoie est finis
et cōplementū et in eo sunt oia et ni-
hil ei deficit: quod eleuauit hoiem
solū supra elemēta arbores et aialia.
quis enī sic magnificauit et ascen-
dere fecit: Queramus? an homo coniūxit
oia ista in seipso ut nihil ei deficiat
at et an ipse met se ipsum sic exulta-
uerit magnificauerit et ascendere
fecit supra oia alia an alius hoc
fecerit. Queramus? an oia ista ordi-
nauerit et mensurauerit se ipsa ut
quodlibet tentū et nō plus habe-
rent vel aliquis alius ab eis hoc fe-
cerit. An oia ista dederint sibi met
hoc quod habent tamen et nō ultra. vel alius
quod alius hoc dederit eis. Sed est
impossibile quod oia ista hoc fecerint
et se ipsa ordinauerint mēsurauē-
rint et sibi ipsis dederint hoc quod
habent et tamen sunt ordinata et mēsurata
ergo aliquis alius existēs superior
oibus oia ista mensurauit ordina-
uit et dedit eis hoc quod habent. Ergo

idem magister idē artifex eadem man^o oīa ista mēsurauit ordina-
uit limitauit et cuiuslibet suū prop-
rium gradū dedit. Et ille idē qui fe-
cit ascēdere arbores supra elemē-
ta in dignitate et aīalia supra ar-
bores fecit etiā hoīes ascēdere su-
pra bruta. Et ille idē qui ordina-
uit vt arbores viuerēt et nutrirēt
capiēdo imēdiatē nutrimentū aēra
p^r radices pūctas īfra frā ille met
ordinauit q^d aīalia viuerēt et nutri-
rēt nō p^r radice s^z p^r os separatū a
terra et hoīes similiter: Et q^uis
viuere sit cōmune arborib^z aīali-
bus et hoībus tamē nobilius vi-
uere et nobilior modus viuendi
et nutriendi est in aīalib^z q^u i plā-
tis et i hoīb^z q^u i aīalib^z: et q^u hoc
ordinauit q^u iuenit istos tres mōs
viuēdi nōne idē dñs i^z artifex.

P^reterea quis oīa ista cōseruat
vt quodlibet maneat in suo gra-
du statu et ordine. quis facit istos
gradus stabiles vt permaneāt cō-
tinue sine cōfusione. Quis manu-
tenet ea vt terra maneat terra et
aqua permaneāt aqua et sic de a-
lijs. Nōne ille idē qui ordinauit
ea et condidit.

Ergo conclude homo q^d tu acce-
pisti quicquid habes ab illo co-
dē a quo oīs alie res accepe-
runt hoc quod habent. Quare tu
homo pertines ad ordines aliaz
rerum et facis vnū ordinem cu^z
eis et ynā ierarchiam. Quare seq^ut

q^d tu es illius cui^z sunt alie res et
gubernaris et p^rseruaris ab illo
codē a quo et alie res. et sicut alie
res nō sunt sui ipius: sed illi^z qui
fecit illas. Similiter tu homo nō
es tui ipius sed illi^z cui^z sūt alie
res. q^u tu es illi^z cui^z est terra cui^z
est aqua. et cui^z sunt elementa in
quibus habitas

U^lterius cōclude et argue tu
homo q^d nō ddisti tibi ipi hoc q^d
habes nec res inferiores tibi de-
derunt hoc q^d habes nec fecerūt
te talem. q^u aliquis ali^z maior q^u
tu et qui est sup^r te dedit tibi hoc
q^d habes q^u ab illo habes postq^u
a te ipso non habes.

P^reterea necessario sequitur q^d il-
le qui est supra hominē a quo ha-
bet homo quicquid habz est vn^z
dñs et nō plures. Quāuis em̄ sint
plures et innumerabiles res et di-
uerse in istis quattuor gradib^z ta-
men nō est nisi vnus ordo vna or-
dinatio. omnia sunt pūcta oīa
sunt colligata vno ordine. omnia
ascendunt gradatim de gradu in
gradum de minori ad mai^z sem-
per ad digniora ascēdendo. q^u vni-
tas ordinis demōstrat vnum so-
lum ordinatōrē vnū artificē qui
tam diuersa coniunxit in vno or-
dine.

Item quomō diuerse res et cō-
trarie adinuicē sicut aq^u et ignis
et multe res adinuicē contrariē-
tes possent cōiūgi in vno ordine

nisi per vñū ordinatorem. Igitur contrarietas rez in vñō ordine. arguit vñū artificem tantum.

Preterea elemēta intrant arborē et herbas et nutriūt eas. et fructus earū arborū. Et ipse herbe intrant et nutriūt aialia. Etia fructus herbe et carnes aialium intrant et nutriūt hoies. Et corpora celestia vt sol et luna cōtinue influunt in ista inferiora et dāt vigores et lumen et calorem cōtinue ipis et ipa recipiūt. Et sic vñū cedit alteri vt videmus per experiētiā vñū sustinet aliud oia se iuuāt et inferiora seruiunt maiorib⁹ et supiorib⁹ ordinate et in hoc faciūt vñū ordinem vñā amicitiam vñā vnitatē. Sequitur ergo qd tñ est vñū qui omnia ista ordinauit et pūxit in vñā societate.

Item videm⁹ per experiētiā qd prim⁹ grad⁹. secūd⁹ et terci⁹. cedunt et ordinātur ad quartū tamq̃ ad digniorem. et sunt ppter ipsum. Sed in primo gradu est maxima rez diuersitas mltē species et nature. Et in secundo gradu ē etiam magna rez et speciez diuersitas. Et in tertio similē. Sed in quarto siue supremo nō est nisi vna natura vna species scilicet homo et omēs homines sunt eiusdem nature eiusdē spēi et dignitatis naturalis. nec est aliqua diuersitas qz equaliter omēs hñt liberū arbitrium que est ppra dignitas

hominis et est suprema per quā homo facit suū pprum gradū et differt ab alijs gradibus. Sic igitur plures et innumerabiles nature rez et diuerse que sunt in mundo tendūt ad vñā solam naturā et nō ad plures tanq̃ ad supremā et nobiliozem eis scilicet ad humanam et vñi soli seruiunt et nō pluribus naturis. Igit mlt⁹ magis humana natura debet solum tendere ad vñā solam naturam sibi superiorē et dñantem et nō ad plures et seruire vñi soli nature et nō plurib⁹. vnde em̃ esset hoc qd alie inferiores nature et minus digne tēderēt ad vnitatē et ad vnicam solam naturā tāq̃ ad maiorem et humana natura que est dignior tēdere ad plures naturas tamq̃ ad maiores et dñantes et omnes res inferiores homine tēderent ad vnitatem et humana natura dignior omnibus tenderet ad diuersitatem. Hoc non patitur natura nec ordo rerum hoc sustinet qd inferiora et minus digna tendent et ordinentur ad melius forcius et dignius et superiora et magis digna tendent ad peius et debilius. Sed melius forcius et nobilius est tendere ad vnitatem quam ad diuersitatem et ad vñū quam ad plura quia tendere ad vnitatem et ad vñū est tendere ad esse ad bonum et ad fortitudinem et conseruationē

Et ire et tēdere ad diuersitatem et pluralitatē est ire ad nō esse ad malū ad diuisionē ad debilitatē ad destructionē: Quare si spēs omīs et nature inferiores tendūt ad vnicam naturam tantū scz ad humanā. Multo magis humana natura tēdit ad vnicā: Sed si omnes nature inferiores seruiāt vni soli nature scz humane et ad illaz ordinētur g̃ multo magis humana natura ordinatur ad vnā solā naturā sibi dñantem et sup̃remaz et nō ad plures cui debz soli seruire. Igitur vna sola natura est sup̃ hominē que dnātur homini

Sed restat ostēdere q̃ illa natura que existit sup̃a hoīez et cui subicitur nō solū sit vna sed q̃ sit magis vna q̃ humana natura. Si em̃ humana natura ad quam tendūt inferiores nature est magis vna q̃ sūt omīs inferiores nature qz ille sūt plures et diuerse nature et spēs et inter ea est magna diuersitas et modica vnitas: In humana aut̃ natura est vnitas in specie. Natura igitur illa que est sup̃a hominē et cui subicitur debet esse magis vna q̃ humana natura et in ea dz maior vnitas esse. Sed inferiores nature que seruiunt hoī sūt plures et diuerse i speciebus et in indiuiduis et hūana natura est vna in spē et plures et diuersa in indiuiduis. Igitur illa natura que est sup̃a hoīem et que

dñat ei dz eē vna i spē et indiuidu is vna. Ita q̃ i ea nō dz eē nisi vna spēs et vnū indiuiduū et nlla diuersitas indiuiduis alit̃ n̄ eēt magis vna q̃ natura hūana. Et sicut natura hūana est vna in spē solū. Ita ista natura que ē sup̃ naturā hoīs debet esse vna in indiuiduo et nullo mō multiplicata. quia vltra vnitatem specificā nō est maior vnitas q̃ numero exīte et ita oportz vt sicut omīs nature inferiores hominis sūt colligate cū vna natura que est vna sola in spē scz hūana. Ita natura hūana qē vna sola in spē sit colligata cū vna alia natura superiori q̃ sit vna nūo vt mundus sit colligat⁹ et vn⁹ et teriatur et finiatur in sūma vnitatem et maiori q̃ possit eē. Et sicut hūana natura alia est et distincta et separata ab aliis inferiorib⁹. ita etiā illa natura que ē sup̃ hoīem q̃ ordinatur oīa est summe distincta et separata ab humana et ab aliis oībus naturis hīs suū propriū esse in se. Et hec est diuina natura oīa ordinās regēs et p̃seruans.

Reterea diuina natura que est sup̃a omīs naturas debet esse maior q̃ hūana. Sed humana natura est infinita in possibilitate qz ē multiplicabilis quātū est de se in infinitū qz sibi nō repugnat quibuscūqz em̃ hoībus exītib⁹ adhuc p̃nt alii generari q̃m̄ est de ratione nature neqz sibi re-

pugnat. Ita similiter est de natura ignis quia in infinitū pōt crescere et multiplicari q̄tū est de se. Igitur cū diuina natura nō sit facta nec finita sit, maior quā humana et q̄ om̄s alie nature facte cū natura humana sit infinita in potētia cū sit facta, seq̄t q̄ diuina natura est infinita magis q̄ infinita est in actu. Et q̄ nūlomo pōt multiplicari in indiuiduis sequit̄ q̄ tota actu est in vno i diuiduo et extra illū indiuiduū nō pōt eē. q̄ diuina natura que est sup̄ hoīem est vnū solū indiuiduū iam infinitū actu sicut oēs hoīes possibles qui sūt infiniti potēti sed non sunt vnus singularis hō et vnū indiuiduū. q̄ pbatū est q̄ illa natura q̄ ē supra hūanam et q̄ fecit eas ē vna sola numero et infinita in actu et psequēs q̄ vnū solū est dñs et deus.

Si em̄ essent plures aut eēnt cōtrarij et discordes aut amici et pcor̄des. si cōtrarij ordo rez̄ non esset vnū nec mūdus etiā esset colligat̄ et ordinat̄ sicut ē. Si amici et pcor̄des aut ambo essent necessarij in simul cōiuncti aut vnū sufficiēter ageret. Et si ambo essēt necessarij in simul cōiuncti: tunc vnū semp̄ indigeretur altero et necessario semp̄ deberēt eē cōiuncti ad inuicē. et hoc nō pōt esse q̄ tunc nō possent dare alicui rei nec esse nec viuere nec intelligere nec cōseruare ordinē rez̄ in suo statu q̄

ambo essent indigētes. Si autē vnū sufficeret. q̄ superfluū eēt ponere duos sine necessitate. q̄ ordo rez̄ hoc nō pmittit. Unde nō sūt duo soles q̄ vnū sufficit et si essent duo vnū esset superfluū et nihil est superfluū in natura nec sūt duo capita in aliqua re q̄ vnū sufficit. Si em̄ in reb̄ inferiorib̄ nō est superfluitas quō erit in suprema natura que oīa ordinauit.

Ecce q̄ homo ex ista cōparatione cū alijs reb̄ et naturis p̄siderando puenientiā quam habes cū eis et cōparendo vnā naturā ad aliā et vnum gradū ad aliū inuenisti et p̄clusisti aliā naturā inuisibile esse sup̄ te sicut tu es sup̄ alias naturas q̄ om̄s istos gradū ordinauit et mēsurauit in rebus. Igitur aliq̄s gradū est supra te q̄ ē maior q̄ tu. Illi autē ē op̄. Illi est factura. et creatura. Adānus sue sic te fecerūt. Ille igitur ē dñs tuus artifex tuus et pater tuus et oīm aliar̄ rez̄ que sūt infra te. q̄ habes dñm habes superiorem habes vnū et nō plures et illū eūdem quem alie res habent.

Ex cōparatione istoz̄ quatuor graduum ad deū p̄batur q̄ ip̄e habet esse viuere sentire et intelligere siue liberum arbitrium.

Ostēd̄ per istos gradū quatuor cōparendo vnū cū altero homo ascendit ad tātam noticiā q̄ ip̄e inuenit suū factorēz
b

quem nō videbat esse realiter et
existere et ēē vnū numero et infini-
tus actu et nō debz desistere ab in-
quisitione pmo magis dz labora-
re si poterit ipm adhuc magis co-
gnoscere in spālī scz qualis sit q̄s
conditiones hz cōparendo istos
quatuor grad⁹ ad ipm. vñ postq̄
ipse solus et null⁹ alius ordinauit
producit diuisit et mēsurauit istos
gradus scz esse viuere sentire et in-
telligere siue liberū arbitrium dā-
do aliquib⁹ esse tm̄ et nō viuere.
Aliquibus esse et viuere sz nō sen-
tire. Aliquib⁹ esse viuere scire sz
nō itelligere. Aliq̄b⁹ ēē viuere sc̄-
ire itelligere seu libez arbitrium
q̄ sequitur q̄ ipemet habeat in se
ipso istos grad⁹ cū dederit alijs.

Quare sequit⁹ q̄ ip̄e est viuit sē-
tit itelligit et habet liberū arbi-
trium. q̄ habet esse viuere sentire
et itelligere et velle libere et spō-
tanee.

Quō deus habet ista in se.

Ed quia a nullo recepit ista
quia nihil est supra ipsum
a quo receperit ista. Igitur hz om-
nia ista sine mēsurā termino et li-
mitatione. quia quis sibi limitas-
set quis mēsurasset cū a nullo ha-
beat. nec etiam ipse mēsurauit si-
bi quia ipsemet nō dedit sibi ipsi.
Nam tunc aliquādo nō habuisset
et aliquñ non fuisset. q̄ quando
non erat quomō poterat sibi ipsi
dare nec alijs. Igitur ista nō sunt

sibi data nec a se ipso nec ab aliquo
Ergo ab eterno et sine principio hz
a se ipso. q̄ nihil recipit nec ip̄a sūt
recepta i eo quare post q̄ nō sunt
recepta i eo nec data ei tm̄ sūt i eo
realit⁹ et verissime sequit⁹ q̄ sūt i eo
sine mēsurā sine termino. Quare
p̄cluditur q̄ suū ēē est infinitū im-
mensurātū et sine t̄mino et suuz vi-
uere est sine termino et infinitus et
suū sentire similiter et suuz intelli-
gere ē infinitū et sine mēsurā. Hic
tractatur de istis quatuor gradi-
bus put sūt in deo. Et quō esse est
radix et fundamētus oim alioruz

Et qz nos videm⁹ per expe-
rientiā q̄ esse pōt inueniri si-
ne viuere sine sentire et sine intel-
ligere vt in reb⁹ primi grad⁹ sed
non econuerso quia viuere nō po-
test inueniri sine esse nec sentire si-
ne esse nec itelligere similiter qz
omne quod viuit est sed non om-
ne quod est viuit et omne quod
sentit est sed non omne qd est sen-
tit. et omne quod itelligit est sed
non omne quod est itelligit ip̄s
suz esse. ergo potest inueniri sepa-
ratim sine alijs et alia nunq̄ pōt
reperiri separata ab ipso esse.

Sequitur q̄ omnia alia fun-
dantur substinentur et radican-
tur in esse et plantantur. Igitur ip-
sum esse est radix et primum fun-
damentum omnium aliorū et oia
portat et a nullo portantur nec
substinetur nec in aliquo fundat⁹

Quod in deo idem sunt viuere sentire intelligere et esse et omnia alia et sunt ipsummet esse.

Quia oia ista sunt in deo nostro vt probatū est. Igitur esse in eo erit primū et radix et fundamentum aliorū. Et cuz a nullo receperit esse et per psequēs nec viuere nec sentire nec intelligere sequitur qd qd viuere in ipso nō ē receptum in ipso esse nec sentire i viuere nec intelligere sine liberum arbitrium in ipso sentire nec i alijs. quare sequit qd viuere in ipso nō ē adiunctū cū esse nec sentire cū viuere et sic de alijs nec in eo est aliqua cōiunctio istorū qz quis pūnsisset ea simul qd cōgregasset vnū alteri cū nullū sit sup ipm. qm si in eo esset aliqua pūctio plurium tūc iam esset factus et sic aliqz cū fecisset et pūnsisset vnū alteri et sic aliter nō fuisset. Sed cū ista verissime sint in eo qd alijs dedit seqtur necessario qd in ipso deo viuere sit idem qd esse et sentire. Idē qd esse et sic de alijs oibus que sunt in deo qz omnia sunt idē qd esse qd ēē est primū et fundamentū. Ideo in deo nostro idem est esse qd viuere et idē est esse qd sentire et sic de alijs oibus que sunt in deo. Aliū esset in ipso aliqua pūctio et diuersis quod est impossibile.

Qd esse est radicale fundamentum et regula ad probandū et cognoscendū omnia alia de deo.

Quia esse est principium et in deo oia alia sunt idem qd ipsum esse. Sequitur qd qd quid quid dicitur de suo esse dicitur de oibus alijs. et quidquid attribuitur ipsi cō oibus alijs etiā attribuitur. Et eomō quo esse se habet in deo eodē modo se hnt viuere sentire intelligere et velle. Et qz esse ē principium oia cōueniunt ei per suū esse. Ideo si volum⁹ querere quale est suū viuere suū sentire suū intelligere suū velle et alia nō oportet nisi videre quale est suū esse. Igitur totū fundamentū est in esse. et tales cōditiones habēt quales suū esse hnt. et per esse tanq per ppiū mediū cōcluditur et pbatur de oibus alijs. Ecce igitur habem⁹ vnum fundamentū radicale ad sciendū et cognoscendum oia de deo nostro. Cognito igitur ipso esse oia manifestabunt nobis. Ecce igitur breuissimā doctrinam cognoscamus ipm esse si volum⁹ alia cognoscere sine labore et videam⁹ proprietates ipi⁹ ēē. Sequuntur proprietates conditiones et doctrina ipsius esse.

Via ipsum esse est ianua et principium ad intrandū in oia alia. Ideo queram⁹ cognitionem ipsius esse. Unde qz esse dei nō est receptū nec datū nec pūctū nec alio. sequitur qd in suo cō nulla est pluralitas nec multitudo nec intelligi potest nec aliq cō
b ij

iunctio duoz aut pluriū est i suo
esse qz quis p iunxisset cū nihil a
nullo receperit. q suū esse nullam
habet pluralitatē nullā ppositio
nem nullā diuersitatē sed habz oi
modam et summā vnitatē indiu
sibilem et simplicitatē carens oio
partibz. et per hoc ipm esse dei ē
summe vnū summe indiuisibile z
summe simplex et p psequēs pu
rissimū nihil habens commixtū.

Præterea sequit q deus est ipm
met esse et nō est nisi esse et esse ē
deus eo qz suū esse est simpliciss
mum et qz a nullo recipit esse et
ideo de se habet suū esse z est ip
sumet esse et totū esse et nulla alia
res est suū esse qz omis alia res
recipit esse ab alio et p psequens
de se habz nō esse qz inter esse et
nō esse nō est dare mediū. Igitur
nulla alia res ē suū esse sz magis
dicat de se nō eē et nihil. Igit
in oi alia re possumus intelligere
esse et nō eē. nō eē de se ipsa z eē
ab alio. In deo aut nō possumus
intelligere nec cogitare nisi esse z
nullomō nō eē quia de se habz eē
et nō de aliquo alio. Ideo solum
est esse et nullomō habet nō esse.
Et ideo ois alia res dicitur pprie
habere eē sed nō ē eē. sz deus ha
bere eē dicitur et est ipmmet im
pprie dicitur habere esse. Colliga
mus igitur iam pbata de ipso eē
vnde esse dei nō ē ab alio accep
tum et est simplicissimū esse. et est

ipsemet deus et deus est ipmmet
esse. et exinde sequitur q eē dei ē
in infinitū elōgatum a nō esse et
ab ipso nihil. vnde qz deus est su
um esse et est ipmmet esse z nō est
ab alio acceptū suū esse nō venit
de nō esse nec de nibillo nec s ali
quo sed est totaliter principiū qz
si nō esset principiū tūc nō esset z
nihil essz principiū z sic. nūq ipz
esse posset existere. Igitur neces
sario ipm esse est principiū totale
et ideo totaliter fugat nō esse z ni
hil. et ideo nō esse et nihil nullo
modo possūt in ipso esse aliqd nec
possunt ipm destruere nec dumi
nuere ipz esse quod ē deus nec pōt
nō esse. Ideo necesse ē semp ipm
esse et impossibile est nō eē et per
psequens nūq est deficiens nun
q incipiens sz est eternū sine pri
cipio et sine fine.

Alterius qz ipm esse cū sit pri
cipium et fugat totaliter nō esse.
sequitur q ipm esse qd est deus est
infinitum interminatū illumina
tum nō clausū qz esse nō pōt res
stringi nec terminari nisi per nō
esse qd est suū oppositū. Et quia
nullū nō esse potest esse in ipso eē.
sequitur q esse istd se credit in in
finitum. et per pns ipm esse quod
est deus habet in se qdquid perti
net ad esse et p pns habet omēs
modos et gradus essendi infini
tos sicut si esset infinitū in qritas
te vt infinita magnitudo vel infis

nitus numerus qui plectitur et comprehendit omnes gradus et modos essendi quantitatis et infinitus numerus plectitur infinitos modos et gradus numeroz. Ita et infinitum esse infinitos modos et gradus essendi. et sic fugit a se infinitos modos et gradus non essendi et in infinitum non esse et quicquid pertinet ad non esse. Quare sequitur quod sicut nihil est in non esse simpliciter ita et nihil potest esse recipere quod est tam perfectum et nulla potest sibi fieri additio cum nullum esse sibi deficiat quia tunc in ipso esset aliquid non esse et deficeret sibi. Nam non esset adhuc hoc quod potest esse addit et ideo necesse est quod sit actu quicquid potest esse. Et exinde sequitur quod est actualissimum plectissimum perfectissimum et maximum. Et quia in infinitum elongatura non esse. ideo est inmutabilissimum quia si mutaret haberet aliquid non esse. Igitur semper permanet id quod est sine aliqua variatione nec discurrit de uno ad aliud. Igitur non habet preteritum nec futurum sed tamen esse presentis. Nihil ergo non ui potest acquirere nec aliquid quod habet perdere.

Item quia deus est esse in finitum non terminatum. Ideo est fons et mare infinitum essendi sine termino sine mensura sic fundus. Concludamus et colligamus omnia que dicta sunt de ipso esse quod est deus. Dicamus ergo quod esse dei non est acceptum ab aliquo et ideo est principium totarum

le simplicissimum fugas totaliter ipsum non esse et nihil et in infinitum elongatur ab eo. Et ideo est infinitissimum actualissimum plectissimum immutabilissimum et eternum. Et omnia ista probantur per unum fundamentum.

Sequitur doctrina et regula ad probandum omnia de ipso esse.

Primum autem habeamus regulas et modum ad probandum omnia de ipso esse et ordinato modo procedamus oportet facere unum fundamentum et unam radicem in quibus omnia fundantur. Primum autem fundamentum et prima radix est quod ipsum esse dei non est acceptum ab aliquo nec a se ipso. et exinde sequitur omnia que dicuntur de ipso. Item ad istud fundamentum sequitur unum aliud scilicet quod esse dei in infinitum elongatur a non esse et ab ipso nihil et fugat totaliter non esse. Per ista duo omnia radicaliter probantur et concluduntur unde quia ipsum esse dei non est acceptum ab aliquo sequitur quod est totaliter primum. Et ulterius sequitur quod esse eius est simplicissimum et sine partibus. Et exinde sequitur quod esse dei est ipsemet deus et quod deus est ipsummet esse. Et exinde sequitur quod elongatur in infinitum a non esse et fugat totaliter non esse et nihil. et quod non esse et nihil nullum esse habent contra ipsum exinde omnia concluduntur. unde quia ipsum esse primum quod est deus totaliter fugat ipsum non esse. Ideo ipsum esse quod
b iij

est ipsemet deus nō pōt non esse
nec defficere s; necesse est ipm eē
et ideo eternum. et sibi nō potest
fieri addicio nec diminutio nec
mutatio. Et sequitur q; necessario
est cōpletissimū pfectissimuz hñs
ōmnē pulcritudinem essendi ⁊ iō
est fons infinitissim⁹ essendi. vn
de in infinitū elongatur a nō esse
et a nibillo et ipm nō esse et nihil
in infinitū ab esse distāt. Et q; esse
est principiū et eternuz. ideo tota
liter nō esse est fugatū ab ipō esse
Et quicquid p̄tinet ad nō esse elō
gatur a deo qui est esse et q̄cquid
p̄tinet ad ipm necessario ē in ipō
Ideo si vis intelligere veritatem
clarissime cōpara primo ipm esse
ad ipm non esse. q; quicquid pōt
dici vel cogitari pertinet ad eē v̄l
ad nō esse. Cōiunge aut ista insi
mul s; esse dei nō est acceptū. de
us est suū esse. ⁊ ipm esse totaliter
fugat nō esse. Ista tria simul iun
cta manifestāt oīa de ipso esse. q;
quicquid sequitur ad ista necessa
rio vez est et quicquid repugnat
istis flm est et impossibile. Abigra
tia si queratur si p̄t eē duo talia
esse quoz quodlibet nō est accep
tum. Et sunt ipm esse quod fugat
omne nō esse et dicatur q; sic sta
tim apparet repugnātia. Si em̄
sunt duo iam et ipm esse nō totali
ter fugat nō esse. q; ipz esse qd est
deus habet nō esse alterius quia
nō est ipm postq; sunt duo diuisa

esse nec vnum est de altero q; qd
libet est indiuisibile et sic vnū def
ficat alteri. Nec p̄t duo infinita
esse quia tūc quodl; defficeret al
teri. et ideo in quolz esset infinitū
nō esse q; tantum est nō esse quā
tum est esse. Et q; non esse vnus
esset in esse alteri⁹. Ideo in quod
libet esse esset infinitū nō eē. et sic
simul in eodē essent infinitum eē
et infinitum nō esse quod est ipos
sibile. Quare sequitur q; impossibi
le est esse nisi vnū tale esse vt di
ctum est. q; impossibile est nisi vnū
deum esse qui est ipm esse et est su
um esse.

P̄terea si queratur vtrum in
deo sit omis fortitudo omis virt⁹
omis potestas. statim soluit q; sic
quia deus est ipm esse et in infini
tum elōgatur a nō esse et necessa
rio in eo est quicquid cōuenit et
p̄tinet ad ipm esse et fugatur ab
eo quicquid p̄tinet ad nō esse. Et
ideo q; debilitas fragilitas ipotē
tia p̄tinet ad nō esse. Et fortitu
do potestas et virtus p̄tinent ad
esse. Ideo debilitas fragilitas im
potentia in infinitum elōgatur a
deo. Et fortitudo potestas virtus
in infinitū sunt in eo. Et ideo esse
dei est fortissimū potentissimum
virtuosissimum elongatū in infini
tum ab omni debilitate fragili
tate ⁊ impotentia.

Item si queratur vtrum in deo
sit potentia creandi ⁊ faciendi ali

quid ex nihillo. Jam soluitur ista
questio quia in deo est quicquid per-
tinet magis ad esse quam ad non esse.
et ideo quod potestas creandi perti-
net ad esse et impotentia ad non esse.
Ideo necessario est in deo ista po-
tentia. Aliter in deo esset aliquid
non esse quod est impossibile.

De duplici esse et de duplici
non esse siue de duplici nihil.

Uta dictum est quod esse dei fu-
gat a se omne non esse et per
hunc nullum esse deficit ei. nullum
esse est supra siue extra ipsum
sicut per contrarium dicimus quod
homo non habet esse terre nec aque
nec plante nec equi et sic de alijs.
Ita quod homo habet tot non esse quot
sunt res que remouentur ab eo quia
homo non est equus. Ideo habet
non esse equi. Et quod non est lapis ideo
habet non esse lapidis. Et sic esse
hominis non fugat totaliter omne
non esse sed solum fugat unum non
esse scilicet non esse hominis. Sed esse
dei fugat totaliter non esse. Ideo
fugat omne non esse. Ideo necessa-
rio habet omne esse et per hunc se-
quitur quod esse dei habet in se esse ter-
re esse aque et esse omnium quatuor
graduum et omnium que continentur
in ipsis gradibus quia nullum
esse ei deficit. Et ideo esse dei est
esse uniuersale omnium.

Sed tamen duplex est esse ter-
re et aque et omnium aliorum sci-

licet unum in se et in propria na-
tura quod videmus. Aliud in ip-
so esse dei quod non videmus sicut
domus habet duplex esse. unum
in propria natura ad extra quod
videmus. Aliud in anima artifi-
cis quod non videmus. Sicut etiam
duplex est. a. unum extrinsecum
quod videmus. Aliud in anima
quod non videmus. Res autem quod
tunc ad esse quod habent in pro-
pria natura non habent esse in deo
quia esse dei non potest esse tale
quia esse dei non est ista terra nec
ista aqua et sic de alijs quod esse dei est
indivisibilissimum in mutabilissimum ef-
fectum ut probatum est: terra autem et alia
sunt per oppositum. Sed cum ne-
cesse sit quod esse dei sit omne esse quia
extra esse dei nullum esse potest esse
Ideo oportet quod si deus sit esse om-
nium rerum quod habeant aliud esse
quam proprium quod videmus
quia necesse est quod omnia habeant
esse in deo istud autem esse est si-
cut esse domus in mente artificis
et esse ipsius. a. in anima. Sed
est differentia quia artifex recipit
esse domus in anima quia non sem-
per habuit et etiam recipit esse. a.
quia non semper habebat. Sed
esse dei nihil potest accipere nul-
la additio potest ei fieri quod in eo est
infinita simplicitas nulla coniun-
ctio. Et ideo necesse est quod esse
dei ab eterno et in eternum habe-
at in se ipso esse omnium rerum.
buij

Et sic necesse est qd esse oim reruz
sic eternū in deo et necesse est qd
sit idem qd esse dei qz in eē dei nul
la pōt esse pluralitas sz sūma sim
plicitas. Et ideo oia sūt vnū eē in
esse dei qd est summe vnuz. Et sic
nihil nouum apud deum sed om
nia sunt ab eterno.

Quod esse oim rez in propria
natura et etiam in esse dei et i deo
non sit idem.

Et qz esse dei fugat nō esse.

Ideo nulluz esse pōt esse ex
tra ipm. Et cuz creature habeant
pprium esse reale distinctum et se
paratū ab esse dei. Igitur illō tale
esse reale nō est in deo. Et dicēdū
est qd tale esse reale oim rez neces
sario est in deo nō quidē qd sit idē
qd esse dei. Sed necesse ē qd veiat
ab esse dei et ouat ab esse ipsi² dei
totaliter qz esse dei ē primū et non
est acceptum. igitur necesse est qd
omē aliud esse ouat ab ipso esse et
pulat ab ipso esse tanq̃ a radice
Et qz esse dei est indiuisibile sum
me simplex. Igit tale esse rez im
possibile est qd sit decisū nec sump
tum ab esse dei qd est infrangibi
le. Igit necesse ē qd sit et venerit de
nō esse et nihil qm non pōt venire
de esse qd est deus. Et qz nō eē et
nihil nō pnt aliquid pducere Igit
necesse est qd esse dei qd ē primū
pducerit omē aliud esse de nō eē
et nihil. vnde solum esse pōt pdu
cere esse sicut ignis ignē et simile

suum simile. Cū igitur esse reale
oim rez nō sit esse dei sed aliud. g
necesse est qd sit pductum ab esse
dei qd est principū de nō esse et ni
hillo. Et ideo sequit qd tale eē rea
le pro tanto est in deo qz totaliter
venit a deo et ab esse suo est pdu
ctum de nihilo et totaliter cōser
uatur in tali esse ab ipso eē dei qd
nō venit ex nō esse. et sic omīs res
hnt esse in deo ab eterno et sūt id
quod esse dei. et hnt esse reale in se
et tūc nō sunt esse dei sed sunt pro
ducte ab esse dei. Et si primo non
haberēt esse in deo et in eē dei ab
eterno nō possent habere esse rea
le in se ipsis qz istud esse reale qd
hnt venit ab illo esse quod hnt in
deo ab eterno. Sic g inueni
mus duplex esse rez vnū est esse
primū nō acceptuz simplicissimū
fugans totaliter omē non esse qz
nunq̃ habuit nō esse. qd est eter
num et immutabilissimū. Et aliū
est esse quod differt ab ipso esse et
est aliud ab eo quod pductū ē ab
ipso esse primo de nō esse et de ni
hillo et hoc est esse oim aliarz re
rum. Primū esse est simplicissimū
et indiuisibilissimū. Sed scdm eē
est diuisū per multas partes scilz
per tot partes quot sūt res et est
multiplicatū vnde primo est diui
sum per quattuor grad² in gene
rali. et postea quilibet gradus est
diuisus per multa esse in specia
li et per multas spēs. Et quilibet

species per multa indiuidua.
 Postq̄ ḡ sunt duo esse vera realia
 et indubitabilia quoz̄ primū nō
 est acceptū ab aliquo et est simpli-
 cissimū per se et nō immutabilissi-
 mum in se ipso substantiatum. Nec
 cesse est q̄ aliud esse q̄ nō est idēz
 quod primū oriat̄ et veniat a pri-
 mo esse. Aliter esset equale alteri
 esse q̄ nō esset acceptū sed hoc ē
 impossibile q̄ sint duo equalia eē
 et prima. Ergo necesse est q̄ repe-
 riat̄ aliud ab esse primo ⁊ quod
 oriatur ab ipso esse primo ex nū-
 lo q̄ primū esse nō pōt diuidi di-
 minui nec mutari ideo impossibi-
 le est q̄ aliud esse possit accipi ab
 ipso esse primo. Igitur necesse est
 q̄ sit ortū ex nō esse totaliter, seq̄-
 tur ergo necessario q̄ omne aliud
 esse sit pductū a primo esse de nō
 esse. Ergo om̄s quattuor grad⁹ q̄
 faciūt aliud esse a primo sūt pduc-
 ti de nō esse et de nihilo ad esse.

Sequitur comparatio istorū
 duorum esse ad inuicem.

⁊ q̄ primū esse quod est p-
 se quod nō venit de nō esse
 pducit aliud esse de nō esse. Ideo
 necessario habuit esse in ipso ante
 q̄ pducet ipm q̄ omne quod pro-
 ducitur ab aliquo necessario prius
 est in illo a quo pducitur anteq̄
 pducatur. Sicut dom⁹ est prius
 in aia artificis q̄ pducatur ab arti-
 fice. Aliter impossibile esset q̄ ar-
 tifex posset pducere domū ab ex-

tra in esse reali. nec pictor ymagi-
 nem ḡ omne pductū necessario fuit
 in primo esse ab eterno anteq̄ pro-
 duceretur. Et ideo q̄ aliud eē qd
 est pductū est de nō esse pductus
 Igitur h̄z alias pditiones q̄ ipm
 esse quod nō est pductū ab aliquo
 vnde nō potuit esse equale ei. Id
 necessario habuit esse diminutus
 et in cōpletū et nō esse sibi adiun-
 ctum q̄ de nō esse venit nec potu-
 it habere esse de perse s̄ p partici-
 pationē primi esse. Ergo necessa-
 rio habuit esse finitū limitatū ter-
 minatū et mēsuratum. Et q̄ pri-
 mum eē nō est acceptū ab aliquo
 et secundū est acceptū ex nō esse.
 ḡ om̄s conditiones que pueniūt
 primo esse q̄ nō est acceptum ab
 aliquo nec de nō esse remouētur
 ab alio esse per hoc quod est acce-
 ptum ab aliquo et de nō eē. et op-
 posite cōditiones ei pueniunt. Et
 ideo primū esse est primariū quia
 nō acceptum ab aliquo. Ideo ali-
 ud esse est secundarium q̄ est ac-
 ceptū ab alio de nō esse. Et sicut
 esse dei quod est ipm esse est sūme
 simplex nllam h̄ns pluralitatē co-
 quia nō est acceptū et est primus
 ita omne aliud esse est cōpositum
 h̄ns aliquam pluralitatē q̄ accep-
 tum est et nō est primū. Ideo in
 omni alio esse ē intelligere aliud
 preter esse sc̄z nō esse q̄ venit de
 nō esse et pōt redire in nō esse. In
 esse autē dei nihil possum⁹ intelli

gere nec esse q: nō venit de nō eē
nec pōt redire in nō esse. Item si-
cut de² est suū esse et nō est aliud
nisi esse eo quia nō est acceptum
de nō esse et etiā q: ē summa sim-
plicitas sine vlla pluralitate. Ita
nullū aliud a deo est suū esse s; ē
aliud q̄ esse q: de se est nō esse eo
quia acceptū ē d nō esse et h; ali-
quam pluralitatē. Item sicut esse
dei fugat omē nō esse totaliter et
in infinitū elōgatur a nō eē eo q
nō est acceptū a nō esse nec de ali-
quo. Ita nullū aliud esse fugat to-
taliter nō esse nec in infinitū elon-
gatur anō esse. ymo necessario de
se tendit ad nō esse. vnde venit q:
productum est de non esse.
Præterea q̄admodū esse dei ē im-
mutabilissimū et inuariabilissimū
eo q: nō est acceptū et fugat tota-
liter nō esse. Ita omē aliud esse est
mutabilissimū et variabile eo q̄a
est productum de nō esse nec fugat
nō esse totaliter. Sic igitur q: sūt
duo esse realia distincta s; eē dei
et esse mundi. Etiā sunt due radi-
ces ad probandū pditiones am-
boꝝ et hñt radices oppositas. q:
radix ad probandū oia de esse dei
est q: nō ē acceptum nec receptū
nec datum ab aliquo. Radix au-
tem ad probandum omia de esse
mundi q: est acceptum et recep-
tum et datum et de nō esse produ-
ctum. Rursum aut reuertētes cō-
parem² vnū esse ad aliud esse vt

nobis magis manifestetur et dici-
mus q̄ vnu esse s; esse mundi qd
ptinet quattuor grad² est nobis
primo manifestū per se. ymo ma-
nifestissimū et certissimū et pdu-
cit nos ad aliud esse et fecit nobis
ipm iuenire esse quod erat occul-
tissimum. Et repertū est infallibi-
liter per illud esse mūdi qd ē pdu-
ctū et venit de nō esse. Et aliud eē
quod est ipm esse per se existēs nō
pductū nō venit d nō esse et q̄ eē
mundi postq̄ est productū oportet
q̄ sit productum ab ipō esse nobis
occultissimo quod est de². Et ideo
eē dei qd ē occultissimū ē tanq̄ ra-
dix et origo ipsius esse mundi. et
esse mundi est sicut trunc² frōdes
et brāche arboris. Et ideo sicut in
arboꝝe sunt duo scilicet vnū qd vi-
detur s; quicquid est supra terrā
et aliud quod nō videtur s; radix
occulta. Et tñ illud qd videtur ori-
tur ab illo qd nō videtur. Ita sūt
duo esse tantū vnū quod videtur
et apparet nobis s; totū esse mū-
di cū trunco branchis frondibus
ramis folijs florib² et fructibus
quod est diuisus per multos gra-
dus. Aliud ē eē quod nō videtur
nec apparet s; ipz esse dei per se
etñs occultissimū. Et tñ illud esse
quod videtur. primo mund² ori-
tur ab illo esse qd nō videtur idē
ab ipō esse dei. Sed tñ in hoc ē
dissimilitudo q: radix est pars ar-
boris. sed esse dei nō pōt esse pars

alicuius neq; ex istis duob; esse
fit vnū esse. Sic igitur eē mundi
erat nobis manifestū primo s; ne
sciebam; vnde venerat. S; istū
esse manifestauit nobis aliud esse
sc; esse dei quod ē primū esse et co
gnouim; q; istud eē a nullo vene
rat. Deinde istud esse manifesta
uit nobis esse mūdi quod d; nihil
lo et de nō esse venit. Et sic modo
cognoscim; mundū de non esse et
de nihillo venisse et productum fuisse
quod primo nesciebam;. Et ita
fuit ibi ascens; et descensus et vnū
eē manifestauit aliud esse et ad in
uicem se manifestāt et reuelāt. Et
exinde possum; dicere q; esse toti
us mundi est quasi punct; et cen
tum respectu esse dei q; ipsum eē
dei est infinitum actu et in infinitum
elongatū a nō eē. Sed esse
mundi est finitum de nō eē et de
nihillo productus igitur. Compara
vnum ad aliud et vide q; eē toti;
mundi nō est nisi punct; quidem
dum cōparatur ad ipm eē dei ma
ximum et sine mensura.

Quod ipm eē dei productum totū
eē mundi de nō eē et de nihil vo
luntarie et p; modum artis et non
naturaliter nec necessitate.

Et q; eē mundi de nihillo p
ductus est ab esse dei. videamus
si productum est naturaliter et
ex necessitate sicut ignis naturali

ter productum calorem vel voluntarie
sicut artifex domum. Et est dicen
dum q; ipsum esse dei productum eē
mundi sicut artifex domum et per
modum artis et nō naturaliter ne
q; ex necessitate. q; enim esse dei
est idem quod intelligere et velle
seu liberum arbitrium. Ideo pro
ducere dei est per intellectum et vo
luntatem et intelligendo et volen
do productum omne illud quod pro
ducit. Ulterius quia esse mundi
est extraneum ab esse dei et non
est de natura sua quia est de non
esse et de nihillo et esse dei nunq;
habuit non esse. Ideo sequitur q;
esse mundi productum ē sicut res
artificialis productum ab artifice
Et sicut res artificialis nō ē d; na
tura artificis. ideo suū esse est ex
traneum ab artifice. Ita esse mun
di non est de natura dei ymo ex
traneum est ab ipso. et ideo totū
esse mundi est quasi vna res arti
ficialis et vna domus vel palactum
productum per artem artifi
cis. Et ideo sicut artifex produ
cit domum voluntarie et non ex
necessitate nec naturaliter. Ita
deus productum mundū volunta
rie et artificialiter et non natura
liter. Quare sequitur q; sicut ar
tifex anteq; producat domū ha
bet in intellectu totam formam
vel ymaginem vel similitudinem
et ydeam domus aliter impossi
bile. esset q; produceret domum.

Ita ipm esse dei pducens mūdū qđ est ipm intelligere et intellectus habuit in intellectu formā et ydeā mūdi ante qđ ipm pduceret aliter esset impossibile qđ mūdū pducisset. Et qđ deus nihil pōt recipere ut pbatum est id a nullo alio potuit recipere formā mundi nec similitudine et ideo ab eterno habuit intra se formā totius mūdi et per pns totus mundus ab eterno fuit in deo et in esse dei. Et qđ in esse dei simplicissimo nulla est pluralitas sequitur qđ mundus ut est in deo est id qđ deus et esse dei. Et qđ esse dei est nobilissimum et dignius qđ esse pductū de nihilo. Ideo sequitur qđ nobilior et dignior esse habet mundus in deo sine aliqua cōparatione qđ in propria essentia et natura qđ in propria essentia est de nihilo pductus. Et in deo habet esse eternū qđ nunquā habuit nō esse. Verūtamē artifex indiget materia in qua ponat formā domus. Sed ipsius esse qđ est deus totum de nihilo pducit qđ quicquid est pter ipm est ab ipso de nihilo pductū. Et exinde sequitur qđ sicut artifex pōt pducere infinitas domos per domū suā qđ habet intra se absqđ diminutione domus que est in mēte. Ita deus qui est ipm esse pōt pducere infinitos mundos p mūdū quā habet in intellectu suo absqđ diminutione illius mundi et maxime qđ totum de nihilo pducit quia pducit oia intel-

ligendo et volēdo. Ideo totū mūdū pducit sine labore sine fatione et sine pena. Sed qđ artifex pducit domū meliori modo quo pōt iuxta exigentiam domus. Ita deus pducit mundum meliori modo quo fieri potuit iuxta exigentiā mundi. Ita qđ nihil ultra potuit addi nec minui nec est aliquid supflūū in eo. Sed qđ artifex solum ponit formā in materia et nō facit ipsam formā. Id non est necesse qđ artifex sit semper cum domo ymo domus facta pōt per se stare et remanere et conservari sine pñcia artificis. Sed nō est ita de mundo respectu dei. qđ enim ipse artifex deus non solum ponit formā in materia sed totum de nō esse et de nihilo producit. Ideo cōtinue necessaria est pñcia ipsius esse dei in toto mundo. neqđ mundus pōt per se stare nec conservari absqđ pñcia incessabili dei artificis per unū momētum qđ statim rediret in nō esse et in nihilū totus mundus qđ de nihilo venit. Ideo necessariū est mūdo si debeat cōservari ne redeat in nihilū qđ totū esse dei sit pñtissimū per totū esse mundi. Id nō tñ qđ sit inclusū in esse mūdi qđ etiā est extra mundū in infinitum. Et sic summus artifex deus continue portat et cōservat ac cōtinet totū mundum in pugno et in manu sua et ipsum substat nec sine labore tantum volēdo.

Itē ex hoc sequitur q̄ summ⁹ ar
tifer deus nūq̄ dormit sed semp
vigilat qz si dormirz tot⁹ mūd⁹ ad
nihiluz rediret. Itē q̄uis potētia
ip̄i⁹ eē dei nō possit defficere mū
do qz necessario esse dei est vbi
libz. ac tñ qz sola voluntate. et nō
naturaliter mundū cōseruat. Itē
etiā sola voluntate mundū posset
deserere si vellet ⁊ sic rediret in ni
hilū. vnde venit. Præterea sequit̄
q̄ ip̄m esse dei sumi artificis mū
dum de nihilo pducit eo qz ip̄m
cōtinue cōseruat continet et ma
nutenet ne redeat in nihilum. Et
iō ip̄m cōtinue cōseruat sic vt sol
ptinue radios pducit in aere. Ali
ter si nō pduceret radij defficerēt
et desinerent esse sicut ptingit de
nocte qz tunc solares desinūt eē
Ita mund⁹ desineret eē nisi con
tinue cōseruaretur a deo.
Quod deus est ip̄m esse p se sub
sistēs pducens esse mundi de ni
bilo absqz sui indigentia:

Itē qz iam indubitātē pclu
sum est q̄ deus est ip̄m esse
in infinitū elōgatum a nō esse et
nihil et fugat a se om̄e nō esse et ē
infinitū. Et q̄ esse mundi est pdu
ctū de nō eē ⁊ de nihil. Ideo seq̄t̄
necessario q̄ de⁹ sine indigētia p
ducit mundū qz tunc sequeretur
q̄ ip̄m esse eternū per se ex̄ns elō
gatum in infinitum a nō esse in
digeret ip̄o esse pducto de nō eē
et de nihil qd̄ est absurdissimū et

impossibilissimū et dicere nephā
dissimuz cū ip̄m esse qd̄ est deus
sit perfectissimū p̄ple tussimū hñs
i se ip̄o om̄ez plenitudinē. Quō ei
posset hoc esse q̄ tale esse indige
ret alio esse pducto ab ip̄o de ni
bilo. q̄ concluditur q̄ de⁹ qz ē ip̄
sum esse per se ex̄ns pducerit to
tum esse mūdi de nihilo et de nō
esse absqz aliquali sui indigētia.
Quod deus qui est suum esse pzo
ducit esse mūdi de nouo quodq̄
dem non est eternum sed nouū.

Itē quia duo sunt esse vnum
quod est ip̄m esse qd̄ nō est
acceptum de nō esse ⁊ aliud quod
nō est ip̄m esse s̄ ē acceptuz d̄ nō
esse et de nihilo qd̄ in infinituz
elōgatur a primo esse et habet cō
ditiones op̄positas primo esse vt
pbatum est. Rursum etiā qz eē p
ductum de nihilo est summe ine
quale ip̄i esse qd̄ est ip̄met esse
Et iteruz qz deus qui ē suuz eē p
ducit mūdum absqz sui indigētia
de nō esse voluntarie et nō natu
raliter. Sequitur ex oibz istis
q̄ taliter debuit pducī eē mundi
vt manifestaretur ois in equali
tas ⁊ taliter q̄ per esse mundi nul
la indigētia apparet ip̄i⁹ dei nec
intelligi nec cogitari posset. Que
quidē indigentia destrueret tota
liter esse dei et suā p̄fectionē. S̄
potius vt cognosceretur sūma li
beralitas et bonitas ⁊ q̄ sine mū
do haberet suum perfectū eē Et

ideo si mundus esset pductus ab eterno et non de nouo sed esset ei equalis in duratiōe et non pcederet mundus duratiōe iam notaret aliqua equalitas in eternitate et notaret quod ipse deus indigeret mundo et quod non potuit esse sine mundo et sic naturaliter ex necessitate produxit mundum et non ex mera liberalitate. Sed omnia ista sunt absurdissima et nephandissima ipsi deo excellentissimo. Si autem mundus sit pductus de nouo et ipse deus pcesserit mundus duratiōe totum oppositum signatur et denotatur excellentia et nobilitas et perfectio ipsius esse dei. Et quod deus non produxit mundum contra se ipsum sed per modum artis intelligendo et volendo. Ideo concluditur quod mundus est pductus eo modo quod magis puenit ipsi esse dei excellentissimo et ipsi mundo non repugnat et psequens non fuit eternus sed de nouo est pductus aliter pducisset mundum contra seipsum. Neque propter hoc in esse dei est aliqua nouitas neque nouum velle quod ab eterno voluit pducere mundum in esse reali altero ab ipso de non esse et voluit ab eterno quod mundus produceretur per illum modum per quem magis suus esse excellentissimum manifesta res et appareret et distingueretur ab esse de nihilo pducto. Ideo ab eterno voluit quod suus esse pcederet esse mundi duratiōe quod si aliter voluisset contra se voluisset. Et sic ab

eterno voluit quod tunc produceretur quando productus est.

Quod ipsius esse quod est deus produxit totum esse mundi propter unum finem principale scilicet propter se ipsum in autem iam probatum est in fallibilitate et verum est quod deus produxit totum mundum de nihilo per modum artis et sicut artifex domus et quod omnis artifex operatur propter aliquem finem seu intentionem et ideo necesse est et impossibile est aliter esse quod ipse summus artifex deus non producerit mundum totum propter aliquem finem propter aliquam intentionem. Et quod nihil erat propter ipsum ideo non potuit pducere mundum propter aliquem alium quam propter semetipsum. Non ei potuit producere mundum propter non esse quod propter eum. Sed propter semetipsum quod solus est esse rursus etiam quod eum de nihilo pductum non potuit eum nisi propter esse quod non quod habuit non eum cum non sint nisi ista duo eum quod unum est propter aliud. Sed cum ipse deus nullomodo indigeret mundo quod fecit mundum propter semetipsum dicendum est igitur quod fecit mundum non quod indigeret mundo nec ipso eum pducto de non eum. sed ut ipsius eum eternus perfectissimus plenissimus id est efficiens quod est deus sine sui diminutione concipibile alicui aliter ex se daret et conciparet seipsam et ideo produxit ipsius eum nouum de nihilo ut istud eum participaret aliud eum primus. Non quod deus quod unum eum mutaret in aliud eum quod si est impossibile sed ut ipsius eum et de nihilo

lo productus vñiret ipsi eē inmutabi-
lissimovt pficeret in eo vt sic eēnt
duo bona scz ipsū eē productū 7 cō-
municatio vel vñio seu picipatō
ipsi? excellētissimū et opti eē vt sic
maifestaret sua liberalitas et q si
ne idigētia ipsi? voluit producere
aliud eē vt ei se cōicaret. Nec indi-
gebat ipsuz eē plenissimuz qd est
de? vt se cōicaret alicui eē extra se
S3 sua mera et purissima libera-
litate voluit se cōicare. Jō ex p di-
tionib? istoz duoz eē est pclusū
q ipsuz esse mūdi de nihilo ē pro-
ductuz eo qz ē de nō eē et necessa-
rio est ordinatuz ad aliud eē qd n̄
venit de nō eē et ē prop? ipsuz eē
qd est de? eo qz est pfectissimū 7 ē
finis et plemētuz ac pfectio al-
terius eē.

Qd ipsuz eē mundi de nō eē pro-
ductuz respicit ipsuz eē qd ē de?
et ligat cum eo triplici respectu et
ligamie idiuissibili seu idissolubili.

Uonā aut omne artificatū
vt dom? necessario ad tria
respicit scz ad artificē vt ad cām
producentē et ad formā et simili-
tudinē in aia artificis extē sicut
ad cām exēplare. et ad finē prop?
quē est. Ergo cū totuz eē mundi
est productū adeo p mod? artis et
rei artificialis. Ideo necessario re-
spicit ipsum deum sub tertij res-
pectu. Primo respicit ipsuz sicut arti-
ficē suuz et cām efficientē. scdō re-
spicit ipsuz sicut cām exēplarem

hntem in se formā totius mundi
eternā et tanq? cām finalē prop?
quā est. Causa autem materialis
mundi nō respicit deum qz de ni-
hilo est. Et sic ipsum eē mundi ni-
hil aliud respicit nili deuz. Ideo to-
tus mund? est adeo et scdm deū
et propter deum. et sic de? est cām
mundi efficiēs et exēplaris et fi-
nalis. et sic producit mundū ex se
scdm se 7 propter se.

De cōparatiōe istoz duoz eē
ad duo nō eē et duo nihil.

Uonā autē duo sūt eē reas-
lia 7 existētia in rez natura.
Primuz ē eternum et ad nouum.
Et qz eē respicit nō eē et nihil tan-
q? suum oppositum et inimicum.
Ideo sicut sunt duo eē ita sunt cō-
siderāda duo nō esse et duo nihil
eis correspōdentia vñum nō esse
seu nihil qd oportet ipsi eē etno
et ipsum respicit. Aliud nō eēz ni-
hil respicit ipsum eē nouum et ei-
dem opponitur et aduersat. Con-
siderādum est igit? diligenter quō
vñumquidē istoz duoz eē se ha-
beant ad nō eē et ad nihil sibi op-
posituz. vnde aliter se habet ad n̄
eē et nihil primum eē eternum.
Aliter ipsum eē nouum. qm ipsuz
eē eternuz precedit nō eē et nihil
sibi oppositum. Et ideo est primū
de necessitate ex se ipso. Et ideo
quia est primum quam non esse
sibi oppositum et habet posse
sionem primitatis in infinitum

expellit nō esse et nihil et p̄ dñs
 sine mēfura se extendit. Et ideo n̄
 esse et nihil nullū locuz p̄nt habe
 re in ip̄o esse: qz esse totū p̄cupat
 eo qz primuz. Sicut etiā si nō eē
 et nihil esset primū et prederet
 esse et haberet possessionē primita
 tis in infinitū se extēderet et totū
 occuparet et ip̄m esse nullū locuz
 haberet. et sic totū esset nihil et nō
 esse: et ipsum nihil esset eternuz
 et esse nō haberet. Unde veniret
 qz ip̄m nō esse et nihil nō p̄duce
 ret nec faceret ip̄m esse sibi oppo
 situm. Et qz esse est primū. Ideo
 destruit et expellit in infinitū nō
 esse et nihil: Et qz ip̄m nō esse et
 nihil nō habet vnde veniat in ip̄o
 esse qz nō potest venire de ip̄o
 esse. Et ex hoc necessario cōcludi
 tur ex tali p̄paratione qz esse ne
 cessario habet in se ex se et de se. et
 de natura sua ei p̄uenit q̄cquid ē
 cōtra nō esse in infinitū et sine mē
 sura. qm̄ si aliquid deficeret eidē
 qd potest p̄tinere ad esse iam nō
 esse et nihil posset eē in ip̄o eē qd ē
 impossibile. Ideo esse necessario
 est primariuz absolutū a nullo de
 pendens eternū simplicissimū ac
 tualissimuz perfectissimū et sum
 me vnū unmutabilissimū et imen
 sum: quia oīa ista p̄tinēt ad esse.
 Et nullo mō intelligit̄ intelligēs na
 turā ip̄i esse pōt cogitare oppo
 sita istoz ymo ista sunt ita certa
 qz nullo mō p̄nt dubitari nec in

ip̄o esse potest cogitari nō esse. et
 tale eē vocamus deū. Et exinde
 cōcluditur necessario qz de⁹ ha
 bet omnē potestatem om̄e dñuz
 supra nō esse et nihil. et ista est pri
 ma potestas et maior que possit es
 se. et ista est prima cōparatio.

De comparatione mūdi ad su
 um non esse et nihil.

Unc restat videre qualiter
 alterū esse. reale scilicet esse
 mundi se habeat ad nō esse et ad
 nihil. Unde manifestum est qz alē
 ter ymo opposito modo se habet
 q̄ primū esse qm̄ nō esse et nihil p̄
 cesserunt eē mūdi et oppositum.
 Et ideo nō esse mūdi et nihil p̄ces
 serunt esse ip̄i mūdi in p̄pria es
 sentia et istud esse qd est de⁹ ha
 bet suum p̄prium nō esse et n̄lum
 in infinitū potest se et a se elōgatū
 qz nō pōt n̄ eē Istud q̄ nō esse mū
 di habuerit primariū esse et posses
 sionem primutatis respectu scōi es
 se mūdi. Et ideo esse mūdi sibi op
 positū nō potuisset habere ex n̄as
 nisi primū esse qd ē de⁹ qui h̄z plē
 num imperium sup̄ nō esse extra
 xisset mūdum de tali nō esse et de
 tali nihil qz per se nō potuisset ext
 re de nō esse. Et ideo nisi p̄se de
 us qui est ip̄m esse manuteneat et
 defendat cōtinue et incessanter
 per suā manū sortem totū eē mū
 di contra nō esse et ip̄m nihil sta
 tum rediret i nihil. vnde extractuz
 est. Et ideo semp esse mundi ē in

potentia ad nō esse de se et semp
potest nō esse d natura sua. Et qz
nō esse et nihil nullā resistētiā pos
sunt facere cōtra ipm esse quod ē
deus. Ideo sequit̃ q de⁹ qui est eē
habet om̃e pceptū om̃e imperi
um om̃e potestātē et om̃e dñiuz
supra non esse et nihil. Et ideo po
test sine impedimento quocunqz
et sine quacūqz resistētia facere qc
quid vult q̃cquid sibi placet solo
velle de nō esse et de nihil et pdu
cere in esse reali et per p̃ns sine fa
tigatione sine labore qz nō est fa
tigatione qñ nulla fit resistētia. Et ex
inde sequitur q totū esse mundi ē
tanq̃ nihil in respectu esse dei.

Ecce igitur habem⁹ deū nostruz
fortissimū oipotentissimū eternuz
et infinitum immutabilissimū et sū
me vnū qui nō potest nō esse. qui
totum mūdū de nihilo fecit. Er
go cū tu hō sis principalior pars
mūdi sequitur q es totus factus
et product⁹ de nō esse et de nihil
lo. Gaude igitur qz tam nobilissi
mū excellentissimuz et oipotentis
simum habes conditorē qui tam
nobilē et excellentem creaturam
sicut tu es potuit facere d nihilo.

Cōparatio duorū esse ad duo
luminaria. et q esse dei est tanq̃
sol et esse mundi tanq̃ luna et ym
bra.

Ecce quomodo habem⁹ duo
esse tanq̃ duo lūiaria ma
gna scz lūiare maius et lūiare mi
nus.

Primū esse eternū est lūiare
maius. Scdm esse scz mundi est
lūiare minus. primū esse est tanq̃
sol scdm esse tanq̃ luna. Et sicut
luna d se nullū habz lumē sz totū
recipit a sole. Ita esse mūdi nullū
habet esse q̃tum est de se sz totuz
suum esse recipit a primo esse eter
no. Et sicut sol d se habet lumē et
nllum recipit ab alio corpore. Iō
semper est plenū lumē nūq̃ defici
ens. Ita primū esse de se ipō ha
bet suū esse et a nullo alio recipit
esse. Et ideo semp habet plenū eē
nunq̃ deficiens. Et sicut per lū
men lune quod videm⁹ de nocte
cogitam⁹ lumen solis quod tunc
est occultum. Ita per esse mundi
quod videmus cogitam⁹ esse dei
quod nō videm⁹. Et sicut lumen
lune in pñtia solis nihil apparet
Ita esse mundi in pñtia ipsi⁹ esse
dei nihil apparet. Et dum magis
appropinquat ad esse dei tūc mi
nus apparet. Sed dum per se cō
sideratur tūc apparet magnū esse
sicut lumē lune dū elongatur a so
le apparet mai⁹. Ita ergo duo es
se sunt duo luminaria. primū lu
men est eternū et indeficiens se
cundum lumē est nouū et factuz
habens tot radios quot sūt crea
ture. Primo lucet lumen nobis fa
ctum et ipm possumus videre si
ne periculo et dāpno oculorum
sicut lumē lune. Et postea per istū
lumen debile cogitamus aliud lu

men fortissimuz solis. Et sicut oculi nō possunt substinere lumen solis directe per se sine destructione oculorū tñ lune lumē videm⁹ sine dāpno. Ita oculi nostri interiores nō pñt per se videre de directo ipm esse eternū luosum ⁊ excellētissimū in hoc mūdo sine destructione oculorū. Et ideo esse mundi est tanq̃ vmbra per quam possum⁹ intueri et respicere lumē eternū et infinitū scz esse dei infinitum. Aliter est nobis impossibile sicut per vmbra videmus lumē solis sine periculo. Et ista ad pñs sufficiāt d̃ ipso esse quod est ianua omnium aliorum.

Sequit̃ doctrina de ipso viuere et primo q̃ viuere per se facit secundum gradum.

Qstq̃ dictū est fundamētāliter cū dei auxilio d̃ esse qd̃ est fundamentū et ianua oim aliorum. Hunc dicem⁹ de viuere. Sicut aut̃ esse se habet ad viuere ad sentire et ad intelligere. Ita viuere se habet ad sentire et ad intelligere qz sicut esse potest inueniri sine viuere et alijs et ideo semper facit primū gradū. ita viuere pōt inueniri separatū ab ipso sentire ⁊ intelligere sz nō ecōuerso. Nam om̃e quod sentit viuit sz nō om̃e qd̃ viuit sentit. Et etiā om̃e quod intelligit viuit sz nō eē. Et sic viuere potest inueniri sine sentire et sine intelligere sed non sine esse

quia om̃e quod viuit est. Et ideo viuere facit per se scdm gradum. vnde nobili⁹ est viuere q̃ esse tñ. Et ideo oportet cōsiderare ipsuz viuere p se sicut cōsideratū ē ipm esse per se.

Quod duplex viuere probat̃ esse in deo.

Vniā aut̃ esse reperitur separatū per se in pmo gradu. Ideo sicut cōsiderat̃ ipm esse in deo p se sine alijs scz sine viuere sentire et intelligere. Ita qz viuere reperit̃ separatū sine sentire et intelligere. Ideo similiter p̃side ram⁹ ipm per se sine sentire et intelligere. Sicut aut̃ per esse quod videm⁹ et est manifestū argum⁹ aliud esse scz ipm esse dei. ita p viuere qd̃ videm⁹ argum⁹ aliud viuere quod nō videm⁹ scz viuere dei a quo puenit viuere quod est manifestū nobis et hoc iā pbatuz est. Sed aliū pbatuz viuere eē in deo et hoc per ipm esse qz oia conueniūt deo p suū eē. vnde qz de⁹ est ipm esse et esse ē primū q̃ non esse. Ideo necessario de⁹ hz esse ⁊ est quicquid ē cōtra nō eē ⁊ qcqd̃ puenit cū esse. Et qz viuere puenit cū esse et ē nobilissimū esse. Ideo necessario in deo ē viuere et in eē suo. Et p eūdē modū dicam⁹ de ipso sentire ⁊ de ipso intelligere qz pueniūt cū esse et iō sūt in deo necessario. Et silt̃ dicendū ē de posse de velle de boitate de veritate et

de oib⁹ que pueniūt cū esse q² p
esse oia pban^t. et ipm esse dei oia
necessario includit. Et dū noio ip
sum esse dei dico ipm viuere sen
tire et intelligere velle posse bo
nū et verū et oia nec aliqd addo
sup⁹ suū eē qm suū esse est oia ista
de necessitate. S³ in alijs rebus
dū dico esse nō intelligo viuere se
tire nec intelligere q² esse inuenit^r
sine illis. Et dū dico viuere nō in
telligo sentire nec intelligere q² vi
uere inuenit^r sine illis. Et dū dico
sentire nō dico intelligere. q² viue
re sine sentire inuenit^r et sentire re
peritur sine intelligere. S³ i deo
dū dico esse oia intelligo. Sic g^o
duob⁹ modis viuere pbat^r esse
in deo. vt p creaturas quas fecit
quib⁹ dedit viuere. et per suū esse
et ita de alijs sicut de viuere.

Quod similis pcess⁹ et ordo sit
in ipso viuere sicut in ipso esse et oia
que pbata sunt de esse probantur
etiam de viuere.

Clauis aut⁹ p cognitionē ha
bitā de ipso esse dei oia alia
cognoscant^r et sint manifesta q² oia
claudunt^r in ipso esse ac tñ q² ma
gis gaud⁹ bō dum audit quodl³
p se et iūctū cū alio. et magis gau
det dū audit deū esse viuere senti
re et intelligere q² esse solū. Et dū
audit deū esse viuere sentire intel
ligere velle posse ver⁹ bonum et
sic de alijs q² dum audit tñ esse.
Ideo cōgruū est vt de quol³ per

se loqmur. Forma aut⁹ et mod⁹ de
cendi de oibus est similis et talis
sicut fuit de ipso esse q² oia in deo
sunt idem qd esse et sunt ipmmer
esse. Et ideo sicut esse dei nō ē ac
ceptum ab aliquo nec venit de nō
esse nec de aliquo. Ita viuere dei
non est acceptum ab aliquo nec
venit de nō viuere. Et ideo sicut
esse dei est primū et simplicissimū
ita viuere dei est totaliter pimum
et simplicissimū et p pñs sicut de⁹
est suum esse et ipm esse est idē q²
deus ita de⁹ est suū viuere et est
ipmmer viuere et viuere est idem
quod deus et per pñs de⁹ est vi
ta et nō est nisi vita. Item sicut
nulla res alia q² deus est suū eē
quia recepit ab alio esse et per pñs
queus de se habet nō esse. Ita nū
la alia res est suū viuere quia re
cipit ab alio viuere et per conse
quens h³ de se nō viuere et in oī
alia re que h³ viuere possum⁹ in
telligere non viuere. In deo autē
non possumus cogitare nō viue
re quia de se ipso h³ viuere et est
ipm viuere. Preterea sicut esse
dei in infinitum elongatur a non
esse et fugat totaliter non esse. ita
viuere dei in infinitum elongatur
a non viuere et fugat totaliter ip
sum nō viuere. Ideo sicut esse dei
est eternum nunq² incipiens nun
q² desinens imutabilissimum in
uariabilissimum actualissimum p
fectissimum. completissimum.

Ita viuere dei est eternū nūq̃ incipiens nūq̃ desinēs et sic de alijs Ideo habet optime viuere. Et illa oia que dicta sunt de ipso esse. Ita p̃portionabiliter dicas de ipso viuere q̃ idem sunt in deo.

Generalis doctrina tam ad eē q̃ ad viuere et ad oia alia.

Clauis aut̃ doctrina habita de ipso esse sufficiat ad viuere et ad oia alia tñ vt de quolibet per se sine alio habeatur plena cognitio hic datur generalis doctrina ad oia et sūme facilis et leuissima. Et primo de ipso esse et per esse ad oia alia que sunt in ipso descendim⁹. vnde debemus cōpare esse ad nō esse duobus modis scz ante esse et post esse et dicam⁹ sic q̃ nō esse duob⁹ modis cogitatur. vno mō q̃ sit ante eē. Aliomō q̃ sequatur ipm esse. Primū non esse quod intelligitur ante esse vocatur negatiuū vt est purissimūz nihil scdm nō esse quod sequitur post esse vocat̃ nō esse priuatiuū seu corruptiuū. Et sic ipsum esse pōt cōparari ad nō esse añ et post. Beinde querendū ē quid est primum an esse vel nō esse et si eē habuit esse ante nō esse. Respondendum est q̃ esse est primū necessario et nō habuit ante se nō esse. Et exinde sequitur necessario q̃ post ipm esse nō potest sequi nō esse et sic ipm esse caret nō esse añ et post et sic caret nō esse negatiuo et pri-

uatio seu corruptio et per p̃ns est eternū inefficiens et istud esse ē deus. Aliud aut̃ esse mūdi habuit nō esse ante se et potest habere nō esse post se. et sic stat in medio nō esse negatiui et priuatiui q̃ venit de nō esse et potest ire i nō esse. Sicut aut̃ fecimus de ipso esse ita consimiliter fecim⁹ de ipso viuere et de oibus alijs. vnde sicut ē duplex nō esse ita est duplex non viuere. Primū nō viuere est qd̃ pōt cogitari ante viuere et istud ē nō viuere negatiuum. scdm nō viuere est qd̃ sequit̃ post viuere ē istud nō viuere est priuatiuū et corruptiuum et hz speciale nomē scz mori seu mors. Querēdū est postmodū quod est primū an viuere aut nō viuere et si viuere habuit ante se nō viuere. Et respondēdū est q̃ de necessitate viuere est primū et q̃ nō habuit ante se nō viuere q̃ si nō viuere esset primū tunc viuere nō posset esse q̃ viuere nō pōt venire de nō viuere. Et exinde sequitur q̃ viuere ab eterno fuit et nihil habet de nō viuere sz est primitiuum elongatū in infinitūz a nō viuere q̃ viuere totum occupat. Et q̃ viuere est primū et nō habuit ante se nō viuere. Sequitur necessario q̃ ipm viuere quod est primū nō pōt habere post se nō viuere nec per p̃ns mori seu mortem. et tale viuere est de⁹. Et ita deus qui est viuere caret nō viuere

uere ante et post et sic caret nō vi
uere p̄uatiuo et negatiuo. Et iō
ab eterno et i eternū uiuit sine p̄i
cipio ⁊ sine fine. Et ip̄m mori sic
ip̄a mors nō h̄z posse sup̄ ip̄um.
Ideo solus immortalis de sua pro
pria natura et de se ip̄o. Et eride
sequit̄ q̄ in suo uiuere et in sua vi
ta nulla pōt esse mutabilitas nul
la additio nulla diminutio q̄ nō
pōt mutari in nō uiuere nec i ali
ud uiuere q̄ nō uiuere iam esset
in ip̄o nec pōt p̄dere suū uiuere.
Et q̄ iam p̄batū est q̄ totum esse
mādi est ab eterno i deo. Et quia
deus est ip̄m uiuere et tot⁹ est vi
ta sequit̄ q̄ om̄e quod factū ē vi
uit in deo et est vita in deo et oīa
uiuit ab eterno et i eternū in deo
et ideo nihil morit̄ s̄z oīa uiuunt
in eo. Rursus q̄ deus est ip̄m
uiuere. Igitur om̄e aliud uiuere ē
p̄ductū ab ip̄o de nō uiuere sicut
oē aliud esse ē de nō esse. Et ideo
om̄e aliud uiuere ab ip̄o p̄mo. q̄
venit de nō uiuere pōt h̄re post se
nō uiuere. i. mori. Et sic om̄e q̄d vi
uit p̄ter p̄mū venit de nō uiue
re negatiuo et pōt ire in nō uiuere
p̄uatiuū. i. mortē post uiuere q̄
tū est de se. Et iō nisi manuteneat̄
ab ip̄o q̄ est uiuere et p̄seruet̄ con
tinue statim x̄teret̄ in nō uiuere ⁊
in mori. P̄terea sequit̄ q̄ ip̄e h̄z
om̄ez potestātē om̄e imperiū om̄e
dñiū om̄e p̄ceptum suū non vi
uere et supra mortē. Et iō pōt ex

trahere quicq̄d vult de nō uiuere
ad uiuere sine aliquo ip̄edimēto ⁊
reistētia. Et etiam de morte pōt
quicquid vult reducere ad vitam
solo velle et sola volūtate. Et sic
ip̄e sol⁹ ē de⁹ vite et mortis.

Ecce igit̄ habem⁹ duas vitas
et duo uiuere realia vnū occultū
et aliud maifestū vnū eternum
et aliud nouū de nō uiuere acce
ptum. Cōpara ip̄a duo adinuicē
et postea ad nō uiuere sicut fecisti
de ip̄o esse et habebis noticiā cō
pletam de ip̄o uiuere. vide igitur
hō quomō inuenisti tuū p̄ditōrē
qui uiuit in eternū ⁊ est vita eter
na q̄ nō pōt mori. qui tibi dedit ⁊
nō uiuere uiuere et te cōseruat ne
reuertaris in nō uiuere in mortē
ex̄is ip̄e immortalissimus.

Sequit̄ doctrina de ip̄o sentire.

Sicut dictū est de ip̄o esse et
de ip̄o uiuere ita dicēdū ē
de ip̄o sentire q̄ sentire per se fa
cit terciū gradū in natura. Nā
esse et uiuere p̄nt esse sine sentire ⁊
ip̄m sentire sine intelligere. Sicut
autē sunt duo eē et duo uiuere s̄z
vnū quod videm⁹ ⁊ aliud occul
tissimū quod nō videm⁹. Ita sūt
duo sentire vnū maifestissimū q̄d
videm⁹ ⁊ aliū occultissimū quod
nō videm⁹. Et per illud quod vide
mus cognoscim⁹ et p̄uenim⁹ i co
gnitiōē illi⁹ quod nō videmus.
Et probam⁹ sentire esse in deo q̄
dedit alijs. Item etiam p̄batū est
cuij

sentire esse in deo quia sentire est
esse nobile et ideo necessario ē in
deo aliter esset in ipso nō esse nec
haberetur quicquid est contra nō esse
nec esset omne esse quod est impo-
sibile. Et quia deus est suū esse et
suum viuere ita est suū sentire et
est ipsum sentire quia idē est esse et vi-
uere quod sentire in deo. Et ideo in deo
est videre audire et omne sentire.
Nō tñ tale sentire ē in deo sicut ē
in alijs reb⁹ quia hoc ē impossibile s⁹
nobilissimo modo et perfectissimo
sicut ei cōuenit. Rursum sicut di-
ctum est de ipso viuere ita dicēdū
est de ipso sentire sc⁹ quia sentire po-
test cōparari ad nō sentire ante et
post. primū non sentire est negati-
uum. scōm nō sentire est priuati-
uum et vocatur insensibilitas. Et
quia sentire in deo est p⁹s quā nō sen-
tire et ante se nō habuit nō senti-
tire. Ideo sequitur quod post sentire
nō pōt sequi nō sentire neq⁹ insē-
sibilitas. Ideo ab eterno et in eter-
num sentit. Sed omne aliud senti-
re pductum est ab ipso de nō sen-
tire et habuit ante se nō sentire et
ideo pōt redire in nō sentire et in
insensibilitate nisi manu teneatur
ab ipso qui ē ip⁹ sentire. Et q⁹ sol⁹
nō potest esse insensibilis. et ideo
omne ali⁹ qd habet sentire per ip-
sum videt audit tangit odorat gu-
stat etc. Et sicut omne qd ē et uiuit
ppter ip⁹ p ip⁹ ē et uiuit. Ita om-
ne quod sentit per ipsum sentit. Et

sicut habet omnē potestatem et i-
perium supra nō esse et supra non
uiuere. Ita supra nō sentire. Ideo
potest extrahere quicquid vult d⁹ nō
sentire ad sentire et oia que dicta
sunt de esse dicantur de sentire.

Sequitur doctrina de ipso in-
telligere.

Via ipsum intelligere est
ultimus grad⁹ in scala na-
ture et per p⁹s nobilissim⁹. Ideo
de ipso est loquendū ampli⁹ quā de
uiuere et sentire. vnde quia pbatum
est quod om⁹s quattuor gradus pdu-
cti sunt de nō esse. et ideo sequit⁹ quod
intelligere quod est in mūdo pro-
ductū ē de nō esse et de nō intelli-
gere. Et ideo necessario sequit⁹ quod il-
le qui pducit et dedit intelligere
habet in se ipso intelligere quod ē
nobilissimū esse. Proterea p ipsum
esse hoc idem pbatū ē iam quā ip-
sum esse est deus et de⁹ est ipsum es-
se et h⁹ quicquid pōt p⁹tinere ad
esse. Et quia intelligere p⁹tinet ad es-
se ymo est nobilissimū esse et excel-
lentissimū q⁹ in esse dei necessario
est intelligere aliter deficeret in
suo esse illud qd est nobilissimum.
Sed cū eē dei sit summe simplex
et in eo nulla sit cōpositio sequit⁹ quod
ipsum esse dei est ipsummet intelli-
gere et quicquid pbatum est de esse
dei iam pbatum est de intelligere
nec oportet pbare de nouo sed so-
lum applicare ad ipsum intelligere.
Dicam⁹ q⁹ per ordinē sicut dictus

est de esse. unde sicut esse dei nō ē acceptus ab aliquo nec datū nec cōdicatum ita nec ipm̄ intelligere dei. Et sicut esse dei est primū totaliter ita intelligere. Et sicut esse dei est simplicissimū ita intelligere. Et sicut esse dei ē summevnum ita intelligere. Et sicut de⁹ est suū eēz est ipm̄met eē. ita etiā ē suū intelligeret ipm̄met intelligere. Et q̄ admodū esse dei eo q̄ est primū elōgat in infinitū a nō eēz fugat totaliter nō esse et ante se nō habuit nō esse nec post se pōt habere nō esse. Ita intelligere dei eo q̄ ē primum et est idē qd̄ ipm̄ esse. Ideo elōgat in infinitū a nō intelligeret fugat totaliter nō intelligere privatiū qd̄ est ignorare. Et sicut esse dei nūq̄ est incipiens nūq̄ d̄ sinens. Ideo est eternū et p̄ p̄ns ipm̄ intelligere. Item sicut esse dei est infinitum sine mēsurā ita intelligere. Et ita sicut esse dei nō pōt restringi per nō esse ita intelligere dei nō pōt restringi per nō intelligere iō in suo intelligere est oē intelligere et q̄cqd̄ p̄tinet ad intelligere. Et sicut ad esse dei nō potest fieri additō nec diminutō nec aliqua mutatio. Ita nec ad intelligere dei. Et ideo sicut esse dei nō est in potencia ad aliquod eē ne calidū pōt recipere. Ita intelligere dei nō est in potencia ad aliquod intelligere nec in suo intelligere potest aliquid recipi. Et ideo sicut su-

um esse est semper in actu cōpletissimum p̄fectissimum ita suū intelligere.

Uterius sicut suū esse est immutabilissimū et ideo nō decurrit ab vno in aliud nec h̄z p̄tentum nec futurum s̄z tantum esse p̄ns. Ita suū intelligere non decurrit ab vno in aliud nec h̄z p̄teritū nec futurum s̄z t̄m p̄sens et ideo om̄ia sunt ei p̄ncipia ab eterno et in eternum. Item sicut de⁹ non indiget aliquo alio ad essendū. ita nō indiget aliquo alio ad intelligendum. et sicut de se ipso est ita de se ipso intelligit. Et q̄ esse dei est infinitum et ipse p̄tinue intelligit suū esse. Ideo semper intelligit in infinitū. Et q̄ in ipso est tot⁹ mūdus et quicquid potest esse in eo. Ideo quia semper intelligit suū esse continue intelligit et videt totum mundum et om̄ia que possunt esse. Et quia in suo esse sunt om̄ia simul. Ideo simul om̄ia intelligit videt et cognoscit per suū esse quod est speculum vniuersale.

Propterea quia perfectissime intelligit se ipm̄ q̄ t̄m ē suū intelligere q̄tū ē suū eē iō intelligit se h̄re eē eternū et se viuere in eternū et eē immortalissimū p̄pletissimū om̄i potētissimū totalit̄z plenissime intelligit suū eē tale q̄le ē. et q̄ idē ē esse ei⁹ q̄ suū intelligere. Iō sēp et cōtinue intelligit suū intelligere
cuij

Item qz in ipso esse dei sunt infiniti gradus essendi actu ut probatum est. Et qz ipse intelligit totaliter suum esse. Ideo simul intelligit infinitos gradus essendi intelligendo suum esse. Ulterius qz duo sunt esse tamen ut probatum est scilicet esse dei infinitum et esse mundi productum ab esse dei continens quattuor gradus generales et quilibet gradus pertinet quasi in numerabilia esse. Et qz totum esse mundi est productum ab eo ideo simul actu intelligit cognoscit et videt totum esse mundi omnis gradus species et naturas et omnia individua et quicquid continetur in toto mundo et quicquid fuit est et erit et potest esse. Ideo simul et actu videt et nunciat totam arenam maris omnis guttas eius omnis partes terre et omnia que continentur in terra et in visceribus terre. Omnis stellas celi omnis dies omnis horas omnia momenta temporis que fuerunt sunt et erunt. Et omnis herbas et virtutes earum omnes arbores et omnia folia omnia seia et grana. Omnis aues pisces et animalia omnes homines qui fuerunt sunt et erunt. Et cogitationes intentiones corda et desideria omnium hominum. opera et verba omnia simul cognoscit et videt clarissime et nihil est ei occultum. Ecce qualiter suum intelligere est infinitum et incogitabile ita necessesse est ipsum esse et Omnia sunt tanquam nihil apud eum. Preterea quod nunciat potest multiplicari in infinitum et

etiam figure. et ideo ipse intelligit simul et actu infinitos numeros et infinitas figuras ut triangulum quadrangulum et sic de alijs que multiplicatur in infinitum. Et ideo scientia dei est infinita in numerabilis incogitabilis et sapientie eius non est numerus. Rursus sicut comparatum fuit esse ad non esse. Ita potest comparare intelligere ad non intelligere. quod sicut est duplex non esse negativum et privativum. Ita est duplex non intelligere scilicet negativum et privativum. Et ideo quod intelligere dei est primum. et ipse deus est intelligere et ideo non venit de non intelligere nec potest habere non intelligere privativum quod vocatur ignorare sicut ignorantia. Sed omnes alia res que intelligit recipit de non intelligere suum intelligere sicut de non esse. Ideo non potest habere ipsum totum intelligere sicut nec totum esse. Ideo omne aliud intelligere est finitum et mensuratum nec potest aliqua alia res intelligere infinita simul nec successive. Et quod omnes alia res que intelligit habuit de non intelligere suum intelligere. Ideo potest habere post intelligere non intelligere sicut post esse non esse. Et nisi manuteneatur ab ipso deo qui est esse et intelligere statim rediret in non esse et non intelligere. Et sicut deus habet omnem potestatem supra non esse quia est ipsum esse et supra non vivere quia est ipsum vivere et supra non se

tire q: est ipm sentire. Ita etia: su
pra nō intelligere et ignorare eo
q: est ipm intelligere. Ideo potest
deducere quicquid vult de non
esse et de nō intelligere ad esse in
telligere et similiter de ignorare
ad scire.

Quedam regula generalis ad
oia que dicuntur de deo.

Usum ponēda est quedam
generalis regula ad oia p:
dicta et sequēcia et est ista

Nō sicut in deo idē est esse qd
viuere idē est esse quod scire. idē
est eē quod intelligere idē est esse
qd vez: esse idē ē esse quod bonū
esse: sic de oibus. Ita p oppositū
in deo idē est nō esse q nō viuere
q nō sentire q nō intelligere q n
bonū esse q nō vez: esse et sic de
oibus. Ergo qui dicit deū nō vi:
uere dicit deū nō esse et q dicit de
um nō intelligere dicit deū non
esse. et qui dicit deū nō bonuz eē
vel non vez: vel nō iustū vel non
posse vel aliquā aliā impfectionē
dicit deum nō esse. Ergo sicut im
possibile est deū nō esse ita impos
sibile est deū non viuere nō intel
ligere non esse bonū et sic de omi
bus alijs. Et sicut deus fugat a se
per suum esse omē nō esse. ita fu
gat omē nō intelligere per suum
intelligere. omē nō posse p suum
posse omē non esse iustum omne
non bonū esse nō vez: et sic d alijs.

Quod per intelligere pbatur

deum nō esse corpus nec res cor
poralis.

Uoniam quidē iam pbatū
est q in deo idē est eē quod
intelligere et intellect? q: vero in
telligere est nobilissimū esse et su:
premiū. et altissimū. Ideo intelli
gere trahit ad se oia alia scz esse
viuere sentire et cōuertit ad se
Ideo totum esse dei ē intellectua
le spirituale et similiter totū viue
re dei est intellectuale et similiter
totum sentire. Et quicqd in deo
est totū est spūale et intellectuale
Et q: esse dei est simplicissimuz p
se exis sine partibus. Ideo totuz
est pure intellectus et ideo intel
lectualissimum et spūalissimū. Et
exinde sequitur q esse dei nō est
corpus nec corporale q: intellige
re seu intellectus nō est corp? nec
corporalis nec de natura corpo
ris. et hoc pbatur per quartū gra
duz scale q: intelligere nō est ope
ratio corporalis nec fit i corpore.

Quod idem pbatur per senti
re et viuere.

Tem etiam nec viuere est
corpus nec sentire q: quis vi
uere sit iunctum et alligatū cum
corpore et etiam sentire q: viuere
seu vita et corpus duo sunt realis
ter distincta. vnde nō est de natu
ra corporis q viuat nec sentiatq:
inuenitur corp? sine viuere et si
ne sentire vt patet in primo gra
du scale q: oia sunt corpora que

non viuunt nec sentiunt. q̄ viuere
seu vita nec sentire seu sens⁹ n̄ sūt
corpus nec de ratione coporis qz
tunc om̄e corp⁹ viueret et sentirz
sed sunt iuncta cū corpore et recep-
ta i corpore. Et iō corp⁹ pōt sepa-
rari ab ip̄o viuere et sentire vt pr̄z
qz qñ arbores perdunt vitā et vi-
uere remanent corpora sine viue-
re et sentire. q̄ aliud est corp⁹ ali-
ud viuere et aliud sentire vt qñ aīa
moriūtur remanent corpora si-
ne sentire. Igitur aliud est viuere
et sentire ab ip̄o corpore Et qz i deo
est viuere nō receptū nec iunctū
cū aliquo s; simplicissimū sequit⁹
qz in deo nullū est corp⁹ nec de⁹
est corporalis s; totus spūalis.

Quod solus homo pōt intelli-
gere et cognoscere deum in hoc
mūdo et ppter hoc hz intellectum

Et qz deus est totus intelle-
ctualissimus ideo non visi-
bilis oculo corporali qz nullum
colorem hz nec aliquā figuram
nec est palpabilis nec per aliquē
sensum corporalem sensibilis qā
sensus qui sunt cōes nobis et be-
stis solū apprehendūt et sentiūt
corpora et accidēcia corpōz. vti
visus apprehendit colores figuras
et lucem corporalem et auditus
sonos qui fiunt in aere qui ē cor-
pus. et odoratus odores et gust⁹
sapores. et tactus calidum et frī-
gidū et. cetera. Et quia deus est
solum res intellectualis et spiri-

tualis nō potest cognosci nec vi-
deri nec apprehēdi nisi per intel-
lectū et per intelligere quare seq̄r
qz solus hō in mundo pōt cogno-
scere et apprehēdere deū et qz aīa
bruta nullomō pōt cognosce-
re ipsum deū. Et ideo ppter hoc
hō hz intellectū vt possit cognosce-
re conditorem suum.

Quod i infinitū intellectualia et
spūalia excedūt corporalia et sen-
sibilia et qz visibilia nihil sūt res-
pectu inuisibilem.

Quoniam aut iam infallibili-
ter monstratū est qz esse dei
est infinitū et sine mēsurā et qz in
esse suo sunt oīa esse actu. Et quia
totum esse suū est intellectuāle spi-
rituale et inuisibile. Et ista corpo-
ra visibilia et sensibilia sunt p̄du-
cta de nō esse et sūt finita et men-
surata Sequit⁹ qz inuisibilia itelle-
ctualia et spūalia sine mēsurā ex-
cedunt corporalia et sensibilia et
per p̄ns qz ista visibilia que appa-
rent nobis sunt quasi nihil p̄ cō-
parationē ad inuisibilia q̄ nō ap-
parent qz inuisibilia nō hnt men-
suram nec terminū. Ideo ciuitas
et regnū inuisibilū nō habēt mē-
suram nec clauditur ip̄a. ciuitas
nec terminat⁹ neqz ip̄m regnum.
Et cū intellectus hoīs sit factus
ad intelligendū intellectualia et i-
uisibilia et sensus ad sentiendum
sensibilia. Cū etiā sicut sensibilia
sunt bona ip̄s sens⁹ ita intellectuā-

lia sunt bona intellectus? Sequitur
 q̄ bona intellectus sūt infinita et
 bona sensus sunt finita. Et q̄ bona
 intellectus sunt eterna immutabi-
 lia in enarrabilia et semp̄ exīcia s̄
 bona sensus sunt de nouo facta mu-
 tabilia variabilia nō semper exi-
 stentia.

Sequitur de velle et libero ar-
 bitrio.

Uia dedit deus alijs velle
 sponte et libere absq̄ coac-
 tione et libez arbitriū et liberta-
 tem volendi sequit̄ necessario cū
 hoc q̄ sit nobilissimū et q̄ de⁹ ha-
 bet in se ipso velle libere et sponte
 sine coactione et libez arbitrium
 et plenissimā libertatem volendi
 hoc idē probatur per suū esse in-
 tellectuale q̄ vbiq̄ est intelligen-
 re seu intellect⁹ ibi necessario est
 velle seu voluntas libera et p̄p̄s
 libez arbitrium. Et q̄ voluntas
 dei que est idē q̄ velle est prima
 voluntas. Ideo nullā aliam pōt
 sequi voluntatē. Et ideo quicquid
 vult sola sua propria volūtate vlt
 Et q̄ in deo idem est velle q̄ eē
 Ideo sua volūtate que idē ē quod
 velle ē imutabilissima inenarrabi-
 lissima eterna cōpletissima nobili-
 sima p̄fectissima nullo indigēs ex-
 tra se plenissima omnipotentissi-
 ma sicut suū esse.

Rursum q̄ suū esse ē primuz
 nobilissimū optimū et perfectissi-

mū ideo q̄ ip̄e intelligit primo se
 et suū esse sequitur q̄ p̄mo vult
 se ip̄m et suū esse et suā p̄fectio-
 nem et inde sequit̄ q̄ oia a se vult
 p̄pter se ip̄m nō q̄ indigeat s̄ vt
 se cōicet alijs extra se. Et q̄ p̄mo
 vult se ip̄m esse ideo primo vult si-
 bi ipsi bonū. Et ideo nihil potest
 velle cōtra se ip̄m nec per p̄p̄s
 facere cōtra ip̄m. Ideo nō potest
 velle se nō esse. Et q̄ habet in se
 ipso quicquid vult et om̄em pleni-
 tudinem. Ideo ē in cōtinuo gau-
 dio et leticia sine quacūq̄ tristi-
 cia. Et ideo h̄z eternū gaudiū in
 se ip̄m et eternam leticiam.

Quod per intelligere seu p̄ in-
 tellectum cōcluditur et p̄bantur
 perfectiōes et nobilitates volun-
 tates dei.

Quia iam conclusū est q̄
 intellectus dei intelligit ac-
 tu omnia et infinita nec potest ef-
 se aliqua ignorantia. Et cum vo-
 luntas in deo sit idem quod intel-
 lectus et velle idem quod intelli-
 gere. Ideo impossibile est q̄ volū-
 tas dei possit aliquid velle con-
 tra rationem neq̄ contra rectum
 iudicium intellectus nec contra
 rectum ordinem. Et inde sequitur
 q̄ nihil potest velle iniustum ni-
 hil inordinatum nihil iniquūz ni-
 hil contra veritatem quoniam si
 posset iam voluntas sua deuiaret
 ab intellectu et sic non esset idem
 q̄ intellectus.

Et ideo sequitur quod voluntas dei est
rectissima iustissima ordiatissima
et regulatissima et hoc ex se ipsa et
a nullo ordinatur siue regulatur. Et
quod est idem quod intellectus et non so-
lum in hoc sed est prima rectitudo
ipsamet iusticia et regula prima que
non potest obliquari nec tortuosa esse
quod non potest declinare a veritate
cum sit ipsamet veritas. Et exinde se-
quitur quod voluntas dei est sanctis-
sima summe bona ymo est ipsa bo-
nitas et prima bonitas. Et sequitur
exinde quod nullum malum potest facere
nihil iniustum nihil inordinatum
quod non potest ipsa velle et nihil potest fa-
cere nisi quod potest velle. Et quousque per-
neciat fieri malum tamen nunquam relin-
quit istud inordinatum sed ordinat
illud malum in bonum.

Quod nulla alia voluntas esse
potest nisi concordet cum voluntate dei

Uoniam autem voluntas dei est
prima et est ipsamet rectitudo
ipsa iusticia et prima regula. Ideo
nihil est rectum nihil est iustum ni-
hil est bonum si non conformetur cum ipsa
Et ideo omnis voluntas que deuiat
a voluntate dei et discordat ab ea
est tortuosa iniusta et mala eo quia
deuiat ab ipsa prima rectitudine. ideo
per voluntatem libertatem possumus
omnes perfectiones concludere de
deo. Conclusum est autem quod in deo
est liberum arbitrium et quod est primum
et eternum. Ideo sua libertas est pri-
ma eterna plenissima et summa li-

bertas. Ideo nullo modo potest de-
mi nec violari. Et inde sequitur quod
habet omnia illa que pertinent ad sum-
mam libertatem sine quibus non pos-
set esse summa et plenissima liber-
tas. Ideo quicquid vult esse et quic-
quid non vult non est et eodem quo
vult sicut vult. Et inde sequitur quod
est talis qualis vult esse et tantus
quantus esse vult. Aliter sua volun-
tas esset restricta et per primum in eo non
esset summa libertas. Et ideo neces-
sario est omnipotens et est summe bonus
summe benignus summe iustus summe
pius summe misericors summe sci-
ens de nihilo omnia produces quod ta-
lis est qualis vult esse. Item sequitur
quod in eo est summe dominus omne im-
perium et quod est summus dominus sum-
mus imperator et solus et vnicus et
nullus alius preter ipsum potest esse quia
talis vult esse. et tantus et omnia ista
fundantur in voluntate et libertate
te quia deus vult esse infinitus in
omnibus perfectionibus. et si non
esset talis qualis vult esse et tan-
tus nunquam posset esse quia nullus
alius posset ipsum facere talem et
quantum nec ipsemet et tamen
vellet esse et non posset et sic esset
in eterna pena et miseria quod est
nephandissimum dicere. Et sic ne-
cessario ipse in se ipso est talis et
tantus qualis et quantus vult es-
se. Et extra ipsum nihil potest
esse nisi sicut ipse vult esse vel per-
mittit esse.

Et sic per voluntatē et libertatem
possum? oia probare de deo si vo
lum? ac tñ specialiter per liberta
tem pbatur dñum esse in deo qz
ibi est plena libertas ibi est plenū
dñum et ideo uaturale dñum ē
in deo et primū et eternū qz sua
libertas est prima et eterna. Ideo
ex se ipso est dñs et primus dñs et
eternus dñs et oipotens dñs et so
lus est verus dñs qz sua potestas
suum dñum nulla potestate pōt
imperiri qz nec esse sibi pōt resiste
re nec nō esse. Et ideo in eo ē sum
ma magestas que nullo mō subiz
ci potest.

Sequitur de posse.

Uamus autē ipm posse nō
fuerit positum in scala natu
re. quattuor graduū expresse ac tñ
includitur necessario in quolibet
gradu scale et quilibet p̄suponit
ipm posse et includit. Unde om̄e
quod est pōt esse s̄z nō om̄e qd pōt
esse est. Similiter om̄e quod uiuit
potest uiuere s̄z nō om̄e qd pōt ui
uere uiuit. Eodēmodo om̄e quod
sentit vel intelligit vel vult potest
sentire vel intelligere vel velle sed
nō ecōuerso. Sed tñ ipm posse n̄
facit aliquē graduū in rebus quia
potest reperiri posse in aliqua re
separatū a suo esse. ac tñ mūdus
pductus de nihilo habuit primo
posse esse q̄ eē quia primo potuit
esse q̄ esset qz si nō potuisset eē nū
q̄ fuisset. Sed istud posse eē non

erat ad extra deum. Ideo mūdus
potuit habere esse qz deus potuit
ipm pducere in esse. s̄z de se potest
habere nō esse. In deo autē idem
est esse qd posse. vnde qz deus est
ideo pōt esse et qz potest esse ideo
est. Et similiter de sentire de uiue
re et intelligere et velle et id est vi
uere qd posse. Intelligere quod
posse et velle qd posse. Et sicut eē
dei est infinitū sine mēsurā ita et
suum posse. Et oia que dicta sunt
de esse dicūtur de posse. Ideo pos
se dei est primū eternū īmutabi
le infinitū et in infinitū elongatū
a nō posse et ab impotēcia et ideo
est oipotens. Et inde sequit̄ q̄ de
us nō potest nō esse qz idem ē esse
quod posse. Deus autē nō potest
nō uiuere qz idē est in deo uiuere
qd posse uiuere. Deus nō potest
nō intelligere qz idem est in eo in
telligere qd posse intelligere. Ul
terius sequitur q̄ des est pur⁹ ac
tus. qz in eo id est esse quod posse

Sicut autē in deo idē est eē qd
posse. ita idē ē nō esse qd non pos
se esse. Et idē est nō posse esse qd
impossibile esse. Igitur qui dicit
deū nō esse dicit eū nō posse esse
et impossibile esse. q̄ si de⁹ nō est n̄
potest esse et ita de oibus vt si de
us nō est bonus q̄ nō potest eē bo
nus et impossibile est ipm esse bo
num. et sic de alijs. Et hec cōfirma
tur qz nullus posset ipm facere eē
si nō esset. Null⁹ posset ipz facere

bonum si nō esset bon⁹. Nullus
posset aliqd sibi dare nec ipemēt
sibi ipi pōt dare esse nec aliqd. q̄
vel totū habet vel est impossibile
q̄ habeat.

Quomodo intelligit q̄ de⁹ sit
summe potens et omnipotens.

I aut queratur quomō de⁹
est oipotēs. dicitur qz omnia
potest quēcūq̄ arguūt potēciā
et perfectionē qm̄ posse corrūpi
posse i nihillū redigi. posse desce
scere posse defficere posse mētū ⁊
sic est multus alijs magis dicunt
nō posse. et posse ista nō est poten
cia s3 in potēcia. Et ibi in potēcia
intelligit p potēciā qz quāto ali
ud h3 hanc potēciā tāto pl⁹ ad
uersitas et pueritas in eo sūt po
tenciores et ipē cōtra eas impotē
tior. Oia igitur illa potest de⁹ et
sola que posse pfectū est que posse
potēcia est aliqua. ymo magis et
ver⁹ oipotentē dicim⁹ qz ab eius
potencia remouem⁹ oia pdicta ⁊
alia imperfectionē indicantia.

Qd p itelligere ⁊ sapere pbat in
deo omē posse ⁊ pleitudo potēcie

Via pclusus est q̄ intellige
re ⁊ noscere seu sapere dei ⁊
ei⁹ posse seu potēcia vnum sūt et
sunt idē qd suū eē. Ideo nihil ma
ius nihil melius est in ipō intellis
gere seu nosce q̄ in ei⁹ posse. quic
qd igr optimū h3 ab ei⁹ sapiēcia
intelligit et totū hoc iuxta eandē
plenitudinē ab ei⁹ potēcia ppre

hendit et totū in suo esse includit
Itā si aliqd q̄tuz ad pfectionis
sumitātē intelligeret quod n̄ rea
liter haberet in se ipō. Iaz lacius
p sapiēciā intelligeret et se extē
deret q̄ per potēciā. et sic vna et
eadē res esset se ipa maior et mi
nor. Si igit deus intelligat aliqd
de plenitudine qd habere nō pos
sit mai⁹ erit aliud in ei⁹ intellige
re q̄ i ei⁹ posse. quoz vtrūq̄ nihil
aliud est q̄ ipm eē. Erit igit vnū eē
idē esse se ipso mai⁹ et se ipō min⁹
quod natura nō patit. Sed cum
intellect⁹ dei intelligat omēz gra
dū. potencie. q̄ necessario h3 in se
ipō omēz gradū potēcie et p p̄ns
omē posse et sic plenitudinē potē
cie. Et sile argumentū pōt fieri d
plenitudie ois pfectōis. Seq̄tur
q̄ de⁹ nihil mai⁹ nihil meli⁹ se
ipō pōt itelligere et qcqd pfectio
nis pōt intelligere totum habet.

Qd p posse et plenitudinē po
tēcie. pbat plenitudo sapiēcie ⁊ et
am ois pfectionis esse in deo.

Icut aut ex plenitudie sapi
entie pcludit pleitudo potē
cie Ita ex plenitudie potēcie pba
tur pleitudo sapiēcie. qm̄ vbi omi
potencia ē nō pōt defficere pleni
tudo sapiēcie. Itā si aliqd deffice
ret de plenitudine sapiēcie qd h̄c
nō posset absq̄ dubio oī potēcia
nō esset et pformit de plenitudine
bonitatis et veritatis. vbi q̄ oī po
tēcia ē ibi necessario pleitudo ois

perfectiōis et oīm bonorū est.

Quod nō potest esse nisi vnus solus de² om̃ps et summe potēs.

Uī autē vere oīpotēs ē om̃ez gradū potēcie h̃z. q̃ sine difficultate pōt facere vt null² ali² possit aliō et statū q̃ pdat potēciā aliā nō eēt vere op̃s si hoc nō pōt et vltro seq̃t q̃ null² talis ē oīpotēs q̃ pōt fieri nihil potēs. Cōcludit̃ q̃ q̃ vn² sol² ē oīps et summe potens. Et q̃ iā conclusū ē deū eē oīpotentē sequit̃ q̃ sicut nō pōt esse nisi vn² oīpotēs. ita n̄ pōt eē nisi vn² solus.

Epilogatio predictorū. de²

Et p̃dictis possum² colligere q̃lit̃ eē mūdi qd̃ ē q̃si quoddā eorū diuisū et distinctū et ordinatū p̃ q̃tuor grad² fecit nos ascendere ad aliō eē et ip̃m nobis manifestauit a quo totū eē mūdi ē pductū de nihillo et d̃ nouo. Et in illo esse necessario iueim² eē q̃tuor grad² sc̃z eē viuere sc̃ire et itelligere seu libez arbitriū. Et vltra iuenim² ip̃m posse qd̃ nō facit gradus s̃z fūdat oēs grad² et icludit in oībus gradibz. Et sic iueim² infallibiliter p̃dictorē mūdi esse viuere sc̃ire itelligere velle et posse. Et q̃ oīa sūt idē q̃ eē. Et vltra iuenimus p̃prietates p̃dictiones et nobilitates diuini eē sc̃z q̃lit̃ ē icreatū priimū sc̃piternū icōmutabile icorruptibile eternū ifinitū imēsu simplicimū summe vnū maximū actualissimū p̃plerissimū optimū et verissimū

mū et ifinita alia. Et oēs iste p̃prietates pueniūt equalit̃ ip̃i qm̃ tale est suū viuere suū itelligere suū velle suū posse q̃uis autē oīa pueniunt deo p̃ suū eē tñ magis appropiate aliqua pueniūt ei p̃ viuere aliq̃ p̃ itelligere aliq̃ p̃ velle aliq̃ p̃ posse vt p̃ viuere q̃ ē imortalis. p̃ itelligere q̃ ē sapiēs sciēs ver² iudex. p̃ velle q̃ est benign² bon² sc̃tus rect² iust² liberalis p̃ posse q̃ ē oīpotens. Sic q̃ p̃mo cognoscim² deū eē viuere sc̃ire itelligere velle posse. et per ista postea cognoscim² puenire ei oīa alia et oīa alia icludūtur i suo eē. Cōiunge q̃ vnū cū alio et cōpara adinuicē et cū ip̃o eē et itelliges mirabilia de deo: vtrūq̃ p̃iuge itelligere et velle cū posse q̃ tñ ē suū posse q̃tū ē suū velle et suū itelligere et epuerso. Et q̃ oīa sūt eidē qd̃ eē et sic hēim² maximā sciam de deo cū ip̃si ad iutorio. Hic tractat̃ et ostendit quod p̃ducio mūdi adeo factā de nihillo nobis iā certa manifestat et arguit aliā p̃ductionē sumā actualissimā et etnā i deo q̃ ē de sua p̃p̃a natura ex suo p̃prio eē inq̃ p̃ducit̃ de² de deorū p̃ quā ostendit trinitas summa in deo.

Ostē q̃ p̃ eē mūdi p̃ grad² q̃tuor diuisū et ordinatū p̃ experientia nobis manifestissimā ascendim² ad videndum et cognoscendum infallibiliter aliud esse quod erat occultissimum quod est summū et

infinītū et cognomim⁹ infallibili
per q̄ totū esse mūdi est pductum
de nihillo de nouo ab illo esse su
p̄mo et q̄ est quasi punct⁹ et ni
hil respectu immēsitatis et infini
tatis illi⁹ esse eterni et sic per p̄ns
manifestata est nobis vna pduc
tio que erat nobis occulta scz pro
ductio mūdi de nihillo facta ab
illo esse eterno et in pmutabili qđ
est deus. Postq̄ aut ista pductio
est cognita. Hūc vltorius laborā
dum est fortius si per istā pductō
nem nobis iam dei grā manife
stam potimus ascēdere ad viden
dum et cognoscēdum aliā produ
ctionē excellentiorē nobilioz et al
tiorē q̄ sit ista vt ascendam⁹ de
gradu in gradū et de vna pduc
tione ad aliā sicut de vno esse ad
aliud esse. vnde prima pductō no
bis cognita est de nihillo et de nō
esse et est nobilis excellēset potēs
Et manifestauit nobis excellētiā
potentiā sapientiā et bonitatē di
uini esse. Sed sine conparatione
aliquali nobilioz et excellētiōz me
lioz altioz ac dignioz et maioz est
pductio de ipsomet esse dñio eter
no infinito q̄ pducto de nihillo et
magis radicalis et naturalis ipsi
deo et de tanto de quāto esse diui
num eternū distat a nihil. Sicut
homo artifex qui pducit domum
in q̄tū artifex et nō in q̄tū homo
de alia natura a se pducit hoiez
sibi simlē viuētem de ppria na

tura sua in q̄tū hō et nō in q̄tū
artifex. Sed nobilioz et altioz et
magis radicalis et cōueniens hō
mini in q̄tū hō est pductio qua p
ducitur hō q̄ illa qua pducit do
mus. qz in vna pducitur hō et ho
mine viuens de viuēte et de pro
pria natura et nō de aliena. Sed
in alia nō pducitur dom⁹ de ho
mine sz et extranea materia ab ho
mine. Cōformiter cū deus qui est
ipm esse eternū pducit totum esse
mundi tanq̄ artifex nō de pprio
esse nec de propria natura sed de
nihillo qđ in infinitū elongat ab
ipso esse. Si pducatur aliter in q̄tū
deus et nō in q̄tū artifex de sua
ppria natura excellētissima vt p
ducatur de⁹ de deo viuēs de viuē
te. Hōne ista pductio erit magis
radicalis naturalis et pueniens
deo in q̄tū deus et maxime ppria
hoc igit nunc inuestigēdum est
an sicut de⁹ in q̄tū artifex pducit
totū mundū de nihillo. ita in q̄tū
de⁹ producit de sua natura ppria
et de suo pprio esse aliquē alium.
Et sic per vnē pductionem possu
mus arguere aliā esse de necessita
te sicut per vnū esse arguimus ali
ud esse de necessitate.

Hic ponūtur rationes que pro
bant pductionē esse in deo de sua
propria natura.

q̄ aut in deo sit pductio de
sua ppria natura de necessi
tate et nō aliter possit eē hoc ostēs

ditur multis rationibus: hoc cō
parendo productionē artificiale
ad naturalem. primo sic. Produ-
ctio q̄ cōuenit deo in q̄tū de? ma-
gis est cōueniens deo q̄ pductio
que cōuenit deo in q̄tū artifex.
Sed pductio q̄ pducitur deus
de deo et d̄ proprio esse dei ē con-
ueniens deo naturaliter in q̄tū
deus. Et pductio qua pducitur
mund⁹ a deo de nihillo est cōue-
niens deo artificialiter in q̄tū ar-
tifer op̄s q̄ pductio qua pducit
deus de deo et de pp̄ia natura
dei est magis cōueniens deo q̄ p-
ductō qua pducitur mund⁹ de ni-
billo. vnde prima est cōnaturalis
radicalis pp̄ia et intrinseca. Et
alia artificialis et extrinseca. Si
ergo pductio que necessari⁹ pue-
nit deo in q̄tū deus existit in re
multo magis existit illa que cōue-
nit deo maxime in q̄tū de? ē t̄ pri-
or est. q̄ que magis cōuenit deo
prior est. Item sicut homo sibi
magis cōplacet naturaliter q̄ p-
ducit hominem sibi simile de na-
tura sua q̄ q̄ producit domū per
artem de natura aliena. Ita con-
formiter magis sibi cōplacebit d̄
us naturaliter si pducit aliquem
sibi similem de natura sua qui sit
deus q̄ in pducendo mundū per
artem qui nō est de natura sua s̄
de nihillo. Et sine comparatōne
magis diligit pductum ab eo si
b̄ simile de natura sua q̄ produ-

ctum de nihillo sibi extraneum s̄
necesse ē esse in deo illud in quo
magis sibi cōplacet et quod ma-
gis diligit. q̄ necesse est q̄ sit aliq̄
alius product⁹ de natura dei qui
sit deus sicut est aliquod pductū
a deo d̄ nihillo quod nō est deus
et hoc est mundus

Item si dñs voluit producere
aliquod esse de nihillo ergo multo
magis voluit producere deus de
deo et de se ipso si potuit. Unde
postq̄ deus pducit mundū q̄ n̄
erat et q̄ sibi cōplacet in produ-
cēdo quia si nō pplacuisse non p-
ducisset. q̄ multo magis cōplacet
in producendo sibi simile de suo
proprio esse q̄ de nihillo et quan-
to magis pductum erit sibi simile
equale et ei p̄ naturale tanto ma-
gis cōplacebit in illo. Sicut pa-
ter homo magis cōplacet in filio
producto q̄ in domo ab ipso pro-
ducta. Lū ergo magis sit delecta-
bile desiderabile et amabile deo
producere de sua pp̄ia substētia
alteruz qui sit deus q̄ producere
mundū de nihillo qui nō est deus
nec pōt esse de? nec sibi similis in
natura. Et q̄ de? vult quod ē ma-
gis amabile et delectabile sibi q̄
necessario habet actu quia h̄z sē-
per quod vult. Nam si vult et nō
pōt habere ē in maxima tristitia
et pena intrinseca et per q̄ns ha-
bet infinitam tristitiam et eternā
displicenciā et cōtinuam q̄ in
d

teligit se nō posse habere in eternum quod vult necessario et non potest nō velle qz necessario vlt qd est magis amabile sibi et delectabile. Et exinde sequit̃ q si de⁹ hz intra se eternā displicētiā q nō opabitur nec pducet aliqd eē de nihilo qz nihil pōt pducere nisi p cōplacenciā q sequit̃ q mundus nō est qd falsum est. Sic q cōcluditur q si de⁹ nō pducit aliquem de natura sua q nihil est pductū in esse. Propterea de⁹ magis sibi cōplacet in pducēdo creaturas sibi magis similes et q̃to magis sūt similes tāto magis cōplacet. q sequit̃ q sūme sibi pplacebit i pducēdo aliqū sibi simile et pformen. s; null⁹ pōt sibi esse sūme similis et pformis nisi sit pduct⁹ de sua ppria natura et de suo pprio esse. qz ois creatura est pducta de nihilo. Ideo nō pōt deo esse sūme similis et pformis. Et qz necesse ē in deo esse summā pplacenciā et vltimū gradū cōplacencie qua nō possit cogitari maior. q necesse est q deus habeat aliqū aliā pductum de sua ppria natura summe simile et pformā sibi vlt ei deficiet sūma pplacēcia qd est impossibile.

Deus etiā cōplacet in societate et cōgaudet qz aliter nō pducisset mūdū de nihilo. Sed si deus cōplacet i societate alicui⁹ alteri⁹ ab ipso pducti de nō esse. q sine cōparatione magis pplacebit in so-

cietate alicui⁹ pducti de sua propria natura q sit oio conformis ei q necessario hz societate pductaz de sua ppria substātiā natura vt ei nō deficiat sūma pplacēcia societad sūme cōformis. Itē de⁹ realissime ē ifinit⁹ ifinite virtut ifinitū vigoris et sua natura ē sūme actiuaz sūme in actu. igit necesse est q in eo sit pductio ifinitū vt sit in eo sūma pductio qua nō possit cogitari maior vt pducatur scōz totū suū vigore et totā suā virtutem naturalē. Aliter esset octio sus p̃m suā naturā. Sed productio mūdi de nihilo est quasi productio vni⁹ pūcti⁹ cētri respectu sue infinitatis. Et impossibile est q in finitū i actu possit produci d nihilo. q necesse est q pducatur ifinitū de sua propria natura et de sua substantia et de suo ifinito eē. vñ postq i deo reperit̃ productio necesse est q in eo reperiatur sūma productio qua nulla possit intelligi maior. Et ista est productio tal ifinitū sicut ipemet est et hoc nō pōt esse nisi productio sue ymaginis. Postq aut pducit finitū de nihilo necesse ē q pducatur ifinitū de se ipso vt sit in eo plenitudo pductionis et ista ē productio naturalis et nō artificialis. Sic igit pparēdo productionē artificialē ad naturalē reperim⁹ q impossibile est productionē artificialē de nihilo esse. Primā ymo necesse ē

in deo productionē naturalē pce-
dere artificialē et productum fm
naturā pcedere productū fm ar-
tem. Et lic p productionē mūdi d
nibilo facta a deo manifestatur no-
bis alia productio in deo que est
de suo esse proprio

Qd etiā pductiones q̄ reperiūt
in esse pducto de nibilo pot pro-
bari productio dei de deo.

Item? possum? idē pbare p
pductiones reptas in crea-
turis arguendo p illas pductio-
nes dei. vñ cū in hoīe qui ē i quar-
to gradu scale et q̄ plus appropi-
quat deo q̄ aliū grad? reperiātur
due pductiones vna naturalis et
alia artificialis qz hō product ho-
minem de hoīe et domū per artē
non de hoīe s; de aliena natura.
quare ergo in sumo deo qui dedit
homini nō erūt due productiones
scz naturalis et artificialis. Sed
in deo reperit pductio artificialis
scz productio mūdi de nibilo. q̄
erit etiā productio naturalis in q̄
producat deū de deo. s; ista occul-
tissima est quia deus est occultis-
simus et productus similiter.

Item totū esse mūdi est a deo
productū de nibilo. s; quelz res
creata nobis nota pducit natura-
liter suā ymaginē continue et in-
cessanter vt sol suū radiū qui est
ymago solis. et ignis suū splēdo-
rem qui ē ymago ignis. et quēcū-
q; alia res producit suā ymaginē

sibi conformē vt p̄t in speculo.
quare ergo similis de? qui dedit
hoc alijs reb? nō producit suam
naturalē ymaginē de se ipso cōti-
nue et incessāter. Sed cū sit yma-
go dei producta naturaliter ab ip-
so de se ipso necesse ē q̄ sit viuēs
et intelligēs sicut ipse. Si em de?
de nibilo producit res viuentes
et intelligentes. q̄ quāto magis si-
ne cōparatione ymago dei pduc-
ta de sua natura et substēcia erit
viuēs et intelligēs ymo necesse ē
q̄ sit ei equalis et totaliter cōfor-
mis et nō minor eo qz de ipomet
oritur tanq̄ radius splēdor et fi-
gura et ymago sue substancie.

Qd idē pbatur ex plenitudine
iocūditatis que nō potest defice-
re vbi est ois perfectio.

Uniam autem nihil meli-
nihil dulcius amabilius sū-
ma iocūditate. Igit necesse ē
esse in deo summa iocūditas qua
non possit intelligi maior. s; sum-
ma iocūditas non potest esse sine
societate alterius summe p̄similis
et conformis in qua sit ver? amor
et vera dilectio et tantus amor q̄
non possit esse maior. Que iocū-
ditas summa nō potest esse solita-
ria. Si autem deus producit ali-
um aliquē de sua substēcia qui sit
deus perfectus sicut ipse est erit
ibi summa societas et summa di-
lectio qz diligit alterum a se pro-
ductum de sua natura infinitum.

Et productus diligit ipm producentem in infinitum. Et sic ibi erit mutua dilectio infinita et summa ex parte vtriusque et per omnes summa et plena iocunditas. Si autem deus careat societate sue nature tunc carebit summa iocunditate quam non potest habere sine producto et quam non potest habere cum creatura de nihilo producta. Quod ut in deo sit plena iocunditas necesse est quod producat aliquem alterum de suo proprio esse quem diligit sicut se ipsum et a quo diligatur in summo quod si non potest tunc privatur per suam impotentiam infinita iocunditate quam non potest habere quia si non potest producere de sua natura aliquam sibi conformem tunc est defectuosissimus in sua natura quia non potest illud quod est sibi melius dulcius amabilius. Et omnia ista sunt absurdissima quia iam totum contrarium probatum est scilicet quod nihil deo potest deficere quia ipse habet ab eterno omnem complementum in se ipso et per omnes summam iocunditatem.

Quod per dare et ex plenitudine dandi manifestatur in deo eterna productio de suo esse proprio et eternitate summa.

Noniam autem dare est in deo naturalissimum et summe proprium. per naturam ipsius dare tamquam per illud quod deo summe convenit probare possumus in deo summam et eternam productionem et

summam trinitatem. Sed oportet primo manifestare quod de natura dei sit dare. hoc autem ostendit primo per mundi productionem quia cuiuslibet rei dedit suum esse completum iuxta suam naturam et suam capacitatem et quodlibet adimplevit secundum quod recipere potuit quod non fecisset nisi sua propria natura esset dare. Et tamen nulla creatura sibi prius dedit aliquid. Item etiam hoc ostendit res ab eo producte que quanto maiores et digniores sunt et superiores magis dant et nihil recipiunt ut videmus quod corpora celestia continue et incessanter dant istis inferioribus et in fluunt et nihil recipiunt ab eis et tamen nunquam diminuantur nec decreverunt in dando nec unquam cessant dare. Sicut sol incessanter dat suas influencias suorum luminum et calorem istis inferioribus nec unquam subtrahit suam influentiam et hoc ostendit quod summa nobilitas est dare et per omnes quia in deo cum sit nobilissimum et creator omnium est ipsum dare in summo gradu. Et etiam inter homines nobilior est magis dans. Sic itaque concludere possumus quod dare est naturalissimum propriissimum et deo convenientissimum.

Et quia idem est deo dare quod esse ideo sicut esse suum est infinitum sine mensura. Ita necesse est quod dare in deo sit infinitum sine mensura et quia tota sua natura sit dare et quia in infinitum elongatur a non dare et per

cōsequēs nihil possit retinere qui
det nec possit desinere dare. Iō
necesse est qd sit infinit⁹ dans ⁊ in
finitus cōicās vt nō possit cogi
tari maior et etern⁹ dans. Iā au
tem pōt esse talis nisi det et cōic⁹
totam suā substantiā et naturam
infinitā et totū suum esse excellē
tissimū ⁊ nobilissimū vni alteri scz
vt sit aliquis product⁹ ab ipō ⁊ eq
nobilis sicut ipē producēs qui sit
per oīa ei equal⁹ ita magn⁹ sicut
ipse in oībus perfectionib⁹. Et qz
maior est datio actualis q̄ poten
cialis et intrinseca q̄ extrinseca ⁊
sbālis q̄ accidētalī et de propria
natura q̄ de nihilo. Ideo necesse
est qd in deo sit ab eterno talis da
tio et per p̄ns pductio cōsubstan
cialis et actualis et alteri⁹ eq̄ no
bilis sicut est producēs. Iā dare
quod fit ex parte creatoris dum
dat esse creaturis de nihilo ē qua
si pūctus ⁊ nihil respectu infinite
bonitatis sue et immēsitatis. Un
maius est dare qm̄ dans cōicat al
teri totā suā sbām et naturā nisi qd
det totū suū esse vt alter habeat
sicut ipē nihil dat de suo proprio
nec dat qd meli⁹ est ymo retinet
sibi totū et iō summe avar⁹ est ⁊
summe retinēs et nō dans qz esse
ipsi⁹ creature est de nihilo et ver
ribile in nihil. Ideo nō potest esse
summū datū. Sic igr̄ vel deus n̄
est deus vel necesse est qd det totā
suam naturā alteri ab ipō pducto

de se ipō vt nihil habeat quod n̄
sit cōicātū et datum. et hoc ē sum
me manifesticē et sume glōsuz ni
hil habere nec velle habere quiz
sit alteri cōicātū. Et sic pbata ē
eterna pductio dei de suo eē ppo

Quod ex predictis pcluditur
summa trinitas psonaz in deo sū
ma trinitate est vnius esse simpli
cissimi et indiuisibilissimi.

Et qz dare nō pōt esse sine re
cipere nec dās sine recipiē
te et ideo necessario in esse ⁊ in na
tura diuina sūt duo. vn⁹ dans et
alter recipiēs vn⁹ producēs ⁊ ali
us product⁹. Et qz esse dei infinī
tum est indiuisibilissimū et sume
simplex et impartibile nō hñs p
tes et iō nō pōt vna pars dari et
alia retineri. Sed totūz necesse ē
qd detur et cōicetur ⁊ totū recipia
tur. Ideo totū datur aut totū reti
netur ppter hoc dans et recipiēs
hñs vnū eē reale indiuisibile vnā
naturā tantūmodo et vnā et eādē
sbām simplicissimā ⁊ in nullo dif
ferūt nisi qz vn⁹ est dās et alter re
cipiens. hic habēs esse diuinū a
se ipō. iste ab alio hic producēs h
product⁹. Et qz dans in q̄tū dās
nō est recipiēs nec recipiens in q̄
tum recipiēs est dans nec produ
cens est ipē product⁹ ymo neces
sario sunt duo realiter distincti.
Ideo iam iuenim⁹ in esse diuino
duos realiter distinctos ita qd vn⁹
nō est alius habentes idem esse.

Et qz totum esse diuinū datur et
nihil retinetur quin cōicetur. Jō
necessario ē ibi sūma coequalitas
summa pformitas sūma cōfigura
litas sūma p̄bālitās germanitas
et inseparabilitas et hoc ex summa
cōicabilitate et p p̄ns summa co
eternitas et eadē potestas et nihil
plus in vno q̄ in alio de pfectio
ne. Nec est maior vn⁹ q̄ alius. qz
dans et pducens alter minor q̄a
recipiēs et product⁹ qz idē esse est
in ambob⁹ et iō sunt vnū effēcia
liter et substencialiter et per p̄ns
sunt vn⁹ de⁹ tantum et nō duo di
quia nō hnt nisi vnū et idem esse
numero indiuisum. Itēz nec vn⁹
est prior altero s̄m durationēz ali
us posterior qz licet vn⁹ oriatur et
pducatur ab alio tñ simul sunt ab
eterno qz ab eterno et sine incio
dans est dans et qz sua natura est
dare et ideo ab eterno et sine inci
cio est alijs recipiēs in eadē na
tura qz cōtinue et semp sunt siml
dans et recipiēs nec possunt sepa
rari. ideo istud dare et istud recipe
re est sine principio et sine fine. Et
semp vnus est dans et alijs reci
piens nūq̄ desinēs qz si desineret
esse dans et producēs desineret ef
fe. Ecce igitur iam cū dei adiuto
rio inuenim⁹ vnam productio
nem in natura diuina queq̄dem
productio est naturalis et necessa
ria siue per modū nature Et quia
de⁹ ē spūalis et intellectualis na

ture et tot⁹ est spūs et nullomō est
corpus nec corporalis. Jō neces
se est qz producat et det naturā su
am alteri s̄m modū nature intel
lectualis et spūalis. et qz in oī na
tura intellectuali est intellect⁹ et
voluntas et intellect⁹ est natural
et operatur naturaliter et de ne
cessitate. et volūtas est liberalis et
nō necessaria et operatur libere et
voluntarie. et ideo necesse est qz
ois productio que ē in natura di
uina fit per modū intellect⁹ et vo
luntatis naturalis vel volūtaria
quia ois productio vel est intelle
ctualis naturalis et necessaria vlt
voluntaria et liberalis. Nec sunt
alii modi producēdi nisi isti duo.
prima aut productio in esse diui
no est naturalis et iō est p modū
intellectus. vñ deus intelligendo
suum esse et suā sbām producit ne
cessario ymaginē et figurā sui esse
et sue substācie sicut sol radium
sui esse et coicat et dat sue yma
gini totā sbām suā et qz ista pdu
ctio est per modum nature. iō vo
catur gñatio. Et qz product⁹ est
eque nobilis et per se subsistens si
cut producēs et ē pfecta ymago
ideo vocatur filius ei⁹ et pducēs
vocatur pater. Et qz pater produ
cit filium intelligēdo se. iō filius
vocatur verbum patris et qz istō
qđ producitur p modū nature et
intellect⁹ vocat verbum intellectua
le siue noticia siue sapia. Et sic p

ductus per modū nature et itel-
lect⁹ in diuino esse vocatur fili⁹
ymago et verbū patris. et q^z qui-
libet est per se subsistēs et nature i
tellectual⁹ ieu rationalis. iō vtrq^z vo-
catur psona. et sic sūt due psonē i
diuina natura per vnā productō
nem coequales et cooipotentes et
coeterne nec pōt esse nisi vna pro-
ductio in deo per modū nature et
per vnū modum q^z de⁹ producit
naturaliter tm̄ q^ztm̄ potest et tm̄ to-
tam suam virtutē. Et iō q^z ē pur⁹
actus et infinite actiu⁹ totū quic-
quid pōt per modū nature produ-
cit in vna vice iō nō pōt esse nisi
vnus product⁹ p modum nature
et sufficit ei vn⁹ productus q^z in
ist^o teriatur tota productio nec
pater pōt vltra producere p istū
modum q^z producit quicqd po-
tuit p modum nature et sufficit ei
vnus product⁹ et vn⁹ fili⁹ et vna
productio per istū modū q^z pro-
ducens est infinit⁹ et productio ē
infinita et sic nō pōt esse nisi vn⁹
sol⁹ fili⁹ vna ymago vnū vrbū p^{ri}s

Quod productō p modū intel-
lect⁹ et nature iam repta manifestat
nobis de necessitate eē i deo aliā
productionem per alium modū
scz p modū voluntatis et libertat^{is}

Et q^z semp oportet nos p-
cedere ordinate et de g^odu in
gradum. iō per istā productionē
summā et infinitā dei grā inuētā
debem⁹ vlt^{er}ius currere ad inue-

nien^{du}m si est in esse diuino alia
productio. Et q^z pater dāns ē in-
telligens. et filius product⁹ et re-
cipiens est similiter intelligens et
nō ignorās. Et ex dare et recipere
cū sint pfectissima oportet q^z seq^z
tur et procedat aliud qd non est
dare neq^z recipere scz amor. Igit⁹
cū in natura diuina sit dare et re-
cipere. et dāns et recipiens opor-
tet q^z pcedat amor a dante in reci-
pientem et a recipiente in dantē
et sic est ibi processio amoris. ab
vno in alterum et ecōuerso. Et sic
est ibi tertia res. pducta scz amor
que quidem res nō est pater dās
nec fili⁹ recipiens scz procedit ex
ambobus. vnde pater nō potest
nō amare suam ymaginem suū
filium ab ipso productum cui de-
dit omne quod habet. Nec fili⁹
potest nō amare patrem qui ge-
nuit eū equalem per oīa sibi. Et
sic p productionē primā inueni-
mus scdā. et prima probat et ma-
nifestat scdā et sic sūt due pro-
ductiones in natura diuina mul-
tum differentes. quia scdā est p
modū voluntatis et libertatis q^z
productus per istā productionē
est amor v^l caritas qui amor a vo-
luntate procedit. Rurs⁹ ista scdā
pductie fit a duob⁹ simil⁹ scz a p^{re}
et filio q^z ambo producūt tertiu⁹
scz p^{ma} pductio fit ab vno tm̄ scz
a p^{re}. Sed q^z pater nō est prior
filio sed ab eterno simul sunt.

d iiii

Ideo nō prius pcedit amor a patre in filiū q̄ a filio in patrē. Ideo nō sunt due pductiones amoris patris et filij s; vna tm̄. Ideo producit amor ab ambobus et per vnum modū. Rursus sicut pductum per modū nature et intellectus noiatur ymago verbū et filius et ymago noiatur ipsum tamq̄ similitudinē expressā et cōformē. Verbum noiatur ipm̄ tāq̄ similitudinem exp̄ssiuā et intellectualē et filius tāq̄ similitudinē per se substantē et p̄nālem. Ita productus per modū volūtatis et libertatis nomiatur donuz amor seu caritas seu nexus seu vinculū et spūssancr̄ patris et filij q; ista sūt voluntaria. Et donuz noiatur ipm̄ vt voluntariū donū seu datuz amor caritas nexus vinculū noiatur ipm̄ vt donū voluntariū primuz et principium spūssancr̄ noiatur ipm̄ vt donū voluntariū primū et per se subsistēs siue ypostaticū qd̄ idem est. Ecce ergo distinctos mōs pducēdi et duos pductos distinctos realiter qui sunt equales in oībus q; hnt eandē essenciā et idē esse in diuīsū. Sicut em̄ filius est equalis p oīa patri nec vn⁹ maior altero. Ita spūssancr̄ ē equalis p oīa patri et filio q; producit ab ambobus neq; est posterior eis ppter hoc q; est etern⁹ q; ab eterno siml̄ sūt. Itā ibi nō est ordo durationis s; tm̄ ordo originis. Jō

pater est prim⁹ q; a nullo recipit esse diuinū nec oritur ab aliquo filius est scōs q; primo oritur a patre nō p̄oritate durationis.

Spūssancr̄ est tertius q; ab ambobus procedit et tm̄ oīs tres equales sūt q; hnt idem esse diuinum eandē substenciā indiuisā. Sed per tres modos q; pater tāq̄ fons h; a se et p modū dantis tm̄ filius h; esse diuinū per modū recipiētis ab alio ad modū generationis et q̄cquid h; tamq̄ datum ei a patre h;. Sed spūssancr̄ h; diuinū esse per modum pcedētis ab vtroq; seu producti ab vtroq; ad modū voluntatis. Ideo sua productio vocatur processio seu spiratio et sic in esse diuino est x̄a origo et x̄a distinctio et tm̄ idem esse nec est p̄oritas nec posterioritas durationis nec processio sicut pr̄ in sole q; q̄uis radius exoriatur a sole tm̄ nō prius ē sol q̄ radius et similiter de igne q; licet splēdor et calor oriatur ab igne tm̄ simul sunt nec ignis ē prior suo splēdore et calore. Sic igitur pater filius et spūssancr̄ equales sunt et pater infinit⁹ filius infinitus spūssancr̄ infinit⁹ q; necesse ē q; amor q; procedit a patre in filiū et ecōuerso sit infinit⁹ q; pater amat filiū q̄tū pōt et filius amat patrē q̄tū pōt Ecce igr̄ qualiter necesse ē ponere et recto ordine cū dei auxilio iuuenim⁹ in eē

diuino duas eternas pductio-
nes indefinētes et tres psonas rea-
les eq̄les distinctas et tñ nō ē nt-
si vna sbā vna natura vnū esse in
diuisuz infinitū in tribus.

Quod hō pōt pducī ad pcedē
dū q̄ vnaz eadē sbā infinita indi-
uisa pōt eē in trib⁹ realiter distin-
ctis q̄uis sit in cōprehensibile ab
homine.

Uonā aut valde incompre-
hēibile ē intellectui hūano
q̄ vna eadē sbā indiuisa realit̄ sit
in plurib⁹ iō hic p aliqua iam no-
bis nota in reb⁹ creatis sit maife-
statio vt nō videat̄ ipossibile ymo
valde possibile. Si em̄ vna natu-
ra creata de nihilo finita eadem
spē s̄z nō nūo potest esse in pluri-
bus realiter qd̄ patet q̄ vna natu-
ra hūa est in plurib⁹ realit̄ eadē spē
vt in petro et iohāne. Quare igit̄
nō debem⁹ credere vnū gduz ma-
iorē in vnitatē in eē ipi nature in
create infinite sine mēsurā exnti-
sic q̄ ipa natura diuina vna nūo
indiuisa realit̄ sit et possit eē i plu-
rib⁹ psonis realit̄ distinctis. Un̄
maior vnitās et idēitas et supra
vnitatē in spē ē vnitās in nūo. igit̄
sicut natura diuina icreata et infi-
nita ascēdit sup naturā creatam et
finitā sine mēsurā. ita vnitās natu-
re infinite et increate ascendit sup
vnitatē nature finite et create et
hoc sine mēsurā. ḡ postq̄ natura
creata eadē spē iuenit̄ realit̄ i plu-

ribus et eis nō repugnat. igit̄ ipa
natura infinita eodē numero rea-
liter iuenitur in trib⁹ psonis et sic
ibi nō repugnat. Itē vbi amor
vnitas ibi maior perfectio maior
cōcordia maior pax et inter pso-
nas diuinas necesse est q̄ sit sum-
ma vnitas qua nō possit esse ma-
ior nec cogitari et illa ē q̄ sit vna
sbā numero in trib⁹ aliter nō esset
maxima vnitas nec maior q̄ pos-
sit esse et cogitari nec maior q̄ in-
ter psonas creatas sicut inter ho-
minem et hoīem et sic possibile es-
set diuisio et discordia inter pso-
nas diuinas sicut inter hoīes vel
posset intelligi esse qd̄ ē impossibi-
le. Sicut ḡ necesse est esse plurali-
tatem psonaz in summa natura di-
uina. Ita necesse ē eē summā vni-
tatē inter psonas diuinas. Debz
aut hō hoc pcedere licet nō possit
cōprehēdere quō pōt esse q̄ non
sequit̄ q̄ si nō possit cōprehēdi ab
hoīe q̄ ita nō sit. vñ multa hō co-
gnoscat per experianciā que tñ n̄
potest cōprehēdere p rōnem quō
est vt vidz hō q̄ aīa et corp⁹ cum
sint ita diuerse nature faciūt vnā
psonaz. et tñ quō hoc pōt fieri rō
humana nō pōt cōprehendere.
Si igit̄ istud est incōprehensibile
quomō sit q̄ tñ hō cognoscat per
experianciā q̄tomagis istud per
nullā experianciā hūanaz potest
videri. Et etiā multa pōt hō per
racionē cognoscere que tñ p expe

rientiā nullomō pōt videre vt rō
pbat vt qđ idē ē posse itelligere ⁊
velle et sūt idē qđ eē in deo ⁊ tria
sunt vnū. ⁊ tñ quō hoc pōt eē nul
lis pōt cōprehēdere tñ em̄ est in
cōphēibile qđ esse dei sit hec tria
scz posse itelligere ⁊ velle ⁊ qđ tres
psone sit vna sbā et vnū esse et tñ
primum omnes concedunt.

Quō oia q̄pbata sūt d̄ diuinaz
psone pluralitate ⁊ vnitāte pnt
maifestari per verbum actiuū ⁊
passiuū in gramatica.

Clonā aut oia p̄dicta sunt
altissima et sup̄ nrm̄ intelle
ctum. Ideo vt fiat aliq̄liter nobis
pporcionata debēt declarari per
exēpla q̄ maxime sunt nobis fami
lirissima. Et cū quilibz cleric⁹ habe
at noticiā a puericia de vbo acti
uo et passiuo iō p̄ ista que quilibz
cognoscat de ipis erit valde p̄gru
um ascēdere ad intelligendū illa
que dicta sūt et est exēpluz valde
p̄ueniēs et nos illuians et cōpa
ratio multū ppinqua. vñ sicut se
bz verbū actiuū ad passiuū et
ecōuerso sic se bz in diuinis pater
ad filium et ecōuerso qz pater est
actiuū et psona actiua et filius
est passiuū et psona passiuā. Si
cut em̄ verbū actiuū est plenuz ⁊
p̄fectum vbi et a nullo alio orit̄
nec producit in q̄trū vbum actiuū
est ymo est primum in se ipso. ita
pater indeitate est plen⁹ de⁹ et p̄
fect⁹ de⁹ nec a nullo alio p̄ducit̄

ymo est psona p̄ma et primū prin
cipium in esse diuino. Et sicut ver
bum actiuū de se ipso bz plenam
significationē ⁊ suū totū significa
tum cōtinet in ipso ita pater de se
ipso bz plenā deitātē et totū eē di
uinū cōtinet in se ipso. vñ signifi
catum et res significata vbi acti
ui est sicut esse diuinū seu sbā diui
na in patre. Et sicut vbum acti
uiū quic ex se ipso sit p̄fectum et
plenuz producit ex se ipso vbi pas
siuum ita qđ passiuū orit̄ ab acti
uo et nō ecōuerso et est scđm et n̄
primū et actiuū est primū et nō
scđm ita pater quic ex se ipso sit p̄
fect⁹ et plen⁹ de⁹ producit de se
ipso filiū tanq̄ suū passiuū et fili⁹
orit̄ a patre tanq̄ a suo actiuo ⁊ n̄
ecōuerso et fili⁹ est scda psona ⁊ n̄
prima et pater prima psona et nō
scda. Et sicut verbū actiuū de
necessitate producit suū passiuū
Ita qđ impossibile est esse vbi acti
uiū qui producat suū passiuū
et simul sunt vbi actiuū et passi
uum qz nō est p̄us vbi actiuū
qđ passiuū qz actiuū nō pōt esse
sine passiuo nec pri⁹ est actiuū vt
postea habeat passiuū sz simul
sunt vel nō sūt. Ita pater qui ē to
tus actiuus de necessitate produ
cit suū filiū passiuū. ita qđ impos
sibile est esse deum actiuū qui p̄
ducat suū passiuū nec est primus
pater actiu⁹ qđ fili⁹ passiu⁹. Itē
sicut verbū actiuū cōicat suo ver

bo passiuo dum ipm. pducit quic
qd hz scz totū suū significatū z qe
quid se tenet ex parte rei significa
te et oia sibi cōicat dēpto suo pro
prio mō et sua pprietate per quā
est actiuū qz suū propriū modū
nō pōt cōicare. Et iō similiter ver
bum passiuū hz suū ppriū modū
z suā pprietatē quā nō hz actiuū
qz actiuū nō ē passiuū nec passi
uum actiuū. Sed tñ oia alia sunt
cōia demptis pprijs modis q nō
possunt siml stare in eodē. Et ideo
necesse ēq sint duo verba nec pnt
esse vnū verbum et tñ hnt vnū et
idē significatū z eād rē significāt
et nihil est in actiuo qn sit in pas
siuo verbo sz sub alio mō et sic h
bum actiuū et passiuū sunt duo
verba et distincta ppter duas p
prietates distinctas que non pnt
esse simul in eodē. Ita similiter in
diuino esse pater qui est tot² acti
u² cōicat suo filio passiuo dū ipz
pducit qd qd hz z totā suā effeciā
z totū eē z qd quid se tenet ex par
te ipi² esse et essencie diuine et sic
oia cōicat dempto suo pprio mō
et sua pprietate actiua per quam
pater est actiuus qz nō pōt cōica
re suā propriam pprietatem. z si
militer filius su² passiuus hz suū
modum ppriū et suā pprietatē
passiuā correspondētē pprietati
actiue patris quā pprietatē passi
uam nō pōt habere pater et ideo
pater non est fili² tñ oia alia sunt

cōia dēptis pprijs modis qui nō
possunt stare simul in eadem per
sona. Et omnia que sunt in pa
tre sub modo actiuo et proprietatē
te paternali sunt in filio sub mo
do passiuo et proprietate filiali.
et sic necessario sunt duo distincti
pater et filius propter duas i cō
municabiles proprietates. Itē
sicut verbū passiuū per omnia ē
equale suo verbo actiuo nec vnū
est maius altero quia in verbo ac
tuo reperitur significatum et mo
dus proprius significandi. Et
in verbo passiuo reperitur simili
ter idem significatum et propri²
modus significandi ita q vnū
et idem significatum sub duobus
modis equalib². Ita cōformit²
per omnia filius est equalis pa
tri nec vnus est maior altero qā
in patre non est nisi esse diuinum
et proprius modus. et in filio idē
est esse diuinū et suus proprius
modus ita q idem esse sub duo
bus modis equalibus et vtrobi
q idem esse et vtrobiqz proprie
tas sz non eadem sed correspon
dens et sic tantum est in vno si
cut in altero.

Item sicut nos videm² q ver
bum actiuū inq̄tum actiuū hz
vnum propriū casum scilicet ac
cusatiū et hoc est sibi propriū in
q̄tum actiuū et iō nū q cōicat il
lū accusatiuum suo vbo passiuo.
Et similiter inq̄tuz passiuū habz

suū pprū casū scz ablatiū quā n̄
 hz actiuū. ymo isti casus sunt
 incōicabiles inter ipā qz pueniūt
 eis p suas discretas pprietates.
 Sed tñ si verbū actiū hz aliqūē
 aliū casum vltra pprū accusati
 uū vt gtrū v' datiuū actm v' abla
 tiuū quia illud nō habet inquā
 tum actiuū ē nec rōe sui propij
 modi significādi sz rōe sui signifi
 cati et rei significare vt vbigra ac
 cuso pter pprū actm hz gtrū vt
 accuso te sceleris. Et do hz dcm
 vt do tibi panē. Et doceo aliū ac
 cusatiuum vt doceo te gramaticā
 Et audio abltm vt audio lectionē
 a magistro. totū et q̄cquid hz acti
 uum pter suū pprū actm hz et su
 um passiuū pter suum ablatiū z
 sic actiuum totū qd hz cōicat suo
 passiuo et sic pmo hz actiū z scz
 cundo passiuū. Jō dicimus accu
 soz ate sceleris. fili? dat tibi a pa
 tre. doceo ate gramaticaz. lectio
 audis ame a magistro. Et cā hui?
 est qz hñt idē significatū et eandē
 rem et illi cas? se tenēt ex parte si
 gnificati et rei significare et n̄ ex
 parte mōi pprū significādi. Jō
 sunt cōes casus. Ita cōformit
 in deitate pater inq̄tū pater ē ac
 tiu? et hz aliqua que ei soli cōue
 niunt vt esse primū picipiū non
 de aliquo principio in deitate eē
 ase z nō ab alio esse in nascibile eē
 iproductū esse pma psonā simili
 ter generare. Et qz ista pueniunt

ei p suum modū pprū inq̄tū pa
 ter nō cōicat ea suo filio passiuo
 pducto ab ipō. Et similiter fili? in
 q̄tū filius et passiu? hz aliqua q̄
 sibi soli cōueniūt vt esse productū
 p modū nature et intellect? eē na
 tum esse scdam psonā esse ymagi
 nem esse verbū. qz ista cōueniunt
 ei per suū pprū modū. Jō sol?
 hz. Sed tñ q̄cquid hz pater inq̄
 tum de? ex parte ipsius esse et es
 sentie et om̄s pprietates q̄ cōue
 niunt esse diuino totū cōicat suo
 filio. Et ideo qz eternitas oipoten
 cia summa sapia sūma bonitas ve
 ritas vita et m̄ulta alia que se te
 nēt ex pte eē et essencie z pueniūt
 patri inquātū de? ē iō oia illa cōi
 cat suo filio et sūt cōia et nō pros
 pria. Preterea sicut verbū passiu
 uum q̄cquid hz vt datū et recep
 tum hz z tñ hz totū q̄cquid hz ac
 tiuum. Ita fili? q̄cquid hz vt da
 tum et receptū hz et tñ totum hz
 q̄cquid pater hz. Et si verbum
 actiuum esset ab eterno necesse ē
 verbū passiuū esse ab eterno. z qz
 pater est ab eterno necesse est fili
 um esse ab eterno. Et sicut vnū
 verbū actiuum nō hz nisi vnū ver
 bum passiuum nec potest habere
 ymo sufficit ei. Ita pater non hz
 nisi vnū filium nec pōt alium ha
 bere qz sufficit ei. Ecce igitur
 qualiter est magna similitudo in
 ter patrē z filiū ab vna parte z ver
 bū actiū z passiuū ab alia parte

Ita q̄ multum relucet nobis mi-
sterium diuinaz personarum in
ista cōparatione q̄ vtrobiq̄ vnū
et idem cōe et due p̄prietates et
vbo actiuo et passiuo id signifi-
cātū et duo modi. Hā idē signifi-
cātū intelligo dū dico amo et amo:
sz sub duob⁹ modis significandi
Similiter in patre et filio est eadē
essentia cōis et duo modi seu due
p̄prietates. Et sicut in verbo acti-
uo et passiuo est opatio intellec-
tualis ita in patre et filio. q̄ pater
intelligēdo gignit filiū et pducit
sicut verbū actiuū per virtutez in-
tellect⁹ pducit verbum passiuum
de necessitate. Et sic habem⁹ exē-
plum valde pueniens et familia-
re ad duas personas diuinas.

Sed q̄ verbū actiuū et passi-
uum nō sunt res intelligētes id nō
pducunt amorē inter se. Sed tñ
si verbū actiuum intelligeret suū
passiuū ipm diligeret tanq̄ yma-
ginē suam. et verbū passiuū dili-
geret suū actiuū q̄ ab ipso hz oia
et sic esset ibi similitudo tertie p-
sone in trinitate scz spūssancti q̄
actiuū et passiuū semp sunt in si-
mul. Ideo in simul semp pduce-
rent vnū amorē. Sed tñ largo
modo possum⁹ cōparare verbus
impersonale passiue vocis ipi spi-
ritui sancto q̄ verbū actiuū et pas-
siuum pducunt ipm impersonale et
ab eis pcedit et sumit oia que hz
et est tertiū verbū pductū ab eis

vnde capit vocem passiua a passi-
uo et significationē actiuā ab ac-
tiuo nec hz suū p̄prietatē modum si-
gnificandi et suā p̄prietatē ab ac-
tiuo passiuo et nō est actiuū nec
passiuū vñ distinguūt ob actiuo et
passiuo q̄ significat indeteriāte si-
ne certa persona et sine numero et
tñ hz idē significātū et eandē rez
significat qd significat actiuū et
passiuū et idē signat vt cū dicit le-
git lectionē et cū dicitur psonalit
lectio legitur et legit ipersonalit
sumptū sz tñ non eodē modo et sic
est idē significātū et tres modi et id
sunt tria verba distincta et sic ap-
plica per te ipsum.

Generalis epilogatio.

Ecoligentes igit in genera-
li oia que manifestata sunt
nobis p scalē quattuor graduū
nature nec possum⁹ videre q̄liter
per cōparationem hois qui est in
quarto gdu ad alias res inferiores
seu ad alios tres gradus inferiores
et ipsoz adinuicē et hoc fñ
cōuenientiam generalē ascendi-
mus ad cognitionē vnus nature
supreme infinite que ē sup hoiez
et qualis sit et quanta. Inue-
nim⁹ in illa natura suprema esse
viuere sentire et intelligere aliud
q̄ in scala nature et ibi fecim⁹ ali-
am scalam incipiēdo ab ipso esse
diuino et pcedēdo ad alios tres
gradus. Et cognouim⁹ q̄ in illa
natura sūma que ē de⁹ noster idē

est esse qđ viuere qđ sentire qđ intelligere. Rursū inueim⁹ istud eē in pductū nō acceptū s; eternuz et q ab illo esse eterno et ab illa natura est pductū totū esse mundi et tota scala nature et hoc dñi hilo ⁊ de nouo etiā p istā pductō nē mundi de nihilo tam inuentā ascendim⁹ ad vnā aliā pductio nē nobilissimā et eternā et ipaz pclusim⁹ esse que ē in ipso esse diuino per quā inueim⁹ in natura diuina esse necessario duas psonas eternas et deū de deo esse pductū et hoc p modū nature. Rursū per istā pductionē quā inuenim⁹ i eē diuio p modū nature repim⁹ ibid eē necessario aliā pductionē de esse diuino que est p modum volūtatis ⁊ libertatis p quā producit tertia psona in esse diuino. Et sic in generali per scalē nature inuenim⁹ quattuor scz esse diuinū et tres pductiones et tria pducta adeo. Prima productō inuenta est pductio mūdi dñi nihilo extra se. scda productio est productio dei de deo intra se ab eterno per modū nature. tertia pductio est dei natura diuina p modū volūtatis et iste duē sūt eterne sine principio et sine nūq̄ cessātes. Tria igit sūt pducta scz mūd⁹ filius dei et spūssant⁹. Et vnū i productum scz pater filius a patre. Et a patre et filio spūssant⁹. Et a patre et filio et spūssāto tanq̄ ab

vno deo mūd⁹ ē product⁹. Et et istis oibus possum⁹ cōcludere tales diuisione in qua claudūtur oia. Omne qđ est vel ē ab eterno et a se ipso vel non est ab eterno nec a se ipso vel ē ab eterno et nō a semetipso s; ab alio. in prima parte dionis est pater. in scda mūd⁹. in tertia filius et spūssant⁹. Et sic p istum processum inueim⁹ deū trinū et vnū. vnū in essentia ⁊ trinū in psonis a quo oia in quo oia et p quē oia viuūt. Qui viu it et regnat in secula seculorum benedictus. amen.

Sequitur de cōparatione hominis qđ est in quarto gradu ad alias res inferiores triū graduū sū cōuenientiam specialem et de fructu qui inde colligitur.

Considerata pparatione hominis ad res inferiores triū graduū sū puenientiā generalem ex qua collect⁹ est fruct⁹ iest mabilis. Et qz adhuc est alia puenientia et similitudo spālis. Ideo nūc cōsideranda est. vñ homo hz cōuenientiā ⁊ similitudinē specialem vltra generalem. Primo cū rebus que sunt in primo gradu que tantum hñt esse scz cū elementis et corporib⁹ celestib⁹ qz sicut ista sunt ordinata inter se sic hō in se ipso. Nam in illis que hñt esse tantum nobiliores et digniores sūt superius ⁊ altius. Et minus nobilia

et min⁹ digna sunt inferi⁹ et infima vt celū sursum terra et elemēta deorsum. Et inter elemēta similiē quia terra minus digna et ideo infima. et aqua que est dignior q̄ terra superior et aer q̄ aqua et igitur q̄ aer. Ita similiter in corpore hominis caput est supremū in altissimo loco q̄ nobilissimū et dignissimum inter mēbra exteriora et alia mēbra min⁹ digna sunt infima vt pedes. Et sicut terra q̄ infima portat alia elemēta ita pedes qui sūt infimi portant oīa alia mēbra. Sicut igitur inter elemēta est superi⁹ et inferius ita in hoīe. Item sicut superiora corpora et celestia regūt inferiora corpora ita mēbra superiora sicut caput et man⁹ regunt inferiora. Et sicut inter corpora celestia sol influit oībus alijs et dat eis lumē et vitā oībus corporib⁹ viuētib⁹. Ideo existit in medio septem planetarū et influit superius et inferius sedēs in medio eorum. Ita in homine cor influit vitam et calorem naturaliter omnibus mēbris et existit collocatum in medio et ibi sedet influens superius et inferius.

Ecce ergo magnam conuenientiam et similitudinem.

De conueniencia hominis spālī ad res secundi gradus que hñt tantum viuere cum esse.

Huc aut tu hō habes magnam similitudinem cū resbus secundi grad⁹ scilicet cū plantis arboribus et herbis quia sicut semen et granum de quo est talis arbor siue planta ponitur et seminatur in terra et ibi clauditur per certum tempus tamq̄ in ventre. Ita granum et semen de quo tu homo pululas ponitur et seminatur in terra sine agro id est in ventre matris tue et ibi clauditur.

Et sicut istud granum siue semen de quo nascitur arbor vel planta recipit materiam et augmentum dē terra. vñ fiunt radices truncus et oīa alia. Ita istud granum dē quo tu pululas recipit materiā et augmentū de terra sua scz de sanguine menstruo mulieris in ventre vnde membra fiunt et crescunt. Et sicut de vno semine siue grano modico arboris in quo nulla ē diuersitas apparens sed magna similitudo exeunt et pululāt tot diuersa sicut sūt radices lignum truncus cortex medula frondes folia flores fructus semina. Ita cōformiter de illo modico grano et semine patris tui in quo nulla est dissimilitudo nec diuersitas exeunt et pululant tot diuersa innumerabilia et mirabilia mēbra q̄ habes exteriora et interiora. Sicut sunt caput oculi aures nasos dētes lingua brachia manus digiti dissimiles tibi pedes ossa

dura carnes molles herui arterie
 vene cor epar sple stomac⁹ pul
 mo renes intestina que oia exeūt
 et pululant ex modico semie pa
 tris. Ex quo potes cōcludere q
 tu hō es opus magnū dei qui de
 ita modico grano tot membra di
 uersa et mirabilia extraxit. Et q
 iste idē qui de vno grano in arbo
 rib⁹ ordinauit fieri tot diuersita
 tes in numerabiles et mirabiles
 sicut radices trūcum frondes etc.
 Ipemet ordinauit q de ita modi
 co grano patris tot mirabilia et
 diuersa mēbra sicut sunt in corpo
 re tuo exierūt. Quis em̄ ordina
 uit q tot partes et nō plures⁷ ta
 les pulularēt de illo modico gra
 no arboris. Et q tot mēbra⁷ nō
 plura et talia taliter disposita et
 mēsurata inter se sic pportionata
 cū mēsurā in certo numero in cer
 to mō exirēt de isto modico gra
 no patris in due man⁹ quinq⁹ di
 gitū in qualibet diuersi duo oculi
 et n̄ plures nec pauiores caput
 altū et sic de alijs. Quis ita ordi
 nauit fabricauit disposuit mēsurā
 uit collocauit cui⁹ que suū offici
 um tribuit. Nōne iste idē qui in
 arboribus ordinauit simili⁹ et in
 hoibus. Nō q pater tuus nec mā
 ter tua formauerūt ista mēbra qā
 ipsis nescientibus et dormiētib⁹
 mēbra formātur occulte in vtero
 et multotiēs fit generatio patre⁷
 matre nollētib⁹ et qñ vollūt nō

fit. Nōne aut manifestissime⁷ da
 rissime maifestatur in formatōne
 tui corporis potentia immēsa sa
 piēcia mirabilis et bonitas be
 nignissima tui creatoris q sic pos
 tenter sic rōnabiliter cū maxima
 sapia et bonitate oia membra tui
 corporis organizauit disposuit di
 stinxit diuisit et mēsurauit dulci⁹
 et in sensibiliter matre nō sciēte
 ita pulcherrime sup oia mundi
 corpora. Item sicut hō operat⁹
 ita rōnabiliter et per in tellectum
 opera sua ordinate pcedendo si
 ne ipetu vnū post aliud faciendo
 et vnū ppter aliud donec pueni
 at ad finē intentū. ita similiter ar
 bores et plāte operātūr ad modū
 rationis et intellect⁹ sine impetu
 ordinate pcedendo⁷ vnū post ali
 ud operādo ac si cognocerēt finē
 ad quē tendūt vt producāt folia
 post flores et fruct⁹.⁷ qñ fructus
 est matur⁹ cessat operari exterius
 pterea arbores et plāte seminant⁹
 nascūtūr nutriunt ipis nesciētib⁹
 Ita hō te nesciente⁷ et ignorāte fui
 sti semiat⁹ plātatus generatus
 natus nutrit⁹ et sic mirabilis for
 matus. Igitur bene es similis ar
 boribus et plātis. Itē sicut to
 tum augmētū quod hnt arbores
 receperūt a terra mixta cū aqua⁷
 recipiūt cōtinue. Ita tota magni
 tudo tui corporis venit d ipsa ter
 ra mixta cū aqua⁷ et alijs elemen
 sez decibis et potib⁹ sumpus de

terra et aqua.

De similitudine et conuenientia speciali hominis ad res tertij gradus que sunt aialia bruta.

Ed adhuc homo natus est magis similis aialibus brutis q̃ arboribus et plantis et maiorem cōuenientiaz h̃z cū eis. Nam sicut ista generant per coytum et per masculū et femellez in utero et ibidem mēbra aialū formantur. Ita tu homo generaris in coytu et per masculū et femellam in utero matris tue. Et sicut aialia habent caput et oculos aures os linguam dentes pedes tibias collū cor iecur splen ventrem et sic de alijs ita tu hō omnia ista habes. Et sicut per se ambulat de loco ad locū vident audiunt viuunt cōmedunt nutriunt digerunt in stomaco expellūt supfluitates dormiūt vigilat quiescūt lassantur. Ita etiam tu homo oia ista habes.

Item ē alia magna cōuenientia hoīs cū aialibus arboribus et plāis q̃ sicut arbores plātes herbe et etiā aialia reuertūtur in terram. Ita corpus hoīs reuertitur in terrā. q̃ de terra sumptus erat.

Eadem igit ē materia tui corporis arborū plantarū et aialū post q̃ reuertuntur in eandem materiam tecum.

Generalis utilis colligitur ex ista cōparatione speciali.

Uid aut colligere debemus ex ista cōparatione et conueniēcia spālī hoīs ad alios q̃d? quid significāt oia ista quid dicunt quid loquuntur nobis? Hōne oia ista et hec spālīs cōuenientia et hec similitudo arguūt et dicūt primo q̃ tm̃ est vnus et idē artifex vnus et idem dñs vnus ordinator oīm illoz graduū vnum cōsiliū vna puidēcia. scōdo arguūt summā potēciā summā sapiēciā et summā bonitatē eiusdē. arguūt ergo vnitās artificis summe potētis summe sapiētis et optimi. Hō em̃ ēēt tanta cōuenientia et similitudo hoīs cū arboribz plātis et aialibus si essent duo p̃silia in rebus duo rectores duo artifices nec opera arborū et plātarū sic ordinate procederēt et rōnabiliter ad modū operum hūanorū nec eis assimilaretur nisi iste idē regeret et dirigeret opera ipsarū arborū et plātarū qui dedit hōi rōnem. vnus est q̃ qui dedit hōi intellectū et qui dirigit opera arborū que sūt ad modū intellectus cū in arboribus et plantis nō sit ratio nec intellectus. Sed mlt̃o fortius vnitās materie et idēp̃tās tam hoīum q̃ aialū et arborū arguūt vnitātē artificis cū ergo eadem sit materia hominū aialū et plantarū oia reuertunt in terram et per p̃ns de terrā facta sunt a principio oia. Sicut

nix sumpta est de aqua qz reuertit
in aqua et gelu et sal similiter.
Sed tñ nec hō seu corpus hoīs
per se ipm factuz est de terra nec
tot spēs aīalium per se facte sūt d
terra nec tot spēs arborū et plan-
taram nec ipa fecerūt se ipa d ter-
ra. hoc em̄ est op⁹ alicui⁹ hñtis ar-
tem sapienciā et intellectum. Se-
quitur g̃ qz vnus est artifex qui d
eadē materia oīa ista fabricauit
Quia si essent duo cōtrarij nō cō-
uenirēt in eadē arte formandi nec
esset tanta similitudo nec eadē eēt
materia qz vnus nō cōdicaret ma-
teriam alteri. Itē oñditur et p̄clu-
ditur sūma potencia et sapia sum-
ma bonitas sūmi artificis qui de
vna eadē materia tot inūabiles et
mirabiles et diuersas spēs, pducere
potuit et sciuit et voluit. vide qd
spēs plantarū arborū et herbarū
Et quot spēs auium. et tñ oīa de
eadem materia. Sed mltō mira-
bilius est de materia tā vili in-
fima et grossissima posse et scire for-
mare tam nobile corp⁹ sicut ē cor-
pus humanū quod est capax aīe
rationalis intelligētis que ē yma-
go summi artificis. vide quanta
distantia ē in nobilitate inter ter-
rā et corpus humanū. maior em̄
est subtilitas et sapia atqz poten-
cia de materia vili et infima sci-
re et posse formare res nobiles q̄
de materia nobili. Ergo tu hō
certitudinaliter argue summā po-

tenciā summā sapienciā cōdito-
ris seu creatoris tui et cōsidera qz
qui potuit sciuit et voluit te tam
nobilem et excellentē super oīs
alias res facere de terra infima et
ita te exaltare super oīa q̄ta pote-
rit tibi facere. Quō poterit te ma-
gis exultare si voluerit de statu
in quo es ad maiore statum et di-
gniore. Ecce igitur quot frui-
ctus quot vtilitates quot viles
cognitiones potes tu hō collige-
re ex dicta cōparatione tui ipsius
ad creaturas inferiores. Nō igr̃
spernas creaturas inferiores ama-
illas cogita similitudinē tuā et fra-
ternitatē quā habes cū oīb⁹ crea-
turis. Noli dimittere fraternitas
tem illarū s; humilia te cū oīb⁹
frica animū tuum cū eis ipse em̄
reddunt te excellentē et mirabile
qz es super eas nobilitate dignita-
te et excellēcia. Sed tñ cogita qz
creatura es nō em̄ propter tuam
excellēciam desinis esse creatura
Noli igr̃ obliuisci te esse de nūo
creaturarū ne separeris a cōsortio
earū qz magnā cōuenienciā ha-
bes cū eis eandē materiā eūdem
artificem. Exercitate igr̃ i cog-
nitione earū qz quāto magis cogno-
sces ipas tāto magis tuā dignita-
tem agnosces et acqres maiore et
certiorem et profundiore cognitō-
nem de tuo cōditore. Si g̃ vis qz
fiat in te cognitio tui ipsius et tui
cōditoris. fiat p⁹ i te cognitō crea-

turarum qz q̄to magis appropin-
quabis ad creaturas t̄to magis
appropinquabis ad te ip̄m et etiā
ad tuū creatorē et q̄to magis elō-
gabis te ab alijs creaturis tanto
magis elongaberis a te ip̄o et a
tuo creatore. Si igitur in te cre-
scat cognitio ip̄arum creaturarū
crescet etiā cognitio et certitudo
tui ip̄ius et tui cōditoris in te ip̄o
so. Et si illa diminuitur hec di-
minuet̄. Et si illa adnibilletur h̄
adnibillabitur et si illa maneat hec
manebit qz ex ista nascitur illa.

Et sic est finis istius partis que est
de cōparatione hoīs ad tres gra-
dus inferiores s̄m cōuenienciam
generalē et sp̄alem. deo gr̄as. A.

Sequitur secūda pars sp̄alis
de cōparatione hoīs qui ē in quar-
to gradu ad alias res inferiores
triū graduū penes differēciā et
h̄ duobz mōis scz ḡnālē et sp̄ālē.

Ostēd̄ cū dei auxilio cōpar-
raum? hominem ad alias
res inferiores penes cōuenienci-
am nunc scōo debem? cum cōpa-
rare penes differēciā. dum enīz
cōparamus vnā rem ad aliā duo
manifestantur nobis scz pueniē-
cia et differēcia vni? rei ad alte-
ram. Et per istā duplicē cōparatō-
nem manifestatur nobis natura
cuiusqz rei naturaliter qz ista ē via
nature et via intrādi in noticiā
cuiuslibet rei. Et ideo ad h̄ndū ve-
ram cognitionē de hoīez per p̄ns

de deo per hoīem oportet q̄ cō-
paremus hominē ad alias res vt
videamus quomodo puenit cum
eis et quō differt ab eis. Et qz iāz
vidimus dei gr̄a quanta sunt no-
bis reuelata cōparendo hoīem p
conuenienciam nunc videamus
que et quanta reuelabuntur no-
bis cōparando ipsum hominem
ad alias res inferiores cū quibz
conuenit per differēciā et si ma-
gna cognouerim? per puenienci-
am magnā etiam cognoscemus p
differēciā et magis nobis vti-
lia ymo ibi erit cōplēctum totius
nostre cognitionis nobis necessa-
rie ad salutem. nec prima cogni-
tio iam habita p̄ficit nobis quicqz
q̄ sine scōa

Quod p̄mo est scienda duplex
cōparatio scōz dīam oīm quattu-
or ḡduū. p̄ma ḡnālī vni? ḡd? ad
aliū et scōa ē sp̄ālī infra quēlqz ḡdū.

Istēqz aut ad predictā cō-
parationē attendem? opor-
tet cōsiderare oīs quattuor gra-
dus rez ḡnālēs iam dictos et hoc
penes dīam inter se scz vt videā-
mus excelsam excellenciā digni-
tatem nobilitatē et supioritatem
vnius grad? super alterū et quar-
ti gradus super oīs tres ista dif-
ferēcia est primo cōsideranda et
iam ex antedictis manifestata est
secundo oportet cōsiderare sp̄ālī-
ter infra quēlibet gradum ḡnālē
m̄ltos et dīntes gradus speciales
c ij

quia quous omnes res unius gradus
conueniant in vno gradu generali
si tamen adhuc infra istum gradum sunt
multi differentes species gradus
rerum et plures nature et species. Et
ideo considerandum est qualiter vna
natura distat ab altera, et qualiter vna
est superior dignior nobilior et ex
cellentior quam altera, et verbi gratum in pri
mo gradu quattuor elementa con
ueniant in illo gradu generali quod
solum habent esse et non viuere, sed tamen in
ter se differunt quod nobilior digni
us et pulchrior esse habet vnus
quam aliud et quodlibet habet suam singula
rem et propriam naturam ut videlicet
terra habet suam naturam inferiorem
omnibus minus nobile et minus di
gnam et minus pulchram. Aqua habet
naturam superiorem nobiliorem dignio
rem et pulchriorem quam terra et aer quam
aqua et ignis quam aer. Et similiter
est inter metalla quod nobilior est ar
gentum quam alia metalla infima et
aurum quam argentum et azurum quam aurum.
Et vnus lapis preciosus nobilior est
altero. Et celi atque corpora celestia
nobiliora sunt quam omnia ista. Et sol quam
luna et vna stella plusquam alia. Et
tamen omnia conueniunt sub vno gradu
generali quod omnia solum habent esse non
viuere. Et similiter in rebus que
sunt in secundo gradu generali que
omnes conueniunt generaliter quod habent
esse et viuere sed non sentire sed inter
se multum differunt quod arbor conti
net infinitas species et naturas et si

militer herba pertinet in se innume
rabiles species quare quelibet habet su
am singularem naturam distinctam
a natura alteri. Et conformiter in re
bus que sunt in tertio gradu gene
rali, vnde infra istum gradum sunt mul
ti gradus species et innumerabi
les species nature animalium ut iam de
claratum est. Nam quedam ambulant
super terram quedam volant in aere
quedam natant in aqua, et considera
quot differentes species sunt in omni
bus quot nobilitates quot super
rioritates quot distat finem naturam

In rebus autem quarti gradus
que habent liberum arbitrium ut sunt
homines non est sicut in tribus gradi
bus precedentibus quam in tribus
gradibus predictis infra quelibet
gradu sunt multe species et natu
re. Sed infra istum gradum quartum
non sunt multe species nec nature nec
multi gradus naturales quod in isto
gradu non est nisi vna species vna na
tura et omnes res istius gradus sunt
vnus nature. Nec vnus homo est no
bilior et dignior altero finem naturam
vnde sunt omnes equales per naturam
quod equaliter habent liberum arbitrium
per quod constituentur et ab alijs disti
guntur licet autem omnes homines sint
eiusdem nature tamen intra istum gra
dum et intra naturam humanam sunt
multi gradus accidentales et mul
te differentie et dignitates et no
bilitates accidentales et superiori
tas et inferioritas, vnde hoc fit per

accidēcia et illa q̄ adueniūt post naturā et hoc vel p̄ acquisitionez vel per dationē. Et iō sicut in reb⁹ p̄mi sōi et tertij ḡduū intra quēlibz gradū ḡnalem sūt mlti grad⁹ spāles dīntes naturaliter et s̄m naturam. Ita infra quartū ḡduz qui n̄ hz nisi vnā spēz sūt mlti ḡdus accidēciales et dīntes p̄ accidēcia magis nobilia et min⁹ nobilia magis digna et min⁹ digna superiora et inferiora. Sic igr̄ illud qd̄ i alijs gradib⁹ facit natura: in reb⁹ quartū gradus scz in hoīb⁹ facit accidens nobile nō corporale s̄ intellectuale. vñ qz hō facit quartū ḡdum per intelligere et libez arbitrium. Ideo p̄pria dīa inter hoīnes et dignitas et nobilitas superioritas et grad⁹ debñt accipi penes accidēcia intellectualia que adueniunt intellectui et volūtati et aīe et nō penes accidēcia corporalia q̄ cōueniūt alijs gradib⁹ inferiorib⁹ sicut hōi et ērōnale vt qz res p̄mi scd̄i et tertij graduuz opantur naturaliter et nō volūtariē. iō distinctio nobilitatis et dignitatis fit in eis s̄m naturā. Et qz hoīes opantur s̄m voluntatez et libertatē dignū ē qd̄ distinctio nobilitatis et dignitatis fiat in eis p̄ accidēcia liberi arbitrij que sūt volūtaria et intellectualia. Ista aut̄ accidēcia intellectualia per q̄ dīnt hoīes et faciūt mltos ḡdus spāles sunt ista potestas siue iu-

ridicio. officiū scia ars et virt⁹ q̄ acquirūtur per hoīem et aliqñ dātur adeo liberaliter. Et qz sūt accidēcia que perdi p̄nt. tñ qui p̄dit illa remanet hō. et iō nō sunt naturalia hōi licet aut̄ sint accidēcia tñ mltum nobilitāt dignificāt et exaltāt naturā hūanam et faciunt vnū hoīem digniorē et nobiliorē alio et sic istis natura hūana esset nuda et spoliata. Et iō dignior habit⁹ vestiētes ip̄am naturāz propter qd̄ qui sūt induti exteri⁹ nobiliorib⁹ vestib⁹ apparēt nobiliores. ita qui sūt induti in aīa nobiliorib⁹ hitibus sunt nobiliores. Et est simile de pāno crudo nūdō preparato qm̄ q̄uis plures pāni a principio sint oīo eq̄les et eiusd̄ valoris tñ per nobiliores tinctu ras et colores nobiliores et aliores vn⁹ pānus nobilitatur et exaltat sup̄ alterū et fit superior. Et tñ oīa sunt accidēcia nobilitācia et facientia mltos grad⁹ in ip̄is pānis de se equalib⁹. Et ita fit similiter de hoīb⁹. Si em̄ natura hūa est de se nobilissima sup̄ om̄s alias naturas inferiores qualiter debēt esse accidēcia nobilissima q̄ ip̄am faciūt magis nobilē et exaltant. Et ideo p̄ ista accidēcia hoīnes ascēdunt et fiunt propinqui deo altissimo.

De p̄patione hoīs ad alias res triuz ḡduū penes dīaz ḡnālē.

Ostēd̄ aut̄ vīsa ē duplex cō-

cij

paratio et cōsiderata superioritate et inferioritate dignitate et nobilitate vnius gēdis ad aliū et vnius nature ad alterā intra eundē gradum. Hūc videam⁹ qualiter differt hō ab oībus reb⁹ inferioribus trium graduū qz hic est clarus et secretū et fundamētum totius vere cognitionis būane et totius boni. vñ duplex est dīa hominis ad alias naturas. vna cōmunis et generalis et alia valde spālis. Dīa gñalis seu cōis dicitur que etiā reperitur inter alios gradus qz sicut vn⁹ grad⁹ differt ab altero et vna natura ab altera qz est nobilior et dignior q̄ altera vt arbor q̄ terra et alin⁹ q̄ arbor. Sic cōformiter differt hō ab alijs gradibus per suā nobilitatē et dignitatem eo qz hz nobiliorē et digniorem naturā super alias res. et p istam dīam sue nobilitatis et dignitatis bñ cōsideratā cognoscim⁹ q̄ hō hz maximā dignitatē naturalem et nobilitatem inter omīs res quas videm⁹. hz em dignitatē liberi arbitrij ita qz hz rationē per quā iudicat intelligit et discernit oīa et hz voluntatē liberalem et naturalem libertatem. ita qz nō pōt cogi s; operatur ex libertate et nō ex necessitate. Et iō ppter ea quia habem⁹ istam dignitatem super alias res reddit duas naturales excellēcias. Primo qz p̄est et p̄feret et p̄ponitur oībus alijs reb⁹ trius

graduū vt aialib⁹ auib⁹ piscibus arboribus et ceteris. Secundo qz hz dñum super oīa inferiora et oībus dñatur ex dignitate liberi arbitrij et nulli rei create subiect⁹ qz talis dignitas liberi arbitrij est maior dignitas nobilitas et excellēcia naturalis que possit esse in rebus. Nec aliqua dignitas pōt esse superior q̄ dignitas liberi arbitrij et iō nō pōt esse ascens⁹ super hanc dignitatē in natura. Et ista dignitas nō pōt cognosci nisi p p̄parationē ad suum oppositū qd reperitur in alijs rebus qm̄ omīs alie res inferiores hominis operantur ex necessitate nature et ex impetu nature faciūt id qd faciūt nec pnt aut hnt potestatem faciendi aliud. Et ideo omēs dicūt naturaliter serue et subiugate respectu hoīs. Solus aut hō liber est q̄ sola dignitas liberi arbitrij separat hominem ab alijs reb⁹ inferioribus. Ideo homo dicitur sedere super omīs res inferiores.

Quod ex ista dīa hoīs ad alias res fūdatur vna reglā hoī certissima que ē fundamētum firmissimum ad cognoscendū firmissime sic difficultate oīa necessaria de deo

Clouia aut hō hz sup aialia et alias res inferiores intellectum et voluntatē. Cōsiderandum est quid et quantū pōt hō p

suum intellectū et suā voluntatē quod aialia nec alie res pñt vt clarius dīa cognoscatur. vnde hō potest intelligere verba et sermones et sentencias et percipit significata dictionū. et hoc nō faciūt aialia qz solum pñt audire sonū verborū s; significationē et sentēciāz nō pñt itelligere. Sed hō audit sonum et vltra intelligit et cogitat significationē et sentenciam verborū. et hoc est primū intelligere hoīs et per hoc in mēte separatur ab aialibz et ascēdit s; illa ita q; ista est prima operatio intellectus. et est quēdā porta ad omnia aialia et hoc est magnū et magna dignitas in hoīe qz quicquid habz hō vltra aialia est magnū et magna dignitas. Sed hōi nō videt q; posse hoc facere sit magnum ymo apparet sibi q; nihil sit. Et cā est qz ipse non cōparat se ipm per hanc differēciā ad aialia que nō pñt hoc facere. Jō si hō vult clare videre q; illa que hz sunt magna et magne dignitatis cōparet se ipm ad inferiora et ad aialia q; nō receperūt hoc nec hñt hoc. et hic est totū secretum et clavis totius cognitionis hoīs de se ipso. et nisi hō faciat hoc nō cognoscet se ipm nec cōtētabitur de deo. Et si hoc faciat et cōtinue magis cognoscet se ipm et cognoscet per experientia; q; magna sūt illa q; accepit vltra aialia et gaudebit ac

relinquet oīa extra se et erit semper cōtēnt? de deo creatore suo et hoc sit pceptū vniuersale in oīb;.

Sic igitur magn? factus ē hō super animalia qz accepit hoc q; possit intelligere et percipere in corde suo sentencias et significata verborum vltra sonū et q; possit per se cogitare in corde suo sentencias diuersas. Et nō solum hoc sed ascendere de vna sentēcia ad aliam et de vna cogitatione ad aliam et de minori ad maiorem vt hoc intelligat et cogitet q; facere aliquid de aliquo ē magna potestas. Sed vltra intelligit et cogitat istam sentenciam maiorem q; facere aliquid de nihilo est maior potestas ymo maxima. Ita q; homo percipit in corde suo et potest cogitare istas sentencias et discernere inter vnā scalam et aliam quod non faciunt alia animalia. Et quicquid homo habet dignitatis et potestatis totum accepit et totum datum est sibi a suo conditore.

Et ille idem qui dedit eē et non viuere rebus primi gradus. et esse se et viuere sed non sentire rebus secundi gradus et esse viuere et sentire sed non intelligere rebus tertij gradus. Ille inquam dedit homini esse viuere sentire et super addidit intelligere et velle et quicquid homo vltra anima; lia habet.

e iij

Et q: creatura nō pōt ascēdere su-
pra suū creatorē. Jō impossibile ē
q: hō per intelligere suū siue cogi-
tare siue desiderare ascendat sup
illū qui dedit ei oīa ista q̄ impossibi-
le est q: intelligere cogitare desi-
derare ipius hoīs possit esse mai-
us et aliud q̄ ille qui dedit ista
hoī. Ergo sequitur q: hō nō pōt in-
telligere nec cogitare i corde suo
aliq̄d mai⁹ et meli⁹ suo cōditore
Aliter hō esset maior cogitēdo q̄
creator suus existēdo et esset ali-
quid mai⁹ in creatura q̄ in crea-
tore scz cogitatio nostra ⁊ sic i cor-
de creature esset aliq̄d mai⁹ suo
creatore q: qd cogitat in corde ē
et hoc est absurdissimū. quō igit
creator tribuisset hoc sue creatu-
re vt posset cogitare mai⁹ vlt meli-
us ipso hoc natura nō substat.
Et q: cogitare intelligere ⁊ deside-
rare hoīs pōt crescere ad infinitū
ad modū numeroꝝ qui nō hnt fi-
nem nec terminū q: intellecto co-
gitato aut desiderato quocūq: fi-
nito adhuc pōt hō ascēdere cogi-
tādo et intelligere cogitare ⁊ desi-
derare maius et melius. q̄ post q̄
ista p̄as data est hoī per suum in-
telligere et velle et nō alijs reb⁹
sequitur q: ille qui dedit hoī hāc
potestatem est infinit⁹ et sine mē-
sura. Ex ista dīa hoīs ad alias res
per potestātē intelligēdi cogitādi
et desiderandi extrahit vna regu-
la infallibilis de deo que ē funda-

mentum et radix ad pbandum et
cognoscendū certissime et sine la-
bore oīa de deo. Et iste mod⁹ co-
gnoscedi est p̄pinquissim⁹ homi-
ni quia ex propria cogitatione et ex
proprio intelligere potest probare
oīa de deo nec oportet q: ques-
rat alia ex se nec aliud testimoniū
q̄ se ipm. Regula autē est ista que
radicatur in hoīe. Qd de⁹ ē quo
nihil maius cogitari pōt. Et inde
sequitur q: de⁹ est mai⁹ qd cogi-
tari possit. Et inde sequit q: deus
est quicquid melius est esse q̄ nō
esse. Quicqd q̄ pōt hō cogitare p̄-
fectissimū optissimū nobilissimū
dignissimū et altissimū est deus.
Ergo pōt secure et certissime affir-
mare de deo et attribuerē ei quic-
quid meli⁹ et mai⁹ pōt cogitari i
corde suo. Et in ista regula fūdas
tota scia et cognitio certissima de
deo.

Sequitur mod⁹ et practica
istius regule ad probandum per
ipsam omnia de deo.

Et q: ista regula se extendit
ad oīa que de deo dicuntur
et oritur ex nobis et ex natura ho-
minis et ideo vtile et desiderabi-
le est videre practicam eiusdem ⁊
fundare oīa in homie. Qm̄ au-
tem melius est esse q̄ nō esse ideo
necessario esse dicitur de deo ⁊ at-
tribuitur ei. Ideo de⁹ nō pōt co-
gitari nō esse. Et q: melius est esse

nō acceptum nec productū de nō
 esse q̄ esse acceptum et productū
 de nō esse. q̄ maius est q̄ de⁹ sit
 suum esse q̄ si nō esset. Ideo neces-
 sario de⁹ est suum esse. Postq̄ hō
 potest cogitare q̄ hoc est maius.
 Similiter q̄ mai⁹ est esse eternū
 sine principio et sine fine q̄ non
 eternū. Ideo necessario esse dei ē
 eternū. vñ possum⁹ cogitare esse
 quod h̄z principium et finē et cē
 quod h̄z principium et nō finem
 et hoc ē mai⁹ q̄ p̄mū. ⁊ possum⁹
 cogitare esse qd caret principio et
 fine et hoc est maius nec vltra po-
 test mai⁹ cogitari. Ideo necessa-
 rio de⁹ est tale esse q̄ deus est ma-
 ior q̄ cogitari possit et quo nihil
 mai⁹ cogitari potest. Et quicqd
 melius est esse q̄ nō esse. Item
 sequitur q̄ deus est eē sūmū vey
 solum et̄ns per se ipm oia alia fe-
 cit ex nihilo q̄ si nō esset hoc iam
 nō esse maius qd cogitari possit
 ymo esset minus q̄ cogitari pos-
 sit q̄ hoc potest cogitari quod est
 absurdum. Itēz sequitur q̄ de-
 us est oio bonus q̄ iustus verax
 beatus viuēs intelligens q̄ me-
 lius est esse bonū q̄ non esse bo-
 num et iustum q̄ nō iustū ⁊ vera-
 cem q̄ nō veracē et beatum q̄ nō
 beatum et viuētem q̄ nō viuē-
 tem et intelligentē q̄ nō intelligē-
 tē. Et q̄ melius et maius est eē
 ipam bonitatem q̄ bonū et iusti-
 ciam q̄ iustum et vitā q̄ viuētē

et sapienciam q̄ sapientem et ip-
 sam veritatem q̄ vey et sic de oī-
 bus alijs. Ideo necessario de⁹ ē
 ipsa bonitas ipsa iusticia ipsa vi-
 ta ipsa sapiencia et veritas.

Alterius q̄ melius est esse in-
 diuisibile q̄ diuisibile et simplicē
 q̄ cōpositum. ideo necessario de⁹
 est esse indiuisibile sūme simplex
 summe vnūz ideo est ipsa vnitas
 simplicitas bonitas vita sapiencia
 iusticia ⁊ oia illa n̄ sūt partes dei
 s̄ sunt vnū et quodlibet est totūz
 quod deus q̄ deus nō habz par-
 tes qm̄ quicquid partib⁹ ē vnitū
 nō est vnum oio s̄ quodmō plu-
 ra quia omne diuisūz in se ipso di-
 solui potest vel actu vel intellectu
 que oia aliena sūt adeo quo nihil
 melius cogitari possit. Itē esse
 quod nullo loco clauditur aut n̄
 lo tempore mai⁹ ē q̄ illud qd clau-
 ditur loco et tempore qm̄ aut n̄
 hil est mai⁹ deo nec cogitari pōt
 ergo sequitur q̄ deus nullo loco
 clauditur nec tempore nec ē con-
 tar⁹ in aliquo loco. Item pos-
 sum cogitare q̄ vna res sit simul
 et semel in vno loco solum s̄ ma-
 ius esset si siml et semel sit in pluri-
 bus locis. Sed adhuc maius
 esset si tota simul et semel sit in oī-
 bus locis et extra omnem locum
 ergo quia hoc est maius ergo pos-
 sum cogitare q̄ hoc est maius. q̄
 deus est tot⁹ simul et semel in oī-
 loco et extra omnem locum.

Item sequitur et dicta regula
 q̄ deus p̄t plura facere que nul-
 lus hō potest intelligere q̄ hoc ē
 maius q̄ si solum posset facere il-
 la que hō potest intelligere et ego
 possum hoc cogitare q̄ deus p̄t
 multa facere que hō nō potest in-
 telligere quia aliter nō esset mai⁹
 quod cogitari posset. Item per
 istam regulam certissimā in natu-
 ra fundatā p̄t hō certitudinalit̄
 attribuire dō cōditori suo sine du-
 bitatione infinitas pprietates et
 dignitates per quas habebit ma-
 gnam cōsolationē et gaudiū per
 istum modum dicendo de⁹ est ita
 bon⁹ q̄ nō p̄t cogitari melior.
 Ita potens q̄ nō p̄t cogitari po-
 tencior. Ita sanct⁹ q̄ nō potest
 cogitari sencior. Et ita cōformiter
 dicam⁹ de benignitate dulcedi-
 ne clemēcia pietate mia fortitudi-
 ne sapiēcia libertate largitate p-
 fectione amore magnitudine cōi-
 catione caritate amicia consola-
 tione diuicijs habūdancia pleni-
 tudine magnificēcia veritate fi-
 delitate saluatione beatitudine
 gaudio leticia virtute gloria ho-
 noze laude salute protectione au-
 rilio duratione immutabilitate
 dignitate amabilitate timore da-
 tione spūalitate cōitate visione
 auditione cognitione honestate
 fecunditate ordinatione consilio
 prudēcia pulchritudine odio pec-
 cati mendacij doli fraudis amo-
 reveritatis et iusticie. Castigatio
 ne correctione luce maiestate ac-
 tuitate productione cōservatio-
 ne prudēcia libertate imperio re-
 gno penetratione subtilitate cla-
 ritate operatione subita. Et sic de
 multis alijs. Si aut̄ cuilibet istos
 rū addas ista duo adiectiva eter-
 num et infinitum multū cōsola-
 beris vt dicas. Deus est eterna et
 infinita bonitas. Deus est eterna
 et infinita sapiēcia eterna et infi-
 nita lux. eterna et infinita mage-
 stas et sic de alijs. Et sic isto mo-
 do multiplicādo habebis mari-
 mam noticiā de deo et cōsolatio-
 nem. Item per istā regulā p̄t
 etiam oñdi sūma trinitas in deo
 q̄ oportet q̄ in deo sit tāta pdu-
 cio et talis q̄ non possit cogitari
 maior et tāta cōicatio qua nō pos-
 sit cogitari maior. Ideo oportet
 q̄ sit in deo productio infinite p-
 sone et ita nobilis sicut ip̄e de sbā
 propria aliter nō eēt sūma pductō
 ymo posset cogitari maior et q̄ sit
 cōicatio infinita i actu ideo oportet
 q̄ det totam suā sbām infinitā
 vni alteri aliter nō esset maior cōi-
 catio que cogitari p̄t. Et oportet
 q̄ in eo sit productio per modum
 nature et per modū voluntatis
 et amoris. Et ideo oportet q̄ sit du-
 plex productio in deo de ipa sbā
 diuina et sint due persone pdu-
 cte equales aliter aliquid deffice-
 ret deo et posset cogitari mai⁹ co-

quod est impossibile.

Ecce qualiter hō ex virtute et magnitudine sue cogitationis sui intellectus et ex propria et intrinseca operatione sibi certissima potest certitudinaliter cognoscere qualis et quantus sit suus conditor qui ipsum creauit de nihilo quam necessario huius dicere et non potest negare quod conditor suus est id quod nihil maius cogitari potest et per prius quod est maius quod cogitari potest. Et ideo est quicquid melius est esse quam non esse.

Item non solum necessario huius hoc dicere immo tenetur facere attribueret et dare de iure nature suo conditori quicquid nobilitatis dignitatis magnitudinis potestatis excellencie et benitatis potest cogitare. et tenetur affirmare de ipso quoniam sicut conditor suus magnificauit exaltauit et dignificauit ipsum hominem super omnes mundi creaturas sua libertate.

Ita homo tenetur de iure nature quantum poteri exaltare magnificare et dignificare suum conditorem. Ideo tenetur sibi attribueret et dare quicquid magnum et bonum potest in corde cogitare et non remouere sibi nec facere ipsum minorem sed maiorem quantum poterit cum acceperit posse cogitare ab eo. Aliter homo esset inimicus sui conditoris capitalis quia homo cum hijs que suus conditor dedit est contra ipsum et ipsum di-

minuit et facit ipsum inferiorem quantum tuus in eo est cum possit facere supremum. Ideo esset malus pessimus peruersus et contra ordinem omnium creaturarum si non faceret ipsum maiorem quantum posset cum hijs que acceperit ab eo attribuendo sibi quicquid maius et melius est. unde si conditor hominis per unum gradum supra hominem est mirum. Est quod si sicut homo qui est creatus ascendit usque ad infinitum cogitando et etiam per virtutem adeo sibi datam desiderando quod conditor eius non habeat ultra unum gradum scilicet quod ascendat usque ad infinitum existendo. Et istum gradum debet dare et attribueret homo suo conditori ut ponat ipsum omnibus modis supra se quia maius est esse infinitum in existencia reali quam in sola cogitatione intellectus.

Et ideo illud quo maius cogitari non potest. Non potest esse in solo intellectu et cogitatione quia maius est si sit in intellectu et in re quam si sit in solo intellectu. quia si dicatur quod in solo intellectu et non in re tunc illud quo maius cogitari non potest est illud quo maius cogitari potest quod est impossibile. Ergo necesse habet homo confirmare et concedere quod illud quo maius cogitari non potest est in intellectu et in re realiter existens.

hic ponitur regula affirmandi et negandi oia necessaria homini. inquitur homo est que fundatur in deo et in comparatione hominis ad alias creaturas.

Noniam autem homo habet intellectum ultra animam et alias res. Itaque per intellectum et eius operationes et officia differt homo ab alijs omnibus. Et quia una est pars intellectus seu officium et una operatio quia homo per intellectum potest cogitare et intelligere verba sermones et sententias. Et ista erat prima porta ad omnia alia. et in ista operatione fundata fuit una regula. Et quia post istam operationem sequitur una alia operatio seu officium ipsius intellectus quod est nobilior per quem homo adhuc magis differt a brutis animalibus scilicet affirmare et negare. unde nulla res inferior homine potest affirmare vel negare. hoc autem officium soli intellectus est. Et quia homo dum affirmat aliquid recipit illud nec dicitur esse receptum ab intellectu donec est affirmatum quia per affirmare omnia intrant intellectum et per negare refutatur. Et dum intellectus affirmavit et concessit unum iam recipit illud et tenet et obligatur est de necessitate ad affirmandum et concedendum omnia que sunt ligata et puncta cum primo affirmato et concessio et que sequuntur ad illud. Et si est de negatione. Et ideo affirmatio et negatio obligant et ligant ipsum intellectum. Et ideo maximum periculum

est affirmare et negare et hoc in illis rebus que tangunt bonum vel malum hominis inquitur homo est. Et quia aliquis homo affirmat et concedit illud quod est falsum et malum suum et ad suam destructionem. Et negat illud quod verum est ad bonum suum et ad suam salvationem quod est valde utile et necessarium omni homini habere artem et regulam affirmandi et negandi ut sciat homo quicquid debet affirmare et concedere seu credere. et quod negare ut sit certus de hoc et non dubitanti. Non quod ut habeat artem et regulam affirmandi omnia vel negandi. Sed solum illa. illa que pertinet ad hominem inquitur homo est et que sunt necessaria homini. Si enim homo habet artem et regulam loquendi scribendi et dicendi multo magis debet habere regulam affirmandi et negandi que magis pertinent ad hominem inquitur homo est et in quibus maximum est periculum perditionis hominis. Itaque hic dabitur ars et regula affirmandi et negandi et maxime omnia illa que sunt supra naturam et intellectum et supra hominem non quod homo propter hoc de facto concedat et affirmet et recipiat et credat. sed quia cognoscet debitum et obligationem affirmandi et credendi. Ita quod quilibet homo videbit se esse obligatum de iure nature et teneri ad affirmandum et credendum quod de facto non credat nec affirmet.

Aliud est enim cognoscere et videre se obligatum ad faciendum aliquid. et aliud est scire de facto illud. quod non propter hoc facit quis cognoscat se esse obligatum ad faciendum illud sicut homo potest cognoscere et videre se esse obligatum de iure nature ad credendum et affirmandum aliquid tamen non propter hoc affirmabit nec credet. unde regulam potest poni quod quando aliquid probatur de homine pertinet ad operationes hominis in quantum homo est conclusum quod debet vel obligatur vel tenetur non quod est vel quod facit sed quod homo debet esse talis vel tenetur seu obligatur esse talis. vel debet tenetur et obligatur facere hoc et non dicatur. quod est talis vel facit hoc et habet et iste est modus concludendi aliquid de homine sed per modum debiti vel obligationis et non per modum facti et hoc est ratione libertatis quod est dominus suorum operum et libere operatur et non cogitur. In alijs autem rebus potest concludi per debet et per tenetur et per est et per facit quod necessario faciunt quod faciunt. Igitur sufficit ostendere et probare hominis debitum suum et obligationem naturalem. Et quod ista scia est de homine in quantum homo est ideo hic debemus probare debitum et obligationem hominis in quantum homo est. et ad quid tenetur et quid debet facere ut homo est et hoc est habere sciam de homine. Non enim oportet probare

re quod homo est quod per se notum est nec quod homo vivit vel intelligit etc. quod per experientiam notum est. sed mundum est notum per se qualis debet esse homo et tenetur esse et quid debet et tenetur facere. Et ideo in partibus precedentiibus per illa que nota erant per experientiam de homine et de alijs rebus quod notum erat hominem esse vivere sentire intelligere. et alias res vel esse tamen vel vivere tamen etc. Probatur fuit deus esse et qualis debebat esse et quantum et quod necessario talis semper erat et tantus qualis debebat esse. Ideo tota pars precedenti fuit magis scia de deo quam de homine. Etiam tota pars sequens erit magis de homine quam de deo quod ut plurimum concludemus aliquid de homine et hoc fiet per comparisonem hominis ad alias creaturas aliquam per divinam. Aliquam per convenientiam aliquam per totum in simili. Aliquam per comparisonem hominis ad deum et aliquam per comparisonem hominis ad se ipsum.

Quoniam autem homo in quantum homo habet intellectum et voluntatem cum libertate et per hoc est homo et differt ab alijs rebus inferioribus ideo omnia que concluduntur et probantur de homine in quantum homo est concluduntur vel ratione intellectus tamen vel ratione libertatis vel ratione utriusque similiter. Quia quicquid homo tenetur facere et debet in quantum homo vel pertinet ad intellectum vel voluntatem vel ad utrumque similiter. Et etiam quicquid ei

cōuenit in q̄tū hō cōuenit ei rōe illoz. Et q̄ intellectu puenit affirmatio et negatio et hoc ē suū officiū. iō pbam⁹ qd d̄z et tenet⁹ obligat⁹ de iure nature affirmare et negare.

Hic ponitur fundamētum omnium sequencium.

Undamētū autē in quo tota ars affirmādi et negādi fū datur est hoc sc̄z q̄ oīs res d̄z tenetur vti hīs q̄ h̄z ad suā vtilitatem et ad suū bonū et ad suū melius et ad aumētum sui boni et sue meliorationis et hoc q̄tū pōt et nulla res d̄z hīs vti que h̄z cōtra se ip̄am et ad destructionē sui boni et sue vtilitatis et dignitatis qm̄ ymo d̄z naturā suā dignificare et exaltare et destruere oīa illa et expellere a se que ip̄am pnt̄ minorare et adnibillare. Hoc autē manifestum est q̄ quelz res h̄z q̄cqd h̄z ad suā vtilitatem et nō ad suū dampnū. Et cuius rei data sūt oīa que h̄z propter bonū suū et suū cōplemētum et nō ad suā destructionem nec ad suū malū nec facit cōtra se ip̄a aliquid. hoc autē per experientiā videm⁹ in rebus primi sc̄di et tertij ordinis siue q̄duum. Verbigra in clemēt qd̄z em̄ multiplicat se ip̄m q̄tū pōt et auget suū bonum et cōseruat sicut ignis q̄ sp̄ multiplicat se ip̄m q̄tū pōt et destruit suū p̄rium

et hūq̄ facit aliquid cōtra se ip̄m nec cōtra naturam suā s̄z atrahit oleum in lichino vt viuatur et cōseruetur in esse. Idem videm⁹ in arborib⁹ et plantis quō atrahūt alimentum ad sui vtilitatem et atrahunt hoc qd̄ est eis cōueniens et nunq̄ discōueniens et ponūt radices firmas vt viuunt et atrahūt alimentum de terra et profundant radices suas q̄tū pnt̄ et multiplicanc suā naturā vt durent in esse. Cōsimiliter faciūt aīalia iuxta naturam suā. Cū autē hō sit de nūo illoz et sit res naturalis in quarto gradu nobilioz et excellentioz cunctis reb⁹ mundi d̄z et tenetur et obligatur de iure nature vti oībus que h̄z in se et que sibi data sunt ad sui vtilitatem et ad suū bonum et aumētū et ad suā meliorationem et hoc q̄tū pōt et nullomō d̄z vti hīs que habet cōtra se ip̄z ad destructionē sui ip̄ius et miorationem et adnibillationem qm̄ aliter esset cōtra naturā et contra totum ordinē vniuersi et oīm creaturaz et esset deuiatus a toto ordine rez. Ex isto fundamēto firmissimo per oīs creaturas confirmato sequitur de necessitate q̄ cū hō habeat intellectū et volūtatē vltra aīalia et per illa differt ab eis et est hō q̄ d̄z et tenetur et obligatur de iure nature vti suo intellectu et sua voluntate ad vtilitatem suā ad suū bonum ad suū

gaudium et leticiā et ad maiores ipsius cōsolationem pacē quietē securitatem et cōfidentiam cōtra suum dāpnū et suū malū scz cōtra tristitiam inquietem desperationem et cetera mala vnde homo per intellectū et voluntatem dē acquirere totā suū bonū et totā suā perfectionē dignitatem et nobilitatem in q̄tū hō est. q̄ nullo modo debet vti suo intellectu cōtra se ipm nec contra hominē sed pro homine.

Hic ponitur conclusio in qua concluditur regula et ars affirmādi et negandi.

Uoniam ad intellectum pertinet affirmare credere vel negare et est actus secundus qui sequitur post cogitare qui etiam est diuisus in duas partes oppositas quia affirmare et negare sunt opposita. et hoc est propter hoc. Quia omne quod cogitatur et dicitur habet suum oppositum sibi repugnans cōtradictorium que simul nō possunt esse. Sed necessario illud quod cogitatur vel dicitur est verum vel suum oppositū. Ideo homo debet vnum negare et aliud affirmare. vnam partem recipere et affirmare tanq̄ veram. et aliam repellere et negare tanq̄ falsam. et cōcludere q̄ homo de iure nature debet et tenetur et obligatur credere affir-

mare et recipere illam partē tanq̄ veram que erit magis ad utilitatem bonum perfectionem meliorationem dignitatem et exaltationem hominis inq̄tūz homo est et per quam in homine generabitur leticia gaudium consolatio spes cōfidentia securitas. et fugabitur tristitia desperatio ab ipso homine. et per cōsequens sequitur q̄ habet affirmare illam partem tanq̄ veram que erit magis amabilis et desiderabilis de se et de natura sua et que magis habet de esse et de bono. Et aliam partem oppositā tenetur et dē negare tanq̄ falsā et a se ipso fugare tanq̄ sibi inimicā. Si autē homo faciat oppositūz tūc vitur in intellectu suo contra se ipsum et cōtra hominem et contra suum bonum et ad suum dampnum ad suam desperationem et tunc facit contra ordinem rerum quia querit res inferior homine vitur hijs que habet ad suum bonum et homo ad suum malum ideo facit contra cursum nature et omnium rerum et contra hominem id tunc non debet dici homo quia facit contra hominem et habet intellectum deuiatum et corruptūz et deceptum. Et quis non intelligat quomodo fieri potest nec quomodo potest esse verum non est excusatus homo qui teneatur affirmare et credere.

Et si aliquis dicat quare affirmas et credis quod non intelligis quia forte est falsum. Respondetur quod ille excusatur est quod credit illud quod est ad suum bonum et ad suam utilitatem quod hoc tenetur naturaliter facere de iure nature et qui facit secundum naturam suam facit quod debet et qui facit quod debet excusatur est nec intellectus in hoc potest errare postquam illud quod credit et affirmat est sumum bonum sibi et oppositum est privatio sui boni quod tunc facit maximum bonum sibi ipsi et voluntati et hoc tenetur facere quod facit est intellectus et dat homini ad suam utilitatem et non contra se. Et ideo quod melius est homini sine comparatione affirmare et credere illam partem que est pro se et pro bono suo quam illam que est pro privatione boni sui. Ideo tenetur facere quod melius est pro se quod quilibet res tenetur facere quod sibi melius est. Et hoc sufficit homini ad videndum et cognoscendum certitudinaliter quod affirmare et credere debet quod quis non intelligat quod est. Si enim homo affirmet et credat partem oppositam que est privatio sui boni tunc recipit in se ipso inimicum suum et illud quod est contra se et expellit a se ipso et fugat amicum suum et illum qui est pro se. Ideo est puerilissimum et maximum inimicum et aduersarium sui ipsius et nocens sibi ipsi et nulli proficiens et sic est reprehensibilis ab omni creatura et merito condemnabilis.

Et ideo est stultissimum et sine sensu et istud est certissimum signum et argumentum quod si aliquis homo ista facit et nolit credere et affirmare quod melius est pro se quod ipse possidet ab inimico suo mortali qui dominatur intellectui suo et tenet ipsum ligatum et vinculatum ut non possit uti intellectu suo nec eius officio affirmando et credendo ad utilitatem suam sed suum dampnum contra se ipsum et contra ordinem creaturarum et talis homo est sicut ille qui habet stomachum corruptum et plenum malis humoribus qui non potest recipere aliquem bonum cibum sed statim euomit. Sic intellectus talis hominis et voluntas non possunt recipere illud quod est bonum et melius credendo quod est corruptio in eis. Ecce igitur conclusa est ars et regula affirmandi et credendi vel negandi debitum in hijs qui pertinent ad hominem in quantum homo est cui concordat tota natura.

Sequitur practica et modus utendi predicta arte et regula per quam probatur quod tota fides catholica siue christiana est affirmanda et credenda et omnes homines de iure nature debent tenentur et obligantur eandem tenere et affirmare.

Et autem predicta magis clarescant declaremus per practicam et exemplum. Modus autem exercendi est iste quod si alicui proponatur aliquid ad affirmandum et credendum vel negandum quod

nō possit intelligi p rationē statiz
debet accipere oppositum cōtra-
dictoriū illius et facere duas par-
tes oppositas quas impossibile
est simul esse verus vel simul fal-
sas. Sed de necessitate opor-
tet solum vnam esse verā et aliam
falsam. Et tūc si vult cognoscere
quā partem debet et tenetur affir-
mare et credere cū solum vna ne-
cessario sit vera debet comparare
ābas partes inter se et postea ad
hominem et ex ista cōparatiōe vi-
debit que pars est magis amabi-
lis et desiderabilis de se et q̄ ma-
gis cōuenit cū esse et bono et cuz
maiori eē et maiori bono. Itē duz
comparabit ambas partēs ad ho-
minem videbit que illaz parciū
est ad bonum hōis scz ad maius
gaudiu cōsolationem securitatē
et sic de alijs et sic statim appare-
bit que pars est pro hoīe et que ē
contra hoīem vel que est magis
pro hoīe. Et tūc facto isto discursu
debet statim affirmare et crede-
re illam partē que est p hoīe vel
que magis est pro homine. et illā
que est contra hominē vel minus
pro hoīe negare et refutare quia
postq̄ vna sola potest affirmari
concedi et credi et nō simul ābe-
debet illa affirmari et credi que ē
pro hoīe et nō illa que est contra
hominē. Verbigratia si ppo-
natur hoc q̄ deus est statim fiāt
due partes oppoite scz deū esse et

deum nō esse et comparentur iste
due partes inter se et videamus
que magis cōuenit cū esse et cum
bono vel cū meliori bono. Et nō
ne ista pars deū esse que ponit
infinitum esse et infinitū bonum
quo mai⁹ cogitari nō pōt qz deū
esse signat hoc. Et alia pars op-
posita scz deū nō esse priuat infi-
nitum esse et infinitū bonum. ecce
maximā differenciā inter illas du-
as partes. vltērius videam⁹ que
pars est ad bonū hōis vel deum
esse vel deū nō esse. Nonne ista
pars deū esse qz ex ista parte de⁹
est. sequitur maximū bonū homi-
scz gaudiū cōsolatione spes fiducia
et sic melius est hoī deū esse q̄ nō
esse qz ex ista parte deum nō esse
nullū bonū sequitur hoī. ergo hō
tenetur de iure nature affirmare
et credere deū esse et recipere in
se ipso tanq̄ magis amabilez et d-
siderabile in se meliorē et vtiliorē
sibi. et nō aliā partem nullomōdo
amabile nec desiderabile in se ho-
mini ymo priuatē bonū suum.
Aliter hō vitur suo intellectu cō-
tra se ipm et suam despationem
et est pessima creaturaz. Sed hō
tenetur vti intellectu suo ad bo-
num suū et nō ad suū malum qz
aliter reciperet in se malū suū et
expelleret et fugaret a se bonum
suū. sic igitur melius est coniungere
se et habere societate cū parte fru-
ctuosa. que ponit bonū suum.

None sic melius est dare sibi lo-
cum et fidem suā. Si enim homo
societ se cū ista parte deū esse et re-
cipiat eam in suo intellectu cre-
dendo affirmando et adherendo
ei et plantet eam in se ecce bona
que sequuntur intellectus ei⁹ effi-
citur magnus exaltatus nobilior
excellenter dignior et perfectior
et recipit magnū incrementū et
ascensum et vadit dō nō esse ad eē
eo quia cōiungitur vnit se cū par-
te magis amabili et que magis
cōuenit cū esse et cum bono et re-
cipit influentiā ab ea quia intel-
lectus efficitur illius nobilitatis
dignitatis et pfectionis quale est
illud qd credit et affirmat. Ideo
debet se totum dare parti meliori
nobilitiori et pfectioniori. Si autem
hō societ se cū parte opposita q̄ ē
deum nō esse tūc intellect⁹ effici-
tur paruus et tendit ad nihil et
nō esse et infinita mala sequuntur
ipm ex illa societate. quare, cōclu-
ditur qd homo de iure nature dō
et tenetur et obligatur affirmare
et credere istā partē deū eē et aliā
partem debet negare et fugare et
hoc dicit oīs creatura homini qd
hoc debet facere. Ulterius se-
quitur qd vērū est deū esse qz post
q̄ homo de iure nature tenetur et
obligatur hoc credere et affirmare
et natura nō mētur sequitur qd
hoc ē affirmabile credibile et vērū
quia hō naturaliter nō obligatur

ad fām. q̄ hoc est vērū. Si igit pri-
mo cōcluditur debitū et obliga-
tio affirmādi et credendi. scdo ex
hoc cōcluditur qd illud est verum
ex tali debito nature qz in natura
nullū fām est nec est obligatio na-
turalis ad falsum. Ecce q̄ modū et
practicā trahēdi hoīes nō creden-
tes ad credendū et affirmādum
illa que nō intelligunt per rōnez
et per istū modū intellect⁹ hūan⁹
roboratur et pfortatur vt firmiter
credat.

Aliud exemplū de vnitāte dei.

Uterius vt magis ars viz
deatur ponatur aliud exē-
plū An sit tm̄ vnus deus. statim
fiant due partes vt dictū est. Et
sunt iste deū esse tm̄ vnū et deum
nō esse tm̄ vnū sz plures qz neces-
sario pars vna est vera et alia fal-
sa tm̄ et nō ambe siml. vt ergo co-
gnoscas quā partem tenemur af-
firmare et credere cōparētur iste
due partes inter se et postea ad
homīnē et eūdem processū facia-
mus sicut in alio exemplo. vñ sta-
tim apparebit qd ista pars scz de-
um esse solum vnum singularem
est magis amabilis et desiderabi-
lis de se et magis cōuenit cū esse
et cū bono est etiā magis ad bo-
num hominis. vide quot mala se-
quuntur et nullum bonum si sint
plures dii et plures dñi separati
et diuisi inter se per sbām et volū

tatem q: si sunt plures quilibz ha-
bebit suaz ppriam voluntatē et p-
pns poterit esse diuisio et discor-
dia inter eos et quilibz diliger p-
puius honore. et tñc homo erit in
maxima tribulatiōe et pena ymo
totū vniuersum destruetur et eo-
rum discordia et nūq: hō esset se-
curus nec in quiete nec in pace.
ymō natura nō posset pati eē du-
os deos nec duos dñs. Sed si
sit tñ vnus singularis dñs et de-
us vitabunt oīa mala p̄dicta et se-
quentur infinita bona. Et sic bo-
num est hōi esse tñ vnū deum et
dñm. et esse plures deos est malū
hōi et cōtra hoīem. Ideo dñs hō et
tenetur affirmare istam et crede-
re se3 esse vnum solū deū singula-
rē et negare aliā partem. Et vltē-
rius sequitur q: vñ est q: tñ est
vnus solus de⁹ quod ex obliga-
tione vt supra in alio exemplo ho-
mo tenetur credere et affirmare.

De pductione diuina inter se
Tem si ponatur hoc. Si
deus producit filiū de natu-
ra sua sibi equalē vel si in deo est
productio de propria sbā et natu-
ra. Certe magis est desiderabile et
amabile et melius est hōi q: de⁹
producat filiū de propria sbā q:
si nihil produceret q: potentior ē
deus si pōt producere aliū sibi e-
qualē de sua propria sbā et natura
q: si nō posset. et etiā est melior et
summe cōicatu⁹ si cōicat totā su-

am sbām et deitatem vni alteri. si
aut non cōicat non est ita bonus
nec summe cōicatu⁹. Et hoc est bo-
num hōi habere deū summe po-
tentem et ita bonū et cōicatuū quo
nō possit cogitari melior nec ma-
gis cōicatu⁹. vnde ex hoc potest
generari in hoīe mai⁹ gaudiū et
maior spes maior cōfidentia et
ga deū si totū qcquid h3 cōicat et
nihil retinet. Sed ex alia pers-
te scilicet q: in deo nulla sit pro-
ductio de sua ppria natura nullū
bonum sequitur homini et etiā
melius est hōi hēre deum secūduz
q: sterile et ita secūduz q: de natu-
ra sua pducatur aliū sibi equalē.

Et ideo qui credit partē oppositaz
diminuit deū et per pns bonū ho-
minis et sic ē cōtra hoīez. qui aut
affirmat deū hēre plē sūa sbā ge-
neratā dicit deū esse sumū bonū
et per pns affirmat bonū hoīs.
Quare sequit q: hō tenet affirma-
re et credere in deo esse plenissimā
pductionē de sua natura et nega-
re oppositū. q: pars pma ē ad bo-
nū hoīs et scōa ad malū eiusdē q:
diminuit bonū hoīs q: quātū bo-
nū sequit hōi ex vna pte tñ malū
sequitur ex alia opposita q: pnat
totū bonū quod sequitur ex alia.

De omnipotencia dei sapien-
cia et bonitate etc.

Te ē bonū hōi hēre deū omī
potentē summe sapientē summe
bonū et oppositū eēt malū hoīs

fij.

Et etiam est bonū hōi q̄ deus sit illud qd̄ maius cogitari nō possit et oppositum esset malū hōi. Quare sequitur q̄ hō debet affirmare et credere deū suū esse omī potentem sūme sapientē sūme bonum et id quo mai⁹ cogitari nō possit.

De veritate dei fidelitate et alijs proprietatibus eius.

Tem bonū est hōi deū esse veracem summe fidelē summe benignū summe piū sūme clemētem et sūme misericordē. Et oppositum est malū homini. Ergo homo tenet affirmare et credere deū esse ver⁹ summe fidelē etc. et negare oppositū et obligatur facere bonū suū et n̄ suū malum.

De creatione.

Uia etiam bonū est hōi habere deū ita potentē q̄ creauerit oīa de nihilo celū et terram mare et oīa que in eis sūt et oppositum est malū hōi vel nō bonū est hōi. Et etiā bonū est hōi q̄ fuerit creatus de nihilo et meli⁹ est homini q̄ si fuisset fact⁹ d̄ aliquo qm̄ maior confidēcia maior spes maior securitas gñatur in homie de deo si totus est fact⁹ de nihilo q̄ si de aliquo. Et magis gaudebit se habere deū ita potentē qui ip̄m potuit creare de nihilo et p̄ p̄ns magis spabit in eo et nō poterit diffidere de deo nec de sua potencia. Si autem fecerit hoīez

de aliquo nō sequitur tale bonū. Ideo hō tenetur affirmare iuxta regulā superius datā q̄ de⁹ creauit oīa de nihilo et q̄ ip̄e hō creatus est de nihilo. Et quo melius est hōi q̄ suū oppositum. Et ulterius sequitur q̄ ita est et q̄ vez est q̄ de⁹ creauit oīa de nihilo eo modo quo iam dictum est.

De incarnatione.

Propterea melius est homi q̄ deus fact⁹ sit hō et būa et nitas vnita sit deitati in vna persona q̄ eius oppositum ymo ē sūma perfectio sūma dignitas summa nobilitatio sūma exaltatio sūmum bonū hoīs et maius quod possit esse. Et q̄ affirmat et credit q̄ nunq̄ de⁹ fiat hō nec possit fieri remouet quātum in eo est summam perfectionē et exaltationē ab hoīe et summū bonū et priuat naturā humanā tāto bono. ergo talis est inimicus hoīs inq̄rū hō est. Igitur melius est hōi affirmare et credere q̄ de⁹ factus sit hō q̄ eius oppositum.

De comparatione filij dei in humana natura.

Tem meli⁹ est hōi et dignius credere et affirmare q̄ ille hō cui⁹ humanitas vnita est deitati sit concept⁹ de spū sancto q̄ de virili semine et sine carnali cōcupiscencia et melius nobilius et etiam digni⁹ est credere q̄ sit natus de vīrgine q̄ de corrupta

quia in omnibus hijs nobilitatur homo et humana natura. quia cum ille homo sit excellentior cum ceteris hominibus et non possit esse nobilior: nec magis exaltatus melius est et nobilior quod habeat omnem nobilitatem ex parte sue generationis et naturae. Et melius et dignius est credere hoc quam eius oppositum quia hoc ponit maximam nobilitatem in natura humana scilicet quod habet talem hominem. et oppositum poneret indignitatem et innobilitatem et remoueret nobilitatem et dignitatem. Et hoc etiam est summe amabile et desiderabile homini in quantum homo est quod humana natura sit tantum dilecta a deo et exaltata. et ideo hoc est pro homine et oppositum est contra hominem ergo etc.

De resurrectione mortuorum

Iterius melius est homini affirmare et credere resurrectionem mortuorum in corpore et anima quam eius oppositum et quod humana natura resurget a mortuis et accipiet immortalitatem quoniam affirmare et credere hoc ponit hominem et naturam humanam in maximo gaudio in maxima spe et consolatione dignitate et exaltatione et in maximo ornatu ad bonum et exaltat homines su-

per omnia aetalia. Credere autem et affirmare oppositum nullum bonum ponit in natura humana immo remouet omne bonum et prauat. ergo ille qui credit et affirmat oppositum est contra hominem et inimicus hominis in quantum homo est et per consequens est contra se ipsum. unde etiam summe amabile et desiderabile est homini in quantum homo est quod resurrectio erit generalis et oppositum est odibile. Item melius est homini affirmare et credere quod iam a mortuis aliquis resurrexerit ad vitam immortalem quam si nullus resurrexerit quoniam hoc ponit hominem in maiori et infirmiori spe et consolatione future resurrectionis generalis. Si autem nullus adhuc resurrexerit non est tanta spes nec tanta securitas in homine de futura resurrectione. Si enim aliquis credat futuram resurrectionem generalem et non credat adhuc aliquem resurrexisse a mortuis ad vitam immortalem non habet tantam spem nec tantam securitatem de resurrectione futura sicut ille qui credit quod iam aliquis de humana natura resurrexit a mortuis. Igitur melius est homini credere quam eius oppositum.

De ascensu ad celos.

Iterea melius est homini affirmare et credere quod iam
f. iiij

aliquis homo ascendit ad celos et q̄ sedet ad dexteram dei patris in eternum q̄ eius oppositum q̄ ex hoc sequitur maxima spes cōsolatio securitas et gaudium humane nature et ponit maximam dignitatem et exaltationē in humana natura et maximuz desiderium eundi ad celum et relinquēdi terram et vitam bestialem. Ex opposito autem eius nullum bonum sequitur homini.

De iudicio vniuersali.

Tem melius est homini credere et affirmare q̄ erit vniuersale iudiciuz in quo omēs homines recipient mercedem s̄m opera sua q̄ credere eius oppositum quoniam ex hoc homo inducetur et conabitur ad bonuz operandum et ad meliorem operam suam vt remuneretur et ad malū fugiendum et opera mala ne puniatur et condempnetur ymo h̄ est necessarium homini credere et affirmare si vult esse bonus et cōuenit homi ratione liberi arbitrii quia cum homo per liberum arbitrium possit facere bonum et malum et nō cogatur ab aliquo et tamen tenetur esse bonus et nō malus summe necessarium et vtile ē homi credere et affirmare q̄ erit iudiciū vniuersale in quo vnusq̄ q̄ recipiet s̄m opera sua summa retributionem boni vel punitio-

nez mali et summū honorem vel summam confusionē. Si autē n̄ credat non conabitur ad bonum ymo faciet malū et viuet non vt homo sed vt animal brutum s̄m propria desideria brutalia et delectationes carnales.

De anime immortalitate.

Tem melius est homini credere et affirmare q̄ homo habet animam immortalem q̄ eius oppositum quoniam in q̄tum homo est eam immortalem affirmare et credere est magna exaltatio dignitas et bonum humane nature et per hoc magis separat a bestiis et magis appropinquat deo et etiam ex hoc generatur in homine maximum gaudium magna spes et iō ista fides ista credulitas de sue anime immortalitate est sine comparatione melior vtilior q̄ suum oppositum quia si credat suum oppositum nullum bonum sequitur homini sed prius bono. et homo tenetur credere illa per que generatur in eo maior spes quia habere magnam spem est magnum bonum hominis et magna spes prouenit ex magna fide. Et ideo qui non vult credere illa per que potest generari magna spes facit contra se ipsum et contra hominem in q̄tum homo est est causa sue desperationis.

Conclusio de omnibus predi-
ctis super fide christiana

Uia ergo quicquid continetur in fide christiana est magis amabile et desiderabile homini in quantum homo est quod eius oppositum. Et nihil est magis desiderabile nec amabile. et magis conuenit cum bono et cum esse hominis quod eius oppositum. Et etiam utilis melius et dignius est homini in quantum homo est credere et affirmare quicquid continetur in eadem fide quod eius oppositum. ymo nihil dignius et melius homini humane nature potest credi quia ex tali credulitate et affirmatione sequuntur infinita bona homini in quantum homo est. Et ex eius opposito nullum bonum sequitur homini nec nature humane ymo priuatio boni. Sequitur et concluditur quod quilibet homo in quantum homo est debet tenetur et obligatur de iure nature et secundum ordinem nature affirmare et credere fidem christianam et eius oppositum negare et refutare. Quia cum oporteat postquam fuit audita et intellecta eam affirmare et credere et negare eius oppositum nec debet de ea dubitare. Sed postquam melius est homini credere. cum tenetur homo ut hijs que sunt ad suum bonum sicut alie creature sequitur quod debet uti intellectu suo

ad suum bonum eam affirmando et credendo et oppositum negando. Aliter sequitur quod talis homo est deuiat a toto ordine creaturarum nec facit ut homo ymo facit contra hominem in quantum homo est et ad suum malum contra suum bonum. Et quia homo in quantum homo non est contra hominem sequitur quod qui non vult credere fidem christianam quod ipse habet in se ipso scilicet in suo intellectu et voluntate aliquid quod est contra hominem et inimicatur homini et destruit bonum ipsius in quantum homo est. Alterius sequitur quod fides catholica nullo modo est contra naturam ymo est pro natura et pro bono nature et ad complementum nature et ad eius perfectionem quia ad bonum perfectionem et exaltationem humane nature cui seruiunt et propter quam fiunt omnes alie nature inferiores. Et per consequens oppositum fidei christiane est contra naturam et pro malo nature quia vilificat diminuit destruit et priuat quantum in eo est bonum perfectionem et exaltationem humane nature et ei nocet et per consequens nocet omnibus alijs rebus et eas diminuit diminuendo hominem quia omnes seruiunt homini et sunt propter hominem et qui nocet domino nocet et seruis eius.

f. iij

Uterins sequitur q̄ quicunq̄ credit et affirmat fidem christia-
nam nullomodo propter hoc est increpabilis nec adeo nec a natu-
ra quia credit quod melius est p̄
humana natura. Et q̄uis si-
des catholica non esset vera qd̄
est impossibile excusatus est co-
ram deo et omni creatura. quia af-
firmat et credit partem meliores
et magis amabilem et desidera-
bilem et que magis est pro bono
utilitate et perfectione hominis
inquit homo est et hoc debet fa-
cere quoniam hoc dicit omnis crea-
tura. Et qui facit quod d̄z nul-
lomodo ē increpand⁹. et per p̄ns
qui facit oppositum est increpan-
dus et culpabilis a deo a natura
et ab omni creatura quoniam nul-
la excusationē habet quia reliquit
quod bonū est et recepit quod n̄
bonum est et partem non amabi-
lem non desiderabilem nec utilem.

Alia confirmatio ad debitum
credendum.

Item etiam quia non soluz
fides christiana est magis
amabilis et desiderabilis q̄ eius
oppositū sed etiam est publicata
et predicata denunciata et preco-
nizata per uniuersum mundum
per homines sanctissimos cū cō-
minatione dampnationis eterne
credere nolentibus et promissio-
ne vite eterne credere volentib⁹
et pro cōfirmatione eius mortui

sunt voluntarie infiniti homines
et martirizati. Sed oppositum fī
dei christiane non est preconiza-
tum per uniuersum orbem cū cō-
minatione nec cum promissione
boni aut mali eterni nec etiam p̄
sustentamento oppositi. fidei chri-
stiane nullus voluntarie mortuus
est. Et etiam infiniti homines
sancti vite tenuerunt eā et vixerūt
in ea laudabiliter vsq̄ ad fines vite

Et omnia ista et plura alia si-
mul congregata reddunt homi-
nes non credentes nec affirman-
tes fidem christiam in excusabi-
les et crepabiles. et reddunt cre-
dētes ifirmos securos et in fide so-
lidos immobiles et omnino excu-
sabiles et nullomodo increpabi-
les. Tutissimum est igitur et se-
curissimum stare viuere et mori in
fide christiana. Ecce igitur quā-
ta cognitio et certitudo generatur
in nobis dum comparamus ho-
minem ad alias res inferiores p̄
conuenienciam et per differanci-
am. quoniam ex hoc magis co-
gnosimus nosmet ipsos et no-
stram naturam debitum et obliga-
tionem nostram et sic generatur
sciencia de homine inquit homo
est.

Quod ex comparatione ho-
minis ad alias res per differan-
ciam generalem scilicet liberi ar-
bitrij generatur certissima cogni-
tio de homine et operibus eius q̄

recte immediate et infallibiliter
ducit in certissimam dei cognitio-
nem.

Uoniam autem cognitio d
deo que oritur ex propria
natura est certior et magis fami-
liaris et placens. Ideo inquan-
tum possumus laborare debemus
ut naturam hominis cognoscamus
ut per nostram naturam quam intra
nos habemus cognoscamus de-
um quia talis cognitio est nobis
valde propinqua quam autem mul-
tis modis per comparisonem
hominis ad tres gradus inferio-
res cognouerimus deum esse et su-
as proprietates. Tamen adhuc
restat alius modus valde securus
et grossus qui ab omnibus statim
potest videri per quam nascitur
cognitio de homine et de operi-
bus eius que ultra ducit in cogni-
tionem dei certissimam. Iste
autem modus est per differenti-
am totius liberi arbitrii unde omnes
res trium graduum inferiorum
carent libero arbitrio et ideo ope-
ratur sua opera non libere nec vo-
luntarie sed ex necessitate nature vel
ex impetu nec habent potestatem
et diuinum suarum operationum
nec cognoscunt sua opera nec iu-
dicant de suis operibus nec sciunt
quid faciunt et hoc est quia non
habent liberum arbitrium. Sed
homo qui est in quarto gradu p-

pter hoc quia habet liberum ar-
bitrium habet potestatem et dñi-
um suarum operationum. Ideo ope-
ratur tanquam liber et dñs et ex liber-
tate et non ex necessitate nec ex coac-
tione et potest iudicare de suis ope-
ribus antequam ea faciat et delibera-
re. Ista est ergo generalis differen-
tia hominis ex una parte et omnium
aliarum rerum trium graduum ex
altera quia homo in quantum homo
operatur ex libertate. Sed alie
res ex necessitate nature vel ex im-
petu. Et ex inde sequitur quod ope-
ra hominis in quantum homo est sunt
alterius conditionis vel nature
ab operibus omnium aliarum trium gra-
duum. Et ideo quedam proprie-
tates conueniunt operibus homi-
nis que non conueniunt operibus
aliarum rerum. Unde opera homi-
nis in quantum homo est sunt dignissi-
ma et nobilissima de natura sua
eo quia facta sunt cum libertate
voluntatis que non capit extima-
tionem et excedunt in dignitate
sine mensura opera aliarum rerum
Item propter istam differentiam
sequitur quod opera hominis dicuntur
sua quia sunt in potestate sua
Sed opera aliarum rerum non sunt
in sua potestate et ideo non sunt
sua quia potius aguntur quam agantur
Item ex hoc sequitur quod opera ho-
minis imputantur homini.
Sed opera aliarum rerum non
imputantur eis. Item ex ista dñ-

sequitur q̄ opera hominis in q̄tū
homo est de natura sua sunt lau-
dabilia et honorabilia vel vitupe-
rabilia approbabilia vel repro-
babilia remuneratiua vel puniti-
ua. Unde in homine propter
opera sua remanet respectus qui
non est opus s; sequitur ad op^o.

Et hoc est meritum vel demeri-
tum seu culpa ita q̄ ista opa post
q̄ sunt facta relinquunt in homine
meritum vel culpam et hoc est q̄
operatur cum libertate ratione et
voluntate. Sed opera aliarū
rerum non habent tales proprie-
tates eo quia non sunt talia.

Et ideo opera hominis ornant
hominē vestiunt maculant et tur-
pāt per illud quod remanet ex ip-
sis. Ulterius quia homo po-
test bene operari vel male et hoc
voluntarie. Et ex hoc genera-
tur et remanet in homine culpa
seu meritum. Ideo ultra opera
hominis debetur de iure nature
aliud scilicet premium vel pugni-
tio seu pena quod n̄ debetur ope-
ribus aliarum rerum.

Unde homo tenetur operari
q̄tum poterit et nō esse ociosus
ab opere bono. Et debet imple-
re mundum suis operibus sicut
alie res continue operantur et nū-
q̄ sunt ociose. Et tenetur ope-
rari melius quo poterit sicut faci-
unt omnes alie res. Nam ex
hoc decoratur vniuersum et tot^o

ordo creaturarum quia non pro-
pter hoc habet libertatem vt non
operetur vel vt male operetur q̄
tunc haberet quod habet ad ma-
lum suum et non ad bonum suū.

Sed habet libertatem propter
hoc scilicet vt voluntarie libere et
sponte ac continue operetur et be-
ne operetur et melius quo potes-
rit operetur vt sic cum suis operi-
bus ornet et decoret vniuersum.
Quia quicquid habet homo in
quantum homo totū habet ad bo-
num suum et ad decorem. Sed
quia ratione libertatis potest ope-
rari et non operari et ē ociosus.
Et potest bene operari et male o-
perari si vult et quādo vult. Ideo
si non operetur et sit ociosus vel si
male operetur quia hoc facit ex li-
bertate et propria voluntate.

Et quia etiam in hoc ledit prop-
iam naturam et diminuit suū bo-
num et corrumpit se ipsum et fa-
cit malum voluntarie et per conse-
quens destruit et deturpat ordi-
nem rerum et armoniam rectius
vniuersi cuius ipse est principalis
pars quia non debet hoc face-
re et facit et voluntarie facit et nul-
la res inferior hoc facit. Ideo tūc
est in culpa in iniuria et offensa q̄
iniuriavit et offendit totum ordi-
nem rerum et per consequens de-
betur ei de iusticia naturali pugni-
tio pena et vituperium. Si au-

rem bene operetur et melius quo
potent operetur tunc decorat vni
uersum et ornat et facit quod de
bet quia hoc facit voluntarie et
sponte. Ideo tunc habet meri
tum et ei debetur premium et est
laudabilis et premiabilis. Et
sic quattuor sunt que sequuntur ad
opera hominis de natura sua et
non ad opera aliarum rerum sci
licet meritum et culpa premium
et pena et est tanta colligatio quod non
possunt separari. Quia primo
ad opus hominis postquam factum
est sequitur culpa vel meritum et
postea ad culpam debet sequi pe
na et ad meritum premium. Sic
igitur recoligendo opera homi
nis in quantum homo habens has
conditiones et proprietates inse
parabiles ultra aliarum rerum o
pera scilicet quod dicuntur sua et im
putantur et ex eis nascitur culpa
vel meritum et ideo debetur eis
premium vel pena. Ideo sunt lau
dabilia honorabilia vituperabilia
et in crepabilia remunerabilia vel
pugnibilia Et si sint bene facta sunt
dignissima et decorant vniuersum.

Si male facta indignissima et
pessima et deturpant vniuersum.

Et hoc totum ex vna radice
scilicet quia sunt voluntarie et ex
libertate facta.

Ecce igitur qualiter ex compa
ratione hominis ad alias res pe

nes differentiam liberi arbitrij
generatur et nascitur magna co
gnitio de homine et sciencia in quantum
homo est ex operibus que ulterius
ducent nos in magnam dei
noticiam certam et ineffabilem
ut sequitur.

Hic ostenditur qualiter co
gnitio nunc habita de homine et
de operibus eius ducit nos et fa
cit ascendere in dei cognitionem
et suarum proprietatum

Quoniam autem homo in
quantum homo est talis na
ture quod facit opera sua ra
lia ad que de natura sua sequitur
meritum vel culpa et per conse
quens eis debetur de natura pro
pria premium vel culpa siue pe
na. Et dicuntur meritoria vel
culpabilia et ideo premiabilia vel
pugnibilia et per consequens in
dicabilia vel examinabilia.

Et quod homo non potest remune
rare se ipsum vel premiare nec
natura humana potest se ipsam
remunerare nec etiam nature in
feriores homine possunt remune
rare nec premiare hominem in
quantum homo.

Ideo cum natura hominis de na

tura sua requirat remunerationē vel punitionem. Ideo necesse ē q̄ sit aliquis supra hominē maior homine qui possit premiare ⁊ remunerare hominem vel punire et corrigere ipsum secundum q̄ opera eius requirunt.

Si enim non esset aliqua natura supra naturam humanam q̄ posset remunerare ipsam nec alius quis supra hominem qui posset premiare vel punire ipsum de operibus suis sequeretur q̄ homo operaretur frustra et in vanum.

Sed quia sunt talis nature opera eius supra opera aliarum rerum q̄ sunt remunerabilia vel pugnibilia. et si nullus sit qui cor respondeat suis operibus premiando vel puniendo sequitur q̄ totum vniuersum esset frustratum ⁊ totum inordinatum quia omnia inferiora seruiunt homini et sunt propter hominem sed homo est frustra ergo totum est frustra.

Sed tamen nos videmus ad superiora q̄ omnia inferiora vsq̄ ad hominem sunt ordinata et tamē homo non ordinauit ipsa igitur sequitur q̄ etiam homo erit ordinatus vt aliquis respondeat homini sibi suam naturam aliter erit dare vacuum in vniuerso et maximū vacuum ymo totum erit vacuū q̄ opera hominis sunt vacua et vana et quia de natura sua sunt capacia premij vel punitionis. et si

eis non detur remanebūt vacua nec aliter erunt plena. Et tamen impossibile est esse vacuum et in minimis rebus et insensibilibus quia citius celum rumpetur q̄ patentur vacuum in vniuerso

Igitur quomodo erit in maximis rebus sicut sunt opera hominis inquit homo. Unde videmus in natura q̄ cuiuslibet rei cor respondet quod sibi propriū est et sibi proporcionabile et quod sibi debitū est et nulla capacitas remanet vacua sed cuiuslibet rei secundum suam naturam correspondet illud quod exigit et sibi debetur. Verbi gratia rebus visibilibus correspondet oculus ad videndum rebus audibilibus auris ad audiendum rebus odorabilibus odoratus rebus tangibilibus tactus et rebus intelligibilibus intellectus. et sic de omnibus alijs et hoc est vt omnia ista non sint frustra. Quare ergo non similiter correspondebit rebus premiabilibus premiator ad premiandum et rebus punibilibus puniens ad puniendum et rebus iudicabilibus. Iudex ad iudicandum et hoc in natura vt non sint frustra nec in vanum talia hoc non potest pati ordo vniuersi. Igitur necessario correspondebit homini iuxta opera sua aliquis premiator et punitor maior homine

Item qz opera hois imputatur
hoi et ideo si male agit ipe e i cul
pa illius mali et iam in eo est cul
pa. igitur in culpa est ho qn male
operatur et qn no facit quod de
bet facere sibi totum imputandu
est qz hz pte faciedi. n faciedi
Igit post q e i culpa alicui fit offe
sa et alicui fit iniuria q e i natura.
Igit obligat itanz ho alicui du e i
culpa ligatus et debitor factus e
quia culpa inqtum culpa de na
tura sua obligat ad pena et facit
hominem debitor naturaliter et
tot quot sunt culpe tot sut debita
tot obligationes et est impossibi
le aliter esse. Igitur naturaliter et
de iure nature remanet ho obli
gatus propter culpa sequit q q
aliquis est superior hoie cui est
obligat homo propter culpa qui
est debitor qn male operat et etiā
cum culpa no possit remoueri ni
si per venia vel q soluatur totuz
debitum pro culpa. Et cu ho no
possit dare sibi met veniam de sua
culpa nec soluere nec remittere si
bimet illud debituz pro culpa igr
necessario est aliquis superior ho
mine ad que pertinet dare venia
vel exigere debitum vel remitte
re totum. q necessario culpa hois
arguit et cōcludit deum esse. Et si
militer meritum hois arguit deū
esse. Ideo bonū argumētum est.
homo pōt peccare et male opera
ri et habere culpā. q deus est. Si

militer homo pōt bñ operari ha
bere meritū. q deus ē. Sic q ope
ra hominis inqtum ho est necess
sario cōcludūt esse aliquē maiore
supra hominem qui sit pmiator et
punitor remunerator et retribu
tor.

Quod ex operibus hois oñdi
tur q ille qui est supra hominem
pmiator et punitor est sūme po
tens sūme sapiens et sūme iust.

Et quia ad recte et debite
remunerandū et ad dēdū
cui libet operi quod fñ naturam
suam debetur. necesse est q omia
opera pōderent examinētur dis
cussiantur et recte iudicētur. aliē
esset inordinatio et cōfusio in vni
uerso qd natura no patitur qz vi
demus q nobilior est aia i corpo
re humano q in corpore asini co
quia debetur ei et alteri nō. Et qz
opa hois sunt magis vel min⁹ re
munerabilia et magis vel minus
pneuabilia fñ q cū maiori com
placencia et voluntate vel mino
ri fuerūt facta. Et fñ maiore vel
minorem cognitionē etia sut ma
gis vel minus bona vel mala.

Ideo necesse est q ille qui debet
pmiare vel punire cognoscat et
discutiat et discernat oia opera ho
minis et ponderet vt nullomodo
possit falli et vt recte et infallibili
ter iudicet quod debetur cui libz
et quantum et quale vt recte oia
sint pportionata et in natura nē

hil sit in ordinatū quod esset si qd
libet opus hoīs nō haberet quod
sibi debetur. et ideo necesse est q
habeat plenā cognitionē et īfali-
biles de oībus operibus hūanis
et plenā sciam et per pñs necesse
est q cognoscat et videat perfectis-
sime opera totius humane natu-
re. Et ideo oportet q videat oīs
cogitationes oīa verba et oīa ope-
ra exteriora et interiora iō homī.
Et q opus hoīs est magis vī mi-
nus remunerabile vel punibile
scdm latentem intentionē et volū-
tatem per quā fit necesse est q il-
le qui est pmiator et punitor vide-
at clarissime et discernat oīs in-
tenciones et voluntates occulta
omnium hoīm aliter esset impossi-
bile q posset remunerare recte vī
punire aliquod op^{us} hoīs q totū
oritur ab intencione et volūte.
et ibi est radix totius remuneratō-
nis vel punitionis. Et q oīs ho-
mines qui simul viuūt simul ope-
rantur. Ideo necesse est q siml^{iter} et
semel videat oīa opera oīm hoīm
viuentiu ymo etiā omnū homi-
num pteritoz et necesse est q ni-
hil obliuiscatur s; oīa retineat in
memoria vt nō sit aliquod opus
mīmū qn habeat quod ei debet
Cogitemus g quid esset cognosce-
re et videre clarissime et certissime
simul oīa opera oīs cogitationes
vnius hoīs tm a principio sue dis-
cretionis vsq; ad finē vite sue. sed

plus esset duoz et plus triū et pl^{us}
decem millium. Sed cogitemus
oīs hoīs simul qui fuerint sunt et
erunt et oīs cogitationes oīa ver-
ba oīa opera cuiusq; quid et quā-
tum erit simul oīa discernere et di-
scutere et iudicare et cognoscere
quid et quātum et quale debetur
cui libet. Ecce ergo bñ possum^{us} cō-
cludere de scia et sapientia illius
qui est supra hoīm q necesse est
q nō habeat mēsurā nec terminū
Est ergo sūme sapiens sūme sciēs
sūme cognoscēs et clarissime oīa
videns. Oīa ergo nuda et aperta
sūt oculis ei^{us} et nihil est inuisibile
in cōspectu eius. Est ergo iudex
sapientissim^{us} et scientific^{us} et nuls-
lomodo fallibilis. Et ita necesse ē
esse vt hoc pbāt arguūt et exigūt
de natura sua opera hoīs in q^{uā}
hō est. vide g sciam dei infinitaz
latissimā, pfundissimā et tantā sci-
enciam requirūt opera hoīs in q^{uā}
tum homo est vt recte remuner-
etur et premiatur.

Quod etiam est summe potēs

Et q ad remunerēdū et pu-
niendū non sufficit scia nec
sapientia et rectū iudiciū ymo
requiritur potencia vt possit de fa-
cto dare et retribuere cui libet qd
ei debetur et punire qd libet opus
iuxta suā exigenciā et fm q ei de-
betur per quā po tenciā possit da-
re execucionē per rectū iudiciū
qd iudicatū est. Et q opera hoīs

et totius hūane nature sūt quasi infinita nūo et diuersa ⁊ requirūt de natura sua maiores vel minores retribuciones et penas et punitiones sūm q̄ opera sunt magis vel min⁹ bona vel mala. Et sūm q̄ homines sunt maiores vel minores. Ideo necesse est q̄ ille qui est supra hoīem nō solū oīa videat ⁊ cognoscat et recte iudicet s; etiā q̄ habeat omnē potēciā ad plenissime et potentissime remunerandum ⁊ puniendū vt nihil per defectū potēcie remaneat impunitum nec iremuneratū q̄ alit̄ vnū uersum esset inordinatū ⁊ ess; vacuitas in rebus q̄ nō oīa haberēt quod eis debetur qd fieri nō pōt nec natura patitur. Est ḡ summe potēs remunerator et punitor et talem exigūt opera hoīs inq̄tūz bō est cui nihil possit resistere.

Quod etiā est summe iustus.

Via etiā nō sufficit habere scienciam et sapienciaz ad recte iudicandum et discernendū et potēciam ad potenter remunerandum et puniendum nisi cū hoc habeat etiā bonā voluntatem ad hoc recte volendum et p̄ consequens oportet q̄ habeat sūmam et rectissimam iusticiam et q̄ velit iustissime et eq̄issime dare cuilibet quod sibi debetur nec sit acceptor personarum sed retribuat et puniat sūm mīta ⁊ culpas vt nullum opus bonūz relinquat

absq; remuneratione et nullū malum opus relinquat absq; punitione debita ne vnūuersum remaneat in ordinatum quod fieri nō potest. et ideo necesse est q̄ habeat iusticiam, inflexibilem inuariabilem et in cōmutabilem alter ordo vnūuersi periret quod fieri nō potest. Recoligentes ergo dicamus quia hō inq̄tūm hō est h; liberum arbitriūz per quod potest voluntarie bene vel male operari. Ideo opera sua sunt meritoria vel punibilia et ideo sunt iudicabilia examinabilia et discussibilia. Et ideo necessario corresponder eis et homini inq̄tūm homo alius quis in natura premiato vel punitor et iudex summe potens sūme sciens et summe iust⁹ qui possit sciat et velit remunerare et punire qui non possit falli nec corrūpi nec vinci et per p̄s nullomō indigens aliter homo non esset hoc quod est quia hoc exigit natura hominis inq̄tūm homo est. Ideo si homo est. ita necesse est nec aliter ordo vniuersalis rerum non haberet complementū ymotū esset frustra q̄ hoc clamat tota natura hoc clamat opera hominis bona et mala.

Quod necesse est q̄ sit vnus et idem et non plures qui sit punitor premiator et iudex principalis etc.

Et quia opera hoīs sunt remuneranda et puniēda et hoc ex vna et eadē radice scz qz pcedunt ex libero arbitrio quod est vni⁹ et eiusdē nature in oībus hoīnibus. Etiam oīa opera debēt recte remunerari vel puniri et nulum dē relinqui. Et qz si esset plures principales remuneratores et punitores et iudices esset cōfusio et inordinatio maxima in remunerādo et puniēdo et opera hoīminum nō possent recte premiari nec puniri nec iudicari nec etiā ri. vnde oportet qd tantā potēciam haberet vnus sicut alius sciēciam tanam et tantam iusticiā et volūtātē. Et quod vn⁹ sciret alē sciret et sēper essent cōcordes. Et hoc nō potest esse ymo repugnat nature plures tales esse quia si essent equales et quilibet haberet potestatem distinctam ab alio et sciēciam et voluntatem possent esse discordes vel esset superfluitas in natura et sic humana opēra nō possent habere debitam remunerationē vel punitiōē. Si ergo opera hominis inq̄tū hō requirunt vnum tm̄ et eundē remuneratōrē punitōrē et iudicē qā aliter impossibile esset qd haberēt quod eis debetur et vniuersū esset inordinatum nec posset stare. Et etiam quia liberū arbitriū ē eiusdem et vni⁹ nature in oībus hoīminib⁹ quod est radix remunera-

cionis et punitionis iō requirit tm̄ vnum et eundē pmiatōrē et remuneratōrē et iudicē et n̄ plures.

Quod principalis remuneratio hoīs inq̄tū homo et punitiō est intellectualis et spūalis inuisibilis et non corporalis.

Quoniam autē opera hoīs sūt remunerabilia vel punibilia propter liberū arbitriū qd est causa et radix remunerationis et punitiōis. Et cū homo sit hō propter liberū arbitriū et per hoc separatur ab brutis sequit^r qd cū liberū arbitriū sit intellectuāle spūale inuisibile et nullomō corporale nec sensibile nec visibile. sequit^r qd pncipalis remuneratio hoīs inq̄tū hō est intellectualis spūalis et inuisibilis quia remuneratio correspōdet radici remunerationis. Non em̄ esset proportionata nec cōueniens nec recta nec debita nec iusta remuneratio corporalis post qd tota radix. vnde oritur meritū est spūalis nec esset remunerare dare aliquid corporale quia nulum coporale potest equiparari rei intellectuāli et spūali nec oēs res corporales possent remunerare vnum op⁹ hoīs inq̄tū homo ē si sit remunerabile. Si ḡ opus hominis inq̄tū hō est requirit^r o natura sua remunerationē intellectuālem et spūalem et similiter est de punitione et pena hoīs inq̄tum homo est. Et sua principalis pun-

nitio est spūalis et intellectualis et nō corporalis. Et qz remuneratio d3 recipi ab hoiez esse in hoie et nō extra hoiez. Jō necesse est qz remuneratio hois inq̄tū hō est recipiat in libero arbitrio aquo orit meritū et sic necesse est qz in libero arbitrio sit capacitas ad p̄mū et ad punitionē. Et iō cū libez arbitriū p̄prehendat intellectū et voluntatē sequit qz principal' remuneratio vel pugnatio hois inq̄tūz hō est in ipā voluntate et intellectu. Et per p̄ns tota capacitas p̄mij vel pene. ḡ totū quod debet hoi i q̄tū homo ē ex suis opibus et est bonū et remuneratō voluntat' et intellect' vel malū et pugnatio voluntatis et intellect'. Sequit ḡ qz principale bonū hois inq̄tū hō est bonum intellect' et voluntatis. Et p̄ p̄ns principale malū hois inq̄tū hō est. est malū intellect' et voluntatis. Et ex inde sequit qz diuicie et thesauri hois inq̄tū hō est sunt intellectuales spūales et inuisibiles et nō sensibiles per aliquē sensum corporālē. Et etiā sequit qz regnum hominū est intellectuale et nō corporale et qz libez arbitriū abstrahit a loco et tpe et nō subicitur eis de natura sua nec est locale nec tpale. Sequit etiā qz bonum hois inq̄tū hō est nō est locale nec tpale. Nec diuicie hois sunt locales nec tpales. Ideo sūt extra locū et extra tpūs. Et iō seq̄

tur qz nō trāseunt nec fluūt a p̄nti in p̄teritū sed semp manēt i eod' statu et iō sunt eterne et in mutabiles in variables in corruptibiles et fixe. Et ex inde sequitur qz bonū hois inq̄tū homo est nō cōsistit in aliquo qd sit cōe hoibus et bestiis et iō nō consistit in aliqua re que possit videri oculis corporalibus nec audiri neq̄tāgi gustari nec odorari nec ymaginari nec in aliqua re lōga lata p̄funda nec extensa extensione corporali. et p̄ p̄ns bonū hois nō consistit in aliqua dilectione corporali. Et similiter dicendū est de malo hois. Sic igitur cōsiderantes dicam' qz principalis remuneratio hois inq̄tū hō est et suū malū principale nō cōsistit in aliquo qd sit cōmune hoibus et bestiis. Ideo malum hois inq̄tū hō est nō ē p̄ncipaliter in aliqua re sensibili per aliquē sensum corporis et per p̄ns nō est principaliter i pena corporali. Sic igitur p̄cludentes dicamus qz principalis remuneratio hois inq̄tūz hō est et etiā punizio est intellectual' spūalis inuisibilis et nō corporalis nec per aliquem sensū corporis ap̄p̄hensibilis qz quale est libez arbitriū necesse est qz sit talis remuneratio et pugnatio eius.

Quod per predicta ois hō pōt certitudinaliter cognoscere quaz legem debet tenere,

Et quia remuneratio principalis hominis in quantum homo est est intellectualis spiritualis in visibilis et nullomodo corporalis nec visibilis ut iam probatum est. Sequitur necessario quod omnis lex seu secta que ponit principale bonum hominis et principale eius remunerationem in rebus corporalibus visibilibus sensibilibus per aliquem sensum est mendosa falsa deceptuosa et est contra hominem in quantum homo est. Et quod tales homines tenentes tale sectam seu legem sunt decepti et querunt vanitatem et mendacium et omnes sunt perditum. Et ideo quicumque talis legem vel sectam inchoauit ipse fuit deceptus in seipso et deceptor aliorum mendax dolosus et fraudulentus. Et per oppositum possumus concludere quod illa lex que ponit principale bonum hominis et principalem eius remunerationem in rebus intellectualibus spiritualibus inuisibilibus incorruptibilibus et eternis et que magis elongatur a rebus corporalibus et delectationibus corporis est verissima sanctissima purissima et est lex que est hominis in quantum homo est. Et ideo sequitur quod omnes homines talem legem habentes sunt in veritate et tendunt ad verum bonum ad veras diuitias ad veros thesauros hominis in quantum homo est. Et ideo sequitur quod ille qui talem legem fundauit et instituit quod fuit verus sanctus perfectus sine dolo sine fraude diligens bonum hominis in quantum homo est et cognoscit

verum bonum ipsius. Et hoc sequitur quod omnis homo potest certitudinaliter cognoscere et discernere quam legem debet tenere et in qua debet vivere.

Quod opera hominis non statim dum fuerunt facta punit vel remuneratur deus sed expectat.

Noniam quid ex libero arbitrio tamquam a radice omnis meritum vel culpa et ex merito sequitur premium et remuneratio. et ex culpa pena et punitio si tollatur libere arbitrium tollitur meritum et culpa premium et pena. Loquor autem de homine in quantum homo est. Et quia totum bonum hominis in quantum homo est est habere meritum et totum malum hominis habere culpas quod ex meritis premium nascitur et ex culpis pena. Ideo quanto homo plus habet merita tanto magis crescit bonum suum et debetur maius bonum. Et ideo sequitur quod non statim dum bonum opus factum est remuneratio est sed finalis remuneratio quod tunc amplius homo non posset habere alia merita si esset facta remuneratio finalis. Et ideo quod homo potest continue mereri et merita cum mulare debet expectari remuneratio totalis omnium meritorum usque in finem ut simul remuneretur de omnibus et recipiat totum premium in summa. Et sic natura hominis non exigit sua merita premiari usque in finem immo non esset bonum hominis si statim remuneraretur quod tunc amplius non posset mereri. Rursum etiam quod si statim homo dum

habet culpā puniretur finali punitione et pena sibi debita et statim fieret excusio et iudiciū. iam esset p̄ditus totaliter et cōdēpnatus et ampli⁹ nō posset reparari nec restaurari. Et q̄ hō q̄ diu uiuit est p̄uertibilis de malo in bonum et ecōtra ex p̄te liberi arbitrii et si male operat⁹ est p̄t cognoscere culpā et malū suū et reuocari ad bonū et hoc nō ē impossibile Ideo expectād⁹ est si p̄uertatur ad bene opandū et relinquat malam viā. Et hāt exigit expectatio nē naturā liberi arbitrii ipsi⁹ hoīs nō ex merito q̄ ei nō debetur ex merito sed solū punitio ymo citi⁹ pena debetur s̄ ex eo q̄ mutari et cōuerti p̄t et iō necesse est punitorē et iudicē eē sūme misericordem ad expectand⁹ vt nō statim iudicet et puniat s̄m̄ finalē sentēciā q̄ melius est hoīez saluari q̄ perdi. Sic igitur natura hoīs ex parte liberi arbitrii exigit talē remuneratōrē et punitōrē et iudicē qui neq̄ statim remuneret neq̄ statim puniat s̄ semp respiciat ad bonum hoīs et per p̄ns q̄ sit sūme misericors ad expectandū et ad parcend⁹ homini si velit relinquere malum et facere bonum.

Quod ex operibus hominis ostenditur duas esse principales ciuitates et perpetuas habitationes hominis scilicet paradysus

et infernus

Um autem omnes homines sint eiusdē nature et cōueniāt i libero arbitrio tñ quia liberum arbitriū potest tēdere ire per duas vias et duo itinera p̄ria et opposita adinuicem quia potest ire per viam meriti bene operando et per viā culpe male operando et occiosus existendo et q̄ culpa et meritum sunt vie repugnantes adinuicem nec possunt simul esse in eodem. Et exinde sequitur q̄ homines possunt diuidi et separari adinuicem et esse contrarij et inimici inter se quia q̄dem possunt ire per viam meriti quidem per viam culpe. Et q̄a non sunt nisi iste due vie in hominibus et sunt contrarie. ideo tota natura humana non potest diuidi nisi in duas partes que sunt inuicem repugnantes et i duas cōgregationes. Et q̄ pars hominum qui ambulant per viam culpe et operum puniendorum contrariatur et inimicatur q̄tū potest alteri parti homini qui ambulat per viam meriti et operum remuneratōrē. Et ideo necesse ē q̄ iste due partes adinuicem finaliter et p̄petue sep̄entur tanta sepatiōe et elongatione et distancia quā non possit maior esse. vt sicut elongātur adinuicem per voluntates et per culpam et meritum tanta

hB

elōgatione qua nō pōt esse maior
ita elongentur inter se distācia lo
cali tanta qua nō possit esse maior
Et talis separatio debet eis ex p
pria volūtate et ex suis operibus
nec esset pueniēs remuneratio ni
si fieret ista separatio localis quia
malis debetur sepatio a bonis et
bonis amalis debet etiam sepa
ratio. Et iō deus qui est pmiator
et rectissim⁹ iudex debet finaliter
sperare istas duas partes hoim
adinuicē maiori separatiōe q̄ pos
sit fieri in rebus. et iō qz maior se
paratio localis que possit esse est.
q̄ vna pars ponatur sup̄ celos ⁊
super oia loca. Et alia pars pona
tur i medio terre. vñ circōferēcia
et centū sūme distāt. Et iō qz me
dium terre est centū mundū. Jō
ibi dōz habitare vna pars. Et alia
pars hoim debet poni sup̄ circū
ferenciam celi vltimi ⁊ ibid⁹ habi
tare perpetuo. Et pars maloꝝ in
cētro terre seu in medio. Et talis
habitatio conuenit vterqz parti
ex ppria natura. Item qz remu
neratio bonoꝝ opeꝝ et pugnatio
maloꝝ debet fieri in distinctis lo
cis et cōgruis. Jō debēt esse due
habitationes et due ciuitates se
parate et opposite et sic de⁹ qui ē
premiator et pugnitor rectissim⁹
debet habere duo loca distincta ⁊
summe opposita vnū in quo fiat
remuneratio pmiandoꝝ et aliuz
puniendoꝝ. Sic igit̄ ex operib⁹

hoim⁹ pcludere possum⁹ duas
esse principales et ppetuas habi
tationes hoim adinuicē oppoli
tas et sūme distantes localit̄ qua
rum vnaz paradisi nūcupatur ⁊
alia inferi⁹ quaz vna est in qua
nō est nisi puruz vez bonū hois
in quantū hō est. Et in alia nō ē
nisi malū et vez maluz hois. In
vna sola pmiatio bonoꝝ operuz.
In alia sola pena et pugnatio ma
loꝝ operum. Et sic tria laca rea
liter distincta possum⁹ pcludere
in effabiliter scz vnū qui est loc⁹
bñ operādi et habendi merita vñ
male operādi et hñdi vel acquis
rendi culpas et talis loc⁹ ē i quo
nunc sum⁹ in quo nūc acquirim⁹
merita et culpas. Alia duo loca
sūt remuneratiōis et pugnatiōis
que dicta sunt quoz vn⁹ est altis
simus scz loc⁹ remunerationis ⁊
alius infim⁹ et pfundissim⁹ scilz
pugnitionis. Et inter ista duo lo
ca est medius scz bñ vñ male ope
randi de loco aut̄ purgatiōis ali
bi dicatur sz sufficit nūc ostendit̄
se que dicta sunt.

Quod ex operibus hois etia⁹
in q̄tum hō ostenditur imortalis
tas et ppetuitas liberi arbitrij.

Et qz ex operibus hois in q̄
tum hō est nascitur culpa
vel meritū quib⁹ debetur pena vñ
premiū. Et cū hō q̄diu vinit acq
rit merita vel culpas ⁊ de illis nō
recipiat debitā remunerationem

nec punitiōez dū viuit. Et ordo v
niuerſi nō patitur q̄ aliqd q̄tum
cūq̄ modicū remaneat impunitū
vel in remuneratū. ideo necesse ē
dū homo morit̄ q̄ remaneat libe
rū arbitriū quod fuit radix mīto
ruz et culpaz vt recipiat debitaz
et rectā retributiōez vel pugnitiōē
quod fieri nō posset ſi poſt mortē
nō remaneret liberū arbitriū vñ
cū culpa remaneat poſt mortē ho
mis et etiā meritū necesse est q̄ re
maneat liberū arbitriū in quo ē
culpa vel meritū et cui debetur pu
nicio vel p̄miatio et in quo est ca
pacitas p̄mii vel punicionis. Itē
etiā quia meritū pōt eſſe perpetu
um et etiā culpa perpetua quia
rādū durat aliquid donec eſt de
ſtructū. Sed nulla res deſtruitur
niſi per ſuū oppoſitū ergo meri
tū nō poteſt deſtrui niſi p̄ culpā
nec culpa niſi p̄ meritū cō ſunt op
poſita. dū em̄ meritū recipit p̄mi
um tūc nō deſtruit̄ meritū ymo
manet ſz ſolū complet et ſūt duo
ſemper et vñum correſpōdet alte
ri et vñū pficit aliud. Et ſicut for
ma perfecit materiā complet et fa
ciat. Ita premiū perfecit meritū
complet et faciat. Et ſicut maſſa
nō deſtruitur dum recipit formā
. Ita meritum non deſtruitur dū
recipit premium ergo ſequitur qd
meritum hominis inquātum ho
mo eſt ſemper eſt perpetuū quā
tum eſt de ſe nec poteſt deſtrui ni

ſi per culpā. Sz culpa nō poteſt
eſſe q̄diu meritū eſt et meritum
ſemper eſt dū eſt p̄iunctum cū pre
mio qz vbi eſt premiū nulla culpa
pōt eſſe. q̄ ſequitur q̄ meritū pōt
eſſe perpetuū et per p̄ns liberum
arbitrium in quo eſt meritū. Si
militer qz culpa nō pōt deſtrui ni
ſi per meritū qz pugnitiō nō de
ſtruit culpā nec delet ymo eaz cō
plet et pficit qz pena ei debetur
et hoc eſt ſuū cōplemētum. Ideo
dū culpa recipit debitā punitiō
nem n̄ deſtruitur ymo manet et ē
iuncta cū ſua forma et ſuo p̄plemē
to. Bare em̄ debitā penam nō eſt
deſtruire culpā qz culpa et puni
tio concordant et conueniunt ita
qz nō poſſunt magis p̄cordare. q̄
vñū nō poteſt deſtruire aliud.
Culpa em̄ nō deletur niſi per ve
niam et venia non datur niſi me
renti eam. Et null⁹ meretur veni
am q̄diu imputatur ei culpa Et
ſemper imputatur donec p̄ con
trarium expellatur. Ita qz ſicut
generata eſt culpa volendo et vo
luntarie intrauit et libere cū p̄pla
cencia. Ita nolendo et diſplicen
do libere et voluntarie expellat̄
et odio habeatur et tunc meretur
veniam. Aliter ſemper manet cul
pa et ei imputatur. Et ideo culpa
poteſt eſſe perpetua maxime q̄a
poſt mortem nō poteſt deleri et p̄
p̄ns libez arbitrium eſt perpe
tuū. Item punitiō manet q̄diu
g iij

culpa manet quia punicio nō destruit culpam s; punicio nō pōt esse sine illo qui punit. ergo si punicio potest esse perpetua et liberū arbitriū potest esse perpetuū quod punit. Sicut autē dolor que est sequella infirmitatis maneret q̄diu manet infirmitas. Ita punicio et pena que est dolor et sequella culpe manebit q̄diu culpa manebit. Et simile iudiciū est de merito et premio quia q̄diu manebit premiū tādiu manebit meritū s; meritum potest semp manere q; nō destruitur nisi per culpā. S; si premium semper manet ergo sepe manet ille qui est premiatus q; premiū nō pōt esse sic premiatus et hoc est liberū arbitriū igitur liberum arbitriū semper potest manere quod semper manet est perpetuū et natura sua est talis. Ecce igitur quomodo liberum arbitriū bene operatur et male operatur vel octiosum ē. et exinde generatur meritum vel culpa in eo exinde sequitur premium vel punicio in eo. Et sic necesse est liberum arbitriū in eternum manere premium vel punitum et esse in premio vel in pena neq; est dare aliam viam mediam per quam possit ambulare neq; fugere. Ecce igitur qualiter ex operibus hominis in quantum homo ē. ostenditur clarissime liberū arbitriū immortalitas et perpetuitas et

per consequens sequitur quod intellectus et voluntas sunt immortales et perpetui quia constituti sunt liberum arbitrium et per consequens anima hominis est immortalis et perpetua et manet in eternum et sine fine mortuo corpore. Tractare autem de modo et forma et qualitate premium et penarum et de forma iudicandi in speciali. nō est presentis intentionis sed sufficit generaliter ostendere ea que dicta sunt de homine et de deo. Ostensum igitur est qualiter comparando hominem ad alias res per dīam generalē liberū arbitrii nascitur vera et magna cognitio de homine et de operibus eius que ducit nos in cognitionē dei ineffabilem ac ineffabilem. et p̄pinq̄. Et in ista differenciā generali liberū arbitrii. sū datur tota cognitio in generali de homine in q̄tū hō est Optimum ergo ē se exercitare in ista comparatione per differentiā gēnāles.

Sequitur de comparatiōe hominis ad alias res triū graduum inferiorior penes dīam spālem et modū differēdi singulārē nulli rei inferiori cōicatum et est vltima et finalis comparatiō in qua completur sciencia de homine.

Ostēdictū est de comparatiōe hominis ad alias res penes dīas et modū dīandi gēnālē q̄ erat p̄ma pars istius comparatiōis ex qua comparatione oportet est magnus fructus

Huc restat considerare secundam par-
tem istius comparationis que est de com-
paratione hominis ad alias res penes
divinam et modum differendi spiritalem
et singularem. Et ista est finalis et
ultima comparatio de qua extrahi-
tur ultimus fructus et finalis et totum
complementum hominis et completa noti-
cia de homine. Prima enim divina
et primum modus differendi ignalis
et communis fuit per habere. et iste mo-
dus convenit omnibus rebus et omnibus
gradibus quia quilibet gradus differt
ab alio quia habet aliquam dignitatem su-
per alium. Et infra eundem gradum si-
militer una res differt ab alia quia
habet aliquam naturam aliquam perfe-
ctionem quam non habet alia et talis modus
differendi convenit non solum homi-
ni omnibus rebus. Sicut enim homo
habet dignitatem super alias res ita
dicimus quod una res habet maiorem di-
gnitatem in natura quam alia et ideo
differt ab illa ut animalia quam arbores
et arbores quam lapides aurum quam ar-
gentum. Ignis quam aqua sol quam lu-
na rosa quam virtutis. Sed est unus
alius modus ordinis spiritualis qui solum
convenit homini per quem modum spiri-
talem et singulariter differt homo ab om-
nibus aliis. Et iste modus non est per
habere sed per cognoscere se habere.
Omnes enim res inferiores homines
habent suas dignitates suas naturas
suas perfectiones suas proprietates
et suos decores et eos acceperunt
a suo conditore et una res habet

plusquam alia et est nobilior quam alia sed
tamen quous habent non cognos-
cunt se habere nec possunt cognos-
cere se habere nec habent cum quo
possint hoc facere. acceperunt ergo
hoc a conditore. Nulla igitur res
inferior homini potest cognoscere se illud
habere quod habet nec tamen valere
re quantum valet nec cognoscit se esse
in illo gradu in quo est nec in illa
dignitate in qua est ut animalia non
cognoscunt quid et quantum habent et
acceperunt plusquam arbores nec quan-
tum valet id quod habent nec cognos-
cunt quid et quantum habent arbores
nec alia inferiora similiter
nec arbores cognoscunt quid ha-
bent nec quantum acceperunt plus
quam lapides et elementa et sic de aliis.
Sed solus homo hoc specia-
liter et singulariter habet et accepit
a suo conditore quod non solum habet
dignitates et excellenciam super omnia
alia immo habet et accepit cum quo
possit se cognoscere et habere talem
dignitatem accepit enim homo non so-
lum maiorem dignitatem quam alie
res sed etiam cum quo cognosceret se
habere et accepisse plus et maiorem di-
gnitatem quam alie creature. Et ac-
cepit et habet cum quo potest co-
gnoscere quicquid habent et acceperunt
alie creature et quantum et in quo
gradu sunt et quantum valent et illud quod
acceperunt et habet cum quo cognosce-
re potest quod est et quantum habet
homo quam alie creature non habent
giii

nec acceperunt hanc excellenciā
 q̄ possunt cognoscere se habere et
 accepisse hoc qđ hñt et cognoscit
 qđ ip̄e solus h̄z et accepit hoc. Co-
 gnoscit ḡ hō se esse hoīem ratio
 nalem et vtentem rōe et se habere
 libez arbitriū et cognoscit aīalia
 bruta esse hoc qđ sunt et esse irra-
 tionabilia. Et cognoscit arbores
 esse nō sentiētes nec intelligētes.
 Et cognoscit qđ lapides s̄ lapides
 nō viuētes nec sentiētes nec intelli-
 gentes. Accepit em̄ hō solus cuz
 quo pōt cognoscere discernere et
 iudicare qđ res que sunt et existūt
 sunt meliores q̄ que nō sunt et qđ
 res viuentes sunt meliores digni-
 ores et nobiliores q̄ nō viuentes
 et res sentiētes q̄ nō sentiētes
 et res intelligentes q̄ nō intelli-
 gentes. et res immortales q̄ mor-
 tales

Quod in ista differēcia et mō
 differēdi continētur quinq; gra-
 dus adinuicem ordinati.

Et aut dicta dīa hominis ad
 alias res magis clare vide-
 atur. Considerabim⁹ quique gra-
 dus ordinatos inter se. qui conti-
 nentur in p̄dicto modo differēdi
 vel sunt colligati cū eo. Prim⁹ ḡ-
 dus est habere scz habere aliquā
 perfectionem vt habere esse vl' vi-
 uere etc. scđus grad⁹ ē cognosce-
 re se habere et cognoscere etiā qđ
 alia hñt. tertius ḡdus ē cognosce-
 re qđ a se ip̄o nō h̄z hoc qđ h̄z sed

ab alio accepit s̄ qđ h̄z et qđ alie
 res nō hñt a se ip̄is nec ab ip̄o ho-
 mine sed a deo illud hñt qđ hñt.
 quartus gradus ē posse querere
 et inuenire et cognoscere illum a
 quo accepit hoc qđ habz et a quo
 alie res acceperunt hoc qđ hñt.
 quintus grad⁹ est posse tenere il-
 lum a quo accepit dū inuent⁹ fu-
 erit et regratiari illi indefinēter et
 posse habitare cū eo inseparabiliter

Primū gradū hñt oīa que sunt
 scz habere qz quelibet res dicitur
 habere hoc qđ h̄z scz suaz p̄fectō-
 nem et suam proprietatē. Alios
 aut quattuor gradus solus hō in
 mundo scz cognoscere se habere et
 cognoscere se accepisse et posse q̄-
 rere et inuenire illum a quo h̄z et
 ip̄m cognoscere et inuentū posse
 tenere et illi regratiari.

Quod solus homo pōt gaude-
 re de hijs que sunt et alie res nō
 possunt.

Utd aut valet quid prodest
 quid p̄ficit alicui rei habere
 re dignitatē nobilitatē superiori-
 tatē et excellenciā. Et habere no-
 biliozem naturam q̄ alie res et qđ
 nō cognoscat se habere. Quid p̄-
 dest habere thesaurum infinitū
 et nescire nec cognoscere se
 habere quale gaudium quale le-
 titiam dat certe nullā ac si nō ha-
 beret. hoc aut est in oībus q̄ sunt
 infra hoīem. Que gloria quale
 gaudiū qualis leticia est aque qđ

fit nobilioꝝ q̄ terra. Et igni q̄ sit nobilioꝝ q̄ alia elemēta. Soli q̄ sit nobilioꝝ q̄ alia corpora celiſtia. Et roſe q̄ ſit pulcherrima floꝝ. Et auro q̄ ſi nobiliuſ metaloꝝ. Et arboribꝫ q̄ ſint nobilioꝝes q̄ elemēta. Et aialibus q̄ ſint nobilioꝝa q̄ ſint arboꝝes. Certe nulluſ gaudiū nulla leticia et nulla glia eſt eis. et cā eſt q̄ nō cognoscunt nec ſciunt ſe habere talē naturam pulchram et talem dignitatē nec cognoscūt q̄ alia inferiora ſit mīnꝫ digna. Ergo gaudiū oriꝫ ex hꝫ q̄ aliqua reſ cognoscit et ſcit ſe habere id quod hꝫ et nō ex hoc q̄ hꝫ tñ. Sꝫ ex hoc q̄ alie reſ hñt Quid ḡ pficeret hoī habere tam dignitatē et excellenciā ſup omneſ alias reſ et habere dignitatem liberi arbitrij et nō cognoscere nec ſcire ſe habere q̄le gaudiū qualis gloria cēt tunc nīlla. Ecce iam hic incipit gloria hoīſ et gaudiū leticia et bonū. q̄ cognoscit ſe habere. ſed adhuc non ſufficit et modicū pficit cognoscere et ſcire ſe habere niſi cognoscat et ſciat a quo hꝫ et q̄ a ſe ipſo non hꝫ ſed ab alio accepit. Et adhuc nō ſufficit cognoscere ſe accepiſſe ab alio et q̄ a ſe ipſo nō hꝫ niſi poſſit querere inuenire et cognoscere illum a quo hꝫ. Nec adhuc ſufficit inuenire et cognoscere illum a quo hꝫ niſi poſſit illū tenere firmiter dum inuenit et illum ama-

re et illi regraciari. Iſta autē omnia ſolus hꝫ homo in vniuerſo ſolus homo accepit et nulla alia reſ. accepit inferior. hō igitur hꝫ et cognoscit et ſcit ſe habere cognoscit ſe accepiſſe et pōt inuenire et cognoscere illū a quo accepit et illi regraciari. Ecce igitur qualiter oīa iſta ſūt ordinata adinuicē et vñ nō valet ſine alio et qualiter hō hꝫ oīa pro ſe et pro alijs et q̄ non ſoluz cognoscit ſe habere ymo cognoscit alias reſ habere hoc q̄ hñt. Et nō ſolū cognoscit ſe accepiſſe ab alio et a ſe ipſo nō habere ymo cognoscit alias reſ accepiſſe ſe ab alio hoc quod hñt et nō a ſe ipſis nec ab ipſo hoīe et ppter hoc ſequitur q̄ ſolus hō pōt gaudere de bono q̄ hꝫ in q̄tuz hꝫ. Et alie reſ nō poſſunt gaudere de hijs q̄ habent inquātū hñt q̄ eis deſſiciunt quattuor gradus ex quibus naſcitur gaudiū et leticia.

Quod per iſtam dīaſ hoīſ ab alijs rebus manifeſtatur et oñdītur debitum de iure nature et vera obligatio naturalis indebilis qua ſolus hō in vniuerſo deo naturaliter eſt obligatus et primo tam p ſe q̄ p omnibꝫ creaturis

Uoniam autē dictum eſt q̄ habere et nō cognoscere ſe habere nullum gaudiū generat rei hñti nec eſt aliqua gloria. Et cum cōditor et creator omniū deus dederit oībus creaturis infe-

rioribus hoie esse et nobile esse et
vni plus alteri min⁹ et tñ nulli
earum dedit cū quo possit cogno
scere se habere illud quod hz nec
dedit eis cū quo possint cognosce
re se accepisse quod hñt vel illuz
a quo hñt nec cū quo possent ei
regratiari sol⁹ aut hō in vniuer
so hz hoc et accepit q̄ pōt cogno
scere se habere et accepisse et co
gnoscere illū a quo hz et illi regra
tari. Et ideo querendū et inuesti
gandum est quale signū est hoc
quid significat quid ē arguendū ex
hoc q̄ scz soli hōi hoc datū sit ex
nō alijs creaturis. Et verissime di
cere possum⁹ q̄ hoc ē signū veris
simū et argumentū in salibile q̄
ipse creator deus n̄ fecit alias crea
turas inferiores propter se ipsas
nec ppter bonum earū sed oīa or
dinavit et fecit ppter hoīem et p
pter bonū hoīs et ppter utilitatē
eius vel ppter seruiciū vel neces
sitatē vel solaciū et gaudiū ho
minis vel ppter doctrinam. Et
q̄cquid deus dedit creaturis de
dit ppter hoīem et quicquid hñt
et acceperūt creature inferiores
a creatore totū hñt et ceceperunt
propter hoīem et nō ppter se ip
sas quid em̄ pficit eis habere qd
hñt qz nesciunt se habere. Et exin
de apparet q̄ creature inferiores
sūt colligate cū hoīe qz quod eis
deficit hō hz pro ipsis qz ipse hō
potest cognoscere se habere id qd

habet et etiā qd hñt alie crea
ture et q̄tū hñt et iō qz solus hō
hoc accepit pro oibus q̄ oīa faci
unt cū ipso vnum corp⁹ vñā ciuit
tatem vñū regnū vbi ipse hō est
caput et rex. Cum em̄ om̄s creatu
re inferiores et ipse hō acceperint
quicquid hñt ab vno et eodez so
li hōi datū est vt possit cognosce
re se ipz et quicquid ipse accepit
quid alia hñt et acceperūt. Et cū
solus ipse pōt cognoscere illū qui
dedit et illi regratiari. Signū ve
rissimū est q̄ hōi data sunt oīa et
oīa sunt vñū cū hoīe et ideo solus
homo dicitur accepisse pprie et
alie creature nō dicūtur pprie ac
cepisse qz n̄ p eis sz pro hoīe acce
perunt illud qd acceperūt qz si p
ipsis accepissent haberent cū quo
cognoscerent se habere et accepis
se et possent illū cognoscere a quo
acceperunt et illi regratiari sicut
homo pōt. Sic q̄ tu sol⁹ homo ac
cepisti quicquid habes in te ipso
et accepisti quicquid habent alie
creature qz alie nihil acceperunt
p se ipsis sz p te qz q̄cqd eis datū
est pro te datū est. q̄ tu solus hō es
accipiens et acceptor in vniuerso
et solus deus est dans et dator.
Omnia ergo que sunt claudūtur
in tribus scz in dante. accipiente
et dono. Tria ergo tñ sunt scilz
dans seu dator et accipiens seu ac
ceptor et donū seu datum. Deus
ē dans et dator. solus hō ē accipi

ens et acceptor inter creaturas et mundus ē donū seu datū seu munus. Et q̄ ex dare et accipere ex dando et accipiendo oritur obligatio naturalis ex pte recipientis et ois qui dat aliquod donum libere voluntarie et nō ex necessitate obligat illum qui recipit et hoc maxime qm̄ ille qui recipit nō pōt esse sine tali dono ymo est sibi necessariū. q̄ ergo solus deus dat et solus homo recipit et oia data sūt homini libere voluntarie et non ex necessitate nature. Ergo ex omnibus hijs concluditur infallibiliter naturale debitum et naturalis et necessaria obligatio hoīs ad creatorem omnium. et q̄ solus homo i mūdo naturaliter ⁊ necessario tenetur et obligatur deo ⁊ alie creature nō obligantur deo creatori nec tenentur de hijs que habent sed solus homo obligatur et tenetur pro omnibus creaturis insimul et pro qualibet in particulari et sic omnes creature clamant et testificantur naturaliter solum hominem in mundo esse obligatum pro ipsis. Et non solum homo est obligatus deo pro creaturis sed etiam pro se ipso et pro hijs que accepit in se ipso q̄a quicquid habet totum accepit.

Et sic deus dedit mundū homini et etiam dedit homini quicquid habet in se ipso. Ideo dedit ipsummet hominem sibi ipsi.

et sic est datum et accipiens.

Mundus autem est tantum datum et non accipiens. Et homo accepit mundum et se ipsum. et ideo obligatur et tenetur et pro se ipso accepto et pro mundo.

Conclusa est ergo et inuenta obligatio naturalis hominis ad deū indelebilis infallibilis indestructibilis et nullomodo negabilis s̄ summe manifesta et clarissime visibilis.

Hic declaratur experimentaliter q̄ omnia homini seruiunt et sunt propter hominem.

Quia probatum est q̄ omnia sunt propter hominem et quicquid omnes creature acceperunt totum acceperunt propter hominem. Ideo oportet videre qualiter seruiunt homini et sūt ad bonum hominis vt homo magis cognoscat se esse obligatum per experientiam visibilem. Unde quia homo non habet nisi animā et corpus et ideo quicquid seruit homini ad bonum hominis vel seruit anime vel corpori vel ē ad bonum anime vel corporis.

Et primo declaremus de corpore scilicet qualiter omnia seruiunt corpori vel ad necessitatem vel ad delectationem ad solaciū vel adiutorium.

Unde aliquæ sunt creature que
sunt necessarie homini quo ad corpus
sic quibus nullomodo potest esse nec per
manere sicut sunt aer victus sol et
multa alia. necesse est enim hominibus utri
aere victu et sole. Ista autem necessi
tas et indigencia melius videtur co
gitando sublationem et remotionem
creaturarum ut cogitemus quod si terra
auferatur a nobis vel amoveatur
quomodo possumus permanere. Item si
aqua subtraheretur a nobis quomodo pos
semus vivere. Et similiter de aere
igne et sole. quod necessaria sunt omnia
ista sic quibus homo non potest esse. Item
si plante et herbe ut verbigra. si
blada non essent quomodo viveret homo.
Et si arbores non essent que produce
rent homini fructus quomodo viveret homo io
cunde. Etiam si animalia non essent co
gita quomodo esset homini quoniam aliqua datur
tur homini in cibum aliqua ad portan
dum aliqua in solacium et delecta
tionem ut aves canes. et cetera. omnia ergo ista
vel aliqua sunt necessaria homini quo
ad corpus et homo non potest esse quoniam
accipiat beneficium istarum rerum velit
aut nolit et hoc continue et incessan
ter. Sic ergo omnia que sunt in mundo
pro homine die ac nocte laborant in
cessanter pro homine operantur conti
nue homini seruiunt indefinenter et to
tum vniuersum est pro homine et pro
pter hominem et propter bonum suum sic
mirabiliter ordinatum. Et si forte
dicat homo quia ista que seruiunt ho
mini etiam seruiunt bestiis et animali

bus sicut spiramen aeris lumen so
lis terra aqua herbe et fructus.
respondetur quod omnia ista seruiendo
homini seruiunt animalibus propter ho
minem quod animalia et bestie sunt propter
hominem et non propter se et ideo serui
cium quod fit animalibus fit homini. sic igitur
que seruiunt homini sine illa seruiant
animalibus sic non omnia data sunt homini.
omnia opersequium impendunt homini
vide igitur homo istum vniuersum mun
dum considera si sit aliquid in eo
quod tibi non seruiat. Omnis enim
natura ad hoc laborat ut obse
quijs tuis famuletur et tue utili
tati deseruiat tuis quod necessitati
bus et delectamentis ut fructus afflu
enciam inefficentem bona. Su
scipias hoc celum hoc terra hoc
aer hoc mare cum omnibus que
in eis sunt complere non cessant. Et
etiam circuitus temporis per quat
tuor tempora anni innouando et
renouando omnia quolibet anno con
tinue misistant. Cogita ergo homo quis
hoc instituit quis istud precepit na
ture ut sic vniuersum tibi seruiat
beneficium omnium negare non po
tes. quare ergo datorum tanti be
neficii non cognoscis quoniam hoc non est
debitum tuum sed beneficium alie
num. vide quomodo accepisti ea que
habes nisi a te ipso. Igitur nec alie
res que seruiunt tibi acceperunt
illa que habet a se ipsis quia tunc enim
maiores quam tu nec acceperunt ate

Sed cū tu capias seruiciū aliarū
cōtinue et bñficiū et tu nō dedisti
rebus hoc qđ hñt per qđ seruiūt
tibi nec ordinasti ipas res vt ser-
uiunt tibi cū semper recipias ser-
uiciū et bñficiū ab ipis rebus. qđ
obligat? es p illo bñficio suscepto
s; nō obligaris ipis reb? que tibi
seruiūt. qđ alicui alteri obligaris nō
alicui inferiori qđ superiori. Multū
em tibi dedit. qđ illi obligaris et te-
neris multū illi debes qui tñ vo-
luit tibi dare. vñ oīs creatura cla-
mat tibi accipe seruiciū et bñficiū
um et redde debitū. Celū dicit mi-
stro tibi lucē i die vt vigilēs tene-
bras in nocte vt panses ad tuā d-
legationē fatio gratas renouatio-
nes et mutationes tempoz scz tē-
peramentū veris feruorē estatis
pleitudinē autūpni et frig? hyeis
Ego vario dies et noctes nūc bre-
ues nūc lōgas vt varietas tollat
fastidiū et ordo faciat delectamē-
tum. Aer dicit prebeo tibi flatū vi-
talem et mitto ad tuū obsequium
oīe gen? auiū. Aqua dicit potuz
tibi pbeo sordes tuas abluo rigo-
facta et arenia et ad tuū cibū mi-
stro oīa gna pisciū. Terra dicit
ego te porto ego te nutrio pane
cōforto vino lenifico oīm generuz
fruct? oblecto diuersis aialibus
mēlas tuas repleo. Adund? tot?
dicit vide hō qđ te amauit qui pro-
pter te me fecit seruo tibi qz pro-
pter te fact? sum et vt seruias illi

qđ me fecit et te. et te ppter se me p-
pter te. Si sentis bñficiū redde d-
bitum. Ecce igr oīa que sunt serui-
unt expimētaliter hōi et sāt ad bo-
num hoīs ex parte corporis.

Quod etiam oīa sunt ad bonū
hominis qđtum ad aīam quia oīa
sunt ad gaudiū et doctrinam.

On soluz aut totus iste mū-
dus vniuersus est ad serui-
ciū hoīs et obsequium qđtuz ad
corpus ymo qđ maius ē quo ad
animam qz nō est aliqua creatur-
a qđtuz modica quin hō possit
extrahere ab ea aliquā doctrinā
vel documētum vel aliqđ bonuz
vñ aīis creature sunt vel ad gau-
dium hoīs vel ad doctrinam. Et
primo videam? qualiter oīs sūt
ad gaudiū hoīs. vñ dictū est qđ so-
lus hō gaudet et potest gaudere
de hijs que hz et de hijs que has-
bent alie creature et qđ de alie cre-
ature nō pñt gaudere de hijs qđ
habent. qz gaudiū oritur ex habe-
re qñ aliqua res cognoscit se hñe
illud qđ hz. et qz solus homo co-
gnoscit se habere id qđ hz et etiā
cognoscit quid hñt alie creature
ideo hō pōt gaudere de se et de
alijs creaturis et totū gaudiū est
hoīs. Et alie creature hñt id qđ
habent ad gaudiū hoīs et ipse
nullū gaudiū hñt de hijs qđ hñt
sed totum gaudiū qđ quilibet res
deberet habere de hijs que habz

ut d sua plebitudine etiā sol^o hō
h^o q^o sol^o hō cognoscit ipas res
h^ore h^o q^o h^ont marie q^o cognoscit
q^o pro ipo h^ont et ideo sicut gaud^o
homo de hijs que habet in se ipo
ita gaudet de hijs que h^ont crea
ture ut verbigratia. totū gaudiū
q^o deberet habere aqua de sua
claritate et pulchritudie hō h^o. si
militer de rosa sole et stellis etc. et
ita de oibus creaturis. Et sic pat^o
q^o oīs creature sunt et h^ont quic
quid h^ont ad gaudiū hois et non
ad gaudium ipsarum.

Maior declaratio gaudij.

Tem adhuc euidentius po
test declarari quō oīs crea
ture sunt ad gaudiū hois ymo n^o
lum gaudium haberet hō nisi ef
sent alie creature inferiores eo q^o
nō cognosceret se esse nobilem et
excellētē creaturam nec cognos
ceret se ipm. Nam dum homo
compat se ip^o ad alias creaturas
inferiores tūc cognoscit q^o sua na
tura est dignior nobilior et melior
q^o natura oim aliaz creaturaruz
ita q^o alie creature faciunt appa
rere et videre nobilitatem nature
hois sicut subditi milites et baro
nes faciunt apparere nobilitatez
regis. Et tunc homo gaudet q^oa
habet pulchriorem digniorem et
nobiliorē naturam super omnes
alias creaturas et gaudet quia si
bi plus datum est q^o oibus alijs
creaturis. Et q^o natura sua exal^o

tata est super elemēta lapides ar
bores herbas et supra aialia bru
ta et de hoc hō h^o magnum gau
dium. et maxime gaudet q^on vid^o
se tm esse dilectum p^omib^o crea
turis a suo cōditore quia sua sola
voluntate bonitate et benignita
te voluit ipm hoiem talis nature
facere et preferre oibus creaturis
et ipm dignificare et magnificare
super oīs. Ista autē oia non co
gnosceret nec cogitaret hō nisi ef
sent alie creature inferiores sub eo
quib^o se ipm cōparet et que mun^o
acceperunt q^o ip^o que reddunt
ipm hoiem pulcherimū nobiliss
mum dignissimū dū fit cōparatio
ad alias creaturas insiml et ad q^o
libet per se. Si ergo homo vlt ha
bere gaudiū de hijs que h^o et q^o
data sunt sibi cōparet se ad infe
riores creaturas et tunc videbit
se ipm et cognosceret se ipm et di
gnitatem suā nec aliter pōt se ip^o
cognoscere. Dum em̄ hō cōparat
staturam sui corporis ad staturā
aialū tunc cognoscit suā dignitā
tē et suā pulchritudinē ut q^o aia
lia semper respiciunt terrā et h^ont
caput et faciez versus terrā hō au
tem respicit celum et h^o caput et
faciem versus celū. Et aialia ha
bent staturam curuā et hō h^o re
ctam. Et dum etiā hō videt quali
ter ambulāt aialia videt magnā
differantiam. dū etiā pparat pul
chritudinem sue faciei ad faciem

aialū brutoꝝ pedes magn⁹ ⁊ a
lia mēbra ad mēbra aialū tūc cer
te hō cognoscit suā nobilitateꝝ ⁊
multum gaudet et reputat se ex
hoc solū esse diuītē qꝫ cognoscit
qꝫ cōditor oīm sibi tantam voluit
conferre dignitatem et extellenci
am et nobilitatem pōibus creatu
ris et maxime qꝫ voluit eū facere
rationabilē creaturā ⁊ alias crea
turas irrationabiles et brutas.
Et quia voluit ei cōferre nobilita
tem liberi arbitrij et nō alijs crea
turis que omīs sunt sue. respectu
hominis. Et dum etiam voluit
homīni dare suam ymaginē et nō
alijs creaturis et istam pꝛerogati
uam et dignitatem cognoscit hō
propter alias creaturas quibus
se cōparat. Et sic apparet qꝫ omīs
creature sunt ad gaudiū hoīs qā
per ipas hō cognoscit se ipm et h
est magnū bonū hoīs cognosce
re se ipm et magnum malum est
ignorare se ipm. Item etiam res
inferiores hoīs sūt ad magnā do
ctrinam et cognitionem hoīs. vñ
per aialia bruta homo cognoscit
qꝫ suum vltimū finale et verū bo
num non est ī rebus corporalib⁹
nec in delectationibus corporis
sicut in comedendo bibēdo lu
xuriando qꝫ ista sunt cōia bestijs
etiam. Et ideo arguit homo qꝫ ip
se debet habere alia bona que nō
conueniunt aialibus ⁊ alias dele
ctationes que nullomodo possūt

esse in animalib⁹. Item ipse hō
excedit oia animalia et ideo co
gnoscit qꝫ summa felicitas nō est
vñ istis rebus corporalibus qm
bus etiam vñtur aialia. Et si aia
lia non essent forte crederet qꝫ n
essent alia maiora bona pro ipso
sed solum ista ⁊ ideo istā cognitō
nem hꝫ propter aialia. Ulteri
us non est aliqua creatura aqua
homo nō possit extrahere aliquā
doctrinam aliquod exēplū ad su
um bonū ad suā vñlitatē et ad su
um aduīsamētū. Et sic oia sūt vel
ad bonū corporis vñ aie vñ vñrius
qꝫ in sū. pꝛeterea declaratū est in
scala nature que cōposita ē ex oī
bus creaturis qualiter hō p omīs
creaturas ascēdit ad cognitionē
sui creatoris et acquirit magnā
sciam de deo ita qꝫ omnes creatu
re iuuant ipm hoīem ad acquire
dum veram sciam hoī necessariā
vt iā declaratū est et nō solū hoc
ymo plures alias scias qꝫ nō sunt
hoī necessarie. Sed in eis pōt hō
delectari quas extrahit hō d crea
turis sicut sūt geometria astrolo
gia naturalis phia ⁊ methasifica
et q oēs sūt oꝛte a creaturis. pꝛclu
dim⁹ igr itēꝝ ex dictū qꝫ oia q fa
cta sūt in mūdo facta sūt pꝛ hōīēꝝ
⁊ q nulla creatura inferior hoīē ē
pꝛter se ipam nec ad bonum sui
ipius sed pꝛter hoīem et hoc vel
ad seruiendū corpori vñ aie scilicet
vel ad necessitatē vñ ad vñlitatēꝝ

vel ad iuuamē vel cōsolamē et gau-
dium vel doctrinam et exemplū
Quare sequitur qd hō est obliga-
tus deo pro oibus creaturis et p
toto mūdo q: propter ipm fact⁹ ē
verissima q et realis est obligatio
hoīs ad deū scripta in oibus cre-
aturis et ista obligatio est primū
ligamē et vīculū quo hō ligatur
a deo. Sic ergo creature ligātur
cū hoīe q: sunt propter hoīez. Et
exinde homo ligatur cū deo per
obligationē. Obligat⁹ ē q homo
deo a quo accepit et ei debito: fa-
ctus est.

De conditionibus et circōstā-
cijs et modis istius obligationis
et primo de magnitudine obliga-
tionis.

Quoniam manifestata ē obli-
gatio inter hoīem et deum
que orta est ex acceptione et datō
ne visa q radice et fundamēto ip-
sius obligatiois vt magis cogno-
scatur considerande sūt pditionēs
et circōstancie ipsius obligatiois
et modi que oīa oriūtur ex parte
accipientis vel ex parte dātis vī
ex parte doni et rei date. Et pmo
cōsideranda est obligatiois ma-
gnitudo et quāritas scz qta ē obli-
gatio et q magna est. Et quia do-
num acceptū est manifestissimū
Ideo pmo videbim⁹ magnitudi-
nem obligationis rōne donoꝝ
acceptoꝝ. vñ magnitudo obliga-
tionis crescit ex magnitudine et

multitudine donoꝝ et tāta ē obli-
gatio quantū est illud qd est accep-
tum. Ideo ponderēda et mensurā-
da et numerāda sunt oīa dona et
accepta pro quib⁹ hō est obliga-
tus deo et tenetur qtrū fieri pote-
rit. Et q: pmo homo obligatur
pro toto mundo et pro oib⁹ crea-
turis. ideo tñ obligatur qtrū va-
let tot⁹ mund⁹ et oēs creature. Et
incipiam⁹ primo in ipa terra. vñ
ipa accepit qcquid hz a deo q: ac-
cepit eē d n eē et d nīlo et hz plus
q nīl in natura et q: accepit p
hoīe. Ideo homo obligat⁹ deo p
terra ad tñ quātum terra obliga-
retur si accepisset pro se ipa et ad
tñ obligatur qtrū terra valet et
terra valet tñ qtrū valet suū eē
plusq nīl. vñ magis valet eē q
nō esse et aliquid q nīl. Item n
solum hō obligatur pro terra de
tanto qto valet plusq nīl ymo
etiam de tāto qtrū terra valet hoī
Aliud em̄ est dicere qtrū terra va-
let hoī et aliud qtrū valet in se et
alius est iste valor et alius ille. Itē
obligatur hō pro seruitō qd facit
et impedit terra homini. Ulte-
rius hō obligatur pro a qua et
tñ obligatur et tenetur qtrū aqua
teneretur deo si p se ipsa accepisset
hoc qd hz. Et q: a qua hz no-
bilius esse q terra eo quia est cla-
ra lucida. Ideo de tanto hō plus
obligat⁹ p a qua de quanto a qua
nobilior est q terra que est opaca

nigra et obscura vnde alius est
 valor terre et alius est valor aque
 Unde postquam aqua accepit a deo
 plusquam terra et maiorem pulchri-
 tudinem ideo plus tenetur deo. Et
 quia pro homine accepit ideo homo tene-
 tur pro tota aqua et quicquid debet red-
 dere aqua pro hijs que habet plus-
 quam terrea homo debet reddere. Item
 etiam obligatur homo pro seruitio quod
 suscepit ab aqua et de tanto quanto
 aqua valet homini et pro tanto quan-
 to homo vellet habere aquam. Ul-
 tra quia aer accepit quicquid habet a
 deo et quia accepit esse de non esse
 et accepit nobiliores naturas quam a
 qua et terra ideo plus tenetur aer deo
 quam aqua et terra. Item quia non cogno-
 scit se accepisse et habere quod habet
 et homo cognoscit. ideo tenetur homo
 pro aere facere deo quicquid aer
 deberet facere et hoc quia pro homine
 accepit quicquid accepit ideo homo est
 obligatus deo pro aere et etiam pro
 seruitio quod aer tribuit homini et pro tan-
 to pro quanto homo nollit priuari aere.
 Propterea quia ignis plus accepit
 quam alia elementa et nobiliores na-
 turas ideo plus obligatur deo pro hijs
 que accepit quam alia elementa de tan-
 to quanto plus accepit quam illa. Et
 quia ignis nescit se habere nec ac-
 cepisse et homo cognoscit pro ipso
 et quod pro homine accepit et propter
 hominem datum est sibi ideo totaliter
 homo obligatur pro igne et loco ignis
 Ita ergo duplici capite homo obli-

gatur pro qualis creatura deo primo
 quia nulla creatura cognoscit se
 habere nec accepisse hoc quod si-
 bi datum est ideo nescit quid de-
 o debet nec quantum debet et tamen
 accepit ideo ad debet reddere de-
 o pro hijs que accepit. Et quia solus
 homo scit et cognoscit hoc ideo ip-
 se homo tenetur facere pro qualibet
 creatura illud quod quelibet crea-
 tura deberet facere deo quia ipse so-
 lus in mundo potest et scit. Sicut
 si in aliqua ciuitate non esset nisi
 unus sapiens et omnes alij essent
 ignorantes vel pueri. si aliquis prin-
 ceptus faceret quoddam magnum bo-
 num ciuitati et ciuibz. Nonne ille
 sapiens deberet loqui pro omnibus
 et gratias agere pro ipsis. et si non fa-
 caret nonne imputaretur illi sapien-
 ti et non alijs. Ita similiter quia deus
 qui est summus princeps dedit cui-
 libet creature hoc quod habet et alteri
 plus et alteri minus et omnes faciunt
 unam ciuitatem cum homine. Et cum omnes
 creature sint nescientes et solus homo
 est sapiens sciens intelligens et cogno-
 scens. Ideo solus homo debet lo-
 qui deo pro omnibus creaturis et red-
 dere debitum pro ipsis. Item secundo
 capite homo obligatur deo pro quali-
 bet creatura quia creature acceperunt
 a deo quicquid habent et deus dedit eis
 propter hominem et pro homine
 ad ei seruientem et ideo sicut dominus obli-
 gatur pro omnibus bonis que dantur
 seruis suis propter ipsum et non ipsi
 b

serui. Ita homo obligat p omni-
 bz que dicta sūt alijs creaturis et
 nō ipse creature qz ppter ipz da-
 ta sūt eis oīa vt fuit ipi ideo sūt
 ferue ei. 7 ideo ad recognoscēdū
 magnitudinē obligatōis p quali-
 bz creatura considerāda est crea-
 tura qtu3 valet ise ipsa 7 qtu pl²
 valz vna q̄ altera in nobilitate 7
 pfectione in natura et i vniuerso
 secūdo. cōsiderandū est seruiciuz
 7 beneficiū quod recepit homo d
 creatura 7 qtu3 creatura valet ho-
 mi 7 qtu homi est necessaria. Et
 p̄siderāda est nobilitas v^l ignobi-
 litas creature seruientis. Unde q̄-
 uis creatura min² nobil² 7 ifima
 sit hoī magis necessaria 7 magis
 fuit q̄ creatura magis nobilis
 et supior at tñ nobilius 7 dignius
 7 mai² ē seruiciū q̄ impēdit crea-
 tura magis nobilis 7 magis tene-
 tur homo pro seruitō creature no-
 bilioris q̄ minus nobilis. quia si
 cut creatura excedit creaturaz in
 nobilitate. Ita seruiciuz excedit p-
 ticiū in nobilitate quāuis nō in
 necessitate vt declarat p exemplū
 plus em̄ tenetur aliquis dñs pro
 fūcio vni² milit² q̄ p decē alioz
 inferiorz. Et plus p seruicio vni²
 comitis q̄ viginti militū Et plus
 p seruicio vni² ducis q̄ pluriū co-
 mitū quāto igit res que seruit est
 nobilior tāto fūciū est nobilius
 et preciosius et magis obligatur
 recipiens seruiciuz. Hoc enim est

ad magnū honorem et magnā di-
 gnitatem et exaltationē alicuius q̄
 res nobiles et excellētes seruiant
 ei. Sic ḡ cōsiderāda est nobilitas
 seruientis et necessitas et nobili-
 tas excellit necessitatez Et ex hoc
 sequitur q̄ pl² tenetur hō p serui-
 cio aque q̄ terre. Et pl² p seruicio
 aeris q̄ aque. Et ignis q̄ aeris.
 Et plus p seruicio celi solis lune
 et oīm stellaz q̄ elemētoz. Et pl²
 pro seruicio rez viuenciū q̄ non
 viuencium. Et pl² p seruicio aia-
 lium q̄ arboz. Et pl² pro seruicio
 hoīm q̄ aialiu3 et totuz hoc ē rōe
 nobilitatis creature seruientis cui²
 vnū seruiciū p̄ciosi² ē q̄ mille ser-
 uicia creature min² nobilis. Sic
 etiā seruiciū mēbroz superiorz si-
 cut sūt caput lingua man² etd est
 nobili² q̄ seruiciū mēbroz iferio-
 rum sicut sūt pedes et cetera men-
 bra occulta. Ex oībus hijs funda-
 tur vna regula ad cognoscenduz
 magnitudinē obligationis. videli-
 cet q̄ cōsiderandū est de qualibet
 creatura qtu h3 et accepit 7 qtu
 sibi datū est et per pñs quātū obli-
 garetur deo p hijs que data sūt ei
 et intantū obligatur hō deo p illa
 creatura qz tñ est ac si hō accepis-
 set illud in se ipso qd talis creatu-
 ra h3 qz pro ipso accepit. Et quia
 oīs creature sunt ordinate p gra-
 dus. Ideo possum² cōsiderare va-
 lorem creaturaz et grad². Et etiā
 am in quol3 gradu sunt multi gra-

dus. Unde ille creature q̄ sunt
 in primo gradu que hñt tm̄ esse ⁊
 nō viuere tenent deo pro eē qđ ac
 ceperūt qz hñt plusq̄ nō esset plus
 q̄ nihil et ideo de tato tenēt de
 quanto esse valet sup̄ nō esse et ni
 hil. Et qz in illo esse sūt adhuc m̄
 ti grad⁹ et difference nobilitatis
 et pulchritudinis qz vna hz nobi
 lius esse et pulcherrim⁹ q̄ altera.
 Ideo magis tenēt ille q̄ hñt nobi
 lius esse et pulchr⁹ esse q̄ alie. Et
 qz hō obligatur loco creaturarum
 Ideo hō tenetur pro creaturis in
 oibus in quibus ipe tenēt. Alteri
 us ille creature que sūt in scđo ḡ
 du plus tenēt deo q̄ ille q̄ sunt
 in primo qz pl⁹ acceperūt inq̄tus
 acceperūt esse et viuere et ille de
 primo solum esse iō nobiliores sūt
 q̄ ille que hñt esse tm̄ s̄ tanto igit̄
 iste magis obligātur et tenēt deo
 de quāto viuere plus valet q̄ nō
 viuere et de tanto viuere q̄ esse
 tantum. Item etiam iste crea
 ture scđi gradus obligantur et te
 nentur quia recipiunt seruiciū ⁊
 beneficiū a primis que tantū ha
 bent esse. Sed qz propter homi
 nez acceperunt et non propter se
 Ideo homo pro iplis obligatur
 Item etiam inter creaturas isti
 us gradus est magna differen
 cia in nobilitate pulchritudine ⁊
 natura et plus tenentur ille que
 habent nobiliores naturas q̄ alie
 et quia pro homine acceperunt

Ideo pro omibz istis obligat hō
 ⁊ tenet deo. Uide igitur quanta
 est ista obligatio et quomodo se
 per crescit. Alterius ille creatu
 re que sunt in t̄cio gradu magis
 obligantur et tenentur deo q̄ ille
 que sunt in primo vel scđo gra
 du quia acceperunt esse de non es
 se et de nihilo et acceperunt nobi
 lius esse q̄ prime et q̄ scđe et non
 solum esse ymo etiam viuere ⁊ no
 bilius viuere q̄ creature secundi
 gradus et non solum viuere ymo
 etiam altiozem gradum scilz sen
 tire quod est sine comparatione
 dignius q̄ viuere tantum de tan
 to igitur iste magis obligātur deo
 q̄ ille de primo gradu vel secun
 do de quanto sentire valet supra
 non sentire. Et in isto gradu
 sunt adhuc tres gradus in scala
 nature dictum est q̄ quedam aīa
 lia habent tantum vnum sensum
 scilicet tactum ⁊ aliqua vltra hoc
 habent memoriā et aliqua su
 pra habent auditum et om̄es quī
 q̄ sensus. Ideo plus tenentur
 q̄ alia quia plus acceperunt.

Itē sunt ibi pisces aues ⁊ ani
 malia ambulancia supra terram.

Uide quot sunt species anima
 lium que ambulant supra terram
 et quomodo adinuicem differūt
 et quomodo quedam acceperunt
 naturam pulchriorem q̄ alia et
 maiorem nobilitatem

b ij

Uide etiā quāta pulchritudo est i auib⁹ et quō vna accepit pulchriorem naturam q̄ alia. Uide etiā quot sūt spēs piscium. vlti⁹ obligantur oīa ista q̄ recipiūt seruiciū et bñficiū a creaturis p̄ mi et scōi. graduū. s̄z oīa ista acceperunt pro hoīe. Ecce igitur quāta est obligatio hoīs q̄ pro oībus obligatur hō deo q̄ propter hoīminem acceperūt oīa. vid̄ igitur p quibus creaturis hō tenetur deo

Ite⁹ corpora celestia hñt vnū graduū nobilitatis sc̄z p̄petuitatē q̄ nūq̄ mutantur nec pñt corrūpi nec mutari a sua natura et etiā sol inter oīa corpora et sup̄ oīa habet suū splēdorem et lucē sic defectu. q̄tum igitur obligatur sol qui est ita pulcher ita nobilis sc̄z per plen⁹ luē sine defectu. Logi⁹ ta igitur q̄tum valet sol in se et q̄tum valet hoī et exinde q̄tū obligatur hō pro sole q̄ sol p̄pter hoīminem est et seru⁹ est et seruit rebus p̄mi scōi et tertij gradus p̄pter hoīem. Ecce igitur q̄ magna est hoīs obligatio ad deū et quātum tenetur hō deo pro toto mūdo. tñ aūt tenetur q̄tum valet illud qd̄ mund⁹ accepit et quelibz creatura adeo pro hoīe satis igit̄ est obligat⁹ hō pro mundo si adhuc nihil pro se accepisset.

Quod magis est obligat⁹ homo deo pro hijs que accepit in se ipso q̄ pro toto mundo.

Et quia homo accepit a deo quicquid h̄z in seipso sicut alie creature. Igitur si hō obligat⁹ pro hijs que acceperūt alie creature q̄ pro ipso acceperūt et solus ipse cognoscit eas accepisse qd̄ acceperunt et quātū acceperūt igit̄ multo magis debet esse obligat⁹ deo pro hijs que ipemet h̄z in se ipso cū ipse sciat se habere et accepisse et q̄tum valet qd̄ accepit cū etiā cognoscat q̄tū plus accepit q̄ alie creature et q̄tum valet illud quod plus accepit sicut igit̄ hō tenetur pro toto mūdo ita tenet⁹ pro se ipso q̄ sicut de⁹ dedit hoī mundum ita dedit hoīez sibi ipi. Ideo tñ tenetur homo p se ipso quantū valet homo. Quod aūt homo valeat et sit multū p̄cios⁹ in natura sua hoc oñdit et manifestat totus ipse mund⁹ et oēs creature q̄ sunt in eo q̄ iste mund⁹ factus ē propter hominem et pro homie. Igitur magis ponderat hō et magis p̄cios⁹ est et pl⁹ valet q̄ totus mund⁹ et oēs creature insil⁹. Sed cū in mundo sunt tam excellentes creature et tam p̄ciosose et magne que oīs sunt propter hoīminem et seruiūt homini sicut sūt clemēta et viuencia et senciencia et corpora supra celestia incorruptibilia et p̄petua et inter oīa maxime sol. Cum em̄ ex p̄ciositate et magne seruitorum cognoscitur p̄ciositas. et magnitudo illius cui

seruiunt cogitare possum? quan-
ta est magnitudo p̄ciositas et va-
lor: nature hoīs cui tot? mūd? tā
magn? et p̄cios? plen? creaturaz
p̄tinue seruit et sine dubio p̄ciosi-
tas et nobilitas creaturaz homi-
ni seruietium manifestant et di-
cunt nobis q̄ in hoīe ē aliquid im-
mortale et in corruptibile perpe-
tū et semp̄ viuens et nūq̄ mori-
ens quia quē creature que serui-
unt homini sūt incorruptibiles p̄-
petue et semper durabiles in suo
esse sine aliqua sūt diminutione
sicut sol et corpora celestia. Unde
em̄ esset hoc quis ordo ess? iste q̄
ordinatio q̄ creature que homi-
seruiūt p̄tinue et ad hoc facte sūt
et ordinate eēnt tāte nobilitatē p̄ci-
ositatē et p̄fectōi q̄ eēnt incorruptibi-
les et p̄petue et q̄ homo cui seruiūt
essent totus corruptibilis et mor-
talis et nihil esset in eo immortale
et semper durans. ergo i homi-
ne ē aliquid immortale et hoc nō
est corp? quia moritur ergo i hoīe
mine est aliquid vltra quod ē im-
mortale et perpetuū. hoc autem
nō potest esse nisi illud qd est i hoīe
mine excellenti? et hoc est liberū
arbitriū radicatū et plātātū in
aīa. Ergo magnitudo et p̄ciositas
creaturarum hoī seruiētū. Utera-
citer ostendūt quāte p̄ciositas est
hō cui veracit? sic tāta diligentia
seruiūt p̄tinue et seruietium impē-
dunt ergo magni precij est homo

et magni pōderis atq; magni va-
loris. Igitur mltū et magnū dedit
deus hoī quādo dedit hoī ip̄met
hoīem. plus igit dedit q̄ quando
dedit totū mūdū de quāto plus
valet hō q̄ totus mūd?. Ideo p̄
tanto hō obligatur deo pro se ip̄s
so q̄tum hō ponderat.

Quod pōderand? est hō p̄ suas
as partes vt sciatur q̄tum valet.

Quoniam aut hō nō pōt scire
q̄tum obligat deo p̄ se ip̄so
nisi sciat q̄tus valeat et pōderet. et
q̄ hō tot? simul est maximū pōde-
ris q̄ plus pōderat q̄ totus mūdus.
Ideo sicut mūd? nō potuit
ponderari nisi diuisus in suas p̄-
tes generales ita hō mltō minū
potuit pōderari nisi diuisus in su-
as partes generales pōderetur et
sic meli? sciē? pōdus totius hoī-
minis infim? et valorē et precium
quantū fieri poterit. Et primo di-
uidatur in suas p̄tes generales et
magnas et postea itez ille p̄tes
diuidant in p̄tes sp̄ales et puas
q̄ quolibz pars i hoīe est magni
valoris et precij. Partes aut mag-
ne et grosse i quas pōt diuidi to-
tus hō sunt esse viuere sentire et
intelligere siue libez arbitriū vel
partes hoīs magne sunt corpus
et aīa. Sed partes speciales et
parue sunt partes corporis et p̄-
tes aīe q̄ corpus hz suas partes
et similiter aīa. Ponderand? ē igit
b ii

homo fñi oēs suas ptes magnas
scōo fñi oēs suas partes paruas
Ponderet g se ipm primo scōm su
um esse que est prima pars. vnde
debet cogitare hō q aliquñ nō fuit
et nihil erat. accepit igitur hō pri
mo hoc vt esse inciperet cū nō es
set et aliquid fieret cū nō foret.

Magnū g bonuz accepit cū esse
accepit qui nihil erat et nihil habebat
et quīs alie creature simili
ter acceperit esse cū nō essent fa
cte sunt cū nihil fuerint añ et eis
deus dederit esse post nihil ac tñ
datum est eis esse cū nō essent p
pter esse hoīs. igitur p̄ciosi⁹ est eē
hoīs q̄ esse aliaꝝ creaturaz vñ eē
aliaꝝ rez respicit ad esse hoīs et
ad ipm tendit tanq̄ ad principa
lius ⁊ p̄ciosius esse propter qd̄ est
oīe esse creaturaz. Ecce igit q̄
tum ponderat esse ipsius hoīs qd̄
accepit q̄tū valet et q̄tū p̄cij est.

Multū igit obligatur hō deo pro
esse qd̄ accepit. Et quīs nihil pl⁹
accepisset. plus em̄ valet esse ho
minis supra nihil q̄ esse oīm aliaꝝ
rum creaturaz. Item nō soluz ac
cepit hō esse ymo ampli⁹ accepit
pulchrū ⁊ formosū ēēt artificiosū h
ē em̄ mai⁹ q̄ eē tñ ⁊ aliqd tñ plu
ra em̄ sunt q̄ hñt esse sꝫ nō hñt pul
chrum esse nec formosum sicut hō
bz. Et si aliqb⁹ sit datū pulchru
et formosum esse at tñ esse hoīs ē
pulchrū et formosū q̄ eē oīm alia
rum creaturaz. Et etiam si habet

ant pulchrum esse hñt pulchrum
propter hoīem quare multū tene
tur deo ppter ea qz dedit ei tā pul
chrum esse et formosum tanta arti
ficiofate fabricatū. Itē scōo hō
debet cogitare et pōderare se ipm
per suum viuere. vñ nō solum da
tum est hoī esse et pulchru esse sꝫ
plus voluit de⁹ eleuare hoīem in
altiori gradu vnde est ei datū vi
uere et vitam vñ mai⁹ bonuz sine
cōparatioue. est viuere q̄ esse tñ
et maius est accipere viuere et vi
tam de nō viuere q̄ esse de nō esse
Et quīs alijs creaturis datum sit
viuere at tñ datuz est eis propter
viuere quod est in hoīe. Ideo p̄
ciosior est vita homis q̄ vita oīm
aliaꝝ creaturaz qz oīa prop̄ ho
minem viuunt. vñ oīe viuere et
oīs vita creaturaz tendit et respi
cit ad ipm viuere hoīs tanq̄ ad
principalius et nobilius viuere.
Ideo viuere hoīs tāq̄ principal
ius viuere excellit oīe aliud vi
uere. Māgne igit p̄ciositatē est vi
uere quod est in hoīe et pl⁹ pōdes
rat q̄ viuere oīm aliaꝝ creatura
rum. Multū igit obligatur hō
deo ppter suū viuere qd̄ accepit

Alteri⁹ et tertio post eē ⁊ post
viuere datuz est hoī sentire vt hō
adhuc alius eleuetur ad graduz
superiorem. et quīs alijs creaturis
datuz sit sentire tñ propter ho
minem datum est eis. aīalia autē se
ntiunt et hoc hñt propter hoīem.

Item etiā ē nobili⁹ sentire ho-
minis q̄ oim alia⁹ creatura⁹ et
nō solum datū est hoī sentire vno
modo ymo multis mōis qz datū
est hoī audire videre odorare gu-
stare et tangere. O quanta eleua-
tio est ista. O quant⁹ ornatus est
O q̄tum accepit hō et tñ ante ni-
hil habuit. O quāti ponderis est
in natura istud sentirez quāte no-
bilitatis. vide q̄tum eleuatur hō
per suum sentire supra terrā sup
lapides supra arbores in quibus
nō est sentire. Ecce igitur quantū
obligatur hō pro tanto dono.

Uterius debet se ipm ponder-
rare et videre suum valorē per su-
um libez arbitriū. nō em̄ soluz ac-
cepit esse et pulchrū esse nō soluz
viuere et nobile viuere. Non solū
sentire et p̄pletum sentire ymo pl⁹
supra oia ista accepit libez arbi-
trium rem in natura gratiūssimā
digniūssimā nobiliūssimā et valde
preciosā. Ecce p̄ciositatē liberi
arbitrii qz nulli alteri datū est nisi
homini et spāliter hoī datum est
ecce spāle priuilegium et hoīs p̄-
rogatiuam. qz esse viuere sentire
etiā alijs creaturis data sunt si-
cut homini. Igitur sunt alijs crea-
turis et homi cōmunes. Sed
hoc solum scilicet libez arbitriuz
specialiter est homini nō em̄ ē cō-
mune alijs ab homine. Igitur
ista specialitas significat preciosi-
tatem et dignitatem liberi arbitrii

Plus igitur ponderat libez arbi-
trium q̄ oia alia esse viuere et sen-
tire. Igitur est supra oia eleuatū
digniūssimum et altissimū in natu-
ra. Ecce ibi magestatē nature in-
peratorem et regem totius natu-
re ecce dignitatē nature. Omne
igī esse viuere et sentire est p̄pter
libez arbitriuz. vnde sicut omne
esse quod est in creaturis et omne
viuere et omne sentire sūt p̄pter eē
viuere et sentire que sunt in hoīe
Ita esse viuere et sentire que sunt
in hoīe sunt p̄pter libez arbitriū
immediate. Ecce mirabile regnū
nature libez arbitrium est rex esse
et viuere et sentire in homie sunt
sedes ipius liberi arbitrii in q̄bus
immediate sedz libez arbitriuz et
que immediate et sine me⁹ seruiūt
ei cōtinue. Jō sūt nobiliūssima ista
in hoīe qz immediate seruiūt et sūt
cōiuncta libero arbitrio et seruiunt
ei et portant ipm sicut equus por-
tat dñm suum. Beinde omne
aliud esse extra hoīem in creatu-
ris et omne viuere et om̄e sentire
sūt p̄pter esse viuere et sentire que
sunt in hoīe. Oia em̄ que sunt
viuūt vel sentiunt continue labo-
rant vt seruiant esse viuere et sen-
tire que sunt in homine vt sedeat
et maneat continue ipse rex ipse
īperatoz scilicet liberum arbitriuz
quod est immortale et perpetuuz
et diuinum.

Ideo tota natura extra hominem sollicitat per hominem et sede liberi arbitrii ut conservetur et duret et permaneat. Vnde omnia que sunt inferiora homini habent quoddam esse in homine et includuntur in homine quasi elementa habent quoddam esse in homine et arbores et plante quia tota natura plantarum est in homine scilicet vita vegetativa cum omnibus suis virtutibus. Et etiam animalia habent esse in homine quia sensitiva que est in brutis tota est in homine. Ac tamen nobilior esse habent elementa in homine quam in se ipsis et natura arborum similiter habet nobilior esse in homine quam in arboribus. Et similiter sensitiva nobiliori modo est in homine quam in animalibus. Et hoc ideo quia habent esse humanum in homine et sunt coniuncta cum libero arbitrio quod est dignissimum super omnia creata per quod in homine est imperium principatus dominum et regnum et ideo que coniunguntur cum eo nobilitantur et dignificantur. Et exinde sequitur quod omnia elementa arbores et animalia habent aspectum ad illud esse nobile quod habent in homine et ad ipsum ordinantur et sunt propter illum et appetunt naturam liberam conservare illum quia in hoc nobilitantur. Non autem omnia ista immediate coniunguntur cum libero arbitrio nec equaliter appropinquat ei quia non sunt eque digna sed per quemdem pulcherrimum ordinem secundum maiorem vel minorem dignitatem magis vel minus appropinquat. Vnde et elementa

mentorum quod est in homine est infimum et ibi collocatur et portat vitam vegetativam eo nobilior deinde vita vegetativa portat sentire et ipsam sensitivam quia dignior est ista quam illa. Ultimo ipsa vita sensitiva sic ipsum sentire cum omnibus suis partibus portat liberum arbitrium et ideo in ea sedet liberum arbitrium. ibi regnat et imperat ibi dominatur. Ulterius autem liberum arbitrium nihil portat creatum in eo quia nihil creatum est supra ipsum sed ipsum est supra omnia ergo solus creator debet ibi sedere quia valde rationale est quod sicut liberum arbitrium quod est supra omnia creata sedet supra omnia ita creator qui est supra liberum arbitrium sedeat supra ipsum. Ecce liberum arbitrium factum est sedes dei et ibi solus deus debet regnare et imperare. Ecce liberum arbitrium portat deum et est equum dei in quo deus portatur et equatur. Unde igitur qualiter liberum arbitrium immediate et sine medio coniungitur cum creatore suo tangit ipsum sine medio et portat ipsum et non potest magis ei appropinquare. Ecce summam hominis dignitatem et exaltationem per liberum arbitrium quia factum est ei habitaculum unum perpetuum et immortale. Omnia autem clamant liberum arbitrium esse preciosissimum et dignissimum in natura super omnia. et ordo creaturarum hoc clare manifestat. vide qualiter ipsum esse reperitur in omnibus creaturis generaliter quia est infimum omnium. De

inde vide quō ipm viuere q̄a est nobilius reperitur in paucioribus q̄ ipm esse. Beinde vide ascendēdo qualiter ipm sentire reperitur in paucioribus q̄ ipm viuere eo q̄ est nobilius. Et vltra attēde quō libez arbitrium adhuc i paucioribus reperitur q̄ in solis hominib⁹. Iste igit ordo clare manifestauit summā dignitatem in natura ipius liberi arbitrii qd̄ p̄iungit oīa cū deo q̄ elemēta p̄iunguntur cū vita vegetatiua et vita vegetatiua cū sensitiua et sensitiua cū libero arbitrio et libez arbitrium immediate cōiungit cū deo. Ecce igitur qualiter de⁹ eleuauit hoīem per quādam scalā scz de gradu in gradum et viuit ⁊ trahit ad se ipm nec potuit hō magis eleuari per naturam nec maiore recipere dignitatem naturalem q̄ eleuatus est et tractatus vsq̄ ad dei similitudinē et ymaginem viuā. Nam libez arbitriū est ymago et similitudo dei viuā. Quid ampli⁹ quid sublim⁹ qd̄ digni⁹ et qd̄ melius q̄ esse ymaginē et similitudinē dei viuā. Multū igitur dedit de⁹ homini qm̄ fecit eū esse cū nō esset sed magis fecit q̄ fecit eū viuere s̄ adhuc magis quia fecit eū sentire s̄ maximū dedit qm̄ libez arbitriū dedit immortale et perpetuū suam ymaginē suam similitudinē qua tūc fecit eū similem sibi in natura et quasi de suo

genere. et nullam aliā creaturam mūdi ad hanc dignitatē eleuauit vnde in hoīe sine dubio est cōpleta dei ymago ⁊ similitudo creata vnde vltra nō est ascens⁹ et h̄ oīdit ip̄e ordo nature. vnde plus imitantur deū illa que viuunt q̄ illa que sunt t̄m et pl⁹ illa que sentiunt q̄ illa que viuūt. Igit maxime imitatur deū hō et in eo est finis imitandi in scala nature quia supra ip̄s nulla creatura est ⁊ ip̄e est supra om̄s huius mūdi creaturas. q̄ in eo est cōpleta similitudo ⁊ ymago dei creata. vide igit quāti ponderis est q̄ti valoris et quāti p̄cij p̄ libez arbitriū. vide quātum accepit hō quale donum cū accepit libez arbitrium immortale et perpetuū. vide quantū obligatur et tenetur hō qui solus t̄m donū accepit specialissimū et etiā q̄ accepit alia dona cōia et ante nihil habuit. Sic q̄ diuidendo totum hoīez per suas p̄tes magnas et eas ponderando cogitare possumus pond⁹ p̄cium et valorē totius hoīs. Plus em̄ sine dubio obligatur homo deo pro se ip̄o q̄ pro toto mundo. vigilare igitur debet homo vt sciat quid accepit postq̄ cognoscere potest et scire.

Quod pōderand⁹ est etiā hō per aīaz et corp⁹ que sunt partes eius principales.

Quoniam autem totus homo non solum diuiditur in tres pre dictas ymo etiam aliter potest diuidi et cõter diuiditur in duas partes principales que sunt corpus et anima ex quibus compositus est homo Ideo si volumus scire quantum accipit homo aliter quam per modum supradictum et clarius ponderemus valorem hominis ex parte corporis et anime et videamus quantum sunt nobiles quantum excellentes iste due partes scilicet corpus et anima. unde vide primo nobilitatem corporis qualiter corpus hominis est mirabilissime dispositum organizatum sapientissime ordinatum et fabricatum supra omnia mundi corpora. Ecce quanta proportio qualis ordinatio est inter membra eius quantum sunt inter se conexa inter se proportionata. Unum iuuat alterum unum seruit alteri. Ecce quam pulcherrima organizatio inter membra cum summa artificiositate et summo decore ecce faciem hominis pulcherrimam ecce manus pulcherrime organizatas nihil superfluum nihil diminutum in omnibus membris ecce staturam hominis pulcherrimam superius erectam. Quanti igitur ponderis quanti valoris sit. Quis potest extimare quis potest ponderare plus enim ponderat corpus humanum plus preciosum est quam omnia corpora mundi plus enim tenet homo deo pro suo corpore quam pro toto mundo ut autem magis valor totius corporis manifestetur.

Logitemur ipsa membra inter se quantum valent et quantum homo appreciat quodlibet membrum. videmus quantum homo appreciat manus suam pro quanto vellet perdere manus suam quantum daret ut manus eius non auferrentur quantum daret ut manus perdita restauraretur. ecce homo nollit perdere manum suam pro toto mundo ymo daret totum mundum si posset ut manus eius non auferretur. et si manus ablata esset daret totum mundum ut sibi restitueretur. Sed quantum reputaret se homo obligatum alicui qui restitueret sibi manus. Et quod loquimur de tota manu loquimur solum de uno solo digito ymo quod minus est de iunctura unius digiti pro quanto homo vellet perdere. Ecce igitur tamen homo pro uno digito solum quid sit igitur pro duobus quid pro tribus digitis quid pro tota manu quid pro duabus manibus. Plus enim appreciat homo duos digitos quam unum et plus duas manus quam unam et plus dextram quam sinistram. et tamen homo nollit perdere unum digitum pro toto mundo. vide igitur quantum homo obligatur deo pro omnibus digitis suis et duabus manibus et quam mirabiliter et cum summa sapientia et artificio est fabricatus. Et vide similiter discurrendo per omnia membra sua considerando valores cuiuslibet membri sicut de manu et postea congregando totum valorem omnium membrorum insimul ut pedum oculo lingue capiti

et oim membrorum interiorum et exteriorum insimul et videbis multitudinem obligationis hominis ad deum postquam obligatur tamen pro uno membro si enim homo obligatur et sentit se obligatum medico sanari unum membrum quantum autem obligatur deo qui dedit sibi totum membrum et quis solueret medico adhuc sentiret se obligatum ipsi medico et quis postea perderet membrum illud postquam restaurauerit semper se sentiret illi medico obligatum igitur similiter et multo magis tenetur deo qui dedit membrum et quis perderet ipsum quia semel deus dedit sibi et homo semel accepit.

Quod plus obligatur homo per animam quam pro corpore.

Sicut enim homo habet corpus mirabiliter organatum et fabricatum supra omnia mundi corpora in quo sunt multa corpora et instrumenta dissimilia plerumque visibilia et manifesta ita habet animam excellentissimam et nobilissimam correspondentem corpori iuxta suam capacitatem et dignitatem suam et implet suum corpus et omnia organa sua vivificando et inducendo vitam sensum et motum in omnibus membris. ita quod si cut in corpore est multiplicatio organorum plerumque et magna diversitas seu dissimilitudo inter ea et tamen omnia coniunguntur et faciunt unum corpus mirabilissimum. ita proportionem

habet ipsa anima habet multipliciter et multitudinem officiorum nobilissimorum et mirabilium seu virtutum et potestatum naturalium et invisibilium. iuxta exigentiam organorum corporis ita quod quot sunt membra organata et instrumenta in corpore distincta. differentia et dissimilia tot potestates tot virtutes invisibiles et dissimiles et tot officia habet anima ita quod ipsa anima intrat ipsum corpus tota plena officiis virtutibus et potestatibus ut totum impleat corpus et nullum membrum sit vacuum. Et ideo sicut organa et instrumenta corporis sunt distincta dissimilia et diversa ita officia anime sunt diversa et dissimilia et virtutes et potestates.

Sicut enim unus homo potest habere multa officia et dissimilia et multas artes et illa exercet per diversa instrumenta et dissimilia naturaliter et per diversa et dissimilia organa et instrumenta corporis diversitas igitur et dissimilitudo organorum in corpore arguit et manifestat diversitatem et dissimilitudinem officiorum virtutum et potestatum naturaliter in anima. Et adhuc plus habet alia officia et potestates plures que non exercentur per organa corporis. Et quia omnes operationes producuntur ab anima necesse est quod tot sint officia tot virtutes tot potestates in anima quot

sunt operationes dissimiles int̄ se
Et quia omnia q̄ sūt ext̄ hominē
sūt ordinata p pulcherimū ordi-
nē scōm sup̄ et inferi et scōz ma-
iorē et minorē dignitatē ita q̄ nō
oia sūt equalia et etiā sicut ciuita-
tes et regna sūt ordinata scōz di-
uersitate officioz ita q̄ officia nō
sūt similia nec equalia in digni-
tate et cū oia facta sūt ppter ho-
miez igit̄ m̄llo magis debent esse
ordinata officia naturalit̄ in ani-
ma et virtutes et potestates scōm
superi et inferi et scōm maiorē
vel minorē dignitatem et nobi-
litatez. ideo nō omnes virtutes et
potestates similes sūt et equales
nec officia cōlia i ipsa aia. S3 ali-
que potestates sūt ifine alique
interiores alique exteriores aliq̄
supreme alique nobiles aliq̄ ma-
gis nobiles. Ideo aia est quoddē
regnū in se q̄ h3 suas p̄tates et of-
ficia ordinata ad mod̄ regni qz su-
periores virtutes et p̄tates impe-
rant precipiūt et dñantur inferio-
ribus et requiūt eas et gubernāt et
p̄tates et virtutes inferiores obe-
diunt eis et famulātur et seruiūt et
recipiunt m̄datum ab eis et requi-
tur ab eis Et iō sicut regnū est bñ
dispositū et i pace qñ superior po-
testas vt regina v̄l imperatrix tñ
regit et impat et inferior p̄as obe-
dit vel famulatur ita in regno aie
est bona dispositio bona pax et trā-
quilas qñ superiores p̄tates q̄

sunt in aia bñ regūt et impant ad
inferiores. et inferiores bñ obedi-
unt et famulātur. Incipiam⁹ em̄
ab infimis p̄tibus que sūt in re-
gno aie. vñ infime operationes q̄
apparent in hoie sūt nutrire au-
gere et generare qz in hoie prius
apparet nutritio q̄ augmētatio et
augmētatio q̄ generatio. Et iō qz
iste tres operationes sūt dissimiles
necesse est q̄ sūt tres virtutes et
p̄tates in aia eis correspondētes
et dissimiles. Ideo ē in aia virtus
nutriendi augmētandi et gñandi
primo virt⁹ nutritiua virt⁹ aug-
mētatiua et virt⁹ gñatiua. Et sūt
ibi tria officia naturalia et iste tres
p̄tates virtutes et officia cōtinen-
tur sub vna generali p̄tate seu vir-
tute que est vegetatiua et iste tres
p̄tates sūt in regno aie ad modū
laboratoz et agricolaz et mercato-
ruz qñ sūt iste p̄tate laborantes
ad sustinendum alios status no-
biles regis. Aliter nullus status
posset durare nisi iste semper et cō-
tinue operantur. Ideo iste por-
tant totū pondus regni et om-
nes status superiores Ita con-
formiter iste tres virtutes anime
sustinent et portant alias virtu-
tes et potestates superiores et no-
biles in regno anime continue et
incessanter laborant pro eis et por-
tant totū pondus regni anime
et omnes status superiores pote-
statum et officioz et etiam.

Iste tres virtutes hñt quattuor
alias correspōdentes et famulan
tes que sunt appetitiua attracti
ua quaz officia sunt appetere ci
bum et atrahere et retentiua cui
officiū est retinere cibum iā atra
ctum. Et digna cui⁹ officū est de
coquere cibū retentū et coquina
re. Et etiā virt⁹ expulsiua cui⁹ of
ficiū est expellere supfluitates
et impuritates cibi coquinati vt
purificetur pro nutriendo et nu
trimēto mēbroz oim et oia ista of
ficia exercet aia cū instrumentū
et organis corporalibus ita q̄ iste
potestates et virtutes sunt ligate
et piuncte cū corpore et operatio
nes eaz fiunt mediante corpo
re. Ideo debilitantur et fortificā
tur operationes iste fñm debilita
tiones et fortificationes corporis
Ita q̄ quanto corp⁹ est forcius
tanto iste virtutes forcius operā
tur et ideo dicūtur virtutes corpo
rales Post istū statum infimaz
virtutū sequitur in regno aie ali⁹
status supioz virtutum et potesta
tum et officioz magis nobilium.
vñ in hoie sūt alie operatiōes ma
gis nobiles q̄ predictae que tñ nō
sūt supreme s̄ mediocres que sūt
notissime sicut tāgere gustare seu
saporare odorare videre et audire
Et quia iste operationes sūt dissī
miles igitur necesse ē q̄ in aia sint
tot dissimiles et dñtes virtutes. iō
in aia sunt quinque potestates dis

similes illis correspondentes scz
virtus tactiua seu tactus cui⁹ of
ficiū est discernere calidū frigi
dum hūidum et siccū et om̄s q̄ti
tates tangibiles et ista virtus est
per totū corp⁹. Alia est potestas
gustatiua seu gustus cuius offici
um est gustare siue discernere sa
porem a sapore et ista virt⁹ est cū
linga ligata et per linguam aia ex
cercet istam operationē. Alia po
testas est virtus odoratiua cuius
officiū est odorem discernere ab
odore et hoc aia exercet cū naso
et iō ista potestas est iuncta cum
naso matrimonioialiter. Alia pote
stas est visiua seu officiū cuius of
ficiū est discernere colores lucez
figuram et q̄ cōia sensibilia et ista
virtus est piungata cū oculis et ibi
aia exercet istud officium. Alia
virtus siue potestas est auditiua
seu auditus cui⁹ officium est de
struere sonos et voces et armoni
as et cōsonancias et ista potestas
ē copulata cū auribus et ibi exer
cet aia hoc officium. Ecce miras
bile matrimoniū inter mēbra cor
poris organisata ex vna parte et i
ter virtutes et potestates seu offi
cia anime ex alia parte. Ecce
corpus cū multitudine organoz
pulcherrimoz. Ecce aiam cū mul
titudine et varietate potestatum
virtutum et officioz nobilium.
Om̄s aut̄ iste virtutes et prātes
cōtinentur sub vna virtute et prā

re generali et cōi que dicūt sensitī-
ua et iō oēs iste virtutes dicunt sē-
sitiue seu sens⁹ et vocātur corpora-
les vel organice qz sunt pūcte cū
corpore cu carne et cū organo et
operationes eaz sunt cū adiuto-
rio organi corporalis. Ideo fortis-
ficātur vel debilitant. Item etia⁹
iste p̄tates dicuntur sūiles et sūe
et nō libere qz sūt ligatē cū corpo-
re et qz subiecte sunt alijs p̄tātib⁹
superiorib⁹ naturaliter q̄uis em̄
iste potestates dicantur vno noīe
qz dicūtur sensus corporales. Ac-
tū est ordo dignitatis et nobilitat⁹
inter eas nec sunt equales qz sic
vnu scis⁹ excellit aliū in diuersi-
tate et nobilitate loci. Ita excellit
in virtute senciēdi. vñ odorat⁹ ex-
cellit gustū in situatione sui loci ⁊
per longitudinē senciēdi qz longi-
us sentit. Sili⁹ audit⁹ excellit odo-
ratū lōgius em̄ auditus q̄ odora-
mus. Et vis⁹ auditū qz longi⁹ vi-
dem⁹ q̄ audiam⁹. Sens⁹ aut tac-
tus est inferior oīm et est p totum
corpus expāsus. Preterea au-
tez istas virtutes seu sens⁹ exte-
res hz aīa alios sens⁹ interiores
et nobiliores et occultos qui hnt
organa interiora et occulta in ca-
pite ⁊ cerebro. queqdem virtutes
sunt sens⁹ cōis ymaginatiua fan-
tasia ⁊ memoria. Post p̄dictas v-
tutes et officia est alia virt⁹ et po-
testas i regno aīe scz potestas mo-
tiua de loco ad locū et per istā vir-

tutem cōstringit et dilatat mēbra
et progreditur de loco ad locū et
operatur opera mechanica et arti-
ficialia et oīa ista sunt per organa
corporalia vidz per nervos man⁹
et pedes post istū statū p̄dictaz
virtutum et potestātū seu officio-
rum que hnt cōiunctionē cum or-
ganis corporeis et opantur medi-
ante corpore. Sequitur in regno
aīe alius stat⁹ supremus et altissi-
mus aliaz p̄tātū virtutū et offi-
cioz que hnt regimē oīm virtutū
p̄cedenciū. vñ in hoīe sūt due al-
tissime p̄tates snp quas nulla est
virtus nec p̄tās in hoīe que sunt
intellect⁹ et voluntas que hnt di-
stinctas opationes et distincta of-
ficia qz aliud ē officiū itelligēdi
aliud officiū volēdi et iste due p̄tā-
tes vnū faciunt statū sepatū ab
alijs statib⁹ aliaz virtutū i regno
aīe qz iste nō sunt colligate nec cō-
iuncte cū corpore nec cū organo
corporali s; sunt p se exntes in aīa
et operātur sic corpore et iō nō di-
cunt corporales nec carnales nec
organice nec debilitātur nec forti-
ficant. ppter fortificationē vel de-
bilitationē corporis. Dicunt aut
incorporales spūales ⁊ intellectua-
les sic in materiales. Et iō aīa per
istas p̄tates et virtutes sup̄mas est
sepata ab oībus terrenis ab omi-
bus tpalibus et nulli rei corpora-
li subiect⁹ s; est in libertate sic quoz
cunq; ligatē corporali. ⁊ iō status

istarū virtutum dī ē in regno aīe
status impialis et regalis et quid
principat⁹ et quedē suprema cu
ria. qz sunt in statu regali et impia
li sunt cōsiliarij et radicātes cōsi
liantes discernētes ⁊ sentēciātes
et postea est rex seu impator impe
rans mādans et p̄cipiens qd cō
siliū decreuit et iudicauit. ita cō
formiter in regno aīe et in statu su
premo eius est intellect⁹ seu rō tā
q̄ cōsiliarius iudicans p̄silians
et discernās. Et volūtas impans
p̄cipians et executionē faciēs ⁊ h̄
sic quocunq; impedimēto. Et iste
vltim⁹ status dicit libez arbitriū
Et ideo libez arbitriū est vltimus
status. Et sic patz qz aīa hoīs vna
et eadez nūo exns est qdēdem re
gnum naturale in se ipā cōtinēs
naturaliter distinctos status mi
rabilit̄ ordinatos diuersaz virtu
tum prātum seu officioz scz infi
mos medios et supremos. Ecce
igitur aīam hoīs dotatā ornataz
indutam et vestitam tot mirabili
bus prātibus virtutib⁹ et officijs
naturalibus et nō solū aīa hz in se
prātes virtutes et officia natura
lia ymo etia; pōt de nouo dotari
ornari et super vestiri nouis virtu
tibus potestatib⁹ et officijs nō m̄
naturalib⁹ s; gratuitatis et accide
talibus et hoc tam per grām sui
creatoris q̄ per acquisitionē pro
prij laboris. Sic igitur videre
potest hō magnitudinem obliga

tionis ex parte aīe sue quaz acce
pit adeo tam mirabilem tam ex
cellentem naturaliter diuitem ha
bundantem plenam tot officijs
tot potestatibus aptamq; ad reci
piendum nouas et dignissimas
et nobilissimas super primas na
turas ponderet igit aīam suā hō
fīn partes suas et videbit p̄cium
et valorem incogitabilem in ap
ciabilem et extimabilē. Quis
pōt extimare quātū valet intelles
ctus quātū voluntas q̄tū liberis
q̄tum memoria. et similiter de ta
ctu gustu odoratu auditu et visu
et sic de alijs virtutib⁹. Cogitet q̄
hō magnitudinē obligationis sue
erga deū creatorē suū et hoc tam
pro illis que accepit extra se scz p
toto mūdo qui factus est propter
hoīem. tam etiam pro illis que ac
cepit in se ipso scz pro toto corpo
re et oībus mēbris eius et pro to
ta aīa et oībus potestatib⁹ eius.
Et sic taliter manifestata ē magni
tudo obligationis naturalis ipsi
us hoīs per p̄dicta ratione dato
rum et acceptoz que sunt ita ma
nifestata qz nullus negare potest.

De magnitudine obligationis
ex parte dantis scilicet dei.

Et qz obligatio nō soluz cre
scit ex magnitudine et mul
titudine datorum sed ex volūtare
magis et affectu dantis et ex mō
dandi qz magis pensat voluntas

et liberalitas et modus dantis quod ipsum
donum. Et ideo pensanda est magni-
tudo obligationis principalis ex
voluntate dantis scilicet dei. Et quod sunt
duo dona unum est sensibile visibile et
manifestum. Aliud est invisibile et
occultum donum. Manifestum est co-
tus mundus et omnia que sunt in ipso.
Sed donum occultum et invisibi-
le est amor dantis qui est invisibi-
lis et occultus. Unde primus quod
datur est amor et primum donum scilicet
quia est occultus et invisibilis ideo
quasi non reputatur donum sed tamen est
radix et primum fundamentum omni-
um aliorum donorum et omnia alia do-
na sequuntur amorem et procedunt
ab amore tanquam a radice et a princi-
pali dono. Et ideo omnia alia dona non
sunt nisi signum amoris et manife-
stant et declarent ipsum amorem ocul-
tum et invisibilem eo quod ipsa dona
videntur et iste amor non videtur
in se ipso sed bene videtur in alijs do-
nis quod sicut fumus videtur et argu-
it ignem infallibiliter. Ita dona
exteriora arguunt amorem dantis.
Et quis amor primo datur et sic
primus donum tamen primo apparent
dona exteriora et manifestant pri-
mo ipsum amorem qualis et quantus
sit unde hic est simile sicut de pro-
ductione mundi visibilis et mani-
festi que manifestat nobis aliam
productionem in deo que est amor
infinite et eternus. Ita donum visi-
bile quod videmus manifestat nobis

donum invisibile dei occultum scilicet
amorem suum qui precessit omnia alia
dona quod nisi prius dilexisset nunquam
dedisset. Sic quod ipsa dona dei ex-
teriora sunt via et scala ad ascen-
dendum ad amorem dei et ipsum inue-
niendum quod igitur ipsa dona sunt si-
gna vera et argumenta amoris dei.
Ideo ex quantitate et proportiona
donorum recte possumus concludere
quantitatem et proportionem amoris
et quod deus totum mundum fecit propter
hominem et principaliter et omnia alia di-
lexit propter hominem et sic primopri-
ncipaliter et non dilexit nisi hominem.

Item quod super omnes creaturas
exaltauit hominem dotaui et ornaui
in corpore et in anima sequitur quod super
omnes creaturas et preeteris dile-
xit hominem et quam amor dei qui est
donum occultum ei excellit et supe-
rat omnes creaturas et omnia dona
creata qui etiam dei amor erga ho-
minem est verissimus et purissimus
et summe liberalis gratuitus quod ipse
primo dilexit hominem et amor suus
precessit nec dilexit hominem propter
aliquid quod habet ab homine nec aliquid
prius dedit ei homo ut deus sic enim
diligere et tanta dona donaret scilicet
sola sua voluntate pura et liberalita-
te pervenit hominem amando eum ante
quam esset et gratis et gratuite ei da-
do sua dona inextimabilia. Se-
quitur ergo quod homo obligatur deo
creatori suo plus sic comparatione
pro amore dei liberalissimo et sin-

cerissimo quo pmo dilexit eum q̄
pro oibus alijs donis et q̄to ma
gis valet amor dei q̄ om̄es crea
ture duo igit̄ sunt p̄sanda dilige
ntissime scz dona dei et amor ip̄s
us que p̄cesserūt magna est autē
obligatio ex parte donoꝝ sz ma
xima ē ex parte amoris. Ecce igit̄
duo ligamia p̄ que deus sibi ob
ligat hoīes et reddit ipsum mari
me sibi obligatum scz donum dei
et amor ei⁹. Igitur cogitare debz
homo continue et incessanter si vult
cognoscere magnitudinē sue obli
gationis dona dei sibi data ⁊ ma
gnum eius amorē erga ipsū. De
clarata est igitur magnitudo obli
gacōis ex parte dantis scz dei q̄
orū ex puritate et sinceritate sui
dignissimi amoris omnia dona p̄
cedentis qui amor ī tm̄ est excel
lens q̄tum ille qui amat et quid
est excellētius deo quid potenti⁹
amore dei.

De magnitudine obligatōis ex
pte accipientis ip̄s hominis.

On solum aut̄ magnitudo
donoꝝ ⁊ amor dei sincerus
et potentissimus purissim⁹ ⁊ libe
ralissim⁹ causant magnitudinem
obligatōis. Sed etiā necessitas
ineffabilis ipsius accipiens scz
hominis. Non em̄ sicut est libera
volūtas et gratuita ex parte dā
tis et non ex necessitate. Ita est li
beralitas ex parte accipiens qz ve
lit hō aut nolit necesse ē ei q̄ ac

cipiat dona et bona dei sine quibz
bus non potest esse per vnū mo
mētum refuter em̄ si possit dicere
non indigeo donis dei. Nec indi
geo aere terra aqua igne et sole.

Jam sine hijs possū esse amplius
non recipiā dona nec bñficia dei
Dico tibi q̄ nō potes ēē sine mi
nimo. Videte igit̄ manutenentie
necessitatem degētiā hominū
accipiēdi dona et beneficia dei ⁊
ptinuā et incessabilem. Videte
quō homo summe indiget conti
nue donis dei. Videte vltterius
quō deus cōtinue et incessanter
gratis et liberaliter tribuit sua do
na et succurrit indigencie hominis
nunq̄ deficit nunq̄ se denegat.
Rursum est alia necessitas et ma
ior in hoīe qz cōtinue et incessantē
indiget cōseruari et manuteneri
in esse qz de nichilo est et in nubi
luz rediret nisi adeo manutene
tur vt iam ostensū ē. Ecce igit̄ quō
homo indiget deo quia sine ipso
nullomodo pōt esse nec pōt dura
re per vnū momētum qz igitur hō
semper est in summa necessitate et
indigentia qz nullomodo pōt vi
uere nec esse sine ipso ⁊ donis ei⁹
Et deus continue liberaliter ⁊ g̃
tuite subuenit hoī sue necessitati
et indigencie et nullus alius pōt
ei subuenire Sequitur ergo q̄
soli deo obligatur homo et sūme
obligatur tamq̄ amico suo sūmo
et intimo qui in sūma necessitate

et continua non deferit non deficit.

Sic ergo summa et extrema necessitas et indigentia in qua continua est homo et continuu auxilium et incessabile adiutorium concludunt et causant summam obligationem hominis ad deum.

De ceteris condicionibus circumstantiis et proprietatibus istius obligationis.

Uia autem obligatio ligat hominem cum deo et dum magis cognoscitur magis ligat et hoc est totum bonum hominis scilicet quod sit cum deo ligatus et ab omni alia re separat quia nihil prodest homini cognoscere deum nisi iungatur et societur cum eo. Ideo summe utile est homini cognoscere cogitare et inquirere conditiones circumstantias et proprietates ipsius obligationis quantum fieri potest et poterit quod tunc erit suum bonum. Uia est autem magnitudo obligationis dei et unde oritur sed sunt adhuc quod plures conditiones eius.

Unde una alia eius condicio est scilicet primitas obligationes quia ista obligatio est prima et precedit aliam obligationem omnem et ideo omnis alia obligatio vera et iusta fundatur in ista et oritur ab ista et ideo in ista obligatione fundatur primum ius et prima iusticia et ab ista oritur prima actio. Item ista obligatio est infallibilis et indelebilis et infalsificabilis immortalis incorruptibilis et in strumenta in carta

eius sunt indelebilia quia sunt dei digito scripta in qualibet creatura et in ipso homine in corpore et in anima et est omnibus patens et quilibet potest eam legere in libro nature. Item est communis generalis et naturalis et ipse homo et omnes creature dicunt et sunt testimonium istius obligationis. et ideo nullomodo potest negari ab aliquo quod testimonia sunt semper credibilia. Uterius huius obligatio est obligatio totius uniuersi et pro toto uniuerso. Sunt autem multe alie conditiones que de presenti relinquuntur quas quilibet per se potest inuestigare. Et sic cum dei adiutorio manifestata est obligatio hominis in quantum homo ad deum cum suis conditionibus et circumstantiis.

hic ostenditur quod homo debet tenere et obligatur dare deo quid retribuere quid recompensare pro omnibus datis et acceptis.

Uoniam quid demonstratum est hominem in quantum homo esse verissime et summe obligatum deo et debitorum pro omnibus que accepit et continue accepit. Ideo necesse est demonstrare quid debet et tenetur homo dare deo quod qui obligatus est et debitor ad aliquid est obligatus et aliquid debet. Et quod homo soli deo est debitor et obligatus et quicquid habet a deo accepit. Ideo tenetur dare deo et retribuere quicquid potest et

quantū pōt et omne qd magis prez
ciosum hz et inclius amabilius et
nobilius quod possit dari et melio
ri modo quo pōt. Igitur qcquid
hz homo in se qd possit dari ē iaz
totū deo debitū et obligatū de iu
re nature. Cōsiderare aut oportet
an hō habeat aliquid qd sit vere et
pprie suū qd possit dare et sit deo
acceptabile. et necesse est q ita qz
postq est ostensū infallibilit hoiez
esse summe deo obligatū de iure
nature ymo ipse hō nascitur totū
obligatus. Et cū hō cognoscat ve
rissime se esse obligatū qz cognos
cit se oia accepisse a deo. Sequi
tur q necesse ē q hō habeat na
turaliter in se aliqd quod possit da
re et retribuere deo p bñficijs ac
ceptis. Aliter inuanum esset obli
gatū et obligatio naturalis eēt fru
stra qd est impossibile et hō natu
raliter esset cōstitutus i maxima pe
na qz cognosceret se oia accepisse
et per pñs obligatum et debitore
esse. Et vltra cognosceret se nihil
habere de quo posset soluere debi
tum nec retribuere nec recōpen
sare pro tantis bñficijs acceptis
cōtinue et incessanter et tñ vellet
et nō posset. qz naturale est q ois
qui accepit bñficiū vellet aliquid
recōpensare p bñficio. Que autē
pena maior qz cognoscere se obli
gatum et debitorem et velle retri
buere et nihil habere vnde debi
tum possit soluere. igitur necesse

est q homo habeat aliquid quod
possit dare pro oibus que accepit
Et quia nullus vere iuste et pprie
potest aliquid dare alicui nisi qd
est vere et pprie et totaliter suū
quia aliter nō esset donum perfec
tū nec reconpensatio nec retribu
cio conueniens nec acceptabilis
ideo necesse ē qd homo habeat
aliquid quod sit vere et pprie su
um et totaliter et qd sit in sua me
ra et libera voluntate potestate et
dominio. Nihil aut potest dicere
homo qd sit vere et pprie suum
quod possit ab eo auferri aliquo
modo vel tolli per violētiam ip
so nolente et inuito. Si em hō
mo non habeat in se tale donum
quod possit dare non erit accep
tabile deo quia opz quod retribu
tio et recōpensatio correspondet
at ipsi obligationi et modis con
dicōnis ipsius dantis. Et quia
ipse dans scilicet deus dedit libe
re sponte voluntarie et gratis sine
necessitate sine coactione et sine
ro et puro amore et extali libera
litate et spontanea voluntate et
gratuita et tali amore tanq a ra
dice orta est obligatio ideo neces
se est quod reconpensatio et retri
butio sit correspondens et cōfor
mis scilicet quod sit libera sponta
nea volūtaria et nō coacta nec d ne
cessitate. Unde nullum donum
est acceptabile nisi sit tale et pro
cedat de intimo cordis affectu.

Oportet autem inquirere si homo habeat tale donum et aliquid vivere et proprie suum et in suo domino et pura libertate quod nemo possit ab eo tollere ipso invito. Unde talis rex non potest esse aliquid extra hominem quia omnia que sunt extra hominem possunt tolli ab homine et auferri per violentiam ipso nolente et invito et ideo non sunt proprie sua nec in sua mera libertate quare de ipsis non potest fieri recompensatio deo ulterius talis res non potest esse corporalis sic corpus hominis nec aliquid de corpore nec vita corporalis quia totum corpus et quodlibet membrum et vita corporalis possunt tolli et auferri ab ipso homine ipso invito et involuntarie et per violentiam et per quos non sunt vere et proprie sua nec in sua plena et libera potestate nec etiam omnia ista supradicta sunt magis preciosa et meliora que habeat homo. et homo debet dare illud quod magis est preciosum et melius et nobilius quod habet in se. Restat igitur quod talis res sit anima vel aliquid quod sit in anima.

Non enim potest esse tota anima quia aliquae partes et aliquae virtutes anime sunt coniuncte cum corpore et cum organo corporali et ideo ille partes et ille virtutes non sunt in libera et pura potestate hominis sicut nec corpus. Restat igitur quod talis res sit nobilior pars et portio ipsius anime vel sit in illa parte que sit separata a corpore et ab organo corporali et nullo

modo sit coniuncta cum corpore. Sed autem est liberum arbitrium quod est nobilissima res et altissima in anima purum spirituale et hoc convenit cum deo quoniam est totus spiritualis et nullomodo corporalis. Sed in libero arbitrio sunt due partes scilicet intellectus et voluntas et sola voluntas est libera et spontanea et ipsa est vera libertas dominium et imperium et nulla coactio nec violentia potest in ea esse. ipsa sola est dominia sui ipsius et omne donum procedit a voluntate aliter non esset donum.

Igitur talis res quam querimus vel erit ipsa voluntas vel donum liberale vel spontaneum quod sit in pura et mera voluntate et libertate et acceptabile diuine voluntati. Tale autem donum est solus amor procedens libere et sponte a voluntate. Sola autem voluntas potest dare primum quod potest dare est amor. Igitur amor est premium et primum donum voluntatis et maius donum et preciosius quia est donum liberalissimum spontaneum voluntarium et nullomodo potest cogi nec potest tolli nec auferri per violentiam ipso homine invito nihil igitur habet homo quod sit vere et proprie suum nisi amorem que est in mera voluntate que sola est dominia sui imperatrix et regina hominis imperium et dominium in homine. Igitur amor est totus thesaurus hominis et res nobilior et preciosior et carior et propior que sit in homine que potest dari.

Inuenim⁹ igitur rem quā inq̄
rebamus et talem qualibet quere
bamus nō extra hoīem s̄ in hoī
mie nō in corpore s̄ i anima nec
in tota anima sed i suprema ⁊ no
bilissima parte ei⁹. Habet igit̄
homo in potestate sua aliquid qd̄
potest dare deo ⁊ de quo potest re
tribuere et recōpensare sibi nō igi
tur frustra est obligatio. Tenetur
igitur homo et debet ⁊ obligatur
dare soli deo et retribuere totū su
ū amorē quantū potest ⁊ meliori
modo quo potest cui soli totus et
totaliter est obligatus. Totus igi
tur amor hominis deo est debitus
et de iure nature. Inuenim⁹ igit̄
tur rem quam debet homo et tes
netur et obligatur deo dare retri
buere et recompensare pro omni
bus datis et acceptis scilicet ip̄s
amorem liberalissimum.

Quod sola amoris retributio
est conueniēssima ⁊ acceptabilis
deo creatori nostro.

Unā autē iam declaratū
est in precedētib⁹ quod ex
parte dantis sc̄ dei duo processe
runt sc̄ amor et dona ei⁹ extērio
ra et manifestata ⁊ q̄ amor dei p̄
cessit oīa dona q̄ nisi precessisset
nihil a deo datū fuisset et nihil ab
eo acceptū fuisset. Primum igitur
q̄ deus dedit hoī est amor suus
et exinde per amorē oīa alia data
sunt et accepta. Et q̄ amor requi
rit amorem et amare requirit ama

ri de natura sua nec aliter satisfic
amori nisi per amorem ymo con
queritur nisi sibi reddatur amor
pro amore. Igitur reddend⁹ et re
tribuend⁹ est amor q̄ etiam p̄mū
donum dei est amor eius et est p̄
ma radix oīa dandi. Sequitur ex
hijs q̄ illud quod est pri⁹ an oīa
et cōueniens quod debet retribu
et reddi ex parte hoīs. Ipsi deo p̄
us amanti est amor ut amor retri
buat pro amore et homo d̄ p̄mo
correspōdere radici et fundamen
to et cause oīm bonorū sc̄ amor
ipsius dei ut sunt primo dilexit ⁊
amavit hoīem anteq̄ aliquid sibi
daret et exinde per amorem dedit
oīa que dedit. Item homo d̄ p̄i
mo ante oīa Ip̄m deus amare di
ligere et dare ei suum amorem et
exinde per amorē dare oīa alia ut
correspondeat deo p̄portionalit̄
et cōueniēter aliter nō ē ordinata
retributio nec p̄ p̄ns deo placens
quia nihil in ordinatū placet deo
Itē etia sicut amor liberalissim⁹
sine cōparatione est nobilior prez
ciosior amabilior et iocundior et
acceptabilior q̄ oīa alia dona ex
teriora et excellit ea in infinitum
ita p̄portionaliter amor liberalis
ip̄ius hoīs sine cōparatione ē no
bilior ⁊ preciosior amabilior dolci
or et acceptabilior q̄ oīa dona q̄
posset dare et oīa alia sine cōpara
tione excellit. Ergo p̄mū qd̄ hō
debet retribuere deo pro amore

suo liberalissimo est amor liberal^r
postq̄ h̄z et ē fundamētum radix
origo et causa radicalis quare
homo debet ipsū amare ⁊ dare ei
suū amorem debet etiā quia de²
ipm hominem p̄mo dilexit ⁊ ama
uit liberalissime sponte et gratui
te. Aliter si p̄pter aliā cāz ipsuz
amet non erit cōueniens retribu
tio nec coresponsio nec deo acce
ptabilis. Præterea ad confirman
dum oīa facit q̄ amor per se pla
cet et solus s̄n omibus alijs ē ama
bilis per se acceptabilis per se io
cundus ⁊ dulcis. Sed nulla alia
per se placet s̄n amore. nihil ama
bile nihil acceptabile nil iocūduz
nil dulce sine amore. Timor enim
sine amore nō acceptatur nec ho
nor nec alia dona. Amor autē ē ac
ceptabilis nunq̄ respuitur nunq̄
refutatur nunq̄ displicet. Et ideo
q̄tuncumq̄ sit aliquis potens di
ues et plenus oī bono semp vult
amari semp vult amorē et nunq̄
refutat amorem. Et iō sequitur q̄
q̄uis deus sit potentissim² ditissi
mus et plenissim² oī bono tñ sem
per vult amari vult amorem nun
q̄ refutat amorē. Magna ymo
maxima res est amor qui solus p
se est amabilis solus per se accep
tabilis et nunq̄ refutabilis debz
igitur homo talē rez preciosissimā
et acceptabilem tribuere et dare
deo postq̄ hō in se h̄z et obligat
dare deo quicquid melius et prez

ciosius habet. Concluditur ḡ
q̄ sola amoris retributio est con
uenientissima et acceptabil^r deo.

Quod solus amor ē in quo pos
test homo corespondere creatori
et de simili respondere vicem.

St autē magna amor digni
tas preciositas et excellen
cia q̄ solus amor est de quo et in
quo pōt hō corespondere suo crea
tori q̄uis nō ex equo nec equalit^r
licet de simili respōdere vicē. Un
si de² irascatur hōi nō illi irasce
tur homo s̄z magis p̄temiscet ⁊ pau
bit. Si de² arguat hōiem n̄ argue
tur ab hōie. Si iudicet hōiem nō
indicabit ab hōie. Si saluet hō
minem nō querit saluari ab hōie.
Si faciat hōiem diuitē nō querit
ditari ab hōie. Si dñetur hōi hō
nō dñabitur ei et sic de alijs.
Sed videam² de amore qualiter
sit. vñ cū deus amet hōiem nō ali
ud vult q̄ amari. vult ḡ hōiez cor
respondere sibi in amore et de fili
respondere vicē in quo ordinatur
maxima amoris preciositas.
Quāuis autē hō nō possit ex quo
corespondere nec tñ amare quā
tum amatur a deo eo q̄ minor est
creatura et amor eius. Ideo mi
nus diligit homo deū ymo si hō
mo se totum cōuertat in amorem
nihil erit in comparisonē amoris
dei erga hōiem q̄ amor dei in in
finitum superat et vincit amorem

hominis quicquid magnus sit
Actamen debet homo ex toto se
ipso ex toto corde ex tota sua vir-
tute correspondere amoris sui crea-
toris ut ipsius amet quantum poterit
ex toto se ipso amet et modo melio-
ri et puriori quo poterit quod de pri-
cipaliter vult amore sibi retribui
pro suo amore et suis beneficiis.
Ideo vult illum purissimum sanctissi-
mum sincerissimum sanctissimum castis-
simum non corruptum nec in mundum
sicut amor suus erga hominem est sin-
cerissimus purissimus castissimus et
sic de alijs. Aliter non esset correspon-
dere de simili sed de dissimili et con-
trario. Que enim correspondencia
respondere amore corruptum pro
amore purissimo respondere amo-
rem immundum pro mundissimo. Si
ergo homo debet respondere amo-
rem pro amore postquam habet. ita debet
respondere simile pro simili Unde
te quod qualiter per amorem potest homo
correspondere deo et assimilari ei
Maxima igitur et dignissima res
est amor qui reddit hominem deo si-
milem et conformem

Quo ordine et quali modo obli-
gatur homo deo et ipsum amare.

Uoniam autem hic tractamus
de debitis in speciali in quibus
homo obligatur deo et inue-
stigamus omnia illa que homo tenetur
dare deo et tota cognitio omnino illo-
rum que debet homo reddere deo ori-

tur ex obligatione iam fundata
in eternum. Id si volumus habere ve-
ram et infallibilem certitudinem de
omnibus illis que homo obligatur
reddere deo necesse est semper
recurere ad ipsam obligationem
quam ipsa est radix origo et lumen
inefficiens ad cognoscendum quod
homo debet reddere deo. et ideo
ista obligatio est plantanda et ra-
dicanda in corde tanquam solidum
et novum fundamentum.

Sicut enim ipsum esse fuit funda-
mentum et radix ad cognoscendum
omnia alia de deo. Ita ista obliga-
tio est fundamentum ad cognoscen-
dum quid homo debet facere et red-
dere deo. et ideo qui non cognoscit
istam obligationem non cognoscit
quid debet aut quid tenetur red-
dere deo. Et quia obligatio cau-
satur ex dare et accipere quia scilicet
deus dedit et homo accepit quam
si deus nihil dedisset et homo ni-
hil accepisset nulla obligatio esset
et etiam modus ordo et forma red-
dendi et dandi deo debitum ori-
tur ex modo et forma accipiendi
Ideo si volumus cognoscere mo-
dum ordinem et formam dandi et
reddendi deo debitum obligatio-
nis oportet considerare per que
modum formam et ordinem homo
accepit quia homo obligatur
eo quia accepit et sicut et qualiter
accepit taliter obligatur reddere
quod debet.

Et quia homo tenet et obligatur reddere et dare deo amorē suū ut prepositū est. Ideo videamus modū ordinem et formā quibus hō obligat et dē dare deo amorē vñ qz hō quicqd hz boni accepit qdō et nihil accepit ase ipō nec ab alio q̄ adeo. Ideo nulli obligatur nisi deo nec sibi ipi obligatur dare aliquid qz nihil accepit ase ipō exinde sequitur qz pmo debet et tenetur dare deo amorē. Ita qz n̄ solum tenetur deo dare suū amorē s; etiam primo et nō sibi ipsi primo. Et qz totū accepit adeo q̄c quid hz et per p̄ns soli ipi est obligatus et iō sequitur qz totaliter et totum amorē tenetur et obligat dare deo et reddere et nulli debz reddere partem de suo amore nec ipm diuidere qz tot⁹ ē deo debet et sic homo tenetur dare deo primo totum et totaliter. Et qm hō continue et incessanter conseruat a deo ne reuertatur in nibilluz et continue et incessanter creature impēdunt seruiciū et bñficiū homini sine quo nō potest durare per vnū momētum et sic indefināter sine intermissione debet et tenetur hō reddere deo amorē et ipm amare et pro oī momēto. Patz igr̄ quo ordine et quali mō obligatur homo reddere amorē deo et ipm amare qm primo totū et totaliter cōtinue et incessanter et pro omni momento.

Quod creature incessanter clamant ad hoīem qz reddat deo debitum amoris quod dē et ostendunt qualiter reddere debeat.

On solum aut amor dei cōtinu⁹ nūq̄ cessans erga hominem clamat qz hō debet continue et incessanter reddere bñficiū et debitū amoris primo totaliter fortiter ex se ipō et corde totum et q̄tū poterit et meliori mō et puriori quo poterit qm de⁹ p̄i us dilexit hoīem inter om̄s creaturas mūdi ymo in toto mūdo n̄ dilexit pmo nisi hoīem qm totum mūdū et om̄s creaturas fecit ppter hoīem et sic pmo dilexit solū hoīem. verūptamē om̄s creature et totus mūd⁹ hoc idē clamant ad hoīem incessanter sicut em̄ totus mūd⁹ et quelibz creatura ex mandato et voluntate dei seruit hoī et impēdit bñficiū de meliori quod hz et totū qd meli⁹ hz dat hoī ut manifestū est per experientiam. Ita hō debet seruire deo et impendere et dare deo de meliori quod hz et totū quod meli⁹ hz. Sed illud qd meli⁹ hz hō ē amor igitur oīs creatura dicit qz hō dē seruire deo de amore et reddere debitum et seruiciū amoris tanq̄ d meliori sicut ipē creature seruiunt hoī de meliori et per p̄ns dē hō s̄ uire de tota voluntate et libertate sic etiā creature seruiūt hoī et ipē

dant bñficiuz ex volūtate dei me
liori mō quo pñt puriori et vero
ri et nō mō ficto. Item etiā debet
hō seruire deo ⁊ dare debitū amo
ris meliori mō quo pñt et puriori
et magis sinceror n̄ ficto mō. Hō
ne etiā sicut creature mundi ex or
dinatione dei q̄tum pñt totis su
is viribus ex totis se ip̄is seruiūt
hoi et p̄stant bñficiū sibi. Ita etiā
hō tenetur q̄tum pōt suis virib⁹
ex toto se ip̄o seruire deo et p̄stare
debitum et seruiciū amoris quod
d̄z vere sibi. Hōne etiā sicut crea
ture incessanter et cōtinue p̄ om̄e
momētuz die nocteq⁹ et oī tēpore
seruiunt hoi ex mandato dei et ni
hil aliud faciūt nisi seruire soli ho
mini nec ad aliud intendūt rōtio
nabile est q̄ hō soli deo seruiat et
nulli alteri suū amorē tribuat ⁊ ni
hil aliud intendat. Hōne etiam si
cut creature conātur et faciūt ser
uiciū placens acceptabile et de
lectabile hoi ita etiā debet hō red
dere deo debitum ⁊ seruiciū amo
ris placens acceptabile ⁊ delecta
bile. Item etiā q̄admodū creatu
re seruiūt hoi p̄m suā p̄piaz natu
ram quā hñt et scdm suum modū
p̄pium quē hñt. ita d̄z hō deo ser
uire iuxta suā p̄piaz naturā et pro
prium modū nature sue. Et iō sic
creature hoi seruiūt naturaliter ⁊
ex necessitate quasi coacte ad mo
dum seruoꝝ q̄ ista ē p̄piaz natu
ra eaz q̄ nō hñt libertatē. Ita eti

am hō debet seruire deo ex liber
tate spōte et libere q̄ talis est sua
natura vt operetur ex libertate et
spontanea volūtate et nō ex coac
tione q̄ aliter nō operaret⁹ vt hō
Et ideo sicut creature seruiūt hoi
scdm q̄ sunt tales et suo mō. Ita
homo d̄z seruire deo scdm q̄ ē ta
lis et suo mō. Ideo seruiciū hois
quod facere d̄z deo d̄z esse vt ho
minis et ideo d̄z esse vt liber⁹ spō
taneum et voluntariū et nō coac
tum. et iō q̄cquid hō d̄z reddere
deo d̄z reddere libere spōte volū
tate et nō coacte. Et q̄ nihil ma
gis spontaneū nec voluntariū q̄
amor qui nullomō pōt esse coac
tus nec d̄ necessitate dat⁹. Ideo
solum seruiciū amoris est hois
m̄q̄tum hō et est solū deo accep
tabile et pacibile. Sic ḡ duplex ē
mod⁹ seruēdi vn⁹ ex⁹ necessitate
et naturaliter et aliū ex libertate
et voluntarie. p̄mus est creatura
rum erga hoīem. scdus est hois er
ga deum. q̄uis etiā seruiciuz crea
turaꝝ ex parte dei mandantis or
dinantis et volentis sit liber⁹ ⁊ vo
luntariū. videte iḡ quō ip̄e amor
dei verissim⁹ purissimus et libera
lissim⁹ p̄ueniens hoīem et cōtin⁹
erga hoīem ex vna parte ⁊ seruici
um quod faciūt creature soli hoi
ex dei voluntate et ordinatiōe de
meliori qd̄ habeant et meliori et
puriori modo quo pñt sine fictio
ne et totis viribus incessanter in

desinanter et continue et per omne
momentum placibilis et accepta
bilis quo pnt et scdm suam pro
prium naturam et proprium mo
dum clamant incessanter quid dz
homo reddere deo. Ita etiam
clamant incessanter homini q ipse
dz et tenetur seruire soli deo et da
re ei soli id qd melius hz et red
dere et soluere ei soli debituz amo
ris meliori modo puriori et verio
ri quo poterit sine fictione forcius
quo poterit et totis viribus inces
santer et continue et in omni mo
mento et placibili et etiam accep
tabili quo poterit et scdm prop
am naturam et suum modum et id
libere sponte et voluntarie. Clamant
igitur incessanter ipse creature et
dicunt ipsi homini qd debet deo
reddere et qliter dz reddere sibi.

Doctrina et regula generalis
docens hoiem qualiter et quomo
do debeat dare et reddere deo oia
illa que ei tenetur dare et etiam
reddere.

Noniam autem deus vult
q ei detur et reddatur illud
quod sibi debetur ab hoie et i qui
bus ei obligatur de iure nature et
hoc requirit et exigit et n solu hoc
sed etia vult et exigit q sibi detur
et solvatur eo modo quo debetur
qa nihil e acceptabile deo nec ser
uicium nec aliquid qd debetur ei
nisi sit scdm modum et formam sicut
et qualiter ei debetur. Et ideo ne

homo perdat temp suum et seruici
um necesse est q sciat et cogno
scat certe qualiter et quomo debz
dare et soluere deo illud qd ei dz
vt sibi sit acceptabile. Istud autem
potest homo cognoscere infallibi
liter p creaturas que ho seruiunt
ex dei ordinatione voluntate et bñ
placito qm in hoc q de fecit cre
aturas et ordinauit ad seruicium
homini solum et ad dandum ei bñ
fium significauit et declarauit
q ipe vult q homo seruiat ei sili
suomodo. Unde qz seruiciu crea
turarum quod impenditur homi
ni est primum ideo est regula et
doctrina scdi seruicij quod homo
debz reddere deo qz seruiciu crea
turarum est iuxta voluntate dei.
Ideo bene ordinatum et quale de
bet esse. Et ideo in omib que ho
mo debet reddere et soluere deo
recipiat pro exemplo et magistro
qualiter creature inferiores serui
unt et dant bñfium hoie. Unde
arbores non solum dant homini
fructus sed fructus maturos dul
ces bonos placibiles et accepta
biles et hoc ex ordinatione dei et
ad hoc laborant qz ho n accepta
ret aliter. Non em homo accepta
ret fructus imaturos virides ama
ros vel corruptos ymo refutaret.
Ita q arbores in vanum laboraret
Ita cōformiter nō soluz hō debz
reddere seruicium deo amorem et
timorem sz etiam debet reddere et

dare amorem maturum dulce bonum et perfectum et ad hoc quantum potest laborare debet quia aliter deus non acciperet nec acceptaret. Non enim deus acceptat amorem malum corruptum nec timorem nec honorem nec seruicium ymo refutat et homo in vanum laborat. Et sicut arbores non seruiunt homini cum dolo et fraude. Sed simpliciter pure sine aliqua fictione. Ita homo debet seruire deo et reddere illud quod ei reddere debet simpliciter sine dolo et fraude pure sine aliqua fictione sed cum bona intencione ut sit ei acceptabile. Est igitur doctrina et regula certa infallibilis et generalis homini quod ita se debet habere erga deum ad dandum ei seruicium amorem timorem et honorem et omne quod debet suomodo sicut creature inferiores se habent erga homines ad prestandum ei seruicium et beneficium suomodo. Ideo ad hoc quantum potest debet laborare ut sicut creature seruiunt ei suomodo ita ipse seruiat deo suomodo nec cessare debet donec ita faciat. Et sic potest homo cognoscere per creaturas inferiores quod nihil fictum nihil dolo sum nihil fraudulentum nihil corruptum nihil impurum est acceptabile deo sed magis refutabile et odibile.

Quod nulla potest esse excusatio de non reddendo debitum continuum amoris deo nec propter

penuriam nec propter impotentiam nec fatigationem seruicij seu laboris et penam.

Quoniam autem homines equaliter habent liberum arbitrium et tantum habet unus sicut aliter de libertate et voluntate cum nulus possit cogi in voluntate quia hoc est propria natura voluntatis ut cogi non possit. Et inde sequitur quod quilibet est dominus sue voluntatis et per consequens cuius amor procedat a voluntate secundum puram libertatem sequitur quod quilibet est dominus sui amoris equaliter et potest dare cui vult et nullo modo potest impediri contra voluntatem et cum voluntas semper habeat amorem et plena amore et nunquam deficit in amore quin semper habeat amorem nec diminitur propter amorem quia etiam homo continue et incessanter obligatur reddere deo continuum debitum amoris de iure nature ut certissime probatum est. Exinde sequitur quod nulla potest esse excusatio alicui homini de non reddendo et exsoluendo deo istud debitum amoris propter aliquam penuriam nec impotentiam de non soluendo continue et incessanter quia nulla operatio potest amor impediri quin homo continue et incessanter possit amare deum nec comedendo nec bibendo nec opando

Et ideo sicut semper et incessanter obligatur amare deum et dare sibi amorem ita similiter si vult potest continue et incessanter sine impedimento ipsum amare o die de nocte et omni tempore.

Rursu quia in amando nulla est fatigatio nulla pena nullus labor nulla tristitia nullus dolor nullum odium ymo amor releuat a labore et pena a fatigatione et tedio et omnes labores alleuiat et reddit suauis quia dulce e amare et delectabile dat gaudium et leticiam. Exinde sequitur quod nulla potest esse excusatio alicui de non reddendo et soluendo deo continue debitum et seruicium amoris nec excusatur propter fatigationem vel tedium seu penam laboris in continue amando. In omnibus autem alijs operationibus potest esse fatigatio labor pena et tedium propter in amando. Et ex hoc cognoscere potest homo qualiter obligationis debitum radicale primum et principale quod tenetur reddere et soluere deo pro beneficijs non est graue nec importabile ymo leuissimum suauissimum et delectabile valde. Et in hoc manifestatur clarissime summa dei dulce do et benignitas erga hominem qui noluit hominem obligare ad rem penosam et fatigabilem sed ad rem suauem et delectabilem et infatigabilem. Concluditur ergo quod nulla debet esse excusatio nec potest de non red-

dendo et exsoluendo debitum contrarium amoris deo nec propter penuriam nec impotenciam nec fatigationem nec fucij sic laboris penam

Quod omne debitum et omne seruicium quod debet et obligatur homo reddere et soluere redundat et reuertitur in solam hominis utilitatem bonum et commodum.

Via vero iam in precedentibus partibus infallibiliter demonstratum est deum esse infinitum plenissimum perfectissimum nullo indigentem quod habet in se omne complementum. Ideo non indiget utilitate nec quomodo. Et cum seruicium creaturarum inferiorum non sit vanum ymo venit ad magnam hominis utilitatem bonum et commodum ut experientia manifestat sequitur quod seruicium hominis quod tenetur exsoluere deo non debet esse vanum et in utile ymo debet esse ad maximam utilitatem maximum bonum proficuum et commodum alicuius. Si autem tam utile et fructuosum sit seruicium aliarum creaturarum. Nonne magis sine comparatione seruicium hominis qui excelsit omnes creaturas debet esse utile fructuosum et ex eo maxima debet sequi alicui utilitas et perfectio et de tanto de quanto homo excelsit alias creaturas.

Et quia seruicium hoīs nō potest venire ad dei vtilitatem nec com-
modū qz deus nulla indiget vtili-
tate aut cōmodo nec idigere pōt

Sequitur et cōcluditur qz ser-
uiciū hoīs quod dicitur reddere deo
redundat et reuertitur ad solam
maximā et inestimabilē hoīs vti-
litatem. Et sic tam seruicium crea-
turaz qz seruicium hoīs ad eū to-
tum venit et redundat ad solam
hoīs vtilitatē fructū et cōmodū. Et
ex hoc hō magis debet inclinari
totis viribz ad deū seruiedum vñ
magis tenetur hō sibi ipi et ad su-
am vtilitatem qz alie creature re-
neatur ei. Sed cum alie creature
seruiant ipi hoī ad ipsi vtilitatez
Igitur mltō magis debet hō ser-
uire deo ad sui ipsi vtilitatez.
Aliter hō esset cōtra se ipm. Ecce
admiranda dei bonitas et amor er-
ga hoīem qui totuz ordinauit ad
bonum hoīs cōmodū et vtilitatē
et nō sui ipsius. Et ex hoc ma-
xime obligatur hō ad ipm deum
amandum sine mensura.

De cōparatione istoz duorum
seruicioz inter se et ad hominem

Quoniam duo sunt seruicia
primū ē seruicium creatura-
rum ad hoīem scdm est seruicium
hoīs ad deum et cū ambo sint ad
bonum hoīs sicut dictū est. Ideo
oportet videre quō cōparatur ad

ipm hoīem et qualiter inter se dif-
ferunt. Unde primū seruicium
creaturaz ad hoīem est naturale
et ex necessitate et nō ex liberalita-
te qz creature naturaliter et ex ne-
cessitate seruiunt hoī nec possunt
oppositū facere. Sed seruiciū
scdm scz hoīs ad deū est volunta-
rium spōtaneum pcedēs ex liber-
tate et exinde sequitur vna diffe-
rentia scz qz seruicium creaturarū
nō est remunerabile nec premiabi-
le qz nō est factū ex libertate. ideo
creature nō sunt remunerabiles
de seruicio hoī impēso. Sed serui-
cium hoīs qz est voluntariū ex li-
bertate et nō ex necessitate coactō-
nis est de natura sua pmiabile et
remunerabile. Nam de tanto ser-
uiciū hoīs qd impēdit deo est ma-
ius alti et nobilius de quanto li-
bertas excelsit seruitutem et neces-
sitatē. Un qz hō obliget et debe-
at seruire deo de debito. Et tñ qd
tale seruicium fit spōte et ex liber-
tate. Ideo fit remunerabile. patz
igitur qz manifesta ē dīa istoz duo-
rum seruicioz inter se. Sed re-
stat cōparare ābo seruicia ad ipm
hoīem cū ambo sint ad eius vtili-
tatem et cōmodum et cōsiderare
oportet quare sunt necessaria ista
duo seruicia hoī et quid hz et reci-
pit per primū seruiciū et quid per
scdm et per quod recipit maius bo-
num et quod est sibi magis neces-
sarium et vtile an primū vel scdm

Propter qđ aut cōsiderādū est qđ
homo nō solū indiget esse et dura
re in esse ymo etiā indiget bñ esse
et optime esse. Cū nō sufficit ho
mini esse tm̄ nisi etiā habeat bñ eē
et optimū esse. Talis est em̄ natu
ra hominis qđ nō pōt contentari
nec q̄scere donec habeat bñ eē et
optime eē et ad hoc cōtinue labo
rat q̄tum pōt. Quia igitur hō in
diget esse et etiā indiget durare et
permanere in esse et etiā indiget
bñ esse permanere in ipso bñ esse.
Ideo sunt duo seruicia que respi
ciunt hoīem. primū seruiciū scz
creaturaz respicit esse hoīs et du
rationē ipsius in esse. Secundū
seruiciū respicit bñ esse et optimū
esse hoīs. creature em̄ seruiūt hoī
vt sit et duret in esse et permane
at et ipse homo dī seruire deo vt ei
bñ sit et optime et vt per tale ser
uiciū recipiat bñ esse et optime
a deo. vñ cū vtrūq; seruiciū sit ad
bonū hoīs et nō pōt habere nec
accipere alia bona nisi ista duo
scz esse et durare in esse et habere
bene esse et durare in ipso bñ esse
sequit̄ qđ ista duo seruicia erūt p̄p̄
esse et p̄pter bonū esse hoīs. Et cū
per p̄mū seruiciū scz creaturaz
homo permaneāt in esse sequit̄ qđ
per scđm seruiciū cū sit mai⁹ et
excellenci⁹ hō recipiat et pmane
at i bñ eē. Sicut em̄ ē mai⁹ bñ eē
qđ esse ita mai⁹ est seruiciū scđz qđ
p̄mū. Quāadmodū igitur serui

cium creaturaz est hoī cōtinue
necessarium vt duret et perma
neat in esse ita necessariū ē hoī
vt ipse cōtinue seruiat deo vt ha
beat et recipiat bñ esse et in ipso
maneat. Et quāadmodū si seruiciū
creaturaz deficiat hoī statim mō
ritur deficiat et perdit suū esse vt ex
perientia maifestat qđ homo non
pōt durare per vnū momētum si
deficiat aer vlt̄ terra aut vict⁹. itā
similiter si deficiat seruiciū qđ hō
mo debet facere deo et hō nō ser
uiat deo statim p̄dit suū bñ esse et ha
bet malum eē. Sicut igit̄ pro def
ectu seruiciū creaturaz p̄dit hō
suū esse ita per defectū sui serui
cij qđ debet facere deo p̄dit suū
bene esse. et iō sicut dicitur homo
mori qñ perdit suū esse ita dicit̄
mori et magis qñ perdit suū bñ es
se. ideo hō qui nō seruit deo mōr
tuus est. Sicut igitur creature in
definiēter seruiunt hoī vt duret in
esse ita ipse hō incessanter dī seruire
deo vt ei bñ sit et habeat bene esse
quia nihil p̄ficit hoī seruiciū qđ
faciūt creature nisi ipse seruiat deo
Et quāadmodū magis est necessa
rium hoī et magis amabile bene
esse qđ esse tm̄. Sic plus indiget
bñ esse qđ esse tm̄. Item magis est
necessarium hoī seruiciū qđ ipse
debet facere deo qđ seruiciū qđ
ei creature prestant et magis dī
esse ei amabile. Sicut igit̄ hō plus
indiget bene esse qđ esse tm̄ ita pl⁹

indiget seruiicio quod debet face-
re deo q̄ seruiicio creaturarum.

Sicut igitur se habet esse hominis
ad suum bene esse. ita se habet ser-
uicium creaturarum quod faciunt
homini ad seruiicium quod debet
homo facere deo. Et q̄admodum
esse est propter bene esse. Ita ser-
uicium creaturarum quod faciunt
homini est propter seruiicium qd
homo debet facere deo. Et ideo si-
cut creature sunt vt seruiant ho-
mini. Ita homo est vt seruiat deo.
Ideo si scdm seruiicium deficiat
primum est frustra ideo perditum
est seruiicium creaturarum quando
seruiunt homini nō seruienti deo
et talis homo q̄tum in eo est fru-
stra totum vniuersum. Et sicut
ordinatum est q̄ homo non possit
durare in esse nisi creature serui-
ant ei. ita ordinatum est q̄ homo
non capiat bene esse si non serui-
at deo. Ecce igitur qualiter ista
duo seruiicia habent comparatio-
nem adinuicem et ad ipm hoīem

Quod per seruiicium creatura-
rum hō quasi ad oculum pōt vide-
re q̄ necessario deus est qui ma-
nutenet omnia in esse.

Quia ipse homo non pos-
test durare in esse nisi alie
creature manuteneant ipm in eē
vt experientia manifestat. Seq̄t
etiam q̄ nec ipse creature que ma-

nutenēt hoīem nō possunt durare
nec in eē permanere nisi etia3 ma-
nuteneantur ab aliquo. Si enim
homo qui est maior et nobilior in-
ter omnes res mundi non potest
durare in esse nisi adiutorio crea-
turarum inferiorum manuteneat sic
impossibile est q̄ ipse res inferiores
et creature possint durare in
esse et pmanere p se ipas sine ad-
iutorio. Aliter creature essent ma-
iores ipso hoīe q̄ homo esset indi-
gens et ipse creature nullomō in-
digerent. Sed hō nō manutenet
creaturas ymo manutentur ab
eis igitur sequitur q̄ aliquis aliū
manuteneat ipsas vt durent in es-
se et per p̄ns. Ille idem manute-
net hominem quia manutenedo
creaturas manutenet hominem
et ille est deus. Et sic per seruiiciū
inferiorum rerum homo ad occu-
lum videt q̄ necessario deus est qui
manutenet oēs creaturas in esse
vt durent in eē et manuteneant ho-
minem. Et per p̄ns sequitur q̄
homo nō obligatur creaturis li3
ei seruiant et manuteneant eū in
esse sed solū ipi deo qui manut3
creaturas inferiores vt pmaneāt
in esse.

Quod per ista duo seruiicia to-
tus mundus est obligatus vni3 et
mirabiliter ordinatus cum deo.

Ecce mirabile colligationē ec-
ce mirabile ordinē vniuer-
so p ista duo seruiicia qm creature

inferiores seruiunt hoī et sūt ppē
hoiem et seruiendo hoī sunt collig-
gate et vnite cū hoie et sic primū
seruiciū colligat oīa inferiora cū
hoie. Deinde homo debet seruire
deo per amorem et hō seruiendo
deo colligatur cum deo sicut alie
creature seruiendo hoī colligātur
cū hoie et sic seruiciū primū colli-
gat creaturas inferiores cuz hoie
et seruiciū scōm colligat hoiez cū
deo et sic obligatio amoris cōplet
cōseruat et colligat totū mundū
vnde primo oīa ab amore pcedūt
et pcesserunt et in amore cōsomā-
tur. et ideo amor oīa cōplet quia
primo per amorē deus omīs crea-
turas ordinauit ad hoiem. Deinde
hō per amorē pūngit cū deo
et ideo si hō nō cōiungatur cū deo
ei seruiendo tūc mund⁹ est deui-
tus in ordinat⁹ et dissigatus et h
duo sericia sūt ad bonū totale hoīs
et null⁹ ali⁹ qz primū ē ad esse to-
tale hoīs scōm aut est ad bene esse
qm creature seruiendo hoī nullā
vtilitatem recipiunt ab hoie sed
hō recipit totam vtilitatē et cōmo-
dum nisi qz nobilitantur seruien-
do hoī. Sed hō seruiendo deo so-
lus recipit vtilitatem et cōmodū
seruiciū et nobilitant seruiendo ei.

Uidete igitur qualē p ista duo
seruicia tot⁹ mund⁹ est colligat⁹
et vnitus intra se et cum deo et ad
ipm ordinat⁹ mirabilē. Ecce
duas ligas in mūdo mirabiles p

ma est naturalis et necessaria scz
creaturaz ad hoiem et scōa liga
est hoīs ad deū. pma est ex parte
creaturaz que necessario seruiūt
licet ex parte dei sit liberalis et vo-
luntaria. scōa que est hoīs ad deū
est liberalis spōtanca et voluntas-
ria. Et ideo prima liga semp dur-
rat et pseuerat qm est ex parte
creaturaz sz scōa nō semper du-
rat in oībus hoīb⁹ ymo multoti-
ens desinit et frangitur. Prima li-
ga est magna pulchra et mirabilis.
Sed scōa est maior pulchrior
et mirabilior. Prima liga est sensi-
bilis visibilis et oībus manifesta.
sed scōa est in sensibilis inuisibilis
occulta et secreta. Prima liga scz
creaturaz ad hoiem est corporal⁹
et extrinseca scōa liga scz hoīs ad
deum est spūalis cordialis intelle-
ctualis et intrinseca et ideo de tā-
to excellit primā ligā de quanto
spūale excellit corporale et sic opz
qz hō sit quoddā mediū inter crea-
turas et deum per qd creature in-
feriores cōiungunt cū deo. Ecce
duo extrema scz creature inferior-
es et de⁹. Ecce mediū cōiungēs
extrema scz ipse hō. Et ex hoc ap-
paret qz mirabilis et valde bona
est obligatio hoīs ad deū que to-
tū cōplet et cōsumat vniuersū
et hoiem ad deū colligat vt ab eo
bene esse et optime esse recipiat.

Quod ex prima obligatione et
ex primo debito amoris ad deum

aut alia obligatio necessaria ad
debitum amoris

Uniam aut probatum est
pbatone visibili et experis
metali qd hō debet deo totū suū
amorem et hec est pma obligatio
et principalis et pmoz debitū. Et
ideo etiam sequit qd solvere et red
dere istō debitū ē pma iusticia et
principalis ipius hoīs. Et qz qd
est totaliter obligatū et iuste debi
tum alicui nō pōt dari alteri nisi
iniuste et cōtra iusticiā. Sequitur
exinde qd cū tot⁹ amor hoīs sit
deo iuste et iustissime totalit obligatus
et debet qd hō non pōt da
re alicui alteri qd deo amorē suum
nisi iniuste et cōtra iusticiā nec p
pns debet nec etiā pōt nisi iuste
facere partē sui amoris alicui al
teri nec ipm diuidere nec obligare.
Et ideo ex hoc seqtur qd hō nō
tenet dare amorē alicui creature
ppter aliqua bñficia vel seruicia
recepta s; soli deo. Et per pns se
quitur qd nulla creatura facit hoi
aliquod bñficiū s; de⁹ per creatu
ram qz oīs creatura dei est. Et iō
totū bonū qd creatura facit deus
facit qm aliter sequentur qd totus
amor nō esset debet⁹ et obligatus
deo. Et etiā sequitur qd null⁹ hō
dz sibi ipsi attribuere qm facit ali
quod bonū alicui s; dō nec debz
erigere sibi ab eo ex debito obli
gationis amorē nec honorē nec ali

quod seruiciū s; totū dz attribue
re deo. Sed qz hō dz attribuere
deo pmo suū amorē totum et dare
tanq sibi debitū et vere obligatū
Ideo etiā dz dare et obligare amo
rem oibus hīs que dei sūt in q̄tū
dei sunt. Et cū oīs creatura sit dei
sequitur qd hō dz etiā amare om
nes creaturas qz dei sūt in q̄tum
dei sūt et in hoc obligatur et hoc
debet facere in virtute pme obli
gationis et pmi debiti et sic ex pri
ma obligatione et pmo debito ori
tur scda obligatio et scdm debi
tum qd cōtinetur in pma obligas
tione. Et iō ppeie nō sūt alia obli
gatio nec aliud debitū a primis.
Et qz nō oīs creature sunt equa
les et inter oīs illa est maior q ē
dei ymago viua et que portat suā
ymaginem et suā similitudinē. Et
ideo hō statim et immediate post
deū tenet dz et obligat⁹ amare suā
ymaginē viuētem et illā creaturā
que portat suā similitudinē quia
post deum immediate sequitur sua
ymago. Et qz hō super oīs crea
turas mundi est ymago dei viua
creata et portat suā ymaginē et si
militudinē et iō immediate et sta
tim dz amor dari post deū hoi tā
q ymagini viue create ipius dei
qz sicut homo obligatur amare d
uz. Ita obligatur amare suā yma
ginem viuētem in q̄tum est dei
ymago.

Quod totus mundus et ordo

k

creaturarū dicit et clamat q̄ ho-
mo est tota et completa dei yma-
go impressa et creata.

Uod aut̄ homo sit dei yma-
go tota et cōpleta per ordi-
nem creaturarū hoc cognoscere
possum⁹. Unde inter creaturas ē
ordo et sunt multi gradus vt iam
declaratum est ⁊ omnis creatura
aliquo modo immitatur deū sed
aliqua magis et aliqua minus.
Unde magis immitatur deū vi-
uēcia q̄ nō viuēcia et magis se-
situa q̄ nō sensitua et adhuc ma-
gis intelligēcia q̄ nō intelligen-
cia. Ideo cū in creaturis sit quedā
scala immitandi deū secundū ma-
gis et minus vt ad oculum vide-
tur et creature habēt ordinem in-
se ad immitandum deū ita q̄ in
homine est finis et status et gra-
dus null⁹ immitandi in naturā
in ipso completur scala immitacio-
nis ⁊ signū est q̄ nulla creatura ē
supra hominē in hoc mūdo ⁊ in
isto ordine q̄ in homine est com-
pleta immitacio. Aliē em̄ inuanū
esset inchoata scala immitacōis
nisi impleretur immitacio. Et p̄ cō-
sequens sequitur quod homo est
ymago dei cōpleta et tota quia i-
eo finitur scala immitacōis ⁊ sic
hō secundū naturā ⁊ in q̄tuor ho-
mo est ipsa ymago dei tota et cō-
pleta et creata ita q̄ sicut sigillum
immit suam totā ymaginem in

cera. Ita quodōmodo deus imps
sit suā totam similitudinē et yma-
ginē in homine et ideo homo totū
deū represētat ⁊ p̄ cōsequens q̄
videt hominem videt deū q̄ vi-
det suam ymaginem viuētem et
homo est quasi deus quia repres-
sentat totum deū et sic patet q̄ or-
do creaturarū manifestat ip̄s hoīes
esse cōpletā dei ymaginē viuēte
Et q̄ deus est tot⁹ intellectualis
et spūalis et nullomō corporalis
Ideo etiam sua ymago cōpleta ⁊
perfecta est tota spūalis et intelle-
ctualis et nullomō corporalis.
Exinde sequit̄ q̄ cū homo habeat
in se duas partes scz corp⁹ ⁊ aīā
et aīa sit intellectualis et spūalis
q̄ hō est ymago dei cōpleta scdm
aīam et ibi querenda est ymago
cōpleta. Et ideo cū hō post deum
primo teneatur amare suā ymagi-
nem sequitur q̄ post deū imedia-
te d̄z amare aīā que est dei yma-
go et tanq̄ ymaginē dei spūalem
et intellectuālē.

Quod quilibet homo tenetur
et obligatur amare quēz hoīem.

⁊ q̄ oīs hō iquantū hō hz
dei ymaginē. Cū hō vt hō
sit dei ymago. Ideo cū quilibet te-
neatur post deū intelligere ⁊ ama-
re eius ymaginē imediate. Sequit̄
q̄ quilibet hō tenetur et obligat̄
amare om̄em hoīem in q̄tū hoīes

et inq̄tum dei ymaginem. Et q̄
hō inq̄tuz hō semper est dei yma
go viua. Ideo sequitur q̄ quicun
q̄ hō tenetur et obligatur amare
om̄em hoīem siue sit amic⁹ siue in
imicus siue sibi pficiat siue noce
at quia semper est homo et per cō
sequens dei ymago

Quod ois homo tenetur ama
re aliū quēcunq̄ sicut se ip̄m.

Et q̄ ois homo tenet amare
se ip̄m inq̄tū est hō et iquā
tum est ymago dei viua. Et quia
ois hō inq̄tum hō est equalit̄ dei
ymago q̄ equaliter ē hō sequitur
q̄ om̄is hō tenetur amare om̄em
aliū hoīem sicut se ip̄m ⁊ tñ sicut
se ip̄m. Et cū om̄is hoīes sint eiusd̄
nature inq̄tū hoīes ⁊ eod̄mō sint
dei ymago et vniformiter sequit̄
q̄ om̄s debet se habere adinuicez
tanq̄ exītes vnā et eandē dei
ymaginē et per p̄ns quilibz d̄z re
putare aliū tanq̄ se ip̄m et nō di
uersum nec diuisum ab eo. Et q̄
om̄e bonū puenit hoī inq̄tum hō
et in q̄tū dei ymago ē vnū et idē
bonū respectu oīm hoīum et tñ
cōueit vni sic alteri. Et cū quilz te
neatur amare alterū sicut se ip̄m
vt est ymago dei sequit̄ q̄ totū bo
nū qd̄ quilibet hō d̄z sibi met vel
le et optare inq̄tum est hō et dei
ymago tenetur velle et optare oī
hoī inq̄tum est hō ⁊ dei ymago ⁊

eiusdem nature cū se ip̄o. Et cum
vnus hō teneatur amare alterum
eo q̄ ip̄e est dei ymago et ecōuer
so alter tenetur amare eundem eo
quia est dei ymago. Et quilibet
etiam tenetur amare se ipsum eo
quia est dei ymago. Sequitur
ex hoc q̄ inter omnes homines de
bet esse de iure nature maxima li
ga maxima vnitas maxima cons
cordia et pax et vera societas. q̄
omnes debent et tenentur semui
cem amare ppter vnā causam
et vnā rōnem scilicet quia sunt
dei ymago viua vniformiter.
Et per consequens debet esse tā
tum vnus homo et non plures.
Et quia istud debitum et ista obli
gatio oritur a primo debito et a p̄
ma obligatione per quam obliga
ti sunt omnes homines. Seq̄
tur q̄ postq̄ prima obligatio est
iustissima et rectissima et in iure
nature fundata ita ⁊ secunda.
Et per consequens sicut prima obli
gatio seu primum debitū est p̄
ma iusticia. Ita et scda obliga
tio seu scdm debitum est scda iusti
cia naturalis. Et quia quilibet
homo est dei ymago scdm animā
sequitur q̄ omnis homo tenetur
amare animam alterius sicut su
am propriam. Et ex omnibus
istis apparet q̄ scdm ius et ordi
nem nature et vniuersi duo de
bent esse ligamīa et vincula amo
ris in hominibus. k ij

primum dicitur esse hominis cuiuslibet ad deum quod quilibet homo obligatur est deo dare amorem primo et sic dicitur esse primo ligatus deo per amorem. secundum autem ligamen et vinculum amoris dicitur esse inter omnes homines adinuicem ita quod omnes homines debent esse inter se ligati per amorem. et istud secundum ligamen et vinculum oritur a primo ligamine et virtute illius quod omnes debent se amare adinuicem quod sunt dei ymago et ideo quod secundum ligamen oritur a primo Si primum non est secundum esse non potest et si primum est necessarium secundum erit. Et sicut creature ligantur cum hominibus seruendo et homines ligantur cum deo amando. Et exinde quod seruicium ligant homines inter se amando. Et quod totum vniuersum suum per debitum ordinem dicitur esse ligatum. Ecce mirabile ordinem deus primo nos dilexit et diligit homines continue. et creature manifestant istam dilectionem continue seruendo hominibus. et sic deus trahit homines ad se diligendo et amando primum et obligat ad amandum eum primo deinde obligati sunt amare se inuicem et continue.

Quod istud debitum secundum obligatio amoris erga hominem redundat et reuertitur in solam hominis utilitatem

Via vero ut iam probatum est omne debitum et omne seruicium ad quod homo obligatur de iure nature et debet reddere et soluere

deo reddat et conuertitur in solam hominis utilitatem ideo exinde sequitur necessario quod cum istud secundum debitum quod quilibet homo debet alteri oritur et descendat totaliter a primo debito quo homo obligatur deo quod totum reddat et conuertatur in solam hominis utilitatem et non dei. Tunc sequitur quod si homines se amarent adinuicem quod sunt dei ymago quod totum est ad bonum commodum et utilitatem hominis. Et quod hoc est primum quod homines debent et tenentur facere scilicet quod amare deum primum et homines quod sunt dei ymago quod primum bonum hominis radicale et principale. et ideo omne aliud bonum hominis necesse est quod oriatur ab isto bono ideo est verum bonum hominis et sic apparet quod quanto magis multiplicatur debitum hominis erga deum et crescit tanto magis multiplicatur bonum hominis et commodum. Et per primum apparet quod omnia facta sunt propter hominis utilitatem et non dei. et ipse homo non est factus propter alicuius alterius utilitatem sed tantum propter se ipsum et sui utilitatem.

Quod omne seruicium creaturarum indifferenter sine acceptione personarum cuius homini seruienti in quantum est ymago dei manifestat quod omnes homines adinuicem debent se reputare tanquam unum hominem.

Non solum autem ex virtute prime obligationis qua omnes

homines sūt obligati ad deū de-
bent se reputare adiuicem tamq̃
vnū hominem et quilibet debet a-
mare alterū tam p̃ seipsū ymo eti-
am ipse creature hoc idem signāt
et manifestant. Ipse enī creature
que sūt facte p̃pter hominē ad ser-
uiendum ei ex voluntate dei nul-
lam differenciā faciunt inter ho-
mines seruiendo et beneficiū im-
pendendo ymo quantū in eis est
nō plus seruiūt vni homini q̃ al-
teri. Sed equaliter omnibus nec
plus laborāt pro vno q̃ pro alio
nullum reputant maiore nullum
minorem. Hoc autē clare patet dis-
currendo per creaturas. Nā ter-
ra equaliter seruit omnibus hoī-
bus equaliter omnes portat. Si-
militer aqua vel ignis plāte et ai-
malia indifferēter q̃tuq̃ in eis est
se habent et maxime hoc declara-
tur in sole qui est nobilis creatur-
a que plus super omnes creatur-
as seruit hoībus non plus vniq̃
alteri nō est acceptor personarū
nullum reputat maiorem superio-
rem nec inferiorem s̃z omēs equa-
les. Quid igitur significat q̃ crea-
ture communiter et indifferēter abs-
q̃ acceptione personarū seruiāt
hominibus et hoc ex ordinatōne
dei. Nā q̃ omnes hoīes reputā-
tur tanq̃ vnū hō et q̃ oēs debent
se reputare tanq̃ vnū hoīem adi-
uicem. Unde creature sūt cuili-
bz hoī inq̃tum hō ē ⁊ ymago dei

Et ideo equales reputātur hoīes
et ideo q̃ seruiūt hoī inq̃tū yma-
go dei ē seruiūt s̃m q̃ puenit yma-
gini dei et ideo honorabiliter dili-
genter et pure. Et hō debz recipe-
re seruiciū a creaturis inq̃tū dei
ymago est nec aliter est dignū q̃
hoī seruiatur. Et ideo mund⁹ tal-
et tant⁹ tam pulcher tam nobilis
tam nobilibus creaturis plenus
fact⁹ propter hoīez inq̃tū portat
dei ymaginē q̃ tam nobilis et ho-
norabilis est dei ymago viua vt
talis mund⁹ et tam nobiles crea-
ture ei debēt s̃uire. Nō ḡ estimer-
se hō q̃ mundus ei seruiat nisi q̃
dei portat ymaginem viuēte et
nō propter hoc q̃ est talis hō vel
talis. Igit si creature que nō sunt
de natura hominis tam nobile ⁊
honorabile seruiciū faciunt cuilz
hoī q̃ portat dei ymaginem mul-
to magis hoīes ipi adiuicē se de-
bent amare q̃ vnusquisq̃ portat
dei ymaginē. Creature ḡ manife-
stant q̃ omēs homines sub vna ra-
tione et propter vnā causam se
debent adiuicem amare q̃ vnus-
quisq̃ portat dei ymaginē et per
oīs debēt se reputare tanq̃ vnū
hominē. sic igit cōe seruiciū crea-
turaz indifferēter sine acceptio-
ne personaz cuilibet hoī seruiciū
inq̃tum ē dei ymago manifestat
q̃ omnes hoīes debēt se reputare
adiuicē tanq̃ vnum hoīem et p̃
consequēs debēt seinuicē amare

k. iij

fi essent vsus hō et quilibz debet
amare alteruz sicut seipsum.

Recollectio eoz que dicunt q
hoies omīs se debēt reputare tan
q̄ vnum solum hoiem.

Concludam⁹ ergo q̄ cōitas
vnius solius dei eternaliter
viuentis cur⁹ quilibet hō inq̄tum
hō est viua ymago et vniformis.
et cois amor ipius dei q̄ homies
omīs inq̄tuz sūt hoies et sue yma
gines eadem acceptio bonoz ea
deꝝ indigencia eadꝝ obligatio et
pro eadeꝝ cā qz quilz hō obligat
vni et eideꝝ dño pro eadem con
seruatione dei a quo omīs hoies
cōseruant in esse idē et cōe seruci
um oīm creaturaz indifferent
hōi seruiēciuz absq̄ acceptione p
sonaz. Et insuper etiā pformitas
et vnitas eiusedē nature et rōnis
in oībus hoibus hec oīa siml' col
lecta clarissēdicūt ⁊ pcludūt om
nes hoies debere se reputare ad
inuicem tanq̄ vnū hoiem ⁊ debe
re habere adinuicem maximam
vnitatem.

Quod per virtutez pme ⁊ scde
obligationis concluditur duplex
fraternitas et societas scz specia
lis et generalis.

Hic ex oībus supradictis
manifestatur duplex frater
nitas hois vna generalis ad om
nes creaturas qz hō est creatura

dei et hꝝ esse adeo ⁊ alie creature
similiter idō habet hō rationē isti
us generalis origis ab vno et eo
dem patre fraternitatē gñaleꝝ cū
oī creatura. Alia fraternitas est
spūalis inter omīs hoies qz omīs
sunt a deo tanq̄ ab vno patre et
quilibet est eius ymago et ista est
fraternitas maior que esse possit

Quod ex vnitare que debz esse
de iure nature inter hoies oritur
inuisibilis fortitudo

Uoniam autem oīs fortitu
do oritur ex vnitare et debi
litas ex diuisione et q̄to maior ē
vnitas tanto maior est fortitudo
⁊ vbi summa vnitas ibi sūma for
titudo. Et quia ista vnitas de
bet esse inter homines oritur ex h
q̄ quilibet homo primo est vnit⁹
cum deo per amorē et deinde qz
quilibet est dei ymago vera et vi
ua ideo ex consequenti debent se
amare et inter se habere vnitareꝝ
Impossibile ē q̄ aliquis amet de
um quin amet eius ymagineꝝ vi
uam et quanto magis deum ama
bit tanto magis amabit ei⁹ yma
ginem. Et ideo cū vnusquisq̄
homo sit dei ymago viuens quā
to magis aliquis amabit eum tā
to magis amabit quēlibet hoiem
et q̄to magis vnus homo ama
bit alium tanto magis vnietur ei
et ista vnitas durabit q̄ diu amor
durabit et amor potest semper du

rare ideo vnitas potest semp durare. Et inde sequitur q̄ inter homines potest ēē perpetua vnitas. Quia igit̄ ista vnitas que puenit ex tali amore facit homines vnū. Ideo mutat vnum hominē in alium et transfert et ecōuerso ideo homines per istam vnionem sūt tantuz vn⁹ q̄ nō possunt esse magis vn⁹. Et quia ex maxima vnitāte orit̄ maxima fortitudo ideo homines dum sūt vniti per istum modum habent maximā fortitudinem et inimicibilē. Et sic patz q̄ homines dum respiciunt ad deū tunc vniūtur inter se et fiunt vnū et ideo fortificant se ex tali vnitāte et dum magis respiciunt deū magis vniuntur inter se et magis fortificātur. Sed dum homines respiciunt ad se ipsos et nō ad deū sed quilibet ad se ipsum tunc diuidūtur inter se et fiunt plures et psequens debilitant̄ et tota fortitudo destruitur que soluz oritur ex vnitāte et ideo ista vnitas est totū bonum hominis et tota fortitudo et quanto magis crescet tāto magis crescet et bonum homi. Et quia ista vnitas potest semper durare ideo bonum homi potest esse perpetuum. Et quia omnes possunt esse i ista vnitāte ideo omnes possunt participare vnuz bonum et simul sine diminucōne nec vnus impedit alterum. Et cum ista vnitāte procedat ex nostra vo-

luntate et libertate ideo non pōt destrui per aliquāz violenciā nec per aliquāz penuriā. Ideo sequitur q̄ in ea est fortitudo inuincibilis et sic vēr bonuz hominuz est inco rrupibile et imortale. Videte igitur quātuz bonuz aduenire pōt homini ex obligatione amoris scilz societatis cum deo societatis cū hoibus et hoc ē totum bonum hoī perfetum et verum.

Breuis epylogatio omnium predictorum.

Pilogantes autē generalitē totum huius libri processuz iam dictum aīaduerrere et videre possunt qualiter primo incipiēdo ab infimis creaturis et a primo gradu et inferiori scale naturę ascendendo prouenient paulatim ad noticiā verā et cognitionem infallibilem dei omnipotentis summe sapientis et summe boni. Ita q̄ creature duxerunt nos et eleuauerūt per quandā scalā ordinatissimā ad deū creatorem omniū tanq̄ ad vnuz summu principiu patrem et creatore ac rectorem omniū. Et iterū iste creature dixerunt nos profundi⁹ et intīmi⁹ ad ipm deū et duxerunt nos ad amandum ipm et in amorem eius et ostenderunt nos esse summe obligatos ipsi omnipotenti deo ad amandum totaliter ipsum.

k iij

Et sic inq̃tum est eis vñerunt et
 pñxerūt nos cū deo quali ma-
 trimoniū faciētes. Deinde descē-
 dimus de ip̃o deo sūmo creatore
 ad ipsas creaturas ita quod per
 amorē creatoris descendimus ad
 amorē oīm creaturaz q̃z aman-
 do deū creatorez amam⁹ oīa que
 sunt sui inq̃tū sunt sui. et sic ama-
 mus oīs creaturas ppter ip̃m et
 sic fit ascens⁹ a creaturis ad creato-
 rez et descens⁹ ab ip̃o creatore ad
 creaturas oīs. p̃mo aut amaba-
 mus creaturas q̃z erant pulchre
 et bone et q̃z nobis seruiebāt et p-
 pter nosmet ip̃os sc̃do autem eas
 amam⁹ ppter creatoreē ⁊ q̃z sūt ip̃i⁹
 et q̃z creauit eas ymo etiā diligi-
 mus nosmet ip̃os q̃z sum⁹ dei et
 iste amor est perfect⁹ bonus no-
 bilis durabilis et permanēs quia
 oritur a creatore nobilissimo altis-
 simo ⁊ sūmo. Et sic appet q̃ amor
 p̃mo datur deo ⁊ nō perditur nec
 diminuit ymo crescit et multipli-
 catur in infinitū et in potencia ex-
 tenditur sine mēsurā. q̃z per amo-
 rem dei amātur oīs creature et
 oīa que sūt dei ⁊ sic oīa amātur p
 vnū amorē et in virtute vnus
 amoris. Et nulla res est quā sit
 amata per virtutē istius amoris
 et iō amor dūz datur deo fit altis-
 simus vniuersalissimus cōissim⁹
 et latissimus

Sciencia de natura virib⁹ cō-
 ditionibus seu proprietatibus et

Uonā autē manifestus ē
 q̃ nihil habemus in nobis
 quod sit vere nostrū et totaliter in
 nostra voluntate et potestate nisi
 solū amor. et ideo totus thesaur⁹
 noster tē tū bonū nostruz est amor
 bonus et totuz maluz nostruz est
 amor mal⁹ q̃z postq̃ nihil habe-
 mus quod sit nostrū nisi amorēz.
 Si igitur amor noster bon⁹ est. ē
 bonuz q̃cquid habem⁹ et si amor
 noster malus est malū est q̃cquid
 habem⁹. vnde si amor noster bo-
 nus est boni sumus. si malus est
 mali sum⁹. si corrupt⁹ est corrup-
 ti sum⁹. Solus enī amor facit ho-
 minē bonuz vel maluz et sicut ni-
 hil est meli⁹ in nobis q̃ amor bo-
 nus ita nihil peius q̃ amor mal⁹
 Quia etiā nihil habem⁹ quod sit
 vere nostrū nisi amorēz. Ideo qñ
 dedim⁹ amorē nostrū oīa q̃ habe-
 mus dedim⁹ et nihil ampli⁹ habe-
 mus q̃z dare possum⁹ q̃z totuz de-
 dim⁹. et iō si perdim⁹ amorē totū
 perdimus q̃cquid habem⁹ et per
 pñs perdim⁹ sum⁹. Tūc aut perdi-
 mus amorē nostrū cū damus euz
 cui nō debem⁹ q̃z etiā totū bonū
 nostruz est amor bonus et totum
 maluz nostruz est amor malus.
 Sequitur q̃ virtus nihil aliud ē
 q̃ amor bonus et vicium nihil
 aliud q̃ amor mal⁹. Quia igitur
 ipse amor est totum quod habe-

mus et totū bonū nostrū consistit in amore. Sequitur q̄ qui habet sciam et cognitionē de amore habet cognitionē de toto bono hoīs et q̄ ignorat naturā amoris ignorat totū bonū suū. Igitur qui libet q̄tū potest debet habere noticiam et sciam de amore. Et ideo hic tradetur in spāli scia et cognitio de amore q̄tū sufficit de natura viribus conditionib⁹ pprietatib⁹ et fructib⁹ ipsi⁹ amoris.

Quod principalis fortitudo ⁊ proprietās amoris est q̄ vnit amātem cū amato et mutat conuertit et trāformat amātem in rem amatā

Abet autē amor vim et virtutē vniendi mutādi conuertendi et trāformādi et ista est propria natura et cōditio in separabilis amoris ⁊ ideo amantē vnit cū re amata et transformat exinde et cōuertit et mutat amantē in rem amatā. Et q̄uis hoc sit notū per experientiā tñ per naturā amoris potest manifestari q̄ amor de natura sua est donū et p̄mo donū ita q̄ est res donabilis de natura sua et iō nō pōt retineri quin deē. Et q̄ amor nō pōt cogi iō est donū liberaliter ⁊ sponte datū. Et quia donū sponte datū est illius cui donatū est et totaliter translatus et transportatus in donatū. Et ideo q̄ amor est totaliter donum et tale donū. Ideo

amor est illius rei cui donatur et totaliter transfertur in dñum rei amate. et ideo res amata possidē et optinet in sua potestate in suo dñio ipm amorem sibi datū libere et spōte q̄ su⁹ est post q̄ libe⁹ datus est. et cū amor trahat ⁊ ducat secum totā voluntatē totū hñtem imperiū in hoīe. ideo hoīs amor quocunq̄ vadit ducit et trahit se cum totū hoīem et per p̄ns cuius q̄ datur ipse amor datur tota voluntas et totus hō. Et per p̄ns amor ⁊ volūtas mutant cōuertuntur et trāformantur in dñum rei amate et ideo amor mutat amantem in rem amatam et amantem vnit cum amato ⁊ facit vnum de duob⁹ q̄ amans fit vñū cum re amata virtute amoris. Ecce igitur vires amoris et pprietates q̄ viz vniitiuā mutatiuā cōuersiuā ⁊ trāformatiuā vnius in alterū.

Qualis sit ista mutatio et conuersio.

Ista autē mutatio seu conuersio non est naturalis nō est coacta nec violenta periculosa nec laboriosa. Sed est libera sensibilis spontanea voluntaria ex libertate facta placibilis delectabilis ⁊ dulcis. Et quia amor quocunq̄ vadit semper vadit libere sponte voluntarie placibiliter delectabiliter et dulciter et iō voluntas que per amorem vnitur

et coniungitur cū re amata nō pōt
separari ab ipā nisi libere et spon
te et volūtariē quia cogi nō potest
quia tūc nō est volūtas nec amor
si cogeretur et ideo ista vniō et cō
iunctio est fortissima quia nō pōt
voluntas separari a re amata per
violenciā s; solum volūtariē spō
te. Licet aut amor mutet volūtate
in rem amatam tñ amor remanet
semp amor ⁊ liberalis quia amor
quocunq; vadit semp manet i na
tura sua et voluntas semp reman
et volūtas nec destruit dū mutat
sed ipā voluntas recipit modum
formā et naturā rei amate et in
ducitur et vestitur indumentis rei
amate et portat habitum ei ⁊ de
minuat a re amata q; q̄alis ē res
amata talis est amor et talis ē vo
luntas qualis est amor. Res aut
primo amata dat nomē amor et
voluntati. et quia volūtas de se nō
est nisi volūtas nec h; aliō nomē
nec amor est nisi amor nec habet
aliud nomen de se. Sed res ama
ta sibi dat suū nomē in q̄tū mu
tatur in ipam. Ideo si volun
tas amet terram tunc dicitur ter
ra et terrena et amor dicitur terre
nus et si amet res mortuas tunc
dicitur mortua et muta. Et si
amet res brutales ⁊ bestiales tūc
dicitur bruta et bestia et brutalis
et bestialis et amor etiā. Et si
amet hoīem tunc dicitur humana.
Et si deum tūc dicitur dea seu di

uina voluntas nostra et amor di
citur diuin⁹. et si amet vanitatem
est vanitas et ita hō per amorem
pōt mutari transformari et cōuer
ti in omnē altā rem volūtariē et
sponte sine quacūq; coactione.

Quod per istam coniunctionem
et mutationē amoris volūtas po
test exaltari et nobilitari et ascen
dere supra se ⁊ etiā potest vilifica
ri et descēdere infra se.

⁊ quia voluntas per amor
rem cōuertitur pmo in rem
amatam et recipit naturā et for
mam eius ideo ipā volūtas exal
tatur vel depmitur nobilitatur vl
ignobilitatur seu vilificat ascēdit
vel descendit sñ q; res pmo ama
ta est dignior et nobilior vel in di
gnior et in nobilior voluntate.
Unde res primo amata pōt esse
dignior inferior vl equalis nostre
voluntati. Si igitur voluntas
det pmo suū amorē rei superiori
nobiliori et digniori q̄ ipā sit tūc
ipsa mutatur et couertitur in q̄
dum superiorem et nobiliorem et
ipā fit nobilior et dignior et ascē
dit supra se. Sed si det suū amo
rem equali nō ascendit nec fit no
bilior q̄ ante. Si autem det suū
amorē rei inferiori et min⁹ no
bili q̄ ipā sit tūc ipā vilificatur
⁊ descendit a sua nobilitate a suo
gradu a statu sue nature quia sem

per conuertitur in rem pmo amata
tam et ab eadem denoiatur. et qz
omnis bona mutatio puerio seu
translatio debz esse in nobiliori in
altiori et in meliori et nō in muno
ri et inferiori in peiori in viliori.

Ideo volūtas nostra non debz
dare amores suos nisi rei superio
ri et digniori q̄ ipa qz aliter non
mutaretur nec couerteretur i no
bilius nec ascenderet. 7 qz nihil ē
supra ipam voluntatem nostram
nisi de? immediate. Ideo sequi
tur qz voluntas debet pmo dare
amorem suuz soli deo vt ipa mute
tur in meli? et dignius hoc autē
clare docet ipa natura per experi
enciam in ipis. quattuor gradib?
quia inferiora et min? digna mu
tantur in supiora et magis digna
vt ea que sunt de primo gradu
et elemēta mutātur et couertunt
in res scōi gradus et res scōi gra
dus in res tertij gradus quoniaz
aqua et terra mutant in naturam
arborum et ibi hnt esse nobilius 7
arbores per fruct? suos mutantur
in natram aialiu7 et ibi hnt esse
nobilius et alti? et sic est ordo na
ture. Nōne igitur similiter ipsa
voluntas cū sit libera et spōtanea
et in sua libertate debet mutari in
melius et in altiore graduz scilic7
vt mutetur in esse diuinū. Aliter
ipsa faceret contra totū ordinem
vniuersi et contra seipz qz tota na

tura clamat qz res pmo amata de
bet esse de?. Aliter fieret sibi ini
uria naturalis cū sit nobilior et
dignior omibus. Et sic patet qz
nostra volūtas per istam mutatio
nem pōt ascendere et descendere

Quod nulla res inferior est di
gna de se amore nostro et sic deo
dz dari primo cū nulla res inferi
or habeat amorē quez possit red
dere et possit amorem nostrū me
liozare et nobilitare.

Uoniam autē amor noster
est donum nobilissimū 7 di
gnissimum eo quia liberalissimuz
est et mutat ipam voluntatez i na
turam alterius et in dñū rei ama
te ita qz res pmo amata demiatur
volūtatī. Et quia nō est dignū
nec iustum nec debitum qz res in
ferior habeat dñum rei superio
ris nec dñetur ei. Ideo nulla
res inferior volūtatē nostra est di
gna amore nostro de se nec per se
quia tunc dñaretur voluntati no
stre. Et ideo qz voluntas est in
tellectualis et spiritualis de natu
ra sua ideo est superior omni rei
corporali. Ideo nulla res cor
poralis de se est digna amoris no
stri quare nec corpus nostrū nec
animalia nec arbores nec elemē
ta nec aur7 nec argētū nec sol nec

luna nec stelle sunt digna de se a
more nostro liberali et volutario.
Item non est dignum quod aliqua res
equalis dñetur equali ideo quia
voluntas nostra est creata et om-
nis voluntas creata est ei equalis
ut creata ideo nulla voluntas cre-
ata de se et primo est digna amo-
re quod tunc haberet dominium voluta-
tis nostre. Sed quia solum iustum
et debitum est quod res superior et ma-
ior habeat dominium rei inferioris et ei
dominetur. Ideo quia solus deus
est superior voluntate nostra et ma-
ior ideo solus deus de se per se et
primo est dignus amore nostro et
sic per naturam amoris ipsius con-
cluditur quod solum dignum est quod deus a-
metur de se per se et primo a vo-
luntate nostra et nulla alia res.
Rursus quia amor est donum primum
et totum quod habemus et quod volun-
tas habet et non aliud quod sit suum.
Et ideo quando dat amorem totum
quod habet dat et nihil ei retinet et
quia non est iustum nec debitum quod
voluntas det totum quod habet
et quod nihil recipiat. Et quia qui
dat amorem debet recipere amor-
em cum amor requirat amorem et vo-
luntas non curat nisi de amore quod
solus amor est bonum suum et thesau-
rus suus ideo sequitur quod nulla res
de se est digna amore nostro libe-
rali nec ei debet dari amor nisi ipsa
possit rependere amorem et dare et quod
possit cognoscere amorem sibi da-

tum quantum valet. Et quia etiam amor
est donum voluntarium et liberum ideo
nulla res est digna ipso amore ni-
si etiam habeat voluntatem per quam
possit voluntarie et libere repen-
dere amorem quia libertas requi-
rit libertatem. Et ideo concluditur quod
nulla res inferior etiam minor vo-
luntate est digna amore nostro nec
eidem debet dari amor. Quare se-
quitur quod nec terra nec aqua nec ele-
menta nec aurum nec argentum nec ar-
bores nec animalia nec corpus de-
se sunt digna amore nostro quod non
habent amorem quem possent repen-
dere et dare per amorem. Quare se-
quitur quod quando amor noster datur
talibus rebus que non possunt re amare
naturaliter liberaliter nec habent
amorem liberalem quod voluntas accipit
maxima dampna. Primo quod ipsa vo-
luntas efficitur vilis inferior cor-
poralis et degradatur a natura sue
dignitatis et excellentie et vitur
ac perungitur cum rebus totaliter extra-
neis eo quod voluntas mutatur in rem
amaram et efficitur similis rei que
amat et talis sicut ipsa. Secundo reci-
pit maximum dampnum et perdit totum
quicquid habet quod perdit suum amorem quod
nihil accepit de aliis rebus quoniam illius
amorem potest ab eis recipere. Et si
ipsa voluntas cum amore suo est extra
patriam suam extra naturam suam habi-
tat in terra aliena ubi nullus est amor
et ideo est pauperrima denudata
nihil habens et mutata ac con-

uerfa in res extraneas: iō perdit
se ipam et quicqd hz q: ipa dedit
se ipam et ipe res nō dant se ipas
volūtati q: nō pnt et facit iniuriā
rebus nobilib? et dignis suo amo
re quib? noluit dare. quare sequit
q: tales res nō sunt digne nostro
amore ymo est cōtra naturam.
Item q: volūtas dū dat amorem
suum nō solū requirit amorem si
bi dari a re amata s; etiā debet re
cipere nobiliozē amorē et dignio
rem illo quē dat. Et etiā requirit
q: amor suus quē dat nobilitetur
a re amata cui datur. Et q: solus
deus qui est superior nostra volū
tate pōt nobis dare nobiliozē q
noster amorēz infinitū q: amor su
est diuin? et increatus et etiam so
lus ipe pōt meliorare et nobilita
re nostrum amorē sibi datū. Seq
tur et oibus q: sol? deus dignus
est amore nostro. Quare pcludit
q: nulla res de se est digna amore
nostro nisi possit se amare et habe
re amorē quē possit reddere et pos
sit amorē nřz meliorare et nobili
tare quare si alia res sit pmo ama
ta q: de? sit ei sūma iniuria natu
raliter et maxim? cōtēptus in na
tura.

Quod tñ se extēdit amor et eti
am voluntas quātum se extendit
res primo amata et non vltra ascē
dit nec descendit.

Noniam autē amor mutat
amantē et voluntatez in re

amatam et in suum dñum ita q
res amata assimilat sibi voluntatē
et sibi cōicat suam similitudinē et
format eam sua forma et de neiat
ipm amorē ita q: ille amor tot? est
de natura rei amate. et iō q: amor
est ita ligatus vnit? cū re amata
et per pñs volūtas ita vt transfor
matur in rem amatāz sequitur q
amor nō pōt ascēdere supra rem
primo amatā neq; voluntas. Et
q: ipe amor se extendit ad oia ad
que extendit res primo amata et
ad oia que sunt ligata cū ipa et n
vltra. Et ideo quanto res primo
amata erit magis cōis et vniuer.
salis tanto etiā ipe amor erit ma
gis cōis et vniuersalis et iō volū
tas cōformiter. Et quāto res pri
mo amata erit magis particula
ris et min? cōis tanto etiā volun
tas erit magis particularis. Un
q: ipa volūtas per amorē trāssfor
matur et mutatur in re pmo ama
tam et sequit eam iō res amata p
mo totaliter possidet ipam volun
tatem et hz totā pōcessionē amor
ris. Et sicut res pmo amata est
vna ita gñatur et sit vn? primus
amor in volūtate qui tot? ē de na
tura rei primo amate ita q: sicut n
possunt esse plures res pmo ama
te ita nō pōt ēē nisi vn? sol? amor
in voluntate. Ideo res que pmo
amatur radicat plantat stabiluat
et fundat primū amorem q: est ra
dix caput et origo oim alioz amo

rum q̄ pullulant a voluntate.

Sic igit̄ in volūtate nostra ē vna res p̄mo amata vna prima radix oīm amor̄ que radix capit suā totā virtutē a re p̄mo amata ⁊ ab illo p̄mo amore pullulāt exeunt p̄cedunt om̄s alij amores et iō in aīa sit quedē magna arbor cuius radix est p̄m⁹ amor q̄ se mltipli cat in tot amores quot p̄nt eē res que h̄nt colligantiā cum re p̄mo amata. Et om̄s illi amores sunt inclusi i illo p̄mo amore qui ē vasis et cā oīm. Sicut em̄ ab vno semie seu grano pullulāt infinita grana Ita ab vno amore tāq̄ ab vno semine pullulāt infiniti amores.

Et sic oīa grana que exeūt a p̄mo grano sūt illi⁹ nature cui⁹ est p̄mū granū. vnde exeūt ita omnes amores qui exeūt a p̄mo amore sunt illi⁹ nature cui⁹ ē p̄m⁹ amor q̄ qualis est radix qualia sūt oīa que pullulāt a radice. et qualis ē fons tales sūt riuuli. Et iō si p̄imus amor sit bon⁹ om̄s sūt boni et si iustus iusti et si ordinat⁹ ordinati. Et si p̄m⁹ est mal⁹ et corruptus omnes sunt mali et corrupti et om̄s non sunt nisi vn⁹ amor q̄ nō est nisi vna res p̄mo amata et oīa alia amātur in virtute rei amate. p̄mo q̄ p̄pter illa amant̄ eo q̄ sunt cū illa colligata ⁊ inde sequitur q̄ amator necessario q̄c quid p̄iunctus est cū re p̄mo amata amat et necessario odio habz

quicquid est cōtra rez p̄mo amata ⁊ tot odia generātur quot res apparēt esse cōtra eam s̄z tñ p̄imus amor est radix alioz. Et iō sicut radix est semp̄ occulta et nō apparēt extra et oīa alia que exeunt a radice vident̄. ita p̄m⁹ amor sēper est occult⁹ et nō apparēt extra. S̄z alij amores q̄ ab eo exeūt apparēt et sunt manifesti. Itēz q̄ res p̄mo amata eo q̄ est p̄mave hemētissime et fortissime cōiungitur cū volūtate et trahit totaz ad se. Et ip̄a volūtas etiā fortissime p̄iungitur cū ea q̄z nihil est qd̄ impedit̄ Ideo talis p̄m⁹ amor est ita fortis ita solidat⁹ ita firm⁹ ita radicat⁹ q̄ nullomō pōt destrui nisi veniat res forcior et maior q̄ res que p̄mo amabat̄ que expellat totaliter rem p̄mo amatā et erradicet illū amorē a volūtate neq̄ ip̄a volūtas pōt hoc facere nec vult nec pōt velle per se ip̄am. Et q̄z tota nobilitas tota fortitudo et virt⁹ ⁊ extenso ip̄ius volūtatis et amoris oritur a re p̄mo amata. Ideo quāto res p̄mo amata ē fortior magis virtuosa magis potēs et magis vnita in se ip̄a tāto ip̄sa volūtatis est magis fortis magis potēs et magis virtuosa ⁊ magis vnita. Et q̄z deus est fortissim⁹ potentissim⁹ immortalissim⁹ nobilissim⁹ virtuosissim⁹ et maximus sūme vnus. Ideo quando deus est res p̄mo amata ⁊ ip̄sa voluntas

vnitur ei primo per amorem tunc efficitur fortissima potentissima et vnitissima et ideo tunc summe confortatur et roboratur et hoc totum fit virtute rei primo amate que est deus. et tunc ab illo primo amore pullulant infiniti amores quia primus amor est communissimus vniversali simus ad omnia se extendens sicut deus unde quia deus ab omni creatura respicitur et est dei creatura. Ideo amor ille primus qui est dei extendit se ad omnes creaturas et omnes creature amatur in virtute primi amoris et sic amor dei quando est primus includit in se omnes amores. et sicut omnes creature respiciunt deum Ita omnis amor et creaturarum includitur in amore dei. Si autem res primo amata sit creatura et non deus tunc amor primus quia est fundatur in creatura et totus secundus naturam creature et non se extendere potest ad creatorem nisi secundario et propter creaturam. Ita quod deus non possit amari nisi in quantum respicit illam creaturam primo amata et habeat colligantiam cum ea et ideo non amatur tunc deus sed creatura quia non amatur nisi in virtute creature et propter creaturam. Conclusum est igitur quod quantum se extenditur res primo amata tantum se extendit voluntas et amor. Et exinde sequitur quod primus amor qui est vnus solus radicatur in voluntate virtute rei primo amate qui est radix fons or

go principium et causa omnium aliorum amorum. Et exinde concludi extrahi et elici possunt multe conditiones alie.

Similitudo et exemplum reale ad oculum in quo omnia que dicta sunt de amore manifestantur et hoc est quod sic se habet res primo amata ad voluntatem et amorem sicut vir sponsus siue maritus ad mulierem sponsam.

Quoniam autem ipsa res primo amata habet dominium principalem et superioritatem respectu voluntatis nostre ita quod voluntas ipsa transformatur in eam et ipsa res primo amata denotat determinat et specificat voluntatem et amorem et nobilitat exaltat et dignificat et etiam fortificat roborat et confirmat vel innobilitat deprimat vilificat debilitat et hoc fit ratione vnionis et coniunctionis voluntarie et spontanee que fit inter nostram voluntatem et ipsam rem amata primo per amorem liberalem et spontaneum. Et ideo fit quoddam matrimonium inter ipsam nostram voluntatem et rem primo amata et talis unio seu coniunctio libere et spontanee facta matrimonium seu coniugium potest appellari eo quia ipsa res primo amata habet modum viri et sponsi et conditiones eius et ipsa voluntas habet modum et conditiones mulieris siue sponse.

Sicut enim in matrimonijs seu cō-
 nigio vir hz dñum principalita-
 tem et superioritatē et mulier ha-
 bet subiectionē et min⁹ principa-
 litatē et inferioritatē. Ita similiter
 se hz res primo amata ad ipam
 voluntatē et vtraq; cōiunctio est
 volūtaria spontanea et libera et
 per amorē libere et sponte et qua
 si om̃s conditiones quas habet
 vir respectu mulieris Et ecōuerso
 similes hz res primo amata respe-
 ctu volūtatis et ecōuerso. Unde
 sicut mulier nō hz nisi vnū virum
 siue sponsū. Ita volūtas nō hz ni-
 si vnā rem pmo amatā cū qua fa-
 cit suum matrimoniū. et sicut ma-
 trimonium postq; factū est nō se-
 paratur nisi per mortē. Ita matri-
 moniū voluntatē et rei amate pmo
 nō separatur nisi per mortē et hoc
 de se et per se. Et iō rōe istius cō-
 uenientie oīa que dicta sūt d amo-
 re et voluntate et de re pmo ama-
 ta possum⁹ clare videre per expe-
 rientiam ad oculū in matrimo-
 nio reali quod fit inter virū et mu-
 lierem qz vtrobiq; fit fili⁹ et eodmō
 scz iter voluntatē et inter virū et
 mulierē et re amatā. Et ideo resu-
 mam⁹ ea que dicta sūt de amō-
 re volūtate et re primo amata vt
 manifeste videantur p matrimo-
 nium viri et mulieris. Unde dic-
 tum est q per amorē voluntas
 mutatur cōuertitur et trāsformat
 in rem amatam. et etiam dictū est

q voluntas exaltari nobilitari et
 ascendere supra se pōt et etiā pōt
 vilificari et descēdere infra se et h
 scdm cōditionē et naturā rei pri-
 mo amate et etiā q tm̃ ascēdit vo-
 luntas et tm̃ se extendit quantūz
 res primo amata et cetera alia vt
 ista igit clare videam⁹ exemplū
 tale habeamus.

Exemplū familiare ad oīa que
 possunt dici de amore de volunta-
 te et de re primo amata.

It igitur aliq; homo paup-
 rimus super om̃s hoīes de
 genere infimo null⁹ nobilitatis
 in mundo hñs sex vel octo filias
 siue puellas eiusdē cōditionis.
 Certūz est om̃s istas esse eiusdem
 cōditionis equales i natura i gñe
 i nobilitate et paupertate vna non
 excellit aliam et nō pñt esse magis
 infime. Deinde sit q vna illarū
 puellarū cōiugatur alicui viro ru-
 stico infimo sicut ipa est. Et alia
 detur in sponsam vni viro merca-
 tori seu burgensi. Et tertia defi-
 vxorem vni nobili. Et quarta def
 in cōiugium vni militi. Quinta de-
 tur vni comiti. Sexta vni duci.
 Septima detur vni regi. Et octa-
 ua detur vni iperatori. Ecce om̃s
 iste puelle a principio et de natu-
 ra sua propa erant equales nulla
 nobilioz erat alia nulla diuioz alia
 nulla dicioz altera. nulla potenti-
 or altera. Sed tm̃ nūc videamus

maximā orāam inter eas maximā
in equalitatē que nunc est quādo
sunt coniugate quia prima est rusti
ca et quali nullomō exaltata nec
dignificata. Sed scda ascendit
qz est exaltata et dignificata quia ē
cū burgenſi. Et tertia adhuc ma
gis exaltata et dignificata qz cū
nobili. Et quarta adhuc plus qz
cum milite. Et quinta magis qz
cum comite. Et sexta adhuc pl
quia cū duce. Et septima adhuc
magis quia cum rege. Et octava
maxime super omēs quia cū im
peratore est coniugata qui est sum
m^{us} indignitate et honore. Sed
ista nobilitatio ista exultatio iste
ascensus totaliter prouenit ex p
te viroꝝ et nō ex parte puella
rum quia omnes erāt equales Et
sic apparet qd mulier spōsa muta
tur in virum sponsū et ab ipso de
noiatur et specificatur et deteria
tur. Similiter autē ē de nostra vo
lūtate ita qd ipa pōt exaltari et ascē
dere supra se vel descēdere scdm
naturā rei pmo amate et scdm gēdū
suū. Ideo ipa volūtas denoiat
terrena si res pmo amata sit res
terrena. Et si res pmo amata sit
brutalis ipa denoiabitur brutalis
Et si res sit hūana ipa volūtas di
ceſ hūana Et si res pmo amata sit
de^{us} ipa volūtas denoiatur et est
dea vlt^{us} diuina seu deificata. Et qz
de^{us} est radix de^{us} est iperatoꝝ sum
mus. Ideo ipa volūtas dicetur

regina et iperatrix oīm sicut de^{us}.
Et sic volūtas nō pōt ascēdere ad
maiorē dignitatem nec excellen
tiorē nec pōt habere maiorē spō
sum et tñ omēs volūtates pmo sūt
equales in natura. Sed postea
vna ascendit et est exaltata supra
aliā scdm sponsū cui adiungitur
idest fūm qres primo amata cui
primo coniungitur est magis vlt^{us} mi
nus digna. Item sicut videm^{us} qd
mulier que est vera sponsa cū vi
ro spōso hz vnū amorē nouū qui
nouiter causatur qui est vn^{us} et in
virtute illi^{us} amoris pmi amatur
de nouo omēs illi qui hnt colligā
ciam cū viro et omēs quos vir dil
git et oia que vir amat mulier de
nouo diligit et tñ ante nō amabat
mulier vel si amabat oia que vir
amat nō ppter virū sz nec virtute
viri amabat sic nūc sz nouiter ge
nerantur amores et tot amores na
scūt^{ur} de primo amore quot sūt il
li quos vir amat et qui hnt vnita
tem cū viro et in oibus nō hz nisi
vix suū qz ppter vix amat et vir
tute viri. Et si omēs homies essent
amici ipius viri vel parentes oēs
diligere in virtute viri et in amor
re ei^{us} includerētur ifiniti amores
tanq̃ in pma radice et ille amor
prim^{us} cōtinet in se omēs amores
illos. Si autē vir moriat^{ur} et mulier
recipiat aliū spōsum tūc destruit^{ur}
prim^{us} amor qui erat radix alioꝝ
amor^{um} et sic cessant omēs amores

qui orti erant ab illo et causat vnus
 alius nouus amor. Sicut fit de
 muliere respectu viri ita de volun-
 tate respectu rei primo amate. Sed
 istud matrimonium est inuisibile
 spirituale et occultum. Unde si deus
 sit res primo amata necesse est quod
 virtute illius amoris amentur omnia
 quae deus amat. Et sic voluntas est
 potentissima ad amandum quia ha-
 bet amorem summe comitum summe
 vniuersalem per quam potest ama-
 re omnia sine labore sine difficul-
 tate ita quod per vnum amorem omnia a-
 mabit nec in seipsa diuiditur quia
 semper manet in vno amore semper
 manet in vna re amata ita sicut mu-
 lier si coniungatur cum viro bono di-
 uiti fortiter et potenter tunc manet in
 securitate in pace in gaudio. Et
 cum coniungitur cum malo nunquam in pace
 nec in gaudio est sed tunc semper est in
 tribulatione et miseria. Ita simili-
 ter quando voluntas coniungitur cum re pri-
 mo amata quae sit bona fortissima
 ditissima potentissima et solida im-
 mobilis eterna et immutabilis nul-
 lo indigens habens in se omnem suffi-
 cientiam quia ipsa est in pace in solati-
 tionem in gaudio in securitate et
 nullomodo potest turbari nec ledi nec
 affligi nisi in rem quam amat et dili-
 git. Et ideo qui solent illam amat
 quae auferri non potest non potest ledi quia
 neque extra illam rem aliud appetit ha-
 bens sufficientiam in illa nec solli-
 citatur de amissione illius quia igitur

illa res est sufficiens non patitur indi-
 genciam et quia inflexibilis et immutabilis
 est non potest substinere aliquam indi-
 genciam nec violentiam nec sentire
 aliquam mutabilitatem. Et ideo
 quando deus est res primo amata
 talis est voluntas nostra. Sed
 quando coniungitur per amo-
 rem cum re primo amata quae est infi-
 ma infirma variabilis fluens indi-
 gens et per se non habens sufficientiam
 in se tunc ipsa voluntas est in tribula-
 tione nulla habens securitatem in se ip-
 sa quia sequitur rem primo amatam et
 multa mala veniunt sibi propter ip-
 sam. Unde oportet quod voluntas di-
 ligat tot quot sunt res quibus primo
 amata indiget sine quibus non
 potest esse et quia ille res sunt corrupti-
 biles fluxibiles perdibiles. Ideo
 voluntas semper est in tribulatione
 nunquam securam est quia talis res primo
 amata est creata et talis est volun-
 tas quando res primo amata est creata
 et tamen non propter hoc illa voluntas non
 desinit amare illam rem quia postquam pri-
 mo amata est amor ille non potest de-
 strui nisi per aliam rem primo ama-
 tam sicut si mulier sit vera sponsa
 nunquam desinit amare viro. Item si-
 cut ineptissima et contra totam natu-
 ram esset coniunctio mulieris cum
 bruto ita etiam contra naturam esset si
 voluntas nostra quae est de natura
 spirituali coniungeretur per amorem cum re
 primo amata extranee nature vt
 cum auro argento et rebus mutis.

et irracōnabilib⁹. Item sicut muli
er dicit perdita quādo dat in spō
sam viro malo et neq̃ ita volūtas
dicit perdita quā amore p̃iungit⁹ cu⁹
re mala et pessima. Et ut oīa p̃clu
dam⁹ in oībus que dicuntur de a
more et volūate et re p̃mo amata
recurrendū est ad istud exemplū
Jam dictum de puellis quia ibi
clare omnia videre possum⁹.

Capitulū de duobus amorib⁹ p̃
mis et q̃ nō sūt nisi duo amores p̃
mi vn⁹ est amor dei et dicitur cōis et
vniuersalis seu volūtas cōis et v
niuersalis. et ali⁹ amor est sui ip̃i⁹
qui dicitur amor p̃p̃ri⁹ seu p̃uat⁹
seu volūtas p̃p̃ria et p̃uata.

Uoniam aut iam dictū est q̃
ex re primo amata et ex vo
luntate fit in nobis vnus primus
amor qui postq̃ est generatus est
radix origo principiū et fūdamē
tum oīm amor⁹ et q̃ in virtute il
li⁹ p̃mi amoris oīa alia amantur
et q̃ per illum amorem de nouo
nascunt⁹ in numerabiles amores
vlt⁹ possūt nasci. Et hoc declaratū
est etiam per exemplū familiare.
Et ideo sequitur q̃ qui vult habe
re solidam et veram cognicionē
de amore q̃ necesse est q̃ cogno
scat naturā p̃dicōnes p̃p̃rietates
p̃mi amoris. Et q̃ nūc debz tra
di scia de amore iō ad cōplendū
ei⁹ sciam est vtile scire q̃tuū no

bis sufficit q̃ duplex ē amor scz p̃
mus et scōns et q̃ duplex ē amor
p̃mi⁹ tradendū ē igit de ip̃o pri
mo amore iq̃tu⁹ p̃mi⁹ ē iam aut
dictū est q̃ nō possūt ēē in nobis
nec in volūate nostra duo p̃mi
amores sūtz vnus tm̃ p̃pterea qz
nō pōt esse in nobis nisi vna res
primo amata a volūate et nō due
siml⁹ rō. Cōsiderandū ē quod poss
sunt esse amores p̃mi et quomō
se hnt interse. Unde tot possūt ēē
amores p̃mi quot possūt ēē res
primo amate a volūate. Et qz
res primo amate non possunt esse
nisi deus vlt⁹ aliqua res creata de
nihilō seu aliud quod non est de⁹.
ideo primus amor nō potest esse
nisi amor dī vlt⁹ amor creature fac
te de nihilō sine alicui⁹ quod nō
est deus. Et ideo si amor dei non
est primus necesse ē q̃ amor crea
ture sit primus et q̃ si deus nō est
res primo amata necesse ē q̃ cre
atura sit res primo amata vel ali
quid quod non est deus. Rursū
inter omnes creaturas illa erit p̃
mo amata ab illa volūate que
ē sibi magis amica cara et propin
qua. Et ideo quia volūtas pos
test reflectere suum amorem ad se
ipsam et dare suum amorem sibi
ipsi et potest vti se ipsa vt duab⁹
rebus. Et per consequēs ipsa vo
luntas primo amabit se ipsā tan
q̃ maxime caram amicam et pro
pinquam sibi ipsi.

Et sic inter om̃s creaturas res p̃mo amata erit ip̃a volūtas, p̃p̃a siue ip̃emet hō ita q̃ si deus nō esset res p̃mo amata hō p̃mo dabit amorem sibi ip̃i et nō alicui al̃i. Et sic si amor dei nō est p̃mus necesse est q̃ amor sui ip̃ius sit p̃mus. Et sic habem⁹ duos p̃mos amores et ad istos duos reduchuntur oēs amores. Due igitur p̃nt esse res p̃mo amate et per p̃ns duo p̃mi amores. habem⁹ cognitionē de istis duobus amoribus et hēmus p̃pletā cognitionē de amore q̃rum erit nobis necesse scire. Queram⁹ igitur p̃prietates et cōditiones cuiuslibet et quomodo se habent inter se.

Quod isti duo amores p̃mi sunt inter se capitales in inimici contrarij et aduersarij.

Et qm̃ nō possūt eē due res p̃mo amate siml̃ ab ip̃a voluntate sicut nec duo sponsi p̃mo eiusd̃ sponse nec duo rectores seu episcopi simul eiusd̃ eccl̃ie. Quia si duo viri voluerūt habere vnam sp̃sam necesse est q̃ sint inimici inter se et pugnent. Et ideo necesse est q̃ isti duo amores sint inter se i inimici capitales quia nō possunt esse simul et quod quilibet sit p̃mus. Et iō iqtum quilibet vult habere p̃mitates et esse p̃mus repugnarēt et nō possent siml̃ stare in vnitatem et ista repugnācia oritur a cognitione p̃mitatis que nō possūt dari

nisi vni. Et ideo si amor dei sit p̃mus et nō amor sui ip̃ius ymo si voluerit esse in volūte op̃z q̃ sit sc̃us. Aliē nō posset stare sub ratione p̃mitatis. Et sic amor dei iqtuz p̃mus nūq̃ potest habere aliquē inimicū in volūte nostra nisi amorē sui ip̃ius q̃ solus pōt esse p̃mus et vult esse p̃mus et ille solus vult sibi facere bellum. Et iō isti duo amores q̃ sūt in inimici iqtum p̃mi habent p̃trarias p̃prietates et cōditiones. Et ideo cognitis p̃prietatib⁹ vni⁹ cognoscitur p̃prietates et cōditiones al̃i⁹. Quod p̃rogatiua p̃mitatis de iure vni istorū amorū potest competere et solum vni debetur.

Et quia isti duo amores impugnant super possessione p̃mitatis et cum non possit esse nisi vn⁹ primus amor et oportet q̃ sit. Ideo necesse est q̃ vni soli debeat de iure possessio p̃mitatis seu p̃rogatiua. Et quia omnia iura nature et omnes creature concludunt que nō possunt mentiri q̃ amor dei de iure debet esse p̃mus et q̃ deus debet esse res primo amata et q̃ sibi soli debetur totus amor primus et nulli alteri et hoc ex naturali obligatione que non potest negari. Et sic iam determinatum est q̃ amor dei debet habere de iure et iusticia possessionem p̃mitatis et p̃rogatiuam et q̃ deus debet esse res primo amata et

etiam natura amoris sic requirit
 ut scz deo primo debeat dari iam
 eni probatum est q nulla res di-
 gna est pmo amore nostro nisi de-
 us. Exinde concluditur q amor
 dei qui solus debet esse pmius in
 nobis de iure et debito obligati-
 onis si sit primus ut debz esse. Ipe
 est ordinatus iustus verus rectus
 sanctus et est pma iusticia prima
 rectitudo bonitatis. Sed si amor
 sumptus sit primus ita q primo ali-
 quis det amore sibi ipsemet
 sit res primo amata tunc iste amor
 per oppositum pmi amoris dicti est
 inordinatus iustus falsus inde-
 bitus contra deum ptra veritate co-
 tra totum ordinem nature et est p-
 ma in iusticia prima in ordinatio
 prima iniuria dei pma offensa dei
 primam malam pmius viciu prima in-
 iquitas. Unde quia non dat amo-
 rez primo deo cui totum debz et cui
 primo est debitus et obligatus et
 qui primo est dignus amari et dat
 alteri cui primo non debz et qui non
 est dignus pmo amari scz sibi ipse
 tunc facit deo maximam iniuriam ma-
 ximam in iusticia maximam vitupe-
 riu maximam dedecus quoniam in eo
 est. et est contempus dei maximus
 et primus. Et ideo quoniam homo dat
 sibi ipse primo et sue voluntati p-
 prie amorem duobus modis est con-
 tra deum Primo quia ipse est res p-
 mo amata et solum deus debet esse
 res pmo amata ex obligatone na-

ture et ex sua dignitate. et sic ipse
 homo vel ipsamet voluntas reci-
 pit locum prerogatiuum pmitatem
 que ei soli scz deo debetur. Secundo
 quia ipse homo dat amores pmo
 sibi et in hoc facit deo iniurias
 et in iusticia et sic in quantum dant pri-
 mo amores et in quantum pmo recipi-
 ens amores inimicat deo et est con-
 tra deum. Si autem res primo ama-
 ta esset alia res quam ipse homo tunc so-
 lum vnum deum inimicaret deo scz in quantum
 dat iuste alii quod soli deo debet
 Quod homo pmo diligens se ipsum
 facit se ipsum tanquam deum.

Et quia prerogativa primitatis
 soli deo debetur et nulli alii
 et sibi soli pmo debetur amor ideo
 qui primo dat amores et prerogati-
 uas pmitatis alteri quam soli deo cui
 debet facit et constituit illas res tanquam
 deum. Si igitur homo det pmo amo-
 rem sibi ipse amat seipsum primo et ip-
 se fit res primo amata et tunc facit
 seipsum tanquam deum et non solum est
 contra deum quia aufert deo quod
 ei debitus est. sed est contra deum
 magis et maxime quia facit seipsum
 tanquam deum quia recipit dignita-
 tem et prerogatiuas dignitatis et
 tunc homo quoniam in eo est destruit
 et annihilat deum et facit deum non
 deum et hoc est summa in inimicitia
 summa pstranetas qua non potest esse
 maior sicut qui facit se regem con-
 tra regem inimicatur regi. Et sic homo
 efficitur summus inimicus et aduer-

sarius dei capitalis et totalis et de
 directo pugnat contra deum. Et quia
 amor conuertit mutat totaliter et
 transformat voluntates amantem in
 rem amata ideo tunc ipsa volun-
 tas sic homo mutat et transforma-
 tur in seipsum seu ipsa voluntas totaliter
 mutatur et peruertitur in seipsam et
 facit in seipsam suum primum funda-
 mentum extra deum et contra deum et se
 quitur solum se ipsam et amat seipsam
 solum. Et quia primo et ante omnia a-
 mat se ideo alia que amat. amat pro-
 pter seipsam et in omnibus non diligit
 nisi se. Et quia voluntas est res pri-
 mo amata ideo habet totum domini
 ut totum imperium sui ipsius et so-
 lus dominatur sibi ipsi et nullam aliam
 sequitur voluntatem sed ipsa est pri-
 ma in se ipsa et facit seipsam primam
 Et ideo tunc maxime est contra de-
 um quia aufert deo quod soli deo
 proprium est scilicet habere proprias vo-
 luntates et sequi suas voluntates
 et nullam aliam habere supra se quam
 sequatur et esse primam voluntatem
 et velle quicquid vult propria volun-
 tate. Sed quando homo primo amat se ip-
 sum et propriam voluntatem tunc vult
 illud quod vult propria voluntate et
 nullam aliam sequitur voluntatem
 et tunc aufert deo quasi coronam
 suam quia sicut corona soli regi con-
 petit sic propria voluntas deo soli
 conuenit. Et sicut regem aliquem
 in honoraret et iniuriaret in sum-
 mo qui sibi auferret suam coronam

Ita in honoraret et iniuriaret deum
 qui aufert ei privilegium volunta-
 tis proprie cum ipse solus debeat ha-
 bere. Et sic quia ex amore sui ipsius se-
 quitur propria voluntas. Ideo sequi-
 tur maxime quod fit maxima iniuria
 contra deum de directo domino. Et quod
 tunc homo facit se tanquam deum. Ideo
 ex presenti appetit vult et desiderat
 illa que soli deo debentur scilicet pro-
 prium honorem laudem et gloriam. quia
 postquam homo facit se tanquam deum oportet
 ex presenti quod velit illa sibi dari quam
 soli deo debetur sicut ille qui facit
 se regem vult habere ea que regi de-
 bentur. et sic homo in se ipso facit suum
 regnum proprium diuinum extra deum
 et inchoat aliud regnum quod est con-
 tra deum. Igitur homo qui primo amat
 se ipsum quia facit se ipsum tanquam de-
 um constituit se deum et continue aufert
 deo quod ei debetur et sibi met
 ipsum potest acquirere Sic igitur solus
 amor sui ipsius ex quo sequitur pro-
 pria voluntas constituit ipsum hominem
 inimicum dei capitalem.

Quod sicut amor dei quando est pri-
 mus et prima radix origo et fons
 omnium bonorum ita amor sui ipsius est
 radix prima origo et exordium om-
 nium malorum quando est primus.

Noniam autem isti duo sunt pri-
 mi amores et ideo sunt pri-
 me radices aliorum amorum et omnium
 aliorum que sunt in homine quia pri-

mus amor est causa omniū et p
primū amorē omnia sūt. Et q
sunt isti duo amores capitales in
inici. Ideo si vnus est bonus al
ter est malus. Et quia amor dei
debet esse primus solū et tunc est
sanctus verus iust^{us} ordinatus et
scdm deū vt iam dictū est. Et iō
quia ipse amor dei est pma radix
op^{is} q omnia oriuntur ab illo et
omnes amores et omnia que fiēt
fient scdm illum amorem. Et quia
est primus bonus. ideo est radix
de necessitate omniū bonorū
amorū origo et fons. Quia qualis
est radix qualia sunt omnia que o
riuntur a radice. Et ideo quia a
mor dei qn est primus in nobis ē
primū bonū nostrū. Ideo omnia
bona nostra oriuntur ab ipso et ni
hil est bonum nisi oriatur ab ipso
et nullū malū potest oriri ab ipso
Et ideo quia est pma iusticia no
stra oritur ab ipso. Et quia est pri
mū bonum nostrum oritur ab
ipso. Ideo est prima lux nostra p
mū lumen nostrum aquo oritur
omne lumen nostrum. Et ideo est
etiam prima veritas nostra aqua
oritur ois veritas nostra et etiam
prima rectitudo nra aqua ois no
stra rectitudo oritur et ē pma ordi
natio recta aqua orit^{ur} ois recta or
dinacō. Et est prima amicitia ve
ra et bona et nra fortitudo aqua
oritur ois nra fortitudo et est pma
vita nra aqua nascit^{ur} tota vita no

stra. Et est pma bonū op^{us} nrum
a quo orit^{ur} omne bonū op^{us} nostrū
et est prima quies aqua orit^{ur} omis
quies et etiam prima tranquillitas
pma pax vera aqua oritur omis
pax vera. Sic igit^{ur} quia amor dei
p^{ri}mū est bonū nostrū exis in no
bis et ideo est radix oim bonorū
nostrorū sequitur etiam q est ra
dix in nobis fons et origo omnis
iusticie ois lucis lūis et vere pa
cis et consolacōis vere leticie ve
ri gaudiij vere quietis vere amici
cie omnis virtutis ois veritatis
ois fortitudinis ois vite oim bo
norū operū omis habundantie
ois vere cogitacōis ois securitatis
in corruptōis pietatis dulcedinis
mansuetudinis ois boni desiderij
et oim bonorū hoīs quēcūq^{ue} sunt
Qui igit^{ur} in se hz amorē dei pmo
habz radicē i se tot bonorū scz ois
et oia ista pcedūt pmo ex re ama
ta que est de^{us} qui est omne bonū et
q amor cōuertit volūtate nostrā
in rez amatā ideo trāssformat tota
liter et pvertit hoīez in deū et in su
az voluntatē et sic facit hoīez diu
nū vnū cū deo amicū dei. Et q
de^{us} ē cōillim^{us} et vniūsalissim^{us} ad
oia iō etiaz q tantū se extendit a
mor sic res amata sequit^{ur} q amor
dei facit volūtatez nram cōem et
vniuersalē cōicabilē et extensibilē
ad oia ideo amat oia nō ppter se
ipz s; ppter deū nec ppter ueces
sitate vel indigentiaz s; q dei sūt.

Et ideo qz deus nō indiget creaturis. Ideo tūc etiā volūtas nulla indiget creatura et per pñs tal' volūtas nulla hz indigenciā non est fluens nō est variabilis sed stabilis firma et solida. et hec hz qz res primo amata est deus.

Sicut aut' amor dei qñ est primus est prima radix omniz uz bonoz in nobis qz est primus bonū nostruz exñs in nobis. Ita per oppositū necesse est q' amor pprius seu priuatus qui est amor sui ipius qñ est prim' sit radix prima oim maloz et necesse est q' oia mala nostra oriātur ab illo qz primū maluz est radix origo et exordiu' oim maloz. Et ideo amor sui ipius seu amor pprius qñ est primus est prima radix prima origo in nobis ois iniusticie ois vicij ois pcti ois cecitatis oim tenebrarum ois obscuritatis ois ignorancie ois falsitad' ois erroris fraudis doli deceptionis deuotionis discordie imūdicie oim maloz operuz crudelitad' amaritudinis impietatis falsoz desiderioz ois mali amoris desolationis tristicie moris corruptionis debilitatis miserie ois pene ois inordinatiois ois macule ois turpitudinis et ois in gratuitat' mendam infidelitatis inuidie superbie auaricie ois neq'tie timoris desperationis odij de tractionis et murmurationis. Et hoc ideo qz amor sui ipius qñ est

primus in nobis est primū malū prima iniusticia prima cecitas prima tenebrositas prima ignorancia prima falsitas prima obliquitas prima inuicicia primū maluz op' prima credulitas impietas inq'tas mors corruptio miseria inordinatio macula turpitudine ingratitude primū mendaciū primū venenū primū vir' voluntat'. Ideo necessario ab ipo oriūtur tot mala tot venena. Qui igitur hz in se ipo amorē sui ipius primā hz in se ipo plantatā radicez oim maloz et oia procedūt ab ista eo q' res primo amata ē ipa volūtas seu ipse hō nō quia est amata sed qz ē primo amata nec qz ē amor sui ipi' s' quia est prim' et inq'tū est prim' et iō est contra deū extra deū sine deo. Et ideo sicut de' est fons origo et radix oim bonoz. Ita ipsa volūtas qñ est res primo amata et est ppria et non deus facta est origo oim maloz. Et qz ipa res pmo amata est creata de nihilo formata creata et in se ipa nullā hñs firmitatē sed semp est tendēs ad nō esse de natura sua et est semp indigeus. Ideo cū amor mutet amantem in rem amatā tūc hō nullam hz in se firmitatē nullā securitatē s' semp fluctuat semp indigēs nū q' quiescens eo quia est mutatur i creaturā scz in se ipm. et iō qz creatura est in se ipa vaitas iō hō est tunc cōuersus in vanitatez. Et

quia hō indiget alijs creaturis si ne quib⁹ n̄ pōt eē. Ideo tūc amat alias creaturas ppter ingentē indigenciam et necessitatē et ideo est subiet⁹ eis. Et qz creature corumpūt et mutātur et nō pmanēt. Jō ip̄e est in continua sollicitudine et tribulatiōe. Sic igr̄ amor sui ip̄i⁹ qñ ē p̄m⁹ facit hoīez iūm cum dei capitalē facit ip̄m malū et nequissimū et plenū oībus malis et subiectū alijs creaturis. Et sic habem⁹ duas radices primas oppositas vnā oīm bonoz et aliā oīm maloz. et necesse est vnā s̄a per v̄l aliaz esse in voluntate ⁊ in hoīe. Et operātur cōtrarias res i voluntate. qz prima radix scz amor dei qñ est p̄m⁹ facit voluntatez dinam cōem et vniuersalez cōicabiles. Sed alia radix scz amor sui ip̄ius qñ est p̄m⁹ facit volūtate cōtra deū et pp̄ia et p̄uatā et totam sui ip̄ius et i cōicabile. Amor dei facit voluntatē sanctā iustam bonā benignā ⁊ hūilez. S3 amor sui ip̄i⁹ reddit valūtatem iniustā malāz malignā ⁊ supbaz. Et amor dei facit quietē ⁊ pacificāz voluntatez et amicabilē. Sed amor sui ip̄ius reddit ip̄am inquietez litigiosam et discordatāz. Amor dei facit voluntatez āplessimā largissimā et maximā. Sed amor sui ip̄ius reddit ip̄am sanctissimā ⁊ minimā. Amor dei facit libertatē sūmaz i volūtate nulli creature sub

iectā sed omi creature inferiori dominantē. Sed amor sui ip̄is pōt eaz ponere in sūma capacitate et oī creature subiectā. Amor dei facit voluntatē imobilē. stabilez firmā et in narrabilem. Sed amor sui ip̄i⁹ reddit ip̄am fluctuantez instabilē mobilē et variabilem. Amor dei facit voluntatē vnitissimā inseparatā fortissimā. S3 amor sui ip̄ius reddit ip̄am diuisibilez frangibilez et valde debilez. amor dei facit voluntatē plenā securā nullomodo alio indigentē sed sēp habētem. S3 amor sui ip̄i⁹ facit voluntatez vacuā famelcentez sūme pauperez ⁊ indigētē. Amor dei facit volūtate bitare i pp̄a patria i pp̄ia domo. Sed amor sui ip̄i⁹ facit ip̄am exire de terra propria ⁊ de patria de domo sua ⁊ habitare in terra aliena in patria extranea et facit eam vagam extra domū suā. Amor dei facit voluntatem pulcherrimā et valde amabilem. S3 amor sui ip̄ius reddit ip̄am turpissimā et valde odibilem.

Quod amor dei et amor sui ip̄ius sūt due porte due ianue duo principia et duo lumina cogitationis hominis.

Et qz ab istis duobus amoribus procedūt oriūtur et fiunt oīa ⁊ gubernātur scz que sūt

ab hoibus volūtarie. et ideo cum
isti duo amores sint causa omniū
alioꝝ sequit̃ q̃ ex ipsis dependet
tota cognitio alioꝝ sc̃z bonoꝝ et
maloz qz amor dei est principiū
ad cognoscēdum oia bona hoīs
Et amor sui ipsius seu pprius est
principium ad cognoscendū oia
mala hoīs. Et qui ignorat amorē
dei ignorat oia bona hoīs. Et qui
ignorat amorē sui ipsi⁹ ignorat oia
mala hoīs quia ignorat radices
oim bonoꝝ et maloz et causas ⁊
nō videt bonū et malū hoīs quia
nō videt ianuas ⁊ portas bonoꝝ
et maloz. Sed tñ est magna dīa
inter istas duas radices quia q̃
h̃z amorē dei in se primo talis co-
gnoscit ipsum et per ipsū etiā co-
gnoscit amorem aliū sc̃z sui ipsi⁹
et oia que secūtur ex illis. Sed q̃
h̃z solū in se amorē sui ipsi⁹ nec il-
la que sequuntur ex illo cognoscit
nec ipsū amorē. Et cā est q̃a amor
dei est lux et lumē illuīans et ideo
facit videre se ipsum et suū opposi-
tum sc̃z amorē sui ipsius et illa q̃
oriūť ab eis. S̃z amor sui ipsi⁹ q̃s
est tenebrosa et obscura primo et
de natura sua. Ideo abscondit̃ ob-
struit seipm et celat vt nō videat̃
et excecatur intellectu ne videat ip-
sum amorem. Et ideo q̃ h̃z illum
amorem primū oia bona et mala
ignorat et nihil videt de bonis et
malis hoīs qz tenebras oīno possi-
det et nulla lux est in eo ⁊ hoc est

ignozare cā. Et qz etiā radix ē sem-
per occulta et latens. Ideo diffi-
cile est cognoscere istam radicē q̃
est cā latentissima oim maloz.

Sic igr̃ sicut habem⁹ duas radi-
ces oim bonoꝝ et maloz summe
Igitur habem⁹ videre istas por-
tas ne ignorem⁹ duas ciuitates
scilicet ciuitatem bonoꝝ et ciui-
tatem malozum.

Quod ex amore sui ipsius na-
scuntur duo principales amores
mali et ex illis alij.

Et qz hō h̃z aīam et corpus
que sunt diuersa nec appe-
tunt idem. Ideo ab amore sui ip-
sius fluunt et oriūtur duo amores
distincti quoz vnus nō causatur
ab altero. Un⁹ em̃ est rōne aīe et
ali⁹ ratione corporis. Ratōne aīe
causatur amor pprii honoris ⁊ ex-
cellentie sed rōe corporis amor d̃
lectationis et voluptatis corpora-
lis. Un⁹ qui amat seipm primo sta-
tum amat honorē propriū seu ex-
cellentiā. Vel amat delectatiōes
carnis et ita amat duo tanq̃ ipsi⁹
bona maxima. Et deinde ad istos
duos amores sequūtur alij amores
qz neccessario oia amat q̃ valent
vel ad pprium honorē agendū con-
seruandū et multiplicandū et deffen-
dendū vel ad ppriā corporis dele-
ctationē et cōtrahitur magna fa-
miliaritas amicitie cu⁹ istis reb⁹
et iō neccessario amat bona exte-

noia scz res corporales et diuicias
et habundantiā exteriorē et magis
amat illa que magis valent ad b
Et quia peccunie multum valēt ad
vtrūq; ideo sume amat peccunias
Et sic p̄trahitur maxima amicitia
et familiaritas singularis cū peccu
nijs. Amat etiā sciencias officia et
dignitates que valent ad honorē
et excellentiā p̄prias et sic ex amo
re sui ipsi⁹ oriūtur quattuor amo
res viciosi mali et corrupti que di
cuntur. quattuor vicia scz supbia
que est amor p̄prij honoris et ex
cellentie et luxuria et gula q̄ sunt
amor corporalis delectationis et
carnalis voluptatis et auaricia q̄
est amor inordinatus rez exte
riorum et maxime peccuniaz. Et q̄a
qui amat honorē p̄prium vel pro
prium delectationē corporale bz
in odium om̄e quod pōt destrue
re vel diminuerē vel venire p̄tra
se ipm et cōtra ipm honorem vel
ipam delectationem et exinde na
scit ira que ē amor vindicte p̄tra
illos qui ledūt honorē p̄prium vlt
delectationē corporale. Nascitur
etiā inuidia que est odiū de alie
no bono iqtuz pōt diminuerē p̄
prium bonū. Nascit etiā ex ipso
amor ē p̄pe delectatōis amor cor
poris q̄ed et fuga laboris et exerce
ciciij. et hoc est pigricia seu negli
gencia. Et sic oia vicia ex amo
re sui ipsius oriuntur.

Qd sol⁹ amor dei qñ ē p̄m⁹ fa

cit verā vniōē inter hoies et facit
eos vnum et solus amor sui ip
sius seu p̄prij causat diuisione
et litem inter ipos.

Uoniaz aut amor mutatio
luntatē in rem primo ama
tam. et ideo si res primo amata sit
vna numero tm̄ exns cōis oibz
hoibus et illa res sit primo ama
ta a quolibet tūc om̄s illi sūt amo
res similes et cōformes et neces
sario om̄s illi amantes habebunt
vniōē inter se. et iō si amor dei sit
prim⁹ in quolibet hoie vt p̄ma ra
dix tūc quia res primo amata ab
oibz est vna nūo indiuisibilis et
cōicabilis oibz et tunc sup eam
om̄s tales amores fūdate sūt simi
les et p̄formes et oriū^r ab vna et
eadē re ab vno et eodem capite.
Ideo tūc necessario ē vnitās cō
cordia pax vera inter hoies quia
null⁹ amat suā p̄prij voluntatē
sz tm̄ dei. Null⁹ amat suū p̄prij
honorē sed tm̄ dei. et ideo tunc di
scordialis diuisio nō hnt itrare in
tra hoies nec habent portam per
quam possent intrare quia amor
dei qui est primus in quolz clau
dit totum vt nō intret malum et
necessario oportet q̄ oēs amēt
se adinuicem quia amor cuius nō
orī^r ab altero loco. et sic amor dei
qñ est prim⁹ in quolz causat verā
vniōē et p̄cordiā inter hoies et
vnit eos et in quolibet facit vnū
Sed qñ quilz primo amat se ipm

et suā ppriā volūtātē Ita q̄ amor
sui ipsius est p̄m^o in quol^z tūc res
p̄mo amata a quol^z nō est vna
numero cōis oib^z p̄mo sūt tot res
p̄mo amate quot sūt hoies quia
quil^z est mutar^z et cōuersus in se
ip̄m singlariter et in suā propriā
voluntatē et amat suā propriā
voluntatē et sequit^r eaz et p̄ p̄ns
amat p̄mo suū ppriū et singula
rez honorē et suā singlarē excel
lentiaz et suā ppriā delectationē
corporalē et hō nō pōt amare aliū
honorē nec aliā excellētā nisi suā
et p̄pter suū ppriū honorēz nūq̄
auget p̄seruat et multiplicat nisi
ppriū honorēz et mibi reputat ho
norēz aliūz et iō preponūt suū p̄
ppriū honorē oī alteri honorēz nec
cessario h̄z odio oēm aliū honorē
qui pōt diminuerē suū propriū
honorē. Et quia iāz sup̄a mōstra
tum est q̄ qui p̄mo amat se ipsū
facit se deūz q̄tūz in eo est eo q̄
amat suā prop̄az voluntatē et suū
 singlarē honorēz p̄mo et ideo
quot erūt hoies amātes se ip̄os p̄
mo et suā ppriā voluntatē et pro
p̄riū honorē tot erūt dii in mun
do diuisi et separati inter se nō h̄n
tes ad inuicē vnitātē quia nō est
vna res nūo p̄mo amata ab oib^z
bus a qua oritur inter hoies vni
tas et societas vera et iō necessa
rio tūc op̄z q̄ sit diuisio discordia
inimicitia odiū. ita q̄ sit bellū in
ter hoies quia q̄libet vult p̄seruas

re custodire augmētare et deffen
dere suū propriū honorē quē pri
mo ama. et hoc nō pōt fieri sine di
scordia lite et odio q̄ hoies vni
unt in eod mūdo et sūt et de eisdē
rebus et null^z h̄z in se ip̄o suffici
enciā. Sicut autē dictū est de pro
prio honore. ita pōt argui de pro
pria delectatōne corporali. Et sic
manifestū ē q̄ sol^z amor sui ipsius
seu prop̄us ex quo ppriā volun
tas et pprius honor causat facit
veram diuisionē et discordiaz ri
tam litē et inimicitia bellū et odiū
vindictā et quicquid exinde sequit^r
tur iter hoies. Et p̄ p̄ns sol^z amor
pprius est radix oīm maloz que
pōt fieri inter hoies omnes.

Quod oīs hō q̄ p̄mo amat se
ip̄m amat se p̄mo tāq̄ hūc hoīem
et non tāq̄ hoīem.

Uonā autē q̄quid est aut ē
cōe aut singlarē quia sin
gularitas et cōitas sunt duo mo
di oppositi cōes oib^z. Et ideo q̄
p̄mo amat se ipsum necesse est
q̄ amet se ip̄m p̄mo vt hūc hoīem
vel vt hoīem et quilibz hō est hic
hō in se singlaris ex̄ns idem nu
mero h̄ns suā propriā existen
ciā et singlarē personā et ē diui
sus et sepat^r a quol^z alio hoīe. Et
q̄ ē hic hō et nō alius hō et sic q̄
libet q̄ amat p̄mo se ip̄m amat se
p̄mo tāq̄ hūc hoīez singlarē et
sub rōne singlaritatis et nō tāq̄
hominem ratione communitatē.

Et qz amor mutat amante in ama-
tum id qz res primo amata ē hic
hō singularis et hoc indiuiduū. id
tunc qui primo amat seipm ē mu-
tat? cōuersus et trāsformat? in se
ipm singlarem hoīem. et id talis ē
ligat? cū seipso tanq̃ cū hoc hoīe
singulari et qz hic hō tanq̃ singu-
laris et tāq̃ hoc indiuiduū est di-
uis? separatus ab oī alio hoīe et
ab oī alia re singlari quocūqz mō
sit illa et cū nulla alia re cōuenit? et
ppter hoc amor iste ē singularis
pprius et priuat? et nō cōis. Et
qz tm̃ se extendit amor q̃tū exten-
dit se res primo amata et nō ascē-
dit sup̃ ideo qz res primo amata ē
hic hō singularissim? inq̃tū ē hic
hō Ideo iste amor n̄ pōt se extēde-
re nec ascēdē ad aliā rōz vlr̃e cōez
ideo se pōt extēdere mīme ad ho-
minē inq̃tū hō qz est rō vlr̃e cō-
munis et altior et id tunc nō pōt
amare alios hoīes inq̃tūz hoīes
quia nō pōt amor iste solus plus
ascēdere q̃ hic hō. Et qz iste amor
est prim? ideo alij amores exhibūt
de isto amore et om̃s essent priua-
ti amores et diligit suū bonū pri-
uatum primo seipsū honorē suū p-
uataz excellēciā nec iste amor se
pōt extendere nisi ad illa que re-
spiciunt suū bonū priuatū et ho-
nozem propriū suam delectationē
et voluntatem propriam et id dili-
git alios hoīes inq̃tū respiciunt
valēt ad suū priuatū bonum et

suū propriū honorē et suam pro-
priam voluntatē ad suas, propriā de-
lectationē et sub isto respectu et
sub ista cā et ratione amabit oīa q̃
amabit et in oībus nō amabit nisi
si se ipm singulariter qz oīa ama-
bit ppter se. Et sic possum? cōclu-
dere qz cū amor sui ipius seu pua-
tus sit radix oīm maloz ex hoc qz
res primo amata est hic hō tanq̃
hic. quod origo oīm maloz est qz
quilibet amet primo se ipm tanq̃
hūc hoīem singularem ab oībus
alijs diuisum et separatū. s; qz de-
us est cōis et vniuersalis hoībus
oībusqz creaturis qz ab ipso veni-
unt et ab ipso sustentantur et pser-
uantur id qn̄ de? ē res pmo ama-
ta tunc talis amor cōis et vniuer-
salis est et ideo radix oīm bonoz
scz cōitas et vniuersalitas reddit
amorem bonū singularitas et pro-
prietas reddit amorē malū qz qz
to origo amoris est magis cōis tā-
to melior et quāto magis particu-
laris tanto peior et totū oritur pri-
mo a re primo amata fm̃ qz est cō-
munis et vniuersalis pluribus vlr̃
singularis et etiam priuata.

Quod homo quilibet pōt viue-
re et scire certitudinaliter p expe-
rientiam exemplar propriū et sciē-
ciā sibi ipsi ex se ipso et per amorē
sui ipi? qualē se debeat hīc erga
deū et qd debeat deo inq̃tū de? ē

Noniam aut quilibz hō de-
bet conari q̃tum poterit vt

certissime oia videat q̄ d̄z q̄ hoc
est bonū suū et q̄ nō pōt esse ma-
gis certus q̄ q̄n per se ip̄m et in se
ip̄so videt quid d̄z deo. Iō dabit
hic quē breuissima doctrina q̄ sū
datur in amore sui ip̄ius seu p̄p̄o
per quā doctrinā ois hō potest vi-
dere in seip̄o tanq̄ in exēplo pro-
pinquissimo qualis se debeat h̄re
erga deū et nō idigebit nisi seip̄o
ad hoc cognoscendū nec oportet
bit querere alios testes extraneos
Un̄ iam mōstratū est q̄ sol⁹ deus
de iure nature d̄z esse res primo
amata ⁊ ei soli hoc debet vt amo-
p̄mo sibi detur. Et exinde mōstra-
tum fuit q̄ qui primo amat seip̄m
et primo dat amorē sibi met q̄ ip̄e
facit se tāq̄ deū q̄ ip̄emet est res
primo amata quod soli deo debi-
tum est. Si q̄ diligit primo seip̄m
⁊ det amorē sibi met facit se tanq̄
deum et sic tenet sibi ip̄i locū dei.
Un̄ postq̄ amor est primū debitū
quod d̄z dari primo soli deo ⁊ hic
homo dat sibi ip̄i primo et p̄ p̄ns
dat sibi met oia illa que sequūtur
amorē primū et que ligant̄ eū
amorē primo. et q̄ oia illa que ali-
quis dat sibi met ip̄i vel vult dari
et fieri eo q̄ primo amat se ip̄m et
in q̄tuz primo diligit seip̄m oia il-
la d̄z dare soli deo et velle q̄ soli
ip̄i deo dent̄ eo q̄ primo d̄z ama-
re deū. Si aliquis vult scire que
sunt illa que d̄z dare deo videat il-
la que vult pro se ip̄o et que vult

sibi dari ⁊ quid pro se ip̄o facit eo q̄
primo amat se ip̄m. Un̄ illa q̄ vlt
et facit pro seip̄o et vult sibi dari et
fieri propter hoc q̄ primo amat se
ip̄m vult et facit tanq̄ sibi ip̄i deo
q̄ tunc est tanq̄ deus et tūc erit
cert⁹ q̄ oia illa d̄z dare deo q̄ fa-
cit pro seip̄o ⁊ vlt soli deo dari q̄ vlt
let pro se ip̄o fieri. Ponet igit̄ deū lo-
co sui ip̄ius. ⁊ iō q̄ q̄n p̄mo amo-
memet ip̄m primo amo volūtātē
et sequor eā et nullam aliā. Et iō
similiter q̄ primo debeo amare d̄
um primo debeo amare volūtātē
suā et solum scire eam et nullā ali-
am. Similiter q̄ amo memetip̄
sum primo et sequor voluntatē
meā ⁊ desidero amo volo p̄mo ho-
nore meū et illum volo p̄serua-
re et erigere et exaltare et honorē
meum prepono alteri honorē ⁊ vo-
lo q̄ oīs dent mibi honorē et cō-
seruent et augmētent illū. Igitur
hoc p̄ueniētē debeo deo scz desi-
derare amare velle primo honorē
suum p̄seruare illū exaltare aug-
mētare. honores dei debeo p̄po-
nere oī alteri honori et debeo vel-
le q̄ oīs dent sibi honorē ⁊ amēt
illum. Ita q̄ debeo preponere de-
um loco mei. Similiter q̄ primo
diligo honorem meū habeo odio
omnē alium honorem qui nō cō-
cordat cū meo et qui potest dimi-
nuere vel destruere honores me-
um et contra illum pugno. Ita si-
militer debeo habere odio omnē

alium honore qui nō cōcordat cū
honore dei et qui nititur destrue-
re vel diminuerē ipm ⁊ debeo pu-
gnare contra oēm talem honore
qui vult diminuerē honorem dei

Conformiter si primo amo me
ipm amo primo laudē meā et vo-
lo laudari ab oibus et volo q om-
nes dicant bonuz de me et null⁹
dicat malum et volo habere ma-
gnam famā magnū nomen. Ita si
militer qz primo debeo amare de-
um debeo ponere deum loco mei
et ideo primo debeo amare lau-
dem suam et velle q laudetur ab
oibus et velle q omēs dicant bo-
num de ipō et nullus dicat malū
et velle q habeat magnā famam
et magnum nomē et q null⁹ con-
paret suam famā ⁊ suum nomē qz
postq mihimet ipi volo ista quia
primo amo me ipm signum est q
ista debeo velle deo quia primo
debeo amare ipz sicut em illa mi-
hi ipsi facio et volo quia primo d
facto amo meipm. ita debeo face-
re illa et velle pro deo quia primo
debeo amare deum. Item ⁊ pri-
mo amo meipm primo credo mi-
himet ipi ⁊ do fidem et credulita-
tem primo mihi ipi et volo q ali-
dent fidem et credulitatem mihi
et nullus reputet me mendacem

Ita qz primo debeo deuz ama-
re debeo ponere deuz loco mei et
debeo primo credere et dare fidē

et credulitatem ei et velle q ali-
dent fidem et credulitatem sibi ⁊
nullus reputet ipm mendacem

Similiter si diligo primo me
volo q omnia mea conseruent et
que pertinent ad me. Ita quia
debeo primo dare amorem deo d
beo velle vt omia que sunt dei et
que pertinent ad deum crescant
conseruantur et nunq diminuen-
tur et conformiter est dicendum
de omibus que facio et fieri volo
mihimet ipi qz primo diligo me
ipm. Sic igitur manifestum ē
q qlibet homo potest habere ve-
ram cognitionem et certitudinem
de hijs que debet dare deo ⁊ hoc
per amorē sui ipius qm omnia q
quilibet facit vel sibi fieri vult iq-
tuz ipemet est res pmo amata de-
bet facere et velle fieri deo qui so-
lus debet esse res primo amata qz
in hoc quilz tenet locum dei et c
cupat locum dei quia deus debz
esse vbi ipemet est. debet igitur se
ipsum remouere de illo loco et de
illa sede et ponere deum loco sui
et tunc faciet omnia deo in verit-
ate et veraciter vl fieri vellet que
sibimet et veraciter et non fecte fa-
ciet vel fieri volet quia ista in ve-
ritate debet. Et sic amor sui ipius
et proprius fortiter nobis manife-
stat et declarat per experientiam
modum et formam qualiter nos
debemus habere erga deum.

Et sic patet q̄ quilibet i se ip̄o potat modū formā ⁊ exemplar scriptum et depictū qualiter se debeat habere erga deū. ⁊ hec est scia certissima indubitissima quā null⁹ negare pōt ⁊ i se ip̄o per quā experientiam videt.

De ultimo et finali fructu qui nascitur ex istis duobus primis amoribus

Uoniam aut̄ ultimū et finale quod spectatur de oi re et desideratur est fructus ei⁹ et nihil aliud spectatur vltra et hoc manifestum est in seminibus et plantis ⁊ arboribus q̄ propter fructum finaliter oia fiunt. q̄ illud quod ex qualibet re colligitur est fructus eius. Biversi autē fructus hñt diuersa scia et diuersas plantas ⁊ arbores ex quibus nascunt et pullulant et etiā diuersa semina pducunt diuersos fructus ita q̄ quodl⁹ semen. habet suum propriū fructum et quilibet fructus suū propriū semē. Et ideo q̄ in voluntate nostra sicut i terra et agro spūali possunt esse et seminari seu plantari ⁊ radicari duo amores primi nō sicut tanq̄ duo prima semina et p̄ me due plāte et due p̄me radices Et ideo cōsiderandū est cūz sūma diligencia quē fructū et qualem producet nobis quodl⁹ semē et q̄ libet radix finaliter et quē fructū colligem⁹ de dei amore qñ erit primus in nobis et quē de amore p

prio qñ erit primus et q̄ nō sunt nec esse pñt nisi due p̄me radices amoris et duo prima semina. Ideo etiam nō possūt esse nisi duo fructus finaliter finales et ultimi. Et q̄ radices et semina p̄riantur ⁊ opponūtur seu inimicātur adinuicem ita q̄ nō pñt aliquomodo i simul esse in eadez terra q̄ vna radix destruit aliā. Ideo etiā necesse se erit q̄ fruct⁹ finales et proprii istarum duar⁹ radicū inter se p̄riantur opponātur ⁊ inimicentur et nō pñt aliquō insimul esse. ⁊ necesse est q̄ vnus totaliter occidat ⁊ destruat aliū. Considerandū est igit qui sunt isti fructus.

Quod gaudium durās siue sine et tristitia que finē nō hz sunt duo fruct⁹ qui finaliter nascūtur in voluntate tanq̄ in agro d̄ amore dei et d̄ amore propo sui ipsius tanq̄ de duobus seminibus in ea primo seminat⁹.

Quia ex oibus que hō facit et operatur nō remanet finaliter in hōie nisi gaudiū vlti sticia ita q̄ gaudiū ⁊ tristicia sūt duo vltima que nascūtur et oriuntur in voluntate et corde hoīs ⁊ ad ista duo terminātur oia que facit hō q̄ quicquid facit hō nō potest in se ip̄o aliud colligere qd̄ portet secū et in eo maneat nisi gaudiū ⁊ vel tristiciam. hoc est enī totum lucrum quod reportat de qual⁹ re. Unde ista duo colligata sūt in oi

opere hois. Et necesse est qd se-
quatur gaudium vel tristitia in
eo. et ideo gaudium et tristitia sūt
duo fructus quos colligit hō de
oibz. et ppter hoc qcquid hō ope-
ratur. operatur ppter gaudium vt
habeat finale gaudium nec aliqd
vult nisi gaudium et qñ hz gaudi-
um nihil aliud querit quia gau-
diū implet ipm et nulla alia res po-
test ipm faciare nisi gaudium. Et
qz tristitia opponitur gaudioz cō-
trariatur ei. et ideo hō semp fugit
tristitiā et querit gaudiū. et quia
vex gaudiū est ver? fruct? hois et
bon? et tristitia fruct? eius mal?
et quibz fruct? hz suum ppter se
men. Ideo necesse est qd istud ve-
rum gaudiū habeat suum propūz
semen de quo nascitur et etiā ipa
tristitia. Et cū i hoie nō possint eē
nisi duo prima semia et due pme
radices scz duoz amorz iaz dicto-
ruz. Ideo necesse ē qd oia alia na-
scātur et oriātur ex istis duobz
seibz. Et iō sicut nō sūt nisi duo
prima semia p̄ria inter se et due
prime radices. Ita nō pnt esse ni-
si duo fruct? p̄rii finales scz gau-
dium et tristitia. Sic igitur ha-
bem? duas p̄mas radices et duos
finales fruct? illaz radicum. Et
quia gaudium est bon? fruct? d. si
derat? et amabilis. Ideo necesse
est qd nascatur et oriā de bono se-
mine et bona radice. Et qz tristi-
cia est mal? fruct? odios? et fingi-

bilis. Ideo necesse est qd oriatur
et nascatur a malo semine et mala
radice. Et ideo necesse ē qd vex.
gaudium oriā de amore dei et tri-
sticia plena oriatur ex amore pro-
prio sui ipius et sic habem? p̄mū
animū scz voluntatē. Secundo
habemus duo scia scz amorē dei et
amorē sui ipius et habem? duos
fructus finales scz gaudium et
tristitiam.

Declaratio qd ex dei amore qñ
est p̄mū oriatur gaudium duras
sine fine.

Unia autem vbi amor nō
est nullū gaudium pōt esse
quia ex solo amore nascit? gaudiū
Unde gaudiū generat qñ volun-
tas hz illud quod vlt et amat. Si
em̄ nihil amaret nec vellz tūc nul-
lum gaudiū habere posset. Et sicut
tristitia geueratur qñ volūtas hz
quod nō vult nec amat sed habet
odio. et ideo qñ deus est res pri-
mo amata a voluntate tūc ex tali
amore necessario generatur per-
petuū gaudiū qz de? non potest
amari nec pōt deficere ipi volūta-
ti semp est p̄is ipi volūtati et iō se-
per voluntas habet quod vult se-
per hz rem amataz sibi p̄ntem in-
deficientem immortalem semper
viuentem immobilem inuariabi-
lem nullo indigentē. et ideo amor
dei semper potest durare et perma-
nere quia talis est amor qualis ē

res amata et ideo talis amor erit
 immortalis inefficiens fixus fir-
 mus immobilis semp viuēs nul-
 lo alio indigēs continuo durans
 Unde quia volūtas nostra ex qua
 gñatur amor et semiatur est imor-
 talis et ppetua et spūalis et res p-
 mo amata scz de? immortalis im-
 passibilis inuariabilis sūme bon?
 sūme amabilis summe spūalis et
 cōuenientissim? voluntati qui so-
 lum ē dign? primo amari et cui
 primo et pncipaliter debet amor
 Sequitur q? talis amor qui ha-
 bet talia fūdamēta imortalia erit
 imortalis perpetuo durās sine fi-
 ne termino nūq? deficiēs q? ipa
 volūtas per amorē mutat in rem
 pmo amata. Ergo sequitur q? qd
 quid ex tali amore sequit? nascitur
 et oritur erit imortale inuariabile
 firmū solidū et fixū nūq? deficiēs
 durans sine termino. Et q? ex tali
 amore de necessitate nascetur et
 orietur gaudiū sequit? q? illud gau-
 dium erit sine fine durās nunq?
 deficiens nūq? defluēs sz inua-
 riabile firmū fixū solidū et imorta-
 le manēs in ipa volūate. Sicut
 enī ex amore sequit? gaudiū ita
 ex eterno amore oritur eternū fū-
 damentū gaudiij et eternū gaudi-
 um Et sic declaratū est q? ex dei
 amore qñ ē prim? in volūate ori-
 tur in ipa gaudiū sine fine durās.

De pditionib? et pprietatib?
 quib? inductū ē istud gaudiū.

¶ Q? gaudiū est fruct? amo-
 ris. Ideo tale erit gaudiū
 qualis est amor et talis est amor
 qualis res amata et q? iā mōstrā-
 tum ē quas cōditiones certissime
 et quas pprietates hz ipse amor
 dei Ideo sequitur q? similes pdi-
 tiones similes pprietates erūt in
 ipso gaudio orto et nato de tali a-
 more q? qualis amor est talis est
 fruct? et iō q? amor dei qñ est pri-
 mus est sol? iust? sanct? ver? or-
 dinatus pur? sincer? immaculat?
 mūdissim? diuinus optim? et re-
 ctus et fm naturā hoīs inq̄tum
 hō ē Exide sequit? q? istud gaudiū
 quod nascitur de tali amore est so-
 lum iustus sc̄m ver? ordinatū pu-
 rus sincer? immaculatū mūdissimū
 diuinū et optimū et rectū. et est
 gaudiū quod puenit hoī inquan-
 tū hō ē et sc̄m naturā hoīs et est
 totū sc̄z deū q? sicut amor ē to-
 tū sc̄z deū. ita totū gaudiū qd ori-
 tur ab illo amore est sc̄m deū. Et
 sic totū gaudiū oriet? nascitur dē
 deo et radicatur in deo et in crea-
 tore et nō in creatura et iō durabit
 tandiū qd diu deus durabit et de-
 us semp durabit et pmanebit in e-
 ternum. Et q? vbi ē ver? gaudiū
 necessario est vera leticia iō tale
 gaudiū icludit vā leticiā iocū-
 ditatē hylaritatē delectationē et dē-
 lectatū pplacenciā q̄etē trāsq̄lita-
 tē diuicias exaltationē iubilatio-
 nē suauitatē dulcedinē securitatē

et saturitatē. Et ideo quia gaudiū
um erit eternū semp durans sine
fine sequit̃ q̃ cū tali gaudio erūt
oia ista scz leticia eterna et vera si
ne fine delectatō eterna h̃a et rec
ta iocunditas eterna hylaritas se
per durās p̃placētia perpetua et
quies et trāquilas eterna deli
cie sempiternae sine fine exultatio
et iubilatio perpetua suauitas si
ne termino societas eterna et dul
cedo perpetua. Ecce igitur condi
ciones et proprietates quibz erit
vestitum ipsum gaudiū.

Quod istud gaudiū dat vitaz ho
mini seu volūtati et cordi.

E q̃ istud gaudiū est fruc
tus ideo qz fructus nascitur
et orit̃ p̃pter vitam et ad dādum
vitam et nutrimentū et substantia
tum sequit̃ q̃ istud gaudiū dat vi
tam et nutrimentū homi et volū
tati ei⁹ et de ipso ipsa volūtas vi
uet et nutrit̃ et ē prop̃a vita hoīs
et cordis. sicut em̃ tristitia ē mors
hoīs ita gaudiū est vita ei⁹. Ubi
aut̃ nullū gaudiū nulla vita. Ubi
nisi tristitia ibi nisi mors. Gaudi
um aut̃ viuificat hoīem aīam des
lectat̃ eam dilatat et āplificat eā
et facit eā crescere p̃fortat fortifi
cat sustentat letificat cibatur dat
dulcedinē et om̃ez suauitatē sapo
rū faciat implet saturat eam et iō
hō nihil aliud vlt̃ nec desiderat se
per nisi gaudiū et sufficit sibi.

Per p̃tariū aut̃ ip̃a tristitia mor

tificat animā p̃stringit diminuit
debilitat destruit et ad nihilū re
ducit et nullus vult null⁹ appetit
null⁹ desiderat ipsam tristitiaz.

Quis enim vult esse i tristitia cō
tinua semp quilibz vult esse i gau
dio. Sicut igit̃ tristitia est mors
anime ita gaudiū est vita ei⁹. qui
igit̃ habet ver⁹ gaudium et perpe
tuū hz vitam veram et perpetuā
et qui habz tristitiā perpetuā hz
mortem p̃petuaz. Ergo qui habz
amorem dei in se habz vitam ver
ram et p̃petuam que de ipso dei
amore nascit̃ scz veruz gaudium
quod est vita vera Qui igit̃ hz to
tum bonū qd̃ hō vult h̃re hz gau
diū veruz qd̃ est totum p̃plemētū
hominis quia igitur totuz bonū
quod homo vult habere non est
nisi ipsum gaudium quod est vita
eius et qñ homo habet gaudium
habz totum quod vult habere qz
omnia vult habere propter gau
dium et vt habeat gaudium. Et
quia istud gaudiū generatur de
amore dei solum et non de alia re
ideo sequitur q̃ ad habendū to
tū bonum nostruz totam vitam
nostram et totū nostrum p̃plemētū
sufficit habere vnicam rem
scilicet ipsuz amorem dei. Et quia
amor est intra hominez et nō ex
tra qz est in voluntate et in corde
iō sequit̃ q̃ ad habēdū totū bonū
nrm et totū qd̃ finalit̃ volum⁹ scz
ip̃m gaudiū nō ē necesse habere
m h̃

alienā rem extra nos et persequens
nec aurum nec argentum nec lapides
preciosos nec vestes preciosas
nec honores nec dignitates nec of-
ficia nec sciēcias nec bona tēpora-
lia nec delectationes corporales
nec cibos nec potus. Sufficit igitur
habere ipsum amorem dei de quo
nascitur totum bonum nostrum et to-
tum gaudium. Et quia amor dei por-
tat in sola voluntate ergo homo potest
portare totum suum bonum in sua vo-
luntate et quia voluntas est semper in sua
libertate et in suo dominio et nullomodo
potest cogi nec potest ab ea aliquid auf-
ferri nisi ipsa volente. Sequitur quod
ipsa voluntas si vult nunquam in eternum
potest perdere suum bonum nec suum gau-
dium nec per omnes vitas suas quia nemo
potest sibi auferre amorem dei nul-
la res potest sibi tollere nisi ipsa velit
et de se auferre libertatem. Concluda-
mus igitur quod ipsum gaudium quod ua-
scitur de amore dei est tota vita ho-
minis et voluntatis.

De gaudio quod nascitur ex amore
dei dicitur homo vivit in hoc mundo.

Quoniam autem ipsum gaudium
sequitur amorem quia est fruc-
tus eius ideo necesse est quod sicut
dilatatur et extenditur amor sicut
crescit amor et multiplicatur. Ita
dilatetur multiplicetur et extendatur
gaudium. Et quia iam monstratum
est quod necesse est quod ex amore dei
quoniam est primus generetur et multipli-
centur infinite amores quia nec-

cesse est quod qui primo amat deum quod
amat omnia que sunt sui in quantum sui
sunt. et ideo amor dei se extendit ad
omnes creaturas in quantum dei sunt
Sed primo se extendit ad dei yma-
ginem et ad creaturas que sunt dei
ymago. Et ideo quia quolibet crea-
tura est dei ymago ideo qui primo
amat deum statim amat suam yma-
ginem vivam et per consequens
amat omnem hominem et exinde ori-
tur statim gaudium de tali amore
quia sicut de amore dei nascitur gau-
dium ita etiam de amore sue yma-
ginis vivae in quantum est sua ymago
et sic tota gaudia habet quot ama-
bit ymages in quantum sunt dei yma-
gines et sic de quolibet homine quem
amabit in quantum est dei ymago po-
terit habere habebit quia gaudium
et sic multiplicatur gaudium in hoc
mundo et sic quilibet gaudebit de
se ipso in quantum est dei ymago viva
quia amabit seipsum in quantum est dei
ymago. Alterius etiam quia ama-
bit omnes creaturas in quantum dei
sunt etiam gaudebit de omni crea-
tura in quantum est dei. Et sic de amo-
re dei quoniam est primus nascentur ho-
mini innumerabilia gaudia que
omnia habent ortum ab una radi-
ce ab uno semine scilicet ab amore dei
et ideo iam homo vivens in hoc mundo re-
cipit et colligit inestimabile fructum
de amore dei quia semper est in amore
recto et bono et per omnes continet
in vita et continue vivit et istud gau-

dium nemo pōt tollere. Nec opz
in hoc mūdo acq̄rere auz nec ar
gentuz nec habūdaciā rez tpali
um ad hñdum suum gaudiū qz
q̄ hz amorē dei in hoc mundo hz
suas diuicias oēs in seipso et ifra
seipz quas nemo videt nemo scit
nemo cognoscit nisi q̄ hz. Et iō q̄
hz amorē dei nihil extra dñderat
nihil extra p̄cupiscit. iō nulli inui
det nihil alienū dñderat qz iā in
se habundat iā plen⁹ ē suo bono
scz gaudiū quod ē vita aie et corz
dis et iō oīa alia p̄ nibillo reputat
Et iō nō sunt nec esurit bona corz
poralia nec carnalia sz solū curat
de amore ex quo ontur totuz gau
diū. Patet igr̄ et mōstratū ē gau
diū quod nascit de amore dei dū
hō viuit in mūdo.

Quod gaudiū sempiternū qd
oritur de amore dei pōt esse tale ⁊
sile in infinitis hoibus sicut ⁊ i vno
et in quolz pōt esse suuz p̄prium
gaudiū sine ipedimēto alteri⁹.

⁊ qz vna res pōt esse p̄mo
amata ab oibus hoibus scz
de⁹ et in quolz hoie esse amor dei
sile et iō sequit̄ q̄ etiā istud gau
diū pōt nasci et gñari in quolz
hoie et talis pōt esse vn⁹ sicut ali
us qz sicut oīs pñt habere amorē
rem dei ita pñt hñe gaudiū quod
nascit de amore dei nec gaudiū
vn⁹ pōt ipedire gaudiū alteri⁹
et sic oīs hoies pñt hñe sile gau

dium et pñt ipleri gaudio et tñ p
pter hoc null⁹ habet min⁹. et tale
gaudium vn⁹ pōt hñe sicut alter ⁊
quolz pōt habere suum gaudiū
singlāre et p̄prium et tñ tale erit
vnu sicut ali⁹ qz sunt sile sic amor
est talis vn⁹ sicut alter. ⁊ ist⁹ gau
diū semp pōt de nouo mltiplica
ri semp pōt fieri gaudiū ⁊ mltipli
cari et gñari. Quia q̄uis innume
rabiles hoies habeat istud gaudiū
um tñ adhuc pōt de nouo gñari i
infinitis hoibus si nascatur et sint.
Ist⁹ igr̄ istud gaudiū pōt fini
ri nūq̄ terminari sz semp mltiple
cari et tñ ppter hoc gaudiū alie⁹
nō minuitur q̄to igr̄ hoies multi
plicabuntur t̄to magis de nouo
gaudiū multiplicabit et tota cā
est qz res primo amata scz ipe de
us est in quolz hoie ⁊ in quolz est
amor dei et per pñs gaudiū. Si
igr̄ ex vna re gaudiū pōt in ifini
tum multiplicari sine sui dñutio
ne qz nō ppter hoc de⁹ aliquid p
dit de suo. Ecce igr̄ qualiter oīs
hoies et si sint infiniti pñt habere
in sil totum suuz bonū totā suā vi
tam scz totū suuz gaudiū et hoc
in ipso solo deo et qualiter ipe sol⁹
per seipm est sufficiens dare vitam
in sil oibus hoibus sine sui dñu
tione et hoc per amorē suuz. Vi
dere igr̄ qualiter vera bona hoiz
nūq̄ diminuunt sz semp crescere
pñt et nō hñt mēsurā neqz termi
num. sz dum magis mltiplicatur
m iij

boies magis etiam bona possunt multiplicari.

De gaudio quod nascitur ex dei amore post vitam corporalem ostenditur per perfectionem gaudij et amoris quod homo deum creatorem suum facit ad faciem et sine obstaculo et merito videbitur.

Noniam autem ipse gaudium est fructus amoris dei et ideo necesse est quod istud gaudium finaliter impleatur et veniat in tantam plenitudinem in tantam habundantiam quod non possit ultra crescere. ita quod anima non possit ultra plus accipere de gaudio et gaudium sit plenum. et quia anima per voluntatem amavit deum primo et ideo ex tali amore sequitur ipse gaudium et cum ex cognitione dei sequitur amor dei quia ubi maior cognitio dei ibi maior amor dei quia quanto magis cognoscitur deus tanto magis amatur eo quia est summe bonum summe benignum. Ideo non potest cognosci et non amari. Ex cognitione igitur dei maiori sequitur maior amor deo et ex maiori amore dei sequitur maius gaudium. Et ideo ut gaudium sit plenum necesse erit quod anima videat ipsum deum facie ad faciem et hoc visione clara et certissima ad nutum suum. id est ad voluntatem et tamen quantum voluerit sine medio ut sic ipsum magis diligat et amet. Et per primum maius gaudium orietur ipsi anime et hoc non poterit esse nisi ipse deus fuerit primo amatus ab ipsa anima

et ostendet se ipsum et manifestabit se ipsum ipsi anime et ita facie et non donec gaudet se nec abscondet se et hoc requirit ipse amor et meretur quia amor facit reuelari et manifestari omnia secreta. et ideo qui primo amavit deum videbit clare eum facie ad faciem et quanto magis videbit magis amabit et quanto magis amabit magis gaudebit quia res quam aliquis habet quam est bona et optima quanto magis cognoscitur tanto magis amatur et per oppositum de re mala quia quanto aliquis magis cognoscit rem malam tanto magis habet ipsam in odio et tanto magis contristatur de ea. Igitur ille qui primo amavit deum cum deus sit optimus et benignissimus quanto magis ipsum videbit et cognoscet tanto magis ipsum amabit et per primum magis gaudebit. sic igitur ipsa cognitio erit causa maioris amoris et maior amor erit causa maioris gaudij et tamen gaudebit anima quantum amabit et tamen amabit quantum cognoscet et videbit. et ut perfectissime gaudeat oportet quod perfectissime amet et ut perfectissime amet oportet quod perfectissime videat et cognoscat. Et ideo plenitudo gaudij arguit et ostendit quod anima nostra clare videbit et cognoscet deum ipsum esse creatorem summe bonum benignum dulce suavem amabilem pulchrum potentem sapientem et nullo indigentem summe sufficientem quia quando videbit et cognoscet

clarissime ipsum esse talem forti⁹
eū amabit et fortius gaudebit.

Et q: perfectissimū gaudiūz orit⁹ ex
perfectione et nobilitate amoris

Ideo vt gaudium sit perfectūz ⁊
perfectissimūz oportebit q: amor
sit perfectissim⁹ et q: amor ascen-
dat ad vltimū gradūz perfectio-
nis et dignitatis. Hō aut⁹ erit tal⁹
nisi sit talis qualis cōuenit deo.

Et ideo quia de⁹ de se et ppter se
est sūme amabilis eo quia est sū-
me bonus ⁊ totus bonus pmo ip-
sa bonitas est ⁊ purissima bonitas
sūme benign⁹ et summa benigni-
tas et tota benignitas et perfec-
tissime amās sūme liberalis sūme
dulcis suavis sūme verus summe
potēs sūme sapiens. Et propter
hoc sequitur q: amor non erit per-
fectus nec ascendet vsq: ad vlti-
mūz gradum dignitatis et puri-
tatis nisi anima amet ipm deum
creatorem suū propter suam solā
bonitatem benignitatem liberali-
tatem ⁊ pulchritudinē suam et nō
ppter bona data nec ppter obli-
gationem quia de se est amabilis
deus et est purissimus et nobilis-
simus amor et ex tali amore sequi-
tur perfectissimūz et purissimum
gaudiūz. Et quia ad perfectionē
gaudiūz sequit⁹ sūma securitas ita
q: anima sit certissima et securissi-
ma q: nunq: perdet tale gaudium
et ideo vt perfecte anima gaudeat
erit sūme certa et segura q: nūq:

q: amittet tale gaudium sicut cer-
ta erit q: nūq: veller amittere tale
gaudiū spōte et q: deus nūq: auf-
fert ipaz vitam nec aliq: res potē-
tior poterit eam remouere a deo.

Et ista securitas orietur ex hoc q:
aia clarissime cognoscet deū et p-
fectissime amabit et cognoscet ita
q: nō poterit ipm nō amare eo q:
cognoscet q: de⁹ qui ē sūma boni-
tas in eternū diliger eam ⁊ sic aia
erit securissima q: ipa i eternūz ama-
bit deū ⁊ q: in eternū de⁹ creator
suus eam amabit et q: in eternūz
videbit eū et q: nulla alia res pos-
terit destruere amorē ⁊ p pns erit
securissima de suo eterno gaudio
et q: in sempiternum nō amittet
sed sempiternaliter tenebit.

Qd ex natura gaudiū et amoris
ostenditur q: anima recuperabit
corpus suum in statu suo magis
amabili et per omnia sibi confor-
me ⁊ i quo poterit anima magis
gaudere.

Et q: aia q: pmo amat deūz
amat etiā seipaz iqtū ē dei
ymago viua ⁊ iō postq: aia amat
se ipaz vult bonū sibi met ⁊ amat
bonū suū ⁊ gaudet de bono suo iō
etiā aia amat suū corp⁹ amore na-
turali et hz naturalē inclinationē
ad ipm quia deus copulauit aiaz
cū corpore et corp⁹ cū aia et obli-
gauit corp⁹ aie ⁊ fecit quoddā na-
turale matrimoniū it ipa ⁊ aia co-
gnoscit suū corp⁹ esse factū ppter
m iiii

ipsam et ideo ipsa anima amat corpus suum et omnia membra sua. Exinde sequitur quod ipsa anima vult suum corpus recuperare et vult bonum sui corporis. et cum anima quod anima non est homo sed pars principalis hominis nec corpus est homo sed simul anima et corpus constituit hominem et ideo homo est ad perfectionem anime quod ipsa recuperet suum corpus quod melius nobilius et amabilius est totum quam pars et esse hominem quam animam tantum. et ideo anima quam amat suam perfectionem amat suum corpus et cupit renouari ipsum cum ea et per hoc vult et appetit ut corpus suum sibi restitueretur nec potest velle primum quod ad hoc habet inclinationem. et ideo ut gaudium anime repleatur necesse est quod ei restituatur suum corpus et hoc in illa forma in illo statu in quo erit magis amabile ipsi anime magis conforme et magis proportionatum et magis pueniens secundum statum ipsius anime et in quo poterit ipsa anima magis gaudere et per hoc erit necesse ut sit plenum gaudium quod restituatur sibi corpus in maxima pulchritudine et in maximo decore impassibile immortale spirituale agile clarum sicut sol fulgens et resplendens quod in illo statu erit magis amabile ipsi anime magis conforme et magis proportionatum secundum statum ipsius anime. Sed hoc deus poterit facere cum deus potuit animam facere de nihilo et de non esse et potuit de terra facere tale corpus et potuit facere terram ad tale digni-

tatem ascendere ut ex ipsa fieret corpus ita mirabile. ut pingeretur anime spirituali rationali et intellectuali suam imaginem viuam portanti. Quare poterit facere ipsum corpus ad altiore gradum quam te ante puenire sic anima est mutata in statum altiore et digniore. ita quod corpus suum mutabitur in statum etiam nobiliorem digniorem et altiore anime proportionatum. Et sicut anima ascendit ita ascendet corpus suum. et sicut anima est mutata in deum et in naturam dei per voluntatem et amorem. ita mutabitur corpus in animam et in naturam anime quantum fieri poterit et quantum nature corporis non repugnat. ut sic anima facta est diuina. ita corpus fiat spirituale hoc concludit et ostendit perfectio gaudij et natura amoris. Sic igitur anima vult corpus tale sibi restitui scilicet impassibile subtile agile et clarum sicut sol et cum omni decore et pulchritudine et hoc poterit deus facere ut omnibus modis anima gaudeat. Et rursum quod anima amat omnes creaturas in quantum dei sunt ideo ut anima magis gaudeat et pluribus modis gaudeat totus mundus et creature debent disponi et renouari et in tali statu poni in quo erunt magis amabiles et placibiles ut sic eis sequatur maius gaudium. Si anima est in nouata et mutata in digniore statu et corpus propter animam fuerit etiam mutatum in nobilem statum ita totus mundus qui est factus propter hominem re-

noyabitur et mutabitur in altiore
et digniore statum ad gaudium
hois vt sicut aia est vestita noua
veste amoris pfectissimi in seipsa
et corp² suum est etiā vestituz no
uo habitu et pulcherrima veste i
passibilitat claritatis luciditatis
ita tot² mund² et creature mūdi
que sunt ppter hoiem induentur
etiā noua veste vt totum sit ppor
tionatum cū ipso hoie qui est rex et
dñs mundi in nouati et exaltati
fñ se et oia que sunt ppter ipz in
nouatur. et sic oia processerunt ex
amore et sūt ppter amorē et ex amo
re nascitur gaudium tāq̃ fructus
eius. Ita oia sunt in gaudio et to
taliter disponūtur vt exipis seq̃t
maius gaudium quod est fruct²
oim. Sic igit natura gaudij con
cludit et pbat in nouationē debe
re fieri toti² mundi oim creatur
raz ad gaudior² multiplicatiōē.

De magnitudine gaudij post
hanc vitam et augmētatione sua
multiplici.

Noniam aut gaudiuz ē fru
ctus vltimus qui expectat^r
et nihil aliud expectatur nisi gau
dium. Et qz videm² per experien
ciam q̃ fruct² in fine et vltimate
veniunt in maxima habūdancia
et multitudine sicut apparet i ar
boribus. Unde videm² q̃ de vno
semine vt scz de vna parua nuce
vel vno amigdalo si plātetur vel
seminetur exibit vna magna ar

bor et de illa arboze exhibūt infini
te nuces vel infinita amigdala et
tñ oia veniūt de vno paruo semine
Et ideo qz gaudium ē finalis fru
ctu² qui venit de amore necesse
est q̃ ipm gaudium finalit et vlti
mate veniat in maxima habūdā
cia et mltitudine. Si em fruct² cor
porales tñ multiplicētur multo
magis debz multiplicari fructus
spūalis. Videam² igitur multitu
dinem et magnitudinē ipsi² gau
dij quod expectatur. Et qm gau
dium nascitur de amore dei ideo
necesse est q̃ ipm gaudiū exten
datur tantū q̃tū extendit amor. et
multiplicatur tñ q̃tuz amor mul
tiplicatur et magnificetur tñ q̃
tum magnificatur amor. Un qz
quilibet post deū amabit se ipsu²
et per pñs de bono suo gaudebit
quia quāto aliq̃s amat aliquē tā
to melius gaudet de bono suo et
ideo quilibet gaudebit de bono
suo tñ q̃tum amabit seipm et quā
tum gaudebit vbi habebit gaudi
um sempiternum vbi erit sempitē
na leticia sempiterna iocunditas
eterna hylaritas eterna delectatō
complacencia pfecta summa trās
quilas summe diuicie sūma dul
cedo et summa suauitas vbi quic
qd volet erit vbi erit ppetua imor
talitas incorruptibilitas impassi
bilitas agilitas corporis subtili
tas et claritas ad modū solis. dei
perfecta cognitio et clarissima sū

ma amicitia cum deo creatore suo
 quoniam igitur poterit gaudere qui
 talibus bonis habundat et quia quan-
 tum aliquis amat alium tanto gau-
 det de bono eius. Et ideo si quis
 alius haberet simile bonum et si se
 gaudium quem alter amaret tanquam
 se ipsum tamen gauderet de bonis illi-
 us sicut de bono suo et sic multipli-
 cat gaudium. Et si esset alius tertius
 quem amaret sicut seipsum habere-
 ret si se gaudium et nominis etiam
 gauderet de illo quod de seipso et sic
 triplicaretur gaudium eius. Et si
 essent decem quos diligeret sicut
 seipsum qui haberent simile bonum
 sicut et ipsemet tot gaudia haberet
 quia quantum gaudium aliquis
 habet de aliquo tantum gaudet in seipso
 et quantum gaudet aliquis de bo-
 no alterius tamen ipse diligit. Si au-
 tem essent mille quos amaret sic
 seipsum qui haberent si se gaudium
 sicut ipse tamen gaudebit de quolibet
 sicut de seipso et sic haberet mil-
 le gaudia quia ad multiplicationem
 amoris multiplicatur gaudium.
 Et quia iam monstratum est quod qui pri-
 mo amat deum amabit omnem ali-
 um hominem sicut seipsum et omnes qui-
 cunque amabit deum primo habe-
 bit omnia bona supradicta. Igitur si
 innumerabiles sint homines habentes
 similia et eadem bona innumera-
 bilia erunt gaudia cuiuslibet quia
 nullus minus alium quam seipsum dili-
 get et ideo non aliter gaudebit quam

quod pro singulis alijs quam pro seipso.
 Si igitur homo de tanto suo bono
 non vix poterit capere suum gaudi-
 um. quomodo capax erit tot et tan-
 torum gaudiorum. Et insuper quia ut
 dictum est quantum aliquis diligit
 alium tamen gaudet de bono eius et
 ideo quia post hanc vitam unus quisque
 plus amabit deum sine comparatione
 quam seipsum et quam omnes alios secus
 et ideo ita gaudebit plus absque esti-
 matione de bonis ipsius dei que
 habet et de suo gaudio quam de suo pro-
 prio gaudio et omnium aliorum secus quia
 quantum amor crescet necesse est ut
 gaudium crescat. Ecce igitur multitudo
 nostra maiorem multitudinem gaudiorum et habundantiam
 quam quilibet primo amavit de-
 um colliget ex amore dei si plan-
 tauerit in seipso primo. Ecce quos
 fructus et in quanta multitudine
 multiplicatione colliget. Et ideo omnia
 ista erunt eterna que nunquam deficien-
 t quia amor dei ex quo omnia oriuntur
 erit eternus et indefectibilis et sic ra-
 dix et fructus in eternum durabunt
 et sic in eternum vivet homo de tot et tan-
 tis fructibus eternis et indefectibilibus.
 Ecce quot et quales fructus
 colliget anima de ipso amore dei tan-
 quam de uno semine et de una radi-
 ce in voluntate plantata tanquam in
 agro spirituali. declaratus est igitur
 finalis et ultimus fructus qui nascitur
 ex dei amore quando erit primus.
 Videte igitur et notate ordinem
 totius processus. Primo enim fuit in-

uenta obligatio amoris scđo natu-
ra amoris et tertio fructus amoris
qui est gaudium. Sic igitur oia nos
obligant ad amorem et oia facta sunt
et data nobis propter amorem et amor
est propter gaudium et gaudium propter
nihil aliud quam gaudium ipsummet. In
tribus igitur terminis totum concluditur
in obligatione in amore et in gau-
dio. Totus igitur ordo creaturarum
tota scala nature ostendit nobis obli-
gationem ad deum et debitum amoris
et gaudium ex creaturis mani-
festatur obligatio ex obligatione
manifestatur debitum amoris. Et ex
amore manifestatur gaudium et sic
per scalam nature continue ascendimus
de bono in melius et de inferioribus
ad bona suprema et summa et hoc
cum dei auxilio

De fructu qui nascitur de amore
proprio et privato seu sui ipsius
seu voluntatis proprie et ostenditur quod
de tali amore non potest nasci verum
gaudium sed sophisticum deceptivum
et apparens quod intus portat tristitiam
latentem que nascitur post
gaudium.

Uniam autem iam dictum est
quod quando homo habet rem
quem vult et amat vel etiam spe-
rat certitudinaliter habere tunc
exinde sequitur gaudium et ideo
de amore sue proprie voluntatis
potest generari gaudium quod qui

amat suam propriam voluntatem vult et
amat sibi ipsi propriam laudem propriam
honorem propriam excellentiam et glo-
riam et hoc est ex parte anime. Vult
etiam et amat sibi met voluptates
et delectationes corporis et per conse-
quens vult et amat omnia alia que
valent ad habendum illa sicut
sunt bona exteriora dignitates of-
ficia et sciencie. Et ideo quia
homo dum vivit in hoc mundo
potest habere omnia predicta scilicet
honorem laudem excellentiam glo-
riam et delectationes corporis et
illa que valent ad hoc. Ideo po-
test gaudere et habere gaudium.
Et quia oia ista perdi possunt et
destrui et non durant sed transe-
unt et homo timet perdere ea.

Et etiam quia qui amat aliquam
rem habet odio omne illud quod de-
struit eam vel potest diminuire. et
ideo qui amat oia supradicta nec-
cessario habet odio oia illa que possunt de-
struere et diminuire proprium hono-
rem propriam laudem excellentiam et
propria voluntatem et oia que valent
ad hoc. et exinde sequitur quod ex ta-
li gaudio nascitur tristitia et sic ta-
le gaudium convertitur in tristitia
quia ex tali timore et odio se-
quitur tristitia et ex perditione et
destructione talium. Et ideo ta-
le gaudium falsum est vanum de-
ceptivum apparens et sophisti-
cum quia intus portat et abscon-
dit tristitiam maiorem quam sit gaudium

Et sic de amore proprio non potest nisi falsum gaudium nasci sophisticum apparens et deceptivum.

De conditionibus et proprietatibus et indumentis quibus indutum est gaudium quod nascitur de amore sue proprie voluntatis seu proprio amore.

Quia qualis est radix tale est illud quod ex radice sequitur ideo necesse tale gaudium ent qualis est amor ex quo oritur. Et ideo ex proprietatibus et conditionibus amoris proprii concludimus proprietates et conditiones istius gaudij. Et quia iam conclusum est quod amor proprius et sue proprie voluntatis est inordinatus in iustis in debitis tormentis falsus viciosus corruptus in mundo contra naturam hominis iniquum homo est et contra totum ordinem universi contra omnes creaturas pessimus turpissimus nequissimus malignus primo est primum malum et radix omnium malorum. Primus vicius primum venenum prima mors prime tenebre prima cecitas prima falsitas primum mendacium et radix omnium mendaciorum prima in iusticia prima turpitudine. Et ideo gaudium quod nascitur de tali amore necessario est inordinatum in iustis in debitum falsum viciosus corruptum malum pessimus nequissimum inordinatum turpissimum venenosum mortale tenebrosus quia talis est radix unde nascitur. Tale autem est gaudium quod quis ha-

bet de amore honoris proprii laudis proprie excellentie et glorie et de voluptate carnis et de omnibus que habet propter ista. Et quia ubi est gaudium ibi est leticia delectatio exaltatio ideo etiam tali leticia talis delectatio talis exaltatio talis complacentia sunt maline pessime inordinate in iuste. Et quia iam declaratum est quod amor proprius seu proprie voluntatis est directe et totaliter contra deum preter deum et sine deo adversus deum extra deum inimicus deo et constituit hominem in inimicum dei capitalem eo quod qui amat primo propriam suam voluntatem facit se ipsum deum et aufert quantum in eo est suam propriam coronam a deo sed privilegium sue proprie voluntatis. Iam sequitur quod istud gaudium quod habet homo de tali amore est contra deum adversus deum et contra suam voluntatem et contra suum creatorem et contra suum artificem. Et quia etiam ubi est amor proprie voluntatis ibi est contemptus dei qui est tantus quantum est deus qui solus est dignus amari. Primo igitur tale gaudium quod oritur de tali amore oritur in contemptum dei in offensam dei et in iram dei. Et ideo istud gaudium est summe dei inimicum et auget et complet et multiplicat et conformat contrarietates et inimicicias contra deum quia amor proprius in quo est dei contemptus initium et radix est inimicie dei iniurie et offense.

Et gaudiū qđ nascitur exinde cōplet ipam inimiciā et augmētatur et multiplicat qđ dum hō magis p̄tra deū letatur tūc efficitur eius inimic⁹ magis. Et qđ gaudiū p̄firmat amorē cōtra deum et ideo confirmat inimiciā cōtra deū. Et ideo istud gaudiū portat abscondit infra se latenter summū venenū maximū vir⁹ pessimam mortē qđ portat secū et abscondit iuriā creatoris quo nihil est pei⁹ nihil magis noxiū nihil magis lesiū malū est em̄ amare cōtra deum et peius et pessimū et neq̄s sum⁹ gaudere delectari letari cōplacere et exaltare cōtra deum in iniuriā et offensam dei. Sic igr̄ patenter vidētur cōditiones et proprietates quibus inductū est gaudiū quod nascitur de amore sui ipsius de amore pprie voluntatis de proprio honore de ppria laude de delectatione carnis et de omnibus. que sequūtur ad ppriū amorem qm̄ tale gaudiū est inordinatum iniustū i debitū falsum vicio suū mēdax corruptū imūdū malignū pessimū venenosum mortale cōtra naturā hominis cōtra totū ordinem vniuersi cōtra om̄s creaturas sine deo p̄ter deū extra deū et cōtra deū momētaneū fluens nō permanēs in momēto trāsiciēs portans secū et abscondens intra se tristitiam et dei iniuriā et offensā. Ecce igitur que nascuntur de

amore proprio dū homo viuit in hoc mundo.

De comparatione duorū gaudiorum adinuicem cum duobus amoribus.

Sicut autem sunt duo amores contrarij et capitales inimici. ita sūt duo gaudia adiucē contraria et totaliter inimica et ideo sicut duo amores p̄mi scilz amor dei et amor sui ipsi⁹ nō possūt simul esse in valūtate s̄z necesseario ad inuicē se destruunt et expellūt vñū fugat aliud p̄mū gaudiū qđ oritur de amore dei nascitur de veritate et ē verū scōz gaudiū quod nascitur de amore sui ipsius nascitur de falsitate et est falsū. P̄mū qđ nascit de amore dei nascit de iusticia p̄ma scōm gaudiū oritur de p̄mo vicio et radice oim viciozū. P̄mū nascit ex radice oim bonoz et scōm de radice oim maioz p̄mū oritur de eternitate scōz orit̄ d̄ vacuitate et vaitate p̄mū orit̄ d̄ icorruptibilitate scōz de corruptibilitate p̄mū orit̄ de deo et est scōm deū. scōm oritur sine deo et extra deū et est p̄ter deū. P̄mū gaudiū p̄iungit solidat faciat et p̄firmat hoīez cū deo scōz elōgat separat et p̄firmat ex̄ deū P̄mū gaudiū auget et multiplicat amicitia cū deo scōm gaudiū multiplicat et auget inimiciā cū deo. P̄mū cōplet faciat et dulcificat voluntatē. scōm amarificat debili

rat euacuat voluntatē et facit eas
 fluctuātes inqētū instabilē esuriē
 tem et famelcentē. Prīmū ē scōm
 naturā hoīs inqētū hō ē scōm est
 cōtra naturā hoīs inquātuz hō ē
 Prīmū ē scōz naturā vniuersi et
 oīm creaturaz. scōm ē cōtra natu
 ram vniuersi et oīm creaturaz. pri
 muz ē durās ppetuū et pmanēs
 scōm ē fluens nō pmanēs nisi per
 momētuz. Prīmū gaudiū qd̄ na
 scit̄ ex amore dei pōt haberi sic la
 bore sine expensis sine adiutorio
 alioz. S3 scōm quod nascitur ex
 amore sui ipsi? nō pōt haberi nisi
 cū expēsis cū labore cū multitudine
 rez cū dāpno alioz et destru
 ctione. prīmū nūq̄ puerit̄ in tristi
 tiam. S3 scōm semp puerit̄ i tri
 sticiā et dolorē. Prīmū facit hoiez
 benignū suauē et mēsuētū. Sed
 scōz gaudiū facit hoiez malignū
 crudelē et pessimū. Prīmū gaudi
 um multiplicat auget pseruat nuz
 trit pacē veritatē pcordiā amicici
 am et omē bonū inter hoies. S3
 scōm multiplicat auget fortificat et
 crescit litē diuisione discordiā in
 miciciā et destructionē oīm virtu
 tum et omē malū inter hoies. Itē
 ex primo nullū pōt sequi malum
 nec vllū scandalū sequi. Sed ex
 scōdo nūq̄ pōt sequi nisi malum et
 scandaluz. Prīmuz excitat ad op
 andum omē bonū. Sed scōm ex
 citat ad opandū omē malum.
 Prīmū est vtile salutiferz laudabi

le amabile desiderabile glōsū hō
 nestum et p̄m naturā et rōnē. S3
 secundū ē inutile et mortiferz vi
 tuperabile odibile ignomiosuz in
 bonostum cōtra naturā et p̄ra rō
 nez. Prīmū est cā rō et motiuuz
 quare sit omē bonū op? Sed secū
 dum gaudiuz ē cā motiuuz et rō
 quare sit omē op? maluz. Prīmū
 gaudiuz semp pficit hñti. S3 se
 cuduz gaudiū semp ē dāpnosum
 et nocet hñti. Prīmū gaudiū ē quo
 nihil placibilius deo ē. S3 secun
 dum gaudiuz ē quo nihil deo di
 splicibili? et magis odibile. p̄mū
 gaudiuz auget amorē et desiderū
 um oīm bonoz. Sed secundum
 gaudiū auget amorē et desiderū
 oīz maloꝝ et vicioꝝ. Prīmū gau
 dium est pueniētissimū nature ho
 mis iqtum hō ē. Sed secundum
 gaudium ē discōueniētissimuz ex
 traneissimuz et p̄rium nature ho
 mis iqtum hō est. Et ideo nihil
 peius in hoīe nihil mortali? nihil
 magis dāpnosuz. Prīmuz gaudi
 um illuiat et clarificat intellectuz
 Sed secundū gaudiuz obtenebrat
 et excecatur intellectuz ymo cōplet
 cecitatem aīe. Prīmū gaudiuz est
 summe remunerabile. S3 scōm
 est sūme pugnibile et cā omis pu
 gnitionis et p̄pter ipm debet sū
 ma pena. Ecce q̄ quātum malum
 natum est generatuz et ortum in
 corde et volūtate quādo in ea na
 tuz ē et ortum tale gaudiuz vene

nosum quanta malignitas quanta malicia etc.

Regula ad comparanduz ista duo gaudia vt comprehenduntur omnia ista.

Tautēz predicta oia facilius cōprehendantur debēt ista duo gaudia comparari pmo penes conuenientiā scdo penes differentiam. Penes conuenientiā pueniunt qz ista gaudia conueniunt i noie qz vtrūqz vocatur gaudium qz vtrūqz hz esse in voluntate. Item pueniūt qz oia que sunt fiunt ppter gaudiuz vñ vñuz vel reliquum. Sed dīa istoz gaudiorum capis cōparando ipa vel ad radices. vnde oriunt scz ad duos amores pmos. vel ad deum vel ad operationes et effectus quos faciunt in natura hominis vel ad ipsas creaturas. et sic diuersimode poterimus videre que attri buuntur vni gaudio et que alteri et que proprietates et cōditiones vtrorūqz. Igitur exercitate nūc in duobus amoribus nunc i duobus gaudijs modo considerando vnum perse mō comparando vnum cum alio et sic habebis magnam cognitionem de bono et malo hoīs inq̄tum hō est. Cōsiderandum tamen est qz gaudium est illud quod super omia appetitur desiderat et queritur et om

nia deriderantur propter ipsum gaudium et ideo ipm gaudium statim trahit hoīem ad se qz talis nature est. et iō oīs deceptio fit rōne gaudiij et null⁹ decipitur nisi ppter gaudium. et iō gaudiū iquārum gaudiuz semp attrahit et scz per appetitur. Sequit etia qz malum gaudium atrahit ad se et appetitur nō qz maluz sz qz gaudiū quod importat delectationem. Inde exccat hominē et totū cōuertit ad se et dīatur totaliter homini. nihil aut fortius qz gaudiū et delectatio quia oia vincit omnia ad se trahit omnia ad se conuertit oibus dominatur. Ideo super omnia malignum gaudiuz et deceptorium est fugiendum.

De finali fructu qui nascitur post hanc vitam de amore propo et de suo malo gaugio. Et ostenditur qz vera tristitia que finez n̄ habet est finalis fructus amoris proprij et sui gaudiij.

Quoniam autem iam monstratum est quale et quantum gaudium nascitur in voluntate post hanc vitam ex amore dei. Exinde concluditur qz vbi non erit amor dei est priuatio illius talis et tanti gaudiij. Erit etia priuatio ifinitozū gaudioz sed n̄ solū erit priuatio talis gaudiij

sed priuatio perfecta et pura ois
gaudij et per pñs nō erit nisi pu-
ra tristitia. Unde voluntas est ta-
lis nature q̄ in ea pōt gñari gau-
dium vel tristitia q̄ aliquñ h̄z qđ
vult et uō h̄z quod nō vult et ali-
qñ nō h̄z quod vult et aliqñ habz
quod nō vult et aliqñ h̄z quod sū
me h̄z odio et nō pōt ase expelle-
re. Non em̄ maior tristitia ē q̄ nō
habere nec posse habere illud qđ
homo semper vult et cōtinue des-
iderat. Neq̄ maior est tristitia q̄
habere semper et p̄tinue in se ip̄o
illud quod hō nō vult et summe
h̄z odio et nō posse ase expellere
si illud sit in sua volūtate. Et qū
aia post hanc vitā priuabitur om-
nibus que amabit et nihil habe-
bit quod amet q̄ nō habebit nec
propriū honorē nec laudē et iō
priuabitur oī gaudio qđ habebat
dum viuebat in mūdo et nullum
gaudium bonū nec malū poterit
habere et q̄ erit etiam dei amore
priuata q̄ secū nō portabat amo-
rem dei q̄ erit totaliter extra amo-
rem dei. etiam nullū gaudiū pote-
rit habere et sic erit priuata omni
gaudio tam bono q̄ malo. Et q̄a
aia post hanc vitā erit exuta a cor-
pore et a carne. Ideo etiā ip̄a aia
tota reducetur ad seip̄am et co-
gnoscat seip̄am q̄ erit pñs sibi ip̄i
Ideo cogitabit certe seip̄am et se-
ciet et intelliget p̄pter quē facta
erat et quot bonū habitura erat et

quantum bonū perdidit et ip̄a co-
gnoscat q̄ ipsamet fuit in cā quare
priuata est tāto bono et q̄ ip̄a fuit
in culpa et ideo sibi imputa-
bit. et cognoscat clarissime q̄ in e-
ternū perdidit et q̄ nūq̄ habes-
bit et tñ veller habere et deridera-
bit et quāto magis itelliget illō bo-
nū quo priuata est tanto magis
illud desiderabit. Ecce igitur sum-
ma tristitia cognoscere bonū qđ
habitura erat et quod sibi debeba-
tur scōm suam naturā et necessa-
rio veller et desideraret illud ha-
bere. quia quelibet res necessa-
rio desiderat bonū suū qñ cogno-
scit et vltra nō posse habere et sci-
re in eternū se nō posse habere. Cō-
iūge ista simul et vide qualiter tri-
sticia sequitur exinde. Et q̄ aia n̄
erit occupata ad cogitandū nisi
circa se ip̄am. Ideo cōtinue hoc
cogitabit et incessanter et nō po-
terit hoc nō cogitare. et ideo ista
cogitatio dabit sibi maximā tri-
sticiam cōtinuā et eternam. Ulter-
ius etiā q̄ tunc aia erit reducta
ad se ip̄am et clare videbit se ip̄am
et ideo clarissime videbit suam vo-
luntatem esse inimicā deo eē tor-
tuosam difformā totam perversā
et cōtra naturam suā turpissimā
abominabilissimā orribilissimā
et totā deuīatā. Unde aia clarissi-
me videbit se totā talem qualis ē
Et ideo q̄ totaliter erit cōtra deū
et quicquid est p̄riū deo necessario

est turpissimū horribilissimū et to-
taliter deuiatum eo qz deus ē pul-
cherimus ordinatissim⁹ etq. et iō
aia que erit cōtraria deo neccessa-
rio erit per oppositum. et iō qz ani-
ma cognoscet et videbit se esse sic
medio et videbit se esse talē vt di-
ctum est et qz totū hoc erit contra
naturā suā et nō desiderabit habe-
re et tñ habebit. etiā qz neccessa-
rio habebit odiosum malū suam
diformitatē suā turpitudinē suā
p̄fusiōnē suam abhominatiōem
Quomodo em̄ non habebit odio
oia illa in se ipsa cū habeat odio ī
alijs rebus. Et ideo ex tali odio
gñabitur summa tristitia in aia. et
qz habebit semp odio suū malum
et vellet expellere a se illud quod
summe odio habet. et sic ipsa aia erit
sibi ipsi cā summe tristicie et talis
tristicia erit p̄tinua et eterna quia
aia erit semper p̄ns sibi ipsi et ita ex
ipamet oriē sibi sua tristicia et iō
habebit odiose ipam summe et vel-
let nō esse eo qz nō poterit sustine-
re nec tollerare se ipam p̄pter horri-
bilitatē difformitatem et turpitudi-
nē. qz nulla maior turpitudō nul-
la maior difformitas nulla maior
horribilitas q̄ ipsi voluntatis et
aie nihil magis odibile nihil ma-
gis displicibile q̄ volūtas turpis et
difformis. et sic ipsa aia erit fōs ori-
gor radix eterne tristicie. et oia ista
hñt oriū ex amore sui ipsi ex eo qz
aia p̄mo amauit suā volūtatē et oia

amauit p̄pter suā volūtatē extra
deum cōtra deū extra voluntatē
dei et cōtra dei voluntatē. Et sic ex
amore tali sequitur sumuz odium
sui ipsius et ex sumo odio summa
tristicia. et loco amoris proprii ge-
neratum est odiū et ipm odiū est
radix et origo tristicie. et ipsa aia
erit tota plena odio qz nihil erit ī
ipsa nisi odiū Sicut em̄ amor dei
est radix eterne gaudij. ita odium
sui ipsi⁹ erit radix eterne tristicie
et ex odio sui ipsius sequitur odiū
gaudij dei qz aia tñ vellet nō esse
et nō poterit nō esse. Et ideo nec-
cessario habebit odio deū qui de-
dit ei esse et qui manutenet ipam
in esse. Et iō vellet deū nō esse vt
ipamet nō esset. Et qz de⁹ nō pōt
nō esse. Ideo erit summa tristicia
ex hoc in aia. Item habebit o-
dio om̄em creaturā qz vellet q̄ ni-
hil esset nec ipsa nec res nature et
hoc non poterit esse. Etiam ex
odio sui ipsius sequitur odiuz om̄i-
um que sunt vt sicut p̄us ama-
uit se ipam et p̄pter se amauit oia
alia. Ita postea p̄mo hēbit odio
seipsam et omia alia habebit odio
p̄pter se. et sicut p̄mo nō gaudebit
nisi p̄pter seipsam p̄m seipsam et de
seipsa extra deū totaliter. Ita po-
stea ois tristicia oriētur sibi p̄m se
ipsam p̄pter seipsam et de seipsa. Et
sicut prius nihil placet sibi nisi p̄-
pter seipsam. Ita oia sibi displicēt
p̄pter seipsam et ipamet sibi displi-

et sicut sibi ipsi prius complacuit
 Et sicut prius fuit amica sui ipsius
 ita postea fuit inimica sui ipsi primo.
 Et sicut ipsa anima prius fecerat se tan-
 quam deum contra deum dādo sibi metipsum pri-
 mo amore et propter se et per prius fece-
 rat in seipsum suum principium suum fun-
 damentum suum caput extra deum po-
 nendo se loco dei et faciendo se
 ipsam esse primo amatam. et ideo sicut
 deus si fuisset res primo amata esset
 fons et origo omnium gaudiorum ipsius
 anime. Ita per oppositum ipsam et sibi
 ipsi fuit principium fons et origo omni-
 um tristitiarum. Et quia anima tunc non dormi-
 et nec poterit cessare a cogitatione
 sed semper erit in continua cogitatione
 semper erit in actu sicut ignis et sem-
 per continue intellectus operabitur et
 memoria et voluntas et ideo tunc anima
 cogitabit omnes suas operationes
 quas fecit et habebit similitudines
 omnium suarum operationum in intellectu
 et in seipsum. Et quia omnia opera sua fue-
 runt facta extra deum contra deum contra natu-
 ram contra rationem et contra veritatem
 ideo fuerunt inordinata turpia diffor-
 mita horribilia de natura sua odi-
 bilissima falcissima contra seipsum
 contra suam propriam naturam et ipsa anima
 necessestario habebit odio omnia illa
 opera et cognosceat turpitudinem
 difformitatem horribilitatem confusio-
 nem illorum operum. et quanto magis co-
 gnosceat tanto magis habebit odio et
 tunc erunt sibi primo in memoria in eter-
 num et nunquam debebunt de memoria sed

semper vivet in memoria. sed tamen ipsa
 anima nolet videre ea nec cogitare
 nec recordari sed semper vult obliuisci
 et non poterit sic erit ex hoc in anima su-
 ma tristitia et continue habebit illud in
 se quod summe habebit odio quod nollit
 videre et continue recordabit de il-
 lis de quibus nollit. Et sic omnes sue
 cogitationes omnes actus sui omnes me-
 moria omnis cognitio hominis visio omnis
 recordatio omne suum velle omne nol-
 le omne desiderium et quicquid in anima
 debet esse erunt summe aspera et summe
 amara et summe prius ipsi anime et erit in-
 tormētis continuis in eterna tristi-
 cia et erit pena ipsi anime sine fine
 eo quia semper vivet semper erit semper
 durabit et in eternum nunquam sentiet
 dulcedinem nec suavitatem quia conti-
 nue erit in tristitia et odio sed sen-
 tiet puram amaritudinem et asperita-
 tem contra naturam suam que semper appe-
 tit dulcedinem suavitatem et delecta-
 tionem et gaudium. Et sic possumus con-
 cludere quod anima dum vivit in mundo et
 vivit extra deum et facit sua opera
 contra deum ipsa semper et continue
 multiplicat thesaurizat et congregat
 illa bona. Unde oritur sibi post
 ea eterna tristitia et ita ipsam et anima
 facit sibi ipsi suam penam suam tristitiam
 suum tormētum. quanta autem pena
 sit quantum dolor quantum tormen-
 tum habere talem tristitiam continu-
 am infra seipsum et de se ipsa et de
 hijs que habet infra se ipsam cum
 omnia sunt propinquissima ipsi anime quia

ipsamet ē sibi ipsi p̄tissima et oia
opera sua et cogitationes sue. Nō
est intellectus nō est memoria nō
est cor hominis qđ posset hoc co-
gitare cū ista tota tristitia sit intel-
lectualis et spūalis et ideo exedit
sine cōparatione om̄em tristitiaz
corporalē et dolorē. Et sic manife-
stū est et declaratū qđ tristitia pu-
ra que sinez nō hz est finalis fruc-
tus qui nascitur ex amore propo-
sui ipsius et proprie volūtatis et
hoc est mors eterna.

Quod ista tristitia futura nūc oc-
cultissima possit videri in clara ex-
perientia.

Sta aut̄ tristitia ista pena
istud tormētuz iste dolor po-
test manifestari in vera experientia
multis modis et expimētis mani-
festissimus p̄mo sic. Nam p̄ expe-
riēciam videm⁹ qđ qñ aliquis po-
terit h̄re vnū maximū bonuz sibi
p̄ueniētissimuz per qđ esset ditat⁹
vel exaltatus et per totā vitaz suā
complet⁹ vt verbigratia papatz
cardinalatū vel episcopatum vel
aliquod magnū beneficiū vel eti-
am aliquod regnum vel ducatz
vel aliquod officium et maxime
in pp̄ia patria. Et si iste talis per-
dat tale et tātum bonum per cul-
pam suā et ali⁹ habeat et ipsemet
sit in causa et non alius. Nonne
totiens quoties iste cogitaret se

perdidisse tantum bonū per suaz
culpam videndo qđ vnus alius es-
set ibidem esset ei tūc maxima tri-
stitia ita qđ sola cogitatio daret si-
bi maximā tristitiam in corde suo
secrete ⁊ quanto magis cogitaret
magis tristaretur et quāto magis
cognosceret illud esse malus bo-
num magis tristaretur et tamē to-
ta sua tristitia oriret ex hoc qđ sua
culpa perdidit. Sic igitur iste in
se haberet p̄tinuam causam tristi-
tie. Ad propositum sic erit de aīa
quia tunc cogitabit et videbit et
cognosceret clarissime se perdidisse
per suā culpam propriaz infinitū
bonum infinitū gaudium et ine-
ternū nō habebit et tamē ali⁹ ha-
bent. Nonne ipsam in eternū con-
tinue hoc cogitando tristabitur ⁊
quia incessanter hoc cogitabit in-
cessanter tristabitur et talem co-
gnitionem perdere non poterit.
Secūdo potest manifestari ista
tristitia ex parte difformitatis et
turpitudinis ipsius anime et suo-
rum operum quia quilibet quan-
tūcūq; malus sit abhorret et ha-
bet odio turpitudinem ⁊ difformi-
tudinez in omnibus rebus suis si-
ue in omnibus que habet ⁊ amat
pulchritudinem in eis. Et quan-
to magis ille res sunt sibi propin-
que et intranee et magis care ma-
gis abhorret et habet odio in eis
turpitudinem et difformitatem ⁊
magis amat ī eis pulchritudinez

n ij

et de ipsaz pulchritudine gaudet
 ut magis abhorret turpitudinē i
 domo sua q̄ in orto et magis i ve
 stibus q̄ i domo et in ppria psona
 q̄ in in aliena etc. Ad ppositū sic
 igit̄ aia naturaliter amat pulchri
 tudinē et abhorret turpitudinem
 et diffōmitatē et quāto maior est
 turpitudō et diffōmus tanto ma
 gis abhorret et q̄nto magis ē i no
 biliori re et digniori sibi ppinq̄ tā
 to magis dolet ita q̄ hō nō possz
 pati turpitudinē in rebz suis. Ad
 ppositūz cū aia que est p̄ria deo
 sit turpissima diffōmissa in ordi
 natissima eo qz deus ē pulcherri
 m̄ ordinatissim̄. Si aia videat
 in se ip̄a tantā esse turpitudinem
 tantā diffōmitatē necessario ab
 horrebit odio habebit illā nec po
 terit amare ymo nec patietz quia
 cōtinue videbit se ip̄am et p̄tinue
 tristabitur et quāto magis vide
 bit se ip̄am tāto magis odio habe
 bit illā turpitudinē. Et q̄tū habe
 bit odium in seip̄a nemo pōt co
 gitare. Si em̄ de⁹ est summe dele
 ctabilis et sūme amabilis et dat
 suum gaudiū de natura sua nec
 esse est qz q̄cquid est cōtra deum
 sit summe tristabile sūme odibile et
 tristiciā habeat de natura sua. Er
 go necessario ip̄a aia que erit cō
 tra deū et p̄ria deo erit valde trista
 bilis et odibilis et dabit tristiciā
 sibi et cū seip̄az videbit. Et si oīa
 facta sūnt deū sūnt rōnē sūnt mēsurā

et sūnt regulā sunt pulcherrima de
 lectabilia et amabilia de natura
 sua. Ergo cū ip̄a aia portet secū in
 seip̄a tamq̄ in vno libro oīa opa
 turpia diffōmia que fecit contra
 rōnē contra ordinē et cōtra deum
 ē necesse qz habeat ea odio et ab
 horreat nec ea pōsit amare ymo
 necesse erit qz sibi displiceāt sine
 mēsurā. Nō tñ ei displicebūt quia
 sunt cōtra deū sz qz de natura sua
 sunt odibilia et diffōma et qz sūt
 cōtra naturā p̄riam suā et p̄tra
 rationē. Et sic cū aia nō possit cur
 rere nec ambulare nisi per duas
 vias scz per viā amoris dei vel p
 viā amoris sui ipsi⁹ semp̄ multipli
 cat sibi et auget cām sue tristicie vlt̄
 gaudiij. Si ambulet per viā amo
 ris p̄rie voluntatis tūc qz ambu
 lat extra deū et cōtra deū. Ideo
 tūc multiplicat et auget malū suū
 et totum apparebit sibi dū separa
 bitur a corpore et a carne. Item
 tertio pōt manifestari tristicia aie
 qz ipsa aia sentit i corpore suo do
 lorem infirmitatē vulnera et mala
 corporis et lesionē et statim quic
 qd est contra corp⁹ et q̄cquid nō
 cōuenit corpori et om̄e supflūū in
 corpore ut patet in oculo in dē
 tibus et in oībus mēbris. ita qz nō
 pōt pati nec sustinere talia i cor
 pore. Igit̄ multo magis qn̄ aia sen
 ciet i seip̄a sua vulnera suas infir
 mitatem suū malum et q̄cquid in
 ea fuerit superfluum et cōtra na

turam suam dolebit et tristabit et hinc
sine comparatione. Amplius de qua
to malum erit sibi propinquius de ta
to dolor et tristitia erit maior. Quia cum
anima portet secum suum totum malum
non separabitur a corpore necesse
erit quod sentiat illud in eternum et do
leat. Unde tunc anima vulneratur et le
ditur quoniam voluntas inclinatur volun
tarie per consensum contra deum contra
rationem contra ordinem rerum contra
naturam et contra seipsum et talis
inclinatio est suum malum suum vulnus
sua lesio sua turpitudine sua diffor
mitas sua obliquitas sua maligni
tas suus casus sua pueritas iniuri
sticia inordinatio obprobrium suum vi
tuperium suum vicium et sua deuia
tio. Et ideo tot quot habet inclinationes
tales et toties quoties inclinatur
contra deum et vulnera facit in seip
sa. Et ideo quoniam anima separabitur a carne
sic vulnerata sic inclinata contra de
um contra rationem contra se ipsam fit tor
tuosa fit turpis fit difformis fit di
uina fit inordinata necessario sen
tiet sua vulnera et tristabit necessa
rio et maxime quia in eternum rema
nebit talis quia ista vulnera semper
remanebunt in voluntate. et ipsa anima
tunc cognoscet per intellectum suum
quod totum hoc est contra rationem et contra ve
ritatem et cognoscet quod totum opposi
tum deberet esse et ideo tristabitur in
eternum et quanto magis cognos
cet magis tristabit. et maxime tri
stabit quoniam cognoscet quod ipsamet vo

luntarie per seipsum suam libertatem in
lo cogente seipsum tales fecit. Sic
igitur declarata est ipsa tristitia
futura nunc occultissima et eterna
per rationes et exempla sensibilia quam
anima patietur sine fine in se ipsa per
seipsum et a seipsa quam tristitia ipsa
met fecit et causauit radicaui pla
taui et fundauit in seipsa dum erat
coniuncta cum propria carne.

Quod non solum patietur anima eternam
tristitiam a se ipsa intrinsece sed
etiam apena sibi debita a deo iusticia
per vindictam et iusticiam exterius.

Et quoniam anima que primo amauit
suam propriam voluntatem fecit ma
ximam iniuriam maximam offensam ma
ximam vituperium maximam dedecus
deo creatori suo quoniam deus dicitur esse res
primo amata solum et ei soli debet
proportio prima promittitur ut dictum est et ipsa
anima remouit deo istam dignitatem istam
proportio et dedit sibi ipsi et sue
voluntati iniustissime cui nullomodo
debebat et sic dupliciter fecit contra
deum scilicet in quantum datus et recipiens pro
portio amoris et per quoniam fuit ibi
maxime contra preceptum sui creatoris quod so
lus est dignus primo amari et deus
creator est iustissime contra preceptum et per quoniam
iniuriat et offendit sine mensura ab
ipsa anima et maxime quia ipsa se posuit
loco dei et per quoniam fecit se ipsam deum
quod in ea fuit et omnia que ei debebant
de iure sibi met tribuit et ab alijs
tribui voluit et a deo remouit quod tu
n iij

in ea fuit. privilegium etiam proprie vo-
luntatis quod soli deo debetur lingu-
larissime et etiam honores laudem
et gloriarum que soli deo primo debe-
batur ab eo abstulit et sibi met de-
dit quia etiam semper qui sunt pro-
prium et singulare honorem et propriam
laudem et non dei. Et voluit quod
illi qui debebant dare deo laudem
et gloriam et honorem darent sibi et
laborarent pro laude et honore suo
et non dei. Et sic ipsa anima in hoc fe-
cit se ipsam inimicam capitalem deo
et contempsit iniuriavit et offendit
in infinitum deum creatorem suum vo-
lendo suam laudem propriam et lau-
des dei destruendo et non solum hoc
sed ipsa anima habuit gaudium et delecta-
tionem in honore proprio laude et in il-
lis qui sunt contra deum et hoc est maior
offensa maior iniuria habere gaudium le-
ticiam delectationem contra deum habe-
re placitum complacentiarum contra
deum et placere sibi contra deum. Et
non solum hoc sed ipsa anima que primo
amavit suam propriam voluntatem primi
sit contra deum creatorem suum summam
ingratitude quia non cognovit
summam beneficia et innumerabilia re-
cepta que sibi deo contulit incessan-
ter gratias ex sola sua bonitate sine
meritis propter que ipsa anima erat per-
petuo obligata totaliter deo ad
ipsum amandum primo totaliter et su-
pra omnia ad ei fruendum et tamen illa nul-
lomodo fuit deo nec amavit deum
nec solvit sibi debitum obligationis

sed fuit sibi ipsi amavit solum seip-
sam contempnendo deum et suum amo-
rem. Et tamen non obstantibus illis deum
offendendo iniuriando et summam ing-
titudinem committendo ipsa anima ad se
ipsa est continue recipiendo beneficia
creatoris sui et servicia ab omnibus
creaturis eius augumentando ingra-
titudinem. Quia ergo anima contempsit et
iniuriavit et offendit omnipotentem de-
um et contempsit et iniuriavit sum-
me bonum summe benignum summe
largum et contra ipsum ingratitude fecit
infinitam. Quia ipsa etiam creatura
sua et opus suum iniuriavit suum opifice-
rem habuit voluntatem contra ipsum crea-
torem suum et ipsum ipugnavit totis vi-
ribus toto corde et posuit se supra
suum creatorem et erexit se in deum
creatorem suum et inferius ipsum po-
suit et pro nihilo valde reputavit et
quod in ea fuit adhibillavit et omnia
propter seipsum amavit et omnia ad su-
am voluntatem tanquam ad finem ulti-
mum ordinavit et tanquam ad deum quod
deum et omnes creaturas quantum po-
tuit ad seipsum ordinavit contra
dei voluntatem et etiam quod ipsa anima que
portabat ymaginem pulcherrimam
sui creatoris et nobilissimam deffor-
mavit denigravit fedavit eam et fe-
cit turpissimam summe difformem sum-
me horribilem in iniuriam et contem-
tum sui creatoris necesse est quod de
ipsa fiat summa iusticia summa vindi-
cta. Et quod creaturam contempne-
re suum creatorem est summa iniuria

et cōmittere ingratitude est summa offensa et summa nequitia eo quod tanta est iniuria et offensa quātus est ille qui est offensus et tanta est ingratitudo quanta sunt beneficia accepta et quanta est largitas et libertas tribuentis. et idcirco ipsa anima lucrata est infinita penarum interitum quotiens multiplicauit contemptum dei iniuriam et offensam. Si enim ordinatum est quod qui committit crimen contra regiam maiestatem corporales capite truncato pugnatur que pugnitio debet esse anime pretemptentis deum omnipotentem et summam maiestatem et quod poterit cogitare pugnitio sibi debita. Et quia anima dum separatur a carne inimica est capitalis contra deum et contra suam omnipotentiam et iustitiam ideo necesse est quod ira dei et vindicta et indignatio veniat supra ipsam tantam quam supra suam inimicam formatam et quod dei iustitia eternaliter veniat et exerceat suam vindictam contra eam. Unde quia contemptus iniuria et offensa facta sunt contra deum qui est iustitia ideo necesse erit quod ipsamet iustitia irrita et contempta et offensa vindicet suum contemptum suam iniuriam suam offensam. et quia omnipotens poterit et quia summe sapiens sciet ubique facere suam vindictam. Sic ergo contemptus dei et gaudium seu delectatio contra deum et inordinata amicitia ipsius anime que omnia necessario

sunt preiuncta cum amore proprie voluntatis concludunt de necessitate penarum et pugnitioem intelligendum anime exterius per vindictam iustitie. quia anima non potest amare primo suam propriam voluntatem nec deuiare se nec facere malum nisi contempnendo iniuriando offendendo deum et gaudendo et delectando contra ipsum et faciando se inimicam ipsi contra ipsum infinitam ingratitude committendo. Ideo ultra malum et tristitiam perpetuam quam ipsamet fecit sibi ipsi ingratum cadit precipue incurrit aliam penam aliam tristitiam per iustitiam quod incurrit indignationem dei et iram perpetuam eius et summam inimicitiam propter preceptum et iniuriam.

De loco et instrumento pugnitiois perpetue. Et ostenditur quod locus debet esse infimus omnium in quo debent poni feces totius mundi et quod ignis eternus urens et non se presumens nec lucens erit instrumentum ad cruciandum eternaliter animam.

Et quia necesse est quod pugnitio ipsius anime fiat in aliquo loco et per aliquod instrumentum. Non oportet inquirere in quo loco anima eternaliter collocetur et pugnetur et per quod instructum fiet vindicta pugnitiois eterne. Et quod causa et origo pugnitiois per vindictam iustitie est ipse contemptus dei et gaudium seu delectatio contra deum Non necesse erit ut pugnitio correspondeat ipsi preceptui dei et gaudio seu delectationi. et ideo

neccesse erit qd qd aia ptempnit de
um qd ipa sume cōtempnat et qd
cōtempnit creatorē oim creatura
rum neccesse erit qd ipsa aia ab oi
bus cōtempnat et iō neccesse ē qd
piciatur in locū infinitū et maxie
longincū a celo et hoc erit in me
dium terre in quo d3 esse inferm
pfandissim⁹. et vt cōpletissime cō
tempnatur neccesse erit qd feces
oim rez ipralium et corporalium
ibidē piciatur in quib⁹ ipa aia to
taliter infigat vt ipsa que ē spūal⁹
in ipsis fecibus rez corporalium
inergatur cōtra suā voluntatē et
appetitum naturalē et sic ab infi
ma materia patiat⁹ et iō neccesse
erit qd omīs creature a suis fecib⁹
purgent⁹ et omīs feces in dicto lo
co ponantur. Et qd delectatio d3
pugnari per suū cōtrarium sc3 per
tristitiā et afflictionē et qd ignis su
per omīs creaturas ē valde afflic
tiuus et iō neccesse erit qd ipa ma
ligna delectatio per ignē pugna
tur corporalē qui cōburet et non
cōsumet se nec interimet et ineter
nuz nō extinguetur nec morietur
nec crescit nec dīnuetur vt sc3 ipsa
aia sit aligata inseparant⁹ cōtra su
am voluntatē in igne corporali.
Sicut em̄ aia q̄uis sit spūalis po
tuit delectari et cōplacere in reb⁹
cōplacētibus corporalib⁹ inordi
nate et cōtra deū et rōnem. ita po
terit cōtristari et pugnari et affligi
in eis per iusticiā et ita ipsa dñā

iusticia poterit facere talē ignē ei
ppetuu3 in quo poterit ipa3 aia3
eternaliter pugnare. Un̄ sicut aia
potuit alligari corpori per dei vo
luntatē et ordinationē vt hō fieret
ita poterit alligari igni corporali i
separabiliter ad suā iusticiam ex
cercendā nō vt aia influat vitam
igni corporali s3 vt suscipiat penā
in eo. Sicut em̄ de⁹ potuit cōiun
gere aiam corpori et inclinationē
et appetituz dare sibi vt amaret
corpus et appeteret illud naturali
ter et inclinaret⁹ ad illud et sc̄toret
in illo pfectionē nature. Ita pote
rit ipē alligare corporali igni et da
re sibi inclinationē et appetitum
cōtra illuz et habere odio et imit
tere timorē et horrore vt sit alliga
ta cū eo cōtra suā voluntatē et vt
senciat ipsum ignē ad cōplemētū
iniusticie sue. Cū q̄ ipsa aia sit pu
gnienda per iusticiā exteri⁹ et af
fligenda et hoc debeat fieri p na
turam corporalē inferiorē. et cum
nulla res corporalis sit tm̄ acuta
tm̄ afflictiva sicut ignis cōueniē
tissimū erit qd aia pugnat⁹ eter
naliter in ipso igne qui cōcremet
vrat et nō cōsumat nec interimat
nec luceat qm̄ ei oīs pugnitio oīs
pena fit rōe tristitie et vbi nulla ē
tristitia nulla est pena et oīs tristi
tia nihil aliud est q̄ facere contra
voluntatē et ideo neccesse erit qd
pugnitio fiat p illa p que fiet ma
ior tristitia et per illū moduz per

quem maior poterit fieri tristitia et ideo necesse erit quod fiat per illa que magis erunt contra voluntatem ipsius anime et ideo necessario oportet quod ipse ignis eternus sit affligens cōcremans et vrens non presumens et nullo modo lucens et sic maiorem infert tristitiam et fit magis contra voluntatem suam.

Ut maior fiat declaratio hinc ponitur fundamentum quare potest homo pugnari et debet pugnari et qualiter debeat pugnari.

Tunc autem tota cognitio pugnationis di facilius videatur. tria sunt fundamenta videnda in quibus consistit tota certitudo pugnationis. Primum fundamentum est scire quare homo potest pugnari nisi quia habet voluntatem unde nulla res potest pugnari nisi habeat voluntatem. Unde aliqua res potest pugnari quia potest fieri aliquid contra suam voluntatem. Si autem nihil possit fieri contra voluntatem alicuius tunc non potest pugnari. Et quia homo habet voluntatem et potest fieri aliquid contra suam voluntatem. ideo homo potest pugnari. Exinde sequitur quod possit pati tristitiam quia potest aliquid fieri contra suam voluntatem. Et quia voluntas hominis est immortalis et perpetua. ideo potest pugnari perpetuo et potest pati perpetuam tristitiam quia perpetuo potest aliquid fieri contra suam voluntatem. Et exinde sequitur quod deus non potest

pugnari nec pati tristitiam quia nihil potest fieri contra eius voluntatem quia ipso volente vel permitte omnia fiunt. et etiam quia deus semper vult honorem suum et bonum. ideo omnia reducit ad suum honorem et bonum. et nullus potest facere contra istam voluntatem quin semper impleatur. Sic igitur habemus fundamentum quare anima potest pugnari et tristitiam pati. Et exinde sequitur quod quanto voluntas est maior et fortior et altior tanto apta est ut maiorem possit recipere pugnationem et maiorem tristitiam intensius et extensius. Ideo si voluntas esset infinita et aliquid fieri posset contra voluntatem ipsam talis voluntas posset pati infinitam tristitiam. Secundum autem fundamentum pugnationis et quare debeat homo et est dignus pugnari radix et fundamentum est quia potest facere contra dei voluntatem. et quia facit contra dei voluntatem. Unde nunquam deberet pugnari nisi faceret contra dei voluntatem. quoniam enim quando homo facit contra dei voluntatem quantum in eo est facit deo infinitum tristitiam quia voluntas dei est infinita. Et ideo est iustum quod deus faciat contra hominis voluntatem. Similiter et homo dignus est recipere infinitam tristitiam non insimul et intensius. Ideo saltem duratione potest recipere infi-

nitam tristitiā. et etiam q̄a homo
fecit cōtra dei voluntatē ppetuo
eo q̄ semp māsit in eadem volun
tate et in eodē pposito cōtra dei
voluntatē. Ideo cōueniens est vt
de² perpetuo faciat contra hoīs
voluntatem. Et exinde seq̄tur q̄ q̄
magis facit contra dei voluntatē
magis d̄z pugnir̄z magis d̄z pa
ti tristitiā et magis de² d̄z face
re cōtra ei² voluntatē. Tertiu² sū
damētz sequitur sc̄z qualiter hō
debeat pugniri. Un̄ q̄ voluntas
nō pugnir̄ nisi q̄ patit̄ tristitiā
Ideo pugnire aīam est dare sibi
tristitiā. Ideo predicta ars pu
gniendi sumet̄ ab ip̄a tristitiā sc̄z
scire administrare ea que dāt tristi
am et que maiorē dabunt tristitiā
et ideo perfectissime pugnire est
completissime administrare illa que
cōpletissime dabūt tristitiā. Quā
uis autēz oīa que fiunt p̄tra volū
tatem dent tristitiā alicui f̄m ma
gis et min² f̄m q̄ magis et min²
sunt cōtra voluntatem. Et q̄ ipsa
voluntas mala et inordinata pri
mo appetit honorem et laudē et
vult excellentiā. Ideo de² d̄z da
re sibi p̄rium sc̄z vituperium cōfu
sionem cōtemptū opprobrium et de
decus et hoc in ppetuū et maxie
contra voluntatē et per p̄ns ma
gnā dat tristitiā. Et ideo cū aīa
que est sp̄ialis et excellentis na
ture sit ligata cū re corporali et in
fima et paciā ab ip̄a cōtinue qd̄

est cōtra honore² ip̄ius aīe. Ideo ē
maxia pena ei vt q̄ sit ligata cū
igne corporali et adhuc magis ē
ligata contra sui voluntatē qua
re ipsa volūtas contra naturā suā
am cremat et vrit in igne et ē ma
gis pena q̄ si corp² cōbureretur.
et q̄ etiam aīa mala voluit dele
ctationes corporales et voluit d̄
lectari corporaliter. Ideo dat sibi
corporalis dolor et afflitio in re
corporali vt in igne et hoc est sibi
dare magnā tristitiā. Et sic habes
mus tria fundamēta in quib² cō
sistit noticia retributiōis sc̄z quas
re hō pōt remunerari q̄ h̄z volun
tatem et q̄ pōt aliquid facere ad
suā voluntatē. Et exinde pōt hō
habere gaudiū. Ideo ea que non
h̄nt voluntatē nō sunt apta vt pos
sint remunerari q̄ nō h̄nt in quo
Sed cā quare hō d̄z remunerari
est q̄ facit sc̄dm dei voluntatē q̄a
tunc p̄rium in eo ē dat et facit deo
infinitū gaudiū. Ideo dign² ē q̄
de² det ei infinitū gaudium saltz
duratione q̄ intensiue nō pōt ha
bere infinitum gaudiū. et etiā q̄a
ppetuo fecit sc̄dm dei volūtatē q̄
tū i eo ē dign² ē igr̄ vt de² ppetuo
faciat ad sui voluntatē et p p̄ns q̄
habeat ppetuū gaudiū et leticiā
Sed qualit̄ hō debeat remunera
ri fūdamētū capiet̄ a gaudio et le
ticia. q̄ remunerare homiez ē fa
cere ad suā voluntatē et hoc ē da
re gaudium. Et sic remuneratio n̄

est aliud q̄ dare gaudiū. et cōple
tissime remunerare est dare illa q̄
gaudiū dant. Et q̄ illa que sunt
magis p̄p̄inqua volūtati et ma
gis sūt f̄m naturā voluntat̄ ma
gis dant gaudiū. Ideo est ordo i
dando gaudiū. Et cū voluntas q̄
primo amat deū nō velit nisi amo
rem bonū. p̄mo ⁊ p̄cipaliter qui
amor bon⁹ sc̄dm naturā est bñ or
dinatē. Ideo necesse est q̄ detur
amor ei et augmētetur ei⁹ amor ⁊
cōpleatur et p̄ficiat̄. Et iō de⁹ cō
plebit ip̄i voluntati ip̄m amorē et
q̄ hoc vlt̄ ip̄a voluntas ordinata
cōpletissime scilicet amare deum
Et tunc dabit ei plenū gaudiū. et
deinde cōplebit in clara v̄sione ⁊
p̄fecta fruitione q̄ hoc vlt̄ volun
tas et de⁹ faciet ad ei⁹ totale vel
le postq̄ aīa fecerit sc̄dm dei volū
tatem.

Hic oñditur q̄ sit voluntas dei

Ed que sit volūtas dei hoc
manifestāt nobis creature ⁊
ordo creaturaz q̄ q̄cquid signifi
cant nobis creature et dicūt nob̄
totū est sc̄dm voluntatē dei ⁊ hoc
vult de⁹ hoc dicit de⁹ q̄ q̄d om̄s
creature dicūt nobis totū ē sc̄dm
voluntatē dei. q̄ om̄s creature sūt
sc̄dm voluntatē dei ordinate. Et
ideo q̄ creature dicāt vel signifi
cent nobis aliquid hoc est f̄m suā
voluntatē q̄ nihil est in creaturis
ordinatum cōtra dei voluntatem

Et q̄ q̄cquid cōclusum est in hoc
libro totū extractum est a creatur
is et ab ordine et comparatione
creaturaz. Ideo quicq̄d cōclusū
est in hoc libro totū est sc̄dm volū
tatem dei. q̄ qui facit cōtra illa q̄
scripta sunt in hoc libro facit con
tra dei voluntatē et qui facit ea q̄
scripta sunt hic facit f̄m dei volū
tatem

Quod ex ip̄a tristitia oñditur
q̄ aīa q̄ erit eternalit̄ pugnēda re
cuperabit corp⁹ suū p̄p̄iū in illo
statu in quo erit magis tristabilis
et odibilis et cōtra aīe volūtatem

Et q̄ tota pugnitio aīe ē tris
titia et nihil pugnit eā nisi
q̄ dat ei tristitiaz et nisi sit contra
volūtate ei⁹. ⁊ iō necesse ē q̄ aīa
recuperet suū corp⁹ p̄tra ei⁹ volū
tatem et in illa forma et in illo sta
tu quo magis erit cōtra ei⁹ volū
tatem. Et p̄ p̄ns in quo maiorē in
ferat tristitiā vt sicut vsa ē suo cor
pore p̄p̄io et fecit in corpore con
tra dei volūtate ita hēant corpus
cōtra suā voluntatē. Et sicut hō fe
cit cōtra dei voluntatē. ita de⁹ fa
ciat cōtra hoīs voluntatē. Et sic q̄
hō pugnat ⁊ n̄ t̄m aīa q̄ ē ps hoīs
Et q̄ magis erit cōtra voluntatē
aīe corp⁹ si sit passibile q̄ ip̄passibi
le. iō recuperabit ip̄s passibile. Et
etiā q̄ magis erit cōtra aīe volun
tatem si sit passibile et t̄m immorta
le q̄ si esse mortale. Ideo recu
perabit ipsum immortale.

Et quia magis erit contra volū-
tatem si sit tenebrosus q̄ si esset lu-
cidū. Ideo recuperabit ipsū tene-
brosus. Quia etiā magis erit contra
eius volūtatē si sit ponderosissi-
mū q̄ si sit leue ideo recuperabit
ipm ponderosissimū. Et vt omnia
concludantur erit tale quale magis
erit contra volūtatē et magis dis-
plicebit aīe. Recuperabit q̄ ipm
passibile imortale tenebrosū pō-
derosissimū grauissimū obscuris-
simū et diffusissimū. Et oīa ista
concludūt ex parte tristitie.

De magnitudine et multipli-
catione tristitie post hanc vitā.

Quoniam anima que primo
amat suam propriam volun-
tatem et per consequēs suūz pro-
priū honorem et suam propriam
laudē et fecit contra dei volunta-
tem et destruxit quātum in ea fu-
it et annihilauit deum et suum ho-
norem et sic fecit se inimicam dei.
Sequitur q̄ etiā in hoc contem-
psit eius creaturas et omnes eas
iniuriāuit et inimicam oīm earum
se constituit postq̄ creatori omīz
inimica semper fuit et ab vsa est
omnibus creaturis et eis maxi-
maz iniuriā fecit q̄ eas ad ho-
norem dei factas supra deū ama-
uit et in iniuriā dei conuertit.

Et ideo necesse est q̄ omīs crea-
tura vindicet iniuriā sui creato-
ris et propriam contra ipsam aīam
que tota fuit dedita iniurie crea-

toris oīm cum ipsa esset creatura
Et ideo necesse erit q̄ oīs crea-
tura sit contra voluntatem ipsius
aīe ad tristitiā ei⁹ vt nullū gaudi-
um nullā letitiam nullāz cōsolati-
onē recipiat ab aliqua creatura
sz solū tristitiā nec a seipsa q̄ crea-
tura est. Et sic creator ipse et omīs
creatura et ipamet aīa et sua pro-
pria natura quā iniuriat et offen-
dit et cōtempnit omnia erunt con-
tra aīam et in tristitiā eius anī-
me. Sz etiā mala que fecit et dif-
formitas et turpitudine erūt cōtra
aīaz ad tristitiā eius. Et sic omne
bonū et omne malū et q̄cquid est
erit in tristitiā aīe. Et ab omnib⁹
debz pati vt nec ī bono nec ī ma-
lo consoletur nec gaudeat nec le-
tetur nec etiā in malis aliorū con-
soletur nec solamen sit ei in malis
aliorū. Sed omnia sint in augmē-
tum sue tristitie et sic in omnibus
tristetur et in nullo consoletur ī cō-
num et sit et ipse creator et omnis
creatura et omne malū tam cul-
pe q̄ pene et gaudium aliorū et
malū aliorū omnia sint in tristitiā
anime que primo amauit suam p-
priam volūtatē et seipsam q̄ de-
um. Sic per oppositū et ipse cre-
ator et omnis creatura et omīe bo-
num et omne malū tam culpe q̄
pene et gaudium aliorū et ma-
lum aliorū omnia erunt in gaudi-
um aīe que primo amauit deus et
nihil poterit ei dare tristitiā.

Et sic apparet magnitudo et multitudo ipsius tristicie et etiam longitudo et duratio que generabitur in anima ex amore prioris putato. Et sic tradita est vera et infalibilis certitudo de duobus finalibus fructibus qui sequuntur de duobus primis amoribus.

Quod ex istis duobus amoribus infalibiliter concluditur duas esse ciuitates perpetuas omnibus modis contrarias et inimicas.

Sicut autem purissimum gaudium et purissima tristitia totaliter adinuicem separentur et elongantur. Ita oportet esse duas ciuitates et duo habitacula et duo loca que adinuicem separentur et elongentur totaliter tanta elongacione et tanta distancia quod non possit esse maior. Quare ciuitatum una sit gaudij alia sit ciuitas tristicie. Una sit amoris alia odij. Una vite eterne alia mortis eterne una ad promissionem alia ad pugnandum et vnde dictandum. Una in qua recipiatur amici alia in qua recipiatur inimici dei una bonorum alia malorum. Una in qua sit purus amor et alia in qua sit purum odium. Una in qua sit palacium dei et alia in qua sint carceres et tormenta. Una in qua sit purum bonum. Alia in qua sit purum malum. Una in qua sit pura pax alia in qua sit pura discordia. Una ordinatissima alia in ordinatissima. Una in qua sit omne bonum alia

in qua sit omne malum. Una altissima alia profundissima. Una clarissima in qua sit pura lux. Alia in qua sit obscuritas et tenebra. Et ut omnia concludantur in vno verbo in vna erit bonum quod non potest cogitari in alia erit malum quod etiam cogitari non potest. Et istas duas ciuitates necesse est esse et non plures. Cum enim non sint nisi duo amores et necessario oportet quod homines vel habeant vnum vel alium. Et isti duo amores sunt inimici capitales et adinuicem se destruunt. Et per consequens etiam ipsi homines per istos duos amores sunt inuicem inimici inter se. Ideo cum inimici non debeant simul habitare necesse est quod sint due ciuitates distincte et separate et opposite et non plures. Vnde videmus per experientiam quod omnes res vnius nature vnius inclinationis tendunt ad vnum locum et collocantur in vno loco et congregantur adinuicem et separantur ab alijs. Ergo cum omnes homines qui primo amauerunt seipsos sint vnius inclinationis et vnius nature et rationis omnes debent situari in simul et congregari et in vno loco poni quia faciunt vnum corpus. Et cum omnes homines qui primo amauerunt deum sint etiam vnius inclinationis et vnius nature et rationis. Ideo etiam debent in simul congregari et ab alijs separari et per se collocari. Et cum non sint nisi due inclinationes

nes hominū et nō plures nō dñt
esse nisi due ciuitates hominum
Et quia locus et habitatio debet
dari cuiuslibz rei secundū suaz natu
ram. Ideo necesse est q̄ iste due
ciuitates seu habitaciones sint or
dinate ⁊ situate scđm q̄ conuenit
nature hominū habitātium. Et
ideo quia illi qui primo amaue
rūt se ipsos sūt inimici dei capita
les quia quilibz fecit se deum ⁊ per
sequēs sūt inimici omnis crea
ture. Ideo necesse est q̄ ponan
tur in loco remotissimo adeo scđz
naturam et dignitatem q̄tum fie
ri poterit. et hoc in mediū terre ⁊ i
loco remotissimo ab oī creatura ⁊
nobilitate oīs creature. Et etiam
necesse est q̄ qui p̄mo amauerūt
deum q̄ sūt amici ponātur in lo
co p̄pinquissimo deo scđm natu
ram et dignitatē. et hoc est celum.
Ergo vna ciuitas est in celo ⁊ alia
in medio terre. Item illi qui p̄mo
amauerunt suā p̄prianā volunta
tem sunt extra deū extra om̄em
creaturā. Ideo fecerūt se nō crea
turas et fecerunt se ipas mibi. ⁊ a
deo elongauerūt se totaliter. q̄ de
bent collocari extra eoz naturaz
Et per p̄ns debent poni scđm des
bitū ordinē infra om̄is creaturas
prope mibi ⁊ talis locus est medi
um terre q̄ terra est p̄pe mibi.

Sed homines qui primo amaue
runt deū q̄ facti sunt dii p̄ amorē
et sunt intra deum debēt poni suz

per om̄is creaturas localiter et iō
supra celū. Et sequit̄ q̄ p̄mi de
bent poni infra om̄es locū et scđi
supra om̄es locū. Item hoies qui
primo amauerūt se ipsos hñt ciui
tates strictissimā. Sed hoies qui
primo amauerūt deum hñt apli
simā ciuitatē. Ergo p̄mi debēt ha
bere locū strictissimū. et hoc ē medi
um terre. Et scđi debēt hñe locum
amplissimū et hoc est sup̄ celum.
Præterea nihil leui⁹ ē q̄ amor dei
et nihil graui⁹ q̄ a mor sui ipsius
et nihil pōderosi⁹. q̄ cū loc⁹ debet
at dari cuiuslibz scđm p̄prianā naturam
sequitur q̄ illi debēt ascendere ad
supremū locū ⁊ supra om̄em locū
et alij debēt descendere in p̄fundis
simū locū. quare sequitur q̄ duo
amores arguūt duas ciuitates d̄
necessitate quaz vna ē in p̄fū
dissimo loco et alia in altissimo.
Quaz vna est exiliū et alia est pa
tria. Et hoc summe cōgruit ymo
necessarium est oī regi quare ma
gis deo qui est sup̄ om̄s reges q̄
est summ⁹ iudex sūme iust⁹ sūme
paties sūme sapiēs ⁊ sūme potēs
Et ideo sicut fecit hoies qui p̄nt
tendere per duas vias oppositas
et p̄nt fieri amici sui vel inimici
sui. Et p̄nt esse digni premiari vel
pugnari eternaliter Ita necesse
fuit q̄ ordinauerit a p̄cipio duo
loca spūalia ⁊ duo habitacula iux
ta naturā cuiuslibz. Aliter vniuersū
nō fuisset cōpletum q̄ exigit to

tum vniuersum vt nihil remaneat
at inordinatū et maxime in hoīe
propter quē facta sunt oīa etc.

Sequitur de odio et ostenditur
q obligatio hominis ostendit se ad
odium sicut ad amorem et q eadē
dem est scia de odio et de amore.

Uonā aut tractatum ē cū
dei auxilio de obligatione
amoris et de ipso amore. Et quia
odium prius est amor. Ideo
tractatum est de odio sicut de
amore. Et q eadem est sciencia de
amore et de odio. Ideo oīa q tra-
dicta et probata sūt de amore pnt p-
bari de odio suomō. Un sicut vo-
luntas habet amorem. Ita habet
odium. et sicut pōt amare. Ita po-
test odire. ita q in voluntate est
amor et odium. Sed amor est pri-
mo et odium scdo. Amor est prin-
cipalis quod est in voluntate et
odium est secundarium. Et semp
ad amorem sequitur odium. Et
quia iam probata est obligatio de
amore scz q homo obligatur ad
amandum deū primo ex toto cor-
de et tota voluntate. ex tota sua
potestate et q̄tum poterit et me-
liori modo quo poterit et conti-
nue indefinenter fortiter et sic d
alijs conditionibus. Et ideo
exinde necessario concluditur q
etiā homo obligatur de iure na-
ture ad odiendum quicquid est

vel potest esse contra deum quicquid
quid inimicatur et contrariatur
deo et hoc primo ex toto corde et
tota voluntate q̄tum potest et me-
liori modo quo potest continue in-
definenter et fortiter. Ita q eadē
est obligatio de odio sicut d amo-
re. Et q nulla creatura inquantū
est creatura est contra deū. Ideo
homo nō debet habere odio ali-
quam creaturam sicut homo p-
mo debet amare deū. Ita primo
debet odire illud quod primo est
contra deum. et istud quod pmo
inimicatur deo et primo est rebel-
le deo propria voluntas et prop-
us amor et priuatus vt iam pro-
batum est nō inq̄tum voluntas
nec inq̄tum amor sed inq̄tum p-
pria voluntas et inq̄tum primus
amor. Et ideo sequitur q omnis
homo primo principaliter et sup
omnia ex toto corde q̄tum pote-
rit fortiter continue et indefinē-
obligatur et debet de iure nature
odire propriam voluntatem inq̄-
tum propria est. Et sicut qui p-
mo tenetur amare deum tenetur
omnia amare que sunt dei. Ita
qui primo debet odire propriam
voluntatem. Ita debet odire
omnia que sequuntur ex propria
voluntate et colligantur cū ea et ori-
untur ab ea. Et q amor proprii
honoris et pprie laudis et excel-
lentie sequuntur ppriā volūtatē
et etiā amor delectatiōis carnalis

Ideo homo debet habere odio p
prium honorem ppriuz laudē z p
prium excellentiā et etiā delectas
tionē carnalem. Et qz ad ista se
quuntur auaricia inuidia ira acci
dia. Ideo hō obligatur et tenetur
de iure nature oia ista odire. Ita
qz sicut ex vno amore sequebatur
multi amores ita ex vno odio se
quuntur multa odia. Itēz qz ex p
pria voluntate sequitur cōtemptus
dei vituperiū dedecus dei offensa
dei iniuria dei. Ideo hō obligat
et tenetur odire q̄tū pōt contem
ptū dei om̄em offensam et iniuri
am dei et vituperium dei. Item si
cut hō obligatur in imēdiare post
deum amare suam ymaginē viuā
ita etiā obligatur odire q̄cquid ē
contra ymaginē dei viuā et quic
qd inimicatur ei z detur patet de
struit eaz. Item sicut quilibet hō de
bet et tenetur amare om̄em aliuz
hoiem sicut seipm. ita tenetur odi
re q̄cquid ē p̄tra om̄ez aliū hoiez
sicut q̄cqd ē p̄tra se ipm. Itēz si
cut quilibet tenetur amare seipm
qz est dei et qz est dei ymago. Ita
debet odire quicqd est cōtra seip
sum eo qz est cōtra deum qz est cō
tra seipm in q̄tum dei est et in q̄tū
est dei ymago.

De natura et viribus et p̄p̄e
tatibus odij et de fructu eius.

Sicut etiā principalis for
tudo et p̄p̄etas amoris
est qz vnit amantē cū amato et in

mutat z cōuertit. Ita principalis
fortitudo odij est qz diuidit sepat
elongat odientē a re quā hz odio
Et sicut ois vnitas ois vnio ois
apropinquatio hois fit p̄r amo
rez et n̄ aliter. Ita ois diuisio ois
separatio et elongatio hois fit p̄
odium et nō aliter. Et sicut q̄to
magis amatur aliqua res sit mas
ior vnio. Ita q̄to magis habetur
odio sit maior diuisio et elongatō
Sic q̄ elongatio distancia et diui
sio voluntatū ab aliqua re nō ē nisi
odiuū vel ab odio. Et ideo tūc vo
luntas est perfecte elōgata qn̄ hz
perfectuz odiū. Et sicut amor trāf
format amantē in rem amatā. Itē
voluntas recipit formā rei amate
Ita odiū expoliāt volūtātē a for
ma rei exose. Et hoc est v̄ez quoz
niā amor rei p̄rie est p̄im⁹ et ha
betur. Item sicut amor nō pōt co
gi nec violentari s̄z libere et volū
tarie quocunqz modo vadat vas
dit. Ita odiū nō potest cogi ymo
voluntarie vadit q̄ etiā sicut tūc
se extendit amor q̄tū se extendit
res primo amata. ita tūc se extēdit
odium q̄tum se extēdit res p̄mo
exosa.

De duobus odijs sicut d̄ duo
bus amoribus.

Sicut etiā sunt duo amores
primi z principales. Ita sūt
duo odia prima z principalia eis
contraria. Sicut em̄ est amor dei

et amor sui ipsius seu amor pprie
voluntatis. Ita etiā est odium dei
et odiū sui ipsius seu odiū pprie
voluntatis. ita q̄ quilibz amor ha
bet suū ppriū odium sibi opposi
tū. Et sicut duo p̄mi amores sunt
inter se capitales et inimici p̄rii ⁊
aduersarij et nō possūt esse insimul
ita ista duo odia sūt inter se capi
talia inimica aduersaria et p̄tra
na. Et ideo amor dei et odiū dei
opponūtur inter se. Et amor sui
ipsi⁹ et odiū sui ipsi⁹ etiā opponū
t̄. Et odiū dei et odiū sui ipsius op
ponūtur. Et ideo amor dei et odi
um sui ipsius seu pprie voluntatis
cōueniunt. Et amor sui ipsi⁹ p̄mo
et odiū dei etiā pueniūt et siml
stare possūt. Et possum⁹ dicere q̄
amor dei et odiū dei opponūtur
p̄dictorie. Et amor sui ipsius ⁊ odi
um sui ipsius opponuntur eti
am p̄dictorie. s; amor dei et amor
sui ipsius opponūtur p̄rie. Et odi
um dei et odium sui ipsius subcō
trarie. Sed amor dei et odiū sui
ipsi⁹ subalternāt̄. Etiā amor sui ip
sius et odium dei subalternāt̄.
q̄ odium sui ipsi⁹ seu pprio volun
tatis sequitur ad amorem dei.
Et ad amorē dei sequitur odium
sui ipsius seu pprie voluntat̄. Et
amor dei fugat totaliter odiū dei
Et amor pprius fugat etiā odiū
sui ipsi⁹. Et iō qui recedit ab amo
re sui ipsi⁹ vadit ad amorē dei et
nō potest ire alibi sicut q̄ recedit

a frigiditate vadit ad caliditatem
nec pōt ire alibi. Et similiter q̄ re
cedit ab amore dei necesse est q̄
veniat ad amorē sui ipsius seu pri
uatum amorē nec pōt venire ad
aliū locū sicut qui recedit a calidi
tate necesse ē q̄ vadat ad frigidita
tē. Et similiter ē de odio q̄ qui re
cedit ab odio sue pprie voluntatis
statiz vadit ad odiū dei. Et qui re
cedit ab odio dei vadit ad odium
sui ipsi⁹. Et sic voluntas que currit ⁊
ambulat et vadit et venit vel stat
vel quiescit necesse est vel q̄ va
dat ad amorē dei ⁊ ad odiū sui ipsi⁹
v̄l ad amorē sui ipsius ⁊ ad odiū
dei. Et necesse ē q̄ semp stet seu
quiescat maneat v̄l habiter i istis
q̄ nō potest habitare extra illa v̄l
de vno ad aliud moueat et ambu
let nec pōt exire nec ambulare ex
tra ista. Sicut aqua de caliditate
ad frigiditatem vel ecōuerso. S;
est differencia in ista ambulatiōe
quia sicut aqua per se currit ad fri
giditatem et per se quiescit in illa
et habitat et hoc sine adiutorio al
terius. ad caliditatē nō potest cur
rere nec veire nec stare nec ibi ma
nere per se nisi cū adiutorio alte
rius. Ita voluntas per se venit et
currit ad amorē sui ipsius et per se
in illo quiescit et h̄rat sine adiuto
rio alterius. Et potes facere cōm
parationē de aqua ad voluntatē
⁊ d̄ caliditate ad frigiditatē ad a
morē dei et amorem propriū ex

cere ergo te.

De fructu amoris qui oritur de isto duplici odio.

Quia semper amor tenet principatū et p̄mitentē respectu odij. Semper enim amor est p̄ncipalis et p̄mus et ex amore oritur odiū. Ideo habeo odiū alicuius rei quia amo aliquid. Et id sicut sunt duo amores. ita sunt duo odia. Et quia amor istorum duorum recipit duo odia quia unum recipit tanquam suū oppositū et iūmicū et aliud tanquam suū amicū et sibi pueniēs ut amor dei recipit odiū dei tanquam suū oppositū et respicit odiū seculi sui ipsius seu prope voluntatē tanquam amicū. Et similiter de amore sui ipsius qui respicit odiū sui ipsius tanquam oppositū et odiū dei tanquam amicū. Et id sic amor dei est optimus ordinatus iustus et sic de ceteris prosperatibus ita dictis. Ita odiū dei quod est ei oppositū est pessimum inordinatum iniustum et sic de alijs conditionibus oppositis. Et similiter sequitur quod sicut odium prope voluntatē est bonum ordinatum et iustum et sic de alijs. Et sic amor dei cum quo puenit. Et similiter quia amor sui ipsius est pessimus inordinatus et sic de alijs sequitur etiam quod bonum est odium sui ipsius quia ei opponitur. Et sic unus odium est bonum et aliud malum. Quia ergo et amore oritur odiū et bonum odium oritur ex bono amore et malum ex malo amore. Possumus dicere quod illi

fructus qui sequuntur ex bono amore etiam sequuntur ex bono odio. Et illi fructus qui sequuntur ex malo amore sequuntur ex malo odio. Sed tamen principaliter ratio amoris quia odium sequitur amorē et sic de odio sue proprie voluntatē sequitur fructus qui sequitur ex amore dei et p̄uatur fructus qui sequebatur ex amore proprio et omnia mala sua. Et de odio dei oriuntur omnes pessimi fructus qui sequuntur ex amore proprio et p̄uantur omnes boni fructus qui oriuntur ex amore dei. Et sic hec sufficiant que dicta sunt de amore et odio et de primo debito obligationis et debitis amoris cum dei auxilio.

Sequuntur alia debita que deo debentur. et que homo debet et obligatur dare et reddere deo et ultra amorem et primo in generali et postea in speciali de quolibet.

Ubi autem tractatum est cum adiutorio dei de principali et primo debito obligationis naturalis quod homo debet dare deo de iure naturali seculi de ipso amore. Et visum est qualiter ipsa obligatio et debitum et solutio debiti seculi dare amorē deo totum reducat ad maximum bonum hominis in quantum homo est quia p̄uertit hominem in deum et dat gaudium infinitum. Et id quia tamen bonum sequitur homini si dei primo deo amorē debet homo ultra inquirere et continuare inuestigare in seipso si habet aliquid ali

ud in se q̄ possit dare quod cōue
niat deo. Quoniam de amore se
quitur maximus fructus hoī et maxi
mū bonū. Ita de oībus alijs que
dabit deo sequitur maximus fructus
et maximū bonū hoī. Et si homo
nō dat deo amorem sequitur infi
nituz dampnū et malum homini
et sic ista bonitas et iste fructus
istud bonū maximum et vitatio
tanti mali debent inclinare hoīez
vt det ea que poterit deo. Et non
solum hoc sed etiā fortissima obli
gatio iam pbata q̄ virtute illius
oīa que potest dare debet deo vñ
quia homo est opus dei et deus
est suus opifex et suus artifex qui
cū totū fecit eūz nō esset et homo
est factura dei. et nō solum hoc s̄
ppter ipm fecit deus alia opera et
alias creaturas. Et ideo qcquid
habet homo quicq̄ potest. totūz
accepit a deo. Et ideo totūz debz
suo artificei. et totū obligat homo
deo q̄tū opus suo artificei et magis
ad huc quia deus totū hoīem fecit
Et quia opus debz amare suū ar
tificez et timere et honorare et lau
dare si possit hoc facere. Ideo cū
homo sit opus dei viuus et possit
eū amare timere honorare lauda
re et glorificare debz ipm tāq̄ suū
artificez amare timere lauda
re et glorificare. Et nulli alteri de
bet ista dare quia nulli aliqd de
bet nisi deo cui totū se debz vt au
tem hō clare cognoscat que sūt il

la spāliter que debet facere deo d
bet cogitare in seipso q̄ quidquit
habz opus aliquid totum posuit
et ordinauit artifex propter aliqd
et nō in vanum et nihil posuit fru
stra. Et q̄ ille qui facit opus vñ fa
cit ppter seipsū vt ei seruiat in ali
quo vel facit ppter aliud. Et sc̄bz
q̄ seruicium exigit et requirit tali
ter sit et disponitur opus. Et ideo
fit domus. Aliter gladius Aliter
serra Aliter clauis. Et ideo quia
homo cognoscit se esse opus dei fac
tum ab ipso solo potest cognosce
re q̄ quicquid posuit deus in hoī
mine plūq̄ in alijs operibz q̄ totū
posuit propter seruicium suū
vt de hoc seruiat ei spēcialiter
et nō in vanum. Et quicquid ha
bet totum habet propter suū ar
tificem ita q̄ sicut quicquid hñt
res alie facte propter hominē ha
bent ppter hominē quicquid ha
bet homo vltra alia opera facta ha
bet ppter deū et vt de hoc seruiat
deo immediate quia inter deū et
hominem nullū est medium. Et
ideo quia homo habet liberū ar
bitrium scilicet intellectum et vo
luntatez. et in quo potest intellige
re. velle amare timere honorare
laudare glorificare adorare orare
deprecari supplicare. Credere sepa
rare confidere manifestare glori
ficare bñdicere gaudere letari ex
ultare. Et alie res nō hñt oīa ista
nec hñt cū quo possint ista facere

Sequitur q̄ homo habet omnia ista ppter deū immediate vt cum istis seruiat deo. Et oia ista applicet deo factori suo ⁊ oia reddat ei. Quid em̄ d̄ cognoscere ip̄m op⁹ factū nisi factorem suū postq̄ pōt et h̄z cum quo. Ad quid datū est sibi a factore suo hō vt possit facere nisi vt faciat quid debet amare opus factū quid debet velle nisi suū factorem postq̄ habet et pōt cū quo. Ad quid dedisset sibi hoc nisi vt amaret ip̄m cui debet dare amorem opus nisi factori suo. Quem aliū debet timere op⁹ factum nisi factorem suum postq̄ cognoscit ip̄m et habet cū quo potest timere. Ad quid datum esset sibi vt posset timere nisi vt timeret ip̄m. Quem debet honorare opus factū de nihilo nisi factorem suū postq̄ potest et scit. Cui dabit honorem et reuerentiaꝝ nisi factori suo. Quem aliū d̄ adorare op⁹ nisi suum opificem postq̄ potest cui d̄ suplicare. cui debet curare genu opus factū d̄ nihilo nisi factori suo. Quem d̄ adorare. Quem d̄ deprecari nisi factorem suum postq̄ potest. Cui d̄ gratias reddere opus totaliter factum de non esse nisi factori suo postq̄ scit et potest. Cui totum se d̄ op⁹ nisi factori suo queꝝ debet laudare quem d̄ gl̄ficare queꝝ magnificere quem benedicere ip̄m op⁹ factum nisi suū opificem. Cui d̄

dare laudem et gl̄am et honores nisi factori suo postq̄ potest. Cui ip̄m opus factū de nihilo debet credere nec in quo d̄ separare in quo debet confidere nisi in factore suo. De quo debet letari gauzere et exultare op⁹ nisi de suo artifice in quo d̄ cōplacere in quo debet letari ⁊ consolari nisi in suo factore. Quātū obligatur opus factū de nihilo factori suo qui fecit ip̄m viuū vt possit cognoscere factores suū. Que dignitas ē ista q̄ opus pōt cognoscere suū opificem. Quātū obligatur opus factori suo qui fecit ip̄m cū nihil esset simile sui. Cui dedit suam ymaginem viuētem et intelligentē cognoscentem amantem et memorem. Cui dedit inestimabilem libertatem. Cui dedit vt posset se ip̄m mouere de loco ad locū per se ambulare. Quātū obligat op⁹ illud factori suo qui fecit ip̄m maius excellencius dignius altius nobili⁹ et superi⁹ oibus alijs operibus suis qui ip̄m magnificauit ⁊ nobilitauit super omia alia opera sua. Cui soli ⁊ nō alijs suā ymaginem viuam dedit supra qd̄ nullum aliud op⁹ posuit qui fecit ip̄m suū dñm aliorum operū suorum ppter quod fecit et ad quod ordinauit omia alia opera sua. Et ip̄s ppter nullum aliud op⁹ fecit nec ad aliud ordinauit nisi ad seip̄m immediate. Quātū obligat illud

opus factori suo qui fecit ipm solum et nō alia opera et ordinavit ad hoc scz vt in eternū maneat secuz. secū hitet cū eo habeat eternū gaudiū eternā leticiam cū eo et viuat in eternū in sua societate et vt cōmunicet sibi bona sua seipsum et q̄cquid hz. Quātū obligat illud op^o factori suo cui soli et nō alijs voluit dare nomē filij et filijum suū apellare nec nō noīe suo noīare. Et seipm patrem ei^o vocari cum non sit de natura sua sz de nihillo factum. Ecce ergo ex eo quia homo est opus dei factū de nihillo et cognoscit se esse op^o dei potest etiam clarissime cognoscere q̄tum obligatur deo. Et q̄ oia que potest debz factori suo deo et q̄ ppter ipsum habet oia.

Qd̄ homo ex hijs que habz in se ipso vltra alias creaturas et ex proprijs conditionibus pōt arguere cōditōes quas hz de^o factor su^o.

Uia homo imediate est ppter deū. Et oia que habet habet ppter deum. Et inter deū et hominem nullum est medium ideo inter deū et homīez est correspondētia pportionalis et deus correspondet homi iuxta suas pditiones pportionaliter. Uñ homo potest arguere p suas pditiones quas habet in q̄tū hō quas nō hñt alie res. Conditōes correspondētes deo factori suo. Ideo pōt homo arguere q̄ quia ipse po

test amare deus est amandus. Et quia potest cognoscere et intelligere q̄ de^o est cognoscendus et itelligendus. Et q̄ hō pōt timere de^o est timendus. Et quia pōt honorare deus est honorandus. et q̄ pōt adorare deus est adorandus. et q̄ pōt supplicare et de precari deus est deprecand^o et supplicandus.

Quia potest laudare glorificare et bñdicere deus est laudandus glorificandus magnificandus et bñdicendus. et quia homo potest cognoscere beneficia deus est beneficiorū largitor. et quia pōt admirari deus est factori mirabilius. et quia homo potest credere deus ē credendus. et quia homo potest sperare in deo de^o est separand^o et quia homo potest confidere in deo est pfidendum et deus est fidelis. et quia homo potest delectari deus est delectabilis. et quia homo semp querit veritates de^o est verax. et quia semper homo desiderat bonū ideo deus est bonus et quia hō potest in infinitū querē deus potest in infinitū dare. et q̄ hō pōt i infinitū desiderare de^o in infinitum pōt satiare. et q̄ hō pōt bñ facere de^o pōt ipz remunerare et q̄ hō pōt peccare et malefacere de^o pōt ipz pugnare. et quia hō pōt cadere deus pōt ipm leuare et quia homo potest esse reus deus potest esse iudex. Et q̄ homo pōt veniā postulare deus pōt ei par^o
o iij

cere. Et quia homo potest esse infirmus deus potest ipsum sanare. Et quia homo est miserabilis deus est misericors. Et quia homo est debilis et fragilis deus est fortis. Et sic ex conditionibus ipsius hominis possumus proportionaliter arguere per correspondenciam conditiones dei. Et econverso ex conditionibus dei possumus arguere ad hominem. et quia deus est primo amandus. Ideo homo debet ipsum primo amare et ei primo debetur amor et est solus et primo timendus. Ideo homo debet ipsum primo et solum timere et ei debetur timor. Et quia est primo et solus honorandus homo debet ipsum primo honorare et ei debetur primo honor. Et sic de omnibus alijs conditionibus. et quomodo est simile de anima ad corpus et econverso sicut de homine ad deum. et sicut ad invicem correspondet anima et corpus. Ita deus et homo. Unde quia corpus habet oculos. Ita anima habet virtutem videndi. et quia corpus habet aures habet anima potestatem audiendi. et quia corpus habet nasum. Ideo anima habet virtutem ad odorandum. et quia corpus habet pedes. Ideo anima habet virtutem ad ambulandum. et sic de alijs et econverso possumus arguere de anima ad corpus.

Quodlibet quodlibet debitum debetur deo virtute amoris tamen quodlibet liber per se habet suam propriam rationem spiritalem quare debet homo deo gratiari.

Quamvis autem omnia et universa debita que homo debet deo debentur ante virtute primi et principalis debiti scilicet ratione amoris quia omnia sunt alligata et plecta cum amore et omnia sequuntur amorem et omnia sunt inclusa in amore. Ideo cui homo debet totum amorem primo et totaliter et illi etiam debet honorem primo et totaliter et quantum potest debet illi etiam omnes laudes omnem obedientiam omnem fidem et quicquid dari potest et deo provenit. Unde omnia ista dantur et donabilia sunt scilicet amor timor honor laus gloria obedientia fides spes confidentia. Et deo proveniunt. Ergo cum amor sit primum donum et in ipso includantur omnia dona. Sequitur quod cui debet homo ipsum amorem debet omnia ista et quia homo solus vni obligatur et totum hoc debet illi. ac tamen unumquodque istorum debitorum debetur deo per suam propriam rationem specialem ut per aliam rationem in speciali debetur amor et per aliam timor. Et per aliam honor et sic de alijs. Quia enim ista sunt distincta et diversa dona inter se et unum non est aliud. ideo sub una ratione debet dari unum et sub alia ratione aliud. Unde amor non est timor. Et potest dari amor sic timore et honore. et econverso. Quamvis ergo omnia debeantur deo tamen sub distinctis rationibus. unde deus est primo amandus quia est primo bonus et solus bonus quia nihil est bonum nisi per ipsum et ab ipso et eo modo quomodo est bonus est amandus. et ideo quia summe bonus sumus

me est amandus. et quia purissime bonus purissime est amandus quia in infinitum bonus in infinitum est amandus. Quia semper bonus semper est amandus quia primo bonus primo est amandus. Et nihil est bonum nihil perfectum nisi per ipsum ideo nihil est amandum nisi propter ipsum. Item deus primo debet amari ab homine quia deus ipse primus amavit. Et propter dona et beneficia que illi dedit quia totum quod habet ab eo accepit et seipsum. Propterea deus est timendus et ei debetur timor quia est dominus omnipotens. Et eo modo quo est dominus est timendus et eomodo debetur ei timor. Et ideo quia est omnipotens dominus et infinitus et summus ideo debetur ei summus timor et infinitus et est infinitus timendus. Et quia verissime est dominus ideo verissime est timendus. Et quia semper est dominus semper est timendus. Et quia est solus dominus hominis et nullus alius. Ideo timeri debet ab homine solus. Et quia est principium principium et quia maior comodo quo est primus et maior et principium est honorandus. Et ideo quia est primus principium et primo ideo honorandus est et ei primo debetur honor. Et quia ipse solus est principium per se et nihil est principium per se nisi deus ideo ipse solus est honorandus per se et nihil honorandum per se nisi ipse. Et quicquid honorandum est honorandum

est propter ipsum. Et quicquid est principium est principium per ipsum. et quia est summus et infinitus principium ideo summe et infinite est honorandus. et quia est verissime verissime est honorandus. et quia est primum principium hominis ideo ab homine deus primo honorari et dari honor. Iterum deo debetur obedientia quia est superior et eo modo quo est superior est ei obediendum. Item deus est laudandus glorificandus quia est operarius et artifex seu opifex et comodo quo est operarius et artifex est laudandus et glorificandus. et ideo quia est summus et optimus et sapientissimus et primus solus operarius et artifex ideo solus est summe et primo laudandus et glorificandus et ei debetur laus et gloria primo. et quia est operarius et artifex hominis ideo ab homine est laudandus. Item deus est credendus et ei debetur fides et credulitas quia est verus et non mendax. et eo modo quo est deus verus comodo debetur ei fides. et ideo quia est primo verus et per se verus et est prima veritas ideo debetur ei primo et per se fides. et quia est summe verus ideo summe ei debetur summa fides et credulitas et quia in infinitum elongata mendatio quia non potest fallere nec falli ideo in infinitum ei est credendum. Preterea deo debetur confidentia et ei est confidendum quia verus est potens sine deceptioe

Item debet spes et in eo est sperandum quod potens et valens et sciens iuvare saluare et dare. Et eodem quo est potens iuvare et saluare et dare eodem debet ei spes et eodem in eo est sperandum. Et quod solus et potens et nullus alius primo potens est et secundum me potens. Ideo deo est primo et solus et summe sperandum et sic de omnibus. Sic ergo alia ratio est deus amandus. alia ratione timendus alia honorandus et sic de alijs. Et quod in ipso sunt omnes iste rationes dicte. Ideo debentur ei omnia predicta. Et quod homo potest omnia illa dare. Ideo sibi soli debet dare et primo. Non ergo sufficit homini dare solum amorem nisi etiam det timorem det honorem det laudem det gloriam det fidem spem obedientiam et confidentiam quod omnia ista debentur ei sicut amor. Sed primo et principaliter amor quod in hoc correspondet deo de simili quod deus amor est et dat amorem. Sed non est timor et sic de alijs. Et ideo principalissimus quod est. est amor. Sed non vult solum amorem sed vult ipsum sociatum cum alijs scilicet cum timore cum honore et sic de alijs quod totaliter ei debentur.

Quod quoniam multe sunt spirituales rationes quare omnia predicta debeant dari deo ab homine tamen una potest esse ratio generalis ex parte dei et alia ex parte hominis.

Unum autem omnes predictae rationes possunt concludi in una ratione

ex parte dei est alia ex parte hominis et ideo possumus omnes reducere ad duas generales rationes iste autem due rationes sunt opus et factorum. Unde omnia debent deo ab homine quod deus est factor eius et omnia debet dare homo deo quod est opus eius. Et eodem quo deus est factor hominis et homo opus suum eodem debentur dari deo et homo debet dare deo

Et ideo amor timor honor laus gloria fides spes fiducia obedientia debentur deo ab homine quod homo est opus suum et deus est factor eius. Unum homo debet amare deum quod est opus eius et deus est factor suus. Ideo homo debet deum timere quod est opus eius et deus est factor suus. Ideo homo debet honorare deum quod est opus eius. homo debet laudare deum quod est opus eius et quod deus est factor hominis et homo est opus eius. Ideo ei summe debet obedire et sic de alijs. Unum quod deus est factor hominis et homo est opus suum. Ideo amat ipsum hominem quod factor amat opus suum et ipsi dat sua beneficia. Et quod est factor hominis. Ideo est dominus eius. Et quod est factor hominis ideo est principium eius. et quod est factor hominis ideo non decipit nec fallit hominem sed semper dicit ei veritatem quod factor non decipit opus suum et quod est factor hominis est fidelis homini. et quod est factor hominis non deficiit operi suo et sic de alijs. Quia igitur homo est opus dei et solus cognoscit se esse opus dei et esse factum a deo. et etiam solus homo cognoscit se esse obligatum deo et solus

cognoscit quicquid d3 op^o facto
ri suo. Et cognoscit q^o omia predi
cta debet opus factori suo. Et
quia potest dare omnia predicta.

Ideo d3 et obligatur oia pre
dicta dare deo. Coniūge ista siml^r
homo cognoscit se esse op^o dei. et
cognoscit quid d3 facere op^o suo
factori. Et hō cognoscit se esse ser
uum dei et subdictū ei^o et cogno
scit quicquid d3 seruus dñi suo et
cognoscit accepisse oia a deo et co
gnoscit quid d3 facere recipiens
dātū. et hō cognoscit se posse et ha
bere oia que d3 dare. Et oibus se
quitur q^o hō d3 dare oia predicta
deo nec excusatur si nō dat q^o h3
et potest et sic in generali et in sil^r
manifestata sunt debita et dona
que deo debentur et que hō debet
deo et obligatur et de quo obliga
tur vltra amorem dare deo

Sequitur de istis in speciali et
primo de timore.

Noniam aut dictum ē et tra
ctatū de amore quod est pri
mum debitum et primum donum
in speciali. etiam tractandū est de
alijs debitis et de donis in specia
li. Sed tñ q^o ipse amor est p^omū
debitum et donū et ad ipm sequū
tur oia debita et dona et nihil po
test dici donum nisi rōne amoris
quia est primū donum. et iō nec
cessario concluditur in oī dono et
dato alter nō esset donum nec da

tum quia ipse primo hab3 nomen
doni. et primum semp includitur
in alijs et nihil potest dici vere do
num nec datum nisi oia f^r ab amo
re et fundetur in amore. et si amor
nō est nullum donum est q^o donū
debet esse voluntariū libe^r spō
taneum et gratuitum. Et nihil est
tale nisi amor. et ideo nihil est ac
ceptabile nisi amor vel ppter amo
rem. Et propter hoc timor honor
obediencia et c^o que pñt dari sepa
rata ab amore nō sunt acceptabi
lia nec placabilia q^o nō sunt volū
taria nec spontanea nec dulcifi
cata nec mellificata cū dulcedine
amoris qui est prima dulcedo. iō
sine amore omnia sunt amara.
Et ideo nec dans gaudet in dan
do nec recipiens complacet in re
cipiēdo. et propter hoc qui timet
sine amore habet tristitiam et pe
nam. Et qui honorat sine amore
adulatur quia non est honor sed
adulatio. Quia ergo ipse amor ē
primum donū et debitū. Ideo
scientia et cognitio de amore est
principium et ianua ad cogno
scendum oia alia debita et dona
et similis est pcessus de oibus si
cut de amore. Incipiamus q^o de
ipso timore. Unde timor differt
ab amore quia amor solus est do
num liberale et spontaneum et iō
datur cū delectatione et leticia si
ne fatigatione sine pena tristitia
sine coactione et liberalissime.

Sed timor solus de se non potest dari nisi cum pena tristitia fatigatione coactione et non libere et sponte quia non est donum voluntarium et ideo nisi coniungatur cum amore dat tristitiam penam et deiperationem. Et ideo ipse timor est purus seruus nullam libertatem habens. Sed quando coniungitur cum amore tunc est liber et spontaneus et voluntarius et liberatus a seruitute et manu missus et tunc non habet penas nec tristitiam sed gaudium. Sic ergo amor timorem a seruitute liberat et ponit ipsum in libertatem. et hoc facit amor bonus et non amor malus. Et quia timor de se est seruus et dat penam. Ideo non debet multiplicari sicut amor. Unde ex uno timore bono non sequuntur multi timores. Sed quanto timor est melior minus multiplicatur. Ideo ex timore dei nullus alius timor inde oritur. Sed ex amore dei sequuntur infiniti amores et sic amor extenditur quantum res amata. Sed timor non extenditur quantum res que timeatur quia nihil est timendum nisi solus deus. quia creatura nullo modo est timenda. et sic differencia est inter timorem et amorem quia timor non est donum voluntarium et dat penam de se et tristitiam quando est solus et non extenditur. Et amor de se est donum voluntarium et dat gaudium et extenditur. Sed etiam multum conuenit timor cum amore et est op-

tima mixtura optima societas quia timor dei uiuat amorem quia timor ligat et unit voluntatem magis cum deo. Et ideo amor et timor sicut due cathene duo clauis tenentes voluntatem fixam cum deo. Et ad inuicem se fortificant ad inuicem se uiuant. Unde quia creatura est de nihilo et deus est infinite potestatis non esset conueniens coniunctio cum deo nisi per amorem et timorem. Nec aliter conuenit creature amare deum nec deo conuenit aliter amari quia sic apparet quedam equalitas et nulla superioritas nec esset firmissima unio inter creaturam et creatorem. Et ideo quia timor conuenit cum amore quia ipsum preforat fortificat uiuat et solidat et habet virtutem unitiuam. Ideo post amorem potest transiri de timore.

Quod sicut sunt duo amores. Ita sunt duo timores

Uniam autem duo amores iam dicti principales sunt rationes omnium bonorum et malorum que pertinent ad hominem. Et ideo necesse est quod omnia que pertinent ad hominem diuidantur in duas partes. Et ideo necesse est ponere duos timores sicut duos amores. unus timor qui oritur ex amore dei. Et alius timor est qui oritur ex amore sui ipsius. Et sicut se habent duo amores inter se. Ita

duo timores. Et ideo timor qui
oritur ex amore dei et cōuenit cū
eo est bonus sanctus iustus ⁊ ha
bet omnes conditiones ipsius amo
ris dei. Sed timor qui oritur ex
amore proprio est malus iniustus inor
dinatus et hys omnis conditiones
proprie amoris. Et ideo isti duo timo
res faciunt operationes diversas quia
timor dei non multiplicatur sed sem
per est unus solus quia timet deum
nihil timet aliud quia nihil aliud
est timendum. Et ideo uiuit ⁊
fortificat et nullam penam nec tri
stitiam dat quia semper iunctus
est cū bono amore. Sed timor
qui oritur ex amore sui ipsius mul
tiplicatur in infinitum et plusquam
ipse amor. Unde oritur ymo ex
vno amore oriuntur infiniti timo
res. Et quia timor de se dat pe
nam et tristitiam nisi sit iunctus
cum bono amore. Ideo quilibet
timor qui oritur ex amore sui ipsius
dat penam et tristitiam. Et ideo ad
multiplicationem timoris sequitur
multiplicatio tristitiarum et penarum
vnde ista multiplicatio timoris cla
rissime manifestat venenositatem ⁊
maliciam ipsius amoris proprio ⁊ quod
tum nocet. Qui enim primo amat
se ipsum amat summe vitam suam et su
um esse et preservationem sui ipsius ⁊
ideo summe timet perdere se ipsum
et suam vitam eo quia potest perdi destrui
et corrumpi quia res peribilis ⁊ de
structibilis. et ipse non potest conser

uari per se ipsum. Et per hunc timet
omnia illa que possunt tollere et des
truire et diminuerse se ipsum et suam
esse et suam vitam ut est mors. Et
ideo timet mortem infirmitates
pestes et fugit illas quantum potest.
Timet terram timet aquam aerem
ignem venena famem sitim ani
malia et omnia que possunt auf
ferre vitam suam. Item qui primo
amat se ipsum amat etiam primo
proprium honorem propriam famam ⁊
suam laudem. et timet vituperia et
per consequens timet omnia illa
que possunt diminuerse et destru
ere suum honorem suam famam. et suum
nomen. Item qui primo amat se ip
sum amat proprias delectationes
carnis. et ideo quia timet eas per
dere timet omnia illa que possunt
destruire vel diminuerse illas dele
ctationes. id est temet tormēta calorem
frigorem amaritudines paupertates bo
nos et penuriam. Item etiam quia diligit
pecunias per hunc timet eas perde
re. id est timet omnia illa que possunt illas au
ferre vel diminuerse. ecce equaliter
timor malus multiplicatur in infinitum
eo quia oritur de malo amore. Item
etiam qui primo amat se ipsum amat
omnes illos qui sunt coniuncti secum
et qui uiuant ipsum vel cōsulantur
ipsum. Ideo amat amicos filios
uxorem parentes et fratres et et
iam omnia que ei seruiunt sicut sunt
domus possessiones animalia et
ideo timet perdere istam et.

Et per dñs timet oia illa que pñt
sibi auferre oia supradicta vl' de
struere fundamētum autē quare
gñantur tot timores est quia illō
quod amatur pōt perdi 7 destrui
et auferri quia est res perdibilis
Et sic amor malus nō liberat tío
rem a seruitute et pena ymo ipm
tiores multiplicat et penā auget.
S3 qui amat pmo deuz qz deus
non est res que possit destrui nec
auferri nec corrūpi nec per violē
tiā tolli nec aliquid potest sibi no
cere nec eum adiuuare. Ideo ni
hil aliud timet s3 solui timet euz
quem amat et sic amor dei nō mlt
tiplicat timores s3 solū habz vnū
timorem et ille timor cū amore li
berat ab infinitis timoribus ma
lis qui dant penā et tristitiā. Et
quia timor debetur alicui qz dñs
et inqñtū dñs et ille qui debet d3
inqñtuz suus ergo sequitur qd ho
mo qui pmo nō timet deū subicif
et est suus oim reruz quas timet
et cōstituit se suuz oim illaz rez.
Et ille res omīs dñantur homi. et
ideo homo cōstituit se suū 7 sub
iectum oim creaturaruz 7 ois cre
atura dñatur ei quā omēs timet
et sic i currit infinitas fuitutes et
captiuitates et perdit sūmaz lib
tatē. S3 q pmo timet deū est so
lū su² vni² et h3 solū vnū dñm q
est dñs oim creaturaz. Qui ergo
timet qd timēduz est h3 bonuz ti
morez. S3 qui nō timet pmo de

um timet quod timēduz nō est qz
timet creaturas denibillo factas
7 talis timor est ptra naturā hois
iqñtuz hō est et ptra totū ordinez
creaturarū qz creature facte sūt p
pter hoiez ad fuiēdum hoī. et sic
est ordo puersus in natura. S3 ti
mor dei est scdm naturā hois iqñ
tum hō est et scōz ordinez oim re
rum et ideo nō est ptra hoiez s3 p
uenit hoī iqñtum hō est 7 iō sem
per pficit hoī. Et sic apparet qua
lit sūt duo timores sicut sunt duo
amores.

Q3 sicut sunt duo timores ptra
rij ita sūt duo cōtemptus contra
rij sine oppositi.

T qz etiā amori opponitur
odiū et duob² amorib² op
ponūt duo odia ita sūt timori op
ponit ptempt². Et sicut sūt duo ti
morez ita erūt duo ptept² ideo si
cut est timor dei ita est ptept² dei
Et sicut est timor creature ita ē cō
tempt² creature seu cōtempt² sui
ipī². Et ideo sūt pōt fieri hec ppa
ratio iter duos timores 7 duos cō
tept² sic iter duos amores 7 duo
odia. vñ timor dei 7 timor creature
seu q orit de amore pprio sūt prii.
7 ptept² dei 7 ptept² creature seu
sui ipī² sūt prii S3 timor dei 7 cō
tempt² dei pdicunt. Et timor cre
ature et ptept² creature etiā pdi
cūt. S3 timor dei et ptept² crea
ture subalternant. Et timor crea
ture et ptept² dei etiā subalternant

Compara g̃ timorē ad amorem et
duos timores ad duos amores ⁊
ad duos cōtempn⁹ et sic acquies
magnam scienciam de timore.

Quod honor et utilitas seu co
modū sūt duo ppter que fiūt oia.

Uamuis aut tractat⁹ sit de
honore aliqualit̃ sil' cū amo
re et alijs debitis ac tñ honor req̃
rit specialē tractatū ab alijs disti
ctum ppter suā superiorē naturā ⁊
excellentiā qz oia que facta sunt ⁊
fiunt reducūtur ad honorē. Und
oia que fiūt vl' fieri pñt ad duo re
ducūtur scz ad honorē et ad utili
tatē qz om̃e q̃ fit vel fit ppter ho
nozem vel ppter utilitatē vel pp̃
vtrūqz simul ita q̃ honor et utili
tas sūt duo fruct⁹ qui colligūtur
finaliter ex oibus. Eū autem de⁹
fecerit mūdus necesse est q̃ fece
rit vel ppter honorē vel utilitatē
vel propter vtrūqz simul. Un' cu⁹
nō sint nisi duo scz de⁹ et creatur
ra necesse est q̃ oia fiant vel pro
pter deū vel ppter creaturā vl' p
pter vtrūqz sil'. Et qz creatura sem
per est indigēs qz de nihillo facta
et nō pōt per se existere nec cresce
re in bonitate ⁊ pfectione nec me
liorari intra se. Jō solū ei debetur
utilitas seu comodū et nō honor.
Sed qz de⁹ creator plen⁹ est in
se oī pfectione nullo indigēs extra
se qz nullomō pōt crescere in seip
so qz summe plen⁹. Et iō qz in ipō

nulla est indigēcia nec pōt esse qz
est summe diues in oibus habēs
om̃e cōplementum Ideo nulla de
betur ei utilitas sz solū honor. Et
sic creature solū debetur utilitas
et deo creatori solū honor. Et q̃a
de⁹ ē summe bon⁹. Jdo nihil pōt
operari qñ fit ppter utilitatē ideo
ista duo sunt sil' iuncta in oī opere
suo scz honor et utilitas. qz bone ⁊
sine utilitate videtur esse vanitas
quod nō pōt esse in summo bono
Ideo deus nō pōt operari ppter
solum honorē. Ideo oia que deus
operatur. operat⁹ ppter honorē et
utilitatē scz ppter honorē suū cui
debetur et ppter utilitatē creatur
re cui cōuenit utilitas et comodū
Aliter sua operatio nō haberet fi
nem cōpletū et plenū qd̃ esse non
potest. Et sic oia cōsistunt in duob⁹
bus scz in honore et utilitate seu
comodo. Et ppter ista duo omia
fiunt. Et utilitas cōuenit indigen
ti. Et honor summe pleno in se.
Cum em̃ deus operet⁹ oia que ope
ratur propter se p̃mor ip̃e nō pos
sit aliquid recipere itra se nec cre
scere intra se nec augeri. Sequit̃
q̃ nō potest opari extra se nisi pro
pter honorē suū et gloriā que sunt
exterioza bona impossibile est em̃ q̃
propter nihil operetur. Et cū sit
summe bon⁹ est impossibile q̃ ope
retur nisi propter aliq̃ utilitatem
Et qz ip̃e nulla utilitate idiget iō
necesse ē q̃ operet⁹ ppter utilita

tem creature. Et sic honor dei et
utilitas semper simul sunt colliga-
ta in operibus suis.

Quod quous simul sint. honor
et utilitas ac tñ magis principalis
est honor q̃ utilitas.

¶ q̃ honor debet deo et uti-
litas creature. Ideo magis
principalis ē honor dei q̃ utilitas
creature. Et de tanto de quāto de
us ē principalis q̃ creatura ymo
sicut de⁹ et creatura in infinitū di-
stant ita distāt in infinitū et sine mē-
sura honor dei et utilitas creaturę
re. Et ideo quous sil' operet ppter
suum honorē et creature utilitatē
ac tñ magis et principalit' opat' et p̃-
mo ppter suū honorē et min⁹ p̃ci-
paliter et scđario ppter utilitatez
creature ita q̃ p̃cipalit' respicit
suū honorē q̃ creature utilitatem
Sicut em̃ p̃mo ē de⁹ q̃ creatura
ita sil' d̃z p̃mo respicere de⁹ ea q̃
partinēt ad ip̃z q̃ ea que partinēt
a creaturā l̃z utrūq̃ siml' respiciat
Et ideo sequit' q̃ de⁹ p̃cipalit'
fecit mundū et oia q̃ in mūdo sūt
ppter suū honorē ad suā laudē
et gloriā ut exinde sequat' diuin⁹
honor et etiā psequēter ppter crea-
ture utilitatē. Et exinde seq̃tur q̃
de⁹ oia pōt quecūq̃ p̃nt p̃tinere
ad verā laudē ad ver⁹ honorez et
ad verā gloriā et ad verā utilitatē
Et oia que de⁹ operat' in mundo

operatur ad suū honorē et ad suā
laudez. Et regimē mundi omniū
creaturaz et totū vniuersū totū ē
ad suū honorē. Et q̃ utilitas crea-
ture ē ligata cū honore dei sequit'
q̃ quāto magis de⁹ respicit suū
honorē tāto magis etiā vult utili-
tatem creature. et quanto magis
crescit honor dei tāto magis cre-
scit utilitas creature. et sicut de⁹
nihil pōt facere cōtra suū hono-
rem. Ita nihil pōt facere q̃tum ē
de se cōtra utilitatē creaturaz q̃a
simul sūt colligata. Quāvis ḡ de⁹
p̃cipaliter intēdat suū honorē
tñ nō pōt facere suū honorē nisi
faciat creaturaz utilitatē et como-
dum q̃ sūme bon⁹ nō pōt nocere
q̃tum ē de se. Ideo sūme bon⁹ nō
pōt de se nisi p̃ficere. Utilitas ḡ
creaturarum et commodum semp
sequitur honorem dei.

Quod sicut de⁹ solū itēdit et re-
spicit vnum honorē. Ita solum in-
tendit et respicit vnam principa-
lem utilitatem.

¶ q̃ utilitas sequit' honorē
dei et nō pōt ab eo separari
Et cū de⁹ respiciat utrūq̃ insil' se-
quitur q̃ sicut solū respicit vnum
honorē sc̃z suū ita respicit vnā p̃ci-
palē utilitatē p̃cipalit' et p̃mo.
Qz em̃ creature debetur utilitas
et deo honor. Ideo q̃ ip̃e est vn⁹
solum deus solū ē vn⁹ honor Ita
sil' quous sint multe creature ac tñ

una ē principalis creatura super om̃s creaturas. et iō sequit̃ q̃ p̃cipaliter respicit vtilitatē illi⁹ creature que est sup̃ oēs creaturas. Et q̃ creatura rōnalis est sup̃ oēs creaturas. Ideo sequitur p̃cipaliter q̃ de⁹ intēdit̃ respicit vtilitatem creature rōnalis. et vtilitates alia⁹ creaturaz̃ respicit p̃p̃t vtilitatē creature rōnalis. et q̃ solus hō in mundo est creatura rōnalis. Ideo de⁹ p̃mo ⁊ p̃cipaliter in mundo respicit vtilitatē hoīs ⁊ vtilitates alia⁹ creaturaz̃ q̃ sunt in mundo respicit p̃pter vtilitatē hoīs. et vtilitatem hoīs nō respicit p̃pter aliā vtilitatē. et sic solum est vna p̃cipalis vtilitas ad quā ordinātur om̃s alie vtilitates ⁊ h̃ est hoīs vtilitas. ⁊ vtilitas hoīs n̄ est p̃pter aliā vtilitatē q̃ n̄lla alia vtilitas est sup̃ vtilitatē hoīs. S̃z solum honor dei laus et gl̃ia sunt sup̃ hoīs vtilitatē q̃ maior est honor dei et superior q̃ hoīs vtilitas. Ecce q̃ ordinē vtilitates oīm creaturaz̃ sunt p̃pter vtilitatē hoīs. Et vtilitas hoīs ē p̃p̃t honorē dei et honor dei p̃pter nihil aliud ergo oīa tēdūt ad vtilitatē hominis ⁊ ad dei honorē. Et q̃ tā p̃batum ē q̃ de⁹ oīa quēcūq̃ operat̃ exteri⁹ operatur p̃pter honorē suū ⁊ vtilitatem creature. q̃ sequitur q̃ deus oīa quēcūq̃ operatur exteri⁹ operatur p̃pter suū honorē ⁊ hoīs vtilitatem. et sic honor dei et vtilitas

sunt sp̃s fil' iuncta et colligata nec separari p̃nt. et sic habem⁹ i vniuerso vnū honorē solū ⁊ vnā p̃cipalem vtilitatē q̃ s̃t duo fruct⁹ toti⁹ vniuersi. et ē b̄ valde pueniēs q̃ solū vtilitas hoīs sit p̃cipalis vt cū sol⁹ hō in vniuerso sit q̃ possit honorare deū et laudare q̃ ip̃e solus recipiat vtilitatem.

Quod p̃ dei honorē ⁊ vtilitatē hoīs seu creature rōnalis pōt reddi rō de oib⁹ q̃ opat̃ de⁹ extra se.

Et q̃ de⁹ opatur oīa q̃ operatur extra se ad suū honorē et ad suā gl̃iam et etiā ad vtilitatē hoīs seu creature rōnalis. Et nihil pōt operari cōtra suū honorē nec cōtra vtilitatē creature rōnalis. Et iō cū finis p̃cipalis p̃p̃t quē de⁹ opatur exteri⁹ sit honor su⁹ et gl̃ia cū vtilitate creature sequitur q̃ oīa q̃ d̃ deo exteri⁹ p̃nt dici i opere extra se. ⁊ oīa opa ei⁹ exteri⁹ p̃nt reduci ad honorē et vtilitatē ⁊ q̃ p̃ honorē et vtilitatē pōt reddi rō de oibus que opatur de⁹ exteri⁹. Qui q̃ vlt̃ h̃c sciam⁹ d̃ diuinis opibus cognoscat bñ honorē dei et illa que partinēt ad suū honorē ⁊ suā gl̃iam. et etiā cognoscat vtilitatem hoīs seu creature rōnalis qm̄ nec cessare est q̃ opera diuina correspōdeant et pueniant cū honorē diuino et nullo modo repugnent nec p̃dicāt et etiā oportet q̃ pueniāt cū vtilitate creature rationalis.

Sum^o ergo bene radicati in dei honore et i vera hois vtilitate qz in istis oia opera dia radicatur. ⁊ inde sequitur qz qui nō semper videt considerat et cogitat dei hois nozem et glām nec ipsam homis vtilitatem qz nihil pōt intelligere de operib^o dei ymo penit^o ignorat quia nō videt lumē in quo videntur opera dei. Et quia de^o est potestas est sapiētia est bonitas est iusticia ē veritas et sic de alijs ideo omia operatur ad honorem et glām sue p^rat^ris sue sapiētie sue iusticie sue veritatis et sic de alijs Ita qz nihil pōt facere contra honorem sue p^rat^ris nec contra honorem sue sapiētie nec p^rtra honorem sue bonitatis. Et omia opera pōt reduci ad p^ratē sapiētiā et bonitatem quia per h^o tria operatur oia extra se et ad ista tria reducuntur alia ⁊ ad operāduz ista tria sufficiūt scz p^rat^ris sapiētia et bonitas ⁊ ista tria requirūt nec vnū sufficit sine alijs.

Qd in diuino honore includit vtilitas hois seu creature rōalis.

⁊ quia de^o operatur omia opera scz ad honore sue potestatis sue sapiētie et sue bonitatis. Et operatur vtiliter ⁊ comode ad alioz vtilitatē. Ideo sequit^r qz vtilitas semp includitur in dei honore. ⁊ nullomō honore diuin^o potest separare ase vtilitatē crea-

ture qz nullomō pōt facere cōtra honore sue bonitatis in cui^o honore includitur semp vtilitas ⁊ comodum alicui^o. Et ideo dū dico dei honore dico creature vtilitatē nec est necesse exponere ipaz vtilitatem qz dei honore totū importat et sic oia totaliter reducūt ad diuinū honorem et de oib^o potest assignari rō per diuinū honorem.

Quod diuinus honore probat opera dei exterius esse potentissime sapientissime et optime facta

Uniam autem de^o operatur oia opera sua ad honorem sue potestatis sue bonitatis ⁊ sue sapiētie nec aliter pōt operari. Et quia honore et gloria potestatis ē potenter et potentissime operari et honore et gloria sapiētie est sapienter sapientissime p^rportionalit^r p^rportionalissime ⁊ p^rgruentissime et ordinatissime operari. et honore et gloria bonitatis est bñ optime et benignolēter et benignolētissime vtiliter ⁊ vtilissime operari. Id sequitur qz opera dei sunt potentissime sapientissime et optime facta. Et ideo oia opera dei sunt p^rportionalia p^rportionalissima ordinatissima p^rgruentissima et vtilissima. Ideo nihil potest esse in diuinis operibus ip^rportionatū in cōgruū nihil in vtile nihil supfluum nec dinutū nec inordinatum.

Quo quanto opera sunt magni ardua magnifica altiora magis mirabilia et difficilia et magis et pluribus utilis et cetera magis deo conveniunt et pertinent.

De autem ostenditur sic quoniam honor et gloria soli deo conveniunt et pertinent. Et quanto honor et gloria est maior magis deo pertinet. Et quanto magis honor ascendit magis deo convenit. et quanto magis aliqua pertinet et respiciunt ad honorem et gloriam dei et deo magis pertinet. Et quanto opera sunt maiora et ardua magis alta magis mirabilia magis subtilia et difficilia magis pertinent ad gloriam et honorem patris divine et sapientie divine. Quanto etiam aliqua sunt magis utilis et pluribus cetera tanto magis pertinent ad honorem laudem et gloriam bonitatis divine. Ergo cum deo conveniat et pertineat quicquid magis potest esse ad honorem sue summe patris et sue summe sapientie et bonitatis infinite. Sequitur quod operatio summe patris summe sapientie et summe bonitatis deo convenit et pertinet. et quanto magis sunt opera talia tanto magis conveniunt. et per patris ei conveniunt ad honorem sue patris sapientie et bonitatis. Ita poterit operari quod non possit cogitari potentius. Ita sapienter quod non possit cogitari sapientius. Ita utiliter et benigne quod non possit cogitari benignus nec utilis et hoc requirit ho-

nor et gloria sue patris sapientie et bonitatis. Quare concluditur quod quanto opera sunt magis ardua magnifica magis alta magis incomprehensibilia magis mirabilia subtilia et difficilia et magis pluribus utilis magis deo conveniunt et pertinent cum oia que magis pertinent ad honorem laudem et gloriam suam magis ei conveniunt. et exinde possunt multa alia concludi et sequi. Unde potest sequi quod quicquid magis pertinet ad honorem et gloriam magis oportet in esse et deus fieri. et ideo oportet magis mundum esse productum totaliter de nihilo quam de aliquo et magis de novo quam de eterno quia magis hoc pertinet ad honorem gloriam et laudem sue patris et bonitatis. Item sequitur quod quanto opera erunt magis utilis homini et creature rationali magis fient quia hoc est ad honorem sue bonitatis. Item quia convenit deo ut honor suus et gloria crescat exteriorius quantum fieri poterit et hoc non potest fieri nisi per opera. Ideo convenit deo facere opera summe patris summe sapientie summe bonitatis et benignitatis. Si ergo per ipsum honorem dei possumus cognoscere quod deo magis convenit extra se operari considerando honorem et gloriam sue potestatis sapientie et bonitatis. iusticie misericordie et pietatis. Et ex omnibus potest concludi quod opera dei extra se consummabuntur finientur et terminabuntur in

p

summo honore in summo laude i
summa glia sue pratis sapiencie
iusticie et bonitatis et q tunc cessa-
bit exterius opari qn honor su⁹ et
laus sua et glia erunt in cōplemēto

Quod honor dei cū glia et lau-
de in eternum durabit et sine fine
permanebit.

Uoniam aut iam dictū est q
quicqd de⁹ opatur exteri⁹
operat ad honorē et gliaz et lau-
dem sue pratis sapiencie et bonita-
tis. Et ideo qz deus a nullo pōt i-
pediri necesse est q honor suus
fiat et cōpleatur qz aliter honor et
glia sue pratis destrueretur. Et p
pns sequitur q oia debent termi-
nari et cōsumari ad suū honorem
ad suā laudē et gliam sui. Et qz n
esset sūmus honor nec sūma glia
nisi honor et glia sui durarēt et p-
petuarēt in eternū et nunq cels-
sent. Et iō necesse ē q honor dei
permaneāt in eternū et glia et laus
Et per pns opera dei debēt per-
manere in eternū. et qz honor req-
rit honorantē et glia glificantes
et laus laudentes et iō ppter eter-
nitatem honoris dei et sue glorie
oportet q sint creature que possit
in eternū deū honorare laudare
et glorificare de operib⁹ suis et q
cognoscāt opera sua. Si em̄ nul-
la creatura esset que cognosceret
opera dei et videret i panū deus

operaretur ppter honorē et glo-
riam et laudē sui. et qz sola creatura
rōalis hoc pōt facere. Ideo crea-
tura rōalis d3 in eternum durare
ppter honores dei gliam et laudē
et sic perpetuitas honoris dei et
glorie et laudis arguit ppetuita-
tem creature honorantis laudand-
et glorificantis. et quia honor dei
nō pōt esse sine utilitate. Ideo sic
honor dei debet ppetuari ita etiā
d3 perpetuari utilitas. Et iō etiā
utilitas creature rōalis perpetua-
bitur vt simul maneant honor et
utilitas sine fine etq.

Quod honor est duplex et du-
pliciter debetur.

Considerandū ē aut q honor
vno mō est naturalis et de-
betur ex debito nature scz rōe pri-
mitatis et principalitatis et au-
ctoritatis Et iste honor debet ali-
cui qz est principū et primū et in-
q̄tum tale est honorand. Et qz so-
lus de⁹ est principū primū tota-
liter et nihil est principū nisi per
ipm. Ideo ipse sol⁹ est honorand⁹
isto honore primo et om̄e aliū in-
q̄tum est p̄mū et principū est ho-
norand qz rep̄ntat ipm vt ē pater
et mater et p̄ncipat⁹ honoratur qz
sunt principium quodēz talis ho-
nor nō includit gliam nec laudē
nec famā nec nomē qz nō datur
nec debetur nisi rōe p̄mitatis.
Alius est honor qui nō solum est

a natura nec ex debito nature.

Sed est honor acquisitus et debitus ex operibus mirabilibus honorabilibus laudabilibus et gloriosis et iste honor includit in se gloriam et laudem et famam excellentiam et benedictionem et iste honor necessario est cum laude et gloria et est premium extrinsecum et remuneratio exteriorum bonorum operum que debet dari ab hominibus cognoscentibus talia opera. Unde fructus exterior bonorum operum est honor laus gloria fama benedictio. Et sunt corona bonorum operum quia per honores gloriam et laudem coronantur exterior bona opera quia digna sunt exteriori coronari. Et quia solus deus facit bona opera et omnia bona opera perficit quia quicquid creature operentur tamen ab ipso habent quod operentur et non a se ipsis quia de nihilo facte sunt. Et ideo ipse creature et opera creaturarum bona ipsius dei sunt radicaliter et principaliter. Et ideo honor et gloria et laus que sunt premium exterior et corona bonorum operum soli deo debentur siue ergo deus immediate operetur per se ipsum seu per creaturam semper ipse honor et gloria et laus dei sunt et soli deo debentur. Sed quia creatura rationalis operatur simul cum deo libere voluntarie et sponte et concipit in operibus bonis ideo debetur ei premium et remuneratio ratione libertatis et concipit in bonis operibus. Sed non debetur ipsi creature premium nec remuneratio ex

terius sed interior quia esset ei vanitas. Et ideo non debetur creature honor nec gloria nec laus ex operibus sed solum utilitas interior quia creatura debet perfici et compleri et crescere intra se donec sit completa. Quando ergo dominus operatur per se immediate sine creatura tamen talia opera non possunt premiari nec remunerari nisi exteriori per honorem laudem et gloriam. Et hoc soli deo debetur quia est premium plenum interior et infra se. Sed quando operatur per creaturam rationalem tunc debetur duo premia unum exterior et aliud interior. Unum pro deo et aliud pro creatura. Premium dei est honor operis laus et gloria. Premium creature est utilitas et hoc est valde rationabile. Et sicut duo filii concurrunt voluntarie ad unum opus quod unusquisque habeat premium sibi conveniens scilicet deus honorem et creatura utilitatem. Quid enim faceret creatura indigens de honore et gloria. Quid faceret deus summe plenus de utilitate cum deus non possit crescere intra se et creatura possit crescere intra se. Et sic honor est premium extrinsecum et utilitas premium intrinsecum. Et sic deus premiat et remunerat creaturam rationalem interiori dādo sibi premium perficiendo eam et complendo et augmētando. et ipsa creatura rationalis scilicet homo premiat et remunerat deum coronat exteriori dādo sibi honorem laudem gloriam et benedictionem de ipsis operibus

Et ita vtriq; h3 suū p̄m̄iū et in hoc ostenditur magna dei dignatio qui vult a sua creatura p̄m̄ia / ri honorari laudari et glorificari. Et inde sequitur q̄ postq̄ honor laus et gloria sūt p̄m̄iū quod deo debetur exteri⁹ qui excedit om̄ia creata sine mēsurā q̄ maior ē ho / nor dei q̄ totus mūdus ⁊ hoc est corona sua exterior. Et ideo quā / do quis sibi aufert honorem pl⁹ sibi tollit q̄ si toleret totū mūdus et ideo iniuria dei nō pōt per oēs creaturas reparari. Vicamus ergo q̄ quicq̄ datur vel acquiritur vel est bonū intrinsecū illi rei cui datur ita q̄ est eius perfectio ⁊ cō / plementum et iuuamētum. Vel ē bonum extrinsecū nō pertinens ad perfectionem nec completū nec adiutorium. Et hoc est honor et gloria et laus. S3 p̄m̄ū est vti / litas et hoc debetur solū creatu / ris s3 aliud soli deo. Quicquid ergo p̄tinet ad perfectionem ad cō / plementū ad adiutoriū ipsi crea / ture debz dari s3 q̄cquid nō p̄tinet ad perficiendū nec ad cōplē / dum rem nec adiutoriū soli deo debet dari et hoc est honor laus gl̄ia benedictio gr̄a actio et oīa que exteri⁹ dantur. Et ex hoc pos / sum⁹ videre q̄ duplex est cremen / tū et dupliciter aliq̄ res pōt cre / scere sc3 intra se et extra se seu in / teri⁹ et exteri⁹. Tūc aut̄ crescit in / tra se et interi⁹ dū p̄solatur dum

perficitur et tandiu crescit vel po / test crescere donec pueniūt ad vl / timū cōplementum. S3 tūc aliq̄ res crescit exteri⁹ et extra se dum acquirit honorē laudē gl̄iaz et fa / mam et istud cremenētum nullomō intrat infra rem nec vnū rei. quia honor gloria fama laus nullomō sūt intra rē s3 extra rem nec p̄ti / nēt ad rem et ideo sūt cremenēta ex / teriora nec cōplent nec perficiūt ip̄az res. Et ideo tale cremenētū nō debetur creature s3 p̄m̄iū vtilitatis q̄ creatura potest crescere itra se. Et ideo si nō habeat in se totū suū cremenētum et querat extra se cremenētum querit vanitatem quia ipsa ex̄ns vacua a sua perfectione a prop̄a bonitate interiori a suo cōplemento int̄ius querit cremenētum extra se quod nullomodo potest intrare rem nec p̄ficere. Et iō si creatura rationalis nūdū p̄ple / ta querat honores gl̄iaz et lau / des exteri⁹ tūc intra se implet va / cuitate et vanitate et efficitur va / cua a sua p̄fectione ⁊ bonitate in / teriori et intrat in ea vanitas ⁊ in / anitas q̄ est vacuitas p̄p̄ie p̄fec / tionis et bonitatis et vtilitatis et in ea nulla est soliditas nec firmi / tas q̄ vbi nō ē p̄p̄ia bonitas nec p̄fectio nō pōt esse firmitas. Et iō nihil p̄ficit cremenētū exteri⁹ ho / noris laudis et gl̄ie. Ymo dum magis vult crescere exteri⁹ defi / cit interi⁹ ⁊ remanet pauperius

intra se. Et quātum querit extra
 se de honore laude et glia tñ per
 dit intra se de pfectione et bonita
 te et vā vtilitate ppria. Et qā oīs
 res appetit sēp crescere donec sic
 cōpleta. Ideo creatura rōalis si nō
 querat crescere interi⁹ necesse ē
 q̄ querat crescere exteri⁹. Si nō
 querit ppriā bonitatē intra se nec
 esse ē q̄ querat honorē et laudē
 glia⁹ ex se ⁊ hē p naturā ⁊ p rōez
 q̄ res exns vacua intra se ⁊ carēs
 ppria pfectione querat honorem
 ex se et glia⁹ cū sit pauprīma et
 miserrima. Et iō clementū extrin
 secū nō debet creature. S; quia
 de⁹ est plen⁹ intraz nullomō pōt
 crescere interi⁹. Ideo ei soli debet
 honor laus et gloria qz in deo nul
 la potest esse vanitas nulla vacui
 tas qz est in eo sūma plenitudo.
 Sic ḡ habem⁹ duplex clementū
 scz vnū intrinsecū ⁊ aliud extrin
 secū vnū pūcēs creature et aliō
 pūcēs creatori. et habem⁹ etiā q̄
 honor debet principio inq̄tū pri
 cipium est et etiā debetur bonis
 operib⁹ et per pūs deo debet ho
 nor duplex qz est pmiū principū
 ⁊ etiā ppter opera bona. Primus
 honor est naturalis. Scōus ē ac
 quisitus. et iste honor acquisitus
 est clementum exterius qui est sē
 per coniūct⁹ cū gloria et laude.
 Quod aut ppter bona opera de
 beatur laus et gloria et honor si
 gnū est euidentissim⁹ q̄ hō timet

facere mala opera corā hoībus p
 pter vituperiū et cōfusione⁹ quia
 vituperiū et cōfusio datur ppter
 mala opera et acquirūtur ex ipis
 ergo pprū bonis operibus debe
 tur honor laus et glia. Sic ergo
 deus facit bona opera ei debetur
 honor laus et gloria.

Quod de⁹ fecit creaturā rōalē
 et totū mūdum ppter honorem q̄
 acquiritur et debet et sequit⁹ pro
 pter opera vt ipse cresceret in crea
 tura rōali extra se. Et ipa rōalis
 creatura sūl cresceret intra se

Uoniā aut deus non potest
 crescere in se ipso nec intra
 se quia infinitus est ⁊ summe per
 fectus sed tamē pōt crescere exte
 rius. Et creatura pōt crescere in se
 ipa et itra se. Et iō ppter ista duo
 clementa debent fieri omnia. Et
 quia tunc deus creuit extra se qñ
 suus honor sua laus sua glia sua
 fama crescunt. Et cum honor cō
 iunctus cum laude et gloria acq̄
 ritur de nouo et sequitur propter
 opera sequitur q̄ omia opera ex
 tra se facit vt per illa sequat⁹ et ac
 quiratur honor cum laude et glo
 ria. Et quia honor laus et gloria
 que sunt exteriora clementa non
 possunt esse nisi de⁹ cognoscat et
 etiā opera sua. Et cū sola creatur
 ra rōalis possit cognoscere deū et
 sua opera. Sequitur q̄ propter
 honorem dei et laudem et gloriā
 creatura rationalis facta sit. Et

Ideo cū deus nō possit crescere i-
tra se s; extra se Et extra se nō pōt
crescere nisi crescat in ipsis crea-
turis. Et q; tūc de? crescit qñ suus
honor sua glia sua fama sua laus
crescūt. et hoc nō pōt fieri nisi in so-
la creatura rōnali. Ideo sequitur
q; fecit creaturā rōnalē vt ipse
cresceret in ea vt sc; noticia dei et
noua cogitio fieret i ipā qñ ei noti-
cia et cogitio dei crescit tūc crescit
su? honor sua laus sua gloria sua
fama. Et iō qñ noticia dei mltipli-
catur et crescit tūc deus mltiplica-
tur et crescit. Vñ noticia rei est si-
militudo rei et iō qñ fit noua noti-
cia in creatura rōnali de deo
tūc quōdmō fit de? de nouo qā
similitudo fit in creatura rōnali.
Et quāto magis fit noticia dei tā-
to magis crescit de?. Et q;to ma-
gis crescit noticia dei tāto magis
crescit suus honor sua laus et sua
gloria. et sic de? fecit hoies et crea-
turas rōnales vt in eis cresceret.
Et q; dū deus crescit extra se i ho-
minibus et in creatura rōnali. Et
creatura rōnalis crescit intra se et

in deo et de deo et est vñ et idēz
crementū. Sic g; ccrementū dei ex-
teri? et ex se est ccrementū creature
rōnalis interi? et intra se. et cremen-
tum ipsi? creature est ccrementū dei
Et sic creatura rōnalis crescit in-
tra se dū deus crescit in ea. Et tūc
de? crescit in ipā dū fit noticia et
cognitio dei in ea. Et talis noticia
fit in creatura per dei opera quia
cognoscendo opera dei cognosci-
tur de? et manifestat ex se. Et dū
cognoscitur per sua opera tūc ho-
noratur laudatur et glorificatur.
Sic g; de? operat ex se vt cognos-
catur exteri? et exinde honoretur
laudetur et glorificet et laus sua
et honor mltiplicetur. et ex psequē-
ti rōnalis creatura ipm cognoscē-
do multiplicetur et crescat de sua
cognitione et impleatur noticia ip-
sius. et exinde honor et laus et glo-
ria dei crescat et multiplicetur in
ipsa creatura rōnali. Que dū deū
cognoscit ipz honorificat laudat
et glorificat. sic g; ad ista duo cre-
menta rēdunt opera dei. q; tñ sunt
vñ ccrementū. Si em̄ de? nō cre-

sceret ex se neque creatura rationalis
posset crescere intra se. et quia ratio-
nalis creatura habet intellectum et vo-
luntatem et ideo deus debet crescere
in intellectu et in voluntate ipsius
creature. Et ipsa creatura debet imple-
ri de deo tam in intellectu quam in vo-
luntate ad honorem laudem et gloriam
dei quia aliter crescit intellectus et ali-
ter voluntas. et aliud est incrementum
unius et aliud alterius. Et utrumque
incrementum oportet quod fiat de deo
et ideo oportet quod deus multimodis
crescat extra se. Et ideo sunt plures
modi crescendi dei ex se quia creatura
rationalis multis modis potest cresce-
re intra se. Unum deus crescit dum noti-
cia de deo crescit. deus crescit dum
amor dei crescit. deus crescit dum
timor de deo crescit. deus crescit
dum fides in deum crescit. Et dum omnia
ista crescunt tamen honor laus et glo-
ria dei crescunt. Et ideo etiam si-
militer creatura rationalis ut ipse
homo crescit intra se dum fit in eo
et generatur cognitio dei. Crescit
etiam quando fit in eo amor dei.
Crescit etiam quando in eo gene-

ratur timor dei spes in deo confi-
dentia in deum fides in deum ista
autem sunt incrementa dei extra se.
Et incrementa hominis seu crea-
ture rationalis intra se. Ac tamen
licet multis modis crescat deus ex-
tra se et creatura rationalis intra se
tamen duo sunt principalia incremen-
ta sicut sunt duo que possunt cres-
cere in creatura scilicet intellectus et vo-
luntas. Ista autem duo incrementa
sunt noticia et amor. Unde noticia
dei et cognitio est incrementum in-
tellectus scilicet amor dei est incremen-
tum voluntatis tunc ergo crescit in-
tellectus in deo et de deo et deus in
intellectu quando crescit noticia
de deo in intellectu. Et tunc crescit
deus in voluntate et voluntas in deo
dum crescit amor dei in voluntate
sed tamen primum incrementum scilicet
cognitio et noticia dei est funda-
mentum omnium et radis si enim non
sit cognitio dei non erit amor dei
nec timor nec honor nec laus nec
gloria dei. Ecce igitur quanta
unitas quanta propinquitas.

p. iij

quāta obligatio dei cū hoībus et cū rōali creatura qz de² voluit crescere interi² i ipīs hoīb² vt ipī crescerent in eo et simul laus et glia et honor dei fierēt et hoīes intra se crescerēt. ecce qualiter honor et laus et gloria dei fecit rōalē creaturaz et hoīes fieri. Ecce qualiter honor dei facit hoīes crescere et mltipli² cari. Ecce quō laus et gloria fieri fecit mundū qui n̄ erat. Ecce qualiter honor et gloria dei fecit deūz extra se operari. Diligere g̃ debemus super omīs creaturas honorem et laudē et gloriā dei qz fecit nos fieri fecit nos esse. preponere debem² oībus honorez dei ppter quē sum². Custodire debem² honore dei ppter quē imortales erimus et perpetuo viuemus.

Quod sicut de² opatur oīa ppter suū honore laudē et gloriā ita opatur oīa ppter suū nomen.

Noniā autē q̃cquid pōt de nouo acquiri vel est res vel nomē. Et qz de² nō pōt sibi acquirere de nouo aliquā rem qz est infinit² et sūme plen² intra se. g̃ qd̃ quit de nouo de² pōt sibi acquirere est solū nomē. Et hoc maxie deo cōuenit qui solū pōt extra se crescere scz acquirere nomē et hoc est crescere extra se et non intra se vnde tunc res aliq̃ ex se crescit qm̄ nouū nomē acq̃rit et quanto magis illd̄ nomē crescit tanto magis extra se ipm̄ crescit. Nomē autē ac

q̃ritur ex opationib² q̃ apparent ex et vidētur qm̄ em̄ opera sunt bñ facta neccessario ex eis seq̃tur honor laus gloriā et fama alicui attribuit² et d² attribui illi cui² est tale op² bñ factū et tunc ille cui² ē op² et cui attribuit² acq̃rit sibi nomen nouum ex tali ope. Acq̃rere g̃ ip̄s est acq̃rere honore nouū nouam laudē gloriā et famā et p̄p̄is operibus. Et qz opera pōt esse bñ facta vel male facta. Ideo etiam ex operib² pōt acq̃ri nomē bonū vel nomē malū. qz sicut ex operibus bñfacti seq̃tur neccessario honor laus et gloria. Ita ex operib² malefactis sequit² dedec² et vituperium et in honoratio. vñ iste ē ordo qm̄ res p̄mo est et deinde dat² sibi nomē p̄p̄iū ip̄oitas et rep̄itans et significās illā rez distincte et determinate. vt x̄bi grā p̄mo hō ē deinde dat² sibi nomē p̄p̄iū et istd̄ nomē nō datur ppter opera bñfacta qz nūnd̄ hō operat² aliqd̄ op² bñfactū nec malefactū. S³ significat rem nudā sine operib². Et iō habere istud nomē nō est acq̃rere honore nec laudez nec gloriā nec famā. Sed postea hō operat² opera bñfacta et bona. Et tunc acq̃rit honore et laudē ppter opera et acq̃rit nouum nomē ppter op² et p̄m naturā operis acq̃rit nomen et ex multis operib² multa noīa. Et oīa ista noīa aquisita ex operibus piungūtur cū p̄mo nō

mine ipsius rei quod erat nudū sine honore sine fama. Et primum nomē efficit magnū honorabile laudabile et famosū et crescit in nobilitate in honore in fama in laude in gloria ppter opera rei cuius est. Sic g̃ ap̃ principio nomē rei est sine honore sine laude sine fama. Sed postea ppter operationes rei cui⁹ est ip̃m nomē crescit et efficitur magnū in honore in laude et in fama. Et quātūq̃ crescūt opera bona tñs crescit nomē rei in nobilitate et dignitate. Et oia opera illius rei a principio vsq̃ ad finēz importantur postea per illō nomen. Et dū illud nomē audis intelligūt oia opera sua. Ita q̃ dū operatur facit crescere nomē suūz et dū magis operatur facit ip̃m magis crescere qz nomē sequit̃ rem. Et id qz ppter opera bñfacta de necessitate sequitur honor laus fama et gloria et ista sunt exteriora et extra rem sicut nomen etiam est extra rem et nō est ipsa res. Ideo ip̃e honor ipsa laus fama et gloria cōiungunt̃ cū noīe ipsi⁹ rei. et ip̃m nomē impletur honore laude gl̃ia et fama. vñ cum honor laus et fama que sequunt̃ ad opera nō pnt intrare ipsam rem cui⁹ sunt opera. Et ipsa res nihil habeat extra se magis pp̃in quā magis familiare. q̃ nomē suū quod ip̃ortat totaliter ipsam rez et per quod ipsa res vbiq̃ portat ymo p̃dicatur de

ipsa in recto q̃ nihil aliud facit exterius. Sequitur q̃ ip̃e honor ipsa laus gl̃ia et fama debēt nomī ipsius rei. eo qz ip̃m nomē pōt crescere et implei de honore laude et cō. Quia g̃ ipsa res nō pōt crescere intra se de honore nec laude nec de fama. Et ipsum nomē rei pōt crescere de istis necesse est qz ipsum nomē crescat et impleatur honore laude gloria et fama vt postq̃ nō pnt manere in ipsa remaneant in suo noīe. et dētur nei suo. Ecce g̃ opera exeunt a te et apparēt et videntur exterius et operib⁹ talibus debetur honor et laus que sūt exteriora. Et ipsum nomē rei est exteriorius vt apparet. Ideo honor laus fama et gloria que sequunt̃ ad opera debent dari noi ipsius rei operantis. g̃ ipsa opera faciūt crescere exterius ip̃m nomē et faciūt ipsum laudabile honorabile famosum gloriofum et bñdicendū. ip̃m autem nomē pōt duobus modis crescere primo in seipso scz dū crescit et impletur honore fama et laude et opere et istud est primū clementū. alio mō crescit nomē cum iam est plenum in se qñ multiplicatur et dilatatur et extendit per plures hoīes in cordibus hominū. Quia ergo propter opera bñfacta que apparēt et vident̃ necesseario sequitur ver⁹ honor laus gloria et fama rei cui⁹ sunt opera que p̃iungūtur cum noīe ipsi⁹ rei

et faciunt nomē magnū. Et cū
sol⁹ de⁹ operetur opera bñfacta
et oīa opera bñfacta sint ipsi⁹ dei
q² oīs creatura est op⁹ dei. et per
pñs omē opus creature bñfactū
est op⁹ dei. Seq² q² hono^r laus
gloria et fama q² sequūtur ad oīa
opera bñfacta oīm rex⁹ de et ve
rissime sunt dei et deo vere debēt
dari et nulli alteri rei. Et per pñs
solus ipse d³ acquirere nomē ex
operib⁹ oīb⁹ bñfactis et solū suū
nomē d³ crescere in vniuerso in
hono^r v^o et laude gloria fama
dignitate et nobilitate. Et p² pñs
oīs hono^r oīs laus oīs gl^{ia} oīs
fama in v^oitate oīm op⁹ bñfa
cto^r nōi ipsius dei debēt dari.
Et ideo solum suum nomē d³ esse
honorabile laudabile famosū glo
riosum magnificū et bñdictum. et
nullum nomē creature de se deb³
honorari laudari nec glorificari.
Et sequitur vlt⁹ q² hoc est p²
prium soli deo sc³ acquirere nomē
veri hono^ris laudis et glorie. Et
per pñs concluditur q² oīa deus
operatur ex se propter suū nomē
sc³ vt impleatur omni vero hono
re vera laude gloria et fama vt sic
magnum magnificū honorabile
gloriosum famosū laudabile vt
post q² nō potest crescere intra se
crescat exterius in suo noīe. Et
ideo sequitur q² sicut operat⁹ om
nia propter sui laudem honorem
et gloriam. Ita operatur omnia p²

pter suum nomē. Et per conse
quens quod idē est operari ppter
suum nomen et operari ppter sui
laudem hono^r et gl^{ia}m. Et iō
necesse erit q² quidquit fieri pōt
in toto vniuerso siue bonum siue
malum veniat ad hono^r laude³
et gl^{ia}m noīs sui. Et etiā quid
quit iam cōclusum est et dictum
de honore concludi potest et dici
de suo nomine.

Quod nomē dei ex operibus
acquisitū respicit semp veram ho
minis vtilitatem et commodum.

Quoniam aut iam declara
tum est q² hono^r ver⁹ et vti
litas vera sunt ita colligata q² nō
pñt separari. Ita q² ver⁹ hono^r
dei semp respicit veram vtilitatē
nō suam sed alteri⁹. et vera vtili
tas semp respicit verū honorem
alteri⁹. Ideo ver⁹ hono^r dei sem
per respicit verā hoīs vtilitatem.
et vera hoīs vtilitas semper resp
cit honorem dei. et q² oīa que per
tinēt ad hono^r dei pñt ad suū
nomē iō exteri⁹ acq²z constitui
tur ex omnibus operibus que p²
tinent ad hono^r laudem et glo
riam. Ideo etiā sequitur q² suum
nomē ex operib⁹ extra se acquisi
tum semp respicit verā vtilitatem
hominis q² em oīa de⁹ fecit pro
pter hominis vtilitatem. Et cū
nomē dei acquiratur ex operib⁹

que fecit ex se sequitur quod etiam suum nomen pertineat ad hominis utilitatem. ymo de toto nomen dei acquisitum magis pertinet ad utilitatem hominis de quo suum nomen extenditur ad creaturas omnes plus ergo proficit et valet plus est utile nomen dei homini quam omnis creature insimul et plus valet nomen dei quam omnis creature quia nomen dei respicit deum de directo et ad ipsum principaliter pertinet et est magis propinquum ei. Creature ergo et omnia que de operantur sunt et fiunt ut nomen dei constitutur et acquiratur. Et postea ipsum nomen dei constitutum et acquisitum facit et causat totam utilitatem hominis. Si enim deus nihil operaretur extra se nullum nomen acquireret extra se. Quia ergo nomen dei respicit veram utilitatem hominis et cum vera utilitas hominis sit ut amet et timeat deum honoret laudet et glorificet eum speret et confidat in eo et credat et obediat ei ut scilicet fiat et nascatur in homine amor dei timor dei spes eius providencia in deo et fides et obediencia et totaliter vivatur cum deo. Sequitur quod nomen dei acquisitum ex suis operibus semper respicit ad ista supradicta scilicet ut per nomen dei et timor dei et spes et confidentia fides et obediencia sint in homine respectu dei. ergo sequitur quod tale debet esse nomen dei extra se constitutum et acquisitum ut possit causare in homine et generare

amorem timorem spem confidentiam fidem et obedienciam. ergo nomen acquisitum debet esse nomen amoris timoris spei confidentie fidei et obediencie honoris laudis et glorie ut sit propositum et conveniens homini ad eius utilitatem. Et ideo ut nomen dei convenientissime et congruentissime constitutur ad veram hominis utilitatem convenit quod deus faciat opera amoris opera timoris opera spei et confidentie opera fidelitatis fidei et obediencie et opera honoris laudis et glorie.

Et ideo convenit deo ut extra se faciat opera omnipotentie ut acquirat nomen omnipotentis ut per hoc nomen generetur timor dei in hominibus. Convenit etiam ut faciat opera per que acquirat hoc nomen deus extra se tale ut per hoc nomen generetur timor in hominibus. Convenit etiam ut faciat opera iusticie et iudicii ut acquirat nomen iusti et iudicis ut etiam per hoc nomen generetur timor in hominibus. Convenit etiam ut faciat exterius opera summe bonitatis ut acquirat exterius hoc nomen bonus ut per hoc nomen generetur amor dei in hominibus. Convenit etiam ut faciat opera summe sapientie ut acquirat nomen sapientis extra se et summe sapientis ut sic laudetur ab hominibus.

Cōuenit etiam vt faciat opera p
que acquirat nomē et famā exte-
rius et noiet veraciter fidelis ve-
rus et pius misericors benignus
sanctus amicus adiutor saluator p-
rector. vt sic per hec nomia gene-
rentur in hominib⁹ spes cōfiden-
tia et fides in eum. Sic ergo con-
uenit vt ex multis operatōibus
acquirat deus multa noia. Et ex
multis noibus constituat i intel-
lectu vñū nomen dei magnū glo-
riosum laudabile honorabile ma-
gnificum famosū admirabile ama-
bile et timendū. Et hoc est sūme
vtile homini. Unde quia volun-
tas nō trahitur nisi eritetur ideo
op⁹ q nomen dei exterius acqui-
sitū sit tale q eritet voluntatez vt
eritetur ad timorem et ad amorē
et d. q̄uis em deus ab eterno sit
om̄ps dñs sapiens iustus bonus
verax sapiēs et fidelis et sic de al-
ac tamē hoc nō erat manifestum
neq notum exterius et extra se ⁊
ideo quia res manifestatur exte-
rius per operationes suas. Cōue-
niētissimū est deus operari opera
extra se opera p que acquirat no-
men et famam apud hoies vt sic
cognoscatur et nominetur ad ho-
nozem sui et vtilitatē hoim. Deo
em nō est necesse habere nomen
exterius nisi vt cognoscatur ab ho-
minibus.

Quid intelligitur per nomen
dei acquisitum.

Tant oia clari⁹ manifestē ⁊
tur p̄siderandū est quid in ⁊
telligatur per nomen dei acquisi-
tū vñ nomen dei est extra rem. Qz
nō est ipsa res s⁹ representat ipaz
rem significat et notificat. Per no-
men autem dei exterius acquisi-
tum intelligitur tota illa cognitio
tota illa noticia que habet d deo
et acquiritur per illa opera q ope-
ratur extra se. Unde de⁹ extra se
non cognoscitur nisi p opera que
apparent et sūt manifesta. Tota
ergo illa noticia que acquirit de
deo ex operibus vocatur nomen
dei. tñ em cognoscitur de deo q̄-
tuz opera sua manifestāt. per ope-
ra ergo que de⁹ operatur extra se
generatur noticia de ipō in cordi-
b⁹ hoim siue reputatio siue fama
seu extimatio et hoc est nomē dei
acquisitū apud hoies. Un nomen
bonū acquisitū est noticia seu fa-
ma siue extimatio et reputatio cū
laude et honore acquisita et gene-
rata de aliquō in cordibus hoim
sic p̄ prius malū nomē est noticia
seu fama seu extimatio cū vitupio
et p̄ceptu acq̄sita de aliquo in cor-
dib⁹ hoim. Tñ q̄ hz aliq̄s de no-
mie q̄tū hz d sua fama reputatōe
et extimatioe in cordib⁹ alioz. Et
q̄d nulli⁹ est reputatōis nec exti-
matōis nulli⁹ nois est apd hoies
nec alicui⁹ honoris. Tñ em ali-
quis honorat ab alijs q̄tū cogno-
scit reputatur ⁊ extimat apud eos

Et qz ista extimatio reputatio seu noticia pōt esse maior v'l minor ⁊ crescere v'l diminueri ⁊ honor etiam. Ergo nomen dei acquisitum est ip̄a noticia extimatio seu reputatio gñata de nouo in cordibus hoīm de deo per opera sua. Et tale nomē habet de⁹ apud hoīes se cūduz q̄ extimatur et reputatur ab eis et cognoscit. Et scōz quod reputatur et extimatur ab hoīb⁹ scōm hoc honoratur ab eis. Et qz talis noticia seu extimatio gñatur per opera dei ideo qui nō cognoscit opa dei nec cogitat inq̄tū dī sūt nihil cognoscit de deo nec ip̄z extimat aliqd nec reputat. Et per p̄sequens deus est nullius noīs fame nec honoris apud illum. Et scōm q̄ aliquis magis v'l minus cognoscit opera dei inq̄tum dei secundum hoc nomen dei crescit in illo. Et exinde sequitur q̄ locus et habitaculum noīs dei in quo habitat est cor hoīs. Unde nomē dei est extra deum et ideo op̄z q̄ hīet in aliquo loco ⁊ nullus loc⁹ in quo possit habitare est nisi cor hoīs ideo cor hoīs ē vas noīs dī. Et quia hoīes multiplicantur et per p̄ns corda eoz. Ideo etiā nomen dei pōt multiplicari per corda hominum. Sed istud nomen quod latet et manet in corde ē occultum et manifestatur. exterius per illud nomē sensibile ⁊ audibile et visibile quod ē vocale v'l scri-

ptum. correspondens noī extī in corde et rep̄tans ip̄m exterius et significās. et etiā honor occultus in corde et iuisibilis inclus⁹ in nomine occulto ipsi⁹ cordis manifestatur exteri⁹ per aliū honorem visibilē et talis honor qualis ē intus in corde talis rep̄tatur extra per signū visibile. Illa em̄ que extra fiūt per hoīem sunt signa eoz que sūt in corde ei⁹. Sicut em̄ deus manifestat se ip̄m et dat noticiam de se ip̄so per opera sua exteriora. Ita hō manifestat extra se nomē dei occultū et noticiā ⁊ extimationē de deo occultam p̄ signum visibile. et etiā honores occultum manifestat per honore visibilem. Sic ḡ duplex est nomen dei scz occultū ⁊ visibile. vnū itus aliud extra. Et etiā duplex honor scz occultus et visibilis. vnus interior ali⁹ exterior. et ista duo nomina sūt apd hoīes et fiunt in ip̄s hoīb⁹ per opera dei cognita inq̄tuz dei sūt. Et ista duo nomina mensurantur f̄m mensurā cognitionis operis dei qz tm̄ q̄tuz opera dei cognoscūtur ab hoīb⁹ tātum noticia de deo generatur in hominib⁹. Et quanta extimatio et reputatio gñatur de deo in hominibus tm̄ noiatur extra per vocem et tant⁹ est honor exterior. Sic ḡ nomē vocale exteri⁹ mensuratur f̄m mensurā noticie et extimationis seu reputatationis in-

terioris. Et ipsa noticia seu extima-
 tio mensuratur sibi mensuram
 cognitionis operum dei in quantum dei
 sunt. Et ideo opera dei in quantum dei
 sunt non equaliter cognoscuntur ab ho-
 minibus. Ideo non est in hominibus
 equalis noticia seu extimatio seu re-
 putatio de deo nec per primum equali-
 ter notatur exterius ab omnibus.
 Ista ergo sunt inter se ordinata. Ho-
 mine vocale exterius noticia seu ex-
 timatio interior. Et cognitio ope-
 rum dei mensuratur sibi maiorem
 vel minorem familiaritatem et ex-
 citium circa opera dei cognoscen-
 da. Sed ipsa opera dei mensurantur vel
 per comparationem ipsorum operum in-
 ter se vel per comparationem ad homines
 propter quem fiunt vel per comparationem
 nem ad proutem et sapientiam et bo-
 nitatem dei. Unde procedunt. radix
 ergo et fundamentum et origo nominis
 dei acquisiti et noticie seu extima-
 tiones que fiunt de deo sunt opera
 dei. ergo ipsa opera dei portant in se ip-
 sis et includunt radicaliter funda-
 mentaliter et originaliter nomen dei
 exterius acquisitum et honorem laudem
 et gloriam et famam suam. et ideo tanta
 quanta sunt opera dei tantum est no-
 men suum et tantum est honor suus
 laus gloria et fama vaciter et ra-
 dicaliter et in se et de se. Et ideo pos-
 sumus ponere nomen dei tribus mo-
 dis primomodo in ipsis operibus et isto
 modo nomen dei ita est sibi acquisitum
 veraciter et debito statim dum ope-

ra facta sunt et etiam laus honor
 gloria quia semper ipsa opera portant
 secum nomen laudem gloriam et honorem
 Et nomen laus et gloria et honor sem-
 per sequuntur opera dei. et omnia ipsa
 opera dei semper sunt plena hono-
 re laude et gloria dei et laudis eius
 plena est terra. et omnes creature que
 sunt opera dei sunt plene honore
 laude et gloria dei et portant in se ip-
 sis semper nomen dei et suum honorem
 laudem gloriam et famam. Et istud no-
 men est immortale et perpetuum. et etiam
 am honor laus gloria et fama quia
 postquam sunt semper manent et nunquam des-
 truntur sed semper vivunt et est istud pri-
 mum nomen dei acquisitum et primum
 honor et prima laus deinde ipsa
 opera dei que sunt plena honore gloria
 laude et nomine intrant cor hominis ut co-
 gnoscantur ab homine et veniunt ad eius
 noticiam et tunc portant in corde homi-
 nis et relinquunt in eo noticiam et si-
 militudinem dei seu vestigium cum ho-
 nore laude et gloria eo quia sunt ple-
 na sua similitudine et noticia eius
 honore et laude. Et ideo dant illud
 quod habent in se ipsis et sic ipsa opera
 cognita ut dei sunt causant et faci-
 unt in homine noticiam extimationem
 et reputationem de deo a quo procedunt
 et hoc cum honore laude et
 gloria et bona fama et est secundum nomen
 dei acquisitum in cordibus ho-
 minum deinde sequitur tertium nomen
 quod est sensibile visibile et audibile
 in voce vel in scripto. et istud

nomē est signū ordinatū ad placitum ad signandū et repñandū scdm nomē occultū et etiā primū et istud nomē est signū magis nominis q̄ sit nomē. Sed in q̄tū reputat et significat vēr nomē dicit nomē dei. Ecce g̃ tria noia primū nomē dei acquisitū quod sedet in oībus operib⁹ dei et est fixū et pmanēs et immutabile nec pōt deleri. et solū semel gñatur cuz ip̄s operib⁹. Sed scdm nomē qd̄ habitat in cordib⁹ hoīm q̄uis sit fixum et pmanēs in ordine ad opera ac tñ pōt deleri de cordib⁹ hoīm et cothidie de nouo gñat et multiplicatur fñ q̄ hoīes multiplicātur et est idem apud om̄s hoīes. Sed variat fñ magis vel min⁹ et fñ q̄ magis vel minus crescit. Sed tertiū nomē audibile vel scriptū nō est idem apd om̄s hoīes s; variatur fñ diuersitatez linguaz et ydiomatū. et sicut dictum est de noie. Ita pōt dici de honore laude et gloria. Nomē g̃ dei honor laus et glia quasi dormiunt in ip̄s operib⁹ et quasi sūt in potencia et nudū accuta. S; postea dū ipsa opera intrant cor hoīs et cognoscūtur tūc ip̄s nomen laus et gloria que ibi dormiebant excitātur euigillātur et accuantur et vltimo per signū sensibile exterius manifestatur. et sic solum quodmō viuificat nomen dei et suum honorē laudē gloriaz

et famā. Apparet igitur et declaratum est quid intelligatur p nomē dei acquisitum sibi de nouo et in quo fundetur radicaliter. Aliud autē nomē h; deus ab eterno qd̄ nō est acquisitum ex operibus et hoc est nomē esse quia de⁹ ē ip̄m esse et hoc est sibi p̄m nomen in quo concludūtur oīa noia et concluditur om̄e nomē vt declaratū fuit a principio libri in capitulo d̄ esse. et sic deus ab eterno in se ip̄so absq; mūdo et creaturis h; nomen in quo continetur om̄e nom̄ et sicut in hoc noie esse continet omne nomen. Ita in nomine dei acquisito p̄tinetur oīs honor oīs laus omnis gloria et fama.

Quod noticia acquisita d̄ deo per opera eius in hoībus h; mltos g̃dus et etiā nomen eius.

Uoniam autem ōpera dei sunt fundamentum et radix noticie que de deo acquiritur in hominibus. Ideo fñ q̄ opera dei habent gradus inter se s; cundum hoc. etiam noticia que acquiritur in homine de deo per opera eius habet gradus. Unde quedam sunt opera dei que mltum distant ab homine quedam sunt propinqua homini. Et q̄dam opera sunt et fiunt extra hominem et quedē que fiūt in hoīe

Et illa que fiunt in hoie quedem
fiunt in corpore quedem in aia. et
etiam quedē sūt opera dei magis
familiaria hoī quedem min⁹. Et
sic opera dei nō equaliter se hñt
ad hoiez cui dīz generari noticia d
deo et per pñs noticia seu cogni-
tio generata d deo in corde hoīs
per opera dei nō est equalis s; mlti-
tos h; grad⁹. Un maior est noti-
cia que acquiritur de deo p opa
dei que sūt ppinqua hoī q̄ p ope-
ra que multū distant ab hoie. Et
etiam maior cognitio est cognitō
que est generata de deo in homie
per opera que sūt in hoie q̄ per il-
la que sunt extra hoiem. et p ope-
ra dei que fiunt in hoie q̄ per illa
que fiūt extra hoiem. et etiā ma-
ior est cognitio generata de deo i
hoie per illa que sūt in aia q̄ p il-
la que sunt in corpore. et q; nullū
opus dei est magis ppinquū ipsi
homī q̄ ipsemet hō sibi ipi q; hō
est opus dei Ideo noticia genera-
ta de deo in hoie per cognitionez
sui ipsius qui est opus dei ē maior
omniū. et sic hō dum cognoscit se
ipm inq̄tuz est op⁹ dei magis co-
gnoscit et magis videt de deo q̄
dum cognoscit alia opera et etiā
dum hō cognoscit aiam suā inq̄-
tum est op⁹ dei magis cognoscit
et videt de deo q̄ dum cognoscit
corp⁹ quod est etiam opus dei. ⁊
q; omne opus dei inq̄tum dei est
portat suā noticiā suum nomē su-

um honorem suā laudē et gloriā
et opera maiora et digniora por-
tant mai⁹ nomē et maiore laudē
et glām. Ideo cum hō sit maius
opus dei inter oēs creaturas ma-
nifeste seq̄tur dū hō cognoscit se
ipm inquātum est op⁹ dei magis
extimat de deo et magis reputat
et mai⁹ nomē et maiore laude ⁊
glāz sibi dat q̄ qñ cognoscit alia
opera dei et ista noticia acquisita
de deo per cognitionē hē is inq̄-
tum est op⁹ dei pōt esse maior vlti-
minor fm q̄ hō magis vel min⁹
cognoscit et videt se ipz Preterea
q; quedem sūt opera dei que fiūt
circa illa que sunt extra hoiez scz
in alijs creaturis. et alia sunt ope-
ra que fiūt in ipomet hoie ⁊ circa
ipm hoiem ⁊ magis cognoscit hō
deum p opera que fiunt in hoie
q̄ per illa que fiunt extra hoiem.
Item quedē sunt opera dei q̄ oīs
hō pōt videre per experientiam.
Et alia sunt que nō videt nisi per
testimoniū alioz qui dixerunt et
viderūt et terti⁹ et magis cogno-
scit hō deum per opera q̄ videt et
percipit per experientiā q̄ p opa
que cognoscit p testimoniū alioz.
Itē q; nihil magis cognoscit hoī
mo q̄ illud quod sentit et videt p
experientiā. Ideo noticia gene-
rata de deo per opera dei q̄ hō vi-
det per experientiā tenet vltimū
gradū cognitionis dei per opera
et ista h; duos grad⁹ q; ali qñ vi-

det homo per experiētiā opera que deus operatur circa aliū hominē vel circa aliā rem extrinsecus se. Aliquā videt et sentit per experiētiā opera que deus operatur circa se ipsum singulariter et iste est ultimus gradus cognitionis per experiētiā et iste est certissimus solidissimus et firmissimus qui semper manet et ibi est cōplementum cognitionis. Tūc ista noticia nō potest esse nisi in vno homine nec potest alicui cōicari quia nullus homo potest totaliter percipere nec sentire illa que fiunt circa ipsum sicut ipsemet potest ei quilibet homo cognoscere per experiētiā opera que fiunt circa alios extra se sed nō sentire sicut illa que fiunt circa se ipsum. Sed magis cognoscit que fiunt circa se ipsum quam circa alios ymo nullus alius potest sentire illa que fiunt circa se ipsum nisi solus ipse. Sic ergo cognitio per experiētiā habet duos gradus. Et quia per opera dei cognita generaliter noticia de deo in homine. Et illa cognitio quam homo habet de operibus que fiunt circa se ipsum est ultima et maxima solidissima et firmissima et certissima. Iō sequitur quod noticia seu cognitio seu estimatio acquisita de deo in homine per opera dei que fiunt circa se ipsum singulariter est ultima maxima solidissima firmissima et certissima. Et donec homo cognoscit deum per talia opera nō habet veram certitudinem nec securita-

tem de deo nec vere deum laudat nec vere honorat nec glorificat nec cognoscit nec amat nec timet. Sicut ergo bonum est homini habere veram noticiam de deo bonum est ei quod deus operetur in ipso et circa ipsum. Et quanto plus operabitur deus circa ipsum singulariter tanto maiorem acquirat de deo noticiam per experiētiā. Et ideo sequitur quod secundum quod deus multis modis operatur circa ipsum hominem secundum hoc homo diversimode noiat deum. Aliquā enim homo noiat et dicit et cognoscit per experiētiā deum potentem esse quā se sentit circa se ipsum opera potencie dei. Aliquā noiat ipsum sapientem. Aliquā primum. Aliquā bonum. Aliquā misericordem et benignum secundum quod diversimode sentit operari deum circa se ipsum. Et tūc homo acquirit certissimam noticiam de deo cum laude gloria et honore et hoc modo quilibet homo dat magnū nomen deo propter opera singularia que operatur in quolibet. Et sic deus acquirit nomen multipliciter scilicet generaliter et cōiter ex omnibus creaturis et ex operibus que sunt cōia omnibus. Secundo acquirit nomen specialiter et singulariter in quolibet homine quā operatur singulariter et secrete in aliquo homine. Et ideo noticia dei et suus nomen multiplicatur et crescit in hominibus per talia opera et secundum maius vel minus in quolibet crescit noticia sua et suū nomen prout circa quod ipsa opera sunt magis et minus

fiūt. Et hoc est vere cognoscere deū sentire opera sua circa se ipsum per experienciā. Itē magis sentit hō opera q̄ de⁹ operat̄ circa aiā q̄ circa corp⁹ q̄ aiā magis cognoscit ⁊ magis est p̄p̄inqua sibi ipsi q̄ corp⁹ et iō maior et magis certa noticia acq̄ritur de deo in hoīe per opera que operat̄ circa suā aiā q̄ circa ip̄m corp⁹. et in illis operibus est vltim⁹ finis ⁊ vltia certitudo d̄ deo p̄ opera. Ecce ergo qualiter noticia acquisita de deo per experienciā est p̄ opera que hō videt per experienciā ⁊ h̄ multos grad⁹. Prim⁹ grad⁹ ē per opera que hō videt in alijs. Scōd⁹ grad⁹ p̄ opera q̄ homo sentit in suo p̄prio corpore fieri. tertius grad⁹ est per opera q̄ hō sentit et p̄cipit fieri circa suā aiā ⁊ et oīa ista p̄tinet ad nomē dei ⁊ ad laudē honore gloriā et famā suā. Sic q̄ s̄m q̄ opera dei sūt cōmunia vel oībus vel plurib⁹ vel singlia et secreta s̄m hoc acquirūt de deo noticia cōis vel singularis et maior vel minor. Et sic hō pōt cognoscere deū et per creaturas extra se inq̄tū sunt opera dei. Et per se ip̄m inq̄tū est op⁹ dei. et p̄ opera que operat̄ extra se i alijs hoībus et creaturis Et per opera que operat̄ur circa se ip̄m tā circa aiā q̄ circa corpus. et per p̄ns multis modis pōt iōm laudare glorificare et magnificare honore

rare et ei famā dare. patet q̄ noticia de deo acquisita per opera eius in hoībus h̄ multos grad⁹ nec est equalis ap̄d oīs. et exinde sequit̄ q̄ s̄m maiorē vel minorē reputationē seu extimationē debet honor maior vlt̄ minor ⁊ etiam laus et glia. et inde sequit̄ q̄ ab oīb⁹ hoībus nō datur deo equaliter honor laus et gloria et nomen exterius.

De obligatione hoīs erga honorem dei laudem gloriā et suum nomen.

Unia aut̄ iam manifestū est q̄ oīa que de⁹ operatur extra se in creaturis operat̄ ad suum honore ad suā laudē gloriā ⁊ nomē. et etiā dictum est q̄ honor laus et glia et nomē dei acquirūt gñatur et crescit p̄ opera bñfacta et opera creaturaz. et q̄ hō qui ē creatura dei nobilioz que sit i mūdo pōt opari oīa opera sua q̄ facit p̄pter honorem laudē et glia ⁊ nomē dei et ad hoc d̄z dirigere oīa opera sua vt sc̄z p̄pter opera sua sequatur honor laus et glia ⁊ nomē deo. Alteri⁹ q̄ hō tenet et d̄z solū et q̄tum pōt amare et velle honore laudem glia et nomē dei. et q̄ suus honor sua laus sua gloria suū nomē fiat crescat ⁊ multiplicetur q̄tum fieri poterit. ⁊ q̄ per opera hoīs bñfacta sequitur generatur et fit maior honor dei maior laus maior glia et maius

homē q̄ per opera aliaꝝ creatu-
rarū cū hō sit nobilioꝝ creatura se-
quit̄ q̄ nō solū homodꝝ et obliga-
tur facere oīa opera sua ppter ho-
noꝝ dei vt dictū est. sꝫ etiam tene-
tur et debet tantū opari q̄tūz po-
terit et multiplicare opera sua et
meliori modo quo poterit opera-
ri. Et in hoc dꝫ continue et incef-
santer studere et omēz diligentia
apponere et hoc vt per opera sua
honoꝝ dei laus ꝫ gloria nomē ꝫ fa-
ma crescat ꝫ multiplicet̄ q̄tū fieri
poterit. Et nō solū hō tenet̄ face-
re et velle per opera sua ymo qui
sꝫ homo debz velle ꝫ laborare vt
in oībus rebus in oībus operibꝫ
honoꝝ dei laus gloria ꝫ nomē cre-
scat et multiplicetur q̄tū fieri po-
terit. Aliter si homo faciat contra-
riū oīū supradictorūz sequitur q̄
homo nō operat̄ vt creatura nec
vt opus dei nec vt homo ymo op-
atur contra deūz contra intentio-
nez dei totalem et contra totā or-
dinationem diuinam et contra fir-
nem ad quem facta sūt oīa. Et q̄
honoꝝ dei semper est cum utilita-
te nec possūt separari honoꝝ dei ꝫ
utilitas et vbi maior honoꝝ dei ibi
maior utilitas est hominis ꝫ non
dei. Sequitur q̄ qñ homo opera-
tur ad honoꝝ laudem et glori-
az dei q̄ ip̄e operatur ad suā met
utilitatez. Et quia q̄to homo ma-
gis laborat vt honoꝝ dei crescat ꝫ
multiplicetur tñc etiam magis la-

borat vt sua p̄pria utilitas crescat
et multiplicetur. Itēz quia homo
tenetur et obligatur amare deum
et honoꝝ dei et laborare vt cre-
scat et multiplicet̄ q̄tū fieri pote-
rit. Sequitur q̄ homo obligat̄ po-
nere se ipsū totaz vitam suaz ꝫ da-
re vitam suaz et oīa que habet ad
honoꝝ laudem et gloriā dei.
Et per p̄ns q̄ qñ homo dat vitam
suam ꝫ quicquid hꝫ ad honoꝝ
dei q̄ homo tunc facit maximam
suam utilitatem quia tñc laborat
q̄tū pōt vsqꝫ ad vltimū de poten-
tia ad dei honoꝝ quia non pōt
magis laborare ad dei honoꝝ
q̄ dare vitam suam pro illo. Et
iō h̄ ē sūma utilitas sūmū comodū
et lucrū hoīs Et ideo sequit̄ q̄ hō
nihil perdit sed summe lucratur
dum vitam suaz dat ad honoꝝ
dei et ideo nō perdit vitam. Pre-
terea etiam sequitur et concludit̄
q̄ homo debet obligatur et tenet̄
credere de deo et cōfiteri attribu-
ere et dicere de ip̄o oīa que p̄tinent
ad suū honoꝝ ad suam laudem
ad suam gl̄iam et ad suūz nomen
et famā. Et magis illa q̄ p̄tinet
ad maiorem laudem maiorez ho-
noꝝ et maiorem gl̄iam q̄ illa q̄
pertinent ad minorem.

Quod omīa que pōt homo vl-
dꝫ dare deo reducūt̄ ad honoꝝ
reꝫ et q̄ qdquit faciat hō deo sēp
ip̄m honoꝝat vl' in honoꝝat seu cō-
tempnit vel iniuriat.

Uoniam autem iam declaratum est quod omnia que deus facit ex se facit propter suum honorem et quod omnia que deo pertinent ex se pertinent ad suum honorem quia honor respicit et apprehendit totum statum dei ex se. Et quia homo potest debet et tenetur deo reddere et dare plura ut probatum est et omnia que homo potest facere deo et reddere sunt ex deo. Ideo sequitur quod omnia debita que habet homo et debet dare et reddere deo reducuntur et pertinent ad honorem dei. Et quod omnia que respiciunt deum exterius respiciunt et pertinent ad suum honorem vel ad proprium sui honoris scilicet ad in honorem suum seu contemptum et iniuriam. et ideo quod quicquid homo facit deo semper honorat vel in honorat. Cum enim honorare et in honorare proprie in se. et omnia que sunt exterius extra deum debeant fieri ad suum honorem. Sequitur quod si non fiat ad suum honorem fiunt contra suum honorem et per proprium homo deum honorat semper vel in honorat. Et ideo sequitur quod omnia ista debita que homo debet deo scilicet amor timor laus gloria obedientia spes fides credulitas et confidentia reducuntur et pertinent ad honorem dei. et opposita istorum sunt contra honorem dei. et ideo qui amat deum primo honorat ipsum et qui non amat ipsum in honorat. et qui amat deum et non amat ipsum primo in honorat ipsum quia est primo amandus et si non amatur quod primo amandum est iniuria est et contemptus est

Et etiam qui timet deum primo honorat ipsum. et qui non timet deum primo in honorat ipsum et contemptum nit et iniuriat quia non timet quod est timendum primo. Etiam qui primo laudat deum et glorificat honorat ipsum. et qui primo obedit deo honorat et qui non obedit primo in honorat. Similiter qui primo sperat in deo ipsum honorat et qui non primo sperat in deo ipsum in honorat. Et qui primo confidit in deo honorat ipsum et qui non primo confidit in honorat. Et qui primo credit et dat fidem deo ipsum honorat et qui non primo credit nec totaliter et dat fidem deo ipsum in honorat. Sic ergo amare deum primo timere deum primo laudare et glorificare deum primo obedire deo primo sperare in deo primo confidere in deo primo credere deo primo hoc est honorare deum. Sed non amare deum primo non timere deum primo non obedire deo primo non laudare non sperare in deo primo non confidere in deo primo non credere primo hoc est deum in honorare contemptum et iniuriare. Et sic omnia que deo dantur per hominem reducuntur ad honorare vel in honorare seu contemptum vel in iniuriare. et sic honorare deum vel in honorare omnia claudunt. et quia honorare deum vel in honorare opponuntur. Ideo sicut nullum malum bonum potest facere homo quam honorare deum Ita nullum peius malum quam in honorare

deū hō pōt facere. Et sicut nihil meli⁹ pōt esse ex deū q̄ honor dī ita nihil pei⁹ potest esse q̄ in hōz honorare deū seu iniuria dei. Si ergo soluere et reddere deo debitū est ipm honorare et nō soluere et reddere est ipm i honorare cōtempnere et iniuriare studere debet homo diligentissime vt reddat et soluat deo quod dī. Unde quia deus vult suū honorem quia propter illū fecit oīa et oīa que hōz mo dī facere et reddere deo pertinent ad eius honorem sequitur q̄ deus vult q̄ homo reddat et soluat deo quod debet q̄ nihil pōt velle p̄tra suū honorem.

De multiplicatōe honoris et iniurie.

Unā autē omnis creatura facta est ad honorem dei et respicit honorem dei et pertinet ad honorem eius. Et etiam respicit deum. Et ideo quomodo honor dei respicit honorem oīm creaturarum. Et ideo qñ honoratur deus honoratur omnia que dei sūt scz omnes creature. Et qñ deus in honoratur seu p̄tempnitur et iniuriatur et etiam in honorantur et p̄tempnūtur et iniuriantur oēs creature et sic in honore dei icludunt infiniti honores. et in iniuria dei includūtur infinite iniurie simul et semel. et sic nihil ita subito crescit et multiplicat sicut honor et iniuria q̄ honor vni⁹ est ho-

nor infinitoꝝ. Et iniuria vni⁹ simul et semel est iniuria infinitoꝝ. Qui igitur honorat deū honorat omnes creaturas. et qui ipm iniuriat sūt et semel iniuriat omnes creaturas. Sicut qui iniuriat regem iniuriat omnes de regno simul et semel.

De honore pprio qui est prius honori dei tanq̄ eius capitalis inimicus.

Unā iam pbatum est q̄ hō dī facere oīa opera sua ad honorem dei et tenetur laborare q̄tuz poterit vt honor dei et laus gloria fama et nomē crescat et multiplicetur q̄tū fieri poterit tā in se ipso q̄ in oībns alijs. Aliter si nō faciat hoc hō tūc nō operatur vt creatura dei nec vt op⁹ dei ymo facit cōtra deū et cōtra intentionē eius totālē et cōtra suā ordinatiōnem q̄uis autē hoc fit malū et magnum malū. Sed tñ peius ē si hō operetur et faciat oīa que facit ad pprium suū honorem ad propriam suam laudē et gloriam et ad acq̄rendū sibi ipsi nomē et famā et si ad hoc studeat ad hoc laboret vt suus honor pprius laus gloria fama et nomē fiat crescat et multiplicetur tūc de directo hō studet et laborat p̄tra deū. ymo nihil magis est cōtra deum nihil magis repugnat deo nihil magis inimicatur deo q̄ talis honor pprius talis laus talis glia q̄ priatur et inimicatur dī directo honori dei et sue laus q̄ iij

di glorie et toti statui diuino extra
se qui consistit in honore et laude et
gloria quod deus fecit omnia propter suum
honorem et soli ei debetur hono-
laus et gloria et est sibi proprium.
Et tunc homo facit per seipsum suum sta-
tum sicut deus separat et diuisus
a deo et contra deum. Et tollit et ra-
pit et furatur deo illud quod est pro-
prium deo. Et ideo sequitur quod nullomodo
homo potest esse magis inimicus dei vi-
sibilis et manifestus nullomodo ma-
gis potest iniuriare et iniurare de-
um quam quando laborat et studet et facit
omnia ad suum proprium honorem ad suam
propriam laudem et gloriam. Et sic per
qualiter homo subito potest effici inimi-
cus dei capitalis volendo proprium
honorem et laudem. Et qualiter subi-
to potest generari inter deum et hominem
maxima inimicitia maxima diuisio
maxima discordia et maxima iniu-
ria per proprium honorem laudem et
gloriam. Et hoc est de directo ire con-
tra intentionem dei contra cor dei et
contra fundamentum ipsius tamen ge-
re cor ipsius dei et pervertere to-
tum ordinem vniuersi. Et per primum
sequitur quod nihil aliud potest homo co-
gnoscere magis manifeste et expe-
rimentaliter et infallibiliter quam ipse
vadit contra deum et quod sit con-
tra deum et quod iniuriat ipsum quam
per proprium honorem laudem
et gloriam quod nihil magis expresse
taliter visibiliter et ad oculum ma-
nifestat iniuriam dei et offensam

et inimicitiam dei quam proprius hono-
r et nihil magis nihil facilius
homo sentit et videt in seipso quam pro-
prium honorem propriam laudem. Et per
proprium honorem et laudem et glori-
am tanquam per illud quod est iume-
sibi familiare homo potest omnia cognos-
cere et iudicare experimentaliter
quod nihil magis est manifestum ho-
minibus quam honor laus et gloria.
Et ideo sicut per duos amores su-
perius dictos omnia poterant proba-
ri. Ita similiter per duos honores
Unde dictum fuit superius in tra-
ctatu de amore quod sunt duo amo-
res scilicet amor dei et amor sui ipsius
qui erant due porte et due prime
radices ad intelligendum omnia. Ita
similiter duo honores scilicet dei et
honor proprius sunt due porte ad
intelligendum omnia. Unde magis
sunt manifesti isti duo honores quam
duo amores quia magis manife-
stus est honor quam amor. Et ideo pro-
bare per honorem est magis ma-
nifestum quam probare per amorem
Sicut autem omnia bona reduce-
bantur ad amorem dei et ab ipso
oriebantur et omnia mala redu-
cebantur ad amorem proprium et
priuatum et ab ipso oriebantur.
Ita omnia bona reducuntur ad
hominem dei et ab ipso oriuntur
magis manifeste. Et omnia mala
reducuntur ad honorem propri-
um et priuatum et ab ipso oriuntur
magis manifeste.

Quāuis em̄ om̄ia oriāntur a duobus amoribus nō tamē ita manifeste sicut a duobus honorib⁹ ac tñ ipsi duo honores oriūntur a duobus amoribus vt dictum est quia sunt prime radices.

Declaratō ad oculū qualiter homo per honores ppriū est et fit ver⁹ et directus inimic⁹ dei.

Unā iam superius tractatū est de honore dei laude ⁊ gloria fama et nomine suo scz q̄lter fit qualiter generatur qualiter crescit in cordibus hominū. Un̄ dictum est q̄ corda hominū debēt impleri cognitione dei. Et ad hoc facta sunt vt fama dei ⁊ nōm̄ dei habitet in cordibus hominū vt scz homines cognoscendo deū per opera sua habeant de deo bonam extimatōz bonā reputatōez et oppinionez. Et per consequēs ipsum honorent laudent et glorificent in cordibus eoz. Sic ergo corda hominum debent esse vasa nominis dei et sui honoris et sue laudis. Sed homo qui querit ppriū honorem propriam laudē ppriam gloriam et famam ipse pmo accipit cor suum circa suūmet ppriū honorem. Et circa illum continue cogitat ⁊ semper vigilat et studet quomodo honor proprius fiat crescat et multiplicetur et permaneat et tamē deberet occu

pare cor suū circa honorē dei laudem et glām et in ipso fieret cognitio de deo ⁊ sic cor suū quod ē vas nois dei occupatur circa ppriū honorem et est occupatū de pprio honore ⁊ in hoc facit deo maximā iniuriā qz occupat sibi suū ppriū locū et ponit illud quod est ptra deū int⁹ in corde suo. Itē nō solum occupat et tenet occupatū et impeditum suū pprium cor circa suum propriū honorem ymo quod peius est vult q̄ corda aliorū hminum que sūt vasa honoris dei et nominis sui occupentur et repleantur suo proprio honore sua laude et fama et nomine sua extimatione et reputatione ita q̄ cogitat circa sua opera circa suas famā circa suū nomē vt ipse cognoscat ⁊ reputet ab oib⁹. Et vult q̄ su⁹ honor sua laus sua fama suū nomē et sua reputatio diffundatur crescat et multiplicetur et habitet in cordibus hominū et pmaneāt in eternū et ad hoc laborat quātū pōt. Unde qui querit ppriū honorem necessario vlt q̄ ille crescat ⁊ multiplicet et nō pōt multiplicari nisi i ipsis hoib⁹. Et sic corda oim̄ hominū vult esse occupata circa facta sua cogitando et non circa facta dei circa propriū honorem ⁊ non circa honorem dei circa laudem et famam suam et nō dei circa nomen suum magnificandum exaltandum et honorandum.

q. iij

folio.

et nō circa nomē dei. Et sic vult tenere impedita oīa corda hominū et se ipm mltiplicare in eis. Et vlt q ymago sua ipmā in cordibz oīm hominū vt semp cogitēt d ipso et loquātur de ipso. Et sic vult totū mundū esse occupatuz circa suum honorē. Et per pñs vult deum expellere de regno suo de habitaculo suo de domo sua ppria. Ecce maria iniuria inimicia manifestissima pñetas grādissima iniuria cōtra deū velle ipedire oīa loca dei corda oīm hominū et ponere int? inimicū dei capitalē scz honorem ppriū qui ē cōtra deū. Ecce g̃ qualiter ad oculū maifestatur q hō qñ querit honorē ppriū sit ver? et direct? iūmicus dei. Et qz hō si nō querit honores dei laudē et gloriā et famā querit suū pprium honorē ppriam loudē ppriam gloriā et famā. Et si nō operatur ad dei honores opperatur ad pprium honorē nec est dare medium neccessario hō est semp inimicus dei vel amic? semp ē p deo vlt cōtra deū nec est dare medium. Qui g̃ nō occupatur nō cogitat nō laborat nō vigilat nec studet circa honorē laudē et gloriā dei si gnum est q occupat cogitat laborat vigilat et studet circa ppriam laudē et gloriā. Et per pñs nō potest videre nec cogitare dei honorem et gloriā qz iam excecatur est cōtra pprium honorē et ppriam

gloriam. Laucere g̃ oz hō tanq̃ a mortalissimo veneno et subito interficite a pprio honore a propria laude et gloriā semz vigilare circa dei honorē laudē et gloriā. Ecce g̃ videte ad oculū quō hō qui occupatur et laborat circa honorem ppriū totaliter perdit tēpus suum. videte qualiter occupat circa vanitatē et nihil. Videte g̃ quō ē seruus et seruator vanitatis et nihilli. videte qualiter facit deū suū de vanitate et de nihillo. Videte qualiter exponit se ipm et qdquit hz et illa que dei sūt. Ecce quō laborat circa impossibile. qz sol? honor dei fiet et pmanebit. eis alius honor peribit et destruet et ad nihillū reuertet. Quis pōt i aduertere honorē suū nisi solus oīpotēs qz creatura pōt i aduertere honores ppriū cōtra honorē sui creatoris. Qualiter op? de nihillo factū poterit tenere statū suū i aduertere honorem pprium cōtra statū et honorē sui artificis oīpotentis. Que maior stulticia. que maior iordinatio. que maior inordinatio que maior absurditas. qd magis cōtra deū qd magis cōtra naturā qz op? de nihillo factuz querat pprium honorē propriā gloriā et ppriam famā contra honorem laudem et gloriā sui factoris et retur et rapiat ipsam. Et pstituat se iūmicū capitalē sui factoris oīpotētis. Et qd magis cōtra natu

ram q̄ opus quod spāliter ē fa-
ctum ad laudendū honorādū glo-
rificandū et magnificandū suum
factorē labore et studeat totis vi-
ribus ad laudandū honorandū
glorificandū et magnificandū
se ipsum in iniuriam sui factoris.

Quod sicut ad honorē dei seq̄-
tur utilitas hoīs. Ita ad honorē
pprium sequitur eius in utilitas
et dampnum.

Uia hō qui querit honores
pprium ppriam laudē glo-
riam et famā et nomē totalit̄ est cō-
tra deum q̄ deus fecit omnia et
ipsum hominē ppter suū honores
suam laudē et gloriā. Sed homo
querēs ppriū honorē facit oīa p-
pter suū met honorē cōtra se ip-
sū et totū mundū. Et oīa que de⁹ fe-
cit a suū honores fecit et vult q̄
seruiāt suo pprio honori. Et per
p̄ns iste puerit totū mundū et to-
tam ordinationē dei quantū ī eo
est et facit aliā ordinationē puer-
sam cōtra dei ordinationē. Et or-
dinat seipm et omnes creaturas
ad aliū finē q̄ de⁹ ordinauerit et ad
aliā intētionē p̄riā intentioni dei
et sic hō tunc ē tot⁹ puer⁹ in se ip-
so et deo qui fecit oīa p̄rius et p-
mutat⁹ in p̄rium finē oīm creatu-
raz et facit se alterū deum ppria
auctoritate. Et ideo sicut iam pro-
batū est q̄ ad honorē dei sequitur
utilitas hoīs et semper cū dei ho-

nore ē p̄iuncta hoīs utilitas nec
p̄t separari ita q̄ ex p̄rio honore
sequatur oppositū scz inutilitas.
Et iō necesse est q̄ cū ad honorē
pprium hoīs id est qū hō querit
pprium honorē sequatur in utili-
tas hoīs dāpnū et in modū q̄
isti duo honores sūt p̄rii et inimici
adiuvicē et ex vno sequit̄ omis
utilitas. q̄ ex alio debet sequi oīs
inutilitas. Quia q̄ iste honor est p-
uersus et peruerit ordinationem
dei necesse q̄ ex ipso sequat̄ hōi
in utilitas et dampnū. Quia em̄
soli deo debetur honor et utili-
tas hōi. Ideo si hō rapiat hono-
rem et auferat deo quod suū ē
necesse ē q̄ perdat utilitatem et
perdat quod suū erat et acqui-
rat inutilitatem et dampnum et
totum peruertatur.

Colectio maloz et dampnoz
et inutilitatum que sequūt homi-
nem qū querit ppriū honores.

Ecc quot mala quot in cō-
moda quot dāpna quāta in
utilitas sequūtur hoīem ex pprio
honore ex ppria laude ex ppria
glia. Prīmū malum quia hō q̄ est
factura dei et opus dei efficit̄ foz
malis in inimicus dei factoris sui.
Et quod peius est destruit q̄tum
in eo est deum factorem suū quia
destruit intentionem suā et suū
honorem et per p̄ns elongat seip-
sum a deo in infinitū quia tantū
distat a deo quantum sua intentio

elongatur ab in tentōne dei quia
homo intendit suum, propriū ho-
nozem et deus etiam intendit su-
um, propriū honorem qui in summo
elongatur et distant inter se. Ideo
totaliter tūc homo elongatur a deo

Et quia deus est totum bonum
hois et totus bonū hois est q̄ hō
piungatur et uiuatur cū deo. et iō
q̄tum elōgat se a deo tūc elongat
se a bono suo. Itē aliud malū q̄a
postq̄ hō elongat se a bono suo i
infinitus necesse est q̄ appropi-
quet suo malo in sūmo q̄ necesse
est q̄ q̄tū elōgatur a bono suo q̄
tūc appropinquet malo suo. Et q̄
deueniat intrā pfūdū malū q̄ de-
ē altū bonū. Et iō necesse ē q̄ ca-
dat in ifinitū profundū mali et in
carcerē profundissimū abyssum.
Item aliud malū q̄ facit deo fa-
ctori suo ifinitā iniuriā et offensā
et destruit suā ordinationē et legē
et ideo meretur ifinitā penam et
pugnationē. Item aliud malū q̄a
oia quecunq̄ facit. facit contra
seipm ad suum dānū ad suaz de-
structionē et perditionē q̄ oia re-
ducit ad suū propm honorem et
est peruers⁹ et deo p̄rius. Et ideo
quāto magis vult facere propm
honorem tāto magis vult facere
dāpnū suum. Item aliud dāp-
num q̄ excecatur se ipm per propri-
um honore laudē et gloriā. Et
quāto magis querit suū honorem
et cogitat circa illū et studet tāto

magis excecatur in cognitōne q̄
propm honore propa laus et pro-
pria gloria totaliter sunt cōtra de-
um. et iō obtenebrant obscurant
et excecant totaliter hoiem et po-
nunt ipm extra deum extra lucem
extra veritatē extra viā. Et ideo nō
pōt tūc hō cognoscere ea que dei
sunt nec illa que p̄tinet ad hoiem
in q̄tum hō est nec bonū nec ma-
lum hois nec ordinē vniuersi nec
aliquō scia dei pōt recipi in eo q̄a
totus est peruers⁹ et deo cōtrarius
et ideo oia que dei sunt iudicat i
ordinata. Item aliud malū q̄ fa-
cit tōtum suū fundamētū in mē-
datio in errore in deceptione i va-
nitate in nullitate et nibillo quia
propm honore et propa laus ho-
minis est mēdati⁹ error falsitas
deceptio et vanitas et nullitas.

Item q̄ honore est extra rem et nō
intra ipam rem. Ideo hō qui que-
rit et laborat circa propriū honore
rem et ad illū augmētandū et mlti-
plicandū totaliter edificat ex-
tra se et nihil intra se. Et totaliter
laborat vt sit extra seipm et vlt cre-
scere extra se et remanet vacu⁹ in-
tra se nullum bonū hōis intra se et
sic nihil boni acquirit intra se sed
tūc malū. Item in vanū laborat et
perdit temp⁹ suū. temp⁹ exponit
inane et frustra. p̄dit cognatū per-
dit labore. ad ipossibile tendit q̄a
nunq̄ suus honore poterit cōpleri
q̄ sol⁹ dei honore fiet cui nihil po-

test resistere q̄ solus om̄ps est qui
pōt manutere suum honorē. Ecce
q̄ quot dāpnare quot inutilita-
tes icurrit hō qui querit suū p̄pri-
um honorē qm̄ est totaliter cōtra
deum cōtra seipm̄ cōtra oēs crea-
turas et cōtra p̄ncipalem int̄tō-
nem et finē p̄pter quē facta sūt om-
nia et ad quē tēdunt oia. Videte
ergo qualiter hō totis virib⁹ to-
to cognamine fugere et fugare d̄z
proprium honorē p̄p̄iam lau-
dem et p̄p̄iam gloriā.

Quod ex p̄prio honore et p̄p̄ia
laude et gloria hoīs necessario se-
quitur eterna cōfusio eternū vitu-
perū et sempiternū obp̄brium.

Quia honor ver⁹ et p̄fusio
opponūtur. laus et vitu-
perū gl̄ia et obp̄briū et honor nō
pōt nisi i cōfusionē mutari et laus
nō nisi in vituperiū et gloria ob-
p̄brium et ecōuerso sicut calid⁹ in
frigidū et ecōtra. Et q̄a etiā null⁹
honor ē ver⁹ nisi honor dei nulla
vera laus nisi laus dei nulla vera
gl̄ia nisi gl̄ia dei. Et p̄ p̄ns nullus
honor nulla laus nulla gl̄ia p̄ma-
nebit nisi dei. Et iō ex honore dei
nō pōt sequi p̄fusio sed honor. ex
laude dei nō pōt sequi vituperiū
s̄z laus ex gl̄ia dei nō pōt sequi ob-
p̄brium s̄z gl̄ia. Et iō hō q̄ querit et
laborat circa honorē laudē et glo-
riā dei oportet q̄ trāseat et per-
ueniāt imperpetuū et ver⁹ bono

rem in perpetuā laudem et gl̄iam
Sed quia honor p̄p̄ius homis
est peruersus inordinatus falsus
iniustus indebit⁹ similiter de lau-
de et gloria et per p̄ns nō perma-
nebit sed destruetur. Ideo neces-
sario est per oppositum q̄ ex tali
honore sequatur p̄fusio et ex tali
gloria obp̄brium ex tali laude se-
quatur vituperum. Et sic nec-
esse est q̄ honor p̄p̄ius homis
et propria laus et gloria trāseant
in eternā cōfusionē in eternū vitu-
perum et sempiternum obp̄briū
Et sic qui querit p̄p̄ium honorē
p̄p̄iam laudem et gloriā querit
eternam p̄fusionem perpetuū vi-
tuperum et sempiternum obpro-
brium sui ipsius Et est simile si-
cut de prop̄o amore quia sicut de
proprio amore finaliter sequitur
odium perpetuū sui ipsius ita ex
honore prop̄o finaliter sequit⁹ et̄-
na confusio sui ipsius et nō solū
hoc s̄z etiā summa inutilitas dam-
pnum et icomōd⁹. et sic desiderās
suum proprium honorem deside-
rat suam confusionem et summa
inutilitatem suam.

Quod per honorem laudem et
gloriā et per eorum contrariū
scilicet confusionem et vituperiū
magis visibiliter manifestatur di-
stinctio et separatio ipsius homi-
nis ab animalibus brutis q̄ per
aliquid aliud.

Uoniam autem experientia est rerum magistra. Et quidquid videtur per experientiam est multum notum. Et quia honor laus et gloria et fama sunt nota hominibus per experientiam ideo illa que probantur manifestant et concluduntur per honores talia sunt multum certa hominibus et propinqua. Et ideo quantum possumus debemus probare omnia per illa que sunt nobis magis nota propinqua et familiaria sicut sunt honor laus et gloria et eorum contraria scilicet inhonoratio confusio et vituperium etc. Undem autem per experientiam quod animalia bruta que sunt infra hominem non possunt cognoscere honores laudem nec gloriam nec opposita istorum scilicet inhonoratio confusio nec vituperium. Et ideo videmus quod ipsa animalia nesciunt nec possunt dare alicui homini honorem laudem nec gloriam nec etiam appetunt nec querunt nec desiderant honores laudem gloriam famam nec nomen nec timet in honore nec timet confusio nec verecundiam nec vituperium nec obprobrium nec contemptum nec ignorantiam nec derisionem nec diffamationem que omnia propriantur honori. Sed tamen videmus quod aliquo modo amant et timet sed per experientiam est manifestum quod ipse homo solus in mundo cognoscit omnia ista et potest et scit dare alicui et potest recipere et appetere inquirere et desiderare tractare et investigare. Unde potest alijs dare honores

laudem et gloriam et querere sibi ipsi. Et etiam super omnia timet et fugit in honorabilitatem confusio nem verecundiam vituperium obprobrium et diffamationem. Et exinde possumus concludere manifestissimam differentiam separationem et distinctionem ad occultum inter homines et omnia animalia per honorem laudem et gloriam et per propria istorum. Et ideo sequitur quod ista ascendunt supra animalia. Et per propria non sunt res sensibiles sed intellectuales et apprehensibiles per intellectum. Et ideo sequitur quod honor laus et gloria etc. solum pertinent ad res intellectuales et spirituales. Et exinde etiam possumus concludere quod homo habet aliquid in se occultum et invisibile et alios oculos occultos et alias aures et alium visum supra animalia quia cognoscit honorem et confusio nem etc. et animalia non cognoscunt nec cognoscere possunt.

Quod exinde ostendit quod maxime deo conuenit honores.

Et quia honor laus et gloria pertinent solum ad res intellectuales in visibiles spirituales et non ad res corporales brutales sequitur quod quanto res est magis spiritualis intellectualis et inuisibilis et magis distat a brutis magis ei conuenit laus honor et gloria. Et quia deus est summe spiritualis summe intellectualis et summe inuisibilis.

Ideo sequitur q̄ deo sūme et insūmo cōuenit laus honor et gloria. Et q̄ deus est sūme honorabilis laudabilis glificabilis. Et per cōsequens opposita istoz scz in honoratio p̄fusio vituperiū obp̄riū verecūdia p̄emptus diffamatio derisio et oīa que sūt p̄tra honorez in sūmo ei discōueniūt et p̄riatur. Et sic ordo creaturaz et scala nature manifestat q̄ deo sūme cōuenit honor laus et gloria.

Probatio q̄ deus vult deffēdere et manutēnere suū honorez.

Quod autē deus velit manutēnere augmētare et cōseruare suū honorem qui maxime et in sūmo ei conuenit hoc possum⁹ manifestare ex parte hoīs Si em̄ homines tantū diligūt honorem p̄priū quib⁹ tñ nō cōuenit vt oīa que habent exponāt p̄ honore p̄prio ad manutēndū deffēdendū et p̄seruandū scz aux et argētz amicos et quicq̄d est eis subiectum et q̄dquit magis diligūt. ymo quod plus est se ipsos exponunt morti et vitam p̄priam dant pro honore p̄prio deffēdendo et manutēndo q̄to magis de⁹ cui in sūmo conuenit honor et debet diliget p̄seruabit et manutēnebit et augmētabit suū p̄priū honorem et illū deffēdet. Et si homo eo quia diligit suū honorem p̄priū nullomō patitur q̄ suū honor diminuat⁹ q̄to minus patietur

deus suū honorez diminui cui soli debetur. Item si homo qui diligit suū honorez p̄priū habz odio omnes aliū honorem qui pōt destruere ledere v̄l diminuerē suū p̄priū honorem q̄to ḡ magis deus qui diligit suū honorez p̄priū singularem et cui in sūmo puenit habebit odio omnes aliū honore cū iuscūq̄ qui p̄riatur suo honori v̄l nō concordat cū suo honore et illū destruet et anihillabit. Et hoc possum⁹ cōcludere q̄ deus reducet q̄dquit est vel erit v̄l fuit ad suū honorez et q̄ oīa seruiant suo honori. Et etiam possum⁹ videre q̄ magna res ē honor in se et quōd est aliquid excellentissimū. Et aliz q̄d supra homines cū hoīs exponant se ipsos morti pro illo manutēdo. Et quidquit habet dant p̄ illo et p̄eligūt mori q̄ honor moriatur.

Quod per illa que dicta sūt de honore dī clarissime et in dubitātē credit⁹ q̄ ih̄s xp̄s est verus filius dei eterni et oīpotētis.

Probādum autē q̄ ih̄s xp̄s quē colit et adorat tota xp̄ianitas sit ver⁹ fili⁹ dei omīpotētis sūme sapiētis sūme boni q̄ mūdus creauit de nihillo. Opz resumerere oīa illa que iaz cōclusa sūt d̄ honore dei. vñ pbatū est p̄mo q̄ de⁹ opat⁹ oīa q̄ facit ex se p̄p̄ suū honore ad suā laudē et gloriā. It̄ q̄ hoī n̄ debet laus et glia

et q̄ hoc est soli deo p̄p̄iū. Item
 q̄ sicut de⁹ operat̄ oīa p̄pter suū
 honorē. Ita operat̄ p̄pter suū no-
 mē ita q̄ honor et nomē dei p̄ma-
 nebūt in eternū. Itē cōclusū est
 per creaturas q̄ deo sūme cōue-
 nit honor. Itē q̄ de⁹ diligit hono-
 rem suū et q̄ illū deffendet ⁊ ma-
 nutenebit. Item q̄ de⁹ h̄z odio
 omne aliūz honorēz q̄ repugnat
 suo honorē ut statim dictū ē in ca-
 pitulo p̄cedenti. Itē q̄ de⁹ nihil
 p̄t facere cōtra suūz honorē nec
 permittere q̄n totū reducatur ad
 suūz honorē. Itis p̄missis videā-
 mus an ih̄s xp̄us quē colit̄ ho-
 norat ppl̄us xp̄ianus sit ver⁹ de⁹
 et videam⁹ q̄ba⁹ facta sua ⁊ ope-
 ra toti mūdo manifestat. Un̄ hoc
 est manifestū q̄ ip̄e dicit se esse ve-
 rum filiū dei ⁊ nō solū hoc s̄z dīc-
 se esse equalē deo ⁊ dicit se eē vnū
 in effencia et idē nūo in eadē dei-
 tate sine diuisione cū deo. Itēz q̄
 h̄z totā deitatem. Itēz q̄ est vn⁹
 de⁹ cū patre et est ei equalis per
 oīa et q̄ est genit⁹ a deo eternali-
 ter. Ita q̄ est etern⁹ fili⁹ et nunq̄
 habuit principiū s̄z semp cū deo
 patre fuit est et erit. Item dicit p̄-
 p̄is se esse oīpotentē dñm creato-
 rem oīm sicut pater et vnū et eun-
 dem dñm cū patre et vnū deūz ⁊
 nō duos. Item dicit se missum a
 patre suo in mundū. et dicit se ve-
 nisse in noīe patris sui qui est de⁹
 et nō in noīe suo. P̄terea attri-

buit sibi opera que soli deo p̄ueni-
 unt et nullomō alteri. vñ remittit
 pctā hominū quod est p̄p̄iū dei
 ut p̄batū est. Dixit se iudicaturū
 oīs hoīes ī fine mūdi quod soli
 deo p̄uenit. Dixit se sustitaturū
 oīs hoīes in fine mūdi ⁊ p̄mittit
 dare vitā eternā oībus credētib⁹
 in eū. Et comiat̄ dampnationem
 eternā oībus nō credētib⁹ in eūz
 Item misit discipulos suos ad p̄-
 dicādū p̄ vnūversū mundū ad p̄di-
 candū nomē suū et doctrinā su-
 am nouā in auditā a seculo et no-
 uam legem dando p̄mittēdo cre-
 dentibus vitā eternā et cōminā-
 do in credulis mortem et dāpna-
 tionē eternā. Item in noīe suo ē
 tota xp̄ianitas edificata. Et ante
 nō erat ppl̄us xp̄ianus in quo est
 ip̄erū romanū ⁊ mltā regna mun-
 di colūt ih̄m xp̄m et ei credunt et
 adorāt tanq̄ vez filiū dei vnū in
 effencia cū patre equalē per oīa
 deo patri et tanq̄ missūz ab eo et
 tanq̄ vnū deūm cū patre et n̄ tā-
 q̄ duos deos timēt ip̄m et hono-
 rant tāq̄ vez dñm creatorē celī ⁊
 terre. Et nō solum hoc s̄z etiā disci-
 puli sui oīs et apostoli qui ip̄m
 p̄dicauerūt et p̄ honore suo labo-
 rauerunt sunt honorati exaltati ⁊
 dignificati in mūdo. Item ip̄e p̄-
 mo venit ad ppl̄m iudeoz qui co-
 lebat ⁊ adorabat solus in mundo
 vez deū qui creauit celū et terrā
 qui solus erat popul⁹ dei ⁊ venit

ad eos tāq̃ filius dei tāq̃ missus
a deo patre. et multa alia possu-
mus dicere que iam sunt manife-
sta p̃ totuz mundū. Si ḡ ille hō
ihūs xp̃us non sit ver⁹ fili⁹ dei
equalis deo nec sit vnus de⁹ cuz
patre nec sit missus a deo nō s̃z tā-
tum sit mēdaciū tūc sequeretur q̃
ip̃e est ver⁹ inimic⁹ dei et aduer-
sarius dei et prius deo. ymo nul-
lus est nec potest esse maior inimi-
cus dei si nō sit ita sicut ihūs xp̃s
Si ḡ nō sit ver⁹ filius dei nec mis-
sus a deo patre et tñ dixit se esse
eius filium et missū ab eo et veni-
re in noīe patris sui et tale nomē
attribuit sibi. Et oīa que operatur
facit vt fili⁹. Si totum sit mēdaci-
um quō deus ver⁹ qui creauit ce-
lum et terrā pateretur et pmitte-
ret ihm xp̃m si nō sit missus ab eo
nec sit fili⁹ ei⁹ vsurpare sibi i mū-
dō totuz honorē diuinū et excer-
cere opa que soli magestati diui-
ne pueniunt cū em̃ de⁹ diligat su-
um honorē et facit oīa ppter suū
honorē quō pateretur q̃ aliq̃s ali-
us q̃ nō sit de natura sua nec mis-
sus ab eo ymo totaliter cōtra ip̃z
vsurperet sibi suū p̃prium honorē
ḡ sequitur cū hoc totaliter destru-
at statum dei et honorē veri dei
de directo si nō sit. ita q̃ de⁹ hec
tanto tēpore nō pateretur vel nec-
cessario ita est q̃ ihūs xp̃s est ve-
rus dei fili⁹ genit⁹ de sua p̃pria
s̃ba missus ab eo vel q̃ deus nō ē

Quia si deus est vt iam p̃batur ē
et ihūs xp̃us nō est filius su⁹ nec
missus ab eo nec de suo consensu
nec voluntate. Sequitur q̃ nō
poterit pati destructionē sui ho-
noris quis em̃ rex sapiens pate-
retur nec pmitteret in regno suo
in quo habet tantum dñiuz q̃ ali-
quis alius extraneus qui nō sit fi-
lius suus nec missus ab eo nec de
sua voluntate vellet regnare et
dominari in regno suo et q̃ dice-
ret se esse ver⁹ filium regis et mis-
sum a rege tāq̃ a patre et noīe re-
gis faceret oīa nōne iste talis esset
totaliter cōtra regem et maior ini-
micus regis qui posset esse. Asimi-
li ergo de deo cū ḡ xp̃us regnet i
mundo et regnauit vīguit et obti-
nuit principatuz et dñiū p mil-
le et quadraginta annos et ado-
ratur et honoratur et colitur et ti-
metur et creditur vt verus deus
vt verus filius dei vt equalis pa-
tri vnus in essēcia cuz patre nul-
lo modo diuersus ab eo. Sequit̃
q̃ vel ip̃e est verus filius dei vel
q̃ deus nō est. Sed deus est ḡ
ihūs xp̃us est filius dei qui pati-
tur ipsum regnare ⁊ adorari et co-
li et honorari ab omnibus tanq̃
suum ver⁹ filium ab ip̃o missum
et tanq̃ de p̃pria substantia sua ⁊
diuinitate genitum et equalē per
omnia ei in potestate et magesta-
te in dignitate in sapientia in bo-
nitate eternitate et gloria.

Item si ih̄s xp̄s nō est verus fili-
 us dei nec missus a deo etno nec
 vnus deus cū eo et tñ dixit se esse
 vez filiu et missu a deo. tunc que-
 ro an de⁹ ver⁹ sciat hoc aut igno-
 ret nō pōt ignorare. ergo scit. 13 si
 sciat et ta ceat tūc permittit regna-
 re honorari et adorari mendacez
 in noie suo et permittit mūdū de-
 cipi in noie suo. Et oīa que fecit
 ih̄s xp̄s fecit noie patris. Sz
 hoc est contra honorē diuinū de
 directo ergo sequitur q̄ ih̄s xp̄s
 est verus fili⁹ dei missus a patre.
 Item null⁹ ali⁹ ab inicio mūdi vsq̄
 modo assūpsit sibi tale nomen nec
 talem honorem q̄ diceret se esse
 vez filium dei et deū vez vnum
 in essencia cū deo etno et ē vnū
 deum cum eo et missum ab eo.
 Ih̄s xp̄s est solus qui de se ip-
 so hoc dixit et nō potest esse mai⁹
 nomē q̄ istō nec maior honor nec
 vltra est ascensus. null⁹ autez añ
 ih̄m xp̄m nec post eū assūpsit sibi
 tam gradissimū nomē nec tā gra-
 dissimum honorē. Un̄ machome-
 ctus qui venit post ih̄m xp̄m per
 multos annos nō dicit se esse deū
 nec filiu dei nec equalē deo nec
 de essencia deitatis. Sed dicit se
 esse ppheta. nulla aut cōparatō
 inter nomē pphete et nomen filij
 dei dicitur qz in infinitū nomē filij
 dei excedit nomē pphete qz nomē
 filij dei dicit et dat equalē hono-
 rem deitatis qz filius dicitur nec

cessario de⁹ postq̄ genitu⁹ est de
 deo. Quare sequitur q̄ cū istō
 sit mai⁹ nomē q̄ possit esse et ma-
 ior honor qui possit esse et cogita-
 ri cū ih̄s xp̄s assumpsit sibi
 istud nomē nouū nunq̄ auditum
 antea et talē honorē nouum. Se-
 quitur q̄ vel ip̄e est talis qualē se
 dicit vel de⁹ nō est. Cum istud no-
 men adhuc duret et ei⁹ honor. q̄
 ih̄s xp̄s est ver⁹ filius dei miss-
 sus a deo. Si aut post ih̄m xp̄m
 venerit vel veniat aliquis qui as-
 sumat sibi aliquod nomē ex parte
 dei vel assumat sibi nomē dei et sit
 ptra ih̄m xp̄m iaz significat de⁹ et
 declarat om̄em talē esse mendacē
 et nō venire ab ip̄o qz ih̄s xp̄s
 est pmo miss⁹ ab eo et est ver⁹ fili-
 us ei⁹. Quare in hoc q̄ p̄misit et
 voluit ih̄m xp̄m regnare pmo sibi
 noie suo et tanq̄ filiu eius decla-
 rauit om̄ē aliū qui sit cōtra ih̄m
 xp̄m qui venit noie suo esse men-
 dacē esse falsum et deceptorē nec
 esse missum ab ip̄o. Quare nullus
 alius qui sit cōtra ih̄m xp̄m est re-
 cipiend⁹ nec ei aliquomō creden-
 dum est nec obediendū. Preterea
 si ih̄s xp̄s nō sit ver⁹ filius dei
 cū ip̄e assumat sibi istud nomē et
 istum honorē. Sequitur q̄ null⁹
 est nec pōt esse magis cōtra deū
 nec maior aduersarius nec inimi-
 cus dei q̄tū cū vsurpet sibi nomē
 deitatis. et per p̄ns est capitalis i-
 iniuri⁹ dei veri. qui creauit celū

et terrā ergo sequit̃ exinde q̃ oēs illi quicūq̃ persecuti fuerit̃ occiderint ibim̃ xpm̃ ppter̃ hanc causam et ppter̃ hanc racionē q̃ faciebat se filium dei et dicebat. Et quia assumebat sibi istū honorem q̃ om̃s tales fecerit deo vero magnū honorem quia occiderunt et persecuti sūt suū inimicū capitales qui vsurpabat sibi totalit̃ diuinū honorem. Et per p̃ns tales debet adeo multū amari honorari exaltari super om̃s alios qui sic vincti cauerūt diuinam iniuriam et cōseruauerūt honorem diuinum et om̃es sustinētes ibim̃ xpm̃ debet esse in odio dei et de p̃mi et vilis cari super om̃es gentes mundi quia sustinēt illū qui inimicus capitalis dei dicitur qui vsurpat sibi honorem dei ergo sequit̃ ex oibz istis q̃ ppl̃us iudeoz qui p̃secut̃ est ibim̃ xpm̃ et occidit ip̃m morte turpissima et crucifixit et ppter̃ hanc causam quia assumebat sibi istū honorem et istud nom̃ sc̃z quia se faciebat filiū dei debz esse super om̃es populos et super om̃es gentes exaltat̃ honoratus et dignificatus cū occidit inimicū dei et aduersariū dei capitalē. Et per oppositū popul̃ xp̃iañ qui sustinet adorat honorat colit ih̃s xpm̃ debet inter oēs gētes esse depressus et in honorat̃ et in odio dei et ab ipso totalit̃ derelict̃. Sz tñ totū oppositū est i facto quia

ille solus popul̃ iudeoz est i mūdo captiuitat̃ depressus vilipēsus et in obprobrium totĩ mundi dispersus. Et tñ añq̃ occiderēt ibim̃ xpm̃ erant in honore. Et tñ de? nō debet pmittere q̃ ille popul̃ q̃ vindicat suū honorē sit in vituperium totĩ mundi cū ei fecerit maximū honorem et quo nō potest esse maior occidēdo aduersarium suū et deffendendo honorem suū. Si ih̃s xpus nō sit filius dei. et tñ sustinēdo adhuc partem cōtra ibim̃ xpm̃ manēt iudei in captiuitate. Et ppter̃ hāc cām sunt in obpbriū totĩ mūdi et fuerunt per mille annos et quadringentos. et p̃ oppositum populus xp̃iañ fuit et est in magno honore in magna exaltatione i magna dignitate et tenet iperū romanū et hoc ppter̃ ibim̃ xpm̃. et om̃s illi qui sustinuerūt ibim̃ xpm̃ sūt i maximo honore et reuerēcia. Et sic festū de ipsis fit sicut de suis apostolis de suis martinibz d̃ suis cōfessoribz et iſra eccliam ih̃u xpi fuerūt iperatores reges et plura regna. Ergo sequit̃ q̃ ih̃s xpus est filĩ dei ver̃ vel q̃ de? nō ē deus. Itēz iudei occiderūt ibim̃ xpm̃ et crucifixerūt quia dicebat se filium dei et missum a deo et hoc est manifestissimū per totū mundum ergo si nō erat ver̃ filĩ dei post mortē suam debuit perdere istud nomē et istū honorē vt āplus nō

fieret sermo in mundo de ipso nisi in sui vituperium et dedecus. Et tamen post mortem suam magis regnavit et vixit suum nomen quam ante et habuit maiorem honorem quam ante quia post mortem suam predicatus est adoratus honoratus et creditur tanquam verus filius dei et equalis deo patri per omnia si ergo non erat filius dei cum fuerit vere mortuus per iudeos suos inimicos capitales tanquam dicentes se esse filium dei. Quomodo post mortem obtinuit tantum nomen tantum honorem per uniuersum mundum quod ei sic exaltasset quod eum predicasset post mortem suam quis fuisset ausus portare nomen suum per uniuersum mundum et predicare ubique ipsum esse dei filium et sic et ante mortem et magis post mortem quam ante exaltatus est ergo sequitur quod ipse est verus filius dei. Item non solum ipse Iesus Christus fuit in maiori honore post mortem quam ante immo etiam ante omnia que iudei fecerunt et in vituperiumuersa sunt in honorem eius maximus. Et crux que erat supplicium latronum uersa est propter ipsum in summum honorem. Et tamen si non esset verus filius dei non promississet deus verum ipsum post mortem honorari nec illa que facta sunt sibi in vituperium uersi in honorem suum. Preterea si Iesus Christus non sit verus filius dei eternus natus de deo. tunc necesse esset quod sit pura creatura et tamen dicit se esse deum et natum de deo. igitur sequitur

quod dicit summum mendacium quo non potest esse maius. Igitur sequitur quod totaliter est contra deum et extra deum. Et per quod non amat verum deum. primo ex toto corde. Sed amat primo seipsum amat primo suam propriam voluntatem et amat primo suum proprium honorem suam laudem suam gloriam et facit se deum sua propria auctoritate et per quod est infinitum elongatus a deo. Et hoc in seipso omnia mala que sequuntur ex proprio amore ex proprio honore. Ita quod est iniustus inordinatus et deuiatus a veritate in seipso non cognoscens veritatem non habens in seipso quietem nec verum gaudium quod solum nascitur de vero amore dei et est contra hominem in quantum homo est et contra bonum hominis et contra seipsum et contra arditionem totius uniuersi et est falsus deceptuosus dolosus fraudulenter latro proditor rapaces sibi honorem diuinum. Et ideo est pessimus et pessima creatura nec alia qua creatura potest esse peior. est superbius et in summo gradu superbie appetens omnem honorem omnem laudem et gloriam. Item sua propria lex quare dedit oportet quod sit contra deum contra veritates contra iusticiam contra naturam hominis in quantum homo est et contra ordinem omnium creaturarum. Item habet in seipso radicem et fontem omnium malorum in summo gradu scilicet amore superbius priuatum et per quod habet in seipso radicem et originem

totalem in iusticie ois pcti ois vij
 cij ois falsitatis doli fraudis et de
 ceptionis sicut dictū est supius in
 capitulo de duobus amoribus. Sed
 tamen oia ista sunt sanctissima quia
 lex et doctrina ihu christi est sacratif
 sima verissima purissima mundissi
 ma iustissima rectissima ordinatif
 sima et nullomodo contra deum sed tot
 taliter secundum deum puenientissima ho
 mini in quantum homo est et toti ordi
 ni creaturarum tendens ad totale
 bonum hominis et ad verum bonum
 et ad bonitatem fraternitatem com
 cordiam et pacem omni homini tota
 spiritualis de rebus eternis tota fun
 data in amore verissimo et castis
 simo pugnans contra radicem omni
 malorum et illam totaliter destru
 ens sed contra proprium amorem et pro
 priam voluntatem et hoc patet di
 scurrendo per totum novum testame
 tum in quo continetur lex sua. Et per
 prius ihesus christus est verus filius dei
 sicut ipsemet dicit. Preterea ut iam
 dictum est si iesus christus non sit verus
 filius dei et per prius non sit verus
 deus sicut ipsemet dicit esse. sequi
 tur quod est superbissimus cupidissi
 mus honor laudis glorie et pro
 prie excellencie sed est impossibile
 quod homo sit superbus et velit repu
 tari deus et credi qui velit subire et
 recipere tam humiliter tam pacifi
 ce tam libenter tam voluntarie tam
 tam illusionem deiectionem tan

tam passionem inghominiosam tur
 lem mortem turpillimam et subire
 sponte mortem crucis quam crux erat
 in vituperium et in scandalum to
 ti mundi. Et tamen ihesus christus volunta
 rie sponte et libenter voluit pati oia
 supradicta et tamen oia ista sunt contra natu
 ram superbie. Quare sequitur quod cum
 oia facta ihu christi sunt fundata in su
 ma humilitate qua non potest esse
 maior quam ipse est verus filius dei et
 verus deus et impossibile est aliter
 esse. Et sic patet ex omnibus dictis
 quod ex parte honoris divini et ex nas
 tura honoris concluditur quod ihesus
 est verus filius dei et est verus deus.

Quod per opera supradicta pro
 batur quod tota christianitas est funda
 ta in summa veritate.

¶ Quia ihesus christus est verus
 filius dei sequitur quod quicquid
 dicit est verum et impossibile est
 ipsum dicere mendacium impos
 sibile est ipsum errare. Impossibi
 le est ipsum defficere impossibile
 est ipsum aliquid mali agere male
 ordinare male loqui. Impossibi
 le est ipsum velle decipere. Impos
 sibile est ipsum velle alicui nocere.
 Et quia ipse dicit quod in deitate est
 pater et filius et spiritus sanctus
 Et hij tres unum sunt Et quod ipse est
 secunda persona in deitate. ergo
 sequitur quod ita est et hoc est veris
 simum quod tres persone sunt in deitate
 r ij

Et sic pbata est sūma trinitas per sonaz eo quia fili⁹ dei dicit. Ite⁹ quia ipsemet dicit se esse hominē et filiū hominis sequit⁹ q̄ ipse est homo verus. Et per psequens est verus deus et verus homo quia ipse dicit sūme auctoritatis est et sūme veritatis. Quia fili⁹ est dei loquens ex parte patris et auctoritate patris. Ite⁹ sequitur q̄ q̄cquid ip̄e ordinavit vel d̄ mādato suo est ordinatum totū est verissimū. Et quia tota xpianitas habet ortū a ihū xpō et est fundata i ip̄o et per ip̄m et scdm ip̄m. sequit⁹ q̄ ip̄a est fūdata in summa veritate quia in vero filio dei. qz si radix ē vera ⁊ sancta totū quicquid inde pcedit est verum et sanctū. Et qz quicquid in ecclesia fit et est ordinat⁹ totū fit noie et auctoritate ihū xpī filij dei. sequitur q̄ omnia que fiunt in ecclesia xpī sūt verissīma et sūme auctoritatis. et quicquid ecclesia facit in q̄tū ecclesia xpī est totū verissimū sanctissimū et sūme auctoritatis. Et per p̄ns quicquid ecclesia xpī pbat est probatum ⁊ quicqd repbat est reprobat⁹. Et sic pbata est auctoritas ecclesie Ite⁹ postq̄ ihūs xpūs ē filius dei sequitur q̄ om̄s articuli fidei sunt verissimi. Ite⁹ sequit⁹ q̄ tota biblia est vera et in ea nullum mendaciū pōt esse. Unde totū nouū t̄stamētū est a xpō. et ip̄semet approbavit ātiquū testamē

tum et prophetas. Et dicit q̄ de eo loq̄bantur. Et per p̄ns neccel⁹ se est q̄ sic verū. et sic vtrūq̄ testamētū est verū. Ecce ḡ q̄lter pōt pbari per hoc q̄ ihūs xp̄s est verus fili⁹ dei q̄ est fūdamētū ⁊ radix vnica ad pbandū om̄s articulos fidei et vtrūq̄ testamētū et totam xpianitatem ⁊ totam ecclesiaz cē in veritate qz oia respiciūt ihū xp̄m. Ecce ḡ qualiter per vnaz veritatez pbantur oia fundare. ḡ debem⁹ istam veritatem et eaz in nobis h̄re que est ihūs xp̄s est filius dei quia est fundamentū totius scripture et totius ecclesie et oim articuloz fidei et oim sacramētoz. Et exinde concluditur q̄ om̄s illi q̄ faciūt et veniūt contra ihū xp̄m sūt cōtra deū et extra deum ex viam ex veritatez. Timere ḡ d̄z ois homo ihū xp̄m ne veniat cōt̄ ip̄m qz venit cōt̄ deū. Ite⁹ timere debz ois homo qui nō credit in eū qz postq̄ est verus filius dei et etiā infiniti hoies crediderūt veracit̄ in xp̄m et ip̄m crediderūt esse verū filiū dei missū a patre et ppter hanc causam mortui sūt et voluntarie receperūt mortē. sequitur q̄ null⁹ homo excusat. Si enī null⁹ credidit⁹ forte excusari possent. Cauere tñ super omia debent illi qui iam xpiani sūt ne dāpnentur ab ip̄so ne fuit contra ip̄m Sup oia aut̄ considerare d̄z xp̄ianus sūmū opus arduissimū ⁊ vl

timam quod fecit ih̄s ch̄st⁹ sc̄z
q̄z volūtariē sp̄ōte libētē et sciēz
ter voluit pati ⁊ sustinere tā igno
miniosā et turpissimā passiōez q̄
de cā voluit hoc facere q̄z cū esset
sapiētissim⁹ q̄z fili⁹ dei erat non
sine magīa cā et vtilitate neccessa
rio voluit facere q̄z hoc tāgebat p
sonā suā. Et iō super oīa conside
rare d̄z xp̄ianus que cā que vtili
tas que neccessitas quis fruct⁹ ⁊ a
te passiōis q̄z ip̄ossibile est filium
dei in vanū voluisse. tāta pati ⁊ su
stinere. Uī nihil magis publicū
nihil magis certū ap̄d oēs hoīes
de xp̄o q̄z passiō sua. et iō i sua pas
siōe debem⁹ facere nostrū funda
mētūz tāq̄ i illo quod ē notissimū
et manifestissimū et indubitatum
⁊ tāq̄ in illud qd̄ fuit vltimū suorū
operūz. Preterea p̄siderare debēt
hoīes postq̄ de⁹ h̄z filiūz et ip̄m
misit hoīb⁹ et fecit ip̄m hoīem ⁊
iduit eū d̄ natura hūanāz fecit eū
similē hoīb⁹ cū quāto amōre cū
q̄to honore cū quāta deuotione
dñt ip̄m recipere. Si em̄ hoīes re
cipiunt creaturas q̄z dei sunt ⁊ q̄z
de⁹ fecit eas quāto magis dñt re
cipere filium dei ad hoīes missus
Et si vn⁹ hō amat alium hoīez q̄z
est ymago dei creata q̄to magis
debent amare hoīes illum hoīem
qui est fili⁹ dei. Et si hoīes debent
amare deūz q̄z dedit eis oēs crea
turas q̄to magis dñt amare deū
q̄z misit eis filium suūz et fecit eū

hoīem. Et sic magis dedit filium
q̄z fecit eūz hoīem. pl⁹ q̄ fili⁹ ē da
tus q̄ oīs creaturē q̄z factus est
de natura hominūz et non potest
magis dare homīb⁹ q̄z creaturē
sunt extra naturā humanāz filius
autem intra naturā humanam.
Item si hoīes arguunt v̄z amos
rem dei p̄pter creaturas quas de
dit hoīb⁹ et fecit p̄pter hoīem
q̄to magis debent arguere amos
rem dei q̄ misit filiū suū et fecit eū
hoīem. P̄sare etiā d̄z hō cū quāta
deuotōe cū quāto honore debz re
cipere et audire verba que dicit fi
lius dei missus ex parte dei patris
Nonne debet relinquere oīa ver
ba et recipere verba et sermones
fili⁹ dei qui locutus ē ex parte pa
tris. Nonne super oīa debet lege
re illum librum in quo sunt verba
que filius dat ex parte dei patris
Si ei homo recipit creaturas dei
nōne magis debet recipere verba
fili⁹ sui que dicit ex parte sua.
Nonne etiam homo debet recipe
re doctrinam fili⁹ dei et colligere
ante omnē aliam doctrinā. Cū
quanta etiā obediēcia et honore
obedire debent hoīes mandato ⁊
preceptis fili⁹ dei cum quanta eti
am diligēcia debent homines p
quirere verba que dicit filius dei
Cum quanta etiā deuotione de
bent hoīes imitari filium dei cum
sit ver⁹ hō. Quem em̄ aliūz homi
nem debēt hoīes imitari quē aliū

debēt sequi nisi hoīem qui ē filius
dei Cui alteri hoī debēt magis cre
dere q̄ filio dei qui est hō. Cui⁹
hoīs verba et facta debent hoīes
pensare et cogitare nisi v̄ba et fa
cta hoīs qui est fili⁹ dei q̄ sua ver
ba et facta excedūt in infinitū v̄ba
et facta oīm hominū. Nonne pre
ualet vnū verbum filij dei q̄ omia
verba hoīm. Quid securius quid
firm⁹ quid solid⁹ quid preciosi⁹
quid dulci⁹ q̄ verbū hoīs qui est
filius dei. Quis maior p̄emptus
quis maior sp̄er⁹ q̄ cōtempnere
verba et facta filij dei et de ip̄is n̄
curare. Item cū quāto honore cū
quāt. reuerēcia dñt hoīes hono
rare matres hoīs qui est filius dei
cū quāta etiā reuerentia dñt hoī
nes honorare duces milites et ser
uitores hoīs qui est fili⁹ dei cum
quāta etiā deuotione dñt haberi
et tangi oīa illa que tetigit homo
qui est filius dei.

Confortatio et cōfirmatio cre
dencium in ih̄m xp̄m tāq̄ in ver
hominē et ver⁹ dei filiū et incre
patio non credencium.

Ece in quāta securitate sūt
illi qui nunc credunt in ih̄s
xp̄m tāq̄ in ver⁹ hoīem et verum
dei filiū et qualiter sūme incre
pandi sunt qui nō credūt. Primo
p̄siderādum est q̄ gloriosum ē de
se q̄ amabile q̄ iocundū q̄ bonū

esse cū filio dei sequi filiū dei cre
dere in filiū dei. habere societa
tem cū filio dei esse de regno dei
de populo d̄ gente filij dei. eē sub
regimine sub regula sub doctrina
et viuere sub p̄tectione filij dei.
Nōne ē hoc magis gloriosū ma
gis nobile magis bonū iocundū
et securum q̄ sequi purum hoīez
qui nō est filius dei q̄ sequi purā
creaturam q̄ credere in p̄phetaz
q̄ esse et viuere sub regimine sub
regula sub doctrina puri hoīs et
p̄phete et creature. Ergo illi qui
credunt in hoīem filiū dei tenēt
et credunt illud quod de se ē sum
me gloriosū sūme nobile summe
honorabile valde amabile valde
iocūdum et summe bonū et secu
rum. Et illi qui credunt in purum
hoīem in p̄phetam qui nō est fili⁹
dei s̄ pura creatura tenent et cre
dunt illud quod d̄ se est min⁹ glo
riosum minus amabile min⁹ bon
num min⁹ nobile et minus secu
rum. Ideo de tāto illi qui cre
dunt in hoīem filiū dei sunt no
biliores altiores digniores hono
rabiliores i sua credulitate et fide q̄
illi qui credunt in purum hoīem
et p̄phetam de quāto homo q̄
est filius dei excedit in nobilitate
in dignitate et gloria et honore ho
minem qui est pura creatura et so
lus p̄pheta. Confirmari q̄ et
confortari debēt xp̄iani in sua cre
dulitate et fide quia credūt in ho

minem filiū dei. in hoīem deum
quo nihil mai⁹. Et alij oēs cre-
dunt in hoīem purum in hominē
prophetam in hoīem puram crea-
turā. ⁊ hoc ē p̄ma p̄fortatiū ⁊ cō-
firmatiū oīm credēciū in ih̄m xp̄s
tanq̄ in vez filium dei. Secū-
do p̄luderendum est q̄ ih̄s xp̄s
est tot⁹ nouus. Itā nouo ap-
paruit in mūdo quia ante euz nū-
q̄ talis apparuerat. Itē post ap-
paruit cum tanto noīe cū tāta au-
ctoritate cū tanto dñio qui dicitur
se esse vez hoīem ⁊ filium dei mis-
sum a deo patre sicut ih̄s xp̄s
dicit de seip̄o. vñ ipse dicit se esse
filium dei et deū vez missū a deo
patre suo et habere oīa que h̄z a
patre suo ⁊ nō a semetip̄o ⁊ habe-
re om̄em pr̄atem sibi datam a pa-
tre et q̄ tanq̄ missus a deo oīa fe-
cit cū se dicitur esse filius dei quē
cōfiteatur pater suus ⁊ tāq̄ verus
fili⁹ dei habēs om̄es pr̄ates et au-
ctoritatem a patre super oīs ho-
mines et creaturas patris sui mā-
dauit denūciauit toti mūdo per
suos apostolos q̄ ipse est ver⁹ fili-
us dei missus in mūdū et p̄misit
credentibus in eum vitā eternā
et eos resuscitare ī nouissimo die
et p̄misit regnum celorum et re-
missionem omnium peccatorum q̄
fecerunt contra deum. Et com-
minat⁹ est oīb⁹ nō credentibus
in eum penas eternas dāpnatio-
nem eternam et mortem eternam

et ignem eternum. Et q̄ ī fine mū-
di veniet iudicare oīs homines
et retribuet bona bonis mala ma-
lis. Ecce ḡ ḡnāle mādatum et
vniuersale p̄ceptum oīb⁹ ho-
minibus. oīs cōprehendit oīs
includit neminem excludit ex par-
te filij dei et auctoritate patris.

Ecce dicit se esse tm̄ q̄ non pōt
dicere maiorem. p̄misit tam gran-
des promissiones quibus nō pos-
sunt esse nec cogitari maiores. Vi-
cit tales minas et cōminationes.
Ita q̄ nō possunt esse nec cogitari
maiores. Locutus est cum tan-
ta auctoritate qua non potest esse
nec cogitari maior. et hoc est secū-
dum confortatiū seu confirma-
tiū oīm credēciū in ih̄m xp̄m
tanq̄ in vez hominem et dei filiū
scz generale mandat⁹ omnibus
factum. Tertio considerand⁹
est qualiter doctrina et lex ih̄i ip̄i
est ita sancta q̄ non potest esse
ctior. Ita bona q̄ non potest esse
melior. Ita vtilis et conueniēs
bono homini in q̄tū homo q̄ nō
potest esse maior et magis cōcor-
dans toti vniuerso et ordini crea-
turaz q̄ n̄ pōt magis cōcor dare
Ita cōis oīb⁹ hoīb⁹ q̄ nō pōt eē
cōior. Ita fm̄ veritatē et scōz deū
q̄ nō pōt magis esse. Ita cōueni-
ens deo ⁊ hoī q̄ nō pōt magis eē
et hoc est tertium cōfortatiū ⁊
confirmatiū omnium creden-
cium.

r iij

Quarto cū predictis p̄siderandū
est q̄ infiniti homines crediderunt
in ih̄m tanq̄ in verissimo filiū dei
et secuti sūt eū et doctrinaz suam
et legem suam et totaliter vixerūt
sc̄dm eam cum sūma deuotōne ⁊
cū summa diligentia et cōfessi sūt
ih̄m xp̄m esse verum hominem et
verū dei filium publice qui om̄s
fuerūt fideles in ih̄u xp̄o nūq̄ euz
negauerūt. p̄mo innumerabiles p̄
ista p̄fessione sola dederunt vitaz
corporalem volūtarie et sustinue
rūt libenter tormenta infinita pe
nas tribulationes innumerabiles
p̄manendo semper fideles incō
fessione ih̄u xp̄i sine timore sine tre
more cū sūma audacia euz sūma
fortitudine et hoc totū manifestū
est in tota xp̄ianitate in qua ih̄s
xp̄us regnat et regnauit tanq̄ ve
rus homo et verus filius dei euz
tanta auctoritate qua nō pōt esse
maior. Et fuit tantū dilect⁹ q̄ pro
eius amore et honore voluerūt in
numerabiles dare pp̄riam vitam
et relinquere oia que in mūdo sūt
patrem matrem v̄rores fratres fi
lios aīcos possessiones ⁊ oēs mū
di honores et delectatiōes. Et ali
qui istoz fuerunt reges aliqui po
tētes i mūdo comittes duces mi
lites. Aliq̄ fuerūt sūmi clerici i mū
do et sapiētes. Ecce quot ip̄erato
res quot reges quot regine quot
duces quot comittes quot poten
tes mūdi quot sapiētes crediderūt

in ih̄m xp̄m tanq̄ in veruz dei fi
liuz et hoīez v̄ez. Et hoc ē quartū
qđ summe d̄z cōfortare oēs hoīes
nunc credētes in euz vt p̄maneāt
et magis credāt in ih̄m xp̄s. Qui
to cōsiderādū est q̄ nulli hoī cō
stat d̄ opposito sc̄z q̄ ih̄s xp̄s nō
sit ver⁹ filius dei et ver⁹ hō miss⁹
a deo patre. Nec constat alicui q̄
de⁹ celi reuocauerit ih̄m xp̄m ⁊ di
cerit ip̄m nō ēē filiuz suuz nec mis
sum ab eo. et tñ cōstat q̄ ip̄e ih̄s
christ⁹ noīe et auctoritate dei vi
ui patris sui regnauit et regnat et
dñatur et ip̄erauit et ip̄erat et vlt⁹
est et v̄tutur tāq̄ de⁹ auctoritate ⁊
affirmatione deitatis sup̄ totā xp̄i
anitatē ⁊ sup̄ oēs hoīes quos de⁹
celi creauit et hoc per magna t̄pa
Et hoc est quintuz quod d̄z p̄fir
mare credētes Cōiungamus q̄
oia ista in simul et fiet vnū valde
cōfortatiuum corroboratiuū ⁊ cō
firmatiuū oīm nūc credēciū in ie
sum xp̄m et in crepatiū nō credē
cium. Ecce meli⁹ securi⁹ amabili⁹
et magis honorabile et gloriosuz
est sequi hoīem filium dei q̄ quē
cūq̄ aliū hoīem ⁊ credere in eū q̄
in quēcūq̄ aliū hoīem purū et pu
ram creaturā. Et qm̄ ih̄s xp̄s ap
paruit nouus in mūdo et dicit se
v̄ez filium et hoīem missuz a deo
patre qui creauit celuz et terrā et
noīe suo et auctoritate fecit oia q̄
fecit. et fecit p̄missiones et cōmīa
tiones q̄ soli deo p̄tinēt et hoc oīs

bus hoibus in generali ⁊ dedit p̄cepta et mādata gñalia toti mundo. dedit legē sanctissimā qua nō pōt esse purior nec verior nec sanctior. Et in nūabiles populi tā crediderūt firmissime i eū et secuti sūt ipm et doctrinā suā fidelissime cū summa deuotione et nō p̄stat de opposito nec de reuocatione ex predei. Ex oibus sequit̄ q̄ valde securum est credere in ihm xpm et seq̄ eum. Et quod valde detestabile ⁊ increpabile et nullomō excusabile ē nō credere in eū. Quia illi qui nō credūt nihil p̄nt allegare pro ipsis. Sed q̄ credūt nihil h̄nt contra ipsos nihil pōt allegari contra eos nec de? celi pōt eos i aliquo increpare nec iculpare nec redarguere. secuti sūt em̄ filius suus et i eum crediderūt tanq̄ missi a deo. Et si decepti essent in noīe filij dei decepti essent qd̄ deitas summa n̄ posset pati.

De mō credēdi v̄bis dei ⁊ oīz dere ex parte honoris dñi q̄ hō dz credere v̄bis dei p̄mo per se et ex eo quia ipse primo dat.

Uoniam iam declaratū est q̄ deo debetur honor in sūmo. et hō tenetur et dz dare deo summuz honorē. Et qz credere alicui ⁊ verbis eius ē dare sibi honorem qz reputatur verax. Et nō credere alicui nec verbis ei? est contra honorē ipsius qz reputat eum

mendacem vel mentiri posse. Et ideo cum honor sit credere alicui et verbis ei? sequitur q̄ hō debet credere deo et verbis ei? et nō solum credere p̄mo. dz et credere p̄mo et per se sine alio testimonio si ne aliqua alia probatione pure et simpliciter suo simplici v̄bo solus qz ipse dicit vt dici fecit. Et per cōsequens dz homo credere quicqd̄ deus dicit. ita q̄ tota radix ⁊ totū fundamētuz credendi verbis dei dz esse quia ipse dicit. Et talē honorē tenetur hō dare deo et verbis eius scz credere oīa verba dei. quia ipse dicit. Aliter sequētur q̄ hō facere maximum vituperiū cōtra suum honorem quia reputaret deum mendacē vel velle mentiri vel posse falli. Si em̄ nolo credere v̄bis dei propterea quia ipse dicit sz quero p̄bationem aliaz et aliud testimonium tūc magis credo alicui alteri q̄ deo et reputo aliqd̄ aliud magis verax q̄ deum. Et si credo deo et verbis eius eo qz mihi videtur et p̄pter meam rōnez tunc magis credo mihi met ipsi q̄ deo et per p̄ns reputo me magis veracem q̄ deum. Et sic factio deo maximū vituperium et cōtra suum honorē et pono me sup̄ deum et primo credo mihi metipsi et rationi mee et sensui meo q̄ deo. Sic ergo honor diuinus p̄bat modum et formaz credendi verbis dei ita q̄ tota ratio creden

di et tota causa et tota radix est.
 Quia de^o dixit. Et iste modus et
 forma credendi debetur deo etiā
 ratione sue excellentissime mage
 stans et excellentissime auctori
 tas. Unde p^{ro} homo est i maiori
 dignitate magis creditur ei ratōe
 dignitatis et iste honor dat. Un
 magis credit regi q^{uam} alicui al^{ter} de
 regno. Et pape q^{uam} alicui al^{ter} de ec
 clesia quanto ergo magis et maxi
 me d^ez credi deo suo simplici ver
 bo qui est rex regū et dñs dñanci
 um. Et quātam iniuriā et vitupe
 riū faceret aliquis subdit^{us} regi si
 nō crederet verbis eius. Quis ef
 fer ausus dicere regi nō credo ver
 bis vestris. quid igit^{ur} de deo debz
 esse. Item etiā ratione sue bonita
 tis ifinite et purissime debz ei cre
 di simplici verbo et debet hō cre
 dere quicquid deus dicit quia
 datur fides credulitas verbis et
 dictis alicuius hominis quia repu
 tatur bonus et quanto magis ali
 quis reputatur bonus tanto ma
 gis creditur verbis eius. ergo cū
 deus sit sūme bonus et infinitum
 bonū maxime debet credi verbis
 et dictis eius suo simplici verbo
 et quia ipse dixit Itēz etiam quia
 est sūme verax et sūme sapiēs qui
 non potest falli debet ei credi sim
 pliciter. sic ergo et ratione hono
 ris qui ei debet et ratione sue ma
 gestatis potētissime et auctori
 tas dignitatis et sue veritatis et sue

ifinite bonitad et rōne sue veritad
 et sapientie debet deo credi et ver
 bis eius p^{ri}mo per se simpliciter
 et quia ipse dixit.

Quod finalis mod^{us} pcedēdi
 est in v^{er}bis dei sicut in fact^{is} scz in
 creaturis q^{uod} sūt facta dei.

Itēz autēz duo sūt que pce
 dūt ab homine extra et ap
 parent exterius scz factum et dic
 tum seu opus et verbū et per ista
 homo magnificat seipm exterius
 Ita similiter q^{uia} homo est fact^{us} ad
 ymaginez et similitudinē dei duo
 sunt et pcedūt a deo extra se et ap
 parēt exteri^{us} scz facta et dicta seu
 opera et verba et per ista duo de^{us}
 manifestat seipm exteri^{us}. duo er
 go possum^{us} habere d^e deo exteri^{us}
 videlicet facta et verba. Et ad ista
 duo reducūt^{ur} oīa que pcedunt
 a deo extra se. Et q^{uia} aliud ē factuz
 aliō est dictū et aliō est op^{us} et aliō
 est verbum. et iō alia est scia de fa
 ctis et operib^{us} dei et alia est scia
 de dictis et verbis dei. et sicut labo
 ramus ad cognoscēdum facta et
 opera dei. Ita debem^{us} laborare
 ad cognoscēdum dicta et v^{er}ba dei
 Un^{de} scia creaturaz ē scia de opib^{us}
 et factis dei et illa iam dicta est sz
 nunc restat tractare de verbis dei
 et videre si deus locut^{us} est aliqua
 verba. et si ē aliquis liber i quo sūt
 verba dei scripta. Et q^{uia} opera dei
 et facta que permanent sicut sunt
 ipse creature sunt nobis manifes

ista ad oculū et sūt oībus nota et ab oībus videntur et cognoscuntur et oīes vtuntur eis sed verba dei si sūt aliqua in mūdo nō sūt ei bus manifesta et ideo per cognitionē operū dei seu creaturaz tā q̄ per p̄mo nota et magis manifesta debem⁹ ire ad cognitōez h̄boz dei tanq̄ ad minus nota ita q̄ ip̄a facta et ip̄e creature dei ducent nos ad verba dei. Sicut autem aliud est cognoscere et videre ipsas creaturas et opera in se n̄ p̄parando ad eū cuius sūt s̄z solū cognoscere quia sūt et existūt et nescire cuius sunt nec cogitare. Et aliud est cognoscere ipsas creaturas et opera inq̄tū dei sunt. et sub isto respectu est scire q̄ dei sūt et q̄ adeo sūt et quia hoc est occultum hoc queritur et inuestigat⁹ S̄z p̄ncipiū est manifestū de se ideo nec querit⁹ nec inuestigat⁹ Ita p̄firmiter aliud est scire intelligere et audire verba et dicta in se nō operando ad deum sed solum intelligere q̄ q̄ significant et sentēcia verborū et nescire cui⁹ sunt. Et aliud est scire et cognoscere ipsa verba et dicta inq̄tum dei sunt et quod deus locutus est et dicit ip̄a verba et ab ip̄o sūt dicta sub isto respectu. vñ omnes homines possunt ipsa verba percipere quid significant i se Sed nō possūt cognoscere q̄ dei sunt talia v̄ba nec q̄ adeo dicta sūt sicut possunt cognoscere terraz in

se et naturam eius. S̄z nō possūt cognoscere terram sub isto respectu inquantum dei est et q̄ dei est Sicut autē ad cognoscendū ipsas creaturas inq̄tum dei erant et p̄portuit p̄mo cognoscere et videre ipsas in se ita q̄ iste erat p̄m⁹ gradus cognitiōis q̄ videbamus ipsas creaturas eē absq̄ dubio et h̄ est nob̄ certissimū. S̄z ignorabam⁹ vñ erant. deinde p̄ istū gradū ascendim⁹ ad aliū et aliū gradum sc̄z ad cognoscendū q̄ creature dei erāt et q̄ adeo erāt et iste fuit secund⁹ grad⁹. deinde cognoscim⁹ creaturas inq̄tu⁹ erāt dei donū ita q̄ cognoscimus ipsas creaturas esse datas hoībus adeo ad seruiedum et iste fuit tertiu⁹ grad⁹ cognoscendi creaturas. Si ḡ cognouim⁹ ipsas creaturas in se sciūm⁹ q̄ erāt sc̄do cognouim⁹ q̄ dei erant tertio q̄ dei donū erant et date erāt. Primo cognoscebam⁹ q̄ erant et q̄ nobis seruiebant. s̄z ignorabamus vnde erant cui⁹ erāt et ideo cōuertebamur et inueniem⁹ q̄ dē erant et inde cognouim⁹ q̄ date erāt nobis ad seruiedū. Ita p̄firmiter oportet p̄cedere circa v̄ba et dicta ad cognoscendū q̄ dei sūt. Un̄ p̄mo opp̄z videre ipsa dicta in se et iste erit p̄m⁹ ḡdus. deinde per istū gradū ascendim⁹ ad aliū gradum sc̄m sc̄z cui⁹ sūt v̄ba seu dicta vtrū sint v̄ba dei vel hominis creature aut creatoris.

Et terci^o grad^o erit cognocere q^{uod} nobis data s^{unt} sicut creature sicut aut^{em} ipsemet creature manifestaerunt nobis deū et portauerunt in seipsis aliquod signum per quod cognouimus q^{uod} dei erant et adeo erant. Ita similiter ip^{sae} verba per se ipsa manifestabunt nobis deū q^{uia} portāt in seipsis aliquod signum per quod cognoscem^{us} vtrum sint dei vel hoīs. creature v^{el} creatoris. Ita q^{uia} per ipsamet v^{erba} poterim^{us} cognoscere deū. Et si de^{us} dicit il^{la} verū em̄ est q^{uod} potuim^{us} cognoscere ip^{sas} creaturas et cui^{us} erant per ip^{sas}met. s^{ed} non poterimus cognoscere eadē de v^{erbis} vtrum sint dei et hoc per ipsa v^{erba}. S^{ed} ad h^{oc} iuuabūt nos ipsemet creature et scia ipsaz. Unde iam per creaturas cognoscim^{us} deū esse et pprietates et p^{ro}ditiones dei et modum suū et quid puenit ei. Et etiam cognoscimus pprietates et cōditiones creature et mod^{um} suū et quid conuenit creature. ergo nunc nō op^{er} nisi inuestigare vtrū talia verba sint dei et quia iam scim^{us} mod^{um} et formaz et p^{ro}ditiones creature et creatoris ideo ip^{sas}met verba statim se debēt manifestare vtrū sint dei vel hoīs creatoris aut creature. Vtrū habeant modū creature v^{el} creatoris.

hic pbatur q^{uod} deus dicit verba scripta in biblia et q^{uia} biblia est liber dei et adeo.

Ueniā aut^{em} in mūdo inuenim^{us} p^{er} lib^{ros} et plura verba dicta et scripta necesse ē q^{uod} oia v^{erba} et dicta ab aliquo sint dicta et ois lib^{er} alic^{ui} est. Et quia omnis loquēs et dicens vel est creator vel creatura. Et si est creatura op^{er} q^{uia} sit rationalis. et ideo ois loquens vel est creator deus vel creatura rationalis vel est factor v^{el} res facta. Et iō ois liber om̄e v^{erbum} omne dictū vel est creatoris vel creature rationalis. Et q^{uia} nos hēm^{us} in mūdo vnū lib^{rum} q^{ui} vocat^{ur} biblia cōtinēs duo testamēta scz antiquū testamētū et nouū testamētū et affirmatur et credit^{ur} q^{uod} ille lib^{er} ē lib^{er} dī et adō et q^{uia} de^{us} dicit oia v^{erba} q^{ui} ibi p^{ro}tinēt. Et iō inq^{ui}ram^{us} si poterim^{us} cognoscere si dicit^{ur} lib^{er} v^{erba} et dicta q^{ui} ibi p^{ro}tinēt sint dei. Et op^{er} p^{ro}siderare mod^{um} formā et p^{ro}dicōez v^{erborum} et q^{ui} lib^{er} dicūt et etiā op^{er} p^{ro}siderare modū et formā loquēdi ip^{sorum} dei creatoris q^{ui} ei p^{ro}ueit. Et etiā mod^{um} et formā loquēdi creature et q^{ui} ei p^{ro}ueit deinde op^{er} compare ip^{sas} v^{erba} ad deū creatorē et ad ip^{sas} creaturā et videre si forma et mod^{us} et p^{ro}dicio ip^{sorum} v^{erborum} p^{ro}ueit deo creatori v^{el} creature. Cōsiderand^{um} est q^{uia} p^{ri}mo q^{uod} ip^{sae} lib^{er} biblic^{ae} h^{abent} singulārē mod^{um} q^{uia} in ip^{sas} nō sūt p^{ro}batōes nec rōnes nec argumētacōes ad p^{ro}band^{um} illa q^{ui} ibi dicunt^{ur} s^{ed} simpl^{iter} absq^{ue} p^{ro}bacione oia dicit^{ur} et affirmat^{ur} et dicit^{ur} ita est simplici v^{erbo} sine probatione.

Et tñ illa que ibi dicunt et affir-
mantur esse vera indigent maioris
probationibus et rationibus vt cre-
derent et affirmarentur ab hominibus
quia homines non possunt credere nec af-
firmare talia verba per se quia non sunt
per se cognita. Alij autem libri aliter
precedunt quia probantur omnia que ibi
dicuntur per rationes et argumentatio-
nes et incipiunt ab illis que per se
sunt manifesta ad sensum. Liber autem
biblie in principio sui incipit. In
principio creauit deus celum et ter-
ram. Affirmat deum esse deum crea-
se celum et terram. Affirmat mundum
habuisse principium et nihil probat
nec hec sunt nota per experientiam
Unum licet alij libri dicant deum esse tñ
hoc probant per multas argumen-
tationes. quia philosophus aristoteles fecit.
octo libros philosophorum ad proban-
dum solum hoc scilicet deum esse et etiam
in metaphisica fecit. xij. libros ad
probandum deum esse. Sed liber bi-
blie incipit in hoc quia dicit deum
esse et ibi facit suum principium sine
probatione quod significat hoc quia omnes
libri non laborant nisi ad probandum
et certificandum deum et liber biblie
ibi incipit sine aliqua probatione et
certificatione. quod significat iste modus
dicendi ipsi biblie nisi quia ille qui
loquitur in biblia et dat illa verba
est tante auctoritatis quia ei credis
simplici verbo absque aliqua proba-
tione absque aliqua certificatione
absque aliquo testimonio et quia sola

sua auctoritas est facta certitudo
et probatio et testimonium suorum ver-
borum quia sua auctoritas scilicet loquen-
tis talia verba expellit et superat omnes
rationes omnes argumentationes et omnia
testimonia et per rationes quia per uerba sua
auctoritas sola et suum simplex ver-
bum quia omnes alij libri et quia rationes
omnium librorum qui probant deum esse.
Et per oppositum quia alij libri pro-
bant per rationes per argumentationes
significat quia ille qui loquitur non est
auctoritatis talis quia ei debeatur cre-
di per suum verbum simplex. Duo ergo
sunt modi dicendi et loquendi unus
est dicere et loqui absque probatio-
ne absque argumentatione et ratione.
Alius est dicere et loqui cum proba-
tione argumentis et rationibus. Pri-
mus modus est auctoritatis et digni-
tatis excellencie et honoris et ma-
iestatis dominationis potestatis et su-
perioritatis. Et sicut sunt duo modi
dicendi et loquendi. Ita sunt duo
modi credendi proportionaliter.
Unus est credere uerbis et dicere sim-
pliciter absque aliqua probatione et
argumentatione scilicet per solam aucto-
ritatem loquentis et dicentis alius est
propter rationem probantem. Et quoniam
iam probatum est ex parte honoris
quia modus credendi uerbis dei est cre-
dere scilicet uerbis ei per primum et per se abs-
que probatione absque testimonio sed
solum quia ipse dicit iste enim modus
credendi ei debetur et puenit. Et
etiam sequitur quia modus loquendi et

dicendi dei in quodam deo est esse
simplicitate sine probatione sine argu-
mentatione sine rationibus tanquam ex his
deus omni et imperator et rex tanquam ha-
bens omnes dominationes omne dominum
omne imperium omne medatum omne pre-
ceptum et nihil huius super se scilicet omnia in
sua se. Ergo cum liber biblie incipiat
loqui per tale modum et formam et
ita procedit continue in toto processu suo
et talis modus loquendi deo soli con-
uenit et totaliter ei credi debet. Sequi-
tur quod modus loquendi ipsius libri argu-
git probat et ostendit librum biblie esse
dei et a deo et quod deus dedit illam quod
sunt verba creatoris et non creature
nisi creatura ipsa loquentur exparte
dei et hoc idem est. Sequitur enim
deus loquitur per se vel per creaturam
semper loquitur deus per que sequi-
tur quod liber biblie magis est credi-
bilis et magis debemus ei credere
quod nihil probat scilicet simpliciter loquitur
quod si probaret quod in hoc signatur quod deus
locutus est et dicit illa verba. Et quod nos
debemus credere quicquid deus dicit
eo quod ipse dicit. Ideo debemus cre-
dere magis verbis et dictis biblie
quod non probatur quod si probaretur et
ulterius sequitur quod dum minus pro-
bat magis probat et magis se red-
dit veracem quod magis signatur quod a deo
est et quod deus locutus est. Et exinde
sequitur quod magis sunt credibilia ver-
ba et dicta biblie et magis vera et
solida atque firma et ab omni dubitatione
remota quam verba aliorum librorum et

de tanto quanto auctoritas dei loquen-
tis excedit et superat omnes rationes
omnes argumentationes omnes proba-
tiones omni aliorum librorum que sunt
hominum ymo nulla est comparatio. Et
ex istis apparet summa concordancia
summa conveniencia que est inter librum
nature seu creaturarum et librum biblie
Quia liber creaturarum dicit quod des-
cendit a deo primo et per se sim-
pliciter absque probatione solum. Quia
ipse dicit et quod talis est modus loquen-
di dei sine probatione. et ipse liber
biblie ita loquitur et ita procedit. Un-
de ipse creature que a deo sunt sime que
nuntiant et concordant cum verbis dei et ver-
bis biblie quod ipse creature in nullo
fundantur in nullo sustentantur nisi in
solo deo immediate et ante se nihil ha-
bet nisi deum. Ita ipsa verba et dic-
ta dei et ipsius biblie in nullo fun-
dantur in nullo sustentantur nisi in
sola auctoritate dei immediate. quod non
fundantur in aliqua probatione nec
augmentatione et sic in hoc signifi-
catur quod sicut creature sunt imedia-
te a deo quod etiam verba biblie sunt a
deo. Et quod tota certitudo firmitas
et soliditas veritatis ipsius biblie san-
ctissime oritur et dependet ex sola dei
auctoritate infallibili et in ea solum
fundatur eo scilicet quod ipse dicit. Sequi-
tur quod nullus potest credere et adhere-
re verbis sacre biblie nisi primo cog-
noscat deum esse et cognoscat ipsum
esse veracem et non posse mentiri quod
non habet noticiam de deo non poterit co-

gnoscere utrum biblia sit liber dei et per pñs si nō cognoscit q sit dei nō credet ei qz nō probat nec pcedit per rōnes. Et per pñs cōcluditur q liber creaturaz dz primo sciri anteq hō veniat ad libz scriptu re sacre qz liber creaturaz docet cognoscere deū z suas ppuetates et suū modū. Et iō liber creaturaz est porta via ianua introductorū directorum et lumē quo ad libz scripture sacre in quo sūt vba dei et iō iste p̄supponit illum.

Sequit aliarō ad pbāz q de dicit vba scripta in biblia.

Reterea ē alia pbatio q de us dicit vba que sūt i biblia qz liber biblie pcedit p modū pcep ti et phibitōis et per modū pmissio nis et pmiatiōis. vñ pcepit et p hibz et pmittit pmissiones etnas et bñficia etna et cōmiatur penas etnas et mala etna que finē non hñt p̄cipit oibus hoibus vt faciāt bonū et sint boni pmittēdo vitam etnā et bñficia ppetua et prohibz ne faciāt malū cōmiando de morte eterna et de penis et malis ppetuis. S; iste modū loquēdi et dicendi scz p modū pcepti et phibitōis cū pmissione bonoz etnoz et cōmiatiōe penaz etnaz nulli creature cōuenit sz soli creatori q sol⁹ hz pceptū mādatum z dñiuz et phibitiōē super oīs hoies q

sol⁹ pōt pmittere z dare bñficia etna z pmiari z dare penas etnas z pugnitiones ppetuas ipsis homi bus. Que em creatura diceret ego iudicabo oīs hoies in die iudicij et dabo vnicuiq iuxta ope ra sua bonis bona et malis mala. Que em esset illa creatura que ex seipsa z sua auctoritate pmiaretur oibus hoibus p̄teritis p̄ntibus et futuris de penis eternis et dicerz se iudicare oīs hoies z oia facta et verba et cogitationes hoim et oia simul distincte iudicare sicut scribitur in libro ysaye. Que crea tura diceret ego resuscitabo oīs hoies simul et dabo bonis vitam eternā et malis penam eternam. Que esset illa creatura que p̄cipe ret et phiberet et daret p̄cepta et phibitiones oibus hoibz p̄p̄a au ctoritate cū pmissionibus et com iatiōib⁹ etnis. Et q pmitteret oibus bñ opantib⁹ vitā eternaz z male opantib⁹ pugnitiōē etnā. Que essz illa creatura q potuit di cere delebo omēz hoiem de facie terre et inducere aquā diluuij sup terrā sic scribit i libro genef. Que etiā esset illa creatura q p̄p̄a au ctoritate puocaret iduceret z mo ueret oēs hoies ad bonū z vt essēt boni et renocaret a malo q tū fieri pōt mō p p̄cepta modo p eroz z tationes et cōmiatiōes terribiles mō p pmissiones etnas vt ap paret per verba scripture sacre.

Sunt talia vt dictū est et vt ap-
paret per processū suū q̄ nlla crea-
tura ex seipsa et suamet auctori-
tate potuit dicere talia verba aut
em essent bona creatura aut ma-
la creatura. nō pōt esse mala crea-
tura q̄ verba scripture sacre repu-
gnant male creature totaliter qm̄
verba scripture sacre prouocant
inducūt et monēt q̄tum fieri pōt
oīis hoīes cum exortatione et p̄-
cepto. pmissione et cōmiatione ad
vex bonum hoīs inq̄tum hō est
sc̄z ad vex amorē inter se veram
vnitatē societatem fraternitatem
pacē et cōcordiā. Sed mala crea-
tura nō pōt ex seipsa et ex natura
sua amare. hoīs nec vex bonū
hoīs inq̄tum hō est nec inducere
et puocare ipsos hoīs ad credēd
vex bonū hoīs inq̄tū hō est nec i-
ducere et puocare ip̄os hoīs ad
vex bonū hoīs. Itō totū poppo-
litum q̄ mala creatura est contra
vex bonum hoīs inq̄tum hō est
et illō destruit q̄tum pōt q̄z ma-
la creatura est de natura sua ē cō-
tra totā veritatem et h̄z in se radi-
cem oīm maloz sc̄z amorē priua-
tum et per p̄ns h̄z cōditiones et
pprietates superi⁹ dictas s̄ amo-
re sui ipsius et prope volūtad qua-
re concluditur q̄ nulla creatura
mala ex seipsa et prop̄a inclinatio-
ne potuit dicere vba scripture sa-
cre p̄mo nec de nouo inuenire.
Item nec etiā aliqua creatura bo-

na potuit dicere verba scripture
sacre ex seipsa et prop̄o motiuo.
Primo q̄ verba scripture sacre di-
cuntur per modū mandati et p̄cep-
ti per modū cōmiationis per modū
auctoritatis et dñationis vt iam
dictum ē. Sed nulla creatura bo-
na assumeret sibi auctoritatē talē
ex seipsa vt p̄ciperet mandaret et
cōminaret de penis eternis et p̄-
mitteret bñficia eterna q̄ tunc n̄
esset bona creatura ymo p̄sump-
tuosa que ex seipsa assumeret sibi
talē auctoritatem p̄cipiendi et cō-
minandi et sic loquēdi que soli deo
pertinet ymo esset pessima et sū-
me superba et cōtra deum et hoc
nō pōt esse q̄ bona creatura h̄z i-
se radicem oīm bonoz. quare cō-
cludit q̄ nulla creatura neq̄ bo-
na neq̄ mala potuit p̄mo dicere
ex seipsa et prop̄a inclinatione et
inuenire vba scripture sacre. Er-
go restat et cōcluditur q̄ cūz illa
vba sint dicta ab aliquo. vex est
q̄ aliquis dicit ea p̄mo et pp̄ia
auctoritate vt de⁹ v̄l aliqua crea-
tura ex mādato volūte et ordina-
tione dei et nō ex seipsa. Et sic mo-
dus et forma scribere sacre ostē-
dunt manifestissime qd̄ dicit vba
biblie et q̄ biblia est liber dei.

Quāuis aut̄ oīa illa que p̄ba-
ta sunt p libz creaturaz sint scrip-
ta in libo biblie sacre et ibi cōti-
neantur. Et etiā illa que cōtinen-
tur in libro biblie in libro creaturaz

raz pteantur tñ aliter 7 aliē. Q: in scia libri creaturarū sūt oia per modū pbatōis q: ibi pbatū per ipsas creaturas q: ita debz facere homo et pbatū obligatio 7 debz tñ hoīs erga deū. Sed in libro bible oia illa ead pteantur per aliūz modū scz per modū pcepti p modū mandati per modū monitiōis et exortatiōis pmittendo et cōmū nādo. Aliud autē est pbare q: ita debz fieri. Aliud autē est precipere mandare et monere et exortari cū pmissionibus et penis q: fiāt hoc enim pertinet auctoritati et dñto. Prīmū autē nō scz pbare q: quīz potest probare quod fieri debet 7 nō mandare q: fiat. Un per lib:ū creaturaz pbatū est q: homo debet amare deūz pmo et super oia toto corde tota mēte et totis viribz et ad hoc obligatur 7 q: oīs hō debet amare scō oīm aliū hōī nem sicut seipm. Sed sancta biblia dicit hoc idē s: aliē q: p modū mādati et pcepti et nō per modū pbatōis. et pmittit faciētibz h vitam eternā. et iste modus est altior et maior. q: maius ē pcepti q: pbare. et in hoc etiā dicit q: liber bible qui loquit per modū auctoritatis et pcepti est de tanto maior altior et superior q: liber creaturarum de quāto magis est pcepti et mādare seu imperare q: pbare tñ. Item liber nature seu creaturaz pbat q: deus est pmo timē

duz super oia laudandus honorandus et glorificandus et q: oīs hō debz timere deū laudare honorare glorificare. Illi soli deo fuisse obedire et credere 7 in eo solo cōfidere. Sed liber bible dicit hoc idē s: aliter q: nō per modū pbatōis s: per modū pcepti mādati 7 exortatiōis. et vltra hoc ponit pūmū 7 pmittit retributiōez eternā faciētibz hoc scz timētibz deū honorantibz glorificantibz 7 laudantibus eū. Unde dicit time deum honora deū fuis deo glorifica lauda confide etd. Et hoc dicit liber creaturaz et pbat hoc debes facere. et liber scripture pceptit hoc fac hoc. Et sic apparet summa pcoradantia summa cōueniētia inter lib:ū scripture sacre et lib:ū creaturaz. 7 q: liber creaturarum seruit 7 famulat libro scripture sacre tanq: imperātī mādati et precipiēti. Et patet q: nō differunt nisi in modo dicēdi et loquēdi. q: vnus loquit per modū pbatōis et alē per modū pcepti et auctoritatis.

Alia pbatō q: deus dicit vba sacre bible et q: est liber a deo.

Alterius est alia probatio q: deus dicit verba que sūt in libro bible scripta. Un in libro bible sūt verba que sunt sup hoīes et sup humanam naturā totaliter ita q: ipossibile ē q: hoīes dixerūt talia vba de se pmo nec p se nec inuenerint. Un nullus pōt loqui

nec dicere de se nec ex propria scia
illa que non potest cogitare quia omne
quod de primo cogitatur in corde.
Sed verba que sunt scripta in libro
biblie non possunt cogitari primo ab ho-
mine nec intelligi nec ymaginari
non possunt primo cadere in cogitatione
hominis. ymo sunt super omnes intellectus
super omnes estimationes super omnem
opinionem et cogitationem omnium hominum
et sunt totaliter incogitabilia ab omni ho-
mine eo quod sunt altissima. profundissima
et sanctissima. Si ergo verba scripture
sacre sint ita alta et extra et supra
omnes homines. sequitur quod si homo illa non
potuit cogitare primo nec inuenire
quod etiam non potuit ex seipso dicere nec
loqui. hoc autem patet discurrendo per verum
quod testamentum. Quis enim homo potuit
primo cogitare in corde suo affirma-
re et dicere quod tres persone realiter
distincte ita quod una non est alia sint
una essentia numero. Item quod una et
eadem res numero et essentia esset in tri-
bus realiter distinctis et quod tres per-
sone essent unum deum simplex et in-
diuisibilis. homo enim est super omnes co-
gitationem et supra omne cor humanum
nec aliquis homo potuit primo dicere
nec cogitare. Bene ei potuit homo co-
gitare quod esset unum deum trinum simplex
et indiuisibilis. Sed quod unum deus
simplex sit tres persone realiter disti-
cte et equales in omnibus hoc non po-
tuit cadere primo in corde hominis ergo
sequitur quod ille qui primo dicit et locu-
tus est hoc quod unum deum esset tres per-

sone quod erat super omnes homines et plus
quam homo. ergo erat deus qui primo dicit hoc
quia homo non potuit. Quis enim homo dis-
cisset et cogitasset hoc de deo cum
adhuc vix potuerit cogitare homi-
nes quod unum solus deus est. Et tamen ista
verba scripta sunt in libro biblie in
novo testamento protulit predicata
et publicata per totum mundum.
Item quis homo aut creatura possit
primo ex seipso cogitare aut dicere et
affirmare de facto quod deus factus est
homo et quod ita est de facto ita quod huma-
nitas et deitas sunt in una et eadem
persona ita quod deus est homo et homo est deus
et hoc factum est in secunda persona trini-
tatis et non in prima nec in tertia.
Quis homo potuit hoc primo cogita-
re. Que creatura potuit hoc primo
dicere de deo ex seipso. Sed forte
posset cogitari vel dici quod deus de-
bet fieri homo. Sed quod de facto deus
factus sit homo et quod et in quo loco
Quis homo potuit hoc primo
cogitare vel dicere de deo neque enim
creatura bona aut mala potuit hoc
primo dicere ex seipso. Mala
enim creatura non potuit dicere
ex seipso quia hoc est ad verum bo-
num exaltationem et summam digni-
tatem humane nature et maius
bonum quod possit esse. Neque etiam
bona creatura potuit dicere ex
seipso quia nulla creatura potuit
hoc scire ex seipso. ergo si bona crea-
tura dicit a deo dicit et a deo ha-
bit quia aliter dicere non potuit

ergo qui pmo hoc dicit et reuelauit de^o fuit. Sz cū totū nouū testamentū sit plenū istis verbis q^d de^o fact^o est hō et hō nō pmo dixit. q^d de^o dixit. Itēz q^d xgo concipiat in vtero suo puez sine viro et q^d pariat ipm puez exns xgo et pmanēs xgo post partū. Quis hō potuit hoc pmo cogitare aut dicere et affirmare cū hō sit ptra hūa nū vsū et nullomō possit cadere i cognitōe hoīs vl^l q^d mulier potuit hō cogitare ex seipia pmo. q^d sequit^r q^d q^d pmo hō dicit vel reuelauit scz q^d xgo deberet picipere vl^l parere de^o fuit vel ex parte dei dicit. sz hō scriptū est in libro biblie scz in nouo testamento q^d virgo peperit et post partū xgo permālit et q^d ita factū est q^d sequit^r q^d vez est. Unō si aliqua mulier dixit q^d ipsa cōcepit filiū sine viro et peperit permānēs xgo et quod ita factū est verū est nō quia ipa mulier que hoc dicit potuit pmo ex seipia cogitare hoc quia hoc est extra omnem cogitationē et contra omnē experientiam cōsuetā hoc dicere et ex seipia cogitare nō potuit. Sed qz scenciūt per experientiā et vidit in se ipa q^d ita factū est. ergo p^{ri}us factū est in seipia q^d dixerit quia aliter dicere nō potuit dixit si aut a deo dixit qz sibi reuelatū est qz ita debet fieri. Et quia solus deus potuit hō reuelare vl^l aliquis ex parte eius Sequitur etiam q^d ita est quia a

deo dictū est. Si ergō hoc dictū est q^d virgo concepit et peperit filiū sequitur q^d ita factum est. Et si ita factū est a solo deo factum est. Vel ergo de^o dicit et reuelauit q^d ita fieret vl^l si deus nō dicit et reuelauit et aliq^d mulier dicit. sequit^r q^d ideo dicit qz deus in ea fecit hoc p^{ri}us q^d ipsa dixerit. Sic ergo vel hoc est a deo p^{ri}us dictū postea factum est vel a deo pmo factum est et postea a muliere dictum. Et sic semper a deo necessario est Et sic quia hoc non potest dici a muliere nisi deus p^{ri}us hoc fecerit nec deus hoc dixerit nisi ita faceret. Sequitur q^d ita factum est. Preterea que creatura quis homo pmo potuit cogitare in corde suo et dicere q^d substantia panis inuisibilis sub colore latens et sub accidentibus conuertatur et mutetur substantialiter in corp^o humanū vinum. Et vinum conuertatur in sanguinem humanum vinū. Nulla enim creatura potuit hoc pmo cogitare et dicere et tamen est scriptum in nouo testamento. ergo sequitur q^d de^o dicit hoc q^d supra homines est dicere pmo et cogitare. Preterea quis potuit cogitare et dicere pmo ex seipso q^d deus creauit mundum dicen^{do} temp^o et q^d creauit ei modū et formam et ordinem sicut scribitur in antiquo testamento in p^{ri}ncipio et in pmo libro vbi scribitur.

tempus mod⁹ ⁊ forma ⁊ ordo cre
atōnis oim creaturaz. hoc enim
nullomō ab hoīe pōt sciri nisi ali⁹
quis sibi dixerit scz q̄ mūdus tali
tempore incepit. Quod aut pos
sit pbari q̄ mundus sit creatus et
quare est et ppter quez finē sit cre
at⁹ ⁊ q̄ tot anni fuerūt q̄ mūdus
est creatus ⁊ nō ples ponēdo cer
tū numerum nullomō pōt homo
scire ex se neq̄ pbare. opz em̄ q̄ il
le qui creauit mūdū hoc dicit ne
q̄ em̄ p̄m⁹ homo hoc scire potuit
neq̄ aliquis alius homo post eū
potuit em̄ scire p̄mus homo a se
ipso qñ creatus fuit sz qñ alia cre
ata fuerūt que p̄cesserūt euz hoc
scire nō potuit. Un̄ scribit q̄ p̄m⁹
homo inter omēs creaturas vlti
mus fuit et q̄ sexta die formatus
fuit. quomō em̄ sciūisset q̄ esset sex
ta et q̄ nō p̄cessissent nisi quinq̄
dies nisi deus dixerit ei. Qz ergo
in libro bible scribitur p̄mus die
rū quo mūdus incepit et certū in
iciuz temporis ⁊ nullomō potest
sciri ab homine. hoc significat q̄
ille qui hoc dicit est sup hoīes et
reuelauit q̄ em̄ nullus homo ex se
ipso hoc dixerit ⁊ scripserit ⁊ de h
libruz fecerit sic ostendit. Omnis
em̄ homo qui facit librū et scribit
aliquid ex seipso vult q̄ ei credat
⁊ vult q̄ illi q̄ legūt librū credant
v̄bis scriptis. Et ideo opz q̄ illō
qđ hō scribit i libro suo sit tale v̄
q̄ sit p̄se manifestū v̄ q̄ possit per

experiētiā verificari q̄ aliquomō
possit induci vt credatur vel p̄ ra
tionez vel per sensū vel per signū
vel quocūq̄ alio modo. Quis em̄
homo pōt affirmare i libro suo ex
seipso illō qđ est oio in certum nec
aliquomodo sciri pōt ab hoīe ne
q̄ credibile per aliquā p̄bationē
vel per aliquod motiuū sed est ex
tra omēs extimationem ex omēs
opinionē. Quis esset ita fatu⁹ ita
sine sensu scribere ex seipso talia et
facere librū de hoc. Sed certum
est et clarū q̄ temp⁹ hora et dies
inceptōnis mūdi nullomō potest
ab aliquo homine sciri neq̄ pos
sūt esse ratōes neq̄ alie p̄batiōes
neq̄ per suasiones neq̄ inductō
nes neq̄ signa neq̄ experiētie neq̄
extimationes quib⁹ possit credi q̄
tali die incepit mūd⁹ esse et ante
nō. Ideo hoc est occultissimū ho
mib⁹ et remotissimū. Ergo sequit
q̄ nullus homo fuit ita fatu⁹ ita
stultus ita sine sensu sine experiē
cia q̄ ex seipso scripserit talia ⁊ af
firmauerit in libro bible in anti
quo testamēto scribitur certitudi
nalis et affirmatur temp⁹ et dies
inceptōis mūdi. ergo sequitur q̄
homo ex seipso nō scripsit nec affir
mauit quare opz q̄ ille q̄ mūdum
creauit hoc reuelauerit et senti se
cerit et dixerit. et sic p̄cluditur q̄
deus dixit vel homo ex parte dei
v̄ba bible sancte et per cōsequēs
q̄ liber sacre bible est liber dei et

est a deo. Et ex inde pcluditur q
vba et dicta que sūt in sancta bi
blia sūt magis alta et sup omēz ra
tionē et sensuz. Et q̄to magis ex
cedunt naturā hūanā tāto magis
credi dnt. Et q̄to magis videtur
difficilia ad credendū magis dnt
credi q̄ tūc signuz est q̄ sūt a deo
dicta et nō ab hoibus. et hō debz
credere quicqd dicerit de. Exim
de seq̄tur q̄ q̄ articuli fidei xp̄ia
ne sūt altissimi et sup omēz hoiez
q̄ ex hoc ppter hoc sunt magis
credibiles et maxime certi et firmi
Et sic pbatū ē q̄ in mundo ē vn
liber qui ē liber dei et a deo q̄ no
minat biblia p̄tēs duo testame
ta et q̄ de dicit vba in dicto libro
scripta vel aliqs ex parte sua.

Hic pcluditur ex iam pbatīs
aliquē proprietates circa librū dei
et qualiter se debeat habere hō cir
ca illum.

Unā aut iam pbatuz est
q̄ de habet librū et q̄ vn
liber dei est in mūdo in quo cōtī
nētur vba que de dicit. Et quis
est ille liber nūc restat dicere con
cludere et oñdere aliquas pprie
tates et cōditiones ipius libri et
qualiter hō d̄z se habere circa li
brum dei. Un ex isto fundamēto
scz q̄ ille liber est dei et q̄ dicit v
ba illius libri mltā pnt sequi et cō
cludi de ipso libro et de v̄bis ei.
Un postq̄ ille liber est dei et vba
illius sūt verba dei sequitur q̄ ho

mo debet credere totū librū et om
nia verba scripta in libro ita q̄ to
tus liber est credēdus et firmissi
me et toto corde absq̄ aliquo du
bio. Et hoc illo mō qui cōuenit li
bro dei videlicet simpliciter sic ali
qua alia p̄batione et argumenta
tione s̄z solū q̄ dei est et deus di
cit et hoc est totū fundamētū cre
dēdi ipsi libro. Et ideo ipsa biblia
et oia verba ei reducūtur ad vnū
fundamētum ad vnā rōnem scilz
q̄ dei est et de dicit. et sub isto fū
damēto et sub ista rōne sunt credē
da et accipiēda oia verba sacre bi
blie et nō sub alia. Si autē per
istam portā et istud primū genera
le fundamētuz nō intrat in ipam
bibliam. Sed vlt intrare per ali
am portam scz per rōnes et argu
mētationes tūc intrare nō poterit
quia iste est sol⁹ mod⁹ conueniēs
tam libro dei q̄ ipsi deo. Qui ali
ter nō vult credere deo et libro suo
nisi per rōnes et probationes et ar
gumētationes tunc facit maximā
iniuriā deo et libro suo et verbis
eius q̄ vult ire et intrare in librū
dei contra naturam et modū libri
dei. Et ideo necesse ē q̄ talis
repellatur a libro dei et liber sibi
claudatur vt secreta libri nō vide
at eo q̄ iniuriat librum et deū cu
ius est et reputat eū posse mentiri
et hoc est primū quod concludit
de libro dei. Alterius cōcludit
tur de libro dei eo quia dei est et

¶

deus dicit q̄ nihil pōt esse inutile
nihil supflūū nihil diminutū ⁊ iō
nihil in eo est ibi p̄tempnēs nihil
respunēs nihil q̄ iniquū. Ulteri⁹
p̄cluditur de necesse eo quia de
us dicit v̄ba in dicto libro p̄tenta
q̄ oīa v̄ba implebūf ⁊ nihil rema
nebit in p̄pletū qm̄ deus nihil po
test facere cōtra suū honorez. Un
de si nō p̄plerēt v̄ba dei ip̄e eīf
mendax ideo p̄pter suū honorem
necessitate est q̄ v̄ba oīa impleā
tur postq̄ verba sūt dei et ip̄e di
cit. si em̄ quilz hō q̄tuncunq̄ mo
dic⁹ vult q̄ v̄bū suū sit verax et i
pleatur. Et q̄to maior est dñs tā
to magis vlt̄ verbū suū ad imple
ri et nō retro cedere. Jō vnus rex
tici⁹ exponeret regnū suū q̄ ver
buz suū nō impleret q̄to ergo ma
gis deus ad implebit verbū suū
et illa que ip̄e dicit eūz sit omp̄s.
Ulteri⁹ p̄cludit q̄ postq̄ deus h̄z
librū et verba dei sūt in illo modo
quo de⁹ locut⁹ est q̄ hō debz ob
ligatur et tenetur amare et dili
gere librū illum sicut verba dei q̄
processerunt de ore suo. Unde
quia homo debet amare deū pri
mo et super omnia vt probatū est
Sequitur etia⁹ q̄ debeat amare
verba sua quia nihil magis pro
pinquum deo q̄ verbum suūz ni
hil magis est pertinens deo q̄ v̄
bum suū quia verbum suū re
presentat ipsūmet et exiuit de ore
suo. Et per consequens nihil ma

ius nihil excellētius nihil nobili⁹
nihil preciosius aut melius nihil
potentius nihil amabilius q̄ ver
bum dei. Et per p̄sequens sequi
tur q̄ verbum dei est super omēs
creaturas et excelsit omnes crea
turas et magis propinquum est
deo et magis pertinet deo q̄ oēs
creature. Ideo sequit q̄ sicut ho
mo tenetur amare deū ita debz
amare verbum suūz representā
eum. Et sicut tenet dare deo omēs
honorem omnez gloriā omnez
laudē ⁊ debz se exponere ad mor
tem pro deo ita debet facere pro
v̄bo dei. Et sicut debet amare de
um plusq̄ omnes creaturas et q̄
seipsum. Ita debz amare verbū
dei plusq̄ omēs creaturas ⁊ plus
q̄ se ipsum. Et per p̄sequens sicut
homo debet cauere sup oīa ne cō
tempnat ne iniuriat ne offendat
deum ita debet cauere ne cōtem
pnat ne vilipendat ne iniuriat ne
offendat verbum dei. Et per cōse
quens sequitur q̄ postq̄ homo ha
bet in seipso locum in quo possunt
recipi verba dei scilicet ipsum cor
q̄ hō debet recipere in corde suo
verba dei et preparare cor suū
ad recipiend v̄ba sua ⁊ nulla alia
verba debet primo recipere i cor
de suo. Sed debz iplere totū cor
suū verbis dei. Et ideo si ho
mo recipiat p̄mo i corde suo alia
verba q̄ verba dei tunc facit ma
ximam iniuriā deo et verbis ei⁹.

Et quia expellit verba dei de sua domo de suo loco pprio eis debito et ponit alia verba. Et quia etiam verbum dei representat deum et exiit de ore dei et mittit a deo sequitur qd qui recipit verbum dei in corde suo qd recipit deum. Et qd habet verbum dei in corde suo deum habet in corde suo. Et qui portat verbum dei in corde suo deus portat. Et ideo nihil maius nihil melius nihil nobilius nihil preciosius nihil amabilius potest homo habere in corde suo qd verbum dei. Et qd verbum dei intrat ad cor hominis et nulla alia res potest intrare cor hominis nisi ipsum verbum. Et habet ipsum verbum principale qd in corde habitat. Ideo nulla res magis propinqua cordi qd ipsum verbum nulla magis habens ingressum in cor. Et quia verbum dei est viuum sicut deus vivit cuius est quia exiit de ore dei et ideo necesse est qd vivificet ipsum cor. Et quia est dulce iocundum et letum sicut deus a quo exiit immediate. Ideo necesse est qd quando est in corde qd dulcificet ipsum cor et faciat ipsum iocundum et letum. Et quia est calidum eo quod est ardens igne amoris ideo calefacit cor et facit ipsum ardere et inflammari in amore. Et qd est verum et certum ideo firmat ipsum cor in veritate. et solidat illuminat et clarificat. Et quia est virtuosissimum potentissimum et summe actiuum et ope

rativum ideo operatur in corde subiecto et mutat ad se pregit et deffendit. Et qd verbum dei est altissimum ideo elevat ipsum cor et trahit ad altissimum. Et sic patent aliquae proprietates verbi dei et libri sui in quo sunt verba dei et etiam qualiter se debet habere homo ad librum dei et ad verbum dei quoniam debet primo verbum dei audire studere et legere.

Comparatio verbi dei ad creaturas.

Uo autem se nobis manifesta que habemus et tenemus de deo in hoc mundo scilicet creaturas suas et verba sua. Sed ista duo non sunt equalia quoniam verbum dei est super homines et super omnes creaturam. Et omnis creatura exiit de nihilo sed verbum dei exiit de ore dei. ideo verbum dei quia est maius omni creatura habet potestatem et divinitatem super omnem creaturam. et omnis creatura est subiecta totaliter et penitus verbo dei. et ideo verbum dei mutat creaturam. et ipsa creatura non potest mutare verbum dei quod est inmutabile et invariabile sicut deus a quo est. Et quia verbum dei est efficacissimum virtuosissimum et summe operativum et actiuum. Ideo quando subiecto venit et mittitur super omnes creaturam monitum est sicut aliqua resistentia et omnis creatura obedit verbo dei. Item etiam omnis creatura summe distat a verbo dei

finij

q: p verbū dei ois creatura facta
est ⁊ de nihillo venit in esse per vir
tutem vbi dei q: hz omem virtu
tem et prātem, ppter deū aquo est
Un deus per verbū dicēdo crea
uit omis creaturas. Et iō ois crea
tura subiecta est vbo dei q: per ip
sum hz esse et portatur et sustine
tur in esse. Un q: de? dicit creatu
re facte sunt. et si nō dicisset crea
tura nulla fuisset facta. et sic omis
creatura est q: de? dicit. Un p mū
quod dicit est verbū suū et per ip
suz oia creata sūt et recipiūt esse d
nihillo. Et sic apparet maria ineq
litas inter verbū dei et ipas crea
turas et q: necesse est creaturas
esse subiectā verbo dei. Item de?
dedit hoi creaturas et verba sua.
Sed pl? dedit qn dedit vba sua
q: qn dedit creaturas de qto pl?
valent vba dei q: oēs creature. et
sic de? duob? modis cōsolat hoi
nem scz per creaturas et per vba
sua et pl? per vba q: per creatu
ras q: creature sūt d nihillo. Sz
vba dei exeunt de ore dei. Iō sic
spōsa pl? p solat de vbis sponsi q:
de archa sibi missa et muneribus
Et subdit? magis apciat vba rez
gis q: munera et magis ex vbis
p solat. Et bon? fili? pl? p solatur
de vbis patris q: de muneribus
patris. Ita hō plus dz apciare v
ba dei q: creaturas que sunt mu
nera dei sibi data sicut archa. Et
plus debet gaudere ⁊ cōsolari de

verbis dei q: de creaturis sibi da
tis ad seruiend. Si g hō tm cōso
letur ⁊ delectet tm i creaturis dei
tm magis debet cōsolari et delec
tari in vbis ei?. Et si recipit crea
turas dei cum tāta diligēcia ma
gis dz recipere vba dei et cū ma
iori diligentia. Et si apciat creatu
ras dei multo magis dz apciare v
ba ei?. Valde em cōtra rōnē est q:
hō vtatur cōtinūe creaturis dei ⁊
q: cōtempnat vba dei et nolit ea
audire. vba em dei pcedunt ⁊ exe
unt de corde dei et iō portant cor
et intentionē dei ⁊ voluntatē dei
et intrāt in cor hois. Sed creatu
re exeunt de nihillo. et iō vba dei
sunt ppinquissima deo. sz creatu
re quasi sunt aliene a deo q: de ni
hillo. quare sine cōparatōne plus
valet vbu dei q: omis creature. et
deus plus apciat suum vbus q:
omnes creaturas Qui g nō vlt
recipere nec audire vba dei non
est dign? q: vtat creaturis dei.
Post q: g de? locut? est et dignat?
est loqui homibus vt dñs suo rex
subdito creator creature artifex
operi manuū suaz et dñs infin
te maiestatis rei de nihillo facte
⁊ vba sua scripta sūt. Adagnā in
iuriam facit hō deo et multuz cō
tempnit eum si nō vlt audire nec
recipere verba sua. Sed verbis
suis cōtemptis et spretis audit le
git studet et recipit verba hoim.
Adagis em debet hō audire et le

gere verba dei q̄ hoīs magis debet audire verba creatoris sui q̄ creature verba. Et magis debz audire illum qui creauit oīa q̄ illuz qui creatus ē de nihilo. Magis dz audire verba illius qui nō pōt mēiri s; est veritas q̄ illi⁹ qui pōt test mēiri decipi ⁊ decipere. Magis dz audire vba illi⁹ q̄ viuūt in eternū q̄ hoīs mortalis et q̄ iam mortu⁹ ē. Et magis debz audire verba illius a quo creat⁹ est ⁊ qui dedit ei suā ymaginē et a quo recipit quicqd hz q̄ vba illius a quo nihil recipit. Magis dz audire ⁊ legere verba illi⁹ qui cōtinue conseruat eū in esse et indefinēter largitur et dat sibi sua bñficia sine q̄bus nō pōt esse q̄ illi⁹ a quo nullū bñficiū recipit nec pōt recipere nec pūt aliqd sibi dare. Magis dz audire verba illius qui pmittit sibi vitā eternā q̄ illius qui nihil pmittit nec aliqd potest dare. Multo magis dz audire hō qui est op⁹ vba illius qui fecit eum et sui factoris q̄ illius qui factus ē. et magis verba dñi q̄ serui et regis q̄ subditi et oīpotentis q̄ nihil potētis. Et illi⁹ qui de se est infinitus et omē bonum q̄ illius q̄ habet in se radicem oīm maloz. Et illius qui habet hoīem iudicare q̄ illius qui iudicāndus est. Et multo magis dz delectari homo in studendo et legēdo verba et librum illius q̄ creauit illū q̄ illius

qui creatus est. Si ḡ homo faciat oppositum istorum maximā iniuriā et cōtumeliāz facit deo creatori et factori suo et v̄bis ei⁹.

Qualiter creature et verba dei conueniunt homini.

Uoniam autē homo habet corpus et aīam et vnum nō est aliud qz aīa est spūalis et intellectualis. ⁊ corp⁹ est terrestre ⁊ ex elemētis. Et vtrūq; habet suāz vitā quia aliter viuūt corpus. Ali ter aīa q̄uis autē viuāt corp⁹ mediante aīa et ex p̄esencia eius ac tamē corpus indiget cibo et nutrimento vt viuāt et nutriatur et cōseruetur et aumētetur aliter periret ⁊ moriretur. Ita similiter aīa indiget cibo et potu nutrimento et alimēto vt augmentetur nutritur et cōseruetur in vita sua que est amor bonus gaudiū spes et cōsolatio in deum. et qm̄ nutrimentum et cibus seu alimentuz debz conuenire et habere conuenientiam cum re que aliter et nutritur ⁊ debet intrare in rem nutriendam et vniri cū ea aliter nō nutrit. Et ideo quia corp⁹ est terrestre et elementale. Ideo nutritur viuūt ⁊ crescit de cibis et elemētatis terrestribus et elemētatibus tamq̄ sibi similibus quia intrant corp⁹ hoīs realiter et per suā pñciam ex quibus fit bon⁹ humor et san⁹

guis. Ita cōformiter q̄ aia est spiritalis et intellectualis et nullo modo terrestris nec elemētalīs. Ideo nutriri et viuere d̄z de cibis et nutrimentis et elementis spūalibus et intellectualibus et nō corporalib⁹ nec terrestrib⁹ tamq̄ de sibi similib⁹ que soluz p̄nt intrare aiam per suam p̄nciam. Et q̄ aia est ad ymaginē dei et nullum est medium inter aiam et deū. Ideo d̄z nutriri et alimētari de cibis nutrimentis et alimētis diuinis que immediate p̄cedunt a deo. Et q̄ verbum dei exiit de corde dei et p̄cedit de ore ei⁹ et p̄nt intrare in cor aie et in eā penetrare. Ideo aia d̄z nutriri viuere et crescere et subistē tari d̄z v̄bis dei q̄ p̄cedūt d̄ ore dei. Et solū v̄bū dei ē p̄p̄iū alimētū p̄ cib⁹ p̄p̄iū nutrimentū aie et cordis. Sicq̄ cib⁹ terrestris et alimentū corporale nutrit corp⁹ iā p̄us viuū et augmētāt ip̄m nutrit corrobōrat et cōseruat. Ita v̄buz dei quod intrat cor et aiam iam p̄us viuā et viuētē augmētāt ip̄am et nutrit corrobōrat cōseruat et subistētat i amore dei i spe bona gaudio cōsolatione et in oib⁹ que p̄tinēt ad vitā aie et cordis. Ecce igitur qualiter pueniūt hoī et proportionātur creature et verba dei q̄ creature corporales respiciunt corp⁹ et vitā corporālē. et v̄ba dei respiciunt aiam et vitā spūalē vt sicut corp⁹ quod est p̄pter aiam

viuit de creaturis corporalib⁹ de nihillo factis. Ita aia que est propter deū et est ad ymaginē dei viuat immediate de verbo quod p̄cedit de ore dei quod est spūale et intellectuale et diuinū. Ecce quāta p̄p̄inquitas hoīs ad deū q̄ta vnitas quāta dei bonitas q̄ verbum quod exiit immediate de corde dei intrat cor hoīs verbū quod p̄cedit de ore dei intra aiaz hoīminis. Et q̄ nihil p̄p̄inquū deo q̄ v̄bum eius. Ideo totaliter trahit cor et aiam ad deū. vnde exiit et facit cor hoīs vnū cū corde dei. Ecce q̄ qualiter puenientissime deus dedit hoī duo scz creaturas et verba sua. Creaturas ad augmētandū nutriendū et cōseruandū corp⁹ in vita sua. et v̄ba ad augmētandū nutriendū et cōseruandū aiam in vita sua p̄p̄ia. Et ideo v̄ba dei sunt verba vite nō corporis scz aie nō carnis scz cordis. Et iō aialia bruta nō p̄nt viuere de verbis dei quia nō h̄nt aiam spūalem et intellectualem nec dei ymaginem.

Ecce quātum distant cib⁹ corporis et cibus aie quia cibus qui nutrit corpus est corruptibilis. scz cibus qui nutrit aiam scz verbum dei est incorruptibilis et perennans in eternum. Sicut autē homo nō facit per seip̄z cibos corporales scz recipit iam factos et ordinatos a deo. Ita hō nō facit cibus spūalem scz ip̄m v̄bum dei.

sz recipit iam dictum et datum a deo q: vtrūq; est a deo. Si em̄ homo nō pōt facere per se cibos corporales ex quibus viuat cor: pus quō poterit facere cibū spūa lem ex quo viuat aia. Et iō nul lum xbum quod pcedit de corde et ore hois potest dare vitaz aie ⁊ nutrire ipam. Sed opoz q ab alto pcedat sz de corde et ore dei Et sicut ad hoc q cibis corporat' nutriat corp? nō est necesse inq: rere cām et fundamentū et rōn ez quare sic potuit fieri. Ita ad hoc q verbū dei nutriat aiaz nō ē nec esse q hō inquirat cām fundamē tum et rōnem xboz dei sz sufficit scire q: dei sunt et recipere ipsa x ba in corde q: sine hoc aiam nutri unt. Et q: in ipsa aia voluntas hz totum dñum et iperū et in ip sa cōsistit pncipalit' vita aie q: qñ illa viuit tota aia viuit ⁊ qñ illa ē sopita tota aia ē sopita qñ illa cre scit tota aia crescit qñ illa nutrit tota aia nutrit. qñ illa deficit tota aia deficit q: ipsa est cor aie. Et iō q: verbū dei respicit aiam. ideo iungitur pncipaliter ad volun tatem aie et respicit pncipaliter ipam tāq; cor ipsius aie et tamq; totum iperium in aia. Et iō verba dei et liber dei hnt et habere de bent illum modum pñ q cōuenit voluntati que est libera et iliberta te posita. Et iō verba dei aliquāz do hnt modum pceptiū et ali

quando habent pibitiū aliqñ exortatiū et aliquando pmis siū aliquando cōminatiū aliqñ narratiū exemploz aliquādo deprecatiū aliquādo laudari uuz quia om̄s isti modi cōueniūt voluntati et effectui et inclinant et mouent exitant et nutriunt ip sam voluntatē ad timorē ad amō rem ad spem ad gaudium ad con solationem. Sed q: aia semper querit certitudinem et nō recipit aliqua verba nisi sint sibi certa et nō dubia quia intellectus qui est in aia semper appetit certitudinē et in hoc faciatur et viuit et aliter nō quiescit donec sit certus. Et iō necesse est q verba dei ⁊ libri sui sint certissima et nullomodo du bia et ideo est in verbis dei et in libro suo certitudo diuine aucto ritatis que est tam magna q exce dit omnes rationes omnes pro bationes hominuz et omne inge nium humanum vt iam dictum est. Ideo totus liber dei est au tenticus et habet modum gene ralem auctenticum per totum. Et sic verba dei et liber diuinus p to tam animam complent et confor tant et nutriunt intellectum et vo luntatem. Ecce igitur qualiter habemus cognitionem et scienciam de creaturis que sunt opera et facta dei et de verbis dei que sunt dicta dei.

Et sic deus manifestauit seipsuz

hoi per creaturas que sūt a deo ⁊ per verba que dicit sꝫ magis ⁊ pꝫ pꝫ pꝫ se manifestauit per verba qꝫ per creaturas quia verba in mediate exeunt de ore dei ⁊ directe tendunt ad cor hominis. Et ipsa verba etiam sūt magis familiaria hoi et pꝫ pꝫ pꝫ quia etiam ipse hō habz verba et dicit et loquit et in hoc mltū pꝫ dat cū deo qꝫ deus loquit et dicit et hō loquit et dicit. et sic vba cōueniūt deo et hoi. Et sic multū est familiaris hoi et pꝫ pꝫ cognitio dei pꝫ vba sua. Et sic ipse hō pꝫ creaturas dei et per vba dei pꝫ uenire ad deū et ipm inuenire et scire intentōez et volūtatez dei. Ergo hō debz seipm exercitare taz in creaturis dei qꝫ in vbis ipsius vt se appꝫ opinet ad ipsum et fiat familiaris cum eo.

Quod aia rational' exis in homie nō est de natura corporis sed pōt viuere perse et separata a corpore ⁊ immortal' viues sine fine.

Quoniam aut' hec sciencia ē de homie et pꝫ pꝫ res que sit in homie est aia rationalis. Et quia forte plures credūt qꝫ aia sine corpore nihil sit et qꝫ mortuo corpore anima moriatur ⁊ nō remaneat viua ⁊ per pꝫ nō credūt bona eterna et ideo nō curant laborare pꝫ illis nec etiā credūt mala eterna nec per pꝫ curant fugere illa. Et ideo vt ois

homo cognoscat qꝫ ipse habz aiaz imortalez que in eternū viuit hic pꝫ bñ. Quis em̃ superius in pluribus locis dictū sit qꝫ aia est imortalis et qꝫ libez arbitriū est is mortale tñ hoc fuit dictū et probatū ē icidētaliter. Et iō hic nūc tractabit pꝫ pꝫ de matrimonio et qualitate aie recogēdo etiā illa que iam dicta sūt superius spm in multis locis. Qm̃ super oia est valde vtile hoi qꝫ cognoscat sine dubio qꝫ hz aiaz imortalem et sē per viuentē vt post deū maxie circa seipm sua vñ cōsideratō ne in eternū perdat seipm sꝫ maxiaz diligentia apponat ad habendū sciētiā libri de hoie seu libri creaturarū et etiā libri dei seu scripture sacre. Ad pꝫ aut' qꝫ aia rational' nō sit de natura corporis sꝫ pōt stare et viuere pꝫ se separata a corpore et qꝫ sit imortal' capiem' fundamēta sequēcia. Prīmū fūdamētū erit ex pte obligatōis qꝫ aia pōt obligari deo imortali et etno. Aliud fūdamētū erit ex natura liberalitatis ex pte honoris laudis ⁊ glie dei. Aliud fūdamētū erit ex natura libertatis. Aliud erit pꝫ rādo operatōes qꝫ apparēt i hoie inter se. Aliud erit pꝫ rādo hominez ad omnes creaturas alias que sūt pꝫ hominez et sic pꝫ bñ qꝫ aia est imortalis vel pꝫ rādo hoiem ad deū. vel cōparando opatōes hois int se vel pꝫ rādo

homines ad omnes alias creaturas inferiores. Quātū ad p̄mū quod est ex parte obligatōis seu p̄parando hoīez ad deū p̄siderandū est q̄ iam p̄batūz est q̄ homo obligatur dñō immortalī et eterno. Et q̄ homo potest facere iusticiā soluendo vel iniusticiā et iniuriāz nō soluendo deo debitū s̄z oppositū faciēdo sic ergo homo potest facere iniusticiā iniuriā et offensam cōtra deū et potest p̄tempne re v̄ba dei. Et q̄ qui facit iniuriā deo d̄z pati penā eternā et eterna liter debet pugnari. Et sic aīa pōt demereri et lucrari penam eternā et p̄ p̄his necesse est q̄ possit pugnari eternaliter et hoc nō pōt fieri nisi aīa sit immortalis et viuat sēp ergo de necessitate sequit̄ q̄ aīa rationalis ex̄ns in hoīe sit immortalis semper durans. Itēz homo potest obligare deū sibi eternalit̄ et hoc faciēdo iusticiā sibi sicut em̄ si aīa faciat iniuriā deo et offensam obligat seipsum ad penāz et punctionem eternā ita per oppositū si faciat deo placitū sibi cōs placendo obligat deū ad remunerationē eternā quia nō est maior ratio de vno q̄ de alio s̄z hoc nō potest esse nisi aīa sit immortalis ergo necesse est q̄ aīa hominis sit immortalis et p̄maneat et duret in eternū. Fūdamētum aut̄ qd̄ fūdatur in homine de laude dei dictū est in capitulo de honore.

Aliud fūdamētū. Prētea alia p̄bacio pōt fūdari in natura libertat̄ seu liberi arbitrii et quasi p̄cordat cū p̄mo qd̄ modo dictum est. Un̄ opaciones hoīs iq̄tū hō est sūt remunabiles v̄l pugnabiles d̄ natura sua eo q̄ sit fctē cū lib̄ta te. Et exinde p̄cludit̄ d̄ necessitate q̄ aīa ē immortalis in qua est ip̄a libertas. s̄z ista p̄bacō ad plenū d̄ ducta est sup̄ in rubrica de p̄p̄acōe hoīs ad alias res p̄ d̄ram generalem s̄z liberi arbitrii in vltia parte rubricę illius ideo transseūdum est ad aliam partem.

Aliud fūdamētū. Alia aut̄ p̄batio fūdat̄ in operib̄ q̄ apparet in hoīe. Un̄ hō per suamet opationes eas p̄parādo adinuicē pōt cognoscere q̄ aīa est immortalis. Un̄ p̄ fūdamēto p̄mo p̄suppono istaz regulā q̄ tandiu durat res q̄ diu durat sua opatio q̄ si opatio alic̄ rei sēp durat sēp durabit illa res cui⁹ est Et iō si in hoīe sit aliq̄ opatio q̄ sēp duret necesse ē q̄ in hoīe sit i aliq̄ res q̄ sēp duret. Quidō videam⁹ si in hoīe est alī qua operatio q̄ sēp duret et di⁹ scurrām⁹ per oēs opationes q̄ apparet in hoīe. Et p̄mo p̄ opacōes ex̄iores videam⁹ si ille opatōes sēp duret et apparet q̄ nō quia opatōes quic̄ sensuū exteriorū possūt diminui debilitari et corrūpi destrui et auferri. Et hoc fit p̄pter organū cū quo fit illa opatō

Uñ illa opatio que est videre que
fit cū oculo aliquñ diminuit aliquñ
debilitat aliquñ destruit et totaliter
auferet et hoc fit ppter oculum.
Et sifr ē de ista operatiōe q̄ ē audi
re. et sic de alijs. q̄ p istas opatiō
nes exteriores nō intelligim⁹ nec
possum⁹ pbare q̄ in hoīe sit aliq̄
res immortalis. Sed intelligim⁹ p
operationes interiores et occultas
et videm⁹ q̄ sit int⁹ aliq̄ opatio q̄
nō pōt destrui nec impediri q̄ semp
durat inter aut oēs opationes est
ibi vna opatio q̄ semp durat scz
velle et nolle et desiderare. et ista
opatio quīs sit occulta et interior
ac tñ ē manifestissima. cuiuslibz hoī
intra se. ita q̄ quilibz hō sentit in se
ipso istā opationē et p experienciā
sz q̄ ista opatio scz desiderare vel
le et nolle sit immortalis in hoīe hoc
oñditur et pbat clarissime ad occu
lum sic. oīs em̄ opatio q̄ nec p de
bilitatem corporis nec p ifirmitatē
tem corporis nō debilitat nec di
minuit nō depēdet a corpore nec
est ligata cū corpore. Sz nos vi
dem⁹ per experienciā q̄ iste ope
rationes velle et nolle et desidera
re nō debilitant nec diminunt p
pter debilitatē corporis. Uñ vide
mus q̄ in ifirmis velle nolle et de
siderare nō debilitant nō diminu
unt ymo dū corp⁹ magis ifirmitatē
tūc magis crescit velle et nolle et
desiderare nec ppter hoc cessat desi
derare qz aim⁹ desiderat salutem

Ita q̄ operatio non debilitat ppter
debilitatē corporis. q̄ sequitur q̄ iste
operationes nō depēdet a corpo
re nec ligatur cū corpore nec fiūt
cū corpore nec cū organo corpor
ali sic iste opatiōes q̄ sūt videre et
audire et d. q̄ si corp⁹ moriat ad huc
remanet iste aperiatiōes et p pñs
sūt immortales. Itē illa operatio q̄
fortificat et crescit dū corp⁹ magis
debilitat et destruit nō depēdet a
corpore nec fit cū corpore nec ē li
gata cū corpore. sz iste operatiōes
velle et nolle et desiderare fortissi
catur et crescit dū corp⁹ magis d
bilitat et destruit h̄ ei apparet per
experienciā qz quātō magis hō ef
ficat antiqu⁹ tāto magis dōsiderat
et vlt et forti⁹ et magis crescit desi
deriū suū. q̄ sequitur q̄ talis operatio
nō depēdet a corpore nec ligatur cū
corpore et exide sequitur q̄ cū tādiu dur
rat res q̄ diu durat operatiō ei⁹ q̄
illa res cui⁹ officiū et operatiō ppa ē
velle nolle et desiderare ē immortal
perpetua seper durās seper viuēs
et remanet qñ corp⁹ morit et per
pñs sequitur q̄ illa res q̄ vlt vel nō
vlt et desiderat nō ē pūcta nec li
gata cum corpore sz ē per se et nō
nec idigz auxilio corporis ad ope
randō suā operationē sz est nuda se
parata et expoliata ab ipso corpo
re et per pñs nō est subiecta corpo
ri sz est libera. Item sequitur q̄ illa
res est maior excellēti⁹ et superi
or q̄ sit in hoīe hñs dñius super to

tum hoies. quare sequitur qd homo
h3 in se rem immortalē incorruptibilē
lem viuentē in perpetuū et hoc ē
ip̄a volūtas cui? officiū et pp̄ia
operatio ē velle et nolle et deside-
rare. et sic volūtas hois nūq̄ mo-
ritur. Quis corp? moriat? s3 viuet
in eternū in gaudio vel in tristitia
et per p̄ns tota aia in qua est vo-
luntas intellect? et memoria non
est de natura corporis s3 pōt viue-
re per se separata a corpore. q̄ hō
d3 edificare et facere suuz fūda-
mētum super voluntatē tamq̄ su-
per fundamētuz perpetuū et incor-
ruptibile durās in eternum.

Alia ratio qd aia nō est de natu-
ra corporis.

Item alit̄ pbat qd aia hois
nō sit de natura corporis ex
pte sue opatiois et sui modi qz aia
atrahīt didit? et poliat illd qd reci-
pit i ea ab oī quātitate ab oī loco
ab oī qlitate corporali qz cuz aia
noiat ip̄as res noiat eas sic quā-
titate sine loco sic qlitate. vñ ista
noiat sic itelligit qz p̄mo itelligit
qd noiet. Et sic aia cū recipit ip̄as
res in seip̄a facit ip̄as sine quāti-
tate sine qualitate sicut stomach?
dum recipit cibos spoliāt et diuis-
dit eos a suis vestimētis et suis cō-
ditionibus et induit eos vestimē-
tis et cōditionib? corporis. ita qd
cib? perdit modū pp̄iuz et reci-
pit modū corporis. Ita ipse res dū

intranat aiam perdūt modū pp̄iū
et recipiūt modū aie. Ita qd per-
dunt quātitatē locum et qualitātē
accidentalē et recipiūt modū et
formā aie. et ideo ipse res dum in-
trāt aiam recipiunt ab aia modū
cōm et vniuersalē et perdūt par-
ticulare singularē et indiuidua-
lem. Ita qd nō cōueniūt magis vni-
particulari qd alteri sicut hō qui
est in aia h3 modū cōmunē et vni-
uersalem quo equaliter conuenit
oibus et nō magis vni qd alteri. et
ita noiat ab aia cōiter et vniuer-
saliter. Et tñ talē modū nō hab3
hō extra aiam qz nullus hō extra
aiam cōuenit in suis conditioni-
bus oibus homib?. Sed hō qui
est in aia conuenit oibus. Ergo se-
quitur qd talem modū recipit ab
aia et nō a se. Ergo aia hois de
natura sua ē sine quātitate sine fi-
gura sine loco sine qualitate cor-
porali et sine oibus illis conditio-
nibus exñtibus in rebus exteriori-
bus per quas ip̄e res sunt parti-
culares et singulares qd ap̄tez aia
assimulet ip̄as res sibi ip̄i hoc cla-
rissime manifestatur in ista littera
a et etiaz in alijs litteris quia ista
littera a dū est scripta tunc habet
certam quātitatē et magnitudinē
certum colorē sc3 nigrū vel rubeū
certū locū quia i tali pargameno
et in tali parte pargameni. Ita qd
nullū aliū a scriptū est illudmet a
ymo habet differentiā ab illo. sed

dum ista littera a intrat aiam tunc recipit aliū modum et aliā formā et alias cōdicōes et perdit modū propriū quē habebat in scriptura quia dū est in aia tunc nō ē magnum nec paruum nec talis qualitatē nec talis et perdit q̄titatez Item perdit om̄em locū. Itē nō est nigrum nec rubeū nec alicui⁹ coloris. et sic perdit colorē et q̄titatez nec est scriptū in pargame no nec in papiro. Sed istud a ex̄is in aia est v̄le et cōe om̄ibus alijs et tm̄ cōuenit vni q̄ alteri et ante de se nō erat tale. Ergo sequitur q̄ ab aia recipit talē modū. quare sequitur q̄ aia hoīs est sine q̄titate sine loco nec est magna nec parua ⁊ est sine oī colore q̄ nō est nigra nec rubea. et hoc null⁹ pōt negare q̄ sua operatio hoc manifestat. Quare pcluditur q̄ aia nullo modo est corporalis nec est de natura corporis nec cōditiones h̄z corporis. quare sequit⁹ q̄ nō ē grauis nec leuis nec rotūda nec quadrata nec alicui⁹ figure. Et sequitur q̄ om̄s conditiones et proprietates corporis repugnāt aie et sūt feces respectu aie et supfluitates. Si em̄ aia remouet tales conditiones a reb⁹ q̄ intrāt aiaz tanq̄ sibi repugnānt tanq̄ quas feces ⁊ s̄fluitates q̄to magis ip̄a in sua natura est separata ab illis Et sic clare possum⁹ cōcludere q̄ quedē sūt res corporales ⁊ quedē

spirituāles quedē sunt res quāte quedē sine q̄titate. Item possum⁹ concludere q̄ res spūales et sine q̄titate sūt nobiliores aliores et digniores q̄ res corporales ⁊ quāte. Itē res corporales sūt feces et supfluitates. Sicut em̄ a ex̄is in aia est digni⁹ nobili⁹ ⁊ superi⁹ q̄ a ex̄is in scriptura quia q̄n est in aia est v̄le cōe oībus perpetuū in corruptibile et in variabile. s̄z a scriptum est particulare variabile et corruptibile. Sic similiter se h̄z aia respectu rez corporaliū habentiū q̄titate ⁊ qualitatē corporale. Quare sequit⁹ q̄ aia hoīs nō est visibilis q̄ nō h̄z colorē nō est audibilis q̄ nō habet sonū. Itē nō est odorabilis q̄ nō habet odorē. Itē nō est gustabilis q̄ nō h̄z saporem. Itē nō est tangibilis q̄ nō h̄z q̄titatez nec qualitatē que possit tangi q̄ nec calida nec frigida nec hūda nec sicca nec aspera nec leuis nec lōga nec breuis nec ampla nec stricta nec lata nec profunda nec spissa nec pōderosa nec grauis q̄ oīa ista sunt de natura corporalis. et per cōsequens nobilioz est q̄ nō habet ista q̄ si haberet. Et exinde possum⁹ arguere de deo qui est supra aiam q̄ deus non est visibilis nec audibilis nec odorabilis nec gustabilis nec tangibilis seu palpa nec coloratus nec pōderosus nec leuis nec h̄is aliquā q̄titatez corporale

vel superficiez et sic de alijs. et sic
pbatum est q̄ aia rationalis nō ē
de natura corporis. et ideo dū cor
pus morit̄ aia remanet in sua na
tura. et sic tam per operatōes vo
luntatis q̄ per operationes intel
lect⁹ pbat̄ q̄ homo habz aiam
q̄ nō est de natura corporis.

Aliud fūdamētū et vltimū ad
pbandū q̄ homo habet aiam imor
talem sumitur pparando homiez
ad alias creaturas que sūt ppter
hoiem et seruiunt hoī. Unde p̄cio
sitas nobilitas et icorruptibilitas
fuiētuz homi manifestāt clare q̄
in homine est aliquid imortale et
incorruptibile semp̄ viuens ⁊ ista
ratio fuit posita superius in rubri
ca de conditionib⁹ obligationis
in illa pte q̄ magis est obligatus
homo deo. Quare ibi recurre. et
sic pparando hoiez ad deū et cō
parando creaturas alias od hoī
nem. et pparando operatōes ho
minis inter se. pbat̄ immortalitas
anime rationalis. et sic aia homis
nō habet finē post se. S; anima
quia fuit creata et habuit princi
piū ante se vt ipamet experitur in
seip̄a q; ip̄a aia nō meminit se sep̄
fuisse. et tamē si semp̄ fuissz recoz
daret̄. Quare sequit̄ q̄ nō semp̄ fu
it et sic hz principiū s; non habet
finem et per p̄ns creata est inse
a deo de nihilo. et vltra possumus
arguere q̄ si aia habet pncipium
et nō habet finem q̄ deus. qui est

supra aiam et creauit eā nō habz
principium neq; finē. Ecce igitur
postq̄ homo hz aiam rationalez
immortalē qualiter d; esse sollicit⁹
tus de custodia ei⁹ ne in ppetuū
male habeat ne in ppetuum mas
neat in tristitia ne in perpetuum
captiuetur ne in eternuz pugnat̄
ne incidat in oīa mala iam super
ius noiata et ne perdat in ppetu
um oīa bona et ifinita iam sup̄dis
cta. Q̄ q̄ grādis res est aia. Q̄ q̄
grande est malū aie. Q̄ q̄ grande
bonum imortalis est vtiq; aia.

Sed tñ necesse est ip̄am esse
bonam vel malā iustam vel iniu
stam puniēdam vel remuneran
dam necesse est ip̄am esse et viue
re in eterno gaudio vel in eterna
tristitia necesse est ip̄am esse ⁊ vi
uere in eterna iocunditate et feli
citate vel ppetua miseria. necesse
est ip̄am esse et viuere in eterna
dilectione et dulcedine vñ in sem
pitna amaritudine et dolore nec
esse est ip̄am esse et viuere in eter
na societate cū deo creatore suo.
vel in eternū esse separata a socie
tate et consortio creatoris sui nec
inter ista est dare mediū. ymo nec
esse est q̄ vnuz vel aliud habeat

Hic inuestigatur an sit et reali
ter existat tertia natura creata q̄
sit tantum spūalis et tota intelle
ctualis per se exñs sine corpore.

Quoniam autem tota scala creaturarum et nature est nobis manifesta ad sensum et nullus potest dubitare an creature ordinate per quas tuos gradus existant quia hoc est per se manifestum. Sed quia omnes creature nobis ad sensum manifeste quod videmus reducuntur ad duas naturas. quoniam est una natura que est corporalis tamen sicut sunt omnes creature que continentur in primo secundo et tertio gradibus quia omnes ille creature sunt corporales tamen quia in eis non est spiritus rationalis seu anima intellectualis. Alia autem natura est corporalis et intellectualis seu spiritualis sicut homo qui est in quarto gradu scale nature qui continet in se sicut et coniungit duas naturas in una persona scilicet corporalem et spiritalem seu intellectualem quia in homine est corpus et anima rationalis immortalis ut dictum est. et ideo quia nos videmus naturas corporales et spirituales coniunctas in una persona scilicet in homine. et ultra videmus naturam corporalem per se existentem separata ab intellectuali ut in terra quia terra per se existit et est natura purissime corporalis. Exinde habemus causam querendi et investigandi an sit vel existat natura spiritualis per se existens. nullomodo coniuncta cum natura corporali. et quia nos nullo modo dubitamus de natura corporali tamen an sit nec etiam si natura coniuncta ex corporali et spirituali. ideo per istas duas inuenire debemus tertiam quia per notum nobis debemus

inuenire illud quod est innotum.

Unde postquam est et existit realiter natura corporalis et natura spiritualis sicut coniuncta in una persona ut in homine. et ultra hoc etiam natura corporalis est et existit per se separata quare etiam si erit et existet natura spiritualis creata per se separata sicut natura corporalis. unde fieret iniuria nature spirituali seu intellectuali quia natura corporalis habet duos modos existendi scilicet diuisis et coniunctis quia reperitur coniuncta cum spirituali et reperitur per se existens sic illa et natura spiritualis non haberet nisi unum modum existendi scilicet coniuncti. Eius ei nobilior sit natura spiritualis quam corporalis et corporalis inueniatur per se existens sic spirituali multo magis debet habere ipsa natura spiritualis per se existens sic corporali ut sic habeat duos modos existendi scilicet coniuncti et diuisis per se. unde natura corporalis esset totum et pars et natura spiritualis creata esset tamen pars et non totum. Et etiam natura corporalis esset per se existens et cum alio existens et natura spiritualis esset tamen cum alio existens et natura corporalis faceret per se unum et cum alio unum et sic duobus modis faceret unum scilicet per se et cum alio et natura spiritualis faceret unum cum alio. Et non faceret unum per se. Sed quia natura corporalis esset totum per se et natura spiritualis creata esset tamen pars et non totum quia natura corporalis faceret per se unum et spiritualis non fa-

ceret p se vnuz et hoc esset contra ordinē vniuersū ptra naturā rerū. cōtra dignitatē nobilitatem et exstantiam nature spūalis et fieret maxima iniuria nature spūali et hoc de^o nō pmitteret cū de^o sit tot^o spūalis et plus debet dare nature spūali q̄ corporali. Non em̄ repugnat nature spūali q̄ p se creet sine corporali et existat sicut nec repugnat etiaz corporali vt patz ad sensum nec etiam vniuersum esset cōpletum cum deficeret iste modus exndi nature create spūali. Esset em̄ natura corporalis et spūritualis in simul et essz natura corporalis per se et nō esset natura spūritualis creata per se. Et tñ ista natura magis dcorat vniuersū ymo est principalior pars vniuersi. ex quo sequit̄ q̄ non pōt deficere in vniuerso vt sit cōpletū i creaturis. Quare d̄ necessitate iste due nature scz natura corporalis et spūritualis pincta in simul et naturā corporalis tm̄ arguunt et pcludunt naturā spūalem creataz p se esse et existere sine corpore. Et sic hēmus in vniuerso tres naturas scz spūalem tm̄ et corporalem tm̄ et spūales et corporales siml. Ista pbatio fit ex parte creaturarum q̄ sunt in scala nature ita q̄ ipsa scala nature hoc pbat. Preterea alia pbatio sumitur ex parte dei qui ē dñs et creator omps. Unde cum deus sit spūs sūmus et totus itel-

lectual et nullomō corporalis magis pueit cū eo creatura spūalis et intellectual q̄ corporalis ymo corporalis ē ei opposita et spūalis ē ei filius si q̄ de^o fecit naturā corporalem sibi oppositā et isumā p se solā q̄re nō fecit etiā naturā que est filius per se exntez. Item psuevit magis facere sibi file q̄ difficile et creaturas sibi totalit̄ files q̄ diffiles. et magis pueit dō facere creaturas ppe se q̄ distātes ase q̄ magis pueit deo facere creaturā spūalem p se exntē q̄ corporalem p se exntez sz deus sibi diffiles fecit creaturas q̄ magis fecit creaturas sibi files fecit creaturas distantes ase. q̄ magis fecit creaturas ppe se. Item nō solum debuit facere creaturā spūalem p se exntez sine corporali ymo pmo debuit facere naturā spūalem q̄ corporalem q̄ est ei magis ppīqua et filius. Et sic pbatuz est taz ex pre creaturaz q̄ ex parte dei q̄ natura spūalis creata est et existit realit̄ p se sine corporali et tal̄ ē creata. Et talis natura vocat̄ natura angelica. Et ideo ista natura est sine quātitate sine figura sine longitudine et breuitate sic latitudie et sine pfūditate sine spissitudine sine fine sine extētatōe sine pōderositate et leuitate nullū hz colorē nullū sapōrē nullū odorē nec hz aliquā q̄ litatez q̄ possit tāgi. iō n̄ ē visibilis nē audibil nē tāgibilis nec aliquō palique sensū pceptibilis sic dictū

fuit superi⁹ de aia rationali et de
ista littera .A.

De multiplicatōne nature spi
ritualis create .

Ostēd⁹ probatū est q^d natura
spūalis creata est et existit .

Uterius est magis inuestigand⁹
si est multiplicata in multas speci
es et multa indiuidua. Sicut autē
iste due nature nobis note scz cor
poral⁹ et hūana natura que cōstat
ex spūali et corporali maifestauē
rūt nobis naturā spūalez purā ef
se. ita etiam maifestabūt oia alia
et oēs suas cōditiones et pprieta
tes. Un⁹ necesse est q^d oia sint pro
portionata et ordinata inē se. Vi
dem⁹ autē q^d in natura corporali i
fima nō solū est vna spēs ymo in
numerabiles spēs et maneries. vi
dem⁹ em⁹ q^d spēs in primo gradu
corporali est tm⁹ multiplicata q^d nō
pōt pprehendi sub nūo. Si ergo
creatura corporal⁹ est tm⁹ multiplca
ta q^d nō pōt pprehendi sub nūo .
quare etiā nō erit multiplicata na
tura spūalis et quasi sine numero
ita q^d tū pōt esse q^d sit tātū vna cre
atura spūalis ymo debēt esse i nu
merabiles tales creature et spūs .

Si em⁹ deus omps voluit tantuz
multiplicare creaturas corporales
sibi dissimiles nōne magis debuit
multiplicare creaturas spūales si
bi similes et vniformes. Sicut ei
magis debuit facere creaturā spi
ritualē q^d corporalē. Ita etiā ma

Folio.

gis debuit eā multiplicare cū ma
gis sint multiplicabiles res spūal⁹
q^d corporales. Itē videm⁹ etiā q^d
in natura hūana q^d cōstat ex spūa
li et corporali ē maxima multiplica
tio. quare etiā i natura spūali pur
e non erit maxima multitudo
vel multiplicatio spirituum et cre
aturaz spūaliū cum natura pure
spūalis facit statū per se suū i vnū
uerso q^d nō sūt nisi tria membra vt
dictū est in vniuersitate creatura
rum q^d necesse est in numerabilē
multiplicationē eē creaturaz spūa
lium et nō tm⁹ vnā creaturam.

Quod iter ipas creaturas spū
ales ē multiplex ordo et iferioritas
et supioritas et nō sūt oēs eqles.

On solū dz esse maxia mlti
tudo creaturaz spūaliū pu
re ymo dnt esse ibi multi ordines
et debet ibi esse iferioritas et supio
ritas inter eos. Et vna creatura
spūalis dz esse superior q^d alia. Vi
dem⁹ em⁹ q^d in natura corporali ē
ordo et iferioritas et superioritas
et nō equalitas sicut in pmo gra
du vbi sunt mlti ordines. Nam ē
ibi ordo elemētoz q^d tria ifima as
qua superioz et nobilioz et aer sup
aquā et ignis sup oia. ecce ibi or
dinē et supioritatē et inferioritatē
Similiter ē ordo in metall⁹ et ife
ritas et superioritas. Sili ē ordo
in lapidib⁹ pciolis. Si q^d i isto gra
du ifimo ē ordo et supioritas et i
ferioritas. nōne etiā suomō erit or

do superioritas et inferioritas in ipsis
 creaturis summis spiritualibus. Si in
 minimis est ordo est nonne erit in
 maxis. Sicut est ordo in secundo gradu
 scale iter arbores et herbas. Sicut
 est ordo in tertio gradu in animalibus et pi
 scibus in auiibus et in illis qui ambulat
 super terram. vide quod quod species arborum
 et herbarum vide quod species piscium
 quod species auium quod species animalium
 ambulantium super terram. vide quod est
 ibi superioritas et inferioritas et omnes
 isti tres gradus sunt in natura corpo
 rali. Si ergo dominus deus omnipotens posuit
 tantum ordinem in creaturis corporalibus
 nonne magis debuit ponere
 ordinem inferioritatem et superioritatem in
 creaturis spiritualibus cum magis or
 do conveniat creaturis spiritualibus quam
 corporalibus. Sicut ergo in creaturis
 corporalibus sunt multi ordines qua
 re etiam in creaturis spiritualibus non erunt
 multi ordines. Preterea etiam in natu
 ra humana quod est corporalis et spiritualis
 est multiplex prelatura multiplex digi
 tas multiplex principatus primo est in
 hominibus ordo dignitatum ordo offi
 ciorum ordo principatum iste homo ma
 ior iste minor iste inferior iste superior
 iste prelatus iste subditus. est enim in hu
 na natura multiplex status. nam est ibi
 status agricolarum istiusmodi status mer
 catorum status burgensium status nobi
 lium ubi continetur ordo militum
 ordo baronum ordo vice comitum
 ordo comitum ordo ducum deinde
 est rex et imperator. Et sunt multi reges

et unus imperator. Est etiam multiplex
 ordo prelatum nam sunt iudices inferi
 ores iudices superiores medij et po
 testates inferiores medie et supreme
 hoc etiam videmus in statu ecclesiasti
 co in quo est multiplex ordo prela
 tis et posterioritatem. nam sunt ibi re
 ctiores archidiaconi diaconi prepositi
 ti abbates episcopi archiepiscopi patriarche
 et ceteri. Si ergo in natura quod est parti
 corporalis et parti spiritualis non
 est equalitas sed est distinctio et ordo mira
 bilis quous omnes homines quo ad na
 turam sint equales ac tamen per accidens
 que eis adveniunt et quod acquirunt
 postea fiunt iter homines isti ordines
 Ista autem accidentia sunt iurisdictione
 prelati officium scilicet etiam. et ista acciden
 tia nobilia fundantur in humana na
 tura ratione nature spiritualis et intellec
 ctualis quod est pars humane natu
 re et non ratione nature corporalis. quare
 igitur postquam in natura quod est parti cor
 poralis et parti spiritualis est mul
 tiplex ordo et mirabilis et ratione na
 ture intellectualis scilicet ratione anime. quare
 etiam non erit multiplex ordo et mir
 abilis in natura spirituali et mere
 intellectuali et etiam divina dignitatum of
 ficio et statu cum magis maior ordo
 et ordinatio debeat esse in spiritualibus
 quam corporalibus quare non erit ibi
 principatus et prelati superioritas et infe
 rioritas suo et aliquid inferiores aliquid
 superiores et aliquid mediocres. Item
 infra hominem est ordo inferioritatem et su
 perioritatem et prelati et hoc a natu
 ra

ra. Nam ibi est status utitur infirmus
scilicet generative augmentative et nutri-
tiue. et iste habet alias inferiores scilicet
virtute attractiuam digestiuam et rete-
ntiuam. Alterius post istum status est
secundus status superior virtutum sine prae-
tium sensitiuam. et tertio post istum
est supremus status virtutum et prae-
tium intellectualium. Si ergo in homine
est talis ordo et principatus quare
etiam in natura pure spirituali non
erit ordo et principatus. Et sic patet
qualiter in ipsis creaturis spiritalibus
et sumis spiritibus deus esse ordo
sacer et multiplex ordo et inferioritas
et superioritas et mediocri-
tas et non equalitas.
Quemvis sint ibi multi ordines tamen
necesse est quod sit certus numerus
ipsorum ordinum. et omnes deus
consummari in unitate.

Noniam autem in ipsis spiritibus su-
mis deus esse tantus ordo tanta
ordinatio tanta relatio quod non possit
esse maior eo quod sunt prope deum et
similes illi a quo est omnis ordo omnis
regula et mensura. et ideo in ipsis cre-
aturis spiritalibus nulla potest esse con-
fusio. Sed necessario est in eis cer-
tus numerus ordinum. et omnes deus
consummari in unitate. Videmus ei-
us quod in natura pure corporali sunt tres
gradus generales. Ita quod tota natura
corporalis que non habet aliquid spiritua-
le immortale diuiditur per tres gradus
quod quod habet esse tamen. Alia habet cum

esse viuere tamen. Alia cum esse et viuere
re sentire tamen. et ultra quilibet istorum
graduam continet plures ordines
sub se quod in primo gradu qui habet esse
tamen sunt plures ordines scilicet ordo
elementorum ordo metallorum et ordo
lapidum preciosorum et in quolibet sta-
tu est unum principale ut in ordine
elementorum est ignis in ordine metal-
lorum est aurum in ordine lapidum pre-
ciosorum et carbunculus. Similiter secundus
gradus qui est viuere continet sub se
multos ordines. Nam est ibi ordo
herbarum ordo arborum. Similiter in ter-
tio gradu qui est sentire sunt plures or-
dines. nam est ibi ordo piscium ordo
auium ordo animalium quod ambulat super ter-
ram seu animal natatile volatile et ter-
restre. et quilibet istorum ordinum consum-
matur in unitate quod in genere piscium
est unum summum et maximum piscis.
In genere auium est una maior et di-
gnior avis super omnes aues sicut est
aquila. Similiter in genere animalium que
ambulatur super terram est unum animal et
una species que est maior omnium et dominat
aliis sicut est species leonum. Si ergo in
natura corporali est tanta ordina-
tio tanta relatio tanta mensuratio sic
confusione et certo numero. Non
ne magis deus esse in natura pure
spiritali. et si deus posuit tantam rela-
tionem et ordinem in natura infir-
ma corporali que est ei dissimilis
nonne magis posuit in natura pu-
re spiritali sibi simili et propinqua. Cum
omnia ista pertineant ad pulchritudinem

dinem et ornatū vniuersi. Nonne
 g̃ tota natura spūalis d̃z etiaz di-
 uidi g̃nāliter per certas portōnes
 et grad⁹ g̃nāles. et itez quīlz isto-
 rum graduū in certos ordines et
 quilibz ordo in suas spēs vt sit ibi
 oimoda claritas et distinctio. sine
 confusione. et in quolz ordine sit
 vna spēs super oēs vt quīlz ordo
 cōsumatur in vnitāte. et sicut vi-
 dem⁹ q̃ ipsa natura pure corpo-
 ralis paritur et diuidit̃ i tres por-
 tiones g̃nāliter ita possum⁹ cogi-
 tare q̃ illa natura spūalis que ei
 opponitur sit etiam diuisa in tres
 portiones g̃nāles scz in tres yerar-
 chias siue in tres sacros principa-
 tus qz opposita equaliter diuidūt̃
 et maxie qz natura spūalis est pu-
 rior q̃ corporalis. ⁊ iō natura cor-
 poralis imitat̃ spūalem. iō per illa
 que videmus in natura corporali
 possum⁹ arguere in natura spūali
 que nō videm⁹. Itē sicut videm⁹
 q̃ oīs nature et spēs corporales
 cōrespōdent vni spēi sūme scz na-
 ture hūane que ē corporalis ⁊ spi-
 ritualis et illa spēs est sup oīs et
 dñatur oibus alijs et semp ē ex or-
 dinatione dei. ita q̃ oēs ordines
 creaturaz corporalium p̃sumātur
 in vna spē sup quā nulla alia est.
 Ita cōformiter possum⁹ cogitare
 q̃ oīs ordines creaturaz spūali-
 um dñt cōrespōdere vni summe
 spēi spiritali et vni summo spiri-
 tui creato qui sit super oēs vt oēs

ordines angeloz cōsumātur et fi-
 niātur in vnitāte. Item sic argui-
 mus per naturā pure corporales
 Ita possum⁹ arguere p naturā q̃
 est pure corporalis et spūalis in si-
 mul qz tota natura q̃ ē corporali⁹
 et spūalis i sū scz hūana etia diui-
 ditur in certas portōnes et certos
 grad⁹ et in certos p̃cipat⁹ vt oīa
 cōsumant̃ i vnitāte ita q̃ ē vn⁹ su-
 per oīs. ⁊ etia in ipsomet homie
 omnes virtutes oīs potestates
 et omnes status virtutum natu-
 ralium cōsummātur in vna virtu-
 te summa scz in ipsa volūtate que
 est dñā oīm aliaz et maior. Et to-
 ta etiam anima hoīs diuiditur in
 tres generales portiones seu par-
 tes seu yerarchias scz in vegetati-
 uam in iēsiuam ⁊ intellectuaz
 et itez quelz illaz diuidit̃ i suas
 partes. Quare g̃ simili nō erit cer-
 ta diuisio cert⁹ numer⁹ in g̃nālī
 in natura spūali. Ita q̃ tota diui-
 ditur in certas portiones g̃nāles
 et ille iterum in alias. Postq̃ g̃
 tres sunt nature distincte create i
 toto vniuerso scilicet corporalis
 tantum et spiritalis tantum et
 mixta ex vtraqz. Ergo si natura
 corporalis habz suas yerarchias
 et suos ordines infra se. quare eti-
 am natura summa scz spiritalis
 non habebit suomō suas yerarchi-
 as et suos ordines infra seipam.

Et etiam postq̃ natura
 pure corporalis est distincta per

t. iij

differentias et gradus naturales et natura mixta scz hūana est distincta intra se nō per differentias et gradus nature sz per accidētia nobilia dignitatū et officiorū. q̄re igit̄ etiam natura pure spiritualis non erit distincta per differentias et gradus nature et per differēti-
as et grad⁹ officiorū et dignitatū vt sit ibi vtraq; distinctio Et quia etiaz numer⁹ ternarius magis p̄cor-
dat cū deo q̄ aliq̄s alius numer⁹ qz in deo est trinitas personaz iō magis p̄ueit deo ponere numerū ternariū in rebus creatis q̄ aliuz
numez et maxime in creaturis spi-
ritualib⁹ que sūt ei p̄formes et si-
miles et iō magis fuit cōueniens deo q̄ tota natura spūalis creata
scz angelica distinguat̄ et diuidat̄
per numez ternariū q̄ per aliuz
sicut tota vniuersitas creata diui-
dit̄ in tres partes gñales scz i na-
turā corporālē tm̄ in naturā spū-
alez tm̄ et in naturā spūalez et cor-
poralez siml. Et iteruz natura cor-
poralis vt dictū est diuidit̄ in tres
partes. Qz ḡ diuisio est multiplex
qued̄ est gñalis et alia est spūalis
et alia specialissima. Et iō p̄ma di-
uisio gñalis et distinctio debz esse
trina in āgelis vt sicut natura di-
uina ex̄is tātum vna et eadez nu-
mero et similis in se distinguit̄ in
tres personas per tres distinctas
p̄p̄tates et nō i plures neq; pau-
tiores. Ita p̄formiter natura spūa

lis creatā seu āngelica sibi similis
cōformis et p̄pinq̄ diuidit̄ et disti-
git̄ in tres portiones et in tres ge-
rarchias gñales et deinde. Iterū
quelz illaz diuidit̄ i tres ordines
vt sit ibi diuisio gñalis et spūalis
per ternariū numez. Et sic paz q̄
in creaturis spūalibus seu angelicis
dz esse cert⁹ numer⁹ ordinuz
et certa distinctio. Et etiā q̄ talis
numer⁹ dz esse ternari⁹ magis q̄
alius et hoc oñdit natura corpo-
ralis et etiā natura diuina q̄ crea-
uit oia p̄z etiā q̄ om̄s ordinatio
nes dñt p̄sumari et finiri in sūma
vnitate q̄tū potest esse in creatu-
ris. Et q̄ super om̄s dz esse vnus
summ⁹ angelus vna sūma crea-
tura spūalis cōsumēs in vnitate
om̄s ordines spūalium creaturaz.
Et sic veratiter p̄batuz est q̄ natu-
ra vere spūalis creata est. et q̄ est
innumerabilis mltitudo spūalium
creaturaz seu angeloz. Et q̄ est
ibi ordo debet⁹ q̄tū eē pōt. Quis
autez sit innumerabilis mltitudo
angeloz ac tm̄ om̄s sil fuerūt crea-
ti de nihillo qz vn⁹ angel⁹ nō po-
test generare aliū angeluz de sua
substantia nec vn⁹ pōt descēdere
ab alio sicut sit in hoībus qz non
sunt corporales. sz quilz imediate
est a deo creat⁹ et potuerūt om̄s
in sil creati qz nulla poterat eē re-
sistencia. qz de⁹ est om̄s q̄ de ni-
hillo creauit eos. et ita potuit cre-
are oēs in sil sic vnuz q̄ solo velle

omnia creat et non repugnat eis
creari in simul

Quod natura spūalis creata
seu āgelica obligat deo sicut hō et
q̄ oia q̄ pbata sunt d̄ hoīe in q̄tū
hō est iā pbata sūt de angelis. Et
q̄ idē est bonum hoīs et angeli.

Uonīa autē natura pure spū
alis creata existit. et q̄ ipsa
h̄z libez arbitriū sicut hō. Jō oia
q̄ pbata sunt d̄ hoīe rōne liberi ar
bitrij. iā pbata sunt de angelis. et
q̄cquid cōuenit hoī rōne liberi ar
bitrij cōuenit angelis. et iō q̄ vlt
habere sciam de angelis recurrat
ad illa que dicta sūt de hoīe et ap
plicet eis et faciat simīlē pcessum
circa obligationē et circa amoz et
circa fructū amoris q̄ ē gaudiū
et cōparet angelū ad alias creatu
ras īferiores eo. et videat q̄cquid
pl⁹ accepit a deo q̄ alie creature
īferior. et qualiter cognoscit se h̄re et
accepisse a deo q̄cqd h̄z q̄ de ni
billo fact⁹ ē et nihil h̄z a seipō. vñ
āgel⁹ ad cognoscēd suā dignitatē
et suū gaudiū i quo ē pōt se cōpare
p̄mo ad ip̄z nihil vñ veit. deīn ad
creaturas sibi oppositā scz corpo
ralē et pōt videre q̄tū ascēdat su
pra illā i dignitatē et excellēcia et h̄
ex dono dei. deīde pōt se cōpare
ad mixtā naturā scz hūanam et si
oēs creature fuiāt āgel⁹ vt cogno
scāt p̄pam excellēcia et q̄tū acce
perūt et sic apparet q̄ āgelus obli

gat deo sic hō. et sic iō mod⁹ pce
dēdi ē in angelo sic in hoīe ad iue
stiganō obligationē per quā deo
obligat et p p̄ns ad iuestiganō oia
illa q̄ sequūt obligatōnē. et sic cōpa
ram⁹ hoīez ad alias creaturas in
feriores p pueniēciā et d̄ram. Ita
possum⁹ cōpare angelū. excita g
teipm et hec sufficiāt. ecce igr qua
lit p scalā nature h̄ntem quattuor
gd⁹ iuenim⁹ p̄mo naturā diuinā
esse et existere ab eterno sic p̄nci
pio et sic fine. Beinde iuenimus
totā scalā et oēs naturas cōtēras
i scala a deo pcessisse p creatōez de
nibillo deīde iuenim⁹ obligatio
nē hoīs ad deum. Alteri⁹ deueni
m⁹ ad imortālitatē aīe hoīs. Ita
q̄ iuenim⁹ hoīem h̄re aīam imor
talē. et p p̄ns q̄ erat cōpositus ex
duab⁹ naturis scz corporali et spū
ali. et reduzim⁹ oēs q̄tuor grad⁹
scale ad duas naturas in ḡnali scz
ad naturā corporālē q̄ nihil h̄z im
mortale. et ad naturā mixtā ex cor
porali et spūali q̄ h̄z aliqd imorta
le. et vltimate p istas duas natu
ras iuenim⁹ tertiā naturā q̄ tm̄ ē
spūalis q̄ d̄r angelica natura. et sic
habem⁹ i sūma naturā diuinā in
creatā q̄ realit̄ eadē nūo existit et ē
cōis i trib⁹ psonis realit̄ distinctis
et habem⁹ tres naturas distinctas
et diuersas creatas ab ip̄a natura
diuina que ē de⁹ tern⁹ cui ē laus
honor et gloria in eternum. Amē.
De lapsu nature hūane. hic in

uestigat si homo est talis de facto qualis debz esse et si facit quod facere debet scdm ordinem creaturaz et iuentur de facto qd homo est et facit ptra ordinē creaturarū et ē tot? mutat? in oppositū et cōtrariū sue pprie nature quē deberet hīe sicut vinū in acetum.

Factum est in tota parte pcedenti vsq; hic de debito hominis ad quid obligat de iure nature. Et conclusū est et pbatū ad oculum omne debitum quod homo debet deo et hoc tā ex datis et acceptis vbi fūdatur obligatio debiti. tam etiaz ex parte dignitatē dei cui primo debetur amor timor et honor et qd hoc etiam requirebat natura ipsi? amoris. ergo vsq; ad hanc partem processimus per debet et per modū obligatōnis et debiti et vidimus quanta est obligatō et quā magna. qua homo obligatur deo et qualis est qm est pmo naturalis perpetua infallibilis indelebilis in corruptibilis immortalis et est generalis omī homini et patens omnibus quia est scripta in libro nature et in omnibus creaturis et in ipso homie tā in corpore qm in anima et ipse homo et omnis creature sunt verissimi testimonii istius obligatōnis. Usū est etiam et conclusū quātū et quale bonū adueniet homini si homo adimpleat et faciat

debitū ad quod obligatur deo. Et quātū et quale malū etiā adueniet homini si nō faciat debitū qd dī deo. qd bec tria cognoscim? de ipso hoīe scz ipm debitū hoīs et bonū et malū quod dī sequi. ipm autē debitū semp viuit semp manet radicaliter in suo vigore et impossibile ē qd destruat qz sēper hō est debitor sēper ē obligat? deo sic hō faciat si nō. et qz debitū ordinat ad factū et ad debere facere et obligatō ad solutionē ymo oīa qd pertinet ad hoīez claudunt i istis duob? scz in debito et i factō seu in iure et in factō qz ipm debitum est ius. Sūz debitū ē pmutū et pcedit et factū dī sequi post debitū et ipsum factū ē vltimū et cōplemētum debiti. Et iō nisi post debitū seqē ipm factū et facere totū ē vacuū et si sequat factū totū ē plenū ista qd duo scz debitū et factū dnt esse pportionata et ligata inter se quia vnu et nihil pficit sine alio. Quid em pficit debitū si nō sequat factum et qd valz factū nisi pcorde cum debito qd debitū et factū qm pcorde faciūt mirabilē armoniā. si autē discorde destruit armoniā et fit pessim? sen?. Et qz ista scia ē de hoīe inqritūz hō est et docet cognoscere hoīez. et cognitio dī hoīe cōsistit in duob? scz in cognitioe debiti et cognitione facti seu ipi? facere. et cognitio ipsi? debiti dī pcedere cognitionē facti qz ē tā

q̄ lumen ad cognoscendū ip̄m fac
 tū q̄ impossibile est cognoscere ip̄
 sū factū an sit tale q̄le debet esse
 vel nō scz vtrū sit iustum vel in iu
 stū ordinatū vel in ordinatū nisi
 p̄us cognoscatur debitū. Debitū
 em̄ est regula et mēsurā et lex ip̄i
 facti. Qui ignorat ipsum debitum
 ignorat ip̄m factū et ipsū facere
 Igit̄ postq̄ habem⁹ verā et infal
 libilem cognitōez de ip̄o proprio
 debito hominis inq̄tū homo est ad
 p̄plendū totam cognitionem de
 hoīe necesse ē nob̄ habere cogni
 tionez de p̄prio facto ipsius hoīs
 seu de suo facere vtrum ius et fac
 tum p̄cordent in homine vt postq̄
 q̄ cognoscimus q̄ debeat facere
 videam⁹ quid facit vtrum suum
 p̄prium factum seu facere concor
 det cū suo p̄prio debito vel discor
 det. Utrum sit iustus vel in iustus
 ordinatum vel inordinatū certū
 vel incertum tortuosum vel rectū
 scōm naturam hominis scōm de
 um vel contra deū. Ut postq̄ vi
 dim⁹ quid de iure et iniure. Vide
 am⁹ quid est de facto et infacto
 q̄uis aut̄ ista pertineāt ad homi
 nez scz debitum et factum tñ non
 similiter nec eodēmodo quia ip̄m
 debitum semper permanet et in vi
 gore suo quia est necessarium et
 de necessitate nec est in p̄tate et
 libertate hominis quia velit homo
 aut nolit semper magnū debitum
 et homo nanq̄ semper debitor et

obligatus est sz ipsum factum est
 voluntarium et est in libera potes
 tate hominis ideo homo potest
 habere ipsum factum et suum fa
 cere et q̄ concordet cū suo debito
 vel potest habere factum cōtrari
 um debito vel potest desistere ab
 ipso facto. et sic sunt ibi tria scz fa
 cere quod debet vel facere p̄rium
 illius quod debet vel totaliter des
 sistere ab ipso facere. Non est aut̄
 ita nec similiter in alijs creaturis
 quia factum et debitū semper con
 cordāt sz quia qñz homo desistit
 ab ipso facere et facit quod face
 re nō debet ideo homo potest am
 bulare per duas vias quia v̄ fac
 tum et facere hominis ē simile et cō
 cordans cum debito vel est cōtra
 rium et discordans suo p̄prio de
 bito. Et quia ipsum debitum est p̄
 pria lex propria mensura p̄pria re
 gula p̄prium lumen p̄prium ius
 ipsius hominis. Ideo quando in
 homine factum concordat cū de
 bito tūc homo concordat cū sua
 p̄pria natura cū sua p̄pria lege et
 regula et cum suo lumine. Sz qñ
 in homine factū ē p̄rium debito eti
 am hō est p̄rius sibiip̄i et sue pro
 prie nature seu p̄prie regule et sue
 p̄prie legi et suo lumine et iuri na
 ture et est p̄rius oībus creaturis
 et deo. Quid est em̄ hoīez esse p̄ri
 um sibiip̄i nisi q̄ ip̄m factū hoīs
 et suū facere sit p̄trarius suo p̄prio
 debito et sue naturali legi.

Intrem? igit nūc p̄fūde in ipsum
hoiēz et p̄scrutemur interiora ei?
et palpem? viscera ei?. tangam?
ip̄m et videam? factū suū et face-
re suū. vsq; em̄ modo nō teugim?
hoinem nisi sup̄ficialiter et in ḡnā
li ostendendo suū p̄p̄iū debitum
nūc aut tangem? ip̄m in viscerib?
p̄funde et in particulari tangēdo
p̄p̄iū factum. Porrem? tñ ante oc-
culos ip̄m p̄p̄iū debitū tanq̄ lu-
cernā et lumē ad videndū suū fac-
tum et suū facere ip̄m aut factum
hois seu facere est duplex scz visi-
bile et in visibile intrinsecū et extri-
nsecū int? et extra occultū et mani-
festū. Et vtrūq; opz p̄cordare cū
debito et cuz iure seu lege sua na-
turali.

Hic p̄paratur factū seu facere
hois ad suū p̄p̄iū debitum seu p̄-
p̄iam legem vt videat si p̄trarien-
tur vel p̄cordant.

Quoniam aut ipsuz debitū ho-
minis in q̄tuz homo est. est
ius nature et lumen ad cognoscē-
duz ip̄m factū hois quale sit et est
p̄p̄ia lex et regula fācti ideo p̄pa-
rem? factū seu facere ip̄ius hois
tam visibile q̄ in visibile seu occul-
tū ad ip̄m debitū. et statim appa-
rebit vtrū factū seu facere homi-
nis sit iustū vl̄ in iustū bene vl̄ ma-
le. Si em̄ p̄siderem? ip̄m factum
hominis seu facere per se nō p̄pa-
rando ip̄m nec applicando ad p̄-
p̄ium debitū tunc impossibile est

cognoscere ip̄m factuz hominis qz
nō pōt cognosci nisi in suo lumi-
ne quod est debitū p̄p̄iū. et ideo
qui magis cognoscit ip̄m debitū
hominis facili? cognoscit ip̄z fac-
tum seu facere hominis et per p̄se
quens qui ignorat ignorat totalitē
se ip̄z p̄ma ei lux ē et p̄ma porta co-
gnosendi hoiem scz quid debeat
facere et deind intratur ad ip̄m fa-
cere. et qz ad cognoscendū vtrū fac-
tum hominis seu facere cōcordet
cum debito opz per experientiaz
videre ip̄m factum in se et ip̄m fa-
cere. Et quia quilibz homo p̄fecte
etatis cognoscit experimentaliter
et in fallibilitē suū p̄p̄ium factum
et suuz p̄p̄ium facere tam inten?
q̄ exteri? et nullomō dubitat qz ē
certissimuz quod est ymo nihil est
magis notum cuilz q̄ suū p̄p̄iū
facere licet ignoret vtrū sit iustū
vel in iustū donec applicauerit et
p̄parauerit facere ad debitum. Et
ideo quilibz hō qui cognoscit debi-
tū hois in q̄tū homo est et p̄p̄iaz
legem hominis naturalem statim
et in fallibilitē pōt cognoscere vtrū
p̄p̄ium factū suū seu facere sit cō-
trariuz debito vel cōcordans cō-
parando facere ad debitū. dz er-
go ois hō videre et p̄pare totū su-
uz factū et suū facere ad suas iclē
natōes. et icq̄d sentit in seip̄o ad
p̄p̄uz debitū seu p̄p̄iā legē. Et ve-
ratē cognoscz et ifallibilitē q̄ totū
suū factū seu facere tā iclē q̄ extē?

plex debitū hoīs. vñū et p̄mū respicit deū. et scōm respicit illa que dei sūt et p̄ncipalit̄ suā ymaginē et tñ nō sūt nisi vñū debitū q̄ scōs debitum includitur in p̄mo et ab ipso oritur. Hoc est totū debitūm hominis totū ius nature tota lex nature et totum quicquid debet homo vel ab ipso oritur vel in ipso includitur scōm ergo istud debitū et scōm istud ius et scōm istā legem debet homo regulare mensurare et ordinare om̄ie factū suū et om̄ie facere int̄ius et exteri⁹. Et cū isto debito seu iure d̄z p̄cordare totū suū facere talis d̄z esse homo in ordine creaturaz q̄ in ipso hoīe istud debitū seu ius et suū facere seu suū factū nō discordet nec p̄rient̄ tales hoīem requirit ordo vniuersi et ordo nature talis debz esse natura hoīs in q̄tū homo est. Comparet ergo quilz om̄ie factus suū seu facere int̄ius et exteri⁹ et q̄cquid sentit in se ad istud debitū seu ius nature. Et cōparem⁹ om̄ie factū et om̄ie facere qd̄ vide m⁹ hoīb⁹ ad istud debitū et per experientiam sentiem⁹ et iudicabili⁹ q̄ om̄ie factū et om̄ie facere hominis vel ad minus inclinatio totū est p̄riū et repugnās isti iuri seu debito et discordans totaliter ab eo vnde per experientiā videm⁹ et sentim⁹ q̄ homo habz amores sui ip̄ius p̄mo et nō dei et p̄mo dat amorem sibiip̄i et non deo et

amat pmo seipm et suā ppriā voluntatem realit de facto et cā seqt et n voluntatē dei et hz odio qd ē ptra suā ppriā voluntatē et amat oia q amat ppter seipm et nō propter deū nec qz dei sūt. et sic realit et de facto nō amat seipz. videm etia q hō querit et intēdit et amat pmo suū ppriū honore realiter et de facto et nō dei. Et suū honore ppriū pponit honori dei et vlt q oia seruiāt pprio honori. et oia q pmo dz dare deo factori suo dat sibi p et creature et operi facto. et sic hō dz facto hz amorē sui ipi pmo et nō dei et hz ppriā voluntatem et qrit pmo suū pprium honorem. Et sic facit totū priū illi quod facere dz. facit illud quod n dz et nullomō facit quod dz.

Hic pcluditur pditio totalis et lapsus et corruptio hois.

Quoniam omne factum et omne facere hois pcedit a voluntate sua qz ipa ē radix origo et causa ois facti et totius facere. et factum hois seu facere est voluntariū. Iō qz omne fetm et facere hois est cōtra totū debitū hois contra ius nature cōtra legē nature et cōtra totū ordinē creaturaz et cōtra hoīem inqtuz hō ē et cōtra deum totalit. Sequit exinde q ipa voluntas hois est priā ipi debito et iuri nature et legi nature et toti ordini creaturaz et dei creatori suo

Et iō de facto et realit ipa voluntas hois est extra omēm mensurā extra omnē regulā extra omnē ordinē et ordinationē extra totū ius extra totā legē nature extra deū extra seipam qz est extra ppriā legem. Et qz nō recognoscit deū superiorē sz ponit se sup deū vel facit se equalē deo. et per pns ipsa voluntas hois ē deuata et lapsa a suo pprio statu pedita peruersa mutata et alienata i oppositū sue pprie nature. et iō est turpissima i ordinatissima irreglatissima superbissima in errore et in falsitate extra suū bonū et semp qrit vanitatem et mēdaciū. et iō totalit edibilis et nullomō amabilis et separata totaliter a psortio et amicitia et a societate sui creatoris. et per pns cum talis sit hō qlis ē sua voluntas. Sequit etia q hō ē talis et qz iam in pre pcedēti ad longū tractatuz ē de duobz amoribz prius. Et de ppria voluntate et de pprio honore et cōclusū ē q amor suūpius ppria voluntas et ppius honor ista tria sunt in sil colligata nec separari pnt et totaliter sūt cōtra deū et priatur deo nec aliqd ē priū deo nisi pprius amor ppria voluntas et pprius honor. et i istis est tota radix iūctie et prietas ad deū. et iō pclusū ē q q habz amorē suūpi pmo et ppriā voluntatē et ppriū honore q talis est capitalis iūctio dei. Et iō in ira dei

in odio dei. et etiā q̄ cōclusum est
q̄ hō nībīl h̄z q̄ sit vere suūz nīsi
amorē et iō cūz amor hoīs est to-
tus p̄rius deo ē tot⁹ corrupt⁹ to-
tus peruers⁹ totus mal⁹ totus de-
uiat⁹ totus alienat⁹ totus inordi-
natus. tot⁹ iniust⁹. Ideo seq̄tur q̄
hō est talis qualis est suus amor.
Item etiā q̄ amor sup̄is et p̄-
p̄a voluntas et p̄p̄i honor sunt
radix oīm maloz et iō hō h̄z i se
radicē oīm maloz q̄ etiā iam pro-
batum ē qualis fruct⁹ seq̄tur hōi
ex amore dei et ex amore sup̄ius
ex p̄p̄a volūtate ex p̄p̄io hono-
re. Iō q̄n hō manet in honore sui
ipsius in p̄p̄a voluntate in p̄p̄o
honore querend⁹ ē ille fruct⁹ q̄ se-
quitur ex illis. Ideo hō incidit in
oīa illa mala que oriūtur ex illis ⁊
perdit oīa bona que sequuntur ex
amore dei et ex honore dei. Et p̄
p̄ns homo vadit ad eternā tristit̄-
tiam ad eternā penā et perpetuū
dolorem ad eternū lutū ⁊ perdit
eternū gaudium quod finē nō h̄z
et eternā amicitiam et societatem
sui creatoris. Et oīa ista iāz cōclu-
sa sunt. et sic apparet qualiter cō-
parando factum hoīs et omne fa-
cere et p̄p̄iā volūtate a qua ori-
tur. ad suū p̄p̄iū debitū ad suū
proprium ius ad suā p̄p̄iā legē
nature cui obligatur verissime in-
uenim⁹ et cognouim⁹ deuiatio ⁊
nem et lapsum totalem perdictio-
nem corruptionē alienationem ⁊

peruersitatem hoīs et nature sue
a suo p̄p̄io statu a sua propria na-
tura in qua debebat esse. Et sic p̄
quādam scalam et ordinē deueni-
mus ad noticiā et cognitionem
perditionis lapsus et corruptio ⁊
nis ipsius nature hoīs que etiā
erant occulta homini et hoc p̄ co-
gnitionez obligationis naturalis
que fuit manifestata per omnes
creaturas. Et sic per scalam natu-
re manifestatus est deus manife-
stata ē productio mūdi de nihillo
manifestata est obligatio et debi-
tum hoīs ad deum et p̄ cōsequēs
ius nature seu lex manifestata est
lapsus hoīs et corruptio seu per-
ditio. Et ista oīa inuicem se mani-
festant et vnū discoperit aliud. et
modū et artē qualiter quilibz hō
mo potest cognoscere seipm eter-
naliter perditū lapsum et corrup-
tum et deuiatum cōparando fa-
ctum ad debitū et videndo distā-
ciam et elongationē vel cōtraries-
tatem inter factum et debitum.
Qui autē ignorat obligationez ⁊
debitum p̄p̄ium hoīs in q̄tū hō
est ignorat se esse perditū lapsum
et corruptū. Et sic om̄s creature
clamāt et dicunt et manifestāt ho-
minem esse veraciter perditū eter-
na dampnatione et perditione et
mortuū perpetua morte quia se
parat⁹ eternaliter a dei societate
qui solus ē vita hoīs sicut sola aīa
est vita corporis et sic est homo

totaliter separatus a toto suo bono et a tota sua vita.

Quod etiā lapsus et corruptio hominis manifestat comparando factus hominis seu facere ad secundum debitum quod recipit per comparationem ad ea que dei sunt.

Sum est qualiter per factum et facere hominis in ordine ad debitum et ius nature quod respicit deum inuenimus hominem lapsum et perditum. Ideo nunc restat comparare hominem ad secundum debitum quod respicit ymaginem dei. Uideamus si factum et facere hominis concordet cum secundo debito et secundo iure quod oritur a primo debitum enim secundum est quod quilibet debet et obligatur amare quem libet alius hominem in quantum est dei ymago sicut se ipsum et habere odio quicquid est contra omnem alium hominem in quantum est dei ymago sicut contra seipsum in quantum est dei ymago.

Et etiam debet amare quilibet seipsum quia est dei ymago uiuens. et ratione istius debiti iuris dei debent esse inter homines fraternitas societas unitas amicitia concordia et pax et omnes debent se reputare tanquam unum. Sed per experientiam videmus quod unus homo ledit alium hominem adinuicem se destruit adinuicem se occidunt inter eos est nulla veritas nulla vera amicitia nec pax nec concordia. Sed magis diuisio. lis. discordia bellum et inimicitia. Et si forte se diligant

vel inter se sit aliqua societas pax et amicitia non est propter hoc. quia dei sunt ymago nec propter debitum sed est propter alias causas. Et talis unitas oritur ex amore corrupto et inordinato iniusto et contra deum. Et sic homo quia est inimicus dei et contra deum deo totaliter etiam est inimicus perus sue ymaginis et per primum est inimicus cuiuslibet hominis in quantum est dei ymago et etiam inimicus et prius suipsum. Et seipsum ledit destruit et occidit in quantum est dei ymago et persequitur et ledit dei ymaginem. et sic comparando hominem ad secundum debitum inuenimus esse primum totaliter illi debito. Et per primum lapsum et corruptum.

Quod homo potest videre continue in alijs rebus extra se tanquam in speculo suum statum in quo existit et suam perditionem suum lapsum et corruptionem.

Uoniam autem quis sit homo corruptus lapsus perditus et mutat in prius sue nature ymago in non hominem tamen non sentit vel vix sentit se esse corruptum et lapsum et esse in tali statu in quo est. Et ideo non dolet non flet non tristatur de sua perditione et corruptione cum tamen continue flere et dolere deberet tamen per statum in quo est quam pro futuro statu et periculis que ipsum spectant. ymo ridet iocundatur letatur respicit suas delectationes suas consolationes comedit bibit ac si nihil

esset ex quo apparet qd est tāq̃ freneticus et stultissimus. sic omni sensu qz freneticus et stultus nō sentiūt se esse tales. et etiam est tāq̃ dormiens et nihil sentiens sed sōnians vel tanq̃ incantatus et illus. Et ideo qz homo in seipso nō bene videt nec sentit suā corruptōnem debet videre in alijs rebz ex tra se similitudinem sue pditionis et sui lapsus et facere sibi speculū quodō in quo cōtinue videat suū statum corruptū et mutatū et nō tradat obliuioni suū malū sic do leat. Postq̃ ergo hō pparauit seip sum et facere ad debitū per quod cognoscit se esse perditum et lapsū debet se cōparare ad alias res ex tra se que aliquando mutantur in priūm sue nature et corrūpuntur vel debet fingere priūm cuiuslibz rei quam videt et corruptionez et cogitet qualis est quelz res quan do est mutata in priūz sue nature pprie et qñ corrupta est. vñ qualis essz si mutaretur et corrūperetur. Et cogit qd p certo talis est ip̃e res pectu sue prope nature in qua de beret eē et cogitet qd q̃to res que corrūpitur est nobilior et melior i sua propa natura tanto est peior et villior qñ est corrupta et muta ta in priūm sue nature et in quāto gradu est bonitatis in tāto gradu est malitie. et q̃tum erat alta tan tū efficitur inferior. Ut xbigratia faciam? exemplū in ip̃o vino qm

vinū quando corrūpitur et mutat in priū sue nature tūc efficitur ace tum q̃ sicut se habet stat⁹ aceti ad statum vini sic se hz stat⁹ hoīs in quo nūc est ad statum hoīs i quo deberet esse. Et quantū distat ace tū a vino tñ distat hō a statu sue nature. Et sicut acetū et nihil va let ad aliqd ad quod valebat qñ erat vinū et ad qd ordinatū erat Ita hō lapsus nihil valet ad illd ad quod valz qñ ē in statu suo de bito nec valz aliud ad illd ad qd ordinat⁹ erat et iō nō valz nisi vt in ignem mutatur. Et quātū etq̃ am distat et elōgatur acetū a vi no in bonitate tñ etiā distat et elō gatur hō lapsus a bonitate et pro pria natura hoīs. et sicut nihil de bonitate vini remāsit nec est i ace to. Ita nihil de bonitate hoīs in q̃tum hō est et que dñt esse fm su am. ppriā naturā est in hoīe lapso et sicut doleret acetū si cognosce ret vinū. Ita deberet hō laps⁹ do lere si cognosceret statū i quo ē et i quo debebat eē Itē in vino possēt esse due mutationes qz vinū alī qñ mutat et turbat et tūc est infir mū. Sed adhuc remanet vinū et retinet aliquid de bonitate vini et nō est totaliter perditū et pōt po tari sz nō sicut ante. Aliqñ mutat ip̃m vinū in acetū et tūc ē totali ter perduū qz nihil remanet d bo nitate vini. hō autē laps⁹ est sicut acetum et nō sicut vinū turbatū

q: est totaliter perdit⁹ et nihil h³
de bonitate hois quā debet habe
re. Ideo in se nullā h³ dulcedinē
nullū bonū saporē s³ h³ amaritu
dinē acetositatē et pessimū saporē
et crudelitātē i se et i ea p³ria mali
tia bonitati q̄ debebat esse. Sicut
aut fecim⁹ pparatōem hominis ad
vñū et ad acetū ita possum⁹ ppa
rare hoiez ad om̄s alias res tā na
turales q̄ artificiales que perdi et
mutari pñt. Tamē exemplū de vi
no et aceto est valde pueniens ad
videndū statū hois in seipō. possi
m⁹ etiā facere pparatōez de hoie
dū h³ sensū et vñf ratione et dum
factus est stultus vel frenetic⁹. q:
sicut se h³ homo stult⁹ seu freneti
cus ad statū ei⁹sō et sui ipsi⁹ duz
est in suo sensu naturali Sic se h³
status in quo nūc est homo ad sta
tū in quo debebat esse. Potest etiā
fieri pparatō de muliere ad virū
qñ facta est meretrix q: sicut se h³
stat⁹ mulieris dū est in bono ma
trimonio et societate cum viro ad
statū ei⁹sō mulieris qñ est separa
ta a societate sui mariti seu spōsi et
facta est meretrix stās in postibu
lo. sic similiter se h³ status nature
hois in quo nūc est ad statum in
quo debebat eē in ordine ad deū
et respectu dei q: debebat h³re so
cietatē verā et fidelē cū deo. Silē
pōt fieri pparatio de filio pditio
nis et deuato q: sicut se h³ stat⁹
filij p³dit et deuati et separati a pa

tre suo totaliter ad statū ei⁹sdem
filij dum est in obediētia et sub re
gula patris et in domo ei⁹. Sic si
militer est de statu hois respectu
dei. Ecce igitur qualiter hō pōt
cōtinue videre in plurib⁹ rebus et
exemplis tāq̄ in speculo suūz sta
tum in quo existit et suā perditio
nem et suūz lapsum et corruptio
nem. Et sic nō rideat s³ magis lu
geat seipm esse perdituz et ea sua
propria natura mutatum.

Quod etiā p³diuo laps⁹ et cor
ruptio clarissime manifestātur in
natura hois pparando et respici
endo ad debitum ius et legē pa
ternitatis filiatiōis et fraternitatē.

Ossum⁹ autē videre et ifal
libiliter p aliū modūz perdi
tionem et puerfionez nature ho
minis. Si cōparem⁹ ipaz ad ius
et ad debitū quod fundat i pater
nitate filiatiōe et fraternitate p³pē
quod p³siderāō ē q̄ duplex ē pat
nitas duplex filiatio et duplex pa
tēritas in hoib⁹ vna manifesta vi
sibilis et sēibilis quā nemo igno
rat. Alia ē occultā i visibilis ifēibil
et spūalis quā plures ignorāt. Et
q: mod⁹ cognoscēdi ē q̄ p visib⁹
lia et manifesta cognoscamus in
visibilia et occultā. et p magis nō
ta min⁹ nota. Jō per paternitatē
manifestam cognoscim⁹ paterni
tatem occultam et spūalē et simi
liter de filiatiōe et fraternitate.
Unū videm⁹ per experientiam q̄

aliquis dicit pater alicui? qz dat ei corp? et carnem imediate. Et aliqs dicit filius alicui? qz imediate recipit corp? et carnem et pncipiu? ab illo sine alio medio ita qd dare et recipere illa faciunt paternitatem et filiationem. Et qz hō hz aīaz et corp? et aīa est immortal? ut iam ppatū est in capitulo de immortalitate aīe et de? imediate et per se soluz dat et creat aīaz et hō recipit aīaz immortalē imediate a deo sicut imediate recipit corp? et carnem a patre suo. si ergo aliqs est pater alicui? qz dat sibi carnem et corpus et aliquis fili? ei? qz recipit ab eo imediate corp? et carnem. Hōne etiā de? erit pater cuiusqz hoīs qz imediate et p se dat ei aīaz rationalē et sic quilibz hō erit filius dei qz ab eo recipit imediate aīaz rationalē immortalē. si em̄ ratio corporis causat paternitas et filiationem qre nō etiā ex parte aīe. Et si aliqui iō sūt fr̄es qz imediate recipiunt corp? et carnem ab vno et eodē qre etiā nō erūt fr̄es oēs homines qz imediate recipiūt aīaz immortalē ab vno et eodē scz a deo quequid aīa est ad dei ymaginem creata ymo de tāto paternitas filiationis et fraternitas que sūt ex parte aīe rationalis immortalis excedūt paternitatem filiationem et fraternitatem que sūt ratione corporis mortalis et sūt nobiliores maiores excellentiores digniores altiores et me-

liores de quanto aīa immortalis ad ymaginem dei creata excedit corpus terrenū et mortale et de? homines et creator creaturā. Un̄ paternitas filiationis et fraternitas que sūt ex parte corporis pereunt duz corpora pēit et moriūtur. sz expte aīe semp̄ durant qz aīa est immortalis et deus est immortalis. Et sic pbata est paternitas iuisibilis et spūalis et etiā fraternitas et filiationis et ita habemus patrem visibilem et inuisibilem manifestum et occultum. Deus igit est pater iuisibilis et occultus cuiusqz hominis immediat? Et oīs hoīes sūt filij dei quia ab ipso immediate omnes recipiunt animam propriam et inter se sunt fr̄es. Et magis sine cōparatōe deus est pater spūalis ppter aīam qm̄ pater carnalis ppter carnem qz corp? in pparatōe ad aīam nihil ē. Sz ppter aīaz homo est homo es habet esse cōpletum et corpus est ppter animam. Et sic de qro aīa est pncipalior in homine de tanto deus a quo imediate puenit aīa erit magis pater qm̄ carnalis pater. Et quilibz homo magis est fili? dei qm̄ filius patris carnalis qz a deo recepit principalissimam partem per quā est homo et est in honore et dignitate super oīs creaturas mūdi. Et etiā quia quilibz homo recepit a deo solo totam animam sz nō recepit a p̄e solo totū corp? ymo a duob? scz a patre et a m̄e,

Et etiam qz pater carnalis nō est nisi instrumentum in gñatione corporis et deus est pñcipalis causa qz pat nō ē forma corporis et mē b:oz. s3 deus inuisibiliter operat quia nō est in prāte patris generare qñ vult et sic pater carnal id est pater quia per ip3 ministratur tanq̃ per instrumentu3 pñcipiu3 corporis et materia. ergo de2 sine cōparatōe magis d3 dici pater. Itē etiam magis est pñpinq̃ et cōueniens hoibus paternitas filiatio et fraternitas scdm aiaz q̃ scdm corp2. Et scdm corpus pōt cōuenire aialibus brutis sed nō scdm aiam quare sequit̃ q̃ om̃s hoies sine cōparatōe magis sūt fratres ex parte aie q̃ ex pre corporis quia immediate quilibet recipit aiam a deo creatā ad suā ymaginez neq̃q̃ illi recipiūt immediate corp2 ab vno et eod̃ patre carnali et visibili etiā magis sūt filij dei quia immediat2 ab ipso recipiūt aiam illi qui immediate recipiūt corpus ab vno patre carnali et immediato q̃ ab illo pre carnali et illa mediato tales filij recipiant corpus.

Qualit̃ se debeāt hñe om̃s hoies ad deū et intra se et quid debeāt scdm debitū et ius paternitatis filiationis et fraternitatis que sūt ppter animam.

Et qz ex paternitate filiatōe et fraternitate oriū ius debitū et obligatio quia fili2 in q̃tū fi-

lius et ratione filiationis obligat2 debet reddere aliq̃ debita patri in q̃tū pñ ē et frat̃ in q̃tū fr̃ est et iure fraternitatē debet aliqua reddere fratri in q̃tū frater est. Et quia oīa ista debita et iura iam manifesta sūt de facto et suant̃ vñ saltez suari debent in paternitate filiatione et fraternitate scdm carnez argue mus oīa illa que fieri et esse debēt in fraternitate et paternitate et filiatione scdm aiam. Qm̃ si filius facit et reddit aliqua patri suo carnali propter hoc qz est pater et qz accepit ab eo corp2 mortale mltō magis sine cōparatione debz illa ead̃ facere et reddere patri spūali scz deo a quo recipit aiaz imortales ad sui similitudinē creataz. Et etiā si frater carnal facit et reddit aliq̃ fratri suo carnali ppter fraternitatem et qz ab eo recipiūt corpus mortale ab vno et eod̃ patre mltō magis sine pparatione d3 facere et reddere illa fr̃i suo fm̃ aiaz ratōe fraternitatē et qz ab eo recipiūt aiaz imortales ab vno et eod̃ pre scz a deo arguam2 aut̃ pmo et pbem2 debitū et ius paternitatē et filiationis fm̃ naturā per illud quod de facto sit in paternitate et filiatōe fm̃ corp2. si enī nos amam2 honoram2 et timem2 prez carnalē mortales qz ab eo accepim2 corp2 mortale q̃tum debem2 magis amare honorare et timere prez nostrum spūales imortales scz deū qz ab eo

recepim⁹ aiam imortalē de tanto
magis de quāto pualet aia q̄ cor
pus et de⁹ q̄ hō. Si nos fuim⁹
patri carnali et obedim⁹ et cōfi
dim⁹ in eo totaliter nec dubita
mus de eo q̄ nobis deficiat nec
q̄ velit nos decipere et hoc quia
ab eo recepim⁹ carnē corporeale
q̄ multo magis debem⁹ fuisse pa
tri fīm aiaz et obedire et cōfidere i
eo nec dubitare debem⁹ d̄ ipō q̄
nobis deficiat nec decipere velit
et hoc q̄ ab eo recepim⁹ aiam rō
nale i mortalē creatā ad sui yma
ginem. Item si nullomō possum⁹
nec volum⁹ audire nec pati inu
riaz patris nostri carnalis nec au
dire malū dici de ipō. ymo expo
nimus nos ad mortē ppter hono
rem ei⁹ et reputam⁹ honorē suuz
honorē nīm. Quāto ergo magis
sine cōparatione nō debem⁹ au
dire nec pati iniuriā patris nostri
fīm aiam nec posse audire maluz
dici nec blaphemiā de ipō et ex
ponere nos debem⁹ ad mortē p
pter honorē suum et magis q̄ p
pter honorē nīz. et si nos cauem⁹ q̄
tū possum⁹ ab offensa p̄is carna
lis nec volum⁹ aliqd̄ facere p̄tra
volūtātē suā. q̄ quāto magis hoc
facere debem⁹ erga p̄m nīm ce
lestē. Et etiā si nos cauem⁹ q̄tuz
possum⁹ ne aliqd̄ turpe et ihone
stū agam⁹ i p̄spectu p̄is nī car
nalis nec etiā aliqd̄ p̄ quod honor
p̄is nī carnalis possit diminui

q̄to q̄ magis debemus cauere ne
aliqd̄ turpe seu ihonestū agamus
i p̄spectu dei p̄is nostri fīm aiam
q̄ oia videt nec aliqd̄ p̄ quod hon
or su⁹ possit diminui. Itē quāto
p̄ carnal⁹ est magis potēs magis
sapiēs et magis bon⁹ tanto filius
ei⁹ magis honorat et timet euz et
amat et obedit ei⁹ cauet tāto ne ip
sū offendar. Et si sit rex vel ipera
tor vel p̄nceps iust⁹ tūc sine p̄pas
tione timet eū et honorat et ei obe
dit et ei subicit oī subiectiōe omī
hūilitate. q̄ q̄to magis quibz hō
d̄z timere et honorare deū patres
suū fīm aiaz et ei obedire et se su
bicē cū oī hūilitate et oī subiectiōe
et sūme cauere ne ipm offēdat cū
sit pat̄ q̄ ē oīpotētissim⁹ sapiētiss
mus optim⁹ et iustissim⁹ rex ipe
rato et p̄nceps etern⁹ hīs omīe
dn̄um et omīez p̄tates ab eterno
et a seipō cui nihil pōt resistere q̄
pōt totuz perdere si vult subito et
null⁹ dicet quare fecisti. Item si
pater carnalis vult q̄ fili⁹ su⁹ car
nalis ppter hoc q̄ fili⁹ ei⁹ sibi ser
uiat sibi obediat eū timeat et ho
nozet. Itē magis vult de⁹ qui
sine cōparatione est magis pater
noster q̄ pater carnalis cū sit pa
ter aiaz nostraz immediat⁹ q̄ oīs
hō ei fuiat et obediat eū timeat
honorat. Et si pat̄ carnalis repu
tet sibi ad sūmū iniuriā et offensā
si filius carnalis nō sibi obediat
eū nō timeat nec honorat q̄to q̄
u iij

magis deus qui ē magis pat̄ n̄r
cum sit dñs omp̄s a quo recep̄
im̄? aiam reputabit sibi ad sūmū
iniuriā et offensam si ei nō seruiā
mus nec obediam? nec eū hono
rem? nec eū timeam? s; cōtra vo
luntatē suā faciam?. Ideo de tan
to magis de quāto maior est aia
q̄ corp? et de? q̄ hō. Et sic i mul
tis alijs que fiūt in paternitate ⁊
filiatione f̄m carnē possumus ar
guere. Ecce igitur qualiter per illa
que fiūt de facto in paternitate ⁊
filiatione visibili f̄m carnē proba
mus et arguim? illa que dñt fieri
i paternitate ⁊ filiatione iuisibili f̄m
aiā ⁊ b̄ iure ⁊ rōe paternitat̄ filia
tōis ymo p̄nitās ⁊ filiatō f̄m car
nē sp̄ale ē exēplū paternitat̄ et filia
tionis scōm aiam et ē quēdā scala
vt per hoc oīs hō cognoscat quid
debeat deo patri suo iure et rōe
paternitatis et filiationis ⁊ qualiter
se debeat habere erga ip̄m in quā
tum est pater. Cū ei nos faciam?
oia p̄dicta patri carnali morturo
qui nihil nobis pōt nocere dum
mortu? ē. Quāto magis debem?
oia illa facere patri sp̄ali immor
tali ad cui? manus habem? deue
nire qui pōt nos eternaliter p̄dere.

Manifestatio lapsus et deffe
ctus hominis

Tq; visus est qd debemus
deo de iure et rōe paterni
tatis et filiationis ⁊ qualiter sum?
obligati. videam? nūc factus no

strum ⁊ nostrū facere si concordz
cū isto debito et iure videam? eti
am si habem? oia que habere de
bem? et si faciam? oia que facere
debem? erga deū patrē nostrū ve
rissimum et in veritate et in facto
nihil habem? qd habere debem?
nihil facim? quod facere debem?
ymo totū p̄riū ⁊ oppositū facim?
et habem? i nobis ei nō ē amor er
ga deū patrē nostrū nec amor nec
honor nec reuerēcia nec obedien
tia nec hūilitas nec subiectio nec
cōfidēcia nec spes nec credulitas
ymo oia ista de facto deficiūt no
bis erga patrē nostrū et tñ de iu
re deberent esse. ymo magis p̄ria
oim istoꝝ et alioꝝ que deberent
esse s̄t in nobis hoib? erga patres
nostruz q; in nobis est p̄ri? amor
amori dei et odiū dei et timor? p̄ri
us timori dei patris nostri et con
tempt? patris nostri sp̄ualis ⁊ ho
nor? p̄rius honori paterno et offē
sa et iniuria ei? et inhonoratio et
vituperatio irreuerētia inobediē
tia superbia resistētia diffidēcia
et in credulitas. Quare possum?
ex hoc cōcludere veraciter lapsū
perditionē corruptionē degēatio
nem deuotionē alienationē n̄raz
et nature hoīs et mutationem in
suum p̄riuz ⁊ qualiter distat ⁊ elō
gatur a veritate. Sed vt clare vi
deam? statum nostrum respectu
patris nostri dei qualis sit et ma
nifeste contra ipsum per paterni

tatez et filiatōez que sūt scōm car
nez arguēdo a p̄rio sensu. Si enī
filius carnalis non cauet offende
p̄rem nec tuncat nec honoret pa
trez suū a quo recipit corp⁹ quod
est p̄pter aiā nōne dicet mal⁹ ⁊
pessimus fili⁹. q̄ p̄to magis cū nō
amem⁹ nec tuncam⁹ nec honore
m⁹ patrez nostrū a quo recepim⁹
aiā p̄pter quāz est corp⁹ sumus
mali et pessimi filij sui. Itēz si nos
reputam⁹ et iudicam⁹ illū filium
carnalem pessimū ribaldum et ne
q̄ssimū in gratissimū puerū to
taliter qm cōtinue iniuriat offen
dit et persequit suū patrez carna
lem et semper p̄riatur ei et omnia
facit p̄tra ipsum. ergo q̄to magis
nos sum⁹ reputādi pessimi filij et
ribaldi nequissimi et pueri tota
liter et summe iḡrati respectu dei
patris nostri principalis qui con
tinue ipm iniuriamus offendim⁹
et persequimur et semper ei p̄ria
mur et oia facim⁹ p̄tra ipm a quo
recipim⁹ aiā ⁊ p̄seruamur inesse
et a quo cōtinue dantur beneficia
sua. Item si filius carnalis nō cu
rarz de honore patris sui ymo to
taliter q̄ruz in eō est destrueret il
lum et anibillaret ⁊ totaliter cura
ret de honore suo p̄prio p̄tra ho
norem patris nōne talis filius es
set nequissim⁹. ergo multo magis
nos sumus nequissimi erga deum
qui magis est pater noster cum sē
per laboremus pro honore no

stro proprio et nō p̄ suo honore et
primo et p̄ncipaliter queram⁹ ho
norem nostrum et nō suum et tñ
viuimus continue de bonis suis.
Itēz si filius carnalis haberet pa
trem regem potentēz viuētem ⁊
multum sapientem et iustum et ta
lis filius viuente patre faceret se
regem et vellet dominari sine vo
lūtate et auctoritate patris et vel
let esse equalis patri. Nōne talis
filius esset nequissimus. ergo mul
to magis nos sumus nequissimi
filij respectu dei patris nostri cūz
habeamus patrem omnipotentē
sum⁹ regem semp viuētez sapiē
tem et tñ p̄stituimus nos reges ⁊
volumus dñari sine voluntate et
auctoritate sua et hēre p̄prias vo
lūtatez et sequi illā sicut ip̄e et fa
cere nīm regnū nostrū imperium
in nobismet ip̄is et contra regnū
suū et p̄tra suam volūtatem. Item
si filius carnalis insurgit p̄tra pas
trem tūc dicimus q̄ ip̄e effectus
est stultus freneticus vel maiac⁹
maxime si pater sit potens et sapi
ens. Ergo mltō magis nos sum⁹
verissime stulti frenetici ⁊ mania
ci quia continue insurgimus con
tra patrem nostrū verissimūz om
nipotentem et summe sapientem
et iustissimū. Item si filius car
nalis habeat patrez summe diui
tem et potentem et non confidat
de patre suo nec aliquem sp̄ez ha
beat in patre suo ymo diffidat

u iij

de ipso tunc signum est certissimum quod aliquam magnam offensam iniuriam et displicentiam fecit contra patrem suum propter quod diffidit. quod cum nos non perfidamus in deo patre nostro nec speramus in eo ymo diffidamus de eo qui est vere pater noster signum est quod aliquam offensam magnam et aliquam iniuriam et aliquod magnum displicentiam fecimus contra ipsum propter quam perdidimus confidentiam et spem cum ipse sit pater noster et sit omnipotens et summe dives. Ulterius quanto pater carnalis est magis bonus benignus pius prudens et nobilis tunc si filius offendat et iniuriet tale patrem tanto reputabitur peior malignior et nequior. Ergo cum pater noster secundum aiam sit summe bonus summe benignus nobilissimus et summe sapiens tanto sumus peiores maligniores nequiores qui de facto talem patrem offendimus iniuriam et contemnimus et de ipso nullum computum facimus. Preterea si filius carnalis habeat patrem qui non solum sit pater suus ymo totaliter dominus suus rex suus princeps suus iudex suus si insurgat contra tale patrem vel ipsum offendat et iniuriet et totaliter faciat contra suam voluntatem et sit ei prius nonne iste filius non solum dicitur malus et pessimus ymo stultissimus et sine sensu. quod multo magis nos omnes cum habeamus patrem eternum qui non est solum pater quod ab eo recipimus animam immortalem ymo est totaliter dominus

noster rex noster et iudex noster quod potest nos totaliter perdere si vult. Nonne sumus stultissimi et sine sensu qui tale patrem offendimus et iniuriam et contumeliam facimus contra voluntatem suam ymo sumus contrarii et inimici sui et non dubitamus esse tales nec potest esse maior stulticia. quam tunc filius non solum est contra patrem ymo seruus contra dominum subditus contra principem suum. iudicandus et reus contra iudicem suum. Et tunc iniuriamus et offendimus deum ut patrem et dominum ut principem et ut iudicem nostrum. Et sic nos facimus contra ius et debitum paternitatis et filiationis prius et debitum domini imperii servitudinis et familiaritatis et ita incurrimus iram et indignationem patris nostri domini nostri regis et principis nostri et summi iudicis nostri. Et sic ex omnibus supradictis possumus clare videre statum nostrum qualis est respectu dei patris nostri et quales filii sumus quam forma et ymago filiationis spiritualis que est secundum aiam in ordine ad deum patrem nostrum totaliter est perdita corrupta deformata annihilata et in prius mutata et habemus formam priam forme filiationis. Ideo sumus filii difformes difformati turpes perversi et indignissimi. unde non facimus nec sumus ut filii sed ut hostes et inimici patris nostri quam inter patrem nostrum et nos sunt omnia illa in medio que repugnant paternitati et vere forme fi

liationis scz in obediētia irreuerē
tia cōtempn? psumptio? superbia
rebellio igratitudo. Et qz nos ha
bemus formā p̄riā vere filiationi
que est p̄m̄ aīam. Et iō sumus cō
trarij patri nostro per p̄riā formā
et iō qz in nobis est difformitas ⁊
peruersitas filiationis. Sequit̄
qz pater noster hz iraz cōtra nos
et sum? odibiles abhoiabiles ⁊ di
gni sum? ira ⁊ indignatiōe sua p
pter difformitatē. Itē qz forma fi
liationis est corrupta et perdita i
nobis sequitur qz nos perdimus
oīa bona oēs diuicias omēm he
reditatē que debebat nobis eue
nire rōne istius filiationis vere q̄
quid sunt tāta et tā magna q̄ ma
gna erat filiatio et paternitas. Et
quia pater noster spūalis est in i
finituz diues nec hnt finē nec nu
merū bona sua. ⁊ oīa bona patris
dnt esse filioz sequitur qz nos p
didimus infinitas diuicias et in
finita bona qz p̄didim? bona pa
tris nostri que debebātur nobis
rōne filiationis. et qz pater noster
est totus spūalis inuisibilis ⁊ nul
lomō corporalis. et illud p̄ quod
nos sum? sui filij est etiā in visibi
le spūale ⁊ nullomō corporale scz
ipsa aīa quare sequitur qz bona et
diuicie et hereditas patris nostri
oīa sūt in visibilia spūalia ⁊ nullo
mō corporalia. Jō perdendo for
mam filiationis perdidimus in
finita bona spūalia. ⁊ cū filius de

beat tractare negotia patris sui.
Luz nos tractem? semp negotia
contraria scz negotia corporalia
corruptibilia et nullomō spūalia
sequitur qz sumus extra bona pa
tris nostri et sum? totaliter exhe
reditati a bonis paternis et ab et
na hereditate et hoc maxie mai
festatur qz tñ filij debeant viuere
de bonis patris sui et cum bona
patris nostri sint spūalia in visibi
lia incorruptibilia. Ideo nos de
bemus viuere de bonis spūalib?
et inuisibilib? Et tñ tota nostra
vita consistit in bonis corporali
bus et solum viuim? sicut aīalia
bruta de reb? corruptibilib? et vi
sibilibus et sic facim? vitaz bestia
lem et nō sicut filij dei. Et qz pa
ter noster nō solum est pater nō
ster ymo etiā est rex summus et p
p̄ns hz regnum tñ et tale sicut p
tinet ei ⁊ palatium et astantes et
seruientes ei scdm suā regiaz ma
iestatez. Et iō qz nos perdidim?
formā sue filiationis que est sum
me dignitatis et sumi honoris et
acquisuim? formā contrariā tur
pissimā et peruersam seq̄tur qz p
didimus regnū suū eternū et con
socium oīm qui cuz eo continue
assistent et ei seruiunt et sum? in
eternū exulles a regno suo a do
mo sua a palatio suo. Et sic claris
sime videre possumus et cognos
cere perditionem corruptionez
lapsum et totaliter peruersionez

hominū cōparando hoīes ad de-
bitum et ad ius paternitat et fi-
liationis que ē fīm aīam qre sū m
me flere dūt hoīes et dolere q̄ ta-
les sunt et tāta bona perdiderūt
qui nō solū sunt lapsi a vero statu
hoīs in quo debebant esse ymo a
hō statu filiatōis dei qd ē maius

Quod etiā perditio laps⁹ et cor-
ruptio nature hoīs cognoscūtur
cōparādo hoīes ad ius et debitū
fraternitatis que est fīm aīam et p
mo fundatur seu ostenditur qua-
liter se dūt hīc inter se vt fratres.

Sicut autē pbatū ē et conclusū
ius paternitatis et filiatō-
nis scdm aīam per illud qd de fa-
cto fit in paternitate et filiatione
fīm corp⁹ et carnē. Ita pformiter
pbat⁹ ius et debitum fraternita-
tis qd ē fīm aīam per illud quod
de facto fit in fraternitate q̄ ē fīm
carnē. Si em fratres carnales se
amāt tm et tāta aīcia tāta vnitas
tanta pūctio est inter eos q̄ ni-
hil hnt diuisum nihil ppriū vn⁹
moritur p alio vn⁹ reputat se ali-
um. Et oīa ista fiunt rōne frāt-
nitatis scz qz hnt vnus patrē imme-
diat⁹ a quo immediate recipiunt
corp⁹ et carnē mortale corruptibi-
lem et putrefactibile q̄ quāto ma-
gis et sine aliqua pparatione de-
bemus nos oīs amare adinuicē
et nihil reputare ppriū et repu-
tare nos vnū rōe fraternitatis q̄

est fīm aīam quā habem⁹ imorta-
lem. Quia scz oīs sum⁹ filij eius-
dem et vnus patris immediate fīm
aīaz a quo oēs nos et a nullo alio
immediate recepim⁹ aīam rōalem
que valz magis q̄ corp⁹ sine cō-
paratione ymo de rāto dz maior
forcior purior et sincerior esse iste
amor de quāto aīa est maioris et
dignioris nature q̄ corp⁹ in qua
aīa fundat ista fraternitas. Si g
vnitas et ydēptitas vni⁹ patris
carnalis est cā tante dilectionis
inter fratres multo magis vnitas
et idēptitas eiusdē patris fīm ani-
mā dz esse cā maioris dilectiois
inter fratres fīm aīaz. Qz igr nos
oēs hoīes habem⁹ vnicū solum
patrē et eundē fīm aīaz et nō duos
ppter quē oīs sum⁹ fratres. Se-
quitur q̄ inter oēs dz esse maxia
vnitas maxima amicitia et pūn-
ctio. Item fratres carnales eiusdē
patris si habeāt patrē potentem
diuitem et sapientē cauent q̄ diu-
pater viuit ne vnus inferat alteri
iuriā ne ledat altez ne vn⁹ deci-
piat altez nec dolū nec fraudez
faciant ymo stent in cōcōrdācia
inter se et hoc ppter honore pīs
et timorē ne pater irascat nec tris-
stetur. Igitur multo magis nos
oīs hoīes qui sum⁹ fratres qui
habem⁹ eundē patrē oīpotentē sū-
me sapientē qui semp viuit et nū-
q̄ pōt mori cauere debem⁹ ne in-
uicē offendam⁹ nos ne iuriā

et ledamus nos ne fraudē facia-
mus inter nos ymo debem⁹ eē in
concordācia et pace. 7 hoc ppter
honorē tāti patris timorē et amo-
rem qui oia videt 7 cogitationes
occultas ne irascat cōtra nos nec
tristetur. Si em̄ pater carnalis
tm̄ gaudet de cōcordia et pace fi-
liorū suorū inter se quanto magis
pater noster spūalis qui dedit no-
bis oibus aias nostras gaudebit
de nostra pace et cōcordencia.

Ecce igit̄ ius et debitū fraternita-
tis quod dñt seruare om̄s hoies
adiuicē ad quod obligātur quia
sunt fratres. Ecce qualis vnitas
qualis cōcordia dñ esse. et q̄ i ve-
ritate et in facto lz oēs hoies sint
fratres fm̄ aiam velint aut nolint
tm̄ nullomō faciūt adinuicem vt
fratres fm̄ naturā. Null⁹ seruat
istam fraternitatē ymo ista frater-
nitas est totaliter mortificata ac
si nō esset nō se diligūt nec habēt
concordiā nec vnitatē inter se p-
pter istam fraternitatē. Cū tamez
ista sit p̄ncipalis et maior frater-
nitas. ymo seinuicē occidūt seiuicē
cem ledūt et psequūt seinuicem
defraudāt et decipiūt. Seinuicē
diffamāt et iniuriāt. Et si forte sit
inter hoies aliqua pax vel cōcor-
dia et vnitas nō est rōne ist⁹ fra-
ternitatis. Sed ppter alias cau-
sas que repugnāt fraternitati que
est fm̄ aiaz. et q̄ totū bonū fratrū
inḡtum sūt fratres est pax cōcor-

dia 7 vitas eorū q̄ si ista deficiāt
et quecūq̄ alia fiant nullū bonū
est in eis. Et totum malū eorum
est diuisio. Ideo sequitur q̄ istud
bonum deficit inter hoies quod
debet esse et per p̄ns totum bonū
deficit quia hoc est totum bonū
quod dñ esse inter homies q̄ sunt
fratres. Et ita nullū bonum est in-
ter hoies ymo deficit omne bo-
num quia deficit p̄prium bonū
et per p̄ns inter hoies nō est nisi
malum et sic hoibus deficit totū
bonum quod debebant habere 7
in eis est malum quod nō debe-
bant habere. Quare per coru-
ptionem fraternitatis istius que
est fm̄ aiam manifestatur verissī-
me perditio lapsus et corruptio
hois. Et ita patet q̄ homines
sunt lapsi a statu magni honoris
et magne dignitatis ad statū ma-
gni vituperij 7 opprobrij scz a sta-
tu vere nature hois vere filiationis
dei et vere fraternitatis in sta-
tū bestialitatis et ois diffōrmitatē

Et sic patet qualiter per duas
vias in generali manifestatur per-
ditio lapsus et corruptio nature
hominum et permutatio in suum
contrarium scz primo comparan-
do factum hominis et facere ad
ius et debitum nature quod fun-
datur in obligatione. Et secun-
do comparando ad ius et debitū
paternitatis et filiationis et frat-
nitatis que sunt secundū aiam.

Ac in ille due vie que fundantur in paternitate filiatione et fraternitate oriuntur a prima via obligationis quod obligatio fundatur in dare et accipere. Et sicut paternitas filiatio et fraternitas fundatur in dare et accipere.

Et quod aliquid res cognoscit esse viues quod diu perficit suas operationes proprias. et quando totaliter perdit vel non habet operationes suas quas debebat habere est totaliter mortua. Et quia in hominibus nulla est operatio que deberet esse ut iam probatum est quoniam homines nullomodo operantur illa que debent operari inquit tuus homines et ideo sunt non homines. Et quod iste operationes quas homo debet facere in quantum homo respectu dei pertinent ad animam scilicet amare deum timere deum honorare deum obedire deo perfidere in deo et credere ei. quare sequitur quod anima si preparet ad deum mortua est et non vivit. quare sequitur quod homines sunt mortui quantum ad animam. Item quod homines perdiderunt totaliter formam filiationis erga deum et formam fraternitatis inter se quia totaliter est extincta in eis quia nulla operatio est in hominibus secundum formam filiationis et fraternitatis secundum animam ut iam declaratum est. Et ideo quod homines nullomodo vivunt nec operantur secundum formam filiationis et fraternitatis secundum animam sequitur quod sunt mortui quo ad hoc quod si anima viveret cognosceret istam filiationem et istam

fraternitatem et secundum illas gaudere ideo ibi nullum verum est gaudium quod nulla vita est. Et hoc ideo quod verum gaudium homines pervenit ex puro et vero amore cum deo ex vera societate cum deo. Unde quia deus est verus pater hominum et homines sunt filii eius et propter hoc homines debent esse uniti sociati et coniuncti cum deo patre suo per amorem purum filiationem et timorem et ex tali societate necessario sequitur quod verum gaudium est vita hominis. Item etiam verum gaudium oritur ex amore et societate fraternitatis secundum deum et ideo quia homines perdiderunt istas filiationem et istam societatem cum deo et sunt separati a deo per amorem et nullam societatem cum deo habent immo divisi et elongati sunt a deo per proprium amorem ut iam dictum est. Ideo perdiderunt totaliter gaudium quod etiam perdiderunt veram fraternitatem que est secundum animam et sunt divisi inter se et nullomodo uniti per istam fraternitatem ideo etiam perdiderunt verum gaudium quod oritur ex ista vera fraternitate.

Quare sequitur quod homines sunt privati vero gaudio sunt etiam privati vera vita et sic sunt vere mortui quia non habent veram vitam. Item etiam quia anima non sentit se esse in tali statu in quo est nec sentit se esse preparatam a deo patre suo nec sentit se esse corruptam nec perditam nec lapsam nec mutatam in suum contrarium nec sentit quod omnia que facit

sunt cōtra deū nec percipit se esse
inimicā dei patris sui et incurrisse
iram et indignationē ei⁹ nec p̄di
disse t̄m gaudiū. ⁊ qz nullomodo
sentit suū malū quod h̄z nec co
gnoscit malū eternū ad quod tē
dit sequitur q̄ ip̄a est mortua. si ei
esset viua sentiret malū suū ⁊ do
leret sine mēsurā. et sic aīa nō sen
tit nec malū suū nec bonum suū
nec sentit seip̄am nec sentit deum
a quo creata est nec cognoscit et
ideo vere mortua est et sic veraci
ter hoīes mortui sunt quo ad aīaz
et hoc quo ad verā vitā que est p
pria aīe. l̄z autē hō sit mortuus et
aīa sit mortua q̄tum ad verā vitā
que est f̄m deum t̄m in se nūq̄ mo
ritur aīa qz īmortalis ē qz semp vi
uet ī eternū. Ideo duplex ē vita
aīe vna naturalis qz ip̄a est vita p
istam semper viuit et per istā vitā
viuificat corp⁹. Alia est vita q̄ cā
tur ex societate cum deo et hoīb⁹
ppter deū que vita ē gaudiū vez
et f̄m istā vitā aīa est mortua qz p
didit oīa illa et oīa fundamēta in
quibus fundatur vez gaudiū
et que valēt ad habendū vez gau
diū et sic aīa viues mortua ē qz
aīa h̄z radices et fundamēta ex q̄
bus necessario oriet̄ eterna tristi
cia que est mors ei⁹. ideo aīa p̄di
dit eternā vitā et eternū gaudiū
et acq̄runt eternā mortā eternam
tristitiam ⁊ sic hoīes sunt mortui
f̄m deum et q̄tum ad aīam et va

dunt ad mortē eternā l̄z viuāt q̄
tum ad corp⁹ et vitā corporalem
Ecce ḡ manifestatū ē qualiter sta
tus hoīs est peruers⁹ corrupt⁹ la
psus et in p̄riū mutat⁹. Et t̄m iste
laps⁹ ista corruptio et pueritas
occulta erant nobis ⁊ abscondita

hic tractatur de duplici statu
hoīs et inuestigatur si hō fuit aliz
q̄n in statu debito in quo debebat
esse qui est contrarius ad statum
in quo modo est.

Quomā autē ex oībus pre
missis ex toto p̄cessu iā fctō
cūcludere possum⁹ veracit̄ duos
esse stat⁹ hoīs p̄rios inter se ⁊ op
positos. vn⁹ status est in quo nūc
ē de facto q̄ ē corruptio Alius sta
tus in quo debebat esse qui nō ē
nec existit de facto. Et iō qz nos
videm⁹ statum hoīs qui nūc ē in
facto et aliū statū p̄rium q̄ de
bebat eē n̄ videm⁹ in re s̄z cogno
scim⁹ q̄ debebat eē seq̄tur q̄ pos
sum⁹ dubitare si d̄ fctō stat⁹ i quo
nūc ē hō fuit p̄ms vel si aliquñ d̄ fa
cto fuerit i statu debito sicut si ali
quis nō q̄ vidisset nisi acetū ⁊ nū
q̄ vinum posset dubitare si stat⁹
aceti fuit p̄m⁹ ita q̄ nūq̄ fuerit i
alio statu. Et qz iam p̄bat⁹ ē su
peri⁹ q̄ hō factus ⁊ nunq̄ facit se
ip̄m ymo de⁹ fecit hoīem. Et iō si
nos p̄bam⁹ q̄ de⁹ nō fecit hoīez
talem et in tali statu in quo nunc
est et t̄m fecit hoīem necesse ē dī
cere q̄ de⁹ fecit hoīez in p̄mo sta

tu debito et vero in quo recte de-
bebat esse. Et q̄ status debet fuit
p̄m^o et nō ille in quo mō est. et iō
p̄mo opz pbare q̄ de^o n̄ fecit hoī
nē in statu in quo nūc ē. et hoc oī
dicitur mltis modis et p̄mo ex pte
honoris dei q̄ dictū ē superi^o q̄
per honorē dei pōt reddi rō de oī
b^o que de^o operatur extra se de^o
autē operatur oīa que facit extra
se ad honorē sue ptātis sapiencie
et bonitatis et nō cōtra honores.
Sed si de^o fecisset hoīem in tali
statu in quo nūc ē fecisset ipz con-
tra honorē sue ptātis sapiencie et
bonitatis qm̄ fecisset hoīem cor-
ruptum perdituz turpē inordina-
tum deuīatū bestialē inuultum et
sic de alijs cōditionib^o pessimis i
quib^o modo existit que oīa derro-
gant et repugnāt honori dei. q̄ de-
us nō fecit p̄mo hoīem talē. q̄ nec-
esse ē dicē q̄ fecit hoīez talē et in
tali statu in quo debebat esse vt ef-
fet honor sue ptātis sue sapiencie
et bonitatis. Item iste stat^o i quo
mō est homo est totaliter p̄rius et
oppositus deo vt pbatū est q̄ hō
est inimic^o dei p̄riatur deo et ē cō-
tra suum honorē facit ei in iurias
et tollit deo quod ei debet et dat
cui non debetur. Sed deus
nō fecit hominem q̄ esset inimic^o
sui nec p̄rius ei nec resisterz
ei nec dedit aliquid hoī per quod
hō esset inimic^o suus nec dedit ei
aliquid cōtra se s̄z pro se. Sed tñ

hō h̄z amorē p̄rium deo timorē
et honorē vt pbatum ē. q̄ sequitur
q̄ de^o nō fecit hoīem talē et fit in-
clinatum cōtra deuz et cōtra se.
Sed cū hō factus sit a deo. q̄ seq̄-
tur q̄ fecit hoīez in statu cōtrario
statu in quo nūc est. q̄ de^o fecit ho-
minēz talem q̄ nihil haberet in se
ipso cōtra deum neq̄ aliquā incli-
nationē. P̄terea iam cōclusuz ē.
in coactōe de honore q̄ deus oīa
que fecit. fecit ppter suum hono-
rem et ppter vtilitatē creature rō-
nalis. q̄ deus non fecit hoīem ad
malum hoīs ad dāpnuz hoīs ad
incomodū hoīs s̄z magis ad bonū
comodū et vtilitatē ipsius hominis.
Sed hō in isto statu in quo nunc
est h̄z in se radicē oīm maloz s̄z
amorē sui ipsi^o p̄uatum. p̄p̄iaz vo-
luntatem et p̄p̄rium honores que
sunt radices et fundamēta oīm
maloz oīm vicioz et erroz vt iā
superius pbatum est. et per istas
radices viuētes in hoīe homo cō-
tinue multiplicat mala sua p̄ ro-
tam vitam suā et hoc facit volun-
tarie et per p̄ns est pugnibilis et
iudicabilis de oībus vt iam pba-
tum est q̄ opera hoīs sunt iudica-
bilia et pugnibilia vel p̄miabilia
eo q̄ sunt facta voluntarie. Et
cum hō semper operet opera ma-
la et cōtra deuz operat semp ope-
ra pugnibilia. et sic hō p̄tinue ope-
ratur cōtra seipm̄ ad suuz dāpnū
ad suā p̄gnitionē et opprobrium et

semper fecit illa per que acq̃ret eter
nam penā eternā tristitiam q̃ h̃z
aiam imortalez que pōt pati eter
nam tristitiā vt pbatum est. et sic
hō p̃tinue viuit cōtra seipm et est
cōtra seipm et dum viuit acq̃rit il
la per que eternaliter cruciabit̃ ⁊
tñ hoc facit voluntarie sine coac
tione. et tñ nulla alia creatura fa
cit aliquid contra seipam nisi sol⁹
hō. Igitur cōcluditur q̃ deus nō
fecit hoīem talez nec in tali statu
nec posuit in eo tales radices pes
simas. Sed deus fecit hoīem. q̃
sequitur q̃ fecit ipm in statu aliq̃
et cōtrario et q̃ posuit in eo radi
ces oīm bonoz sc̃z amorē dei ⁊ n̄
amorē p̃uatū ⁊ fecit hoīem vt pos
set voluntarie operari bona ope
ra remunerabilia et posuit in ipō
oia illa per que posset acquirere
eternum gaudiū et nō tristitiaz q̃
sequitur q̃ hō aliqñ fuit in statu
debito cōtrario statui in quo nūc
est pōt aliter esse. Item de⁹ nō fe
cit hoīez contra totū ordinē cre
aturarum et vniuersi ymo magis
fñ ordinē creaturaz et vniuersi
cum hō sit pars vniuersi et p̃inci
pals ps et sic i ordie creaturaz
Sed hō modo in isto statu i quo
est. est cōtra totū ordinē vniuersi
et deuiatus a toto ordine q̃ oēs
alie creature faciunt quo dñt iux
ta suam naturā et nulla facit p̃ se
ipam nec contra suā propriāz na
turam. Sed hō facit quod nō d̃z

iuxta suam naturā et suum gaudi
um ymo facit contra seipm contri
nue et contra naturam hoīs. Un̄
oīs creature clamant et dicunt
qualis debet esse homo iuxta na
turam hoīs et gradum hoīs in or
dine creaturaz clamant et dicūt
quid debet facere homo quid p̃ti
net ad ipm hoīem vnde dicunt et
clamant q̃ hō debet esse talis iux
ta ordinē et gradum suū in vni
uerso q̃ debet cognoscere seipm
et oīs creaturas et suū creatorē
et cognoscere oia bñficia sui crea
toris et debet esse gratus et tunc
regraciari cōtinue suo creatori tā
pro se q̃ pro oibus creaturis. des
bet continue amare suum crea
torem timere et honorare et ei soli
seruire vt iam probatum est.

Talez hoīem requirūt oīs crea
ture et totum vniuersus qui talia
faciāt. Sed tñ hō ē totus per cō
trarium et facit oppositum q̃ nō
cognoscit seipm nec suūz creato
rem nec sua beneficia est ingrat⁹
deo de oibus bñficijs sibi collatis
non amat deum s̃z seipm non ti
met deūz nec honorat sed iniuri
at et offendit non seruit creatori
suo sed creaturis. Item cratu
re requirunt hominē qui sit amic⁹
deo quia creature dei sunt et ser
uiunt homini propter deum. S̃z
tñ homo est inimicus dei p̃rius
deo. q̃ i isto statu ē p̃tra totū vni
uersū ⁊ p̃ totū ordinē creaturaz

et destruēs armoniā vniuersi. Itē creature 7 ordo vniuersi requirūt hoīem rōnalem et nō bestialē hominem sapientē et nō stultū nec freneticū hoīem ordinatū intra seipm et nō inordinatū. hoīem in quo aīa dñetur fm rōnez 7 regat corp⁹ autē ei famuletur fuit 7 regatur qz creature fuiuēt corpori ppter aīam. Sed tñ oppositum ē qz hō in isto statu ē bestialis stultus frenetic⁹ inordinat⁹ intra se ipm et in ipso corp⁹ dñatur et aīa que est naturaliter dñā famulat⁹ fuit corpori et sic tāta inordinatō tāta iniusticia ē intra hoīem qz cū aīa sit immortalis icorruptibilis spiritalis d natura sua portās ymaginem dei. 7 corp⁹ sit mortale corruptibile terrenū et corporale. ergo fm rectum ordinē et verā iusticiā postq corp⁹ est vnit⁹ cum tali aīa ita digna dē ei obedire obtemperare et nullomō dñari nec eam impedire. et aīa deberet iperare mādare regere et nullomō subiugari. 7 tñ totū ē p oppositū totū ē pūsu Itā qz magis in hoīe corp⁹ hz pprias inclinationes p rōnem in honestissimas irrationabilissimas. et aīa dūz deberet castigare suū corp⁹ cū sit naturaliter dñā et regina ipa sequitur inclinatio nes sui corporis turpissimas et viuit fm illas et sic totaliter corp⁹ trahit aīam ad se ad suā vitā et dñatur et captiuat eā totaliter.

Ecce q̄tum vituperium est infra hoīem qz res mortalis corruptibilis bestialis corporalis dñatur et regit. et res immortalis incorruptibilis spūalis seruit et regitur et famulatur 7 subiugat. dñs obedit seruo nequissimo superi⁹ inferiori et rex subdito. Quare sequitur qz infra hoīem ē tāta inordinatio qz nō pōt cogitari maior in hoīe. Sed cum omīs alie creature sint ordinate intra se et sunt ppter hōminē sequitur qz requirunt hoīez ordinatum intra se et nō tales hōminē sicut est quare cōcluditur qz hō in statu isto et cōtra totū ordinē vniuersi 7 creaturaz ymo est turpitudine vniuersi et toti⁹ ordi nis ergo cum de⁹ nihil faciat contra ordinem creaturaz et vniuersi sequitur qz nō fecit homines tales nec in tali statu sicut modo est. Sed cum deus fecerit hominem sequitur qz fecit eum in alio statu et in tali statu sicut requirit totus ordo creaturaz et vniuersi. Ergo cōcluditur qz aliqui fuit hō in statu cōueniēti fm ordinē creaturaz et hoc ondit ordo creaturarum qui semper manet. vnde cuz alie creature que sunt inferiores et minores sint cōplete quelibet i suo genere et in suo gradu. Sequitur qz homo fuit pplet⁹ in suo genere et in suo gradu 7 habuit oīa que habere debuit iuxta gradum suū. Aliter de⁹ magis amasset

res inferiores et minores quam maiores et tamen sunt propter hominem. Euz ergo deus fecerit creaturas bonas propter hominem quod magis debuit fieri homo bonus. Item per experientiam videmus quod impossibile est quod illud quod nunc est acutus primo fuerit acetum ymo primo fuit bonus vinus. Ita impossibile est quod natura hominis primo fuerit corrupta. Ita quod status corruptus fuerit primus ymo de necessitate fuit primo bonus et perfecta. Sicut ergo acetum arguit vinus. Ita iste status in quo nunc est homo de necessitate arguit alium statum in quo primo fuit. Item nullus artifex facit suum opus primo corruptum et malum et contra naturam rei ymo facit suum opus primum quod convenit operi. Et cum deus sit summus artifex fecit hominem secundum quod convenit homini et fieri debuit. Preterea iam probatum est quod deus est magis pater hominis quam pater carnalis. Sed bonus pater carnalis non daret filio suo quod esset contra filium et quod destrueret filium. ergo minus deus daret aliquid homini quod sit contra hominem ymo magis pro bono hominis ut probatum est prius.

Qualiter erat status primus hominis et quas conditiones debeat habere.

Uoniam autem ex premissis habemus duos status nature ipsius hominis unum corruptum in quo

nunc est. alium perfectum in quo primo fuit realiter et de facto. Et cum scia de homine consistat in isto duplici statu scilicet ut cognoscamus conditiones utriusque status oportet investigare conditiones istorum duorum statuum et quod uterque convenit. Et quia isti duo status sunt prius inter se ideo oportet quod habeant contrarias conditiones et per consequens ex conditionibus unius status possumus arguere et concludere conditiones alterius. Et quia status primus in quo primo erat homo non apparet nec videtur realiter nisi in quantum ordo creaturarum ostendit nobis et status in quo homo est qui prius illi apparet realiter et videtur.

Et ideo duo sunt per que possumus conditiones primi status cognoscere scilicet ordo creaturarum quem videmus ad oculum et status hominis corruptus qui modo apparet. Unum postquam creature ostendunt nobis primum statum hominis. Ita etiam debent ostendere et manifestare omnes conditiones et proprietates quas debebat habere homo secundum illum statum. Unum necesse est quod conditiones et proprietates sequantur quolibet naturam secundum suum statum et finem quod ei conveniunt. Et etiam postquam iste status in quo nunc est homo prius est primo statui in quo primo erat. Sequitur quod per conditiones illius status corrupti possumus investigare conditiones alterius. Et primo prope

r

damus per conditiones istius status ad conditiones alterius. deinde per creaturas. Un postquam iste status in quo nunc est. est malus. sequitur quod omnes conditiones quas habet secundum istum statum sunt male et tot conditiones malas quot homo habet in statu isto sunt tam ex parte anime quam ex parte corporis. et hoc necesse est ita esse. Et ideo videamus et numeremus conditiones malas quas nunc habet homo quia in prioribus conditionibus deus fecit hominem. Unde malum est homini quod si ignorans et non cognoscat se ipsum nec suum factorem. Malum est homini quod habeat amorem malum propriam voluntatem timores malum. querat vanitatem proprium honorem sequatur sua propria desideria et sua propriam voluntatem. Malum est homini quod irascatur contra rationem et habeat concupiscentiam in ordinatam contra rationem quod plus appetat comedere et bibere quam sit necesse. Malum est homini ex parte corporis infirmitas et mors et senescere et dolor. Malum est homini tristitia. Malum est homini quod corpus dñetur et anima famuletur quod sic rebellio corporis. Malum est homini ex parte corporis quod patiatur famem sitim et calorem et frigus contra naturam sui corporis. Et ut omnia concludamus malum est homini omnis pena et miseria. Ergo arguamus per primum omnes conditiones bonas contrarias istis igitur in primo

statu homo non erat ignorans ymo sciens et cognoscens seipsum et suum creatorem quantum ei expediebat et omnes creaturas. Item habebat amorem bonum et debitum secundum amorem dei et non amorem proprium non habebat propriam voluntatem sed dei non habebat mala desideria nullum timorem malum habebat. non querebat vanitates nec proprium honorem nulla concupiscentia erat in eo inordinata nec contrarietas. Non plus appetebat comedere nec bibere quam esset necesse. Item nulla infirmitas erat in eo ex parte corporis nec mors nec senectus sed semper vita et iuvenit? nullus dolor nulla tristitia. Item perfecta obedientia corporis ad animam sine aliqua rebellionem. Item non patiebatur famem nec sitim nec calorem nec frigus. Nec in eo ut omnia concludamus erat aliqua pena nec miseria nec aliquid quod habeat nomen mali siue ex parte anime siue ex parte corporis siue interius siue exterius. Et exinde concluditur quod iste locus in quo nunc habitat homo non erat conveniens nec debitus iuxta primum statum ymo totaliter repugnans quia in isto loco est disstemperantia in calore in frigiditate in humiditate in siccitate ut necesseario homo alteretur in corpore et patientur nunc frigiditatem nunc caliditatem nunc humiditatem nunc siccitatem et senesceret. que omnia repugnant primo statui in quo nihil mali de

bebat esse nec in corpore nec in anima
ergo concluditur quod alius erat locus
in quo primo habitabat in primo statu
qui totaliter erat conueniens illi
statui in quo nulla erat asperitas
nulla alteratio corporis nullum frigus
sensibile nec calor sensibilis nec
aliquid ledens corpus nec impediens
aiam sed omne temperamentum
Sicut ergo duo sunt status contrarii hominis
ita sunt necessarii due habitationes
hominis corporales et duo loca
corporalia que contrariantur adinuicem
et habent contrarias conditiones
Sicut enim se habet status ad statum
ita se habet locus ad locum et habitatio
ad habitationem. Et ideo iste locus se
habet tamquam carcer respectu alterius.
Hoc autem potest manifestari in exemplo
de vino et aceto quia vinum quod diu
remans in statu vini manet in bono vase.
Sed quando est corruptum mutatur in
aliu locum. Ecce ergo qualiter per
conditiones status corrupti et lapsi in
quo est homo arguimus conditiones
primi status perfecti in quo primo
erat homo. Comparemus ergo unum
statum ad alium et habebimus magnam
noticiam de homine.

Qualiter probantur conditiones
et proprietates primi status hominis
secundum ordinem creaturarum et per naturam
ipsius status et exigentiam.

Quod autem probauimus conditiones
primi status et hoc per prius
statum nunc probabimus conditiones et

proprietates quas debebat habere
et hoc per ordinem creaturarum
et per naturam ipsius status in se
Unde conclusum est quod deus fecit
hominem talem et in tali ordine
sicut ordo creaturarum et vniuersi
requirit et petit et per consequens
in statu debito contrario statui in
quo nunc est Sed homo secundum
ordinem creaturarum debet esse talis
quod deus dare deo primo totum suum amorem
continue et incessanter ipsum amare
re meliori modo quo poterit debet
ipsum timere et honorare quantum
poterit ei obedire totaliter credere
et sibi seruire soli. Et omnia ista
debet homo facere secundum modum sue
proprie nature que est libertas et ideo
cum libertate voluntarie et sponte et
sine aliqua coactione et ita homo
debet esse talis secundum ordinem creaturarum
quod deus esse vnus et obligatus deo
immediate per totam voluntatem suam
sicut opus factori suo sicut beneficia
tuis boni factori suo sicut fructus domino
suo sicut filius patri suo tamquam subditus
regi suo tamquam iudicabilis iudici
suo. Et sicut sponsa suo sponso
et sicut amicus suo amico cordialissimo.
talis ergo erat homo in primo
statu respectu dei et talis status
erat quia si aliter esset non esset
talis qualis esse deberet quod
fieri non debet. Igitur sequitur quod
nihil debuit esse in natura hominis
nec ex parte anime nec ex parte corporis
nec intus nec extra quod res
r ij

pugnaret isti statui qđ impediret homines ab omnib⁹ sup⁹dictis inclinaret hominē ad aliqđ qđ posset noscere homini nec ledere homines p⁹tra suā volūtatez et libertatez nihil ergo mali debebat esse in homine et per p⁹sequens nulla pena neq⁹ mileria nec in corpore nec in anima s⁹ omnia debebant esse que p⁹ueniebant suo statui ad honorez dei et perfectionez et bonū hominis aliter fecisset de⁹ cōtra honorez sue potestatis sue sapientie et bonitatis. Item tota dignitas et nobilitas nature humane consistit in libero arbitrio quia per liberū arbitriūz homo est hō et est super omēs alias creaturas. Un⁹ iam p⁹baturū est q⁹ liberum arbitriū sedet super omēs creaturas inferiores nec maiore nobilitatez potuit deus dare homi q⁹ libertatem naturalē. Nihil ergo maius pōt esse libero arbitrio in mundo. Si aut⁹ arbitriū liberū sit corrup⁹tuz tūc nihil peius nihil vilius nihil turpi⁹ nihil abhoiabilius. Si aut⁹ sit perfectū et quale debz esse tūc nihil potest creari melius nec dignius. q⁹ cū p⁹p⁹ria natura hoīs sit habere libez arbitrium et volūtatez cū libertate. Sequit⁹ q⁹ de⁹ fecit hoīez cū libero arbitrio suo tali quali esse debebat. Et p⁹ p⁹ns postq⁹ dedit hoī libertatez volūtatis dedit oīa illa que p⁹tinēt ad dignitatem libertatis et nihil dedit

q⁹ esset p⁹tra naturāz voluntatis et libertatis. Aliter dedisset libertatē p⁹tra libertatem et malū hominis et penaz qm̄ omnis pena ideo est pena quia est p⁹tra libertatem volūtatis et nihil est penosū homini nisi quia est p⁹tra voluntatem liberam. ergo si deus dādo homini libertatem dedisset aliquid p⁹tra libertatez dedisset hoī libertatez volūtatez p⁹tra libertatem et dampnūz hoīs et penā et sic fecit hoīem cōtra hoīez. q⁹ dedit homi omia que pertinent ad libertatem voluntatē q⁹ cōcluditur q⁹ hō in primo statu nihil habuit p⁹tra suam volūtatez liberam nec in corpore nec in aīa nec in se nec extra se. Et per p⁹ns nullā penam nullā miseriā nullaz violentiam nullā coactōnez. et ex isto concluso et p⁹bato possumus cōcludere oēs p⁹ditōes et p⁹p⁹riates illius stat⁹ taz in corpore q⁹ in anima. Un⁹ sequit⁹ q⁹ homo in illo statu hēbat corp⁹ realiter subiectū anime sine rebellionē et ei proportionabile. Ita q⁹ in corpore nō la erat libido nec p⁹cupiscētia inordinata nec aliq⁹s motus inordinatus nec p⁹tra ratōem et voluntatē regulatam. Item quia aīa homis est immortalis vt p⁹baturū est et naturaliter amat suū corpus et vult esse cū corpore. ergo vult q⁹ corp⁹ suū viuat et nō moriatur nec separetur ab ea sed conseruetur in esse nec vult q⁹ corpus suū putrefiat

et cōuertatur in p̄mes ⁊ in cinerē
 g̃ in p̄mo statu hō hūit tale corp⁹
 q̃ nō moriretur neq̃ morte violē
 ta neq̃ morte naturali cuz mor̃s
 sit semper cōtra naturā in hūana
 natura q̃ aliter hūisset corp⁹ con
 tra suam volūtātē ⁊ cōtra naturā
 aīe que est immortalis. Item mor̃s
 est vltimū terribilium et ē odibī
 lissima et horrendissima et nullo
 mō amabilis nec placibilis. qua
 re sequitur q̃ mor̃s in p̄mo statu
 nullomō habuit locū. Sed soluz
 vita que non est contra volun
 tatem. Item per mortē hō desinit
 esse hō. Sed hō in primo statu si
 d̃z esse hō semper voluit esse hō
 nec voluit esse mortuus hō qua
 re nullomō hō in primo statu po
 tuit velle nec amare mortē ymo
 odire quia nihil magis iūmicum
 hōi q̃ mor̃s nihil magis p̄rias g̃
 mor̃s nō habuit locum tūc in na
 tura hoīs s̃z vita g̃ in primo statu
 erat immortalis q̃ nō debuit habe
 re illud quod nullomō est amabi
 le sed totaliter odibile et horribile
 hōi. Igitur nullomō potuit tūc
 habere mortē nisi in penā et omīs
 pena est contra voluntatem et hō
 nihil debuit habere cōtra suā vo
 luntatem et maxime mortē que n̄
 solum destruit corp⁹ sed totū ho
 minē. Item sicut hō nollet mortē
 ita nellet senectutem nec perdere
 iuuentutē nec pulchritudinē cor
 porales nec fortitudinē s̃z semper

vellet cōseruari in suo vigore q̃a
 maxima miseria ē venīre ad sene
 ctutem. g̃ sequit̃ q̃ erat natura ho
 minis in p̄mo statu vt nūq̃ sene
 sceret nec perderet iuuentutē nec
 vigorem. Aliter sequerē q̃ hō pa
 teretur et haberet aliqd cōtra suā
 voluntatē et sic paterē penā ⁊ trī
 stitiam q̃ fieri nō debuit nec est
 sile de aīalib⁹ brutis sicut de hoīe
 q̃ nō hūit aīam immortalē ⁊ semper
 viuētē nec libez arbitriū vñ eis
 cōuenit mor̃s naturalis ⁊ senect⁹
 et senescere. Et sic p̄clusum ē q̃ hō
 in primo statu ineternū nō morie
 tur. et iō necesse ē esse alium locū
 q̃ istuz in quo hō tunc bitabat in
 quo hō nulla paterē alterationē
 in corpore nullā lesionē nec calos
 rem nec frigus nec aliqd haberet
 cōtra suam volūtātē sed esset loc⁹
 temperatissim⁹ qui pueniret imor
 talitati corporis qui totaliter esset
 locus cōuenientissim⁹ sine vento
 sine turbatione aliqua. Ubi autē
 sit talis locus in terra ad p̄ns res
 linquitur s̃z sufficit p̄bare talez lo
 cum esse. Itē etiā necesse erat cē
 alios cibos et fruct⁹ q̃ istos qui
 bus quilz hō vterē qui cōueniē
 rent immortalitati corporis qui es
 sent temperatissimi. Qualiter autē
 posset esse corpus immortale et qua
 liter hō sic fieret nimis p̄lixum es
 set declarare s̃z sufficit scire q̃ de⁹
 facere potuisset et sciuisset si volu
 isset. postq̃ ita fieri conueniebat.

Tamen possumus dicere qd fieret
tam per pplexionem corporis tē-
peratissimā per quam corpus ēēt
dispositum ad immortalitatem p-
per virtutem anime que est imor-
talis que viuificaret corpus i per-
petuum et daret corpori vitam in-
deficientem sicut ipsa de natura
sua est vita indeficiens creata q
pseruaret corpori suam pplexōēz
que ita qdum est de se potest viu-
ficare corpus imperpetuum sicut
per vnam diem. tam etiā per vir-
tutem fructuum illius loci tempe-
ratissimi. Qui autem bene cogno-
cit causā quare est necesse qd nu-
ne corpus moriat poterit scire mo-
dum qualiter tunc homo nō mor-
rietur per oppositum.

Qd in pmo statu omnes crea-
ture obediebant homini.

¶ Predicto etiam fūdamen-
to scz ex natura liberi arbi-
trij ipsius libertatis pbatur qd in
primo statu hominis erat obedi-
entia creaturaz. Un postq in
primo statu nihil erat contra na-
turā volūtatis et libertatis seu libe-
ri arbitrij hominis qz erat totaliter
obediēs deo libere et spōte qd diu
stetit in illo statu. Et qz vbi est
libertas volūtatis seu liberum ar-
bitrium. Ibi ē naturalit dñiū im-
perium principat⁹ et dñatio. Et
euz inobediētia seu rebellio sit cō-
tra diuinū iperūz seu principatū

sequit qd i primō statu nulla erat
inobediētia nulla erat rebellio
contra hoīem et per pñs erat hā
obediētia et subiectō. Aliter ei se-
queretur qd libez arbitrium i quo
esset dñiū esset datū hoī in penam
et tristitia. qd cōcluditur qd oīa in-
feriora obediebant iperio et dñio
hoīs et nihil erat sibi rebelle nec i
obediens sicut em hō qui habe-
bat libez arbitriūz erat sub dñio
dei et obedientia ei⁹. Ita inferio-
ra que erant sub hoīe que nullūz
habebāt libez arbitrium nec per
pñs dñiū debebāt esse sub dñio
et obedientia hoīs. Solus em
hō in vniuersitate creaturaz hu-
ius mūdi habebat dñiū et natu-
ram dñandi et iperandi. qd oīa illa
que nō habebāt dñiū nec natu-
ram aptā ad dñandū debebāt ēē
sub dñio. quare hō debebat dñari
oībus inferioribus creaturis tan-
q rex et imperator oīm creaturaz
rum cui soli a deo datūz fuerat vt
posset dñari. frustra em esset dñiū
vbi nō esset obedientia inferiorz.
Item hō in primo statu erat totā-
liter amic⁹ dei totaliter obediens
deo qz talis erat prim⁹ status. er-
go oīa que dei erant habebant in-
clinationem ad hoīem. ergo nihil
poterat esse cōtra volūtātē hoīs
aliter oīa nō essent dei ergo si hō
obediebat totaliter deo omia que
erant sub hoīe obediebāt hoī et fa-
ciebant volūtātē ei⁹. Item si ali

quid dñatur hoī dñari oībus
que sunt sub hoīe et que sunt pro
pter hoīem. Et hō dñabatur hoī
qz dñabatur sibi ipī erat em̄ dñs
sue pprie voluntatis et sui corpo
ris et oīm membrorū suorū q̄ debe
bat dñari oībus creaturis inferio
rib⁹ que sunt minores hoīe et sūt
propter hoīem. qui em̄ dñatur de
maiori dñari minori. Et sic p̄t
qualiter per naturā liberi arbitrii
et libertatis pbātur oīs cōditōes
status in quo primo erat hō. Qui
q̄ bñ cognoscit dignitatē excellen
tiaz et nobilitatē liberi arbitrii po
terit clare videre oīa illa que p̄ti
nent ad primū statum hoīs qz hō
fundat in libero arbitrio. Sicut q̄
bñ cognoscit dignitatē et excellen
tiaz regie magestad cognoscit oīa
que p̄tinet ad statū regiu⁹ et sue
maiestatis et dignitatis. Ecce q̄
qualiter p̄ duas vias inuenimus
cōditiones et pprietates p̄mi sta
tus in quo p̄mo fuit hō facit scz
tam per istū statū corruptū ī quo
est hō tam etiā per ordinē creatu
rarum. Et per naturā ipius stat⁹
in se qui est status libertatis ī qua
nulla erat corruptio nec pueritas
Sicut aut per naturam liberi ar
bitrii sani et p̄fecti pbaut⁹ cōdi
tiones illius stat⁹. Ita ecōuerso
per naturam liberi arbitrii corru
pti et pueri possum⁹ pbare cōdi
tiones sui stat⁹ et que p̄tinet ad
ipsum qz eadem est scia opposito

rum. Comparem⁹ ergo istos du
os status hoīs inter se et videam⁹
qualis hō erat hō et qualis modo
est vbi erat primo et vbi modo est
quot et quāta bōa pdidit⁹ quot et
quāta mala nunc h⁹ et sic per istū
modum habebim⁹ verā cognitio
nē de hoīe aliē ignorabim⁹ hoīez
Ecce igr quō creuit scia de hoīe
qz nūc habem⁹ duas scias vnam
de hoīe perfecto et sano et aliā de
homine corrupto et lapso.

De origine corruptionis et ma
li nature hominis.

Est p̄dicta oportet iuestiga
re originē corruptionis et ma
li ipsius nature hoīs et quomodo
intrauit et quis fecit hominem ta
lem et in tali statu fecit modo esse
Un pbatum est q̄ deus nō fecit
homīnē talez ymo fecit ipsum in
debito statu. q̄ necesse est vel q̄ ip
se homo met per se fecerit seipsū
talem scz q̄ fecit suā corruptionē
suam perditionē et suum malū v
aliqua alia creatura. Et qz pro
batum est q̄ nihil poterat nocere
hoī nec ledere hoīem nec aliquaz
violētiam facere cōtra eū cōtra su
am volūtātē nec cōtra suā liberta
tē q̄ necesse est p̄cludit q̄ ip̄met
hō voluntarie libere et spōte p̄ su
am voluntatē nulla alia re cogēte
fecit seipm in tali statu fecit suam
corruptionē et suum malū et per
x liij

dedit seipm et statū pmiū bonum
et fecit seipm malū. Et q: nos pro
bauim? om̄s cōditōes pmi statū
tus hoīs per libez arbitrium et rō
ne libertatis et volūtati et fecim?
fundamētuz et caput nostrum in
libero arbitrio. Ita q: oīa debeba
tur hoī rōne libertatis et volūtati
scz immortalitas pseruatio iuuetud
obediētia creaturaz et alia sup
dicta. Ita q: nullum maluz debe
bat esse in hoīe contra suā volun
tatez. q: per oppositū arguam? si i
hoīe ē aliquod malū et aliqua pe
na seu miserationē q: ipm liberuz
arbitrium seu volūtas libera ē in
cā. q: necesseario pmiū malū fuit
in libero arbitrio et in voluntate
libera. Cum q: in natura hoīs reci
pian̄ multa mala mltiplex pena
mltiplex miseria et calamitas mlt
tiplex defect? et tñ nō deberēt eē
p̄m statum debitū et nō cōueniūt
statui debito liberi arbitrij sani et
perfecti. q: sequit? q: ipm libez ar
bitrium ē corruptū pueruz malū
deuiatum et mutatū in suū priuz
q: sicut dicim? q: deus dedit tales
cōditōes et pprietates hoīs hoī
in p̄mo statu debito q: libez ar
bitrium quod erat bonū ita exige
bat dicas per oppositū q: ideo
hō nunc hz oppositas cōditōes et
tot mala tam in aīa q: in corpore
tam int? q: extra q: libez arbitriū
exigit et ita debet ei et per p̄ns ip
sum ē malū et in eo ē corruptio et

malicia que nō deberēt eē. oīa ei
dñt. pportinari libero arbitrio sic
q: p̄mū maluz seu p̄ma malicia et
prima corruptio fuit in libero ar
bitrio et volūtate libera. et sic habe
mus radicē oīm maloz in natura
hoīs. cū q: p̄mū in vno q: gñe sit
cā oīm alioz seq̄tur q: malū libez
arbitrij seu volūtati qd est p̄mū
malū sit cā oīm maloz et ab
illo hñt originē oīa alia mala et p
pter illū maluz sunt. Et si illū ma
lum nō esset nulluz maluz esset. et
q: de? nō fecit libez arbitriū ma
lum nec corruptū. q: seq̄tur q: ipm
libez arbitriū fecit seipm malum
et corripit seipm et nocuit p̄mo
sibiip̄. q: voluntas hoīs fecit seip
sam malā libere et spōte et volun
tate nullo cogente quia aliter fie
ri non potuit.

Quod n̄ sunt nisi duo mala scz
voluntarium et inuoluntarium

Et q: nihil pōt fieri maius
malum nulla maior tristitia
nulla maior corruptō nulla maior
pueritas q: liberi arbitrij et volū
tatis nec per p̄ns maior diffor
mitas seu turpitudine. Et iō q: libez
arbitriuz tantā maliciā tantā cor
ruptionē fecit in seipso voluntarie
et spōte sequit? q: est odibile et nul
lo modo amabile et q: istud malū
est ei imputabile totū et culpa est
in eo q: istud maluz ē voluntariū
et per p̄ns istud malum ē pugnabi

le iudicabile et iudicabile et et de
betur pena et pugnatio et ideo nec
cessitate ad istud malum de sequi
aliud malum scilicet malum pene et pu
gnationis et vindicte et istud ma
lum est inuoluntarium et contra volun
tatem. Et sic duplex est malum scilicet
voluntarium et inuoluntarium scilicet
malum culpe et malum pene. et ad
ista duo mala reducuntur omnia mala.
Unde primum malum est voluntarium
et ideo delectabile et placet voluntati
ideo non sentit nec dat dolorem nec tri
stitionem. ideo necessario secundum malum
scilicet inuoluntarium est tristabile et di
splicibile voluntati datur pena do
lorem et tristitionem et oportet quod sen
tiant a voluntate. et ideo istud malum
manifestat primum et facit ipsum cor
gnosci nec aliter cognoscere et ideo
bene ordinatum est ut qui facit ma
lum quod non sentit quod habeat ma
lum quod sentitur et percipit. Et
ideo propter ista duo mala nec
cesse est quod sit ordo iusticie et ordo
iudiciarius quod voluntas seu libe
rum arbitrium facit primum malum
scilicet voluntarium scilicet secundum scilicet inuo
luntarium scilicet pene et pugnitionis
voluntas non facit sed fit per mo
dum iusticie et sic alius facit ideo
necesse est quod sit iudicium et iusti
cia ad faciendum secundum ma
lum et ad proportionandum quia
secundum malum ordinat primum
quod est inordinatum et contra ordi
nem nature. Et ideo quia voluntas

seu liberum arbitrium exit ab ordine
nature debito necesse est quod cadit
in ordinem iusticie. Unde isti duo or
dines qui respondent duobus stati
bus liberi arbitrij stant secundum ordine
nature. scilicet secundus stat scilicet corruptus
et malus stat sub ordine iusticie et
iudicabili. Sic igitur omne malum quod
est in homine est voluntarium vel inuo
luntarium vel est malum culpe vel est
malum pene et sic in homine reperitur
malum inuoluntarium pene et miserie
ut patet per experientiam. Ideo de
necessitate requiritur quod in homine fu
erit malum voluntarium et malum culpe
quod impossibile est malum pene esse si
ne malo culpe. Et quia homo non
fecit sibi ipsum malum pene et miserie
quod est malum inuoluntarium. et con
tra suam voluntatem. ideo sequitur
quod alius fecit istud malum homini et
per primum deus fecit malum in volun
tarium in homine et homo fecit ma
lum voluntarium scilicet malum culpe et
deus fecit malum pene et miserie
pugnitionis et vindicte. ac tamen
possumus dicere quod homo facit am
bo mala primum voluntarie et secundum
meritorie. quia secundum malum fit pro
pter primum iuste et debite quod ei debe
tur. Unde quia liberum arbitrium seu
voluntas corrumpit se ipsam et diffor
mauit seu deturpauit et destruxit
bonitatem quam deus dederat et
pulchritudinem et decorem et muta
uit se in maliciam et in turpitudinem
et in formam prariam ideo fecit deo

iniurias offensas et vituperium et
fuit pertrarium discordans et dissimile
totaliter deo propter quod fuit
necesse quod separaretur et diuideretur
a deo ratione pertrietatis et perderet
unitatem et amicitiam quam
habebat cum deo propter quod nullo
modo potuit placere deo immo totaliter
displicere et esse odibilem.
Et ideo deus propter iniuriam et offensam
sibi factam et summam ingratitudinem
pugnauit ipsum hominem dando
sibi malum pene miserie et tristitie
ut ad oculum videretur. Et ideo secundum
malum scilicet pene et miserie est
debitum ordinatum iustum et secundum
rectam rationem quod est finis deus
um. Ecce igitur ordinem malorum quod
tunc ad originem scilicet quantum ad cognitionem
primo apparet nobis malum pene et iniurie
siue inuoluntarium et deinde per illud arguimus
de necessitate precessisse malum voluntarium
seu culpe in homine et illud malum culpe
separauit homines a deo namque
enim deus premitteret esse malum pene
et miserie nisi precessisset malum culpe.
Et per primum de necessitate concluditur
quod inter deum et homines fuit culpa iniuria
et offensa prima et quod homo primo
iniuriat et offendit deum factorem
suum et sic homo semper portat in seipso
signum et testimonium infallibile per quod
potest veraciter arguere culpam iniuriam et
offensas contra deum in natura hominis fuisse.

Quod ista culpa et iniuria seu

offensa contra deum propter quam est pena
et miseria in natura hominis sunt facta
per primum virum et per primam mulierem
insimul.

Et quod per malum pene et miserie nos
cognouimus culpam et iniuriam fuisse. Ideo
secundum modum et conditionem pene arguimus
modum conditionem et qualitatem culpe
quam in pena relucet ipsa culpa. Unum
quod pena que est in natura hominis est
vltima et communis omnibus hominibus
quod omnes paciuntur penam mortis et alias
miserias in utroque sexu tam in viro
quam in muliere. Ideo sequitur quod culpa
et iniuria est communis vltima omnibus
hominibus. Et quod omnes homines nascuntur
in ista pena et miseria et dum sunt in
utero et quando nascuntur non preceperunt
committere culpam nec iniuriam quia
culpa seu iniuria et offensa est malum
voluntarium et nullus homo in utero nec
quando nascitur extra uterum potest
committere malum voluntarium nisi tunc
quando utitur libero arbitrio. ergo
sequitur quod ille qui fecit primum
malum voluntarium et primam culpam
fuit magis adultus et quod fuit primus
homo qui fuit communis et vltima omnibus
quod nisi fuisset in primo homine non
se extendisset ad omnes. Et sic
continuitas et vniuersalitas et ymptitas
pene et miserie arguit et probat omnes
homines descendisse ab uno primo homine
in quo fuit primum malum culpe et
primum malum voluntarium et primum

malū pene et miserie in quo pmo
 ipa natura hominis fuit corrupta
 lapsa et peruersa et ab illo deriua
 tū est malū ad om̃s hoēs. Et quia
 pena et miseria est in vtroq; sexu.
 ideo sequitur etiam q̃ in pma mu
 liere fuit ideoz malū qd̃ in pmo vi
 ro et q̃ culpa fuit cōis ambobus.
 Et sic conclusū est q̃ est dare pu
 mū virū et pnam mulierem qm̃
 ambo fecerūt culpam inuiriā et
 offensā contra deū et q̃ ab ip̃is
 tanq̃ p̃mis radicib⁹ deriuata sūt
 oīa mala in posteros filios eorū
 et filias per successionez. et sic om
 nes homines hnt vnū p̃mū hoīem
 patrem et vnam mulierez p̃mam
 matrem in cōi et in gñali. Et ideo
 omnes homines sūt hoies respec
 tu istius p̃mi patris et p̃me ma
 tris et hoc scdm̃ carnez. Qualiter
 aut factus fuit p̃mus hō et p̃ma
 mulier et in quo statu iam per illa
 que dicta sūt superius de p̃mo sta
 tu hoīs pōt sciri et cognosci qm̃ in
 statu meliori et perfectiori et in era
 te pulchriori. et ideo p̃m⁹ homo
 et p̃ma mulier habuerūt ambos
 status nature hominis quia fue
 rūt p̃mo in statu perfecto deinde
 ceciderunt in statum corruptū et
 malum. s; natura que fuit in om̃
 nibus alijs hominibus nō fuit ni
 si in statu corrupto et lapso. Et iō
 homines qui fuerunt post ip̃os et
 sūt credūt naturam hominis quā
 habent fuisse sic conditam et nun

q̃ fuisse in alio statu. S; vltorius
 est inuestigandū quis pmo fecit
 culpam offensā et inuiriā cōtra
 deū vel mulier et quis magis of
 fendit vel vir. S; hoc scire potes
 rīm⁹ et quātitate pene et miserie.
 Unū videm⁹ per experientia in mu
 liere quasi duplicatam penā et mi
 seriam respectu viri. . Cōcludere
 g̃ possum⁹ q̃ mulier p̃mo offēdit
 deū et ab ip̃a habuit originem p̃
 ma culpa et offensā cuz sit magis
 pugnata q̃ vir et per psequens in
 ipsa muliere fuit p̃mo natura hu
 mana corrupta.

Qd̃ p̃ma culpa seu offēsa fuit
 inobedientia p̃tra deum.

Et quia nōdum inuestiga
 uim⁹ in sp̃ali de p̃ma cul
 pa seu offēsa p̃mi viri et p̃me mu
 lieris et qualis fuit p̃pter quā pu
 gnuuit eos deus. Et iō opz hoc in
 quirere in sp̃ali. Et qz nos videm⁹
 pugnitōez per exp̃ientia iō per ip
 sā pugnitōē poterim⁹ inuenire
 ip̃az culpam qualis fuit. Unde iā
 p̃batū est superius q̃ in p̃mo sta
 tu oīa membra corporis erāt obe
 diētia volūtati et rationi sine ali
 qua rebellione om̃ia mouebātur
 ad imperium rationis. S; modo
 videm⁹ per experientia q̃ vnum
 membrū taz in viro q̃ in muliere
 est totaliter rebelle et inobediens
 bone rōnis dictamie regl̃ati impe
 rio et dñio liberi arbitrij scz mēbrū
 p̃ quod sit gñatio qm̃ nullomodo

obedit rationi ymo semper contra rationem mouetur et contra voluntatem sic regulatam. Cetera autem membra obediunt voluntati quid ergo significat hoc quod membra generationis sunt singulariter sine obedientia et alia obediunt nisi quod sicut omnes generamur et eximus per membrum inobedientie. Ita et nos omnes sumus filii inobedientie. Unde quod mouetur aliquod membrum in homine contra imperium rationis signum est quod fecit aliquid contra imperium sui creatoris. Et quia suum membrum generationis mouet contra imperium rationis et nullum aliud signum est quod omnes sumus filii parentum inobedientie. Ita quod omnia mala eueniunt nobis propter inobedientiam quia in porta generationis est vera inobedientia et rebellio. ergo prima culpa fuit inobedientia et non potuit esse sine aliquo mandato. ergo aliquod fuit mandatum adeo cui fuerunt inobedientes. Item hoc idem potest ostendi ex natura liberi arbitrii et status primi in quo homo fuit formatus. Unde natura liberi arbitrii est ut faciat opus remunerabile quia opera bona facta ex libertate remunerabilia. Item quia homo ita debuit formari ut posset acquirere aliquod bonum quod non datur sibi datum fuerat quousque enim esset perfectus in natura tamen nondum erat totaliter confirmatus quod aliquod maius adhuc habere poterat scilicet confirmationem illius status in quo

erat quem perdere poterat scilicet non nisi si volutarie et non per violentiam. Item adhuc non habebat gloriam celestem et glorificationem corporis et anime ad quam transmutandus erat. et sic homo fuisse totaliter completus et consummatus in gloria ut nihil amplius posset ei dari et iam per ipsum liberum arbitrium non posset aliquid lucrari nec mereri sibi. Et sic in natura hominis perfecta duo status sunt considerandi scilicet status in quo posset mereri et lucrari per ipsum liberum arbitrium et status in quo totaliter esset completus et confirmatus in gloria et sic esset status meriti et status primi. et ideo quod ista duo debent esse in anima scilicet premium et meritum ut victoria et corona et hoc propter liberum arbitrium quod per proprium opus debet coronari proueniens fuit primo quod homo fieret in statu meriti ut scilicet posset mereri deinde in statu premij et victoriae transiret ad statum premij et corone. Et hoc erat valde laudabile et gloriosum et saporosum ut homo per proprium meritum acquireret suum premium et ultimum ac finale bonum quod hoc requirit natura liberi arbitrii quia potest flecti ad duas partes oppositas et ideo quando se flectit totaliter ad meliorem et per seuerat in illa quasi tunc dicitur habere victoriam de opposita parte quasi de inimico et meretur coronari. Et ideo deus quia ista fieri conueniebat fecit hominem primo in statu merendi et dedit ei com-

pletissime oia que pertinebāt ad illum statū. Ita q̄ dedit omia illa que poterāt ipm̄ iuuare ad merēdum suū finale et vltimū bonū in eternum et nihil habebat q̄ impediret ipm̄. Et iō cōuenientissimū fuit q̄ de⁹ daret hōi occasio nem merendi ne in vanū esset creatus in statu merēdi. Et q̄ nihil ē magis efficax ad merēdū q̄ pura obedientia seu op⁹ ex pura obedientia q̄ p̄mum ⁊ radicale opus respectu dñi et serui respectu principis et subditorū et inferiorū respectu superioris est obedire pure et simpliciter et in isto fundatur oia opera que precipiuntur q̄ si obedire nō est voluntariū nullum op⁹ ē qd̄ sit acceptabile. Si ḡ in operibus factis ex libertate ē meritum sequitur q̄ in p̄mo hōie op⁹ i quo oia opera meritoria fundantur ⁊ radicantur et totū meritū et lucrum est op⁹ obedientie ḡ in opere obedientie sine alio adiuncto est omne meritum radicaliter. Ideo certe hō exerceri debuit primo in opere obedientie. et sicut erat perfect⁹ in statu merendi. Ita primo faceret op⁹ perfectū meritorium vt q̄ poterat obedire ⁊ nō obedire. Si haberet victoriā contra inobedientiam perseverando totaliter in ipa obedientia quasi per modū pugne et victorie acq̄reret suā coronam. Et iō cōuenientissimū fuit q̄ de⁹ daret p̄ceptū hōi i quo pura obe-

dientia appareret et exerceretur. Ita q̄ in illo p̄cepto nulla appareret vtilitas hōis ne prop̄t cōmodum et vtilitatē ad illius op⁹ induceret. Sed solū ex pura obedientia p̄cipientis et mandantis et sic dilectio per experientia p̄baretur. Et q̄ magis appareret obedientia in p̄cepto negatiuo seu p̄hibitiuo q̄ affirmatiuo mandatum datum ē magis p̄hibitiuū q̄ affirmatiuum et breuiter comō quo d̄buit esse ⁊ quo magis cōuenit pure obedientie et mereri. Et sic cōcludere possum⁹ q̄ de⁹ in principio qñ fecit p̄mū hōiem ⁊ primā mulierem dedit eis aliquod p̄ceptum de sola obedientia vt hō haberet occasionē merēdi et lucrandi suum finale bonū eternū ⁊ gloriam celestem et cōfirmationē oīum bonorū que possidebat vt sic hō sentiret rectissime de statu meriti et per obedientia cōfirmatam et perfectā perducere ad statum p̄mij scz ad gl̄iam celestem. et vt hō maxie esset actent⁹ ad seruendum obedientia et fugiendū inobedientia et firmiter cōstaret ei de voluntate dei mādantis cōueniens fuit vt de⁹ apponeret penā cum p̄cepto ⁊ talē penā qua non posset excogitari maior et nulla ē maior q̄ pena mortis q̄ nihil magis terribile nihil magis timendū q̄ mors maxie in statu illo primo. Et sic postq̄ iam cōclusū est super

rius infallibiliter q̄ aliqua culpa
et iniuria seu offensa cōis seu gr̄a
lis est inter deū et hoīem q̄ vni
uersaliter tangit hoīes postq̄ cri
am declaratū est q̄ de⁹ dedit ali
quod p̄ceptum de sola obediētia
exercēda et probāda. Sequit̄
q̄ illa culpa iniuria et offensa fuit
inobediētia cōtra deū scz qz hō
fregit p̄ceptum dñi per inobediē
tiam et incepit habere et sequi su
am propriā voluntatē contra dei
voluntatē. Et qz iam declara
tum est plurib⁹ locis superius q̄
nihil est magis cōtra deū q̄ pro
pria voluntas. et propria volun
tas idē est q̄ inobediētia. Ideo
nihil magis cōtra deū q̄ inobedi
entia. et ideo hō nihil potuit face
re peius q̄ inobediētiā nec ali
quid mai⁹ q̄ obediētiā erga deū
Et iō si hō per obediētiā meruis
set cōfirmationē oīm bonoz q̄ ha
bebat et glorificationē celestem et
habitationē eternā in celis cum
deo. Ita per inobediētiā meruis
set perdere oīa bona que posside
bat et pati penā eternā et bita
tionem infunā et eternā separatō
nem a cōsortio dei. Ecce igr̄ recol
ligendo habem⁹ in natura hoīs
duos stat⁹ scz statum integroz et
perfectum et statū lapsum et cor
ruptuz. Et fm hoc habem⁹ duos
ordines scz ordinē nature et ordi
nez iusticie seu iudiciariū. Prim⁹
status erat tot⁹ in ordine nature

debite. Sed scōus stat⁹ cecidit i
ordinē iusticie qz est status pugni
tionis et pene iudicii qz in isto sta
tu nō est nisi culpa et pena et tot⁹
Natur circa duo qz hō cecidit in
culpā in penam et in miserā et ita
semper manet per se qz ipemet fe
cit illum statuz. Et exinde patuit
q̄ nō sunt nisi duo mala scz malū
volūtarium quod ē malū culpe. et
malum iuoluntariuz qd est malū
pene et miserie. Item etiā stat⁹ in
teger et san⁹ diuisus fuit in duos
status scz in statum meriti seu me
rendi et in statū p̄mij. et iste stat⁹
p̄mij respiciebat duo p̄mia. pri
muz p̄mimū erat in mūdo scz cō
firmatio oīm bonoz que posside
bat. scdm p̄mum erat vltimū i ce
lesti gloria in eternū. Alter autē
status laps⁹ respicit duas penas
et miseras scz penā et miserā tem
poralez in qua hō perdidit omīa
bona que collata fuerāt a deo et
locum delectabilē et habuit ma
la contraria bonis et respicit penā
et miserā eternā post mortē. cor
poralez loco glorie eterne et gau
dij sempiterni habemus etiam q̄
inobediētia hoīs contra deū
fuit illa culpa per quam intraue
runt oīa mala i naturā hūanā.

Hic inuestigat si hō per se nul
lo alio instigante et inducente of
fendit et iniuriavit deū vel si fu
erit instigatus.

Ed valde mirandū est cum primus homo in primo statu esset ita perfectus. Ita cōpletus in oī perfectione et cognitōe sibi necessaria esset etiā amic⁹ dei et amaret deū. Cum creauerit in tāta dignitate q̄ super om̄s alias creaturas quō potuit velle offendere deū et facere aliquod displicitem ei et cōtra suā voluntatem per experientia. Videm⁹ q̄ in isto statu lapso amic⁹ nō vlt̄ offendere amicū et ille q̄ receperit bñficia ab aliquo diligit illū ymo amicus multotiens moritur pro amico. ergo mltō magis i illo statu sano et perfecto cū homo esset bon⁹ tot⁹ gratus et talis erat creatus. ergo videtur q̄ homo proprio motu nō offendit deum nisi primo fuerit instigatus et indut⁹ per aliquem alium. Item etiā nō potuit hoc fieri vt homo frangeret mādat⁹ dei et faceret cōtra suā voluntatē nisi esset sibi promissum aliquod mai⁹ bonū q̄ illud quod habebat q̄ aliter nō videtur qualiter homo potuit facere cōtra deum nec induci nisi propter aliquod maximū bonum acquirend⁹. Sic igitur videtur q̄ duo fuerūt ibi scz instigatio et euz hoc maxia pmissio maioris boi q̄ illud quod habebat. Item etiā hoc totū confirmatur q̄ ambo peccauerūt cōtra deum ⁊ pl⁹ mulier q̄ vir q̄ in duplo pugnata est. Sed

si nullo instigāte peccassent vir et mulier videtur q̄ peccassent exelatione et superbia bonoz que habebant supra aialia et ex dñio et dignitate q̄ habebant dñium supra oia creata. Sed si ita esset tūc prius peccasset vir q̄ mulier q̄ i maiori dignitate erat q̄ primus et mulier scōa in sociā et in adiutorium sibi data et tñ fuit oppositum. q̄ alio instigante peccauerūt. Sed que fuit illa res que potuit iducere primum virum et p̄mā mulierem cōtra deū. non em̄ potuit esse aliqua res inferior hoie q̄ non habet intellect⁹ nec natura propria hois fuit ad hoc inclinata ymo magis in oppositū q̄ bona erat. q̄ sequit⁹ q̄ fuit aliqua res maligna hñs intellectū et voluntatē sciēs facere malū cupiēs nocere hoī et inuidēs ei cognoscens bonū suū quod poterat acq̄rere et per p̄ns vt iimicare deo instigabat hoīem cōtra deū. q̄ opposuit q̄ illa res esset de natura intellectuali et spūali creata. q̄ erat aliquis spūs seu angelus. q̄ itaq̄ erat aliq̄s angel⁹ mal⁹ corrupt⁹ ⁊ lapsus. q̄ videt⁹ ex hoc q̄ i natura pure intellectuali seu āgelica erat malū et corruptō p̄usq̄ in natura humana.

Quod p̄ rōnē ostenditur q̄ laps⁹ seu perditio et corruptio p̄mo fuerit i natura spūali et simplici q̄ in natura mixta seu humana.

Uñis autē per processum
iam factuz satis pbabiliter
ostēsum est q in natura angelica
fiunt primo malicia q in hūana
natura eo q hūana alio instigan
te et inducere facta est mala 7 cor
rupta. ac tñ possumus hoc aliter
ostēdere probabiliter scz cōparan
do naturas adinuicē et ex cōditō
nibus vtriusq; arguendo. vñ iam
dictum est superi⁹ in capitulo de
natura angelica q tres sunt natu
re create ex quib⁹ psistit totū vni
uersum scz natura corporalis tñ
que nō hz spm̄ imortalē. et natura
corporalis et spūalis in simul scilz
hūana. Sicut autē p istas duas
naturas quas videm⁹ probamus
tertiā esse scz spūalem tñ quas
nō videm⁹. ita similiter quodēmo
ex corruptione 7 lapsu nature me
die scz corporalis et spūalis infil
seu mixte possum⁹ suspicari de la
psu. et corruptione nature spūalis
tñ. Unde natura in fima scilz
corporalis tñ est bona et n̄ corru
pta nec mutata a suo statu nec p
dita nec lapsa. Sed natura mix
ta est tota mala corrupta et perdi
ta 7 lapsa a suo statu. Et iō cū nos
videm⁹ naturam supremā visibi
lem corruptā et nō aliam scz cor
poralē et hoc factum est q hnt li
berum arbitrium et voluntatē li
berā querere possum⁹ si in natu
ra spūali tñ scz āgelica cū filr ha
beat liberum arbitrium sicut me

dia fiunt corruptio. primo et mas
luz. Uñ sicut natura hoīs debuit
habere duos status ppter libez
arbitrium scz statū meriti seu me
rendi et lucrādi et statum pmiij et
glie seu glorificationis. Ita in na
tura angelica filr debuerūt eē isti
duo status q hoc exigit libez ar
bitrium creatum. Et iō fuit primo
creata in statu vt posset mereri et
lucrari per libez arbitriū suum fi
nale et vltimū bonum et habuit
oīa neccessaria pro illo statu. Sz
nō fuit creata in statu cōpleto et
vltimo q hoc debebat mereri sic
humana natura. Et iō sicut hūa
nā natura lapsa est a primo statu
in quo creata fuerat et nō puenit
ad tertium statum. Iō pdidit qd
debebat mereri et lucrari per libe
rum arbitriū. Ita filr pōt dici de
angelica q eadem rō est vtrobiq;
q vtrobiq; libez arbitrium vtro
biq; duo status iam dicti. Et sic
natura angelica potuit esse lapsa
a primo statu in quo creata fue
rat et potuit perdere illū statū ad
quez debebat peruenire. Et iō
si de facto ita est vt in re querim⁹
q de possibilitate nō dubitamus
hoc autē nullomō probare possu
mus nisi per corruptionē et laps
um apparentes in hūana natu
ra quā videm⁹ que de facto ē cor
rupta et lapsa. Uñ probabiliter
arguere possum⁹ q postq in hūa
na natura que est media ē de fctō

malū q̄ etiaꝫ in illa sup̄rema fuit
malū et q̄ illud malū quod erat ī
natura media sc̄z hūana hūit ori
ginez ab illo malo quod p̄mo erat
in natura angelica. Et q̄ impossi
bile est vbi in natura altissima cre
ata fuisset p̄mo malū et corruptō
q̄ nō fuisset in natura media sc̄lz
hūana cū vtrolibz malū et liberta
te fuerit. arguamꝫ q̄ sic certū est q̄
p̄mū malū est malū spūale volū
tariū intellectuale q̄ malū corpo
rale nō pōt esse p̄muꝫ. Tñ in hu
mana natura est vt̄qz malū sc̄z
malū spūale et corporale. sc̄z spūa
le et voluntarium fuit causa mali
corporalis quod est inuoluntariū
q̄ cum nos videmꝫ malū spūale
simul coniunctum cum malo corpora
li in hūana natura videtur q̄ p̄
mo fuit malū spūale purū sine cor
porali et p̄ p̄ns p̄mo fuit malū ī na
tura pure spiritali q̄ videtur es
se ordo in malis sic in bonis post
q̄ q̄ malū est in natura videtur q̄
habeat suū ordinem nō tñ nec
cessariū sc̄z voluntariū q̄ in ma
lis volūtariis nulla potest esse nec
cessitas sc̄z voluntas. sc̄z mala iuo
luntaria et corporalia hūit neces
sitate et ordinē necessariū inter
se quia mala volūtaria erigunt et
requirūt mala inuolūtaria et cor
poralia et ip̄m malum corporale
necessario acusat aliud. Item in
hūana natura fuit et est v̄tibilis
rōne liberi arbitrij q̄ natura pu

re corporalis nō se pōt vertere in
oppositum per se q̄ nō h̄z liberū
arbitrium. q̄ videtur q̄ vbi libez
arbitrium sua rōne vertibile ē ma
gis purum q̄ ibi est maior vertibi
litas et possibilitas magis verten
di se quo voluerit q̄ sequitur q̄ li
bez arbitrium fuit magis vertibi
le et citius in natura que tātū est
spūalis q̄ in natura que est corpo
ralis et spūalis insimul q̄ ista app
pinquat nature pure corporali q̄ ē
totaliter inuertibilis de se et h̄z eā
in se et alia multum distat. q̄ cum
malū reperiatur in natura minus
vertibili et que apppinquat tota
liter nature iuertibili videtur q̄ p̄
mo fuerit ip̄m malū in natura ma
gis v̄tibili. q̄ videt q̄ corruptō p̄
mo fuit in natura pure spūali que
h̄z libez arbitrium magis verti
bile q̄ in natura corporali et spūa
li insimul que h̄z liberum arbitriū
minꝫ v̄tibile et q̄ corruptio liberi
arbitrij minꝫ v̄tibilis hūit originē
a corruptione liberi arbitrij magis
vertibilis nō tamē de necessitate
sed volūtarie q̄ libez arbitriū nō
pōt cor̄ūpi nisi volūtarie et spō
te sc̄z tñ pōt instigari induci et per
suaderi ad corruptionē et ad ma
lum per aliud et temptari. q̄ videt
q̄ libez arbitriū summe nature
sc̄z angelice temptauit instigauit
et inducit libez arbitriū medie na
ture ad malum et ad corruptionē
et hoc per inuidiā et maliciā.

Priore natura humana est media inter naturā pure corporale et pure spūale. Et ex istis tribus pstat vniuersū tanq̄ vnū totū. s; cum natura stās in medio duarū naturarū fuerit facta bona videt̄ q̄ nō fuerit corrupta nisi traheretur ad malū et corruptōez per vnā vel p̄ aliam. s; nō potuit trahi ad malū p̄mo nec instigari per naturarū pure corporales. q̄ videtur q̄ alia natura pure spiritualis traxit eaz ad malū et ad corruptionē p̄mo instigando. q̄ videtur q̄ malicia et corruptio fuit p̄mo in illa. et illa corrupta traxit eam ad corruptionez etiam videm̄ q̄ qñ totum corp⁹ est sanū vel totum regnū nisi corruptio fiat in principali q̄ nō fit i minus principali. Sed cum tria sint mēbra in vniuerso scz tres nature et cum natura spiritualis sit maius et principalius membrum videtur q̄ corruptio nō poterit eē in alijs membris nisi p̄mo fuerit i illo. Et sic cum corruptio recipiat̄ in membro nō tñ principali videt̄ q̄ p̄mo fuerit i magis principali et sic per istas ratōes possumus p̄babiliter dicere q̄ lapsus seu malū p̄mo fuerit in natura angelica q̄ i natura hūana et q̄ illa per naturā angelicā recepit malū et per p̄ns natura angelica p̄mo fuit imica dei et p̄tra deū q̄ humana. Et sic hēmus duas naturas i vniuerso lapsas corruptas et p̄ditas

s; nō est necesse q̄ si lapsus fuerit in natura angelica q̄ fuerit in tota natura sicut est de hūana quia vn⁹ angelus nō descendit ab alio sed quilz fuit creatus per se q̄uis offis in simul fuerint creati. Et sic hēmus originez mali et corruptionis in natura hominis. S; nondū habemus originez mali et corruptionis in natura angelica.

De origine corruptōis et mali in natura spūali seu angelica et de alijs que pertinent ad hoc.

Quoniam autē p̄babiliter ostensum ē corruptionē et lapsū p̄mo fuisse in natura angelica id videam⁹ quō intrauit ibi malum et corruptio cū esset bona et p̄fecta in suo statu et nihil deficeret ei p̄ statu in quo creata fuerat. Un̄ ista natura nō potuit iduci nec instigari ad malū per aliā naturā qz nō ē alia natura nisi natura diuina q̄ creauit oia bona. q̄ per seip̄am ista natura peccauit sine aliq̄ instigatione vel inductione p̄ aliquā aliam naturā. Ac tñ sicut in hūana natura malū p̄mo incepit in muliere et deinde venit ad virū ita potuit esse in natura angelica vt q̄ primo malū incepit in vno angelo dei⁹ venit ad alios cū essent eiusdē nature licz nō eiusdem excellencie nec gradus vt iam probatum est ita q̄ origo mali primo fuerit in vno angelo et aliquis incepit primo. Et ideo inquiramus

quomodo hoc potuit fieri. Vñ i hūa
na natura que peccauit et cecidit
per instigationē alteri. pmo fuit
malū in parte min⁹ forti ⁊ minus
digna et minus pfecta. Et deinde
de parte min⁹ forti venit ad par
tez forcioz et hoc rōnabiliter fuit
factū qz pmo debuit tēptari et in
stigari ac iudici ps debilioz qz for
cior et ista est ars recta tēptandi.
Iō pueniēter natura hūana ince
pit malū in parte min⁹ forti scz in
muliere ⁊ ultimo venit ad partes
fortiozem scz ad viz. sz in angelis
ca natura videtur qd p opposituz
debut itrare scz pmo per partem
forciozem et deinde ad partes mi
n⁹ fortes seu min⁹ dignas qz illa
natura cecidit per se nō instigata
ab aliquo extiori nec inducta sed
pprio motu g illa ps pmo cecidit
seu lapsa est vel incepit pmo in ea
malū in quo fuit maior occasio ru
ēdi ⁊ cadēdi pprio motu. sz in illo
angelo in quo erat libez arbitriuz
magis purū altū et dignū ⁊ volū
tas altior et dignior et nobilior in
quo erat pulchritudo maior erat
maior occasio ruendi et cadēdi qz
in alijs qz in illo debebat esse ma
ior vertibilitas et flexibilitas libe
ri arbitrij ⁊ maior auctoritas ⁊ na
tura dñandi per se et maior occa
sio sequendi suam ppriam volun
tatem. ergo videtur qd in illo ange
lo qd erat maior in tota natura an
gelicā et dignior creatus incepit

malū et ille pmo fuit malus origi
naliter et deinde ab illo descendit
malū in omnes alios qui per illū
mali fuerūt adhēdo per liberum
arbitriū maiori angelo malo sicut
vir fact⁹ fuit mal⁹ adherendo mu
lieri iā male. Sic g pmo angel⁹
seu maior super omis in natura an
gelica ⁊ pma mulier i natura hūa
na simili se vident hē quo ad ori
ginem mali. Sed alij angeli qui
facti sūt mali ⁊ pmo vir similiter
se videntur hē quo ad receptōes
mali et psum quia adherendo
facti sūt mali et psciendo per p
pria volūtatez tñ nō coacti. Ecce
g ordinē mali et corruptōez pmo
maxim⁹ angeloz fuit malus et in
volūtate sua fuit pmū malū et ille
infecit alios angelos qui facti sūt
mali qz pscierūt ei. Et deinde p
naturaz angelicam seu per aliquē
de natura angelica qd erat mal⁹ fuit
pma mulier tēptata iuducta et isti
gata ad corruptōez et malum. Et
deinde mulier pmo corrupta insti
gauit et inducit virum ad suū ma
luz et ad suā corruptionez. Deinde
de a pmo viro et pma muliere de
riuatū est malum in omnes fili
os eorum.

Qualiter angelus qui pmo fu
it malus factus fuerit mal⁹ ⁊ om
nes sibi consencientes.

Quia origo mali fuit in
primo et supremo angelo
p ij

videndū est qualiter incepit et ita-
uit malū et corruptio in ipso et ha-
beim⁹ cōpletā originē corruptō-
nis et mali. Un⁹ qz angeli fuerunt
om̄s creati in statu merendi vt lu-
crarētur et mererētur p modū vi-
ctorie status cōpletū scz statū glo-
rie et corone et cū angeli eo qz sūt
pure spūales habeāt libez arbi-
trium subito vertibile eo qz ē val-
de actiuum de se et iō totū meritū
totum lucrū totūz q̄cquid magis
poterāt facere, p primo statu erat
vt starēt et figerent seipsos in illo
statu bono in quo creati erāt ⁊ nō
mouerēt se ab illo statu bono nec
mutarent. vñ poterant stare et se
mutare si vellēt. Nō est aut ita de
hoīe qz in hoīe nō erat libez arbi-
trium ita vertibile subito. Nam
mai⁹ op⁹ qd posset hō facere nō
erat stare in illo statu in quo crea-
tus erat. Sz mai⁹ op⁹ quod pos-
set facere erat obedire et seruare
obedientiā. Et iō angeli si stetit-
set per vnū momētū post creationē
in illo statu qz hoc fecissent p p̄rio
libero arbitrio statim in eodē mo-
mēto ascendissent ad statū glorie
et fuissent in eternū firmati et cō-
firmati et coronati sūm grad⁹ suos
et cōiuncti cū deo. Un⁹ primo fue-
runt ⁊ statim iceperūt velle ⁊ ama-
re aliqui, p p̄riā voluntatē. Et qz
nihil poterant velle et amare nisi
deum vel seipsos seu p p̄riā volun-
tatē. Et qz quilibz debebat primo

velle et amare deum et nō seipsū
nec p p̄riā voluntatē cū cognosce-
ret se esse creatū de nihillo a deo
et accepisse esse om̄s a deo. Et qz
ad hoc creati erāt et ad hoc tēde-
re debebāt et talis erat stat⁹ eoz.
Et iō illi qui primo verterūt suū
velle et amare ad seipsos et nō ad
deū deuiauerūt ⁊ peccauerūt ⁊ ha-
buerūt p̄mū velle et p̄mū amare i-
ordinatū qz sol⁹ de⁹ ē primo amā-
dus vt iā pbatum ē et nulla crea-
tura ē primo amāda. Et iō primo
angel⁹ et superior inter om̄s quia
habebat naturā magis excellentē
super om̄s et post deum erat crea-
tura dignior melior pulchrior ⁊ al-
tior. Ideo ex ita cōsideratione
sue pulchritudinis et altitudinis
primo voluit et dilexit seipsū ⁊ su-
um priuatum bonū et sic totaliter
separauit se a deo per voluntatē
et nūq̄ dilexit deū et mutauit se
ipm a statu primo i quo de⁹ crea-
uerat ipm. qz habuit totum suum
velle et totū suū amare iordinatū
iniustum puersum et deo p̄riū. vñ
in hoc cōstituit seipsū sibi primū
principium et primū bonū. Et sta-
tim fuit inimic⁹ dei et contrariū
deo per propriā voluntatē. Et
quia suū velle inordinatū erat
statim cupiuit p p̄rium honorē et
p p̄riā et priuatā excellentiā et in-
ordinate voluit oībus alijs dñari
et esse p̄latus p p̄ria auctoritate ⁊
sine meritis, quā p̄laturā sup oēs

alios habuisset si nō peccasset q̄a
sua natura ad hoc erat apta et or
dinata vt si primo dilexisset deuz
qui primo diligend⁹ erat nō se ip
sum qui primo diligend⁹ nō erat
sz secundario et in scōo loco p̄stitu
tus fuisset in eternā p̄lat⁹ hñs dñi
um supra om̄s angelos et omnes
erant sub eo. Et q̄ primo dilexit
se ip̄m totaliter magis q̄ deū de
lectat⁹ est primo in seip̄o et in sua
pulchritudine q̄ in deo. et cū esset
natura de nihillo facta q̄uis ex
cellentissima et nō erat creator sz
creat⁹ et nou⁹ fecit sūmā iniuriā
iniusticiā et offensā creatori suo.
Et quod primo soli creatori debe
batur dedit sibiip̄i et in hoc consti
tuit se ip̄m tanq̄ deum et primū
et p̄posuit creaturā de nihillo fa
ctam creatori eterno et infinito et
in hoc fuit maxim⁹ p̄temp⁹ crea
toris et violauit et destruxit totū
ordinē dilectionis et volūtatis i
seip̄o. Et q̄ amor p̄uertit amantē
in rem p̄mo amatam et in dñum
eius. Ideo ip̄e p̄mus angel⁹ tot⁹
et totaliter conuersus est in seip̄m
et in suam volūtatez ⁊ ideo statim
hūit p̄p̄iam volūtatem et priuatā
separatā totaliter a volūtate crea
toris ita q̄ semp sequit suā volūta
tem et nullam aliam et quicquid
vult semper vlt. p̄p̄a volūte et per
p̄sequens nulli alteri volūtati vlt
esse subiectus. et ideo constituit se
ip̄sum regem et fecit per seip̄m suū

um regnum suum imperiū et suū
dñum contra reguum imperiū
et dñum dei. Et quia angel⁹ est si
plex postq̄ primo elegit et dilexit
aliquid habet in mutabilitatez in
illo vt nō possit nec velle aliud eli
gere nec amare. Ideo statim p̄m⁹
angelus fuit firmat⁹ et obstinat⁹
in sua p̄p̄ia voluntate inordina
ta vt in eternum non possit aliud
velle nisi suam p̄p̄iam volūtatez
et per p̄sequens habet odio quic⁹
quid est p̄tra suam voluntatem et
ideo habet summe odio deū crea
torem suum et suam volūtatem et
ideo pugnat q̄trum potest contra
dei volūtatez et sic facta est de no
uo vna volūtas mala ⁊ prima ma
la que nō erat. Et ideo statim fue
runt due volūtates p̄me cōtrarie
totaliter inter se scz voluntas dei
eterna sūme bona et primo bona
Et volūtas p̄mi angeli noua val
de mala et primo mala quam vo
lūtatem ip̄emet angelus fecit ma
lam quā deus fecerat bonam. Et
ideo quia ip̄emet fecit suam volū
tatem malā quia hoc fuit suū pri
mū opus. vult totis viribus suis
stinere et defendere illā et pugna
re pro illa. Ac tamen ipsa mala vo
luntas p̄ma quia est creata semp
est sub potestate et manu p̄me vo
luntatis bone in create scz sub vo
luntate dei. Ecce primum bellum
prima pugna prima inimicitia in
ter duas voluntates. Et quia iste

due voluntates sunt prime. ideo
ad istas duas habent reduci om-
nes voluntates alie. quia omnis
bona voluntas reducitur et con-
iungitur cum voluntate dei et fit
vna volūtas cum illa. Et oīs ma-
la volūtas reducitur ad volūtatē
primi angeli mali et cōiungitur cū ea
et fit vna volūtas cū illa. Et ideo
omnes alij angeli q̄ primo p̄senci-
erūt et adhererūt et p̄iūxerūt se vo-
lūtati mali primi angeli et p̄placu-
erūt in ea facti sunt vnum cum eo
totaliter et non possunt velle nisi
quod ille vult. Et ideo ille est ca-
put et isti membra eius et factum
est vnum corpus malū et ex ipsis
est vnus exercitus malus vnus
in vno consensu in vna voluntate
in tanta vnitāte quo nō potest es-
se maior et forcior ad sustinendū
deffendendū et pugnandum pro
voluntate mala primi angeli capi-
tanei. Et ad totaliter complendū
illam p̄tra dei voluntatem bonaz
Et similiter omīs illi angeli qui ad-
hererūt et se p̄iūxerūt prime volū-
tati dei et p̄placuerūt in illa statim
fuerūt vni cū deo totaliter et non
possunt velle nisi quod deus vult
et factus est alius exercitus bo-
nus et aliud corpus in vno cōsen-
su in vna voluntate in tanta vni-
tate et q̄ nō potest esse forcior ad pu-
gnandū pro voluntate dei et ad
totaliter cōplacendū illi cōtra vo-
luntatem primi angeli et suoz an-

geloz s̄ in suo exercitu bonoz
angeloz nō est quod debeat esse
caput q̄ creator nō d̄ esse caput
alicui⁹ corporis nec alicui⁹ exer-
cit⁹ q̄ caput est pars et creator ē
totum. Et iō q̄ caput d̄ esse crea-
tura sicut mēbra defficit ibi caput
quod sit creatura q̄ ille maximus
angel⁹ debebat esse caput et ipse
p̄didit illud. Et iō cōuenit q̄ de⁹
faciat vnū caput d̄ nouo quod sit
caput bonoz angeloz. Et iō no-
temus de isto capite quod erit q̄
oportet q̄ de nouo fiat et qualiter
fiet et hic notem⁹ reparationē et
restorationē nō fiendū. Sed iaz
facta est. S̄ ista tractabunt i suo
loco cū dei auxilio. Et ecce quali-
ter prim⁹ angel⁹ factus ē malus
et omnes ei consencientes.

De magnitudine malicie et cor-
ruptionis primi angeli.

Noniā autē natura angelica
seu spūalis est lapsa et cor-
rupta in primo et supremo spiritu
seu angelo et in alijs adherentibus
et consentientibus. Et ideo si-
cut in natura hominis considera-
mus duos status sc̄z bonus et ma-
lus. Ita similiter debemus cō-
siderare in natura spiritali duos
status sc̄z integrum et lapsū et cō-
parare eos inter se. Unde sūt con-
trarij et oppositi sicut vnus et ace-

tuz. Et quia res que corrumpitur et mutatur icontrariū sue nature deuenit ad tantū gradū malicie quantus erat gradus bonitatis i quo erat vel venire poterat. Et quanto res que peruertitur erat melior et altior in natura tanto efficitur peior et malignior. Unde de quāto vinū est melius de tāto qñ sit acetum est fortius. Et peior est corruptō regis q̄ cuiuscūq; de regno. Et ideo quia prim⁹ angel⁹ erat sūmus in tota natura angeli ca et erat maior rex dignior et melior post deum. Sequitur q̄ sua malicia et sua corruptio ascendat ad tantū gradū q̄ra erat bonitas in qua creatus erat vel ad quē venire poterat et q̄ factus est ita infimus ita villis inter om̄s res creatas sicut erat altus et nobilis in dignitate et hoc per volūtatem propriam. vñ in sua volūtate est malicia et corruptō et tota pueritas q̄ inordinate amando volēdo et eligendo factus est malus et corruptus. nā tota bonitas et pulchritudo volūtati consistit in amādo volendo et eligendo ordinate scz illud quod est amandū eligendum et volendū. et ip̄e primus angelus nūq̄ amauit deum. Et ideo quia sua voluntas erat maior altior et pulchrior super omnes volūtates creatas facta est tantum mala tantum turpis et infima q̄ in omnibus alijs creaturis in simul si cor

runperentur non esset tanta malicia nec turpitudine. Et quia ip̄e se totaliter amat suam volūtatem propriā in qua est maxima malicia et vult illam implere q̄tuz potest ideo non amat nisi malum et summam maliciam et turpitudines et laborat totis viribus vt malū crescat et multiplicetur et bonum destruat. Et habet odio om̄es bonitatem prariam sue volūtati. Et sic sua volūtas propria facta est radix origo et fons omnium malorum. Et quia habet intellectum altissimum in cognoscendo et valde subtilem super omnes creaturas post deū ideo q̄ volūtas dñiatur intellectui et vult eo ad illa que vult. ideo cōuertit totū intellectū suū et totam suā volūtatem ad faciendū mala. ad inueniendū om̄s artes faciendi mala ad deceptōnes ad cautellas ad psuasōnes falsas ad temptationes ad nō effendum et factus est summus deceptor sūmus cautelosus summe fraudulētus et dolosus summe mendax et inuentor omnium mendaciorum. Et ppter hoc quia quicq̄d habet conuertit in malum et nihil remāsit de bonitate prioris status et sua propria volūtas est ligata firmata obstinata et p̄iuncta inseparabilē cū se ipsa cū sua propria malicia p̄ amorem. Ideo nō pōt videre nec cognoscere se ip̄m nec suū malum quod fecit quia intellectus est to

y iij

taliter excecatus per proprias voluntatem vt nō possit iudicare de sua malicia quia amor sue malicie excecatur ipsum et ideo non potest dolere nec penitere de suo malo voluntario quod fecit.

Et iō sēper murmurat cōtra deū quare aliqd hz semp ptra suā voluntatē quod ē ei multū tristabile. Ecce magnitudinē sue malicie et corruptionis que vix cogitari pōt et sic ex hoc apparet qd ipe prim⁹ angel⁹ ē fact⁹ per se princeps et caput maloz angeloz princeps oīm maloz vicioz et tenebrarū et oīm iniquitatus prim⁹ inuentor.

De duplici malo voluntario et inuoluntario in angelo.

Et q: nō sunt nisi duo mala scz volūtariū et inuoluntariū seu culpe et pene et primū malū facit voluntas p seipaz quod placet sibi et cōplacet in eo q: ē volūtariū. Sed scdm malū facit de⁹ per iusticiā et iudiciū q: primum malū ita reqrit. Et iō q: prim⁹ angelus mal⁹ fecit malū voluntarium et oēs ei cōsenciētes. Et iō odo iusticie reqrit qd ei des scdz malum et suis angelis scz malū inuoluntariū quod ē pena et pugnitiō. Et iō sicut hō pdidit suū locū in quo posuit fuerat et expuls⁹ fuit et posuit in alio loco tanq̃ in carcere scz in isto loco in quo nūc ē ita sicut prim⁹ angel⁹ mal⁹ cuz suis ange-

lis pdidit primū locū in quo creatus fuerat et fuit expuls⁹ cōtra suam voluntatē et posuit fuit in alio loco tanq̃ in carcere et iō expuls⁹ fuit a iūmmo celo et posuit fuit in regione elemētoz. et quasi p proportionabiliter sicut hō qui ē de terra expuls⁹ ē de altissimo et nobilissimo loco terreno ad locū habitabile terrenū et infimū ventis nubib⁹ et pluuijs subiectum Ita ipe prim⁹ angel⁹ cuz oibus angelis suis qui ē tot⁹ spūalis expuls⁹ est de loco altissimo celesti ad locū cum infimū terrenum in quo ē obscuritas et calligo vbi est gñatō tēpestatis. Et sicut iste loc⁹ ē pporcionat⁹ hoi p statu suo corrupto ad pugnitiōē. Ita ille cōuenit pmo angelo corrupto pro pena et carcere ifimis eternis et sic debet ei loc⁹ infim⁹ in centro terre et iō in medio terre parat⁹ ē primo angelo et angelis suis infern⁹ i igne eterno in quo eternaliter pugnat et cōburat q̃uis n̄ habeat corp⁹ q: hoc fiet per ordinē iusticie omnipotentis dei qui pōt facere et sic p proportionare penā fm̄ q̃ritatē maloz ad honorē sue iusticie. Un⁹ q: primus angel⁹ mal⁹ si steriss⁹ et meruisset fuisset pmiar⁹ et coronatus q: in eternum locū habitatiōnis in quo creatus fuerat p mo⁹ pmi⁹ obtinuisset. Et iō q: per contrarium fecit et peccauit et demeruit et seipm fecit malum et tātūz

malum quod bonum erat et hoc cecidit et deuiavit ab ordine naturae et per primum cecidit in ordinem iusticie et iudicii et debuit habere omnia in contrarium. Et ideo primo debuit perdere dignitatem loci et poni in carceribus tanquam culpabilis et reus et iudicandus. Et deinde loco glorie eterne quam meruisset deus sibi dari pena eterna quam meruit. Et quous iam sit condempnatus ad eternam penam per dei iudicium dum fuit expulsus de celo eo quod est obstinatus in malo et nullomodo potest esse bonus. Ac tamen executio sentencie nondum facta est de multis angelis suis. Sed expectatur usque ad ultimum diem iudicii. Si enim iam executio a principio facta fuisset iam non acceperasset primos parietes nec potuisset eos instigare contra deum. Et iste locus vocatur infernus qui a deo paratus est primo malo angelo tanquam capiti et angelis eius tanquam suis membris et omnibus consentientibus et adherentibus ei qui faciunt unum corpus cum eo. Et similis processus debet fieri circa hominem. et ideo homo primo positus in isto loco in quo nunc est tanquam in carcere. Et ultio apparebit in iudicio publico coram iudice et talis qualis fuerit receptus iudicabitur sententia diffinitiva et in quo iudicio incipiet pena sua sine fine duratura. Et non est nisi

unus iudex qui in uno et eodem iudicio publico in una et eadem die et eadem honorem omnibus videntibus omnia finaliter iudicabit et hoc pertinet ad magnitudinem tanti iudicis quia omnia potest et scit et nihil ignorat. Et ideo non oportet nisi tenere unam publicam curiam et unum publicum iudicium. Licet autem malus angelus patitur penam per iusticiam sibi datam de presenti etiam per semetipsum patitur intra se quod est inquietus et inordinatus in desideriis suis in tota voluntate sua. et ideo in eo non est nisi horror caligo et perturbatio quare sequitur quod in ipso nulla potest habere quietem. et maxime etiam patitur penam quod vult complere totis viribus suam nequissimam voluntatem et non potest quod est sibi magna tristitia. Sed aliquando metaphorice gaudet et delectatur quod scit quod potest facere malum iuxta suam voluntatem nec aliter potest gaudere. et quanto facit maius malum magis gaudet. Et quando fit aliquid quod bonum tristatur et de maiori bono magis tristatur. Sed istam penam non facit deus sed ipsemet sibi ipsi. Et sic declaratum est dupliciter malum primi angeli scilicet voluntarium et inuoluntarium.

Qualiter homines incorporantur

tur et vniuntur cum primo ange
lo et fiunt membra eius.

Quoniam iam declaratum ē
q̄ nō sunt nisi due prime vo
luntates et ytraq̄ est propria vo
luntas et per p̄ns sunt diuise ⁊ se
parate. vna est voluntas dei bo
na que est etiā communis volun
tas quia est causa oīm bonorū.
Alia est volūtas primi angeli ma
la. Et ideo quia omnis propria
voluntas inq̄tum propria nulli
subicitur sed facit in seipsa suū re
gnum imperium et suū dñum
et suas leges et ideo non sunt ni
si duo regna scilicet regnum pri
mi angeli mali et regnum dei.

Et omnes alie volūtates sunt de
regno dei vel de regno mali ange
li. Et ideo quia ipse primus an
gelus habet suam propriam volū
tatem tamq̄ deus quod soli deo
conuenit. Ideo appetit et vult si
bi dari omnia illa que debent deo
scilicet honorem et adorationem.

Ideo vult honorari colli et a
dorari tamq̄ deus et in ista super
bia est obstinatus et excecatus et
ideo quantum potest facit omnia
illa per que possit colli et adorari
vt deus et quantum potest destru
it honorem gloriam et culturam
dei. Et ideo studet facere mirabi
lia per omnem modum. Et quia

ipse vult q̄tum pōt dominari ⁊
augere regnum suum et eius
dominium et vult destruere re
gnum dei. Ideo quia vidit ho
minem esse creatum propter re
gnum dei vt ascenderet ad locū
cuius quem ipse perdiderat sta
tim habuit inuidiaz contra ho
minem et voluit turbare toto
conamine ne homo ascenderet
ad locum. Unde ipse descen
derat et hoc ad destruendum
regnum dei et gloriam eius. et
hoc etiam propter inuidiā quā
habuit contra hominem et eri
am vt traheret hominem ad su
um dominium et ad suum re
gnum vt ipse dominaretur ho
mini sicut dominatur angelis
suis. et ideo toto cognamine stu
dit subiugare eum et totā su
am potestatem. Et quia hoc
non poterat fieri nisi homo ses
pāretur a deo per inobedienci
am et propriam voluntatem q̄
contrariatur deo et separatur
totaliter a deo. Ideo quātū
potuit fecit vt homo diuideret
tur a deo habendo propriam
voluntatem vt sic postea rape
ret hominem et dominaret sue
voluntati et ipsum captiuaret
quia omnis voluntas que non
est subiecta deo nec sibi obedi
ens ponit se ipsam sub primo
angelo malo. Et istemodo ea

præuauit hominem subtiliter et cautelose. primo mulierem deinde per mulierem virum et per istos omnes filios eorum.

Et sic per accidens acquirunt dominium supra naturam humanam et fecit homines seruire sue voluntati. Sed tamen aliter angeli mali sunt sub dominio et regno et seruitute primi mali angeli et sunt membra eius et aliter homines quia inter ipsos malos angelos solus primus habet propriam voluntatem et omnes alij consequuntur vnanimiter vno corde vno consensu eius voluntatem et nullus habet propriam voluntatem separatam a voluntate primi angeli quia a principio omnes elegerunt eius voluntatem. Ideo sunt vniti cum sua voluntate inseparabiliter et ideo omnes faciunt vnum regnum et non duo regna et omnes laborant pro honore primi angeli et ideo inter eos non est discordia nec lis nec pugna quia omnes tendunt ad vnum et ad vnam voluntatem concorditer scienter et voluntarie. Et ideo primus angelus videtur omnibus angelis malis sicut vult et

omnes obediunt ei ad suam voluntatem scienter et voluntarie et ideo verissime sunt membra eius sicut membra corporis sunt membra hominis et ideo dicuntur sui angeli quia omnes voluntarie dederunt seipsum ei a principio et primo consenserunt sue voluntati. Ideo regnum dyaboli forte est vno valde forte propter istam indiuisibilitatem et vnionem inter eos.

Sed homines aliter fiunt membra primi angeli. Unde homo habet suam propriam voluntatem de se quia primo fuit sub voluntate dei et vnitus cum ea. Sed postquam homo separauit se a voluntate dei statim incepit habere propriam voluntatem per se separatam a dei voluntate sicut primus angelus habuit propriam voluntatem et factus fuit quod primum angelus in hoc inimicus dei.

Et sic homo per se recepit alterum regnum alterum imperium et dominium separatim a deo in seipso sine deo et fecit se quasi alterum deum.

Et sic fuerunt due voluntates proprie separate a dei voluntate scilicet primo angeli et voluntas hominis.

Et vtracq; inq̄tū fuit ppria statim
pugnat p̄tra deū et vult auferre
a deo coronam et p̄uilegiūz pprie
volūtatis quia ei soli conuenit ha
bere ppriam volūtatem et nō cre
ature. S; tñ voluntas p̄mi ange
li mali nūq̄ fuit vnita cū volūta
te dei ymo p̄mo cū seip̄a quia si
simul fuiss; vnita in eternum non
fuisset separara. s; voluntas hoīs
p̄mo fuit vnita cū voluntate dei
s; postea volūtarie separauit seip̄
sam a dei volūtate ad instigationē
āgeli mali et tūc fuit reuersata et si
ne capite et stetit per seip̄am et de
dit ingressum malo angelo et ap
peruit sibi portam. Et quia volun
tas p̄mi angeli erat peior et ma
ior et potentior ideo statim rapu
it et captiuauit voluntatez homi
nis sub sua voluntate eo quia in
uenit eam separatam a voluntate
diuina et etiam quia erat ei simil
et erat ppria voluntas sicut sua et
mala et contra deū. s; tamen hoc
factum est hoīe instigato et igno
rante quia homo non intendebat
esse sub volūtate dyaboli nec vo
lebat esse et nihilomin; ppter hoc
erat inobediens. Et sic ip̄e malus
angel; dñiuz sup volūtatez hoīs
habuit. Et ideo quasi tyrannice q̄
si violenter dyabolus rapuit vo
luntatez homis q; homo nolebat
ei subici ymo volebat esse dñs sui
ip̄ius. S; quia volūtas hoīs fu
it lignata signo p̄mi angeli scz q;

fuit ppria et inobediens deo. ideo
tanq̄ suā recepit eam. et sic homo
p̄tinit ad regnū p̄mi mali ange
li q; noluit esse de regno dei. et sic
hō factus est mēbruz eius p̄ter in
tentionē suā. Et sic p̄m; angel;
dñat; est hoī tamq̄ aliene nature
quā app̄iauit sibi. s; angel; mal;
dñatus est angelis malis tāq̄ ill
que sūt de sua ppria natura sicut
arbor h; ramos pprios et de sua
p̄p̄a natura et aliqñ recipit alios
alteri; nature et incorporat ei. Sic
aut; homo sit sub p̄tate et dñio p̄
mi angeli ac tñ semp h; ppriā vo
lūtate in seip̄o nec ppter hoc de
struit sua ppria volūtas q; nō po
test destrui illa p̄p̄etas nisi itez vi
uat cū dei voluntate ymo semp se
quit suā ppriā volūtatem q; per
hoc p̄cordat p̄mo angelo et ligat
et vnif cū eo et p̄riatur deo et facit
oīa mala ymo ip̄e malus angel;
tenet et ligat et solidat hominem
magis vt maneat in sua ppria vo
luntate et iuuat eum quia tūc mlt
tiplicat oīa mala per hoīez tamq̄
per mēbruz suum et mala que per
se nō poss; facere facit per hoīem
quia propria voluntas in homie
est radix vt homo faciat oīa mala
et per quam ip̄e malus angelus
mouet homiem sicut vult. Et quia
plures sūt homines et quilibz habz
suaz ppriam volūtatez. ideo iter
hoīes est lis et discordia et pugna
eo q; nō omēs hñt vnā volūtatez

Sz quilz bz suā ppriaz nisi quia
aliqui plures sunt quasi vna volū-
tas et vna persona in malo. Et tō
nō est simile de hoibz et malis an-
gelis qz nō est pugna inter malos
angelos vt dictum est. Et isto
mō malus angelus exercet omnia
mala inter hoies ex eo quia quilz
bz suā ppriam voluntates. quia
omnes hoies qui hnt ppriam vo-
luntates extra deus sūt sub pte
eius et vritur eis sicut mēbris ei.
Et quia ipse nō pcorat nisi in ma-
lis. ideo cōmouet hoiem ptra ho-
minē et gentes ptra gentem et re-
gnū ptra regnum et facit plia fieri
et per hoies complet suā volūta-
tes faciēdo infinita mala per eos
et inter eos. Et hoc facit suadēdo
suggerendo piliando temptādo
mouendo et inflāmando ipas vo-
luntates hoim sibi subiectorum se-
crete occulte inuisibiliter et imper-
ceptibiliter et inueniendo infini-
tos modos faciendū malū seducē-
do illos secrete. Et sic apparz qd p-
mus angelus vritur angelis suis
malis tanq̄ mēbris proprijs et na-
turalibz et est vnū corpus cū eis
Sz vritur ipse cū oībus angelis
suis ipso hoie tanq̄ iumentis suis
et equis quia equitat super volū-
tates hoim. quia sicut iumenta et
equi ignorāt dñm qui equitat ita
homies ignorant angelos malos
quos pōrāt et qui dñantur eis et
vritur eis sicut volunt qd diu secō

tur suas pprias voluntates. Ecce
igitur qualiter dolere et lugere dō
bomo quia nō solū est lapsus cor-
ruptus et perdidit tanta bona ymo
etiam factus est seruus et captiuus
et iumentus mali angeli crudelissi-
mi cuius malicia explicari nō po-
test et alioz angeloz suoz. Et sic
nō solum est captiuus ymo capti-
uus captiuus.

De multiplici carcere et capti-
uitate hominis.

Ulti aut sūt carceres homi-
nis et captiuitates hominis
multe. Unus carcer est corporalis
et hic est locus in quo positus est
nūc. Alius carcer est spūalis iqua
ppria volūtas hois est in carcera-
ta ignoranter et iste carcer est pro-
pria volūtas mali angeli queqdē
voluntas est carcer vltis et gñalis
oīm voluntatū malaz et oīm p-
priadū volūtatū creaturaz. Un-
de ipse malus angelus pmo fecit ipz
carceres in quo ipemet est incarce-
rat et captiuatus voluntarie. dein-
de sub isto carcere sūt omnes mali
angeli et omēs hoies habētes pro-
prias volūtates. Sz alius est car-
cer pprius et spūalis ipsius hois
scz suamet volūtas. quia illa ppri-
etas que est in voluntate hois est
carcer et cathena ligās pstringēs
peditans in carceribus volūta-
tem hois sub volūtate pmi ange-
li. et sic homo est captiuatus icathe-
natus vincularis et peditus in

se ipso sub propria sua voluntate et per
hoc in carcerata magis carcere spiritu
ali ipsi primi angeli et est pondus
importabile et iugum ferreum quod
homo fecit sibi et quia nulla maior captiuitas quam captiuitas proprie voluntatis quia est insatiabilis per infinita desideria eo quia est separata a voluntate dei et per se ipsam quia si aliter quam hoc quod vult et gaudet tunc est in culpa quia gaudet contra deum et vult contra deum quia omne velle et desiderium quod peruenit ex propria voluntate est malum et contra deum quia propria voluntas est semper contra deum. Si autem non hoc quod vult tunc est in pena et tristitia. Et sic quocumque se vertat propria voluntas semper hoc malum vel culpe vel pene. Si autem prima voluntas mala primi angeli est carcer spiritualis omnium malorum voluntatum et propria ita voluntas dei est patria spiritualis omnium bonarum voluntatum. Et sic patet quod esse in propria voluntate est esse in carcere in captiuitate in compedibus ferreis et seruitute et esse in cathenatum et esse iumentum mali angeli et habere super se pondus et onus importabile et iugum ferreum et habere in se radicem omnium malorum. et per primum esse extra propria voluntate est esse sub dei voluntate est esse in patria et in libertate et est esse liberatus et redemptus a sua captiuitate et a prece primi angeli mali a suo carcere obscurissimo a compedibus ferreis

a cathena ferrea a pondere importabili ab omni seruitute maligna et ab omni tristitia et omnia mala sententia et ira dei a radice omnium malorum. Et sic proprietates in voluntate est omne malum et contritas in voluntate est omne bonum. Ecce igitur ex predictis colligitur qualiter non sunt nisi due prime et principales voluntates scilicet dei que est bona et primi angeli que est mala que nunquam sunt coniuncte in se. Sed semper voluntas primi angeli est sub prece dei. et omnis voluntas coniungit et incorporat cum istis duabus et sequuntur istas duas omnes unam vel aliam nec est dare medium. Patet etiam qualiter primus angelus malus dominatur hominibus malis et hominibus illi sunt captiui eius et incorporantur cum eo. Et sic declarata et manifestata sunt mala tam humane nature quam angelice et origines et radices malorum. Si autem volumus magis in particulari de predictis videre legamus librum scripture sacre in quo omnia que in isto libro digne per modum probationis continentur per modum auctoritatis. Cui libro sacre scripture summe credere debemus ut iam probatum est. Et sic tam per librum sacre scripture quam per librum creaturarum homo poterit esse securus de veritate quia unus iuuat alium et fortificat. Multe autem sunt questiones quas homo non debet querere sed sufficit quod cognoscat illud quod est in facto et quod

factum ē et querat remediū i malis suis et q̄ credat q̄ de^o oia bñ fecit et nihil mali imputet ei s̄z totum hoi q̄ de^o oia fecit sicut fieri cōueniebat et sūme potēs est summe bon^o et summe sapiens.

Quod malū et corruptio liberi arbitrij et carnis seu corporis cōtrario ordine se hñt in primis parentib^{us} totius hūane nature et in hīs qui sequuntur ab eis.

Uoniā autē tota hūana natura generaliter diuidit̄ in duas partes prima ps ē primus vir et prima mulier qui ābo sunt p̄cīpia et radices hūane nature scda est tota posterioritas scz oēs viri et mulieres qui venerunt ex ip̄is per gñatōez naturalē. Et iste due partes sic se hñt qz prima ps scz prim^{us} vir et prima mulier fuerunt formati totaliter per manuz dei in corpore et in aia sine aliquo instrumēto et sine aliquo coadiuuante. Sed alia pars scz tota posterioritas aliter qz caro seu corpus generatur et nascitur ex dei ordinatione ab ip̄is primis parentibus et ipsa anima rōnalis immediate creatur et datur a deo quia anima rōnalis est immortalis et indiuisibilis et non potest peruenire nisi a deo immediate. Et

ideo omnes homines qui postea nati sunt. filij sunt primi hoīs et p̄ me mulierum per solam carnem et non ratione anime. Et oīs caro cuiusqz hoīs naturaliter generati fuit in eis radicaliter et ideo rōne carnis oīs hoīs sunt vnū.

Et ideo qz omnes viri et mulieres descendunt a primis parentibus rōne carnis et nō ratione aīe sequitur q̄ totum malum et tota corruptio extenditur et descendit in totam posterioritatem propter carnem. Et iō exinde sequitur q̄ malum et corruptio liberi arbitrij et malum seu corruptio carnis contrario ordine se habent in primis parentibus et in hīs qui nascuntur ex eis quia i primis duobus primo fuit malum et corruptio et peruersitas in libero arbitrio seu in anima rationali. Et per illud venit malum et corruptio in carnem. Ita q̄ maluz voluntarium seu liberi arbitrij fuit causa totius mali et corruptionis carnis seu corporis vt iā declaratū est. Sed in omnibus posterioribus et totum per oppositum q̄a malum et corruptio carnis ē causa mali et corruptionis anime seu liberi arbitrij quia deus creat animam bonam et non malam. puram et non corruptam. Sed quia caro cui coniungitur ē corrupta et infinita et gñata libidinose contra

totum debitum ē tota mortalis lā
guida infirma rebellis rōi plena
cōcupiscēcia inordinata. Ideo
aia pmo sociatur cū tali carne re
belli turpi et mortali et a cōcupi
scentiā carnis et sequitur cōcupi
scēcia eius qz oportet postq̄ aia ē
vnita carni q̄ trahat ipam vel q̄
trahatur ab ipa. et aia n̄ potest tra
here carnē tāq̄ rebellē in eternum
et lāguidam in suis cōcupiscēcijs
rōne mortalitatis. Ideo necesse
est q̄ trahatur a carne et incurrat
suā infectionē et corruptionem.
Et ideo aia efficitur mala turpis et
peruersa contra deum et odibilis
deo et tota inordinata et hoc ma
nifestatur postea qn̄ aia vritur li
bero arbitrio q̄a ignorat deum a
quo est et ignorat seipam et suuz
bonum et hz propriā voluntatez
que semper est cōtra deum et facit
oia contra deum et cōtra suuz de
bitum naturale et semper iniuriat
et offendit deum. Et oia ista mala
trahit ex societate carnis macula
te inordine ad deum qz de² nō fe
cit talem carnē immundā s̄z mun
dam. Aia autē hz duos status
in carne vnum p̄mum anteq̄ pos
sit vti libero arbitrio et velle ali
quid p̄pria voluntate et tunc iam
est immunda corrupta turpis deo
odibilis et mala et infirma apud
deum q̄uis nihil mali fecerit q̄a
adhuc nō potuit. et hoc ppter so
cietatem carnis maculate que est

de gñe p̄mi hominis corrupti inis
mici dei qui actualiter iniuriat et
offendit eum. a qua carne aia con
trahit radicaliter et originaliter il
lam peruersitatē illam inordinatō
nem et illaz inclinationē per quā
efficitur apta vt qn̄ vteretur pro
pria voluntate ea vteretur contra
deum ad suā iniuriā et offensam.
et sic aia maculatur et incurrit vi
ciuz ipa nesciente et imputatur et
illa corruptio et macula q̄uis in
voluntaria. Ali² stat² aie est quā
do iam vritur libero arbitrio et vo
luntate prop̄a et tunc qz libez ar
bitrium est corruptum et volun
tas peruersa et mala et viciosa iā
actualiter per seipam facit maluz
et nō pōt facere nisi malum et vo
luntarie facit malū et semper ope
ratur cōtra deum. Et iō efficitur
peior turpior et magis in odio dei
qz p̄pria voluntate facit et crescit
sua corruptio et totum iputaf ei.
Si enī malum quod ipa nō fecit
iputatur ei a deo q̄to magis ma
lum quod ipa p̄pria voluntate fa
cit. Et sic aia hz duo mala vñū
originale quod ipa aia nō fecit.
Aliud actuale quod ipamet facit
et vtrūqz imputatur ei et iō vtrū
qz est malum culpe. Et sic est cul
pa originalis et culpa actualis.
Sed p̄mi parētes nō habuerūt
in aia nisi malū actuale quod ipi
fecerunt ppter primum malū ori
ginale quod aia nō fecit s̄z cōtra

xit ex societate carnis ignoranter
 et in volūtariē. Ideo aīa est digna
 separari eternaliter a cōsorcio dei
 S; nō debetur ei dari per iustici
 am aliquod malū inuolūtariū v
 aliqua pena sensibilis s; propter
 scdm malū s; actuale qd aīa vo
 lūtariē facit debetur ei malū inuo
 lūtariū seu pena eterna. Et i hoc
 apparet qualiter iusticia dei est s
 ctissima inconprehensibilis q̄uis
 aīe imputetur malū corruptionis
 quod ipa nō fecit s; aliunde cōtra
 rit vt apparet ad oculū. Et sic ap
 paret quomō in duob; p̄mis pa
 rentib; malū et corruptio carnis
 puenit originaliter a malo et cor
 ruptione liberi arbitrij seu anime
 S; in tota posterioritate malum
 et corruptio liberi arbitrij seu aīe
 puenit originaliter a malo et cor
 ruptione carnis et hoc ita est i fac
 to. Ecce g; ordinez omniū maloz
 seu culpaz et peccatorum nature
 humane q; omia mala om̄s culpe
 et oīa peccata totius mundi oīm
 hominuz orta sūt ap̄mo malo a p
 ma culpa a p̄mo peccato primoz
 parentū. Un̄ p̄mo fuit malū volū
 tarium ipsoz quod fuit actuale.
 Deinde om̄s homines descendē
 rūt ab eis per libidinez d; lege cōi
 et sic est vnū malū originalis cul
 pe seu peccatuz originale et quot
 hoies tot peccata originalia. Bes
 inde post peccatū originale qd s;
 sequitur pctm volūtariū et actu

ale. et ista i quolz hoie multiplicā
 tur sine numero. et sic tot; mund;
 est plen; peccatis. Licet aut; deus
 creet aīam et vniat eam cum car
 ne infecta hec tñ infectio aīe nul
 lomō imputari d; deo nec est cō
 tra iusticiā. Sed malum culpe et
 corruptionis transsit ad posteros
 qm̄ ordinatissimum erat q; natu
 ra hois. Ita conderet sicut condi
 ta fuit a principio et q; condita.
 Ita ppagaretur s; q; hō generet
 corp; seu carnē et de; infunderet
 aīam illi carni p̄parate ad receptō
 nem aīe rōnalis. Ita q; vnita cor
 pori imortali et sibi obediēti esset
 debite ordinata et nulla inclinātō
 mala nē aliquod viciū seu corrup
 tio esset in ea q; caro erit munda.
 Sed ex quo prim; hō peccauit
 caro facta est rebellis aīe et tota
 mortalis et corrupta oportuit q;
 tale corp; mitteret ad posteros et
 q; de; aīa infunderet scdm p̄maz
 institutionē quā ip̄e ordinauerat
 itaq; q̄uis hō corrūpet op; suuz
 s; corp; de; tñ nec proposituz su
 um nec ordinem mutare debuit
 q; hō per iusticiā debitā incur
 rit mortalitatē carnis ex qua mor
 talitate sequit rebellio et corruptō
 in carne que si esset imortalis nul
 la corruptio nec inordinatō ess; i
 ea. Et ideo q; pugnitio que est
 in carne est scdm ordinez iusticie
 deus propter corruptionē nō de
 buit mutare suū primum ordinez

et ppositū bonū scz q̄ debeat cre-
are aīas mūdas ⁊ sociare eas cor-
poribus in quibus licet inueniāt
corruptionez nō ex deo hoc est qz
creat aīam sine corruptōe. sz ex ho-
mine q̄ est causa corruptionis cor-
poris qz culpa et corruptio origi-
nalis in aīam nō posset trasfūdi ni-
si p̄cessisset in carne pena mortali-
tatis et rebellionis et talis pena n̄
esset nisi culpa p̄cessisset. et ipsa cul-
pa et corruptio volūtatis p̄cessit a
volūtate hominis inordinata et nō
a voluntate dei. Et ideo tota cor-
ruptō quā trahit aīa est et p̄cedit
a p̄ctō p̄mi hominis et nō a deo nec
a natura hoīs vt cōdita a deo sz
a vicio et corruptione voluntatis
p̄mi hoīs. Et ideo ipsa ppagatio
seu generatio in se non transmittit
posteris corruptionez q̄ corrupit
anima sz ip̄a libido que est adiū-
ta cū ppagatōe. Et sic declarau-
mus cū dei auxilio lapsū corrupti-
onē perditōez et malū nature huius
mane et vidim⁹ totum statū suū
in quo est. Et ita hēmus sciam⁹ rāz
de debito q̄ de facto ip̄i hoīs.

Quid necessariū ē hōi lapso p-
dito et deuiato si debeat et vellit
reduci et exire de statu p̄ditōis et
puenire ad illud donum, ppter qd
fact⁹ est et quod p̄didit.

Manifestum est autem in pre-
cedenti tractatu in quo sta-
tus fuerat homo creatus a deo et

a quo cecidit et quādo perdidit
illud bonum, ppter quod fact⁹ fu-
erat scilicet gaudium eternum qd
oritur de amore dei ⁊ societate ei⁹
et perdidit etiam regnum celeste
hereditatem dei. Et sic perdidit in-
finitū bonū ad q̄ habendū fact⁹
erat et nō solum hoc sz etiā vadit
et currit ad infinitam et eternam
tristitiam ppter quam factus nō
erat tendit ad malum perpetuum
ad eternam penam et miseriā qz
in tali statu lapsus omnia illa ma-
la finaliter aduenient ei postq̄ se-
paratus est a deo ab amicia sua ⁊
lucratus est inimicitiam dei ⁊ irā
suam. Et sic de facto homo incur-
rit oīa mala que declarata sūt in
capitulo de fructu qui nascitur de
duob⁹ amorib⁹ p̄mis qz h̄z in se
ip̄o radicē oīm illoz maloz. Itēz
hō in statu in quo cecidit ē captiu⁹
et inimic⁹ capitalis dei et amic⁹ p̄-
mi āgeli mali qui vocatur dyabo-
lus et seruit ei et seru⁹ ei⁹ et facit
voluntatē suam vt iam declaratū
est. Ita qd hō n̄ seruit deo qm crea-
uit cum nec facit voluntatez eius
ymo contra voluntatem ei⁹ ⁊ ser-
uit nequissimo āngelo qui n̄ crea-
uit ip̄m et facit voluntatē ei⁹. Et
sic hō in statu lapsus et corruptio-
nis semper augmētat malum suū
et acquirit culpas et seruit corrup-
tioni et abhoiationi et turpitudi-
ni et per hoc seruit dyabolo. Qd
bonum esset hōi, oq̄ suaue oq̄ idē

eūduz et amabile si posset liberari
 et exire de isto statu lapso et corru
 pto et perduto et exire de captiui
 tate taz nequissimi angeli et posse
 liberari et euadere a tantis malis
 ad que finaliter debet deuenire ⁊
 reuocari a via per quam tendit in
 illa mala perpetua. Q̄ bonuz es
 set homi si liberaretur et exiret de
 statu isto perditionis per quē va
 dit ad eternam tristitiam et redu
 ceretur ad statum salutis per quē
 tenderet et exiret ad eternam leti
 ciā. Q̄ amabile deberet esse ho
 mini q̄ liberaretur de statu in quo
 totaliter seruit immundicie in iu
 ste iniquitati vanitati mendatio
 corruptioni turpitudini abhomi
 nationi et vicijs in quo semp ac
 quirunt culpas et maculas quibus
 maculat se ipm et deturpat. Et re
 duceretur ad statū in quo totalit̄
 seruiret mūdicie iusticie pulchri
 tudini et veritati et in quo acqui
 reret virtutes ⁊ vitas quib⁹ ornaret
 seipm. q̄tum etiaz dulce esset hoī
 q̄ liberaret ab ira dei et indignati
 one eius in quas cecidit et a ma
 nu sue iusticie et duceret ad amici
 ciā amorē et recōsiliatōez perfec
 tam cū deo. Q̄ hō obligaret illi
 qui detali statu et de tantis malis
 ipm liberaret et eriperet ⁊ ad tāta
 bona que perdidit ipm reduceret
 qui liberaret ipm de statu culpe ⁊
 de seruitute corruptōis et de ma
 nu dyabolī fortissimi de via per

dicōis ab ira et indignatione dei
 a vindicta iusticie ei⁹ et reduceret
 ipm ad statū meriti ad libertatem
 ad verā amicitiam cū deo. S; q̄
 esset ille qui hoc faceret nōne ipse
 vir qui ē in manu iusticie et in car
 ceribus hui⁹ mūdi qui est iudicā
 dus tāq̄ reus et captiu⁹ dyabolo
 et est in ira dei. nec ali⁹ vt aliquis
 angelus potest hoc facere q; an
 gelus nō potest reducere homiez
 de statu corruptōis ad statū bo
 nū et sanū. solus em̄ de⁹ qui crea
 uit hoīem potest hoīem facere bo
 nū. s; plus est restaurare rem per
 ditam q̄ ipsam facere de nouo.
 Et quia nō est alius nisi deus. er
 go si homo non potest nec angel⁹
 restat q̄ si deus non faciat nullus
 faciet. S; quia deus est iniuria
 tus offensus et inhonorat⁹ ab ho
 mie et p̄emptus et homo est i ira
 et indignatione eius. Et etiam q; deus
 est iudex et ipsa iusticia quo
 mō ip̄e liberabit hominē a manu
 sue iusticie cum iusticia sit iniuria
 ta offensa et cōtempta quomodo
 ipsa iusticia faciet contra seipsam
 cui pertinet et conuenit facere pu
 gnitionem et vindictam. ergo nisi
 iuria et offensa que est inter deū
 et hominem tollatur ⁊ destruatur
 per quam homo est in ira dei ⁊ iu
 sticia dei sit placata et contenta.

Non est remedium qd homo
 possit liberari a malis suis q̄ diu
 enim iniuria remanebit.

in suo vigore impossibile est qd hō habeat amicitiam et pacem cum deo. Inuestigandū est igit qualiter iniuria possit tolli destrui et offerri quoniam ipsa semp separat hominem a deo quia homo manens in iniuria et offensa dei habet inimicitiam cum deo. et ideo ipsa iniuria claudit homini viam et portam intrandi et eundi ad deum et facit murum et pibet hominem ne intret in regnum celeste ppter quod factū est hō. Unde pma iniuria et offensa pmoz duozū hoīm in quibz erat tota hūana natura que quid iniuria qz fuit generalis toti hūane nature clausit portā vt ex omnibz filiis eorum nullus possit ingredi in celū quia omnibus imputatur. Ideo nisi illa vniuersalis offensa destruat ipossibile est hoīem restitui ad illud bonum propter quod factus est. Sz post istam offensam generalem sunt offense particulares et personales aliorum hominum quia in quolz homine descendente a pmis duobus parētibz per gñatōez libidinosa q̄tum est de se est vna culpa originalis quā deus imputauit aīe ppter societatez carnis et ista culpa claudit portam cuilibet vt nullus possit accedere ad deum. Sz vltra in quolz homine in quo est culpa originalis sūt innumerabiles offense et iniurie et quelibet istaz etiam claudit portam qz quelz iu-

ria et offensa facit per se vnā clausuram et claudit partem Et veraciter possumus dicere faciēdo tres ptes in tota natura hūana qd pzmis duobz hoībuz clausa fuit ianua domus dei soluz ppter iniurias et offensam ppriam quā fecerunt ptra deum. Sz paruulis nō hntibus vsū liberi arbitrij clausa est ianua ciuitatis dei ppter iniurias pmozū parentum scz ppter culpā originālē quā ptrauerūt ppter carnes corruptā. Sz hoībuz habētibz vsū liberi arbitrij clausa ē porta et ppter iniuriā pmozū parētū scz ppter culpā originalez et ppter pprias iniurias et offēsas psonales quas fecerūt per ppriā voluntatez. Et id quod quis in homie adulto et magno essent delete et destruite ppter iniurie psonales quas fecit adhuc ppter culpā originalez remanet porta clausa. Et ideo si aliquis homo siue paruulus siue adultus debeat peruenire ad illud bonū ppter quod factū est id est ad gaudiū sempiternū qd oritur ex vnione cū deo in regno suo necesse est qd pmo auferant pma et gñalis iniuria et deinde alie particulares et personales. Et ideo tota difficultas restorationis et reparatōis hominis consistit in tollendo destruendo et annihilando omnes iniurias et offēsas que intrauerunt in humanam naturam que ante non erant et modo sunt

postquam enim iniuria facta est et offensa opus quod tollatur de medio ut non sit quia aliter non possunt releuari homines.

Qualis et quod magna sit obligatio hominis pro iniuria et dei offensa.

Noniam autem non possumus scire qualiter auferatur iniuria et offensa dei quas fecit homo nisi sciamus et cognoscamus naturam et pondus et conditorem ipsius iniurie et quid et quantum est iniuriare et offendere deum et ad quid et ad quantum obligat se homo qui iniuriat et offendit deum: id est etiam opus cum hoc cognoscere unde est natura et conditio iniurie et offensa: et quod ipsa magnificat et crescit tantum quantum persona offensa et iniuriata est magna sicut dictum est de voluntate et amore. Et ideo quia deus est infinitus in potestate in maiestate et voluntate et non potest extingui. id est qui non habet aliam voluntatem a voluntate dei et primo deum amat ut amandum est deum ad infinitum sibi obligat. et idem est de contemptu dei. et id est qui iniuriat et offendit et contemptum dei obligat se ad infinitum deo et per consequens ad infinitam punctionem que debet iniurie. Item etiam quia iniuria et offensa seu contemptus dei destruit et ledit honorem dei quantum in ea est et auferit illum ideo quia honor dei excedit omnes creaturas et est maior quam omnes

creature. quia facte sunt propter honorem dei. Et ideo quod honor dei non capit extensionem quia est tantus quantum est ipse ut declaratur in capitulo de honore. Item sequitur quod cum homo iniuriat deum in honore et auferit honorem suum quod talis iniuria est infinita et homo obligatur deo ad infinitum et ad tantum quantum valet honor suus et quod plene offerat deo quod si offerret omnis creaturas Item etiam si homo fecisset placitum dei et suam voluntatem meruisset infinitum bonum et infinitam mercedem: quia talis est natura liberi arbitrii ut debeat remunerari: quia actus liberi arbitrii sunt tales de natura sua quod causant obligationes unde qui placitum alicui obligat illum sibi et qui facit displicitum obligat se et obligatur illi. Et qui facit placitum deo obligat deum sibi. et qui facit sibi displicitum obligat se illi. Et sic homo obligasset deum sibi ut daret sibi infinitum bonum quia nulla res creata potest esse remuneratio liberi arbitrii: ideo qui facit deo placitum acceptabile meretur habere ipsum deum pro remuneratione. ergo per oppositum qui facit displicitum et iniuriam deo contra suam voluntatem obligat se deo ad infinitum et ad tantum ad quantum deus obligaretur ei si faceret ei placitum. non enim videtur maior ratio de uno quam de alio Et ex istis concluditur quod quando

homo facit iniuriam offensam et displicitem deo facit infinitum malum. Et sic fecit pl^{us} de malo quam de^{us} fecerat de bono. et malum superat bonum quia quicquid de^{us} fecerat erat finitum. et sic verissime apparet quod homo quando peccauit contra deum et offendit eum facit unam obligationem infinitam nouam. Et sic in rei veritate sunt due obligationes in homine prima est naturalis et de iure nature que iam probata est et per istam homo obligatur deo dare quicquid potest et ista obligatio est bona et ad totum bonum hominis ut iam probatum est clarissime. Secunda obligatio est quam fecit homo per malo quod fecit et pro iniuria offensa et per crimine et ista est mala et pessima et ad totum malum hominis. Et ista secunda et noua obligatio non aufert illam quam est naturalis quam etiam est indelibilis et indestructibilis et semper manet. Et ideo homo tam per prima obligationem quam per secundam est totaliter obligatus deo. Et tamen non potest soluere et reddere deo quod debet nec per prima nec per secundam quia non potest reddere deo totum suum amorem nec timorem nec honorem nec obedientiam nec facere voluntatem dei quam corrupta est et mutata in contrarium sue nature et ipsemet fecit se tales ut non possit facere deo quod debet et tamen semper debet et debitum remanet nec excusatur quia non potest: quia ipsemet est causa et in culpa quare non

potest. Item homo non potest quod debet pro secunda obligatione que est per crimine iniuria et contemptu quia est infinita et infinitum debet dare ut iam dictum est. et homo non potest soluere infinitum. Et etiam si quid homo posset reddere deo iam totum esset debitum per prima obligationem naturalem et tamen non excusatur in secunda obligatione quia soluere non potest quia ipse per se fecit secundam obligationem. Iste autem due obligationes sic se habent quod quando homo non seruit nec reddit deo quod debet secundum primam obligationem tunc secunda obligatio multiplicatur. quia prima obligatio est iustissima rectissima et iustissime debet deo quicquid debetur ei secundum illam obligationem. Iohannes qui non soluit nec reddit deo quod suum est et aufert ei suum debitum iniustus est iniusticiam facit et iniuriam sibi. et per prius peccat et offendit deum et in honorat deum et contemptum et est sibi in culpa. Unde iam declaratum est in capitulo de honore quod quicquid homo faciat deo semper ipsum honorat vel inhonorat. Et ideo quando reddit ei quod debet honorat ipsum et quando reddit quod non debet tunc inhonorat eum quia aufert ei quod debet et ideo cadit in offensam et iniuriam dei. Et sic obligatur homo pro iniuria et contemptu et facit obligationem ad infinitum pro qualibet iniuria et offensa. Et sic necesse est quod si homo non soluit quod debet secundum primam obligationem quod cadit in secundam

obli
nisi
gatio
solu
totu
obli
obl
fac
ut
sat
er
h
ecce
facit
liga
tus
sic
mer
ipm
ei qu
cet m
semp
pot cr
crede
in pe
nis e
cati
pore
re m
crimi
tum e
cont
est. et
Et sic
homo
seu e
peccat

obligationē que est maior in infinitū q̄ p̄ma: et tunc qñ sc̄da obligatio facta est tūc p̄ma nō potest solui q̄: quicquid homo posset est totū debitū pro p̄ma. Et sic prima obligatio si nō soluit causat sc̄daz obligationez et sc̄da obligatio qñ facta est ipedit ne p̄ma possit solui et p̄mu3 debitū nō solutū causat sc̄dm debitū quod est infinitū et homo est debitor pro vtroq; debito iuste et neutrum potest soluere. Ecce quomō malū seu crimen qd facit homo et iniūria et offensa obligat ip̄m ad infinitū et hō subiectus est malo quod ip̄emet facit: et sic malū quod homo facit seu crimen et iniuria dñatur hōi et ponit ip̄m in manu iusticie: et etiā dñat ei quia inclinat ipsum vt multiplicet malū quia postq̄ factū est vult semp crescere et multiplicari: et nō pōt crescere nisi homo faciat ip̄m crescere: et sic postq̄ homo cecidit in potestate ip̄ius mali seu criminis et peccati efficitur seruus peccati et mali et ponitur sub iugo et potestate eius vt nō possit euadere manus suas et ip̄m malum seu crimen multiplicatur postq̄ icceptum est: et obligatio hominis etiā continue multiplicatur pessimum est. ergo cadere in suās manus. Et sic opparet quāta est obligatio hominis pro iniuria dei et offensa seu crimine et pctō et qualiter ip̄m peccatū seu crimē hominis facit deo

sc̄dam obligatōez in natura hūana. Et ideo cū homo in statu lapsus est sub ptate mali seu criminis et iniurie et offense: sequitur q̄ semper multiplicat malū seu crimē et peccatū iniurias et offensas p̄tra deum: et per p̄ns sc̄da obligatō semp crescit et multiplicat in natura humana et ex eo quod debetur p̄ prima obligatione nihil soluitur deo. Ecce videte qualiter homo est obligatus duabz obligationibus: sc̄z tñ sc̄da obligatio multiplicatur in quol3 hoie sc̄dm q̄ mulcant crimina pctā et iniurie et offense p̄tra deum: et sic cum p̄ qual3 offensa hō obligetur ad infinitū quō poterit soluere p̄ pluribz offensis.

De magnitudine p̄me offense et p̄mi mali duoz p̄morum hominū et quāta sit obligatio.

Quoniam autem offensa primorum parentum est prima inter omnes in natura humana. Ideo necesse est inspeciali tractare de illa et videre magnitudinem illius mali primi et obligationem p̄ sc̄do malo. Vñ quia maior res et dignior creata est liberum arbitrium et voluntas libera. Ideo nullum maius malū q̄ maluz voluntatis et liberi arbitrij et modicū malū est ibi magnū malum. Et qz om̄s creature mūdi erant facte p̄pter libez arbitriū hois ad fūiēduz ei quia ita exigebat dignitas et excellentia liberi arbitrij. Et iō

quia hō corrupit libez arbitrium destruxit et violauit totū ordinē rez quia hō erat dignior creatura que decorabat et ornabat totum vniuersū. Et sic nō solū nocuit toti vniuerso et destruxit totū ordinē et pulchritudinē quē de^o posuerat in mundo. s; q̄tū in eo fuit frustraui oēs creaturas et sic violauit honorem dei destruēdo suū ordinē et pulchritudinē sui ordinis et ecce magnū dāpnū quod hō fecit voluntarie et ipse est i culpa. Item etiā q; perdendo et destruēdo seipm frustraui intentionē dei q̄tū in eo fuit vt nihil amplius valeret ad illud quod deus intēdebat facere de hoīe et etiam hoc fecit frāgendo p̄ceptū dei fortissimū cum maxima pena iniūctuz et cōsensit et cōplacuit iimico dei faciendo suā voluntatē et cōtēpnendo mādātum dei fortissimum et propriā cōminationē: et tñ ipse nō poterat ignorare illū qui suadebat ei vt frāgeret mādātū dei esse inimicū dei et aduersariū: et sic inhonorat deū sine mēsurā faciēdo volūtātē sui iimici faciēdo contra voluntatē dei. Item etiam quia nō solum seipm perdidit et se substraxit a seruitio dei creatoris sui et a sua obedientia et posuit se sub manu iimici dei. ymo etiā substraxit totam suā posteroritatem a seruitio dei et obligauit et posuit eam sub manu dyaboli et destruxit

rit honorem dei q̄tū in eo fuit.

Ecce q̄ quomō per p̄mum peccatum ordo vniuersi fuit violat^{us} et sua pulchritudo deuastata et deturpat^a in hoc honore dei fuit qui fecerat pulchritudinē ordinis creaturaz et etiā deus in suo mādātō cōtēpt^{us} et inhonorat^{us} et su^{us} aduersarius honorat^{us}. Et etiā factum est magnū dāpnū seruitutis dei q; dyabol^{us} acquisiuit omēs hoīes quos de^{us} perdidit propter culpam p̄mi hoīs. Ecce dāpna ecce iniurias ecce ergo obligatō ad reparādū dāpna ad satisfaciendū pro iniuria et pro honore dei violatō. Quomō autē poterūt reparari oīa ista impossibile est q̄ homo reparet et tñ ipse debet.

Quod oīs hō si vult et debet liberari a sua obligatōe infinita p̄ quā debetur ei pena infinita et restitui ad illō bonū p̄pter quod factus est indiget satisfactione infinita quā nō pōt facere nec solvere nisi p̄sona infinita que simul sit deus et hō et eadē persona que p̄ seipā nulli pene sit obligata.

Uoniam autē declaratur est q̄ malum voluntariū hoīs quod fecit est infinitū et culpa hominis etiā est infinita propter qd debetur ei pena infinita. Et q; culpe infinite debetur pena et punitio infinita. et iniurie et offense infinite debetur vindicta infinita. et

hoc tam declaratum est in capitulo de cōparatione hoīs ad alias res per differentiam liberi arbitrij. et q̄ nisi culpe daret debita pena esset dare vacuū in vniuerso quod natura nō patitur nec de? qui recte omīs creaturas ordinat et nihil dē relinquere inordinatū i vniuerso: et iō de necessitate hō obligatur ad infinitā penā et eternā. Si autē homo debeat iuste liberari ab illa pena infinita et eterna necesse ē q̄ satisfaciāt pro illa pena et q̄ illa satisfactio sit tanta quāta est pena ad quā obligat: et q̄ det tū de suo voluntarie et spōte pro quāto nō debuit deum iniuriare nec offendere nec i honorare. Et q̄ homo nō dē deum inhonorare etiā si necesse esset perire mille et infinitos mūdōs: ymo cici? homo deberet dimittere perire oēs creaturas que possunt esse ante q̄ i honoraret et iniuriaret deū et faceret aliqd cōtra suam voluntatem et eius mādatus pro cōseruando. q̄ pro nulla creatura nihil deberet homo facere cōtra voluntatē dei. Unō omīs creaturas fecit de? dē nībilo facere q̄ cōtra voluntatē dei nō est cōparabile alicui dampno seu inhonorare deū quod idē est.

Igitur si homo vult liberari a pena ad quā est obligat? pro offēsa et iniuria dei q̄ deum inhonorauit: oportet q̄ reddat aliqd deo et sue iusticie pro bonore quē ab-

stulit mai? q̄ sit illud pro quo deum nō debuit inhonorare nec facere cōtra suam voluntatē nec aliter satisfactū. Apparet q̄ satisfactio quā homo debet reddere vt liberetur a pena est infinita et debitum est infinitū. Et si nō soluit dictam satisfactionē et debitum nō est dign? nec debet liberari a pena quā debet quia necesse est q̄ ad omē peccatum et culpā aut sequatur pena aut satisfactio aliter esset inordinatio in vniuerso. q̄ ipsa pena vel satisfactio ordinat peccatum et iniuriā. Et q̄ etiā culpa nō tollitur nec destruit nisi per suum cōtrariū. scz per meritū nec iniuria seu offēsa seu displicitū nō deletur nec remouet nisi per placitum cōtrarium. Et ideo oportet vt homo destruat culpā vt non sit quod faciat aliquod meritū quod sit tū q̄ possit destruere culpam. et vt destruat iniuriā et offēsam et displicitū. Oportet q̄ homo faciat deo equale vel mai? placitum q̄ fuerit displicitū vel iniuria. Aliter remaneret iniuria et displicitum in suo vigore nec hō posset reconciliari cum deo nisi totaliter iniuria et displicitus de medio tollatur. oportet ergo q̄ homo faciat deo aliquod placitum tū vel pl? acceptabile sicut fecit displicitus displicibile et odibile. Aliter incōspectu dei semper remanet iniuria et offēsa. Igitur ad recuperandō

perfectam amicitiam cum deo nec
cesse est quod homo reddat deo infinitam
satisfactionem propter obligationem
infinitam et quod hoc faciendo faciat
deo tantum vel maius placitum et
servitium quam fuerit displicentium. ergo
necesse est quod talis satisfactio sit vo-
luntaria liberalis spontanea moro-
sa procedens de intimo cordis affec-
tu de optima voluntate sine ali-
qua coactione et sine violentia.
Aliter talis satisfactio non est accep-
tabilis neque placibilis neque tollit
iniuriam nec per consequens unit
nec coniungit hominem cum deo nec
tollit inimicitias nec deum placat
non potest igitur homo sine tali sa-
tisfactione voluntaria liberari a sua
obligatione nec restituere ad illud bonum
nunc quod perdidit propter quod fac-
tus erat nec deo reconciliari. Et quod
nullus homo qui sit obligatus et
debitor pene infinite potest satisfacere
nec per se nec per alium nec
potest habere tales satisfactiones
infinitas quia nec omnes homines
in simul nec infiniti mundi si essent
possent satisfacere et soluere tantum
debitum nec quicquid est contra de-
um. nec aliquis homo purus nec
omnes in simul cum sint obligati ad
penam infinitam possunt facere tantum
meritum quod superet demeritum pec-
catum seu culpam infinitam nec tantum
placitum deo nec servitium volun-
tarium quod destruat et vincat iniuriam
et offensam iam factam seu displi-

citum maxime cum quicquid possunt
facere deo iam totum est debitum et
obligatum. et talis satisfactio de-
bet fieri de aliquo quod non sit iam
deo debitum nec obligatum. Igitur
concluditur quod cum illud quod homo debet
soluere deo per satisfactionem debeat
esse maius quam quicquid est contra de-
um et hoc non est nisi deus. sequitur quod
istam satisfactionem non potest face-
re nisi deus. Sed nullus debet facere
nisi homo. ergo necesse est quod talem sa-
tisfactionem faciat deus homo. Ita
quod sit una et eadem persona que sit deus
et homo. Ita quod non sit alius deus per-
sonaliter et alius homo. ita quod sit due
persone sed ita coniunguntur due natu-
re scilicet hominis et dei ut idem sit deus
qui est homo. Nam si aliter coniungan-
tur impossibile est quod satisfactio fiat.
quoniam si sit alius deus et alius homo
tunc deus non faciet quia non debe-
bit et homo non faciet quia non poterit.
Ut igitur hanc satisfactionem faciat
deus homo oportet eundem esse per-
fectum deum et perfectum hominem quoniam
eam non potest facere nisi verus de-
us nec facere debet nisi verus homo.
Igitur si satisfactio debeat
fieri et homo liberari necesse est in-
venire deum hominem servata utraque
quod natura in sua integritate et ne-
cesse est has duas naturas convenire
in unam personam sicut corpus
et anima rationalis conveniunt in
unum hominem quia aliter fieri non
potest ut idem sit perfectus deus et per-

fectus homo et tunc talis persona erit infinita et habebit in se aliquid quod superabit quicquid est citra deum et erit maius quam omne debitum quod dñt solvere omnes homines pro satisfactione. et cum talis persona nihil pro se debeat quia ita oportet esse quod nihil pro se debeat et tunc poterit solvere pro omnibus hominibus qui non possunt solvere quod debent quia non habent. Igitur extra talem personam non potest inveniri satisfactio infinita quam debent homines et debitum infinitum. in sola igitur tali persona potest inveniri illud quo homo indiget. Unde talis persona poterit habere meritum infinitum et poterit facere placitum infinitum dupliciter. primo quia erit persona infinita. secundo ex parte dei quia fiet placitum quod acceptatum a deo est infinitum. Et sic duobus modis meritis seu placitum quod poterit facere erit infinitum. Sed culpa hominis seu iniuria et offensa fuit solum infinita vñ modo scilicet ex parte dei contra quem facta est et non ex parte facientis. Et ideo meritum seu placitum talis persone infinite vincet et destruet totaliter et superabit omnem culpam et omnem iniuriam omnem offensam et omne displicentium hominis contra deum. Ergo si talis persona infinita det aliquid de suo pro omnibus ad satisfaciendum pro eis iusticie dei et hoc cum bona voluntate

cum intimo cordis affectu tunc satisfaciet deo totaliter et tollet iniuriam et omnem offensam. Sic ergo habemus iam duo que sunt necessaria homini et quolibet indiget homo si velit et debeat liberari. primum est satisfactio infinita voluntarie facta secundum est persona infinita que si simul sit deus et homo.

De conditionibus quas debet habere persona ista infinita que est necessaria pro satisfactione.

Quia natura humana indiget pro sua liberatione tali persona infinita que simul sit deus et homo. Ideo ulterius considerare et investigare debemus de conditionibus necessariis quas debet habere ista persona que conveniant satisfactioni quoniam si non habeant conditiones que requiruntur ad satisfactionem non satisfaciet pro omnibus. Et ideo requiruntur quod sit proportionata satisfactioni sicut homo indiget. Et ideo oportet quod sit de genere istius hominis qui est obligatus ad penam istam. et ideo quod sit de numero factus sicut primus homo quoniam si non sit de genere primi hominis est debitor tunc talis homo qui erit deus in quantum homo non pertinebit ad genus humanum et ad homines descendentes a primo homine qui fecit offensam quare sequitur quod non debet satisfacere quia non erit de illo.

Sic enim rectus est ut pro culpa et
 offensa hominis homo satisfaciatur
 Item etiam opus quod satisfaciens sit
 idem cum illo qui obligatus est aut
 eiusdem generis. Aliter nec primus
 homo nec genus ipsius satisfaciet
 pro se, ergo sicut de duobus primis
 hominibus ipsa obligatio in omnes ho-
 mines descendit, ita nullus nisi vel
 ipsi vel aliquis qui de illis nascitur
 debet satisfacere per ipsam obligationem
 hominum, ergo opus quod ille homo quod sa-
 tisfaciet nascatur de genere primi
 hominis et hoc requirit ipsa satisfac-
 tio, ulterius quod talis homo qui erit
 simul deus et homo opus quod conci-
 piatur et generetur mundissime sine
 libidine sine corruptione, et ideo
 sine coitu, ubi iam declaratum est
 quod membra genitalia tam in viro quam in
 muliere sunt membra inobedientia et
 que mouent contra rationem, et ideo sunt
 membra peccati et membra rebellio-
 nis. Et ideo hoc fuit signum quod omnes
 homines qui generantur per illa membra li-
 bidinosi sunt filii inobedientie et cul-
 pe ita quod per illud membrum genita-
 le intrat omnis corruptio in omnes ho-
 mines. Ergo necesse est quod si talis
 homo debeat esse qui simul sit deus ad
 hoc quod satisfaciatur per homines quod nul-
 lus homo sit generatus nec conceptus per
 membrum genitale: quia ipse debet destru-
 ere omnem culpam omnem peccatum, et ideo
 iam esset in carne eius initium cor-
 ruptionis et culpe et tunc esset de-
 bitor et esset obligatus sicut alii ho-

mines: et tunc non posset satisfacere
 re pro aliis hominibus. Ergo natu-
 ra satisfactoris exigit quod talis caro
 illius hominis non sit generata per
 virum, ergo non debet esse de semine
 viri, quia tunc nihil valeret pro
 satisfactione, ergo debet esse sine patre
 immediate. Ergo opus quod si talis ho-
 mo debeat esse quod immediate for-
 metur a deo quantum ad corpus quia
 aliter fieri non potest sicut per manus
 immediate fuit formatus per manus
 dei. Et quia opus quod talis homo na-
 scatur de genere hominis primi. Ideo opus
 quod nascatur de viro vel de muliere
 Sed mulier est ordinata ad recipiendum
 dum homines et nutriendum et lactandum et
 non vir. Ideo talis homo assumetur de
 muliere seu assumi debet et formari
 per manus dei sine libidine muli-
 eris. Ita quod mulier illa de qua for-
 mabitur corpus nullam faciat libidi-
 nem primo necesse est quod nunquam in
 illa muliere fuerit libido. Et ideo
 necesse est quod talis mulier semper fu-
 erit virgo. Et quia tale corpus semper
 illius hominis non erit conceptus
 per vuluam mulieris: sed formatus
 per manus dei de carne mulieris
 sine fractione virginis: ideo etiam
 necesse est quod nascatur de ipsa
 muliere sine fractione virginis
 et sine appertione vulue mulie-
 ris et licet non intrauerit per vul-
 uam: exijt tamen per vuluam auream portam
 corruptionis virginis claustris non solum
 ille sed et fortificatus remanentibus. ideo

Sequitur q̄ ille hō nascendo de tali muliere nullomō debebat apperire vuluā suā. Aliter relinqueret in illa muliere signa libidis ac si libido p̄cessisset et fuisset apperita per mēbrūz viri. que oīa debēt esse alienissia ab illo hoīe quo idiget natura hūana. cū debeat summe distare et elōgari ab oī libidine et vestigio libidinis. q̄ necesse est q̄ ille hō qui per manum dei fuit format⁹ int⁹ in vētre virgis mulieris sine oī libidine nascat⁹ et exeat extra ip̄a remanēte virgine absq̄ oī appertōe. Et vt in ḡnali ⁊ breuiter cōcludam⁹ oēs cōditiones illius p̄sone ifinite que neccessaria est hoī et nature hūane p̄solutione satisfactōis oportet q̄ habeat tales cōditiones ex parte hūanitatis scz aīe et corporis q̄ nullomō derogent nec p̄riētur nature hūane nec derogēt diuinitati nec discōueniant satisfactōi et solutioni p̄ qua faciēda neccessaria ē nobis illa persona ymo totalitē pueniebat q̄ ita p̄portōnef. Et iō exinde possum⁹ cōcludere in sp̄ali oīs cōditiones q̄tū ad aīam et q̄tum ad corp⁹ ⁊ q̄tūz ad vnionē corporis et aīe cū natura diuina in vna p̄sona. Et q̄ in natura diuina sunt tres p̄sone realiter distincte scz pater fili⁹ et sp̄s sanct⁹. Ideo videamus que p̄sona esset pueniēs magis vel pater vel fili⁹ vel sp̄s sanct⁹ vt cum illa vniret hūanitas

seu corp⁹ et aīa. Et apparet q̄ p̄sona filij magis ē p̄portōnata et cōueniēs vt assumat aīam et corp⁹ seu naturā hoīs in se vt sit vna p̄sona in duab⁹ naturis. qm̄ p̄sona filij dei hz multas cōueniēcias cū hoīe quas nō hnt alie p̄sone. Un⁹ fili⁹ est p̄duct⁹ et accepit oīa que hz a patre. et hō etiā est p̄duct⁹ ⁊ etiā fili⁹ ē ymago patris increata. et aīa rōnalis hoīs est ymago dei creata. Et sic q̄ magis puenit p̄duct⁹ cū p̄ducto q̄ imp̄duct⁹. Ideo p̄sona filij dei magis cōuenit q̄ persona patris. Et etiā q̄ magis cōuenit ille q̄ ē ymago cū ymagine q̄ ille qui nō ē ymago. Ideo magis cōuenit fili⁹ q̄ sp̄s sanct⁹. Et etiā illa persona in q̄tū hō dicitur et erit fili⁹ virginis iō magis pueit q̄ idē sit fili⁹ dei ⁊ fili⁹ h̄gis. Itē etiā q̄ hoīes sunt filij dei p̄pter naturā vt probatū ē q̄z uis sint disformati. et ideo magis conuenit filius dei naturalis cūz hominibus q̄ alie persone.

Si talis persona in q̄tū homo debeat esse mortalis vel immortalis ad sufficiendum.

Un⁹ autē talis persona ifinita que siml⁹ sit de⁹ et hō est neccessaria p̄ satisfactione totius hūane nature vt scz habeat in se aliquid mai⁹ q̄ q̄cquid sub deo est qd̄ sp̄ote det et n̄ ex debito deo. Queram⁹ q̄ quid poterit dare talis p̄sona qd̄ valeat tñ per quod

possit fieri infinita satisfactio. aut
em ille ho qui fil' erit de² et ho da-
bit seipm aut aliqd d se. videam²
qlis dz esse talis datio siue dona-
tio. vnde cu talis ho inq^{tu} ho sit
creatura dei sequit^r q iam qcquid
hz dei est et e obligatu deo et oia
que hz debet deo per prima obli-
gatione naturalē qz qcquid habz
accepit a deo z io debet deo amo-
rem et obedientia honorē et totū
quod facere poteri erit ia deo obli-
gatu et debitū nō pro iniuria qā
nullam fecit sz pro naturali pma
obligatione qz oia accepit. Quo
modo poterit g satisfacere p alijs
hoibus cum oia pro seipo debeat
deo et ex debito hois quicqd ha-
bet et quicqd poterit qz creatura
sua erit. Queram² quid habebit i
se ille homo quod nō sit deo debi-
tum sz sit vere suū et q de² nō pos-
sit exigere ab eo ex debito. Si em
nihil tale hz nō poterit satisfacere
pro alijs qui dnt deo infinitū de-
bituz propter obligatōē. scdz sz
certe hoc nō potest esse aliud nisi
vita sua seu aia sua seu tradere se
ipm morti ad honorē dei. hoc em
nō erigit de² ex debito ab illo ho-
mine scz q det vitā suam et seipm
morti ad honorē dei hoc em exi-
git suum velle. Un mors est oib²
hoibus propter peccatū z culpaz
qz si prim² homo nō peccasset nū
q mortu² fuisset. g cuz iste homo
sit sine peccato oī culpa innocentis

simus cū sit de² multo magis nō
debebit mori. Si ille ho det spōre
et voluntarie seipm et vitā suam
morti ad honorē dei tūc dabit de
suo qd deo debitū n est nec ab eo
potest erigi per aliquā obligatio-
nem pmo nullomō poterit seipo
maius dare deo cū se dabit morti
z nihil mai² pōt dari deo q istud
qz nihil asperius aut difficili² pōt
homo spōre et nō ex debito pati
morte ad honorē dei. Igitur se-
quitur q necessaria erit mors illi
us hois et ad satisfacienduz pro
alijs hoibus. g per solam mortē il-
lius hois poterit fieri satisfactio
seu per vitā suam spōre traditam
morti ad honorē dei. Inueni-
mus igit pciū et debituz ad sol-
uend² pro peccatis iniurijs et offē-
sis oīm hominū. Igitur necessari-
um erit pro satisfactiōe toci² hu-
mane nature q talis ho q erit de-
us et homo et qui ē necessari² p
satisfactiōe sit mortalis ita q pos-
sit mori si velit et hoc spōre qz
sit de² et tū q ipm null² possit ec-
cidere si nō velit z hoc qz de² erit
si em nullomō mori posset nō esset
vtilis nec cōueniens pro satisfac-
tione hominū. Et etiā hoc est sū-
me cōueniens vt satisfactio fiat p
mortem qz hoies sunt obligati ad
substinend² penā infinitam que ē
mors eterna sz cōuenienti² fieri n
potest vt ho euadat penā. et mor-
tem eternam quā debet nisi vt q

hō qui debet vel aliq̄s pro eo sub
stineat voluntarie et spōte aliquā
mortē aut penā quam nō debet.
Sed homo qui iam obligat⁹ est
ad infinitam penam nō pōt solue
re talē penam que liberet a pena
infinita. q̄: quālibet penam q̄tū
cunq̄ magnā suscipere semper ius
te et digne sustineret. Ut igit̄ ho
mo qui est obligat⁹ ad debitā pe
nam possit euadere ip̄am. Neccef
se erit vt talis hō pro hoīe suscipi
at penā voluntarie et spōte qui ni
hil pene debeat pro se. Sed nul
lus talis pōt esse nec cogitari nisi
ille hō quem querim⁹ qui erit de
us et hō vt moriēdo ⁊ sustinendo
penā pro hoīe quam nō debebit
iuste hō propter ip̄m euadat pe
nam et mortē quā debebat. Et
ideo necesse erit q̄ ille hō qui est
necessarius nobis p̄ satisfactōne
possit pati et mori et sustinere pe
nam si velit. Sed q̄ nullomō pos
sit pati nec mortē nec aliquāz pe
nam cōtra suam voluntatē nec ali
qua res possit ei nocere cōtra ei⁹
voluntatē nisi ip̄e velit et p̄mittat
q̄: innocētissimus erit nec propter
hoc talis hō erit ī miseria sicut alij
hoīes mortales q̄a volūtarie erit
talīs vt possit pati et nō contra su
am voluntatē necesse etiā erit q̄
ille hō qui ē necessari⁹ pro nostra
satisfactōne cognoscat et itelligat
oīa bona et oīa mala hoīs et co
gnoscat perditionē et lapsum hūa

nā et totalē destructionē et oīa q̄
sunt necessaria pro reparatiōe to
tali et recōsiliatione et q̄cquid de
bent hoīes deo. et q̄ cognoscat d̄
seip̄o q̄ ille sol⁹ pōt satisfacere et
nullus alius et hoc per mortē su
am et q̄ si ip̄e nō moriatur oēs ho
mines perdētur eternaliter qm̄ si
nō cognosceret hoc nō posset satis
facere et oportebit q̄ det vitā su
am voluntarie scienter et propter
hanc cām scz ad satisfaciendum
pro tota natura humana.

De benignitate amore pietate
et paciātia ⁊ māsfuetudie ip̄i⁹ ho
minis.

¶ Quia iam declaratum est
q̄ satisfactio ista quāz debe
bit facere ille homo quē querim⁹
et quo indigem⁹ oportet q̄ sit vo
luntaria et spontanea cū intimo
cordis affectu et optima volunta
te quia alr̄ non tolleret offensam
nec iniuriā que viuit et regnat in
ter deum et hoīes vt placaret irā
dei. Et ideo oportebit q̄ ille
hō qui satisfaciet pro hoīb⁹ non
solum moriā et det vitā suāz mor
ti ad honorem dei. ymo oportet
bit si debeat satisfacere q̄ sustine
at mortem et penā sz det vitam su
am libentissime et gratissime cum
desiderio cū bona voluntate et cū
intimo cordis affectu ad honore
dei q̄ null⁹ poterit cū cogere ad
h̄ nisi ip̄emet velit et permittat et

ideo necesse erit q̄ talis hō sit be-
 nignissim⁹ piissim⁹ patientissim⁹
 mansuetissim⁹ et mitissim⁹ scz q̄ ha-
 beat voluntatē ita piā ita benignissi-
 mam erga naturā humanā et tñ
 diligat hoies et cōpaciatur eis vt
 velit mori et dare vitā suā pro ip-
 sis vt per mortē suā liberētur a pe-
 nis eternis et q̄ magis velit q̄ li-
 beratio hominū fiat q̄ saluare vis-
 tam suā. qm̄ si nō sit ita tunc nō mo-
 rietur pro hoibus qz null⁹ poterit
 eum cōpellere ad moriendū nisi p-
 cedat ex sua mera voluntate pia
 et bona. Et iō oportebit q̄ nō at-
 tēdat ad maliciā hoim nec ad in-
 iurias nec ad offensas. s; magis
 attendat ad hoies ppter naturā
 humanitātē et diligat eos in q̄tū
 sunt hoies et portant ymaginem
 dei ppter aīam rōnalem et in q̄tū
 erunt sui fratres ppter naturā. et
 ideo oportebit q̄ nō habeat odio
 hoies propter peccata et malicias
 eorū. Sed meritis cōpaciatur et
 doleat dei de meritis eorū. qm̄ si
 talis nō esset tunc nō esset cōueni-
 ens pro satisfactiōe. et tali hoie i-
 diget natura humana nec alī libe-
 rari pōt et iō necessario oppor-
 tebit q̄ tanta sit sua bonitas et be-
 nignitas q̄ vincat om̄em maliciā
 et nequiciā. et tanta sit sua mā-
 suetudo q̄ vincat et superet om̄es cru-
 delitatem et impietate et tāta sit
 sua patientia q̄ vincat et superet
 om̄em iniuriā et offensā sibi infe-

rendam. Et ideo oportebit q̄ sit
 talis q̄ diligat om̄s sibi contradi-
 centes vel aduersantes vel perse-
 quētes vel ipm occidere volētes
 Ita q̄ tāta sit i eo bonitas q̄ oēs
 remittat offēsas. de nullo velit vi-
 dictam propter aliquā iniuriā qm̄
 talis est necessarius oibus hoib⁹
 pro satisfactiōe. Q̄ta benigni-
 tas et bonitas erit illa q̄ talis hō
 innocēs velit mori et dare vitam
 suā tam p̄ciosam p hoibus iustis
 iniquis malis ingratis p̄dis
 et corruptis abhoiabilib⁹ scelerat⁹
 et dignis oī pena. et pro criminis-
 bus scelerib⁹ peccatis culpis et p-
 iūritatibus oim aliorū hominū
 et toti⁹ mundi. Et iō necesse erit
 propter oīa ista p̄dicta vt talis hō
 sit de gñe eorū hōminū q̄ obli-
 gati sunt ad penā propter maiore
 vnitatē et p̄pinitatē qm̄ magis
 diliget hoies et cōpaciatur eis qz
 erit de ead natura. Un si fieret de
 nouo sicut prim⁹ hō non tñ esset
 p̄pinquus hoibus obligatis ad
 penā. Quātū gaudere d; tota
 natura humana et quicūq; homo
 obligatus ad penam si talem ho-
 minem habere posset.

Qualiter ille hō poterit mori
 ad honores dei et quis poterit eū
 occidere.

Et qz mors illius hois q̄erit
 deus et hō erit totum p̄ciū
 et tota satisfactio liberationis ho-
 minum si sit voluntaria et ad bo-

honorē dei ſucepta vltimū inueſtigā
dum eſt quomodo poterit ille hō
dare vitam eternā ſuā morti ſpō
re ad honorez dei et an ipemet de
beat occidere ſeipm vel alij occi
dent ipm: ſz q ipemet occidat ſe
ipm hoc nō eſſet ad honorem dei
ymo ptra honorem dei: ergo nec
ceſſe erit q alij occident euz: et q
ipe velit et permittat ſe occidi ad
honorem dei. Et ſi ita eſt oportet
bit q ipe habeat inimicos qui oc
cident et perſequētur eū et oppo
tebit neceſſario q ſit aliqua cau
ſa que ſit ad honorez dei pro qua
ſuſtinenda ⁊ deſſendenda ipe det
vitam ſuā morti et alij pro illa cau
ſa occidēt eum et ideo inueſtigate
m⁹ quomō hoc poterit fieri. Et iō
cōſiderare debemus q ille ſolus
erit bonus inter om̄s hoies ⁊ oēs
alij erunt mali niſi mater ſua q ne
ceſſario oportebit q ſit bona. Et
ideo cum hoies ſint lapſi corrupti
et peruerſi vt declaratum fuit i tra
ctatu de lapſu ad lōgum et per ſ
faciūt mala opera et faciunt peſſi
mam vitam et totaliter faciūt oīa
opera ptra deū ptra eius volūta
tem et ptra iuſticiaz et om̄s amāt
ſuam ppriam volūtatē et ppriū
honorez et nolūt corrigi nec audi
re correctionem. Et qz ille homo
erit perfecte bonus erit totus cō
trarius alijs hoib⁹: et ideo neceſ
ſe erit q q̄tū poterit ipugnet ma
lam vitā et mala opera hominuz

et p̄dicet et corrigat om̄s per vba
ſua. Et neceſſe erit q dicta veri
tatem hoibus quam hoies nolūt
Et quia opera ſua erūt p̄traria to
taliter operib⁹ alioz incurrerini
micias et inuidias plurium q nol
lent audire veritatē. Et ſic predicā
do et tenēdo inuiolabiliter et ide
clinabiliter veritatē et iuſticiā vi
uendo et predicādo plures habe
bunt ipm odio vſqz ad mortē. Et
ſic iſto mō ipe neqz ppter odia ne
qz ppter timorē mortis non velit
deſiſtere a veritate nec a iuſticia
ppter hoc hoies occidēt ipm ⁊ ip
ſemet permittet ſe occidi ab homi
nib⁹ fortiffime pſeuando i hijs
que dei ſūt. Hōne tunc dabit vitā
ſuā morti ſpōte ad honorez dei et
laudē q̄uis aut ipe debeat doce
re vitatē et tenere et viuēdo et lo
quēdo ad honorez dei tñ hic hō nō
tenetur mori p honorez dei ex des
bito niſi velit. Ite etiā in hoc dā
bit exēplum alijs hoibus vt nul
lomō deſeruiāt nec derelinquant
veritatē dei nec iuſticiā ei⁹ nec re
cedant ab illa ppter mortē quam
aliqñ neceſſario oportz q ſoluant
cū ille qui nullomō debebat morē
eam ſpōte ſuſtinuerit ſibi illatā p
pter veritatē dei et iuſticiā ei⁹ ſu
ſtinendū et in hoc faciet deo ma
gnum honorez. Unde hoc erit exē
plum maximū quo nō poſſit cogi
tari mai⁹ efficaciffimū et ppetuū
vt alijs hoies poſt ipm poſtq̄ co

ghouerint ipm et veritatez et que
 persona erat ipe aduratur inflamā
 tur exitentur et imitetur vt ppter
 nullaz in comoda que sentire pnt
 declinet a iusticia quā deo dnt cū
 etiā de necessitate aliqui mori de
 beant cuz ipe q nec p se ex debito
 mori debebat nec p alijs poterat
 nō cogi mori tā p̄ciosaz vitā ymo
 seipm et totā personam tam bona
 voluntate dedit ad mortē ppter
 voluntatē dei et iusticiā sustinēdū
 Un̄ quis ex debito talis persona
 que erat hō debeat deo om̄ez obe
 dientiā et facere p deitate quicqd
 poterat et hoc virtute p̄me obliga
 tionis ac tñ hoc ē citra mortē q
 ex debito nullaten⁹ mori d̄z. Et iō
 moriēdo sp̄ore reliquit exēplum oī
 bus vt sibi faciant et nō dubitent
 mori. Sic ḡ quis illi qui occidēt
 ipsum mala voluntate occident
 eum ac tñ q ipe sustinebit sponta
 nea voluntate ad honorē dei et ad
 vtilitatez tot⁹ hūane nature. Jō
 laudabiliter et misericordiē sustine
 bit. Sed mirandū erit quō pote
 rit esse et generari tāta malicia tā
 ra crudelitas et tāta inuidia in illis
 hoībus cōtra tam bonū hoīem si
 cut ille qui nulli nocebit nec noce
 re poterit q summe benign⁹ erit.
 Maxima em̄ d̄z esse ista inuidia
 et malicia supra humanū genus.
 Et ideo est p̄siderandū sicut iā
 declaratum est q totū gen⁹ hūa
 num est sub potestate et captiuita

te p̄mi āgeli mali et neq̄ssimi dya
 boli et angeloz eius. Et iō qā
 ille hō erit nouus hō in mundo et
 p̄dicabit et docebit nouā doctri
 nam et oīa que erunt noua et que
 pertinebūt ad honorē dei et ad
 liberationē hominū et totaliter op
 abitur oīa que erūt cōtra dyabolū
 et loquetur ad destruendū suum
 regnum et suum imperiū et dñi
 um. Un̄ cū ille homo debeat li
 berare genus hūanū ab obligatō
 ne infinita et satisfactere pro oib⁹
 oportebit q pugne totis virib⁹ cō
 tra captiuatoz hominū et remo
 ueat hoīes a sua p̄tate. Un̄ dya
 bolus erit principalis et capitalis
 inimic⁹ su⁹ et inter ipos ābos erit
 principale bellum et secretū. Et
 ideo cū ipe malus angel⁹ videbit
 talem hoīem apparuisse de nouo
 qui nūq̄ talis apparuerat qui to
 taliter sit cōtrarius ei super quem
 nullā p̄tatem poterit habere seq̄
 tur etiam q ille p̄mus angelus ti
 mens perdere suum dñiūz pugna
 bit totis virib⁹ contra istū hoīem
 vt perdatur et occidatur. Et iō
 quia ipse nō poterit ei nocere per
 se nec occidere nocebit ei q̄tū po
 terit per homines qui sunt mēbra
 sua et occidet eū si potest per me
 dium hominum maloz. Et ipe
 malus angelus propter suā mali
 ciam et inuidiam quā habebit cō
 tra istum hominēz inflamabit ali
 quos malos hoīes sibi adherēz

tes cōtra ip̄m et gñabit tantaz in
uidiam cōtra eum et instigabit tā
tū eos et icitabit vt eū velint tota
liter occidere et perdere. Aliter
nō poterit ei nocere. Et sic ipse
mal² angelus et dyabol² tracta
bit mortē suam et dabit totum cō
silium secretum vt occidet eū per
malos hoies ministros suos si po
test nec alit^r cessare poterit donec
hoc fecerit qz nō poterit sustinere
talem hoiem sibi contrariū. Et sic
apparet vñ tanta malicia et inmi
dia poterit generari cōtra istū ho
minē vt mali hoies velint eū occi
dere. et hic apparebit sūma benig
nitas istius hois qz moritur spō
re etiam pro occidentib² eum et p
inimicis suis et pro pctis eorum.
Et qz ip̄e primus angel² occidet
talem hominē iustuz innocentem
qui nullomō debz mori nec obli
gatur morti nec dyabol² habz ali
quod ius in eo. Ideo ip̄e p̄mittet
maximā iniusticiam contra istum
hoiem innocētem. Ideo veraciter
dignus erit p iusticiā pdere totū
ius quod credebat se habere sup
homines q̄uis in veritate nullum
de se haberet vt sicut inasit hoiem
in quo nullum ius habebat. Ita p
det ius quod habere videbatur in
alijs hoibus. et sic ille hō per mor
tem suam satisfacet pro tota natu
ra humana et morietur laudabili
ter ad honorem dei et liberabit ho
mines a potestate dyaboli et hoc

per veram iusticiam. Et sic vñ
cet dyabolus per suam iusticiam
veram et iustū erit q dyabolus sit
captiuus eius propter iniuriam et
iniusticiam quā sibi fecit. Et sic
homo per iusticiam acquireret pos
testatem et dñum super primum
malum angelū seu dyabolus.

Et sicut dyabolus vincit a princi
pio hoiem per fraudulenciā et de
ceptionem et falsam promissionē
et subiugauit sibi hoiem. Ita ho
mo vincet dyabolū per iusticiam
et captiuabit eū. Et quia ille ho
mo erit de² et filius dei. Ideo
diuinitas que nō potest facere in
iusticiam faciet veram iusticiam
humaitati de dyabolo. Et ideo
ip̄e dyabol² erit iustissime sub pes
dibus istius hominis et ip̄e tene
bit eum iustissime captiuatum.

Ecce qualiter fieri poterit vera li
beratio hominū per mortem ho
minis qui erit deus et homo et a
dyabolo et a peccato seu ab iniu
ria et offensa dei et a pena infini
ta. Et sic mors istius hominis
vincet dyabolus et omnē culpā
et peccatum. Et sicut dyabol²
decipiendo subiugauit homines
sibi. Ita decipiendo seipsum
quia inuadet et occidet iustuz ho
minem captiuabitur et ligabitur
ab isto hoie cū adiutorio diuinita
tis per iusticiā. Et sicut prim² hō
fuit sub potestate dyaboli propter
inobedientiaz quam fregit et fuit

in ira dei et sepatus a cōsortio et amicia dei: Ita per obediētiā istius hoīs q̄ erit maior p̄mo hoīe quā suabit vsq̄ ad mortē iclusiue scz tenēdo v̄itatē dei et iusticiaz ad quā obligat̄ oīs hō et quā de^o vlt̄ et erigit ab omī hoīe hō erit dignus liberari taz a potestate dya boli q̄ ab ira dei et restitui ad amicia dei quia obediētia cōputat̄ p̄ inobediētia quia obediētia facta erat p̄ honores sicut iobediētia p̄ inhonoratōne et maxie quia ista obediētia supabit in infinitū in obediētia quia erit facta cū diffi cultate mortis et p̄ hoīez maiorē et iō magis acceptabile deitati obediētia volūtaria istius hoīs q̄ fuerit displicibilis iobediētia p̄mi hoīinis. Et maior erit honoratō istius hoīs q̄ fuerit inhonoratō p̄mi hoīs. et sic totaliter destruet̄ et annihilabitur iniuria et offensa p̄mi hoīinis et cicies a tota natura humana.

Qualiter mors illius hoīs qui ē necessari^o pro satisfactōe oīm hominum p̄ualet et magis pōderat q̄ numer^o et magnitudo oīm peccatoz et offensa oīm hominum.

Uia iaz declaratū ē q̄ mors illius hoīs erit satisfactio pro peccato hoīs et toti^o nature hūane et culpis iniurijs et offensis hominum et cū iam declaratū sit q̄ quolibet peccatū seu offensa con

tra deū ascendit in infinitū et hz q̄dam infinitatē et opz s̄m mēsuraz peccati et offense facere satisfactōnem et p̄ vno peccato infiniti mūdi pleni creaturis nō possēt satisfacere. et iō cū peccata seu offense et iniurie cōtra deū sint sine numero et p̄nt esse et multiplicari in infinitū et crescere. videam^o quō mors istius hoīs qui erit de^o et hō qui est necessari^o pro satisfactōne erit sufficiens satisfactō et sufficiens p̄cium pro oībus pctis oīm hoīm et qualr pl^o pōretur mors ista q̄ nūs et magnitudo oīm pctōz et criminum. Et iō ad cognoscēdū hoc optz pōderare vitā illius hoīs q̄tū valebit et quāti sit valoris et quāti precij. Un hūanitas illius hoīs p̄ualebit ī p̄siositate in excellēcia in nobilitate in bonitate et dignitate q̄ oīs hoīes qui fuerūt sūt et erūt et qui p̄nt esse et oēs creaturas qz hō iste erit deificat^o qz sua hūanitas erit vnita deitati in vna p̄sona et iō p̄pter illā vnionē et p̄pter istud matrimoniu^o altissimū ista hūanitas ascēdet ad sūmā dignitatē sicut ei iam declaratū fuit de spōsa respectu spōsi in capitulo d̄ amore qualiter spōsa ascēdit et nobilitat̄ p̄pter spōsum cui vnit̄ q̄uis sit infima inter oīs mulieres qz paup̄ima totius mūdi pōt effici regina si fiat spōsa regis. q̄ sūl^o erit de ista hūanitate illius hoīs qz erit vnita et copulata tanq̄ sponsa persone filij dei

et ideo necessario erit pportionalis
 iuxta dignitatē deitatis tñ qñ
 tñ fieri poterit. Et adhuc ista vñio
 erit maior qñ spōsi et spōse qñ vna
 persona erit de⁹ et hō et iō ille hō
 erit quantū acceptabilitatē in me
 ritis infinit⁹ et iō pualetur qñ om̃s
 hoies qui pñt esse et qñ om̃s crea
 ture nec est aliqua pparatō. Et iō
 si volumus clare videre quō eius
 mors pl⁹ ponderet qñ oia peccata
 videam⁹ pro quāto n̄ deberet qñ
 nec velle occidere talē hoiem si ef
 fet pñs et sciret quis esset. Ita qñ si
 diceret alicui nisi occidas istū ho
 minē et tot⁹ mūdus pibit et qñ de
 us ē certe null⁹ faceret hoc nec de
 beret facere si sciret quis esset ille
 hō pro cōseruādā oī creatura nec
 si infinit⁹ nūs ei daret. Itē etiam
 si diceretur alicui aut tu occides
 talem hoiez aut oia peccata et cri
 mundi veniēt super te et iputabūf
 tibi. nōne iste respōderet qñ citius
 velet oia pctā et crimia mūdi sup
 se sustinere et ei iputari et nō solū
 mūdi ymo oia qñ futura sūt et pñt co
 gitari qñ istō solū peccatum et nō
 solū de occisione ist⁹ hois s; etiā
 de qualibet parua lesione extima
 re tangere ipm. pro quāto em̃ ali
 quis deberet modicū ledere pso
 nam regis vel imperatoris. vnde
 igitur esset hoc vt aliquis horrerz
 plus vnū peccatū in lesione hui⁹
 hois qñ oia alia que cogitari pñt
 et qñ oia que fiunt contra deū nisi

peccatum ipm quod fieret in per
 sona ei⁹ sine cōparatione excede
 ret oia peccata et crimina que pñt
 cogitari extra personā illi⁹. Ec
 ce igitur manifestissimū est qñ nlla
 imēstas nulla magnitudo vel ml
 titudo peccatoz extra personā il
 lius potest nec valet cōparari vio
 lationi et destructioni vite corpor
 ralis talis hois. Quā bona est er
 go illi⁹ vita cui⁹ interit⁹ et destru
 ctio tam mala est. Si em̃ omne
 bonū tam bonū est qñtum mala ē
 eius destructio. qñ vita illi⁹ homis
 plus erit bonū et mai⁹ bonum si
 ne cōparatōe qñ illa pctā sint mala
 quequid peccata sua interfecō si
 ne extimatione superat. Un̄ si in
 terfectio illi⁹ hois superat omnez
 multitudinē peccatoz que cogi
 tari pñt extra personam ei⁹. Et
 si peccata et crimia tantū sunt odi
 bilia qñtum sūt mala et vita illius
 hois tantum erit amabilis et ma
 gis bona qñ oia peccata sint odibi
 lia et mala. Ergo tantum bonū
 tam amabile sicut erit vita illius
 homis qui preciosior erit qñ om̃e
 quod est citra deū nunqñ erit suffi
 ciens ad soluēdum qd debetur p
 peccatis et criminib⁹ et offensis
 totius mundi et superat om̃e de
 bituz quod debetur pro satisfactō
 ne peccatorum. ymo pl⁹ poterit i
 infinitum. Ecce igit quomō vi
 ta illius hois vincit oia crimina
 omnes offensas om̃es iniusticias

et omnes culpas si detur pro illis

Si ergo dare vitam et accipere mortem siue datio huius vite preualet et pponderat in bonitate q̄ omnia peccata hominuz in malo ita etiam et acceptio mortis. ergo si ille homo quē querim⁹ det spōre vitaz suā morti et ad honorem dei p satisfactōe nature hūane nō ne satisfaciet et soluet pro omib⁹ homib⁹ et satisfactio erit maior in infinitum q̄ omne debitū quod debent omnes homines. Patz ergo quomodo mors illi⁹ hominis qui est necessarius pro satisfactōe peccatoz humane nature magis pōderat in bonitate q̄ multitudo et magnitudo oim offensarum et peccatorum in malicia.

Qualiter ista mors deleat et superet pctā et crimina occidentiuz talem hominem.

Uoniam dictuz est q̄ mors illius hominis qui erit de⁹ et homo superabit peccata et crimina hominū. Sz dubium videt quomodo poterit delere et superare peccata illorum qui occidēt eū qm si taz maluz est occidere eū q̄tū bona est vita eius: quomodo poterit mors eius superare et delere peccata et crimina et offensas illorum qui occidunt ipm quia appareret q̄ tantum malum sit peccatum illorum qui occidunt eum q̄tū vita eius est bona. q̄ quomō

mors eius poterit satisfacere pro peccato vel p illis peccatis si sint plures qui occidāt eum. aut si poterit delere vnum peccatum vni⁹ hominis et nō alioz et satisfacere solū p illo. Oporteret em q̄ satisfactio sit tanta q̄ deleat omia peccata. Et ideo hic possumus respōdere dupliciter: pmo q̄ null⁹ sciēter occideret talem hominem si cognosceret eū esse talem q̄lem erit scz esse deum et hominem. Et ideo si occidāt eum ignoranter occidēt quare illud pctm nō erit ita malū sicut vita ei⁹. bona qz ignorancia diminuet pctm illud vt nō sit ita infinitū. Un quādo supradictuz fuit q̄ tantū malū essz ei⁹ destruccio q̄tum vita ei⁹ bona nō consideramus magnitudinē illi⁹ interfectionis ad videndū q̄tuz bona esset vita sua fm q̄ fieret ignoranter sz si scienter fieret q̄ nunq̄ aliquis poterit facere nec vellet facere. Sed aliter et scdo possum⁹ dicere q̄ meritum et bonū qd faciet ille hō qui erit de⁹ erit duob⁹ modis infinitū. primo ex parte facientis qz erit psona ifinita. scdo ex parte dei acceptantis qz omne meritū quod est acceptabile deo est infinitum sicut demeritū infinitum. Et sic illa datio vite erit ifinita ex parte dantis et ex parte acceptād Sed omne peccatum quod pōt facere creatura est solum infinitum ex parte dei cōtra quem fit et non

ex parte faciendū. Et sic mors illi poterit delere oia peccata possibilia fieri per creaturā et satisfacere p ill et ultra supabit in infinitum.

De circūstantiis et pditionib⁹ quas hēbit illa p̄ciosissima mors et q̄ cōuenientia erūt ei.

Et q̄a illa p̄ciosissima mors illius infiniti valoris. Illi⁹ benignissimi et pijsimi hoīs quo indigemus est necessaria toti nature humane pro satisfactione. Et in ip̄a pender tota restauratō et totum bonum hominum. Ideo vidēamus quas circūstantias et cōditiones habebit iste homo et que ei cōueniunt. Et quia illa mors erit tota satisfactio nature humane et totum meritum et totum bonum. Et ideo illi morti conueniet q̄ habeat omnes circūstantias et cōditiones omnes per quas poterit esse magis meritoria et satisfactoria et magis acceptabilis et per quas poterit magis declarari bona voluntas bonum cor et meli⁹ affectus cordialis moriendi talis hominis. Unde talis mors op⁹ vt iam declaratum est q̄ sit voluntaria et accepta sponte quia aliter nihil proficeret. Et ideo oportebit q̄ ille p̄ciosissimus homo velit suscipere et sustinere mortem libenter sponte et bona voluntate. Et ideo habebit maximum amorem maximā caritatem et ardentissimā et maximā pietatem erga

naturam humanā p̄ditam vt soluat. et iō nō solū valet sustinere et recipere mortē ymo per talē modū et per tales formas in quib⁹ talis mors sua erit magis meritoria magis satisfactoria magis vtilis et cōmoda p naturā hūanā et cōuenit sue pijsime bonitati et caritati ardentissime. Et ideo q̄ ille homo recipiet mortē nō inuitus nec ignoranter ymo ipso sciente volente et p̄mittente. Et iō talis mors op⁹ q̄ sit p̄us deliberata et ordinata p ip̄met et nō fiet a casu fortuito s̄ ip̄met eliget volūtariē talē mortē q̄lez voluerit nihil fiet in sua morte p̄tra suā volūtatem. et q̄to mors erit cu⁹ maiori pena magis atrocior magis crudelis magis afflictiva et dolorosa magis ignominiosa magis vilis obprobriosa derisoria et vtruperabilis et turpis cum maiori p̄fusione: si sit volūtariē assumpta tāto erit magis meritoria satisfactoria et cōmoda toti nature humane et magis acceptabilis deo. Et iō certe cōueniet amorī ardentissimo et pietati illius benignissimi hoīs vt nō solū velit sustinere mortem ymo talem mortem sicut dictum est: quia hoc erit mai⁹ bonū quod poterit facere et ideo cōueniet sue maxime bonitati vt faciat ita illud bonum ita magnum q̄ nō possit fieri maius nec melius nec cogitari. Unde ille pijsissimus homo erit persona infinita

et ideo cōueniet ei facere tantum bonum vt sua preciosissima mors superet et excedat tantum omnia peccata q̄ non possit magis superare vt habeat omne meritum. Et ideo cōuenit q̄ omēs circōstantie que poterunt reddere illā mortē difficillimā p̄ualissimā per omēs modū atrocissimā crudelissimā afflictissimā dolorosissimā turpissimā ignominiosissimā asperimā et fugibilissimā sint in ip̄a mortē seu p̄comittētur eam. Et iō pueniet q̄ fiat in loco publico et solē p̄ni et nō occulto de die et non de nocte et sic de alijs circōstantijs. Et oportebit q̄ genus mortis sit turpissimū seu ignominiosissimū quomodo poterunt ista fieri facilliter cognoscem⁹ si consideremus illos p̄ quos talis mors fiet. Quā oportet q̄ sint inimici sui maximi. Unde iam dictum est q̄ ille p̄m⁹ angelus scz dyabolus erit inimic⁹ capitalis istius hominis et habebit ip̄m odio in sūmo: et ideo tractabit mortē suā et inflamabit alios quos hoies ad sūmū odiū istius hois et ad sūmam inimiciā: et iō illi homines qui erūt inimici sui nō solum desiderabunt ip̄m occidere ymo etiam desiderabūt sibi inferre et talem mortē dare sicut dictū est. Et ideo multū bene puenient inimici sui cū eo q̄tū ad hoc q̄ ipsi desiderabūt sibi dare talem mortē vt dictum est. et ip̄emet gaudio et

bona volūtate volet suscipere talem. Et sic eadē volūtās suorū inimicorū et ip̄iusmet q̄tū ad hoc. Sed nō erit filis voluntas. q̄ illi mala voluntate faciēt talez mortē in flāmati a dyabolo. Scz ille bona volūtate sustinebit talē mortē scz ad honorē dei et ad vtilitatē toti⁹ humane nature et illoz qui ip̄m occident. Et maxie inimici sui poterunt sibi dare talē mortē qm̄ ipse nullā ostēdet potestātē ymo oportebit q̄ abscondat totā potestātē suā. Itē nullā faciet rebellionē et ideo tractabūt eū iuxta eorū malā voluntatē et q̄tū ip̄emet p̄mitteret. ecce magnū misterium erit ibi q̄ ip̄a malicia destruet seip̄am q̄a q̄to magis p̄ maliciā et iniquitatem inimici sui dābūt mortē magis crudelē et penosam tanto magis illa mors erit meritoria et satisfactoria p̄ peccatis et destruet maliciā. Et sic peccatū destruet seip̄ et iniquitas erit p̄tra seip̄am. Nō em̄ pōt fieri talis mors per veritatem et sic fiet per iniquitatē et maliciā scz ad destruendū eam. Et sic ip̄a iniquitas et malicia faciet mortē suā et colliget virgas euz quib⁹ sberabit et occidet. et ita patēt cōditiones et circōstantie in gñali que erūt pueniētes isti morti p̄ciosissime que necessaria erit pro satisfactione hominum.

Declaratō magis in sp̄ali quō rōnabiliter sequat solutio hūane

nature per talem mortem.

Ulli autem debitum potest esse
optum sit aut cuius precij illud
quod ille homo qui erit deus et homo et filius
dei dabit vitam suam preciosissimam mor-
ti ad honorem diuinitatis sponte nul-
li dubium potest esse quoniam tale opus sit su-
me laudabile et summe premiabile ab
ipsa diuinitate qui enim tantum donum
sponte dat deo non debet esse sine re-
tributione. Necesse erit igitur quod si il-
le homo det tantum donum deo quod diuinitas
retribuatur ei. aliter autem deus videretur
esse iniustus si nolet retribuere aut
impossibile si non posset quo alienum est
deo. Sed qui retribuit alicui aut
dat sibi illud quod non habet aut dimi-
tit illud quod posset exigi ab ipso.
Sed quia talis persona erit deus et homo
et filius dei. et per personam nullo indi-
get quia una persona erit deus et homo
et nihil poterit dari tali persone quia
totum quod habet plenissimum est.
Item etiam nec talis persona aliquod
debebit quod possit ei dimitti nec
indiget mereri aliquid pro se ipsa quod
tamen ad humanitatem quia omnia que huma-
nitas illa poterit habere debentur
ei ratione sue summe dignitatis ex unio-
ne cum diuinitate. Quid ergo retri-
buatur illi qui nulla re indiget et
cui non deest aliquid quod possit
dari aut dimitti. Ecce ex una par-
te necessitas retribuendi. et ex alia
parte impossibilitas necessitas re-
tribuendi quia necesse est deum et di-
uinam naturam reddere quod de-

bet de iusticia illi qui meretur et in
possibilitas retribuendi quia non est ali-
quid quod reddat. Si tanta igitur
tam debita merces non reddatur
a deo illi homini nec alicui alteri in va-
num videtur fecisse tantam rem pro
honore dei. Necesse est igitur quod ali-
cui alteri reddatur quia non poterit red-
di illi. Si ergo ille homo voluerit dare il-
lud quod ei debebat alicui alteri
poterit ne ipsa deitas de iure phre-
bere illum aut poterit denegare il-
li cui ille dabit pro merito iustum et neces-
sarium erit ut diuina natura red-
dat mercedem illi cui persona illa vo-
luerit dare. quia licebit ei dare illud
quod suum erit et deitas non pote-
rit dare alicui alteri. Sed quibus
conuenienti? ille homo attribuet mer-
cedem et retributionem et factum sue
mortis preciosissime scilicet illis homi-
nibus quos conuenientius et iusti-
faciet heredes tanti debiti quo ipse
se non eget et tamen habundantie
pariter ac fratres suos aut alios
homines quos videbit tot et tantis
debitis obligatos et summa pauper-
tate defficare et esse in profundo
miseriarum ut scilicet eis detur illud quod
dominus pro peccatis et offensis exigit
et dabitur illud quo priuari erant
propter peccata et offensas. Nihil
ei videtur rationabilius nihil
amabilius aut desiderabilius ut quicun-
que accederet ad deum sub nomi-
ne illius hominis nullomodo repellatur
Ecce igitur qualiter homo ille libera-

bit om̃s alios hoies et redimet q̃ illud quod sp̃ore dabit deo cōputabitur pro debito qđ illi debetur hūana igit̃ natura dabit in illo hō mine sp̃ore et non ex debito illud quod suū erit vt redimat se ac liberet in alijs hoibus in quib⁹ illud quod ex debito exigebat nō ē nec hñt vnde reddant. Om̃s g̃ hoies qui ad illam gr̃am volunt accedere et adherere illi hōi cum digno affectu liberabūtur ab oī obligatiōe scđa que est ppter peccatū et offensam et per pñs liberabūtur ab ira dei a pena eterna a potestate dyaboli et recōsiliabūtur deo et dabitur eis eternuz gaudiū quod p̃diderant. Qui vero illam iusticiā cōtempnēt iuste peribūt in eternū et incurrēt penā infinitā quā dñt q̃ nō reddent debitū quod debēt nec satisficient. Item etiā ad confirmationē p̃dictorum p̃siderandū est qđ illi hōi debebitur regnū celeste ac hereditas celestis duobus modis. primo q̃ ille hō inq̃tū hō erit filius dei q̃ immediate recipi et a deo aīam rōnalem et erit formatus q̃tum ad corp⁹ immediate a deo et erit obediēs semp deo vt patri custodiēs formam filiatiōnis: et ideo necessārio erit hō dei inq̃tum homo tantū q̃ inter homines iste solus erit bonus filius dei. et per cōsequens iure paternitatis et filiatiōnis tota hereditas que debebat oībus hominibus i

simul si seruassent formā filiatiōnis et fecissent vt boni filij dabit̃ de iure isti hōi quam alij homines iuste p̃diderunt q̃uis igit̃ iste hō non moriet̃ debebit̃ ei de iure hereditas toti⁹ humane nature quā deus debebat dare si primi hoies nō fuissent inobedientes. Et isto iure null⁹ ali⁹ hō poterit esse particeps hereditatis celestis. Sed alio mō et alio debebitur hereditas celestis illi hōi sc̃z per meritū sue p̃ciosissime mortis q̃ mōnietur laudabilē ad honorē dei et sic p̃ iusticiam veram et per meritū iusticie debebitur tota hereditas celestis que hoibus debebat dari si p̃mi hoies fuissent obediētes. Et sic duplici iure debebitur tota hereditas celestis illi hōi. et ideo q̃ ei sufficiet habere illā hereditatez per primū ius et nō indigebit iure scđo. ideo dabit alijs hominibus ius scđm quod acquisierit p̃ merituz sue mortis. Et sic ille homo iuste restituet alios hoies factos suos sibi adherētes q̃ dabit eis ius scđm quo ipse nō indiget. Et sic quicquid ille hō acquireret p̃ mortē suā dabit alijs hoibus q̃ mortis sue erit infinitū meritum et dabit alijs hoibus q̃ ipse nō indiget.

Ideo hoies habebunt infinitū ius per quod debebitur eis hereditas celestis. Et sic homo ille p̃ mortē suā dabit totam naturāz humanā que erat pauperrima q̃

implebit eam suo infinito merito. Un diuicie humane nature et thesauri nō sunt nisi per mortē illi hominis qua morte humana natura erit plenissima ditissima et habundantissima et tñ q ampli nō poterit habundare nec crescere. et tales thesauri et diuicie erunt incorruptibiles qz tale meritū erit eternum et semp manens: qz meritum nō potest destrui nisi per suum cōtrarium scz per culpā et per demeritum et displicitū. Sed nulla erit culpa que possit destruere illud meritum. et ideo erit semper in sua virtute et efficacia. Apparet ergo qdū rōnabiliter sequitur solutio hūane nature per mortem illius hominis quo indiget omnis homo.

Qualiter illa mors se habebit ad culpas et offensas.

Noniam autē iam declaratum fuit in tractatu de lapsu perditionis hoīs q in tota natura humana erāt tres culpe. prima erat gñalissima que respiciebat omēs homīes et erant totius nature humane. et ista erat culpa seu offensa p̄morum duorū hominum et ista clausit hominibus potestatem celestem. Alia erat culpa original quā attrahit aīa quādo cōiungitur carni corrupte. Et tertia est personalis et actualis et ista

multiplicatur in quolibz hoīe sine numero. Et qz ista p̄ciosissima mors delebit omēs culpas et offensas totius humane nature.

Ideo oportet videre qualiter se habebit ad istas culpas seu offensas

Unde prima culpa seu offensa nō est nisi vna in tota natura nec potest multiplicari et ē radicalis ac latentissima et est p̄ma. Ideo mors illius hominis primo et principaliter tollet totaliter illā gñalem culpam et iniuriā et erit satisfactio pro ea et hoc statim quādo mors erit facta. Et sic remouebit vniuersalis a tota natura hūana.

Sed alie due culpe particulares que sunt in quolibz hoīe particulari et respiciunt p̄sonas singulares nō tollētur nec destruentur statim post mortē scz oportebit vt quilibz homo adhereat illi morti et vniatur illi homini ac fiat mēbrū eius et efficiatur de sua societate ac de sua familia qz aliter meritum sue mortis nō poterit satisfacere pro illo nec aliter efficietur particeps in virtute illius mortis per se. Sed qz paruuli qui nō habent vsum liberi arbitrii nō poterunt adherere illi morti. Ideo sufficiet qd alij qui habebūt vsum liberi arbitrii adhereant pro illis quia culpa eorum nō est actualis ymo euenit eis per alienam personam et nō per propriā volūtate

Ideo etiam aliena persona poterit supplere vices eorum et ad habere pro illis sicut in adultis qui possunt per propriam voluntatem et libere arbitrio ad habere et uniri illi homini: necesse erit quod si voluerint quod mors illa eis proficiat quod actualiter vivatur cum illo et fiant membra eius. Unde iam declaratum fuit quod homines erant membra primi angeli mali et dyaboli. Ideo oportebit quod relinquatur ac designatur esse membra dyaboli et fiant membra istius hominis et hoc voluntarie et sponte sine coactione quia sicut mors eius fuit suscepta voluntarie quia aliter nihil proficeret. Ita erit necesse quod homines qui voluerunt esse participes meriti sue mortis voluntarie vivatur ei ac incorporentur aliter nihil proficeret eis illa mors. Et ideo erit necesse quod relinquatur vita prior et antiquam quam tenuerunt que erat secundum dyabolum et recipiant vitam novam istius hominis que erit secundum deum: et ut fiat certa distinctio inter homines qui efficiuntur membra eius et alios necesse erit quod sint aliqua signa manifestata per que signabunt membra eius que recipiuntur ab hominibus qui volunt esse membra eius et de sua societate: sic ergo oportebit ut homines adhereant ei et uniantur et facient recipiendo aliqua signa ab ipso ordinata. Ecce ergo qualiter illa preciosissima mors se habebit ad

delendas offensas mundi et culpas hominum quam non delebit nec destruet proprias culpas et offensas cuiuslibet hominis quas quis commisit per propriam voluntatem nisi cuiuslibet displicuerint omnes culpe et offense quas fecit et eas odio habeat: et tunc mors illa satisfactiet pro omnibus penis cuiuslibet debiti dum tamen homines efficiantur membra eius. Sed ad delendam culpam originale non erit necesse quod homines habeant displicentiam quod non commiserunt eam per propriam voluntatem nec etiam ad delendam culpam ac offensas generales totius nature non erit etiam necesse quod aliquis doleat quod illa delebitur totaliter per mortem statim hominibus ignorantibus: sicut fuit bene necesse primo quod primi parentes qui illam commiserunt de illa culpa doluerint et eis displicuerint aliter quo ad ipsos non destrueret. Ad destruendum etiam totaliter culpam et offensam contra deum necessaria est satisfactio infinita ut dictum est: etiam necesse est quod ille qui commiserit habeat displicentiam de illa offensa et culpa et ei displiceat. Sine ergo morte illius qui erit deus et homo nulla offensa et culpa poterit deleri. Unde etiam non solum est necessaria satisfactio infinita propter penam infinitam debite solvendam ac redimendam immo est necessaria infinita displicentia de offensa et culpa que est contra deum qui est infinite bonus. Unde offensa que est contra infinitam bonitatem non potest ad plenam deleri

nisi per infinitā displicētiā quā null⁹ homo potest habere. Et iō ad supplementum necessaria est mors illi⁹ hoīs vt per eam debita satisfactio fiat et pro displicētia suppleat. Et ideo necessariū erit ad soluendū peccata hoīm et culpas et offensas p̄tra deū q̄ ille hō qui est infinita persona nō solum moriatur ymo doleat p̄ peccatis p̄teritis p̄ntibus et futuris et ei displiceant in infinitū: et sic nō solū paciatur in corpore ymo etiā in aia ad satisfaciendū plenarie pro peccatis hoīs. Quis em̄ culpa mortalis offensa ac iniuria p̄tra deū obligauit ad infinitam penam q̄ est p̄tra deū qui est infinita iusticia. Et hoc p̄pter p̄emptū dei. Et iō opz vt satisfactio sit infinita. Et q̄ etiam talis offensa est p̄tra infinitam bonitatem et benignitatem. Ideo etiam pro plena satisfactōe requirit infinitam displicētiā. Quia summa bonitas fuit offensa que est infinite amabilis. Et ideo quantum est amabilis tm̄ offensa est displicibilis et odibilis: et ideo erit necessarium q̄ ille homo tristetur veraciter et doleat de offensis hominum.

Qualiter se debebit habere homo ille post suam mortem sponte sustentatam.

Onstratum est autem qualiter summe necessaria erit mors illius hominis qui sit deus et

homo pro satisfactione totius humane nature. Et etiam visū est q̄ liter mors ei⁹ poterit satisfacere. Et ideo restat videre q̄d debebit facere ille hō post mortē suā et quid necessariū erit vt satisfactiat pro hoīb⁹ vltra et si debebit remanere mortu⁹ vel iterum reuer ti ad vitam: et quando ille homo erit deus et homo: et per p̄ns omnipotentissim⁹ sapientissim⁹ optimus et benignissim⁹. Ideo omnia que faciet sapientissime benignissime et rationabilissime faciet. Iō necessariū erit vt iterū reddat ad vitam et nō remaneat i morte. Sicut enim sua mors erit necessaria Ita sua resurrectio erit necessaria s̄ nō ad satisfaciendū et delendū peccata et offensas q̄ mors eius operabit plenissimā satisfactionē s̄ nisi post mortem sequerēt sua resurrectio sua mors esset p̄dita quo ab hoies et totū essz frustra quia null⁹ h̄ret spem nec fidē in eū nec in merito sue possessionis nec vnire tur ei nec adhereret. Et sic sua preciosissima mors nō esset utilis hominibus. Et ideo necesse erit q̄ reuertatur viu⁹ ⁊ resurgat post mortem. Et hoc requirit necessitas liberatōis humane nature: et ipsa met mors sua vt meritū tāte mortis non perdatur. Et ideo postq̄ mors facta erit ad nihil utilis essz stare mortuū ymo sūme dāpnosū et inuile ac destructiuū toti⁹ bñ ⁊

ficij ipsius mortis sponte ac volū-
tarie suscepte ppter honorē deita-
tis et ppter vtilitatem totius hūa-
ne nature. Ita etiā ppter eandem
vtilitatem necessariū erit qd susci-
tet se ipz amotuis. Et ideo neces-
sariū erit humane nature qd talis
persona faciat satisfactōem que sit
deus et homo vt per mortem suā
possit satisfacere: et itez post mor-
tem resurgere et seipm suscitare qz
vtrūqz necessariū est hūane natu-
re qz vnū sine alio nihil proficeret
ad hoc enim valebit et necessaria
erit vnitas naturaz scz hūane na-
ture et diuine in illo hoīe et illud
opus erit ad reparationē et restau-
rationē. Sic videlz vt qd huma-
na natura nō poterit diuina faci-
at et qd nō conuenit diuine natu-
re hūana exhibeat et non alia: s; vt
sit idem ipse qui perfecte exns de-
us et homo per hūanam soluat quod
illa debet et per diuinā possit qd
expediet. Et sic diuina natura iu-
uet humanā in quibz ipa nō po-
terit. Item etiā erit necessariū qd
resurgat a mortuis qz suū glorio-
sum corpus nō debet corrūpi nec
reueri in cinerem. Quia etiā nō
debebit mori nisi velit vt dictū est
Ideo necesse est qd resurgat corp-
Aliter diuinitas faceret iniuriam
hūanitati quod fieri non poterit.
S; qualiter debebit resurgere vl-
mortalis vt pū vel immortalis to-
taliter vt amplius mori nō possit

s; dicendū est qd totaliter immortā-
vt in eternū mori nō possit nec pa-
ti qz sua mortalitas ampli- nō pfi-
cerz nec ent necessaria qz sufficet
pma mors imperpetuū et ideo de-
bebit reassumere corpus in statu
vltimato et perfecto ad quē ordi-
nata erat natura humana. Preterea
nō solum erit necessaria resur-
rectio illi hoīs ymo etiam ascen-
tio eius in celā vt recipiat poressi-
onem p humana natura et hoc re-
gni celoz et hereditatis celestis
que debebitur sibi duplici iure vt
iam declaratū est. Ideo oportet
bit qd ppletis oibus que ptebūt
ad satisfactiōē et liberationē hūa-
ne nature ascendat ad regnū ce-
loz. Tali ergo hoīe indiget omis
homo et natura humana qd possit
satisfacere mori et resurgere a mor-
tuis et tandō ascēdere in celū.

Qualiter se habebit ille homo
ad creaturas.

¶ Quia totum vniuersū seu
vniuersitas creaturarū est
diuisa in quatuor ptes quia ange-
lica partica est scilicet in angelos
bonos et in āgelos malos. Beati
ē naturahūane mundana seu cor-
poralis. Et quia ille homo erit cre-
atura ratione hūanitatē: ideo cō-
siderandū est qualiter se habebit
in qtuor homo ad angelos bonos
et qualiter ad malos et qualiter ad
hoīes et qualiter ad mūdanas seu
corporealem creaturam. Et qz iste

homo erit maior creatura et altior
que possit esse nec cogitari et alti
ori dignitate erit enim in una perso
na cum deitate et erit deus et homo
Et ideo in quantum homo et deus illi
unionis cum deitate erit super omnes
creaturas et erit dominus angelorum et
caput quod primus angelus malus
debebat esse qui cecidit. Et ideo iste
homo restaurabit ac reintegrabit
angelos et omnes angeli erunt sui et
ei debetur istud dominium. Item erit
dominus malorum angelorum et hoc per
iustitiam quia primus malus angelus
erit captivus eius ut iam declara
tum est. Item erit dominus omnium hominum
habens imperium super omnes ho
mines: et ideo erit caput hominum
bonorum ut dictum est de angelis
bonis: et etiam erit dominus malorum
hominum sicut malorum angelorum sed
non erit caput eorum. Et sic idem
erit caput bonorum angelorum et
bonorum hominum. Et ideo angeli et
homines boni erunt membra unius
capitis: et ideo angeli iuvabunt ho
mines quantum poterunt. Item etiam
erit dominus omnium creaturarum mundi quoniam
omnes creature sunt propter homines et ip
se est super totam naturam humanam et
per dominum est super omnes alias creatu
ras. Et ideo erit dominus terre aque mar
is ignis et omnium creaturarum que
sunt propter hominem. Et sic unus
homo erit dominus omnium creaturarum et
istud dominium debebit ei ratione di
vinitatis et tunc fient duo corpora

totaliter opposita seu duo exerci
tus scilicet corpus bonorum et corpus ma
lorum: et quodlibet corpus habebit
suum caput et suum ducem. Ac tamen
caput malorum erit primus malus
angelus cum suis angelis malis
membris suis sicut fuit declaratum
in tractatu de malo angelo qui fa
ciunt unum corpus et unum exer
citum. Et cum isto corpore fuerunt
in corporati homines per accensum.
Sed ex opposita parte non erunt
nisi angeli boni qui non faciebant
corpus quia non habebant aliquam
creaturam ita excellentem sicut pri
mus erat angelus: et angeli boni
erant truncati capite. Et ideo quia
ille homo erit maior et excellentior
quam primus angelus qui corruit
Ideo rectissime erit caput bono
rum angelorum: et naturam angeli
ca recuperabit maius melius ac
excellentiore caput quam perdidit
et sic reintegrabitur in ordine suo:
et tunc erit in ordine creaturarum
bonarum una creatura maior in bo
nitate quam sit illa creatura mala que
est maior inter creaturas malas quo
niam nulla creatura erat ita bona
sicut primus angelus est malus et
malum excedebat bonum inter cre
aturas: sed tunc erit per contrarium
quia bonum superabit malum quia
multo magis ac sine comparatione
ille homo erit melior quam primus an
gelus sit malus. Et sic duobus
modis per illum hominem bonum

vincet et superabit malū. primo qz
 ipse erit melior q̄ om̄s creature q̄
 sunt male. sc̄do qz faciet ī vniuerso
 vñū bonū per suū meritū quod
 superabit et vicet om̄e malū quod
 fecerūt in vniuerso creature male
 vel facere poterūt. et sic oībus mo-
 dis bonum factū superabit malū
 factū q̄re merito ille erit caput bo-
 norū angelorū et hominum. Sed
 istud corp⁹ bonorū nō poterit cre-
 scere nisi per hoīes qui sunt d̄ cor-
 pore malorū. et iō oportebit q̄ cor-
 pus bonorū pugnet cōtra corpus
 malorū vt trahat ad se hoīes et cō-
 uertat ac incorporet qz hoīes sūt
 cōuertibiles ad bonum et ad ma-
 lū. Ideo tunc fiet maximū bellū
 et maxia pugna inter corp⁹ bono-
 rum et corp⁹ malorū. qz corp⁹ ma-
 lorū p̄mus angel⁹ cū mēbris suis
 custodiet q̄tū poterit ne pdat ho-
 mines quos tenet. et corp⁹ bono-
 ruz semp rapiet et trahet hoīes ad
 se et diminuet corp⁹ malorū q̄tū
 ad hoīes. Sed qz potēti⁹ aut ma-
 ioris virtutis erit corp⁹ bonorū q̄
 malorū rōne capitis. Ideo corp⁹
 bonorū vincet corp⁹ malorū et cō-
 uertet hoīes ad se et corp⁹ malorū
 perdet q̄uis em̄ prim⁹ angel⁹ ma-
 lus qui est caput malorū perdide-
 rit per iusticiā hoīes vt dictum est
 ac tñ nō dimittet nisi per violenci-
 am. et iō necessaria est pugna for-
 tissima ad substraendū hoīes de
 sua potestate. Ecce ergo visum est

qualiter ille hō qui erit de⁹ et hō
 se habebit post mortē. Et qualiter
 se habebit ad om̄s creaturas tam
 bonas q̄ malas et que fiēt et q̄ta
 in vniuerso per suā bonitatē et ex-
 cellenciam.

Declaratio per exemplum fa-
 miliare qualiter due nature scz di-
 uina et humana poterunt p̄curre
 re ad aliquā personā sine aliqua
 mutatione vtriusq̄ et q̄ nō est im-
 possibile.

Uautē aliquo modo videam⁹
 qualiter diuina natura et hu-
 mana sit possint cōcurrere vt sint
 vna persona et q̄ diuina natura n̄
 perdat aliqd de excellencia et alti-
 tudine sua ppter talē vnionē nec
 in se ip̄a aliquomō mutetur sed re-
 maneat in suo esse declarari p̄t p
 exemplū familiare scz per l̄ras al-
 phabeti que sunt quinqz vocales
 per se sonū facientis scz. a. e. i. o. u.
 et alie sunt cōsonātes. Vñ quelibz
 vocalis facit per se sonū et quasi
 vnam personā qz per se sonat. Inē
 autē istas litteras sit cōiunctio et
 vnio et cōstituitur noua sillaba qz
 due vocales p̄nt adinutē cōiun-
 gi et faciunt vñā sillabā et etiā vo-
 calis cū cōsonante facit sillabā et
 per istas cōiunctiōes ac vniones
 possum⁹ declarare cōiunctionem
 ac vnionē diuine nature ac hūane
 in vna persona. Vñ tres sunt vo-
 cales que nūq̄ perdūt sonū suū
 que sunt totaliter imutabiles scz:

a. e. o. et iste significāt tres perso-
nas diuinas q̄ totaliter sūt imuta-
biles et nūq̄ pnt perdere sonum
suum. Sz sūt alie due vocales q̄
pnt perdere sonū pprium et mu-
tari in sonū cōsonāntis littere ⁊ sūt
mutabiles in se scz. i. et. v. et signi-
ficāt duas naturas creatas q̄ faci-
unt personā scz naturā angelicā
et humanā que pnt perdere suū
sonum et sunt mutabiles. Un̄ ista
vocalis. I. significat naturā ange-
licam que est simplex nō hñs cor-
pus. Sed ista vocalis. v. significat
naturā humanā que hz duas
partes scz corp⁹ et aiam quasi du-
as tibias. Et ideo sicut sūt quinq̄
psone in reb⁹ scz tres diuine et p-
sona angelica et hūana. Ita qua-
si sunt quinq̄ vocales per se sonā-
tes et alie cōsonātes pnt figurare
om̄s alias naturas inferiores q̄
sūt ppter istas que nō faciūt pso-
nam. Sicut igit̄ vocalis imutabi-
lis suscipit aliā vocalē mutabilem
in se et sit vna sillaba quasi vnus
sonus et quelz seruat suā naturā
qz remanet vocalis vt patz dicen-
do. au. eu. Ita similiter psona diui-
na imutabilis pōt suscipere natu-
ram humanā mutabilē a se ⁊ erit
vna persona et quelz natura ser-
uabit suā propriā naturā. et rema-
nebit natura diuina. dīna et hūa-
na remanebit hūana sicut qñ ista
vocalis. a. vel. e. que est pma vel
pncipalis suscipit istā vocalē. v. i

suam personā et in suum sonū pri-
mo est. a. vel. e. et facit per se sonū
sed nūdum est. v. sz in pūcto dum
v. formatur suscipitur ab ista vo-
cali. a. vel. e. Ita q. v. p se nō exi-
sit prius et postea suscipitur ab.
a. ymo simul dū sit suscipitur. Ita
cōformiter diuina natura seu dīa
persona que iā est ab eterno pōt
suscipere humanā naturā in suaz
personā nō qz humana natura il-
la prius existat in se seu hūanitas
illa sz sit in pūcto dū fiet suscipiet̄
a diuina persona et sustentabitur
in ipa et nō in seipam nec faciet
per se personā. et sic nō erit ibi nī
si vna persona scz persona dīna q̄
iam pri⁹ erat persona per se exñs
in seipam. Sicut em̄ ista vocalis
v. que suscipitur ab. a. pōt habere
duos modos exñdi vnū per se di-
cendo. v. et tūc per se facit sillabā
et quasi suā personā. Alium mod⁹
hz exñdi in alio qñ cōiungitur cū
a. vel cū. e. et tūc nō facit sillabaz
per se nec sonuz per se. ymo sonat
cum. a. dicēdo au. Ita fili. hūanitas
seu humana natura pōt habe-
re duos modos exñdi vidz vnuz
per se et tūc facit personā et ē hō
Alius mod⁹ dum cōiungitur cū
alia natura prius exñte scz cuz di-
uina et tunc non facit personam
per se sz personatur in aliena pso-
na scz in dīa. Et sic vocalis pnci-
pioz maio: et immutabilis semp
est pncipioz ac suscipit aliā. et vocalis

min⁹ p^{ri}ncipalis minor: et mutabil⁹
 suscipitur ita diuina natura que est
 p^{ri}ncipalior maior ac immutabilis
 suscipiet hūanaz. et ip̄a humana
 natura que est minus p^{ri}ncipalis
 minor ac mutabilis suscipietur. et
 sicut ista vocalis. a. vel. e. maior et
 immutabilis dum suscipit istā vo
 calez. v. nullomodo mutatur in se
 nec diminuitur nec alteratur nec
 aliquid p^{er}dit de sua dignitate et de
 sua excellentia. p^{ro}p^{ter} talem suscep
 tionē: s^{ed} solū iuuat aliam vocalē et
 sustinet nihil perdēdo de suo. Ita
 cōformiter diuina natura seu per
 sona diuina p^{ro}p^{ter} susceptōez natu
 re hūane in se in sua p̄sona nihil
 perdit de sua excellētia nec de sua
 dignitate nec aliquid mutabit in
 illa ymo ipsa remanebit totalit^{er} vt
 p̄us erat s^{ed} solum iuuabit et sustē
 tabit aliā naturaz et exaltabit eaz
 vt faciat vnā personā cū ea et
 natura hūana p^{ro}p^{ter} hoc assumet
 maiorem denominatōez. et excel
 lentiā vt dicatur hō et deus. deus
 p^{ro}p^{ter} naturā diuinā. homio p^{ro}p^{ter}
 naturā hūanam: et tñ nō erit nisi
 vnica et simplex persona scilicet di
 uina. Et sic natura humana ascē
 det ad dignitatem et excellentiaz
 et sūme exaltabitur: et tñ p^{ro}p^{ter}
 hoc diuina natura nihil perd^{et} de
 suo nec aliquomodo diminuetur
 nec descēdet de sua dignitate nec
 hūiliabitur: s^{ed} natura hūana me
 liorabit^{ur}: sicut etiā imperator. v^{el} rex

nihil p^{er}dit de sua dignitate si acci
 piat vxorez de infimo genere: sed
 spōsa ascendit et exaltat sine dimi
 nutōe honoris regis. Ecce g^{er}ex
 pluz familiare per p̄iūctōez voca
 lū inter se ad videndū q^uliter pōt
 fieri p̄iūctio diuine nature et hū
 mane in vnitate persone quod est
 valde p^{ro}p^{ri}ū: et maxime quia ista
 vocalis. v. significat naturā hūā
 nam vt dictū est. Item etiam pōt
 esse exemplū in arborib^{us} qñ ad in
 uicem inferunt. Tñ sūt p̄iūctio
 nes ac vniones inter diuersas na
 turas arbor^{um}. Ita q^{uod} vna arbor su
 scipit aliaz in se et fiunt vna arbor
 quasi vna persona et sicut vna ar
 bor viuitur in natura alterius ar
 boris. Ita etiā natura diuina pōt
 suscipere hūanam et pōt fieri qua
 si in fūcio vni⁹ nature cū alia.

Q^{uod} hoc nō sit impossibile deo
 nec repugnat.

Q^{uod} autē nō sit ipossibile fie
 ri nec repugnat deo aliquō
 hoc manifestat. Sicut ei placuit
 deo p̄iungere naturā intellectua
 lē carni et hoc potuit facere. Ita
 poterit p^{ro}portionare aliquā hūani
 tatem sibi vt sit capax deitad. vt si
 cut potuit facere q^{uod} natura corpo
 ralis tñ ascēderet vt eēt capax na
 ture intellectual^{is} s^{ed} aīe rōnalis q̄ ē
 ymago dei creata. ita poterit face
 re q^{uod} hūana natura sit capax sue
 ymaginis icreate. ita q^{uod} cū nō sint
 nisi due ymages dei s^{ed} creataz

Increata sicut natura corporalis tñ
potuit ascendere vt esset pportio
nata ymagini create. Ita poterit
facere qd hūana natura tantū ascē
det vt sit pportionata ymagini in
create. Vñ in hūana natura est iaz
sua ymago creata scz aia rōalis et
magis videt prie ymago creata
cū ymagine increata qd ipa yma
go creata cū natura corporali. Et
sic nō repugnat qd ymago dei icre
ata vniat hūanitati in qua est iaz
ymago dei creata. Et iō sicut de
potuit facere vt sua ymago creata
et intellectualis scz aia rōalis faci
at vnā personā cū natura corpora
li scz cū carne seu corpore: ita po
terit facere qd sua ppria ymago in
creata intellectualis faciat vnā per
sonā cū natura hūana i natura sin
gulari hūanitate. Et iō qz ymago
increata dei est iā psona eterna et
ab eterno nec pōt fieri alia psona
et ideo hoc nō pōt fieri nisi in ipa
hūanitate psonemur i psona yma
ginis increate: et qz due psonae nō
pōt pcurrere in vnā personā qñ
aut aia rōalis vnitur corpori tñc
fit vna persona noua nec tñ aia ē
psona qz pñs nō existit in se añq
vniatur carni: scz simul creat et vni
Et ideo si corp⁹ et aia debent fa
cere vnā personā cū ymagine icre
ata que est persona opz qd simul et
semel in eod pñcto indiuisibili dñ
aia vniat corpori. Ipsa ymago dei
increata vniat corp⁹ et aiam scz in

suā personā nec aliter pōt fieri: ita
qd vniō corporis et aie nō pcedat
tpe qz iaz tñc faceret personā per
se: scz ista ita simul vniūtur scz cor
pus et aia ac ymago increata vt
sint vna psona. Et sic apparet pos
sibilitas et nulla repugnātia pñi
ctionis diuine nature ac humane
in vna persona. Recolligendo igit
ea que manifestata sūt de repa
ratiōe satisfactione ac liberatione
hominū ac totius humane natu
re. Appet qd est necessariū hōi lap
so pñto et ad penā ifinitā obligas
to si dbeat ac velit reduci ac exire
de statu pñtois et puenire ad illō
bonū pñt qd fact⁹ est etiā appz et
manifestū est qd si hō debeat libari
a sua obligatiōe ifinita per quā de
bet ei pena etna et debeat etiā re
stitui ad illō bonū et gaudiū etnū
pñt qd heres fact⁹ ē: necessaria ē
ei ifinita satisfactō ifiniti pñti et qd
talē satisfactōez tanti pñti nō pōt
facere nec soluere nisi psona diuis
na et ifinita qd simul sit de⁹ et homo
in ead psona qz nō dz nisi hō nec
pōt nisi de⁹: patz etiā qd assumi dz
ille homo de genere primi hominis
de matre virgine sine patre. Item
etiā qd necessario est qd talis hō
possit mori si velit et qd vita illius
est tam preciosa et sublimis vt suf
ficere possit ad soluēdum quod de
betur p peccatis mundi et pl⁹ i in
finitum. Patet igitur ex omnibus
quanta sit necessitas et indigētia

cuiusque hominis et totius nature humane et quantum difficilis sit. ei? deliberatio ac satisfactio. Et per primum quantum malum sit deum in infinitum offendere aut contra deum peccare cum tanta fieri oporteat ad recuperandum amicitiam dei et ad destruendum ipsam offensam et peccatum.

Hic inuestigatur si voluntas perpositum intentio et deliberatio dei sine dare tale hominem mundo et humane nature.

Uoniam autem probatum est infallibiliter qualiter tota natura humana est eternaliter perditam et omnis homo perditus nisi fiat satisfactio per homines qui sit deus et homo et quia talis homo non potest esse nisi deus faciat ipsum quia non potest fieri sicut alij homines ut iam declaratum est. Et ideo nisi deus velit ex sua infinita bonitate dare tale hominem in mundo et totam nature humane necesse est quod totus mundus sit eternaliter perditus. Et ideo inuestigare debemus si deus ex sua bonitate voluerit dare talem hominem. Et apparet de facto quod intentio et voluntas dei est ac fuit dare talem hominem humane nature: aliter sequeretur quod omnes homines qui fuerunt et erunt sunt et erunt eternaliter perditum quia nullus homo accingeret finem propter quem factus est et per primum omnes homines frustra sunt et viuunt et omnes creature frustra funt hominibus et totus mundus est frustra: sed cum de-

us permittat quod omnes creature sunt tam bone tam pulcherrime tam bene ordinatae seruiant per continue ac indefiniter cum tanta diligentia toti nature humane. videtur esse contra honorem sue sapientie quod permitteret ac vellet quod omnes sue creature frustra seruiarent ac iuuarent. si enim nullus homo debeat saluari nec accingere finem propter quem factus est si propter illud deus creauit omnes creaturas que seruiunt ei hoc est contra suam sapientiam. ergo postquam deus qui est summe sapiens permittit et vult ut videtur per experientiam quod omnes homines viuunt de creaturis et quod creature sue seruiant hominibus et ipsemet multiplicat homines super terram creando animas ac nutriendo eas si ignum est infallibile quod intentio sua voluntas fuit saluare ac reparare naturam humanam et reducere homines ad illud propter quod facti sunt non enim deus multiplicaret genus humanum sed statim a principio totum destrueret si non intenderet saluare homines. ergo postquam non destruxit sed reseruauit ac multiplicauit signum est quod aliquod bonum volebat facere de homine et nullum aliud bonum potest facere homini nisi quod ipsum reducat ad illud propter quod factus est. Sic ergo illa que per experientiam apparet de necesse arguit ac demonstrat intentionem ac voluntatem dei erga homines Item etiam perueniens non videtur quod deus permittat vel permiserit unum mo-

meto humanum gen⁹ et oēs crea-
turas quas fecit ppter vltz et ser-
uicium hoīs frustra extitisse. Cū
si aliquo momēto nō fuerit aliq^s i
mundo qui saluari deberet iā tūc
mund⁹ erat frustra qđ sūma sapi-
encia nō videtur posse pati q^z cō-
tra suum honorē esset. Et iā decla-
ratum est qđ de⁹ nihil fecit contra
honorē sue potestatis sapiēcie ac
bonitatis. Et cum null⁹ hō saluari
possit absq^z illo hoīe quo indiget
tota natura huana qui sit deus et
hō sequitur qđ postq^z volūtas dei
fuit saluare hoīes qđ etiā de neces-
sitate voluntas sua fuit dare tales
hoīem in mūdo et toti nature hu-
mane sicut sup⁹ declaratū est q^z si-
ne tali hoīe nullus hō pōt saluari
vt dictum ē. Ecce maximā dei
bonitatem ecce maximā dei pie-
tatem et miām ecce optimā ac be-
nignissimā dei volūtatē qui tm̄ ac
talem hoīem deliberavit ac pposu-
it ac intendit dare in mūdo et hoī-
bus et hoc dicūt et loquūtur ac te-
stificātur oīs creature. Ecce nūc
habem⁹ duo fundamēta manifes-
ta et declarata. primum est sum-
ma indigentia et necessitas natu-
re hūane qua nō pōt esse nec cogi-
tari maior. Scđm est ppositū ac i-
tentio volūtat⁹ dei talē hoīem dan-
di mūdo ac faciēdi tm̄ bonū natu-
re hūane quo nō pōt fieri nec cogi-
tari maior. in istis duob⁹ funda-
mēt⁹ tāq^z in duab⁹ colūpnis fūda-

tur tot⁹ n⁹ pcessus postq^z ei pstat
qđ de⁹ deliberavit pposuit et intē-
dit ex sua sūma boitate et hoc p te-
stimoniū ifallibile suaz⁹ creaturas
rum dare talē hoīem et tm̄ hoīem
nature hūane necesse est qđ hoc fi-
at et impossibile est aliter esse. Ecce
nūc habem⁹ summā fraternitatē
summā securitatē hñdi illum hoī-
nem quē tam longe quesuim⁹ ac
inuestigamus.

Quod necesse est qđ ille nouus
homo taz preciosus detur hūane
nature modo conuenientissimo.

Et q^z iam declaratum est qđ
necesse est qđ iste hō sit postq^z
qđ de⁹ deliberavit et oīa que deus
facit operatur ad honorē sue ptas-
tis sapiencie et bonitat⁹ et ad vtili-
tatē creature rōalis et hoīs. Et iō
necesse ē qđ det illū hoīez nouū ta-
lē qđ sit honor sue ptastat⁹ sapiēcie
et boitat⁹ et sit sūma vtilitas nature
hūane postq^z ipse em̄ apponit ma-
nus necesse ē qđ ita fiat. Et q^z istū
est mai⁹ bonum qđ de⁹ possit fa-
cere nature hūane et necesse est. qđ
fiat mō cōuenientissimo cōgruen-
tissimo ac sapientissimo et istomō
de⁹ operatur vt declaratū fuit in
tractatu de honore. Et iō possum⁹
m⁹ arguere qđ sicut de⁹ pparauit
istum mūdū ppter hoīez et vt ef-
fet cōueniens ad suscipiendū hoī-
minem et etiā pparauit et dispos-
uit corpus hūanum vt esset ppor-
tionatum ad suscipiendū aiām rō-
p iij

halem ad suā ymaginem creataz.
Ita similiter preparabit et dispo-
net naturā hūanā et hoies vt sint
pueniētes ad suscipiendū istū ho-
minē. qm̄ quodēmo sicut primus
hō se hēbat ad totū mūdū i quo
suscept⁹ est. Ita aia ad corp⁹ in
quo suscipitur. Ita se hz iste hō
ad totā naturā hūanā ⁊ ad homi-
nes qz iste hō dz suscipi ab hoib⁹
et dari nature hūane. Et ideo sic
prim⁹ hō erat super om̄s creatu-
ras. Ita iste hō opz vt sit sup om̄s
hoies. Et ideo qz natura hūana d-
bet suscipere istū hoīem tāq̄ sum-
me indigēs. Ideo necesse est q̄ ta-
liter disponatur ac preparetur na-
tura hūana ⁊ talit⁹ de⁹ pmo dispo-
nat eam vt sit capax et apta ac cō-
ueniēs et sit in ea capacitas ad su-
sceptiendū istuz preciosissimū hoiez
Et iō opz q̄ hoies cognoscāt pri-
mo se sume idigere isto hoiez opz
aīq̄ de⁹ det istuz hoiez q̄ sit sum-
me desiderat⁹ et expectat⁹ ab hoī-
bus tāq̄ summe necessari⁹ ac sum-
me bon⁹ qz aliter nō esset capaci-
tas in hoibus qz apparet hoibus
q̄ esset superfl⁹. Et iō oportz pmo
aīq̄ veniat q̄ sit pmiss⁹ a deo ⁊ re-
ueletur ac manifestetur vt hoies
cuz vera certitudine ac credulita-
te firmissima ipsū expectēt et desir-
derent. Et iō necesse est q̄ aliq̄ ho-
mines precedāt aduētum istū ho-
minis quib⁹ de⁹ reuelet et mani-
festet istum hoīem et quib⁹ pmit-

tat etiā eū et per eos pmittat cum
toti hūane nature. Et iō oportz q̄
de⁹ tales hoies disponat ⁊ prepa-
ret vt sint apti et cōueniētes ad h-
Et qz ista dispositio ac preparatio
dz esse successiua et paulatia pro-
cedendo de iperfecto ad pfectum
et de minori ad maius et semp⁹ dz
crescere donec sit facta preparatō su-
ficiens capacitas ac dispositio ad
susceptiendū. Et iō oportet q̄ de⁹
taliter disponat gen⁹ humanuz p
multa tēpora paulatī donec sit i
natura hūana cōpleta capacitas
ad susceptiendū istum hoīem ⁊ sic
licz q̄ de⁹ cōtinue magis reuelet
ipsum ⁊ maifestet ⁊ pmitat hoies
paulatī magis ac magis ipsū de-
siderare ⁊ sic fiāt magis ac magis
capaces qm̄ tm̄ bñficiū quo illuz
est mai⁹ requirit vt pmittatur p⁹
et credatur fide firma et pmissum
expectetur ⁊ expectatū differatur
et dilatū āpli⁹ desideretur feruen-
cius amē et gciōsissime suscipiat.
Et qz i isto hoie dina natura dz as-
sumere humanitatē hoc dz fieri in
muliere ḡgine sine pfe. Et iō opz
q̄ vna mulier sic disponat a deo
vt sit cōueniēs et apta atq̄ digna
vt de ipsa assumat illa preciosissima
caro et forme illud preciosissimū
corp⁹ quod dz videri cuz deitate
et cum psona filij dei in vnitate p-
sone. Et iō due sunt pparationes i
natura humana ad suscipiendū
talē hoīem quo indiget ⁊ quē de⁹

proposuit dare. vna dispositio et prepa-
ratio est quo ad homines ut sint apti
ad suscipiendum illum. Alia est quo
ad carnem assumendum ut sit digna
viri cum deitate. et ideo propter istas
duas dispositiones ac preparationes
fiendas oportet quod deus assumat vnam
portionem et vnam partem de tota na-
tura humana illa separet a tota na-
tura humana scilicet quod assumat vnum
hominem et ipsum eligat ad hoc ut de
ipso nascatur multitudo hominum per con-
tinuam generationem et generatio sua mul-
tiplicetur et quod tales homines sint si-
cuti inter homines totius nature hu-
mane ut scilicet deus spiritualiter loquatur re-
uelet manifestet ac promittat aduen-
tum istius hominis per istos totius nature
humane et ut de istis et de genere istorum
nascatur illa sanctissima mulier et
virgo que sit mater illius hominis. Unde si
deus non assumeret nec eligeret ali-
quem spiritalem populum ad omnia illa que
pertinent ad aduentum illius hominis
esset confusio et inordinatio in sum-
mo opere dei quod fieri non potest.
Concluditur igitur postquam deus propo-
suit dare istum hominem novum et per
consequens quod necesse est quod sit. oportet
quod deus det illum eodem modo quo de-
cet et conuenit et per consequens ante
quam det illum quod disponat genus hu-
manum ad suscipiendum eum cum
venerit.

Quod deus iam dedit istis homi-
nibus novum totius humane nature.

¶ Quod necesse est quod ille homo
homo quo indiget omnis ho-
mo sit vel veniat in mundo postquam
deus proposuit ipsum dare. Et ideo
necesse est quod vel deus iam ipsum da-
derit vel adhuc dabit necesse est
vel quod venerit vel quod venturus sit.

Et quia conclusum est quod deus de-
bet ipsum dare eo modo quo decet
et conuenit. Ideo exinde concludi-
tur quod iam dedit mundo et quod iam ve-
nit. quoniam contra honorem sue sa-
piencie esset dare ipsum modo in isto
tempore in quo natura humana iam
ad nihilum deducta est. Unde ne-
cessario deus dedit illum tempore
quo magis decebat et conuenie-
bat dari mundo. Item postquam deus
deliberavit illum hominem dari mun-
do ac totius nature humane. et per con-
sequens primo debuit disponere na-
turam humanam ad suscipiendum antequam da-
ret ut dictum est. Sequitur quod totum tem-
pus nature humane diuiditur in duas
partes generales scilicet in tempus disposi-
tionis et preparationis ac in tempus
susceptionis. Ac per prius in tempus
promissionis et in tempus ad im-
pletionis promissionis quod primo deus
debuit illum promittere et postea ad
implere promissionem et dare. Ista
duo tempora debent adinuicem
esse proportionata et continua et
vnum immediate debet sequi post
aliud nec debet esse tempus medi-
um. Sed modo deus non promittit istum
talem hominem nec disponit naturam
p. iij

humānam ad suscipiendum illuz
 Cū null⁹ ppl⁹ in mūdo pparat⁹
 ad suscipiendum nec est dispositus
 ad suscipiendum nec ppl⁹ christi
 anitatis nec populus saracenoꝝ
 g nullus ppl⁹ alius pōt esse nisi
 ppl⁹ iudeoꝝ. sꝫ modo de⁹ nō
 disponit nec pparat pplm iudeoꝝ
 rum: ad suscipiendum talē hoīem
 et vt talis homo q̄ est melior q̄ p̄
 mus homo fuerit nascatur de ge
 nere illoꝝ: ymo totaliter nūc de
 presēti ppl⁹ iudeoꝝ repugnat
 excellēcie ac dignitatē illi⁹ hoīs
 qm ppl⁹ iudeoꝝ est inderisus
 ac obprobriū et vituperium totius
 mūdi in captiuitate alioꝝ pplōꝝ
 sūt iudei sine capite sine terra ⁊ tñ
 alijs fuerūt in maxima dignitate
 et reputatione inter homines ⁊ p
 vniuersū mundum: et modo est to
 tum oppositum et in tali statu fue
 rūt per mille annos et vltra. ergo
 sequitur q̄ status eoꝝ qui est de
 pñti et tñ durauit repugnat tota
 liter illi hoī ac excellēcie ei⁹ q̄ tra
 ctare sic iudeos sicut de⁹ mō tra
 ctat eos n̄ ē disponere illos ad su
 scipiendū talē hoīez nec vt assumat
 carnē de gñe illoꝝ magis em̄ erāt
 dispositi ante p mille annos et ec̄.
 deus nihil mō operat⁹ in pplō iu
 deoꝝ. ymo mille anni sūt q̄ nihil
 operat⁹ est p quod disponat eos
 ad suscipiendū talem hoīem et vt d̄
 genere illoꝝ nascatur. ergo cōclu
 ditur q̄ postq̄ deus nullū popu

lum disposuit nec preparat ad su
 sceptionē illius hoīs quē delibera
 uit dare mūdo cū inter ista duo
 tempora nō sit dare mediū. Seq
 tur de necessitate q̄ temp⁹ dispo
 sitionis ac pparationis et pmissio
 nis dei pteritū est et q̄ nūc sum⁹
 in tpe ad impletionis pmissē. ḡ se
 quitur q̄ ille iam est datus hūane
 nature iam venit et iā deus dedit
 illum vel nullomō ventur⁹ est nec
 de⁹ est datur⁹ illum. sꝫ pbatū ē q̄
 deus pposuit dare. ḡ cōcludit de
 necessitate q̄ iam dedit. ḡ sequitur
 q̄ aliq̄s fuit ppl⁹ a deo elect⁹ spe
 cialiter in quo de⁹ fecit om̄s ppa
 rationes que pertinebāt ad suscep
 tionē illius hoīs et vt ille hō susci
 peretur in mūdo et vt assumeret
 carnem illā p̄ciosissimā de gene
 re illi⁹ populi. Sequitur etiaꝫ q̄
 ille popul⁹ fuit antiquior inter om
 nes pplōs et q̄ cognoscebat deū.
 Sed null⁹ popul⁹ est talis nisi
 populus iudeoꝝ qui est antiquis
 simus inter om̄s pplōs mundi et
 semp coluit vnū deū verum. Cū
 popul⁹ xpianoꝝ est nou⁹ et etiaꝫ
 popul⁹ sarracenoꝝ magis nou⁹:
 ergo null⁹ alius populus pōt esse
 nisi populus iudeoꝝ. ḡ cōcludit
 tur q̄ in populo iudeoꝝ de⁹ fecit
 oīa illa que pertinebāt ad oīa illa
 q̄ de⁹ intēdebat dare et q̄ de illo
 populo assūpta est mulier virgo d̄
 qua imēdiatē ille hō nat⁹ est sine
 patre. ḡ sequitur q̄ ille hō nouus

quo indiget ois homo quē de^o de
liberauit dare toti mūdo est d^o ge
nere iudeoz et de illo populo. Et
sic cōcluditur q^d hūana natura bz
iam de facto ac suscepit illā hoiez
quo indiget qui est de^o et hō et q^d
per consequēs iam adimpleta ē sa
tisfactio et solutio pro toto hūano
genere et oia impleta sunt quib⁹
hūana natura indigebat et q^d iaz
iam liberatoz et saluatoz venit sū
cut promissum fuerat

Quod ihūs xpūs a iudeis cru
cifixus et occis⁹ est ille nou⁹ hō qⁱ
est deus et hō quem de^o delibera
uit dare mundo.

Am. pbatum est in tractatu
de honore ad logiū q^d xpūs
est ver⁹ deus et ver⁹ homo et ver⁹
rus filius dei. qⁱ sequitur de neces
sitate q^d ipse est illa persona ifinita
et ille hō nou⁹ quo indigebat ois
hō pro satisfactione ifinita et qui
necessari⁹ erit nature hūane et quē
deus pposuerat dare et hoc clarif
sime apparet per oia vba et facta
sua et per totū pcessum suū et per
ea qⁱ sūt secuta. vñ oēs cōditōnes
et circūstancie qⁱ necessarie erant
ad satisfactionē hūane nature cō
plete fuerūt in eo. Un⁹ ipse dicit se
esse deū et hoiem. dicit se eē illum
qⁱ pmiss⁹ erat adeo. dicit se venis
se ad moriendū p oibus et p pec
catis eoz. dicit se mori volūtariē
de fctō volūtariē ac spōte mortu⁹
est et dedit seipm morti et sciuit ac

psciuit mortē suā et dicit añq^d mo
riretur. pmissit remissionē oim pec
catoz et de facto remittebat pctā
hoibus vocauit totū mundū ad
indulgentiā et remissionē offensa
rum cōtra deum. vocauit totū mū
dum ad regnūz celoz ad vitā eter
nam. etiā pmissit et pcepit in noie
eius pdicari penitentiā et remissio
nem peccatoz. pdicauit etiā sem
per cōtra peccata et illa redarguit
et veritatē dicebat et tot⁹ su⁹ pro
cessus fuit ac tota sua intencio de
struere pctā hoim. et etiā post mor
tem suā discipuli sui pdicauerunt
eum resurrexisse a mortuis et pdi
cauerunt in noie ei⁹ remissionem
peccatoz per totū mundū. Itēz
oia que sunt in ecclesia sua sunt
cōtra peccata et ad destructionēz
peccatoz et hoc significat q^d ipse
erat inimic⁹ et destructor peccato
rum et criminū. qⁱ oia ista arguunt
infallibiliter q^d ipse est ille qui fecit
ac soluit satisfactōnē pro pctis ho
minum. q^d ipse est ille qui erat ne
cessarius toti nature hūane. Si nō
esset ille nō pugnaret contra pctā
nec destrueret ea nec posset qⁱ eēt
lapsus sicut alij hoies et esset sub
iectus peccato. Item etiā tot⁹ po
pulus xpian⁹ credit ipm esse ver
um hoiem et deum et esse verūz
saluatozē hoim et q^d ipse mortuus
est pro peccatis hoim et satisfecit
per mortē suā et in tali fide viuit et
perseuerat tota xpianitas in noie

et us remittatur pctā. Ergo si ihs
 xps nō esset ille verus homo qui
 satisfactere debebat pro pctis ho-
 minū. Sequit̃ q̃ adhuc deus d̃z
 ipm mittere ac dare hoibus. S̃z
 cum deus permittat regnare ihm
 xpm in mūdo in tali noie ⁊ permit-
 tat q̃ tant⁹ ppl̃s secut⁹ fuerit ipm
 et sequatur sub tali noie ⁊ taz per
 longa tempora et q̃ ei tā firmiter
 credatur. sequit̃ q̃ deus fecit p̃tra
 seipm ac impedit se ipm quia dis-
 ponit mūdō ad nō credendū alicui
 alteri tali sicut ihs xps credit̃ qz
 oportebit q̃ ille quē mittet in mū-
 dum faciat sicut iesus xpus et di-
 cat se esse deum et hominez ac de-
 struat peccata et impugnet et hoc
 etiam nō potest fieri quia ille quē
 mitteret si satisfaceret sic iesus xps
 iam pueniret cuz eo doctrina sua
 et cum operib⁹ suis quia pugna-
 ret cōtra peccata sicut ipse. Et oīa
 ista sūt absurda. Item populus iu-
 deoz qui nūc est spectat adhuc il-
 lū hominez nouum promissum a
 deo et ppl̃us xpianus credit illuz
 iam venisse ac promissum esse ad-
 impletum et deus permittit iesuz
 xpm regnare sub nomine illo scilz
 tāq̃ ille qui erat promissus a deo
 et talis etiam creditur a pplō xp̃is-
 ano: s̃z cū deus deliberauerit ac p̃-
 miserit dare illum toti nature hūa-
 ne quia om̃s homines indigebāt
 eo et nō solum iudei: ideo deus fa-
 ceret cōtra seipm ac impediret to-

tum pplm xpianum ne suscipere
 illum ventuz promissuz quia per-
 mittit illū regnare sub illo nomie
 et sic deus permittendo ihm xpm
 regnare sub nomine promissi si ip-
 se nō est nō disponit pplm de⁹ ad
 suscipiendū alium venturū. ymo
 totaliter impediret quod est ipos-
 sibile et etiam de⁹ permetteret des-
 cipi totum pplm xpianum qui est
 et qui fuit sub noie sui promissi qz
 om̃s xpiani crediderūt et credunt
 firmiter in ihm xpm tāq̃ in illum
 q̃ pmissus erat a deo p̃ p̃phetas
 et patriarchas et multi iudei cre-
 diderūt p̃mo ac p̃dicauerūt ⁊ hoc
 deus nō pōt facere quia est cōtra
 honorem sue bonitatis et sue veri-
 tatis. s̃z iudei qui adhuc expectāt
 ipsuz ventuz decipiūt seipsos qz
 nolūt recipere ihm xpm qui venit
 sub honore p̃missi a deo: et iō nul-
 lus p̃et seipsos decepit eos. Itē
 etiā ipi nō sūt dispositi ad suscipiē-
 dum ihm xpm. p̃mo quia expecta-
 uit quē iam hñt. sc̃do qz sūt in mi-
 seria ⁊ in captiuitate: et si recipiāt
 ihm ch̃istū erūt liberati. Et tertio
 qz ipi nō sūt dispositi ad suscipien-
 dū aliū si veiret qz nullū expectāt
 qz iam nō credūt habere illū q̃ p̃-
 missus est. ergo necesse est q̃ ihs
 ch̃istu⁹ sit ille q̃ p̃missus est a deo
 qz aliter fieri nō pōt. Itē em̃ pōt
 esse q̃ postq̃ de⁹ p̃missit ip̃z mitte-
 re q̃ p̃mo p̃mittat regnare in mū-
 do aliquē sub noie promissi ab eo

¶ sit deceptor: ac mēdat. Et primo etiam si deus intēdit mittere aliū q̄ ip̄e permittat q̄ aliquis ali⁹ de ceptor: p̄mo veniat ⁊ p̄cedat ac regnet sub nomine p̄missi a deo qm̄ ille impediret aliū venturum. q̄ ne cesse est q̄ ille quē permittit p̄mo regnare sub nomine p̄missi sit ille verus. q̄ impossibile est qm̄ iesus x̄ps a iudeis tradit⁹ crucifixus et occisus sit ille verus homo et de⁹ quem deus debebat dare mundo ad satisfaciendum p̄ p̄ctis et quo verissime natura hūana idigeret cū ip̄a natura hūana nō idigeret nisi vt liberaret a p̄ctis et offensis et culpis et haberet remediū ab eis vt: scz haberet veraz remissionem veniā et indulgentiaz et vt haberet vitā eternā et regnum celoz qz ita erat vera indigentia nature humane. et ip̄e ih̄s x̄ps nō fecit nisi destruere p̄ctā et semp ad nihilare illa et quicqd ordinauit h̄ p̄tra p̄ctā et om̄s sui ministri ad h̄ semp laborauerūt scz ad destruendū p̄ctā et p̄misit oībus hominibus sibi adherere volentibus remissionē oīm p̄ctōz ac vitā eternā ac regnū celoz. q̄ verissime ip̄e est ille quo veraciter natura hūana indigebat. q̄ qz ih̄s x̄ps est ille homo et illa persona que erat necessaria p̄ satisfactione: et de p̄ditōnibus et p̄prietatib⁹ illius hoīs qui erat necessari⁹ ad satisfaciendū p̄ offensis et p̄ctis hoīz: et qm̄ ip̄e ē

ille quē querebamus ac inuestigabam⁹ iō loquebamur de ip̄o ac si esset. Ergo postq̄ ih̄s x̄ps est ille iam habem⁹ maximā cognitōem de ip̄o et scim⁹ q̄ ip̄e est talis qualem demonstraui⁹ esse debere illum hoīem qui erat necessarius hoībus p̄ditis ac lapsis. q̄ nō op̄z illa reiterare sz quilibz potest applicare et p̄cludere de ih̄u x̄po affirmatiue et verissime.

Qualiter liber dei p̄uenientissime me habet duas partes.

¶ hoc rectissime apparet q̄: liter liber dei iam probatus p̄uenientissime debet habere duas p̄tes ḡnales q̄ sūt duo testamēta: scz testamētū vet⁹ et testamētū nouū qm̄ de⁹ p̄misit ih̄m x̄pm et postea dedit eū: et ad ip̄leuit p̄missū. Et iō primus liber dei est liber p̄missionis et continet omnia illa que p̄tinent ad p̄missionē christi et ad p̄paratōez et susceptionē scōs liber dīliber ad ip̄pletionis i quo p̄tinent oīa illa q̄ p̄tinet ad illā implectionem p̄missionis. Et abo isti duo libri faciūt vnū completū libzū. et sic mirabilī isti duo libri seu duo testamēta adinuicez copulant ⁊ p̄portionāt ⁊ se p̄secūt et vn⁹ sine alio nō pōt eē. qz p̄missio requirit adimplectōez ⁊ adimplectio p̄supponit p̄missionem et nō est dare medium inter ista duo. Et iō scōs liber seu scōm testamētū et nouum est liber veritatis: quia

Veritas est qñ quod pmittitur ad
impletur de facto et exinde cōclu
ditur infallibiliter q̄ antiquū te
stamētum est a deo qm̄ in illo pro
mittitur hoibus saluator et nou⁹
homo pro satisfactōe ac liberatōe
hoim ab obligatōe peccati vt pz
per suū processū modo per patri
archas modo per ppbetas. Sed
solus de⁹ potuit facere pmissione
et nulla creatura neq; bona neq;
mala. Et etiam infallibiliter con
cluditur q̄ nouū testamētū est
a deo qz ibi dicitur q̄ illud qd pro
missum erat a deo iam impletum
est iam factū est: S; nullus hoc
potuit facere nisi solus de⁹ seu ex
parte dei. Et etiam apparet mira
bilis p̄cordantia inter librū natu
re et librum scripture: quia creatu
re dicūt et testificantur q̄ de⁹ pro
posuerat ac deliberauerat dare ta
lez hoiez hūane nature sicut ipa
indigebat pro sua satisfactione vt
iam p̄batum est: s; in libro scriptu
re deus pmittit illuz hoiem sc; in
antiquo testamēto .et in nouo te
stamēto deus impleuit pmissū et
dat illū hoiez pmissū in antiquo
testamēto. et iō apper q̄ oēs libri
dei sūt de illo homine sc; ihū xp̄o.
Ymo quicqd de⁹ opatus est p̄ra
pctm̄ p̄mi hois totū est p̄ istuz ho
minē nouū et totū respicit istum
hoiez qz natura hūana nō indige
bat nisi isto hoie sc; xp̄o. Et iō qz
iste hō exire debebat et extrahi de

hūana natura ac suscipi in ea. 38
p̄tinue opatus est in hoibus et cir
ca hoies vt de ipa digne exire pos
set et digne in ea recipi nec cessa
uit opari donec ille hō factus fuit
in hūana natura. Et cū iste hō de
beret eē vnū solū toti hūane natu
re: sequit q̄ qcqd de⁹ opat in hūa
nā natura totū opatur p̄pter istū
hoiez vsq; ad aduentum.

De necessitate credendi fidem
christianam.

Quoniam autē iā declaratū fu
it in p̄tib⁹ p̄cedentib⁹ debis
tū credēdi: ymo obligatio credēdi
fidē xp̄ianā et hoc p̄ creaturas ita
q̄ oīs hō dz credere fidē xp̄ianita
tis s; nō semp ad illud debitū ad
dī necessitas credendi et q̄ sumā
necessitas est oī hoī credere fidē
xp̄ianā alī necesse ē q̄ p̄cat et p̄dat
in eternū. Un̄ p̄clus ē q̄ null⁹ hō
pōt liberari ab obligatōe ifinita
quā dz p̄ pctis et offensis nisi per
p̄sonā ifinitā q̄ sit de⁹ et hō et b
p̄ mortē ei⁹. Et qz sola fides xp̄ia
na credit hoiez deū et h; talē per
sonaz que est deus et hō: sc; ihū
xp̄s qui mortu⁹ est pro pctis. et sic
in sola fide xp̄iana reperitur v̄x
p̄ciuz quod debet p̄ pctis. Et iō
extra fidē xp̄ianitāt nō pōt fieri sa
tisfactō p̄ pctis nec pōt remitti ali
quod pctm̄ qz p̄ ihū xp̄m sola fit
remissio pctōz. Et ideo sequit q̄
qcūq; sūt ex fidē xp̄ianā et ex xp̄s
necessario dāpnantur in eternū.

Quicūq; g̃ vult saluū esse añ oia opus et necesse ē vt teneat et credat firmiter fidē xp̃ianā quā nisi quilz hō crediderit in eternū peribit. Quicūq; g̃ nō crediderit fidē xp̃ianā nec in ihm̃ xp̃m veniant et credāt. Et quicūq; iam credūt firmiter in eadē fide viuant fm̃ illā ac gaudeāt qz sunt in vera fide et doleāt de alijs qz sunt extra fidē. Et vt oia clare videantur cognoscant om̃s sil' primo summā indigentiam et necessitatē hūane nature. quāta necessitate indiget scz tali hoīe qui sit de⁹ et hō pro sua satisfactione. Scdo cognoscant qualiter om̃s creature manifestāt nobis qd de⁹ ex sua summa bonitate pposuit ac deliberauit dare talem hoīem in mundo et nature hūane iuxta suā indigentia. Et tertio videant qualiter de⁹ pmissit dare talē hoīem in antiquo testamēto seu in primo libro dei. Et quarto videāt qd oia verba facta ac opera ihū xp̃i et totū suūz processum quē fecit ordinatissime et vitam suā et doctrinā suā et mortem ac passionē et oia que secuta sunt per ordinē post mortē suam et qualiter nomē suū fuit exaltatū post mortē suā ac publicatū per totam naturā humanā et p om̃s pp̃los et gentes et quō ip̃e ordinauit per apostolos et discipulos suos ecclesiā suā vniuersalē nouā in mundo q̃ cois est oībus hoīb⁹

volentibus ad eā venire et quō ecclesia ab ip̃o ordinata paulatim creuit et augmētata est ac diffusa per vniuersum orbē ac mirabilissime ordinata ac exaltata et dignificata. Et videāt qualiter incepit et q̃liter pcessit stat⁹ ecclesie ihū xp̃i. cognoscāt et videant etiā ordinationes cōstitutiones ac sacramēta q̃ ordinauit et instituit ihūs xp̃us in ecclesia sua per se et p apostolos suos qm̃ oia sunt cōtra peccata et ad delend⁹ culpas offensas crimina et iūrias que sunt cōtra deum. Et oia que sunt in ecclesia sua sunt cōtra peccata hoīm et cōtra lapsum corruptionē ac perditionē hoīs. Ita qd tota intentio ecclesie ihū xp̃i est cōtra corruptiōnem et lapsum hūane nature ac suā perditionē et ad reducend⁹ hominē ad illud bonūz ppter quod fact⁹ est scz ad vitā eternā et ad eternū gaudiū et reuocare hoīem ab eterna tristitia pena et morte eterna. Cognoscāt etiā om̃s homines qualiter intentio ihū xp̃i et sue ecclesie est destruere ac erradicare totaliter radices et fundamēta oīm maloz scz ppriū honorem ppriam laudē et gl̃iam ppriā voluntatē ppriam ppriū ac p̃uatū amorē que oia ista vt iam pbatū est sunt iniciū oīm maloz et perditionis hūane nature ac diuisionis et inimicitie inter deū et hoīez ac inter ip̃os hoīes. Et tota intentio

ihū xpī ac suorū apostolorū et discipulorū et ecclesia sua est fūdata in honore laude et glia dei ī amore vero et puro ac in vera obediētia ac ī oibus illis que pnt destrueri in ipīs hoībus ppriam voluntatem pprium honore ppriū amorem q: per ista tria sunt oīa mala et per ista hō est laps⁹ perdit⁹ ac corrupt⁹ et dei inimic⁹. Postq̄ ḡ predicata est per totū mūdū remissio peccatorū pax inter deū et hoīem et oīs hoīes sūt vocati ad regnū dei signū ineffabile est q̄ iam venit ille qui pmiss⁹ erat et q̄ ipse est ille in cui⁹ noīe hoc factum est et hic est ihūs xpūs. Cognoscāt etiā oīs hoīes qualiter per vniuersū orbē in noīe ihū xpī crucifixi per apostolos p̄dicata tubicinata et p̄conizata est pax inter deū et hominem ac remissio et indulgenciā peccatorū. Et in noīe ihū xpī pmissa ē remissio peccatorū ac vita eterna. Quicūq; igr̄ volunt clare videre claritatē cogitēt ac cognoscāt oīa predicta que sunt in facto et experientia et cognoscāt q̄ ihūs xpūs crucifixus est ille ver⁹ ac nou⁹ homo qui est de⁹ et homo q̄ erat necessarius toti hūane nature que⁹ deus p̄posuerat ac promiserat dare hoībus et q̄ oīa que ihūs xpūs fecit et que credūtur de ipso necessaria erant esse ac fieri pro hoībus et pro satisfatione ac liberatione cōpleta hūamane nature. Et sic

indigebat hoīe vt oīa illa fierēt p ipā saluanda vt scz ihūs xpūs sic nascercetur et cōciperet sic viueret et sic moriretur et sic resurgeret ac mortuis et ad celos ascēderet et sic de alijs que operat⁹ est. Cōparemus ḡ sc̄m et debitū scz sc̄m ihū xpī scz qualiter fieri debebat satisfactio ac deliberatio nature hūane et q̄lter eē debebat qd̄ facere d̄bebat ille nou⁹ hō qui necessari⁹ erat mūdo et videbim⁹ clarissime q̄ ihūs xpūs est ille. postq̄ ḡ hūana natura et hoīes hnt de fctō talem hoīem ac tam p̄ciosū qui ē deus et hō et qui fecit oīa que erant necessaria hūane nature qui ē rex ver⁹ et dñs super oīs hoīes qui est ita pi⁹ ita benign⁹ ita bon⁹ ita māsuetus ac tāto amore pijsimo plen⁹ erga hoīes q̄ voluit dare vitam suam ac recipere mortē p peccatis et criminib⁹ eorū. Sequant⁹ et p̄cepta sua ac verbis suis adhereant ac credāt totaliter illi ac obediant et fiāt mēbra ei⁹ ac recipiāt sacramēta sua que ipse ordinauit qm̄ ipse dicit hoī oīa quib⁹ indigere pōt hō et hz oīa qm̄ est persona infinita qz est de⁹ et hō in quo est plenitudo oīs bonitatis oīs pietatis oīs virtutis caritatis et boni amoris oīs sapiēcie ac scie oīs meritū in ipso est om̄e bonum in ipso ē oīs potestas in ipso est om̄e dñit⁹ om̄e imperium in eternū. Qui ḡ talem hoīem cōtempnit dignus est

eterna perditione. Et hijs appa-
rere potest quāte dignitatis et ex-
cellentie sit esse xpianus q: est eē
mēbrum tanti hoīs qui est de⁹ et
homo ⁊ qualiter pualet vn⁹ xpia-
nus ver⁹ q̄ omnes hoies qui nō
sunt christiani q: illi sunt perditī.
Et per oppositū falsus christian⁹
et malus min⁹ valet q̄ omnes q̄
nō sunt christiani. Timere ergo
debz falsus christian⁹ et malus.
Et gaudere verus et bon⁹ christi-
anus.

Qualiter iusticia dei et sua mi-
sericordia sūme concordant in sa-
tisfactione.

Nonā autem dū cōsidera-
bamus iusticiā dei. ac pec-
catum et offensā hoīs videbat q̄
mīa dei periret. q: iusticia dei exi-
gebat infinitā satisfactionē ab ho-
mine quā hō debebat et ad quam
obligat⁹ erat. ppter peccatū et offen-
sam et q: hō solus et per se libera-
ri nō poterat ab infinita pena quā
meruerat. et sic videbat q̄ de⁹ nul-
lam mīam ostēderat. Sed in veri-
tate in ista satisfactiōe facta p mor-
tem ihū xpī dei et hoīs est tā ma-
gna misericordia q̄ maior cogita-
ri nō potest et tū cōcordat euz iu-
sticia q̄ magis cōcordare nō pōt
Uñ q: hō per se nō poterat solue-
re deo istā infinitā satisfactionem
quā iuste dōbebat nec aliter euade-
re poterat magnā obligationē ad
penā eternā sibi debitā per iusticiā

am nec per cōsequēs euadere ma-
nus ⁊ potestātē dyaboli. Ideo de-
us ex sola sua et ppria mīa gratis
ac sine meritis ipsius hoīs quoniam
nihil meruerat hō nisi penam.

Preuenit primo hoīem vt deus
de liberaretur hō per iusticiā q: si
homo ex seipō nō habebat cum
quo faceret deo quod debebat ac
faceret iusticiā de seipō dādo des-
bitum de⁹ dedit hoī per mīam cū
quo homo possit satisfacere ac sol-
uere et per iusticiā de seipō. Sed
illud tale hō nunq̄ potuisset nisi
deus per suā puram mīam tribu-
isset hoī vt ergo de⁹ placari possz
ab hoīe et hō haberet cū quo pla-
caret deū et irā suā de⁹ dedit grati-
am hoī illi quod hō debebat ex debi-
to reddere deo dās hoī et totū na-
ture hūane nouū hoīem qui esset
maior qui satisfaceret p hoīe q̄ ha-
beret iſe illd per quod superaret
omne debitū quod hō solvere dōz
qui cum nihil per se deberet solu-
uere p alijs q̄quid debebant. Uñ
soluere nō habebāt dedit eis. quid
ergo pōt intelligi ac cogitari mise-
ricordi⁹ q̄ istd scz q̄ de⁹ pī dedit
hoī peccatū dāpnato eternis penis
⁊ nō hñti. vñ redimat se accipe be-
nignū meū scz ihū xpī scz deū ve-
rū ac hoiez ⁊ da ipz p te. et ipe fili-
us dei ihūs xpīs dic hoī tolle me
ac redime te ipz hec ei dicit qñ vo-
cat hoies ad fidē xpianam et tras-
bit vt veniant ad tantam grām.

Et quid etiā iust? pōt cogitari q̄
vt ille diminuat om̄e debitūz cui
datur p̄cium mai? q̄ om̄e debitū
dum tñ datur cum debito affectu
et comō quo dari d̄z. Et sic hō iu-
stissime liberatur a sua obligatiōe
et satisfactiōe iusticie dei et de?
per iusticiā saluat hoīem ⁊ sic i ho-
mine vera iusticia et tñ cū. hoc est
ibi summa mia q̄ deus dedit ipsi
hoī per suā solam miam illud cuz
quo hō soluat deo quod debet et
cum quo tollitur iniuria et offens-
sa qua deus fuit iniuriatus

Hic ponitur comparatio inter
ih̄m xp̄m crucifixū et hoīem per-
ditum lapsū et corruptum et qua-
liter se habeant inter se et ostendi-
tur que sunt illa que hō perdit?
recepit.

Noniam autē propter hoc
quia hō erat perdit? lapsus
corruptus ac deuīat? indigebat
de necessitate nouo hoīe qui esset
de? ⁊ hō qui mortē susciperet pro
hoīe et quesitū? illū talez homi-
nem per longū p̄cessū et finaliter
per dei gr̄am reperim? eū iam eē
et q̄ hic ē ih̄s xp̄us a iudeis cru-
cifixus. Postq̄ ḡ ille hō tam neces-
sarius hoībus iam existit et ē. res-
tat modo videre qualiter hō qui
est iam lapsus ⁊ corrupt? recipiat
ab ip̄o oīa illa quib? indiget. Un̄
in ih̄u xp̄o sunt oīa illa quib? hō
corrupt? indiget. Et iō restat vt
homo restauretur ac reparetur d̄

facto postq̄ iam medicina est pa-
rata restat eā applicare ad op? qd
em̄ pficit medicinā nisi aplicetur
infirmis. Quid valet panis esuriz-
enti nisi comedat illū. Un̄ postq̄
ih̄s xp̄us est ille hō quo indiget
hoīes perdit? a deo. Ideo ē
summe cōueniēs ac p̄portionat?
hoībus quia venit p̄pter hoīem
lapsū. Ideo p̄portionatur ei in
oībus. Ideo ih̄s xp̄us facit vnā
partē et oēs alij hoīes faciūt aliā
partem. Et iō possum? facere cō-
parationē inter ip̄m ex vna parte
et om̄s hoīes ex alia parte. Un̄
tota natura hūana respicit xp̄z et
ip̄e respicit humanā naturā ⁊ ip̄e
se h̄z ad om̄s alios hoīes sicut re-
demptor ad captiuos sicut satisf-
factor ad obligatos sicut saluator
ad debitores sic redēptor ad de-
structores sicut reparator ad an-
hīlatores sic medic? ad infirmos
sicut viuificator ad mortuos sicut
illuminator ad excecatos sicut dū-
ctor ad deuīatos sicut plenus ad
vacuos sicut releuator ad lapsos
sicut reformator ad deformatos.
Et vt vno verbo oīa p̄cludamus
ip̄e est oīa hoī lapsō et perditō.
Et iō qui nō cognoscit se esse lap-
sum et perditū nō cognoscit se
indigere xp̄o et pro nihilo repu-
tat eū. Et q̄ iam nos videm? totū
lapsū totā corruptionē et p̄-
ditionem hoīs et statū in quo est
et que sunt illa que deficiūt hoī q̄

debebat habere que ipsemet p̄diz
dit et qualiter in hoīe factū est cō
trariū debito. Et ideo si volumus
cognoscere que s̄ illa q̄ homo d̄z
recipere a x̄po op̄z cognoscere to
tā idigētiā hoīs ⁊ totū defectū ei⁹
Un̄ homo ante om̄ia indiget vt li
beret̄ ab obligatione quez fecit p̄
pter p̄ctm̄ q̄ est sc̄da obligatio de
inde indiget adiutorio vt cōpleat
p̄mam obligatōez naturalē quā
d̄z deo vt sc̄m̄ hoīs cōcordet cu⁹
debito: sc̄z vt hō faciat quod d̄z ⁊
hoc liberare homiez et restaurare
sc̄z liberare ip̄z totaliter a sc̄da ob
ligatione mala que est infinita ⁊ iu
uare ip̄m ac dare ei adiutoriū ⁊ il
lud per quod p̄pleat p̄mam obli
gationē q̄ p̄ma obligatio deleri n̄
pōt nec destrui quia necessaria est
et in corruptibilis. Sic ḡ in istis
duab⁹ obligationib⁹ cōsistit tota
reparatio et restauratio hoīs per
diti q̄: cū homo nō soluit p̄mam
obligatōez ymo fecit totū p̄trariū
Ideo est malus iniust⁹ corruptus
et inimic⁹ dei et est p̄trari⁹ suo de
bito statu. Et impossibile est q̄ hō
liberetur a sc̄da obligatione q̄ est
p̄pter offensam nisi p̄pleat p̄mam
quia sc̄da obligatio orta est prop̄
hoc: q̄ homo nō soluit p̄mā: quia
si p̄ma solueretur. sc̄da nunq̄ esset
vt iā declaratū est ad plenū. Sic
ḡ homo necessario idiget vt iesus
x̄ps det sibi remediū i istis duab⁹
obligationibus vt sc̄lz satisfactat

pro sc̄da et totalit̄ destruat̄ ac ad
nibile⁹ et det hoī adiutoriū vt cō
pleat p̄maz q̄ p̄ma nō pōt deleri
s̄z semp̄ manet et homo p̄didit vo
luntarie et sp̄ore et reliquit adiuto
riū quod habebat ad p̄plēdu⁹ p̄i
mā obligationē ⁊ noluit tenere cū
potuisset s̄z sua culpa perdidit. Id̄
meruit vt nūq̄ sibi restituat̄ ineter
num ⁊ tñ remaneat obligat⁹ vt p̄
us et etiam q̄ cū hō offēdit ac ini
uriat̄ deū. Et id̄ se obligat ad
infinitā penā. Et ideo ih̄s x̄ps p̄
suam mortem meruit hoī ista duo
sc̄z liberationez a sc̄da obligatiōe
totaliter et adiutoriū quod perdis
derat ad p̄plēdu⁹ p̄mam et istud
adiutoriū nō pōt dari nisi a ditate
vt infūdatur hoī de nouo sicut ai⁹
ma infūdatur in corpore. Et ideo
iesus x̄ps inq̄tum homo meruit
hoī istud adiutoriū vt restitueret̄
ei et etiā meruit ip̄i hoī totalem in
dulgentiam absolutionē et veniā
a sc̄da obligatiōe. Et inq̄tuz deus
ip̄emet dedit istud adiutoriū et in
fluit de nouo ⁊ dat indulgentiaz
ac veniā homi ⁊ soluit a sc̄da obli
gatione infinita. et sic totuz istud
quo homo indiget est in iesu x̄po
deo et hoīe et istud adiutorium q̄
datur gratis hoī et nō per meritū
suū q̄ homo lapsus nō meruit: s̄z
datur per meritum x̄pi quod voca
tur gratia q̄: nō dat̄ ex debito ho
minis lapsi: s̄z per merituz homis
dei qūis om̄e quod deus dat pōt

A

dici grā et sūma grā per excellenti-
am istud adiutorium dicitur gra-
tia et sūma grā. Et q: sine isto ad-
iutorio homo dicitur mortuus q:
nihil pōt operari de illo qd facere
debet in qtuor homo sicut corp⁹ si-
ne anima. Ideo istud adiutorium
seu ista gratia dicitur vita hoīs sal⁹
hoīs scōa ania homīs. Et plus est
dare istud adiutoriū homi qd da-
re aīam ac restituere corpori mor-
tuo quia sine hoc homo est nihil et
quasi hz nō esse. et hoc est viuifica-
re hoīem mortuū ac restituere vi-
tam mortuo et renouare ac reffice-
re hominē et refformare purgare
et sanare recreare releuare lauare
et facere hominez pulchrum et re-
ducere hominez ad deum ac vnire
hoīem cum deo et ad amiciciā su-
am. Et hoc est etiā facere hoīez iu-
stū bonū rectū et sanū ac dignum
regno dei. et hoc est restituere for-
mā filiatōis ac facere de nouo fili-
um dei ip̄s hoīem ac regnare et re-
gnasti de nouo et per p̄ns hoc est
facere hoīez heredē hereditatē dei
hoc est etiā refformare formas fra-
ternitatis inter hoīez. et hoīem q:
per istud adiutorium homo facit
deo vt filius patri homo facit hoī
vt frater fratri et soluit debitū ac
ius filiatōis ac fraternitatis. Et
hoc est etiā cōuertere hominem
ac reducere ip̄m de via erroris ad
viam veritatis. Et hoc est illumi-
nare hoīez in via eterni gaudiij ac

reuocare ip̄m a via eterne tristitie
hoc est etiā liberare hoīez a fuitu-
te p̄ti et vitiorū et corruptionis
carnis et ponere ip̄m in libertatē
verā. hoc est etiā liberare hoīez
a iugo a captiuitate a criminibus
sue pprie volūtatis et pprii hono-
ris et pprii ac priuati amoris et po-
nere ip̄m in libertate in p̄ma volū-
tate dei. Et hoc est etiā resolvere
hoī suūz bñ esse quod perdidit
ac liberare ip̄m a suo malo esse in
quo erat. Et hoc est etiā restituere
hoī ip̄m dei amorē quē perdidit
et salutem propriam.

Qualit̄ istud adiutoriū seu ista
gratia est totū bñ esse hoīs et carē-
tia eius est totū male esse.

Et aut̄ istud adiutorium seu
ista grā que restituitur hoī a
deo ad p̄plendū et ad faciendū
oīa que dicit in qtuor homo magis co-
gnoscat. Considerandū est qd hō a
p̄ncipio dū fuit factus a deo rece-
perat a deo esse: et etiā bñ eē s; nō
optime esse q: hoc expectabat ad
huc. Et per esse intelligitur sentire
viuere et itelligere velle amare pos-
se ac oīa illa q p̄tinent ad corp⁹ et
aīaz. Et per bñ esse intelligit recte
debite iuste scē etuose mēsurate et
regulate viuere. Et sili p̄ male itel-
ligit indebite iniuste tortuose vitio-
se ac imensurate viuere. Idē est qd
dicere bene sic recte debite iuste sū-
cte ac etuose. Et idē est dicere ma-
le sicut tortuose oblique iniuste ac

vitiose. Acceperat igitur primo homo a deo esse vivere sentire intelligere vel le posse et etiam bene esse bene vivere bene intelligere bene amare bene posse bene velle bene amare seu quod id est recte debite iuste sancte et virtuose esse vivere sentire ac intelligere amare vel le et posse. Acceperat igitur bene esse quo ad corpus et quo ad animam et istud bene esse erat sua bonitas sua rectitudo sua iusticia sua sanctitas et sua virtus sua regula et sua mensura quod erat adita super: a esse et non erat idem quod esse ymo poterat separari ab esse et poterat ipsum esse expoliari ab illis et remanere sine illis si vellet. Tamen in parte primi hominis erat custodire ac servare illud bene esse sibi datum seu illam bonitatem rectitudinem iusticiam sanctitatem ac virtutem. Et si primo custodisset ac servasset homo suum bene esse sibi datum a deo tunc de bene esse transiisset ad altioris gradum scilicet ad optimum esse: sed primus homo non servavit nec custodiuit istud bene esse nec ipsam bonitatem seu rectitudinem iusticiam virtutem et mensuram seu regulam sibi datam quod fuit deo inobediens ingratus et ideo perdidit suum bene esse seu recte esse et remansit sibi solum esse vivere sentire intelligere velle amare et posse. Et sic remansit homo nudus et expoliatus quod bene esse erat sua vestis et loco de bene esse iuste debite recte sancte et virtuose habuit male esse oblique tortuose et vitio-

se. et sic fuit veste nudus et dehus datus et fuit propriis vestimentis expoliatus et alijs indutus et maxime quo ad animam et libere arbitrium. Et sic primus homo expoliatus sua bona veste sua bonitate sua rectitudine sua iusticia sua sanctitate et sua virtute fuit in eo malicia tortuositas seu obliquitas iniusticia et vicium et sic ut cognosceret suum male esse quantum ad animam remansit. igitur homo radicaliter scilicet ipse esse vivere sentire intelligere velle amare et posse quod ista sunt radicalia et non potuit ista destruere sed perdidit bonitatem istorum et suavitatem et fuit facta vulneratio in eis et pueritas. Et ideo homo adnihilavit se ipsum quantum ad bene esse. Et quod bene esse iuste debite recte sancte pulchritudine honeste virtuose esse est amabile placibile et acceptabile. Et per oppositum male esse tortuose oblique iniuste indebite inhoneste vitiose turpiter ac difformiter esse est odibile ac displicibile. Iam homo fuit displicibilis ac odibilis deo et non acceptabilis quod adnihilaverat in se suam pulchritudinem et acquieverat turpitudini ac difformitati. si autem homo nullum remedium habuisset de male esse tunc pervenisset ad pessimum esse. Ecce igitur gradus in homine scilicet esse bene esse et optime esse vel per contrarium esse male esse ac pessime esse. Et ipsum esse est commune ad omnia et remanet. Si igitur homo talis repiat qualem se fecit necessario tanquam nihil valens omnino

iudicabitur et imitetur in igne eter-
 nu. Et sic istud bñ recte iuste sacte
 debite sane ac xtuose esse erat ad-
 iutorium datu hoī seu gratia da-
 ta hoī cū quo adiutorio hō poterat
 reddere qcqd debebat deo et
 adimplere totā pñā obligatōnez
 naturales q̄diu em hō custodiuit
 ac suauit istud bñ esse et recte esse
 tandiu factū cōcordauit cū debi-
 to: s; statiz dū homo perdidit suū
 bñ ac recte esse seu suā rectitudinē
 factū suūz fuit p̄trarium debito et
 remansit ipm debitum et ipa obli-
 gatio vt pri⁹ cum impotentia ad-
 implendi et faciendi q; homo per-
 diderat sua culpa istud bñ esse ac
 recte esse cū quo poterat adimple-
 re totū debitū. Ideo iustissime ab
 ipō requirebat deus vt faceret qd
 debebat et solueret suūz debitum
 nec excusabat: quia nō poterat q;
 volūtarie spōre et sua culpa perdi-
 derat et deus sibi semel dederat. si
 em aliquid per violentiā remouis-
 set illud bñ esse iuste excusaret hō
 q; nō poterat facere q; n̄ habebat
 adiutoriū cū quo faceret: s; grati-
 am pōre a deo sibi datam. Et iō ex
 istis verissime apparet q; reforma-
 re reparare ac restaurare hoīez p-
 ditū nō est aliud nisi reducere ipz
 ac p̄tere et mutare de male tortu-
 ose obliq̄ indebite in iuste ac vīto-
 se esse seu viuere intelligere velle
 amare et posse ad bene recte debi-
 te iuste sacte pulcherrime sane ac

xtuose esse viuere sentire intellige-
 re amare velle posse et remouere
 ab eo malitiā tortuositatē obliqui-
 tatez in iusticiā et in honestatē tur-
 pitudinem defformitatez et vitiū
 et restituere sibi bonitatem rectitu-
 dinē iusticiā sanctitatez sanitatez
 honestatem pulchritudinē ac vir-
 tutem ppriaz: et hoc est magis fa-
 cere q̄ restituere aīaz corpori mor-
 tuo. Cū corpus nō perdit aīam q̄
 est vita sua volūtarie spōre ac cul-
 pa sua: s; homo perdidit talez bo-
 nitatem et rectitudinē volūtarie
 et culpa sua. et ideo reddidit se di-
 gnū vt nūq̄ reciperet nec de⁹ sibi
 restitueret. Et iō in hoc manifestat
 sūma dei bonitas q; vult restituere
 hoī indigno talem bonitatez et
 rectitudinem. et iō hoc est magna
 grā ac purissima grā pcedēs ex in-
 finita dei bonitate ac misericordia.
 Istam aut rectitudinem seu istud
 bñ esse solus de⁹ pōt dare ac resti-
 tuere et hō nō pōt a seipō habere
 q; a principio hō nō dedit sibi bñ
 esse nec esse. q̄ nō pōt p se recupe-
 rare. Sed q; de⁹ erat offensus ab
 hoīe et iniuriat⁹. Iō necesse erat q;
 de⁹ pmo placaretur ac iniuria tol-
 leret et aliq; moriretur p hoīe vt
 sibi daretur istud bñ esse. Iō deus
 dedit hoī xpm vt ipē pro hoīe tol-
 leret offensaz ac mereret pro hoīe
 istā grām et istud bñ esse seu adiu-
 toriū denouo et sic duob⁹ indiget
 homo s; placare deum pro offen-

sa ac tollere iniuriarum de medio ut
recipiat bene esse et ista duo sunt ne-
cessaria homini et quod recipiat ea a ihesu
christo et per ipsum christum. et sic per ipsum
absolvitur homo ab offensa et debet
te iuste sancte ac virtuose esse resti-
tuitur ei et bonitas rectitudo iusti-
cia virtus et sanctitas et istis repa-
ratur homo ac restauratur per christum.
Et impossibile est aliquem hominem res-
cuperare istud bene esse nisi per ihesu-
christum deum et hominem et per meritum
mortis. Et sic homo recipit bene esse a
christo et indulgentiam ac ultimatam gra-
tiam. et sic sunt tria beneficia scilicet indul-
gentia gratia et gloria seu venia. bene
esse et optime esse quia in istis tri-
bus consistit perfecta salus hominis. pri-
mum est indulgentia propter offensam.
secundum est gratia seu bene esse. Et deinde
ad gratiam et ad bene esse sequitur fina-
liter gloria et optime esse quod gratie do-
betur gloria. et omnia ista emittit ihesus
christus hominibus per mortem
suam et sanguinem suum.

Quod in homine christiano sunt tres
res generales et distincte per quas
recipit tres res distinctas scilicet cor-
pus animam et bene esse.

Quoniam autem ad complementum
hominis tria sunt necessaria scilicet
corpus anima rationalis et bene esse vel di-
camus quod duo scilicet esse et bene esse. et
ipsum esse comprehendit corpus et
animam et aliud est bene esse quod sicut cor-
pus separatur ab anima sic anima et cor-
pus possunt separari ab ipso bene

esse quia uterque potest male esse. Sed
tamen male esse corporis facilius sentitur
ac cognoscitur quam male esse anime.

Et ideo quia ista tria sunt realiter dis-
tincta possumus dicere quod primus
homo receperat tria a deo scilicet corpus
animam et bene esse tanquam ab uno et eo-
dem immediate receperat ista tria.

Sed quia primus homo perdidit istud
bene esse et remanserunt sibi corpus
et anima. Ideo alij homines generati ab il-
lo non recipiebant nisi esse tamen scilicet cor-
pus et animam et non recipiebant be-
ne esse. Sed ista duo non recipie-
bant sicut primus homo quia recipiebant
corpus ab homine et animam a deo. sed
primus homo hoc totum recipit imme-
diate a deo. et ideo in quolibet alio ho-
mine sunt et erant due generationes
et duo patres scilicet primus homo et deus.
In prima generatione quilibet homo ge-
neratur per eandem generationem reci-
pit corpus seu carnes a primo homine
mediate vel immediate. In secunda
generatione quilibet homo recipit imedia-
te animam a deo quia deus immediate per
se solum creat animam rationalem quousque tam
corpus quam anima totum sit a deo sed non
eodem modo. Et sic omnis homo excepto pri-
mo homine habet duos patres scilicet primum
hominem et deum. et isti duo dant esse
scilicet corpus et animam. Sed in omni christi-
ano est alia. tertia generatio quia re-
cipit bene esse a christo et loquor de bene
esse quantum ad animam et liberum arbitri-
um. et ideo christus est secundus pa-
ter. Et sic christianus habet tres genera-

Alij

tiones distinctas. In prima recipit carnē a primo hoīe. in scda recipit aīam a deo solo. Et in tertia recipit bñ esse a christo q̄ simul est deus et homo: et ista gñatio est vltima et p̄pleta et sine ista hō nihil est. Prima gñatio ē libidinosa turpis et corrupta et per illaz homo dampnatur quia recipiendo carnem recipit culpā corruptionez et pctm̄. Et sic duo recipit hō in ista gñatione: videlz carnem et corruptionē. S3 scda gñatio q̄ est creatio aīe et infusio eius in carne ē sancta mūda ac immaculata: s3 qz caro est infecta ac maculata et corrupta inficit et corrūpit aīam: s3 venit tertia gñatio q̄ est sanctissima in qua recipit bñ esse quod est tota bonitas rectitudo ac pulchritudo aīe et ista reparat aīaz et reducit eam ad statū debitū et tollit om̄ez corruptionē et maculā quā aīa p̄traxerat ppter p̄maz gñationez et facit hoīem amicū et filium dei et hered regni celozū. Et ideo ista tertia gñatio p̄trahatur p̄me gñationi qz per primam caro dñābatur et aīa subiecta erat carni corrupte et nullomō poterat resistere. S3 per tertiā gñationez aīa dñāf carni et caro subicitur et quia aīa recipit suū bñ esse suā rectitudinē ac fortitudinē per tertiā gñationem. Et sic aīa recipit regnū suū et caro perdit. Et etiaz per p̄mā gñationem homo erat totus car-

nalis et brutalis et bestialis. Et p̄ tertiā gñationem hō fit spūalis rationalis et diuin⁹. Item per primā gñationez hō perdidit similitudinē dei et acquirit similitudinē dyaboli et p̄mi hoīs corrupti. S3 per tertiā in qua recipit bñ esse et recuperat suā pulchritudinē et bonitatē hō recuperat similitudinē dei quā pdiderat. Item per p̄maz gñationez in q̄ hō recipit carnem hō acquirit radices oīm malozū. S3 per tertiā in qua recipit et recuperat hō suū bene esse acquirit radices oīz bonoz. Et sic in oīb⁹ tertia gñatio est p̄ria prime et dat hoī oīa p̄traria p̄me gñationi. Et ideo p̄mus hō et scdus homo: scz xps sūt p̄trarij quo ad gñationes et ideo p̄mus hō per gñationem suā q̄si adnūbiat aīaz et dat nō esse. S3 scdus hō xps de⁹ et homo per suā gñationem dat esse aīe. et ideo dicitur regnare aīam qz aīa iam semel erat creata a deo s3 per gñationez p̄mi hoīs erat perditā et per tertiā gñationez recreat et regnatur et regnascitur dū recipit nouū bene esse et suā pulchritudinem. Item sicut in p̄ma gñatione homo habz patrem et matrem. ita etiaz in tertia gñatione que est cōtraria p̄me homo hz patrem et matrem: scz xpm deū et hoīez et matrem: scz ecclesiam sponsā et vxorem christi. Itē sicut p̄mus homo per suā carnez corrūpit et dāpnat

om̃s filios suos. Ita sc̃dus homo
sc̃z xp̃us per suā carnem soluit la-
uat abluat et sanat. quia caro pri-
mi hoīs est maculata et corrupta
et caro sc̃di hoīs imaculata et pu-
ra. Et iō sicut aīa ex societate cum
carne maculata p̃mi hoīs macu-
latur. Ita per p̃trariū ex societate
sc̃di hominis cū carne p̃mi hoīs aīa
mūdatur et purgatur. et sic caro ē
p̃tra carnem et generatio p̃tra ge-
neratōez. Et sic apparet q̃ oīs hō
xp̃ianus h̃z tres g̃ñationes. In p̃-
ma recipit carnem. In sc̃da aīaz ⁊
in tertia bene esse. S̃z alij hoīes
nō h̃nt nisi duas. et de tanto xp̃ia-
nus excellit alios homines de quā-
to b̃ñ esse excellit esse et male esse.

Qd̃ in christianis sūt tres fra-
ternitates.

Exinde apparet q̃ xp̃iani
h̃nt tres fraternitates g̃ña-
les quia primo sunt fratres q̃ h̃nt
vnum patrem ex parte carnis g̃ña-
lem sc̃z p̃mū hominē in quo om̃s
fuerūt q̃ñ ipse solus erat. Sc̃do s̃c̃
fratres quia h̃nt vñū patrē ex par-
te creatōis aīaz g̃ñalem sc̃z deū.
Tertio h̃nt aliū patrē ex parte
ipsi⁹ bene esse videlz xp̃stū deū
et hoīem q̃ in q̃tū de⁹ est idem cū
sc̃do patre q̃tū ad deitatem: s̃z est
filius dei q̃tū ad personā. s̃z inf̃
istas fraternitates tertia ē melior
nobilior quia in illa pater est de⁹
⁊ homo et in p̃ma homo tantū
et in sc̃da deus tm̃. ⁊ ideo sūme se

debent amare omnes christiani p̃
istam terciā fraternitatez qui h̃nt
talem patrem qui mortu⁹ est pro
eis et fudit suum sanguinem et re-
surrexit a mortuis et viuit in eter-
num et ascendit ad celos et se-
det ad dexteram dei patris et ven-
turus est iudicare omnes homi-
nes. Et iō ista fraternitas est ma-
gne nobilitatis ⁊ excellēcie magni
amoris ⁊ magne bonitatis et ma-
xime vnitatis quia fraternitas ori-
tur a paternitate. Et ideo quia nō
potest esse dulcior melior nobilior
maior et iunior paternitas q̃ ista
nec amosior. Ideo fraternitas
que oritur ex illa est etiam talis.

Debent etiam se amare p̃pter pri-
mam fraternitatem que est p̃pter
carnem. et etiam propter secūda
fraternitatem que est propter ani-
mam. Et sic iste tres fraternitates
habent suos gradus sicut corpus
et anima et bene esse. Item tertia
fraternitas est infiniti precij quia
christus deus et homo emit eam
per suam mortem dando suam vi-
tam infinitam per quam mortem
emit indulgentiam et totum bene
esse. Et ideo quia tantū costat ista
fraternitas que est propter b̃ñ esse
debet cum sūma custodia custodi-
ri ne violetur. Et ista tertia frater-
nitas fecit r̃surgere ⁊ viuere ali-
as duas p̃mas fr̃ñitates que erāt
mortue in hoīb⁹. quia xp̃iani di-
ligūt se p̃pter istas fraternitates.

A iij

Et diligunt alios homines qui non sunt christiani propter primam et secundam fraternitatem quia quicquid caro sit corrupta in qua fundatur prima fraternitas ac tamen quia deus fecit primum hominem fecit omnes alios in ipso quia omnes erant in ipso quantum ad carnem sed non quantum ad animam. Et ideo propter istam unitatem quam deus fecerat debet se omnes amare et reputare quasi unum hominem licet primus homo postea corrumendo maculando et inficiendo deformando et de turpando seipsum in quo erant omnes homines corrumperit maculaaverit infecerit deformaverit et destruxerit eos. Ubi ergo non est tertia fraternitas ibi prima et secunda mortue sunt. Item ista tertia fraternitas est fraternitas gratie quia bene esse est gratia et etiam christus est pater gratie sed alie due fraternitates sunt nature.

Quod istud bene esse seu ista gratia figuratur et exemplificatur in corpore hominis.

Tunc autem clariorem videamus distinctionem inter ipsum esse et bene esse seu inter animam et bene esse seu inter naturam et gratiam qualiter non sunt idem. ymo unum potest esse sine alio possumus hoc declarare ad oculum in corpore humano in quo est totum figuratum. Unum in corpore humano videmus per experientiam quod membra recipiunt esse et bene esse et habent esse et bene esse ab uno recipiunt esse et ab alio bene esse. Unum cor epas et caput influunt et dant aliis membris quicquid

habent. Epas enim datur esse grossum et quasi corpus ipsis membris quia mittit eis humores grossos ex quibus membra sunt facta et ex quibus nutriuntur et hoc facit per venas per quas mittit et datur sanguinem membris et hoc est quasi primus homo qui datur carnem solum. Deinde cor mittit omnibus membris calorem naturalem et spiritum vitale per quos omnia membra vivunt et habent esse et hoc per arterias. et ipse cor est quasi deus qui datur animam corpori quia sicut anima vivificat corpus ita ille spiritus seu calor naturalis quem datur cor vivificat membra et ideo est sicut anima membrorum quia sine tali spiritu et calore membrum esset mortuum nec esset membrum. Deinde ipse caput extrinsecus altissimum super omnia membra mittit omnibus membris sensum et motum per nervos et ipsum caput est sicut christus quia sicut sensus et motus proveniens ex capite est totum bene esse membrorum. Ita illud quod christus datur et mittit est totum bene esse anime et hominis. Sic ergo membrum ipsius corporis recipit tres res a tribus ab epate humores. A corde vitam et a capite sensum et motum. Sic conformiter homo recipit a primo homine carnem a deo animam et a christo deo et homine sensum et motum. id est totum bene esse et gratiam. Quod autem datur epas et cor totum pertinet ad esse membrorum. Sed illud quod datur ipsum caput pertinet ad bene esse membrorum scilicet sensus et motus. Unum membrum quod perdidit sen-

sum et motum tunc perdidit suus bene esse in corpore humano scilicet tamen propter hoc non perdidit suus esse quia adhuc vivit et recipit influentiam ab epate et a corde scilicet non a capite. Et sic videmus per experientiam quod membrum potest perdere suum bene esse et non perdere esse. Sic homo potest perdere suum bene esse et tamen remanet sibi esse secundum corpus et animam. Et sic videmus quod quicquid membrum non recipiat sensum et motum a capite sic esse paralyticum. Ac tamen semper recipit influentiam ab epate et corde. Ita quicquid aliquis homo non recipiat sensum et motum seu bene esse a christo tanquam a capite ac tamen semper recipit influentiam a deo quia conservatur in esse quo ad animam et recipit beneficium creaturarum quo ad carnem. Et sic videmus per experientiam quod sensus et motus est quasi super additum super esse membri et est gratia quasi data a capite. Unde videmus quod membrum habet duos motus unum de natura sua et iste motus est cadere deorsum versus terram et alium motum habet a capite scilicet motum sursum ante et retro et iste motus est supra naturam membri. Ita conformiter homo habet duos motus quo ad animam scilicet liberum arbitrium unum de natura sua et iste motus est cadere deorsum ad nihil ad non esse ad propriam voluntatem et elongari a deo. Et alium habet a christo scilicet moveri sursum ad deum et iste motus est super naturam seu super esse.

quia sicut est impossibile quod membrum moveatur sursum nisi per influentiam capitis. Ita est impossibile quod liberum arbitrium moveatur sursum ad deum nisi per influentiam christi tanquam capitis et per istum motum ad impletur ipsa prima obligatio naturalis. Et quicquid iste motus sit supra naturam liberi arbitrii ac tamen homo debet ipsum habere et obligatur ad habendum quia primus homo accepit ratalem motum. Sed culpa sua perdidit. Sicut membrum corporis debet habere talem motum ut possit moveri sursum. Sic ergo apparet quod aliud est esse et aliud est bene esse. et aliud est natura et aliud est gratia. Per istud exemplum patet quod omnis homo qui non recipit influentiam a christo est sicut membrum sine sensu et sic motu in corpore et ideo quasi per nihil reputatur nisi in quantum potest recipere. Sic ergo se habent christiani ad christum et christus ad christianos sic membra ad caput et sicut caput ad membra et ad invicem se habent christiani sicut membra inter se aliter non sunt christiani vel in quantum ad rem. Item sicut est fraternitas triplex inter membra. Ita inter christianos. prima fraternitas membrorum est quia recipiunt nutrimentum ab uno scilicet ab epate. secunda fraternitas est quia recipiunt vitam et spiritum ab uno et eodem scilicet a corde et ista est nobilior. et tertia est quia recipiunt sensum et motum ab uno et eodem scilicet a capite et ista

est nobilissima. Et si ista tertia fraternitas deficiat omnibus membris vel aliquibus sicut fit in palatino tunc prima fraternitas nec secunda nihil valent. Immo sunt mortue quia membra non iuuant seipsa inter se. Ita similiter sicut fraternitas tertia que est propter Christum si deficiat alie sunt mortue et homines non se iuuant inter se ut fratres.

Quod in homine christiano est una noua obligatio maior quam prima.

Ubi sicut tractatum fuit in capitulo de obligatione prima obligatio que fuit naturalis fuit tanta ex dare et accipere. Et ideo quia de modo primo dedit homini que ante dederat quia dedit ipsum Christum qui est deus et homo ut mortem susceperet pro homine. et ideo de quanto plus ualeat Christus quam omnis creature de tanto plus obligatur homo propter Christum quam propter omnes alias creaturas. Et quia est infinita persona ideo homo obligatur propter Christum in infinitum. Et quia in hoc deus manifestauit amorem in finitum erga hominem. Ideo homo obligatur deo ad amandum ipsum sine mensura tam propter amorem suum tam propter Christum datum hominibus qui talis fuit ut uellet mori sponte pro hominibus. et ideo ista est noua obligatio et maior quam prima quia maius est beneficium sine mensura. Si ergo coniungamus istas obligationes cum prima tunc erit una infinita

obligatio qua non potest cogitari maior. Et sic ex obligatione infinita maior quam homo fecerat propter peccatum causata est una obligatio infinita bona quam deus fecit quia liberauit hominem ab illa infinita obligatione mala per mortem Iesu Christi filii dei. prima obligatio naturalis fuit propter esse scilicet propter corpus et animam et propter totum mundum. Sed ista obligatio est propter bene esse et propter Christum. prima obligatio fuit quia homo fuit factus a deo de nihilo. Sed ista obligatio est quia homo est iterum factus de nihilo. Unde duplex est nihil scilicet nihil negatiuum de quo deus fecit hominem primo. Et aliud est nihil priuatiuum quod fecerat homo quando perdidit bene esse priuando ipsum et acquisiuit male esse seu maliciam obliquitatem iniusticiam uicium turpitudinem et deformatum que sunt nihil. et sic homo quando priuauit seipsum de suo bene esse cecidit in non esse seu in nihil priuatiuum et deformatiuum. Et ideo dum deus extraxit hominem de isto nihil dando sibi bene esse tunc fecit iterum hominem de nihilo. Et sic deus primo fecit hominem cum non esset deus inde reffecit eum cum perierat. Et ideo homo obligatur deo pro seipso primo facto et etiam obligatur pro seipso iterum facto seu refacto et restaurato. et de quanto maius est refficeretur quam primo facere de tanto magis obligatur pro seipso restaurato quam pro seipso facto. Unde maiorem amor

rem et bonitatē ostendit de² homi
restaurendo et refaciendo ipm q̄
ipm faciendo qz primo ante q̄ eet
hō nō demeruerat vt fieri non de
beret ⁊ sic nihil repugnabat vt fie
ret. Sed post q̄ hō fact² fuit pec
cando et deo offendēdo meruit vt
perderet illud ppter quod factus
erat et istud propter quod factus
fuerat. Et iō infinita fuit ista dei
pietas benignitas et dilectō erga
hoiem qm cōtra meritum suū ip
sum restaurauit et refecit quia de
meritum hois repugnabat vt hoc
fieri nō deberet. Et etiā qz pro res
tauratione hois de² voluit filium
suum eternū deū eo fieri hoiem ⁊
per p̄ns frēm hoim. Et in hoc de
dit hoī et hūane nature suā digni
tatem talē q nō potest magis da
ri et deificauit hoiem et exaltauit
ita q nō potest pl² exaltari. et in
hoc ostēdit q̄tum dilexit hoies qz
nō potest pl² satisficere nisi deus
fieret hō. et ideo indigebat homo
vt de² fieret homo et ip̄e voluit h̄
facere pro homie et magis voluit
qz filius suus eternus fieret homo
et moriretur q̄ vt homo periret.
Et ideo vsqz ad vltimum de potē
cia deus ostēdit amicitia et amo
rem quem habebat erga hominē
cū intanta necessitate et aliter ad
iuuēt hominem. Et ip̄e fili² dei
factus homo etiā voluntarie et
sponte et pie voluit dare vitā suā

et seipsum mori propter homines
et magis voluit mori q̄ vt homo
periret. Et sic deus magis obli
gauit hominem sibi sine compara
tione restaurendo q̄ primo facien
do sicut em̄ beneficia dei creuerūt
et augmentata sunt. Ita obli
gatio erga deum creuit et augmē
tata est. Et ita homo. et ita ho
mo bis debet seipsum deo et quic
quid potest. Et post q̄ de² des
dit seipsum homi q̄tum fieri po
test et homo debz dare seipm deo
q̄tum fieri potest. Et hoc homo
facere nō potest se3 dare seipz deo
nisi adiuuetur per christum quia
christus dat adiutorium homi vt
det seipm deo q̄tum fieri potest ⁊
adhuc quātūcūqz homo det se
ipsum deo millesies et millesies
nihil est ad recompensationē be
neficiorum dei. Et iō vt homo ha
beat quod reddat deo et retribu
at pro oibus beneficijs acceptis
sufficenter christus dedit seipsuz
homini et primo seipsum obtulit
et dedit deo patri in cruce pro ho
mine moriendo. Deinde iterum
reddidit seipsum homini resurgēs
do vt hō offerret et daret ipsum
deo patri pro beneficijs acceptis
offerēdo deo patri memoriā pas
sionis et mortis christi filij sui et
meritum suum et memoriā illi²
amoris infiniti que3 christus ostē
dit in passione sua. Et sic christ²

necessari⁹ est hoī tam p obligatio
ne que est p pctis tā p obligatiōe
que est p bñficijs acceptis et vtra
q³ est infinita. Et ideo xps est ob
latio et hostia p pctis nris et ob
latio pro bñficijs acceptis q³ nil⁹
est acceptabile deo nisi xps beni
gnissim⁹ vel per xpm. Et ideo q³
quid homo reddat deo nihil acce
ptatur: ideo nisi sit a xpo et cū me
morā xpi q³ ipse solus in q³tu ho
mo est acceptabilis deo et alij pro
pter ipm. Et iō vt hō sufficiēt cor
respondeat diuinitati et deo patri
op³ q³ offerat seipsuz scz suū amo
rem et suā deuotionez q³tum fieri
poterit et hoc simul offerēdo xps
et sic homo per iesū christū h³ suf
ficientiā vt reddat deo omnia que
reddere debet. Ex hijs apparet q³
homo xpianus habet vnā nouaz
obligatiōē qua obligatur deo su
pra aliā obligatiōez p³mā per quā
oīs homo obligatur deo q³ hō xpi
anus nō solū est fact⁹ a deo ymo
est redempt⁹ seu empr⁹ et precius
suū est infinitū per qd est emptus
scz vtra psone infinite iesu xpi dei
et hoīs que data est p sua liberatō
ne. Et ideo homo xpian⁹ si deum
offendat et iniuriēt tūc facit maio
rem obligatiōez p pctō q³ offis alij
hoīs qui nō sūt xpiani q³ nō pec
cant nisi ptra vnā obligatiōez sz
hō christian⁹ ptra duas de quāto
em obligatio p bñficijs acceptis
est maior de tanto obligatio p pec

cato est maior. Et iō de tāto pctm
seu offensa xpiani excedit et supat
pctā et offensas oīm alioz de quā
to obligatio sua pro bñficijs accep
tis excedit obligatiōez oīm alioz
rū. Et q³ excedit eam in infinitum
de tanto etiā pctm xpiani excedit
pctā alioz in infinitū. et iō ad ma
iores penā est obligatus q³ alij si
ne mensura. Et iō sūme cauere d³
xpianus ne offendar deum.

Qd tota intentio scia cogitatio
memoria et applicatio et studiuz
christiani d³ esse circa mortez iesu
christi filij dei.

Quia ad longū iam decla
ratus est q³ mors iesu christi
filij dei erat illud per quod solum
poterat fieri satisfactio liberatō re
demptio et saluatio nature huma
ne et ei⁹ restauratio. Et iō post q³
talis mors iam factā est comō quo
fieri debuit et sustinuit eam iesus
xps q³ est hō deus et filius dei. Et
postq³ in ipsa morte est tota virt⁹
restauratiōis hūane nature quia
fuit infiniti meriti quod durat ine
ternū et p pns in ipsa morte xpi ē
totū bonuz hoīs et totius hūane
nature. Sequit⁹ q³ totum studiuz
hoīs xpiani etiā applicatio sue in
tentōis cogitatiōis et memorie
d³ esse circa mortē iesu christi. Et
q³ tota scia xpiani d³ esse de mor
te xpi et de p³prietatibus cōditio
nib⁹ et circūstancijs ei⁹. Et de ne
cessitate et de sua v³ture et natura.

Quid em̄ dīz studere et scire xp̄ia
nus nisi illō in quo ē totūz bonūz
suum et tota sua sba ⁊ tot⁹ thesau
rus su⁹ et om̄s diuicie sue. Et vi
dere suā indigenciā et necessitatē
Quid est thesaur⁹ hoīs nisi ipsuz
merituz. Et postq̄ in morte xp̄i ē
om̄e merituz hoīs. sequit⁹ q̄ totus
thesaur⁹ hoīs est in morte xp̄i. Et
quid etiā virt⁹ hoīs nisi meritum
xp̄i. ḡ cū i morte christi sit om̄e me
ritum. sequitur q̄ in morte christi
est oīs virt⁹ hoīs. Qui ḡ vult ha
bere in se om̄em virtutē ⁊ om̄e me
ritum et om̄e bonū recipiat in se
ipso mortē christi et portet eā in se
et incorporet eā sibi. Sed q̄ mors
christi trāssit et meritum ei⁹ et vir
tus sp̄ manet in eternū. et iō mors
christi nō pōt recipi in hoīe nisi p
memoriā et cogitationē. Et ideo
q̄ mors christi ē radix oīs meriti
et oīs virtut⁹ qñ recipit i memoriā
et in cogitatiōe sua hō mortē chri
sti tunc recipit virtutē ⁊ meritum
mortis ei⁹. Xp̄us ei⁹ recipit mortē
suā de facto et realiter. Sed hō n̄
pōt eā recipere nisi i memoriā ⁊ co
gitatione. et iō per memoriā mor
tis christi ipsa mors pp̄ia manet
in hoīb⁹. et q̄ meritū christi sem
per viuit et semp̄ ē licet mors sua
nō sit. Ideo qui h̄z in se memoriā
mortis christi h̄z meritū et virtu
tē christi. et per memoriā christi
homo facit mortē christi suā et in
corporat eā sibi et vnitur cū ea et

tunc hō facit viuere mortē christi
in memoria sua et talis memoria
viuificat hoīem et facit ip̄m parti
cipem in merito christi. Ecce igit⁹
ordinē mortis christi et ei⁹ premi
uz. mors christi fuit cā merit⁹ ⁊ me
ritum cā premi⁹ et totū hoc dedit
xp̄us hoīb⁹ q̄ dedit eis meritū
sue mortis et p̄miū. ḡ q̄ ipsa mors
ē radix premi⁹ ⁊ meriti. Sequitur
q̄ qui nō recipit et plātat in se raz
dicem nō recipit fructū sc̄z meritū
et premiū. Et iō memoria mortis
xp̄i ē radix ad recipiendū meritū
et premiū xp̄i. Et vbi ē maior ⁊ for
tior memoria ibi recipit magis d
merito et de virtute mortis. Et q̄a
mors xp̄i data ē toti hūane natu
re et cuīz homi liberat⁹ sicut sol q̄
ē cōis oīb⁹. Et ideo quilibz hō
pōt eam recipere i memoriā sua ⁊
vn⁹ nō impediē ab altero. Et sic
omnes hoīes pñt in siml accipere
meritum xp̄i recipiēdo memoriā
sue mortis. dīz ergo laborare om̄s
hō xp̄ianus vt fiat et permaneat i
eo memoria mortis xp̄i q̄ p ip̄am
memoriā fit vera vnio ⁊ ligatō in
ter christianū et xp̄z. Ecce tota sci
encia xp̄iani inq̄tum christianus
ē ⁊ cōsistit vt cognoscat duas obli
gatiōes sc̄z p̄mā naturalē. ⁊ sc̄dā
que ē pro pctō et cognoscat mortē
christi q̄ ista sunt ligata inter se.
Et q̄ ignorat ipsas obligationes
totaliter ignorat xp̄m ⁊ memoriā
eius q̄ nescit necessitatē xp̄i ⁊ mor

tis eius et iō credidit xpm esse su
persuuum et totū nihil et derisoriu
dum hō cognoscit duas obligatō
nes suas quib⁹ obligat deo tūc sit
in ipso pparatio ⁊ capacitas ad su
scipiendū in se xpm et mortē suaz
et virtutē suā et cogit ire ad xpm.
Et quāto magis hō cognoscit su
am necessitatē ⁊ indigentia tanto
magis recipit christū. Sicut em̄
cognoscēdo seipsū inq̄tū erat hō
per pparationem ad alias creatu
ras iuenit et cognouit deū eē ne
cessario. Ita sicut cognoscēdo seip
sum inq̄tuz laps⁹ ē et perdit⁹ in
uenit et cognouit christuz deuz ⁊
hoiem certissime eē. Sicut em̄ ho
mini inq̄tuz hō necessari⁹ ē deus
Ita hōi inq̄tuz laps⁹ ē et perdit⁹
necessari⁹ ē deus hō. et hoc ē chri
stus. Et sicut hōi inq̄tū hō neces
sarius fuit de⁹ creator. Ita hōi in
q̄tuz laps⁹ ē et perditus necessari
us fuit de⁹ recreator et saluator ⁊
hic ē christ⁹. Et sic ē scia duplex d.
hoie. vna ē de hoie inq̄tum hō ē
et alia ē de hoie inq̄tum lapsus ⁊
perdit⁹ ē. Et sicut duplex ē scia de
deo. ppor:ōnabiliter vna ē de deo
inq̄tum est deus. et alia ē inq̄tuz
deus hō. Et ideo q̄a homo p co
gnitionem sui ipsius ascēdit ad co
gnitionē dei et tūc quātum cogno
scit de seipso tūc cognoscit de deo
Ideo qui ignorat seipsum inq̄tū
ē laps⁹ ignorat deū hoiem videlz
christum. et iō sicut superi⁹ qñ vo

lebamus aliqd scire d deo. argue
bamus per naturā hois inq̄tum
hō est. Ita mō si velim⁹ aliqd pro
bare vel scire de christo deo et ho
mine debem⁹ arguere per naturā
hois lapsi ⁊ perditū. Nunq̄ igit
hō dz recedere a seipso nec a co
gnitione sui ipsi⁹. et ita pōt consi
derare seipsuz inq̄tuz ē hō et inq̄
tum est laps⁹ ⁊ inq̄tuz ē reparat⁹
Et ideo duobus modis ē op⁹ dei
videlz op⁹ dei pmo factum de ni
hilo. scdo ē op⁹ dei reparatū et re
stauratum de lapsu et pditione.
Et finaliter et vltimo erit op⁹ dei
glorificatum et cōsumatuz. Et sic
opera dei circa hoiem dicūtur eē
tria videlz opera creationis opa
restorationis et opa glorificatio
nis. Quia igit mors christi ē tota
cā restauratiōis hois lapsi. Ideo
homo laps⁹ et restaurat⁹ debz ap
plicare totuz suū studiū circa mor
tem christi et cōtinue applicet eū
sibi et recipiat virtutē eius in seip
so. Sicut em̄ aliqua medicina vlt
herba hñs virtutem nō pficit in
firmo nisi applicetur infirmo et ei
vniatur. Ita mors christi nō profi
cit homi lapsō nisi applicetur ei
nec hō recipit virtutem de ea.

Quod q̄uis hō lapsus repare
tur ⁊ curetur q̄tū ad bene esse aīe
et q̄tum ad malum voluntariū tū
nō reparatur q̄tum ad bñ esse cor
poris et q̄tuz ad malū quod erat
inuoluntarium.

Eclārātum fuit superius q̄
in homīe lapso erat duplex
malum scz malū aīe scz liber arbi
trij quod erat voluntariū et malū
corporis qd̄ erat inuoluntarium.
Prīmū malū erat malū culpe scz
cūndū erat malū pene. Sicut enī
hō habebat duplex bñ esse scilicet
corporis et aīe. Ita h̄ duplex ma
le esse scz corporis et aīe qz perdē
do bñ esse aīe perdidit bñ esse cor
poris qz sicut esse corporis erat p
pter esse aīe. Ita bñ esse corporis
erat ppter bñ esse anime. Et si
cut remansit esse aīe. Ita remansit
esse corporis declarātū fuit q̄ ista
duo mala seu istud duplex male
esse cōtrariomō se habebāt in pri
mis duob⁹ hoībus et in alijs des
cendētib⁹ ab eis qz i primis duo
bus malum volūtariū seu male
esse anime fuit cā mali inuolunta
rij seu male esse corporis. Sed i
oībus alijs nascētibus ab eis per
generationē libidinofam et corru
ptam malum inuoluntarium seu
male eē corporis et carnis fuit cā
mali voluntarij seu male esse aīe
seu liberij arbitrij. Quāuis autē
christus remoueat et destruat ab
homīe lapso malum voluntariū
seu malū esse anime et liberi arbi
trij et restituat bñ esse anime non
tamē remouet ab hoīe nec destruit
malum inuoluntarium seu ma
le esse corporis. ymo remanet ma
le esse corporis seu carnis cūz bñ

esse anime. Hoc autē ē valde cō
ueniens q̄ in hoīe remaneat ma
lum inuoluntariū seu male eē car
nis seu malum pene quod idē est
propter mītra. Un̄ homo nō co
gnosceret se esse lapsum et perdis
tum si remoueretur ab eo malum
inuoluntariū. seu malū et sic non
cognosceret bñficiū infinitū sibi
datum et reputaret totū quasi
nihil. Et ideo cōueniens est val
de homīni q̄ remaneat in eo ma
lum pene corporis ppter bonum
suum vt cōtinue cognoscat lapsū
suum et qualis fuit vt sic cōtinue
magis diligat christū et vniatur
cum eo. Sed tñ christ⁹ cōuertit
totum illud malū in bonū hoīs
q̄tum ad aīam. Un̄ sicut christ⁹
per penā suā corporālē et mortē
operat⁹ ē infinitū bonū pro
hoībus et totū bonum eoz. ita q̄
mortē ⁊ penas cōuertit i maximū
bonum. ita valde rōabile fuit vt i
hoīe etiā remaneret mortē ⁊ pena
Sed sicut mortē et oīs pena cor
poralis fuit in xpō volūtariē et iō
meritoria pro hoībus ⁊ fuit instru
mentum liberationis hoīs. ita etiā
mors ⁊ oīs pena corporalis fi
eret in hoīe voluntaria et merito
ria et esset instrumētum acquiren
di merita. Sicut enī mors sua et
oīs pena fuit summi meriti. Ita
etiā mors hoīs et omnis pena
corporalis voluntariē assumpta
ppter ipsum fieret magni meriti.

Si enim christus remoueret ab omnibus mortem et omnes penas corporales ut non possent pati iam tolleretur hominibus occasio merendi ac acquirendi merita quia omnis pena voluntarie et sponte assumpta propter deum est meritoria et bona. Et ideo non fuit conueniens quod remoueret ab homine illud quod poterat esse instrumentum ad faciendum bonum et honorem dei. Homo igitur christus remouit ab homine malum pene corporalis quod erat inuoluntarium. Sed conuertit illud in bonum hominis et facit illud esse voluntarium ut sit meritorium. Et sic christus malum voluntarium quod erat in libero arbitrio et in anima facit inuoluntarium odibile et displicibile homini. et malum inuoluntarium quod erat in corpore et quod erat terribile odibile fugibile et displicibile homini quid enim terribile mortem facit et reddit voluntarie amabilem homini et appetibilem. Quod ad mirabilis est conuersio ista. Et ideo homini christiano si verus christianus est mors et pena corporalis propter christum summe amabilis desiderabilis et acceptabilis quia omnis homo christianus veraciter amat et vult imitari christum quod non possit facere si non potest pati mortem corporalem penam sicut christus. Quid enim rationabilius ut sicut christus sustinuit voluntarie mortem et penam corporalem propter homines quod esset viceuersa homines sustineant mortem ac penam corporalem propter ipsum voluntarie et sponte

ut homines habeant in seipsos et in corpore exteriori illud per quod possint ostendere amorem interiore et affectum cordis erga christum. quare conuenientissimum fuit quod remaneret in hominibus reparatis quo ad animas pene corporales non tamen ut regnarent et dominarentur sicut ante et timerentur. nam omne quod timeatur ab aliis quo dominatur eis regit super eum. Et ideo mors et omnis pena corporalis dominabatur homini et regnabat super hominem quia timebatur ab homine. Sed in homine christiano non mors non timetur nec aliqua pena corporalis. et ideo non dominatur quod uis sit in homine nec regnat. ymo subicitur voluntati eius. Sed quia in corpore et in carne hominis lapsi erat etiam concupiscentia carnis inordinata per quam caro erat corrupta et infecta et per quam caro dominabatur anime et subiugabatur sibi totaliter per istam concupiscentiam anima dampnabatur. Et ideo ista voluptas carnis inordinata et libidinosa erat verus inimicus anime quia per ipsum animam erat corrupta et infecta et etiam ipsa caro propter istam concupiscentiam erat inimica dei quia deus creauit animam mundam. Et ista caro propter istam summam concupiscentiam corrumpebat et inficiebat animam quia trahabat ipsam ad se sicut meretrix trahit viros. Et ideo quoniam ista duo voluptas et concupiscentia carnis sit inimica anime et corumpat animam ut inimicetur deo. Ac tamen non debuit destrui

nec annihilari totalit̃ nec deleri vt
nullomō esset ymo pueniens fuit
q̃ remaneret in alijs penis corpo
ralib⁹ qm̃ postq̃ aīa recuperat su
um bene esse et suā bonitatem rec
titudinem et virtutem atq̃ suam
fortitudinem et per p̃ns liberatur
a potestate ⁊ dñio carnis. Et ideo
quia caro per istam p̃cupiscenciā
dāpnauerat aīam pueniens est q̃
talis inimicus remaneat et aīa vin
dicet se de ip̃o inimico suo capita
li et p̃tinue ip̃m pugniat et capti
uet et vincat et pugnet cōtra eum
indefinenter qm̃ inimic⁹ mortalis
nō d̃z statim occidi s̃z debz lāgue
re et paulatim destrui. Sufficit ei
aīe q̃ inimicū suū teneat sub pedi
bus eius et dñetur p̃cussiat et ver
beret ip̃m ideo sufficit aīe habere
adiutoriu⁹ vt dñetur inimico suo
capitali. Item esset anuna occiosa
quomodo nisi haberet inimicu⁹
cōtinuū cū quo pugnaret et se ex
cercite et in pugna cōtinua cū ar
mis sibi datis a x̃po vt sic cōtinue
pugnando acq̃rat victorias et me
rita. Item etiam bonu⁹ est hoi vt
cōtinue sentiat suū capitalem inimi
cum qui ip̃m dāpnauerat et s̃b
cui⁹ potestate erat ⁊ sic cognoscat
grām sibi factam et cognoscat se
accepisse grām et bñ esse et q̃tuz
valet cognoscat per experienciā ⁊
qualiter ab inimico suo liberatus
fuit cui aīa seruiebat ⁊ timeat deū
effendere ne itez reuertat s̃b p̃tā

te talis inimici et tātē corruptiōis
et semp recordet a quāta corrup
tione et feriditate aīa sit liberata ⁊
semp grās agat ne tradat obliuio
ni. Cōueniēs g̃ fuit q̃ remaneat i
hoīe reparato p̃cupiscētia carnis
nō tñ vt regnaret. et dñaretur sic
ante s̃z p̃pter causas dictas. Et sic
apparet qualiter x̃pus oīa mala
hoīs cōuertit in bonū et q̃ reman
et malū aīe iuolūtariū et dat bñ
esse aīe et malū corporis facit vo
luntarium et meritorium.

Sequitur de sacramētis.

De forma et modo in quibus
ih̃s x̃pus dei filius et ver⁹ hō vt
ver⁹ medic⁹ et saluator dat bñ eē
salutem et grām et oīa necessaria
hoī lapsō vt hō recipiat de facto
et de modo regenerādi et renouā
di hoīem ⁊ eum incorporandi cū
christo.

Uoniā autem laps⁹ ⁊ perdt̃
tus indiget vt recipiat bene
esse et curetur a suo malo esse. In
digz etiā vt recipiat indulgenciā
et remissionē oīm peccatoꝝ et of
fensaz. Et null⁹ pōt dare nisi ies⁹
x̃pus vt iam declaratū est. Ideo
specialiter opz venire ad factum
et ad mediū ordinatū et institutū
a x̃po i quo hō recipiat oīa sibi ne
cessaria quo ad aīam. Uñ ip̃e x̃ps
ordinauit in ecclesia sua modum
et formā in quib⁹ ip̃e hō recipiet

B

bñ esse et salutē et hoc de facto re-
cipiet. vñ quia bene esse quod ho-
mo dñ recipere a xpo est inuisibile
scz ipa grā que est bene esse et est i-
uisibilis qm̄ est res spiritualis si-
cut aia. Et ppter hoc xps ordina-
uit aliquas res corporales sensi-
biles et visibiles per quas et in q̄-
bus homo recipit adiutoriū et bñ
esse seu grām suam ab eo videlicet
recipiendo illas res corporales in
se quequid sūt visibiles et hñt simi-
litudinez cū illa grā recipienda et
quodmodo significant eam et re-
pñtant. Ita q̄ xps ordinavit et in-
stituit q̄ homo reciperet suū bene
esse et suū donum per res corpora-
les et visibiles tanq̄ per modū in-
strumētoꝝ et noluit dare suā grā
nec suū donum nec tm̄ beneficiū
totaliter occulte sz in forma visibi-
li et manifeste. Hñ autē q̄ illud
quod datur sit visibile in se nec vi-
deatur nec audiat sz solū videat
in illa re corporalī visibili sicut in
modū signi et cuiusdē ymaginis.
Et iō vñ hñ possz cognoscere quid
est illud quod recipit in aia osten-
ditur per modum et formaz reci-
piendi et aplicandi tales res visi-
biles ad ipm̄ hoīez exteri⁹ incoꝝ-
pore et per hoc hñ cognoscit et co-
gitat q̄ sicut exteri⁹ et visibiliter
fit ita pformiter ipe dñs ies⁹ xpus
incorporatur in aia et hoc fuit val-
de pueniens hoī et pportionatus
vt per talem modū homo recipe-

ret donum xpi. qz hñ debz cognos-
cere quid est illud quod recipit et
modus cognoscendi ipius hoīs ē
vt per sensibilia corporalia et visi-
bilia cognoscat inuisibilia et spūa-
lia vt iam declaratus fuit in scala
nature. Et ideo sicut in scala natu-
re que consistit in rebus visibilib⁹
hñ ascendit ad cognoscendū res
spūales: ita similiter de⁹ hoī laps⁹
ordinavit quādo scalam in restau-
ratione sua vt per res corporales
et visibiles hñ cognosceret res spi-
rituales et visibiles et nō solū hoc
ymo suscipiendo tales res corpora-
les et visibiles visibiliter recipis-
at res spūales in visibilib⁹ inuisi-
biliter. Et ideo ista scala vltima ē
scala cognoscēdi et recipiēdi ipas
inuisibiles res in hoīe et nō tm̄ co-
gnoscēdi. sz scala nature est tm̄ sca-
la cognoscēdi. et iō ista scala vltia ē
melior et vtilior et magis frutuosa
hoī. Prima scala est nature ista
scda scala est scala grē. pma scala
est scala creationis et pdirōis. sed
ista scda scala est scala reparatōis
et restauratōis scala vite et salutis
Prima est hoīs inq̄tū hñ scda est
hoīs inq̄tū laps⁹. Et iō hñ inq̄tū
lapsus est: dñ pmo ascendere per
istam scalam q̄ p scalaz nature qz
hñ laps⁹ est in pfūdissimo loco et i-
fimo et distat in ifinitū adeo et est
inimic⁹ dei. et iō pmo dñ erire de
illo loco ifimo et ascēdere ad grāz
dei et ad donū dei et auxiliū et ad

tutoriu dei et ad bñ esse qz aliñ nō poterit ascēdere scalā nature. Pri mo deus ordinauit hōi pfecto ha bēti bñ esse scalā nature per quaz poterat faciliter ascēdere et descē dere. Scōdo ordinauit hōi q cecid erat de bñ esse ad male esse et de grā ad culpā de amicitia dei ad i umiciā. scalā gratie p quā ascen derat ad bene esse ad gratiā et ad amicitia suā. et iō hō laps⁹ nō pōt inuenire deū quā pdidit nisi ascē dat p scōdam scalā. Et si per p̄maz p̄mo vult ascendere et ire ad deū tūc frangit colū suū et hz obstacu lum et nō iuenit deū sz magis in uenit errozes et dyabolū et maluz suū: per p̄mam scalam nature seu creaturaz hō ascendeat ad deū sz per scōdaz ascēdit ad deū hoiem. Sic igit sicut duplex est stat⁹ ho mis. Ita duplex scala fuit ordina ta prima fuit a deo tm scōda fuit a deo hoie scz a xpō. Et iō valde ra tionabile fuit vt sicut deus qñ hō nundū erat ordinauerat vt homo ascenderet ad deū per scalā visibi liū rez et corporaliū. Ita qñ fac tus est hō et recepit corpus ordi nauit vt hō ascendat ad eū deū et hoiez per scalā rez corporaliū. Et sicut in seipso hz quādo scalam hu manitatis et diuinitatis seu corpo ris et aie in seipso. Ita etiam ordi nauit quādo scalaz rez corporaliū et visibiliū et grē sue vt hō per res visibiles ab ipso ordinatas ascēde

ret ad grām suā. Et sicut ipse i sca la sua hz duos gradus scz hūani tates et diuinitatem et p hūanita tēz ascendit ad diuinitatem et hō etiā per corpus ascendit ad aiam. Ita p̄firmiter scala ab ipso ordina ta hz duos grad⁹ scz ipas res vi sibles et gratiam suam et per res visibiles ascendit ad grām suaz co gnoscendū et recipiendū. Nō em̄ est mir⁹ si xp̄s ordinauerit q in re bus corporalibus et visibilib⁹ hō lapsus recipiat gratiā suā et suum bñ esse perditū cū deus ap̄ncipio ordinassz q hō hñs iam bñ esse re ciperet suuz optimū esse p res cor porales scz p lignū scientie boni et mali scz p̄seruādo obediētā de p̄ cepto dato sup ligno scie boni et mali qd lignū erat res corporalis et visibil⁹. et iō sic de⁹ ordinauerat vt hō fruādo illā obediēcia de illo li gno accipet optie eē. ita etiā ordia uit xp̄s deus et hō aliquas res vi sibles et corporales vt hō recipē endo illas res in se sicut ipse ordi nauit per obediētā et ppter obe diētā recipiat grāz suā et bñ eē seu donū suuz. sic nō ille res visibiles ab ipso ordinate et institute hñt ta les virtutē et efficacitā ex ordinatō ne sua q q̄cūqz suscipiet eas debi to modo recipiat grāz suā q signi ficat p tales res nō q in illis reb⁹ ptineat talis grā sz qz ab ipso dat⁹ oī recipiēti p ordinatōez et istitu tōez suā et qñ ex quod pacto q̄ aūe

Bñ

cōtempnit tales res p quas dñs
ordinavit dare grām suā hoī ppter
hoc tales sacrificant et sacrificantur p
verba sua que dicuntur in nomine
suo sup tales res corpales q̄quid
vba etiā significāt illā grām susci
piend. Et iō tales res corporales
et visibiles sacrificant et cōsecrate p
vba sua sūt sufficiens instrumētū
ad recipiendū grām et cōuenien
tissime vba xpī debent addi cū re
bus corporalib⁹ q̄ sicut iaz decla
ratus fuit in capitulo de v̄bis dei
duo tñ habem⁹ a deo creaturas
suas et vba sua. et vba sua habēt
om̄ez v̄tutem et deus per verbuz
suū creaturas fecit: et ideo verba
dei opantur sup creaturas visibi
les. Q̄ igr tales res visibiles de
bent representare illud inuisibile
quod dat et recipit et h̄re similitu
dinē cū eo q̄ aliter nō faceret ho
mines ascendere ad cognoscendū
q̄ etiā dñs iesus xps instituit et or
dinavit tales res visibiles certas
ad significandū illud inuisibile
quod significatur et repñtatur per
ip̄as res. Et ideo q̄ verba magis
hñt aptitudines ad significandū et
repñtandū res inuisibiles q̄ ip̄e
res corporales q̄ hoīes vtuntur
v̄bis ad significandū et vadūt et
intran ad aīas et ppter hoc signi
ficatio euidentior et magis mani
festa sit p vba q̄ per ip̄as res cor
porales: et iō vt significatio sit ple
na cōpleta et euidentissima clarif

lima et determinata certa verba de
bent addi cū reb⁹ visibilibus vt p
res visibiles et verba q̄ audiuntur
fiat vna ppleta repñtatio vni⁹ et
eiusd rei inuisibilis et sic homo ve
locius et forcius ascendat ad talē
significationem tanq̄ per scalam
ad illam rem cognoscendū et cogi
tandū vt simul videndo res ip̄as
visibiles et representātes et ordi
natas a dño et audiēdo verba iō
significātia homo intelligat cla
rissime q̄ est aliud inuisibile quod
debet recipere et quod dabitur a
dño ei et vt homo firmissime credat
q̄ receperit grām inuisibilem
et illud quo indiget recipiendo ta
les res: ideo est ibi ordinatō et in
stitutio dñi n̄i ihū xpī et volūtas
sua que ordinavit cōstituit et vo
luit vt p tales res corporales ho
mo suscipere grām suam et adiu
torū suū et sūt etiā verba sua
ibi irrefragabilia verissima. Et iō
tam sua ordinatio efficax q̄ sua v
ba que nō pñt esse falsa affirmant
hoīez ad credendū q̄ ibi recipiet
grām inuisibilem qua indiget. Ec
ce igr scalam firmissimā fixā et im
mobilem ad ascendendū Et quia
ista est scala cognoscendi et suscipi
endi seu habendi: et ideo ab vtro
q̄ modo fit firmissima. Est ibi pri
mo plena significatio tam ex parte
re⁹ q̄ verborū vt hō ascendat
cognoscendo est etiā ibi ordinatō
efficax xpī et vba sua vt hō ascen

dat ad suscipiendū ⁊ credat firmis
sine q̄ accipiet talē grām rep̄nta
tam et significatā tam per res vi
sibiles q̄ per verba. Quid ei ma
gis firmū magis solidū magis se
curū q̄ ordinatō xpi et verba sua
quid em̄ fortius in regno qd ma
gis imutabile q̄ regis ordinatō ⁊
iō talis ordinatio xpi et x̄bū suū
ip̄onūt necessitatez nō tñ cogen
tem s̄z volūtariāz vt hō recipiēdo
res tales visibiles a xpo ordiatas
debitomō recipiat talē grāz signi
ficatā p tales res et vt xps det ip
sā qz ipse se obligauit dare ex sua
bonitate et volūtate sūma securi
tas qñ scz ordinauit tales res vi
sibiles et fecit pactū cū sūma boi
tate et beignitate voluit comō or
dinare quo magis hoib⁹ puenie
bat. Si ei de⁹ secrete in v̄tre ma
tris qñ corp⁹ est organisatū creat
et dat aiā rōalem sine petitione
et postulatiōne tāto magis dabit
grām suā scz iuisibilē si hō debito
mō recipiat res corporales ⁊ visi
les ab ip̄o ordinatas ad recipien
dum suā grām. vñ tā aiā q̄ grā i
mediate fluūt a deo p creatōnem
et sic ip̄e ordinauit qñ fecit hoiez
q̄ quotiescūqz corp⁹ esset disposi
tum ⁊ organisatū recipef aiā rōa
lis quā ipse crearet. ita ordinauit
qñ restaurauit hoiem q̄ qñ hō re
ciperet debitomō tales res corpo
rales ab ip̄o ordinatas reciperef
grā sua in aiā quā ipse crearet. et

ideo sicut de⁹ nūq̄ deficit quib⁹
creet ⁊ det aiās. ita nūq̄ deficit
quin creet et det grām iuisibilē. ec
ce iḡ modū p quē christ⁹ dei fili⁹
dat hoī lapso suoz bñficiuz ⁊ ad
iutoriū ⁊ facit ipsū p̄cipē i meri
to suo et morte sua ⁊ icorpozat hoī
nem sibi et facit ipsū suū mēbrum
et hō icorpozatur ei et vnif ei ⁊ fit
de domo sua et de failla sua vidz
per res corporales et visibiles ab
ip̄o ordinatas per q̄s hō signifi
catur vt sit su⁹. vñ si hō vlt recipe
grām satisfactionis et redēptiōis
per christū et q̄ mors christi que
oīa meruit sit sua necesse ē q̄ ad
hereat et vnif christo et credat i
eū ⁊ opz q̄ ista credulitas ⁊ fides
occulta maifestef p signa exteriō
ra et visibilia et iō debuerūt cē si
gna certa ⁊ deteriatā visibilia per
q̄ hoies p̄testarētur credere i chri
stum vt cognoscerētur hoies q̄ es
sēt mēbra christi sic ei necesse erat
hoī ⁊ pueniebat vt ita satisfaceret
christ⁹ pro eo. ita cōueniebat hoī
vt ita vniretur christo ⁊ daretur ei
grā dei christi. Et qz per tales res
corporales seu signa dat grā i aiā
et hō santificatur et recipit bñ eē
Et etiam qz christ⁹ ordinauit eas
Ideo ppter hoc debēt venerari ⁊
honorari ⁊ dñt dici sacra ⁊ sancta
et sacramēta quīs sint res corpo
rales et visibiles. ideo signāt res
sacras et sanctas et preparant ad
res sacras suscipiēdas ordinatas

B iij

a sanctissimo christo. quare nō in
merito dñt dici sacramēta. et per
pñs scala ista est sacramentalis

Quod primū sacramētum qđ
de^o ordinauit ē baptism^{us} seu ab-
lutio in aqua et ē sacramētum re-
gñationis et renouationis i quo
homo corrupt^{us} et perdit^{us} gignit^{ur}
regeneratur et renouatur in esse
nouo spirituali et gratie.

Uoniā autē iam declaratur
fuit in capitulo et tractatu de
lapsu et corruptione hois in quo
statu est hō laps^{us} q̄tum ad aiam
et libez arbitriuz. et iō op^{us} q̄ hō
totaliter mutet^{ur} ab illo statu corru-
pto quo ad aiam et recipiat nouū
esse vt recedat antiquum esse. q̄a
necesse est q̄ recipiat bñ esse et re-
cedat male esse. Necesse est etia^z
q̄ aia faciat nouas operationes
et relinquat antiquas et abluat^{ur} a
sua corruptōe a sua feditate et ma-
cula quā p̄bit ex societate carnis
corrupte necesse est etiā q̄ fiat ple-
na remissio ois culpe et ois peccati
et q̄ destruat^{ur} ois obligatio ad
penaz vt scz aia sit talis et reputet^{ur}
talis ac si nūq̄ peccass^{et} nec aliquā
maculā huius^{et} Et ideo christ^{us} cor-
respondet ad oia ista que sunt iui-
sibilia et debēt fieri occulte in aia
ordinauit scz vt exterius in corpo-
re fieret ablutio et lauacrum per
aquā elemētatam cū verbis exp̄s-
se designātib^{us} abluionē et laua-
crum in aia. dicendo ego baptiso

te in nōie patris et filij et sp̄s san-
cti. quod ē idem ac si diceret ego
te abluo et lauo. Ista igitur ablu-
tio visibilis que fuit exteri^{us} in cor-
pore sicut ordinatū est simul cum
verbis institutis significāt ablu-
tionē inuisibile occultam et secre-
tam quā christ^{us} facit in aia. queq̄
dem ablutio fit per nouā grām si-
ue per nouū bñ esse per quod re-
ceptū in aia renouatur aia et mū-
datur et purificatur et fit totaliter
amabilis et acceptabilis deo ac si
nūq̄ peccatum fuisset in ea. et in-
corporatur atq^{ue} vni^{us} cū deo xp̄o
et tota passio christi efficitur sua et
applicatur ei. Et ideo ista ablutio
que fit in aqua eomō quo christ^{us}
ordinauit vocatur sacramentum
seu signuz regñationis hois quia
hoc est regenerare hoiem et reno-
uare q̄ aia recipit nouum esse spi-
rituale quod ante nō habebat. Et
ideo per istud sacramētum aia in-
trat regnum celo^{rum} et hō efficitur
filius dei et heres et coheres chri-
sti. Et ideo in isto sacramēto hō re-
cipit nouum esse nouū nomē quia
nominatur christianus qui sicut
recipit a christo nouuz esse. i. rem-
nouam per quā efficitur hō nou^{us}
Ita recipit nomē a christo. Et sic
christus cōmunicat suam rem et
suam grām. Ita cōmunicat suuz
nomē et sic homo innouatur quo
ad rem et quo ad nomē. Et sic sa-
cramētū baptismi est prima scz

la sacramentalis per quā homolap
sus ascendit et est scala cognoscē
di et suscipiendi inuisibile per vi
sibile. Unde ipsa aqua et ablutio
et mod⁹ abluendi sūt id quod vi
det. Et ideo sic corpus pportiona
tur rei inuisibili q̄tuz ad significa
tionez et figuratōez q̄ illud quod
videtur in sacramēto et signū et fi
gura illi⁹ quod nō videtur. ⁊ ideo
debem⁹ arguere de visibili ad iui
sibile. et iō sicut aqua per suā puri
tatem mūdāt ⁊ purificat omīs ma
culas et infectiones corporales ⁊
totalit⁹ lauat et ita significat q̄ aīa
inuisibiliter mundatur et lauat ab
oi macula et oi culpa et ab oi imū
dicia et totalit⁹ efficit noua et hoc
per aquā inuisibilē scz per gratia
nouā et nouū eē ē scōo spūale et si
cut per aquā abluitor totuz corp⁹
exterius: ita significat q̄ tota aīa
abluitor intus. Itēz sicut aqua
est clara et dyaphana et suscepti
ua lūis: ita significatur q̄ aīa int⁹
illuminat et effugant oēs tenebre
spūales. Item sicut aqua per suā
frigiditatē refrigerat ita significat
q̄ int⁹ refrigerat p̄cupiscentia car
nis que aīam inficiebat per calo
rem libidinosum. Item etiā signi
ficatur q̄ aīa recipit refrigerium a
pena eterna ad quā erat obligata
Item sicut ablutio fit in capite et
deinde ad totū corpus: ita signifi
catur remissio plenaria et ablutio
oīm culpaz et offensaz et oīs ob
ligatōis ad penā eternā ita q̄ iter

aīaz et deū nullū est obstaculū qd
impediret aīam ire ad deū. et iō si
gnificat apuio ianue paradisi. Et sic
patz q̄liter sacramentuz baptisim⁹
quod fit in aqua corporali et visi
bili est scala ascendēdi ⁊ cognoscē
di iuisibile quo fit in aīa. Et qz nō
solū est scala cognoscendi s; etiā
recipiendi et habendi. et iō hō su
scipiendo exteri⁹ formā baptisim⁹
xpī seu ablutōez aque ordinatam
a xpō q̄ est visibil⁹ recipit int⁹ iuisi
bil⁹ in aīa totū illud inuisibile qd si
gnificat p aquā visibiles et hoc de
necesse vtrute ordinatōis xpī q̄ or
diatur vt q̄cūqz recipet suū baptis
mū a xpō ordiatū recipiet totū illd
quod significat p baptisimū. et sic
p baptisimū visibile fit inuisibil⁹ in
corporatio et vnio cū xpō et pur
gatio culpe remissio pene ⁊ apper
tio ianue celestis. et sic d baptisimo
īquo fit gñatio noua ⁊ mutatio de
statu in statum et de statu p̄rio ad
statū p̄riū ⁊ d male esse ad bñ eē et
de nō esse ad esse et de malo inuisi
bili ad bonū inuisibile. et ideo ibi
fit mutatio de morte ad vitā de te
nebris ad lumē d seruitute carnis
et dyaboli ad libertatez dei Et sic
hō p baptisimū perdit ⁊ acqrit ⁊ to
tum est inuisibile quod p̄dit et ac
qrit. Et etiā per baptisimū hemo
morit et viuit qz aīa perdit statum
antiquū et vitā antiquā et desune
esse quo ad illū statuz qui est stat⁹
peti et vicij et culpe et destruitur.

B iij

Et sic est ibi qued mors quia anima
 prius viuebat in vna vita et per ba
 ptismū moritur in illa vita et incho
 atur noua vita. et ideo homo per
 baptismū expoliatur et induitur qz
 expoliatur malo esse et quo ad vi
 tam carnis et affectiones corpo
 rales et induitur bñ esse quod re
 cipit a xpo. et sic aia exiit quo ad
 antiquū primū hoiez et induit no
 uū hoiez scz xpm: et qz nemo pōt
 inchoare vitam nouā priam pme
 vite in qua viuebat nisi relinquat
 pma totaliter. Et qz pma vita erat
 volūtaria. opz etiam qz scda vita
 noua sit volūtaria: et cū voluntas
 nō possit cogi. Ideo opz qz homo
 volūtarie reliquat et odio habeat
 vitā antiquā et ei displiceat et pe
 nitat ipm sic vixisse. et sic relinqui
 tur penitētia in hoie adulto qñ re
 cipit baptismū et opz vt displiceat
 mala vita pterita. Un quia in ho
 mine adulto est duplex culpa scz
 originalis et actualis qz peccauit
 per ppriam volūtatem et p sensuz
 et ideo opz qz habeat displicenti
 am actualiter qz debz recipere no
 uā vitaz et nouū esse auxilio. et iō
 opz qz per volūtatem ppriaz et cō
 sensū adhereat se xpo et credat in
 eū: et iō in hoie qui vti libero ar
 bitrio requiritur fides ppria et dis
 plicētia de mala vita sz in paruu
 lo qui nō hz potentiā volendi ne
 qz p sciēdi et qui nō peccat per
 ppriam volūtatem sz solū hz cul

pam originalē et totū malū venie
 sibi ab alio: et ideo nō requirit qz hē
 at fidem ppriam nec displicentiā
 sz sufficit ei fides aliena et qz alij
 credant p ipō et cōsenciant et ad
 hereant xpo. p ipō et qñ hō ante
 baptismū et anteq viuat christo
 est sub ptate dyaboli vt iam decla
 tū est. et iō vt dyabolus expellat et
 sua potestas sit exorcism? an ba
 ptismū et etiam sit cathecomini?
 i. instructio de fide tāq qued pre
 paratoria ad baptismū Un quia
 in baptismo fit noua gñatio spūal
 et acquiritur noua forma. Iō de
 bent oia illa precedere que prepa
 rat et valēt ad illā formā recipiēdā

Quō sacramentum baptismi est
 scala ascēdendi et discēdendi.

Sicut aut p sacramentū bap
 tismi homo lapsus ascendit
 duob? modis scz cognoscendo et
 suscipiendo grām inuisibilem ita
 quodmodo xps ascēdit hoiez lap
 sum in ipō sacramēto baptismi. in
 quo homo lapsus venit ad christū
 et christus venit ad hominem.

Unde ista sūt ordinata inter se qñ
 quedē scala et cathena scz diuini
 tas xpi et hūanitas mors seu pas
 sio et baptism? xpi. Un gratia xpi
 bñficiū et donū suū fluit et de
 scēdit a deitate seu diuinitate xpi
 originaliter et hoc per hūanitatē
 xpi virtute mori et passionis sue
 in qua est infinitū meritū et infini
 ta virtus et hoc est per baptismū

xpi. et dñ hō recipit sacramentuz
baptismi tunc gratia descendit ad
hoiez. et sic xps tangit hoiem per
baptismū suū: et sic baptism⁹ ē vl-
tim⁹ gradus istius scale in descē-
dendo et istomō xps descendit qz
donū eius descendit et induit ho-
minez ex alto et qñ totū induit qz
sicut exteri⁹ corp⁹ cooperit cū aq.
Ita eq. intus induit totaz aiam cū
sua grā cooperit eam. et sic xps tā-
git corp⁹ cū aqua sua et tāgit aiaz
cū grā sua. et sic tot⁹ homo tangit
a xpo: et iō tam corp⁹ q̄ aia incor-
porant et vniūtur cū xpo. et iō to-
tus hō efficitur mēbruz xpi: et per
pñs hz partem in morte et passio-
ne xpi et in v̄tute et merito passio-
nis ei⁹ et hō baptisatur in morte
et passione xpi et in sanguine eius
qz in v̄tute et merito mortis xpi in
qua est asper⁹ sanguis ei⁹ donū
et grā descēdit ad aiam que lauat
et ideo baptism⁹ est instrumentū
passionis xpi. Sic igr totū est xpi
et grā descendens et baptismus p
quem grā descēdit et mors et pas-
sio hūanitatē per cui⁹ v̄tutez de-
scendit et diuinitas aqua grā fluit
vt a fonte et tāq̄ de fonte et etiaz
homo efficitur ipsi⁹ xpi per bap-
tismū: et sic nō in merito hō noiaf
christian⁹ et efficitur infiniti valo-
ris et precij qz tūc empr⁹ est infini-
to precio scz morte xpi et nō est sui
ipsi⁹ ipe hō tūc: sz est ex christo qz
est membrum christi. et iō qui iuu-

riat et persequit christianū iuriat
et persequit christū. et qui honorat
xpianuz honorat christū. Et ideo
hō christianus dz reputare se esse
xpi et nō sui ipsi⁹ et per pñs dz co-
gitare quāto et quali p̄cio est em-
ptus et q̄tū est xpianuz et quāta
grā est esse christianū. Et iō sūme
dz cauere homo ne tm̄ nomen po-
luat et deturpet ne discorde a chri-
sto nec ipsū offendat. Ecce igr ca-
thenā mirabilez seu scalam immo-
bilem firmissimā diuinitas christi
immutabilis habūdantissima creās
oia de nihilo et hūanitas christi i
qua est infinitū meritū et infinita
virtus, ppter mortem et passionē
suā quodquid meritū semp durat
et nūq̄ pōt euacuari et baptism⁹
in quo est ordiatio et institutio chri-
sti et preceptū recipiendi et omis
hō qui recipiet illuz recipiet grāz
suā. et iō qz ordiatio sua est imu-
tabilis. ideo baptism⁹ semp habz
virtutē et efficaciam. et sic ista sca-
la semp manet fixa et immobilis
Iō baptism⁹ fuit ordinat⁹ et nul-
la debz esse dubitatio quin hō re-
cipiens aquā baptismalē recipiat
donū et grāz xpi et in ista scala ni-
hil est visibile nisi baptismus cum
suis p̄tinentijs. Et iō homo qñ re-
cipit baptismū xpi capitur et liga-
tur iuisibiliter per grām sibi dataz
cuz xpo iuisibili et eleuatur et qñ
suspenditur et hoc per mediū visi-
bile scz per baptismū xpi. et iō sa-

cramentū baptisimi est q̄si hominis
 p̄ quē christ⁹ piscat⁹ et capit hoīes
 et trahit ad se q̄ in hoīe est aliqd
 visibile et aliquid est occultū. Ita
 in baptismo est aq̄ visibilis et su-
 scipiendo aquaz exterius aīa int⁹
 capitur per gratiā et efficitur xp̄i
 et sic patz qualiter christ⁹ descen-
 dit ad hoīes per baptismū et hō
 etiā ascendit ad ip̄m per ip̄m ba-
 ptismū et fit ibi quoddā matrimo-
 niū et quidō contractus et quoddā
 pactū et p̄missio iter xp̄m et aīaz
 quia aīa suscipit xp̄m in baptismo
 volūtate et etiā xp̄s suscipit aīam
 et induit et ornat eam vestimētis
 suis inuisibilib⁹ et exuit et expoli-
 at eaz vestimētis suis inuisibilib⁹
 antiquis corruptis et in honestis
 et iō in baptismo aīa efficitur filia
 dei q̄ ē spōsa filij dei. et exinde ap-
 parer cū q̄ta solēpnitate d̄z cele-
 brari sacramētū baptisimi et susci-
 pi in quo fit tale matrimonium et
 aīa suscipit talē spōsūz imortalez i-
 uisibilē filiū dei et filiū virgis vcz
 deū et hoīes oīpotentes sūme amā-
 bilem sūme dulces sūme desidera-
 biles sūme hoībus bonuz summe
 sapientē q̄ voluit spōte mori et cru-
 cifigi et totū suū sāguinē fūdere p̄
 amore eius et lauare ip̄am aīaz in
 mūdissimā vt ipsa fieret spōsa sua
 et liberaretur a patibulo dyaboli
 et ne esset meretrix eius et a dam-
 pnatōe et perditōe eterna. Adheri-
 to igit̄ magna celebritas et solem-

phitas debet fuari in tātis spōsa
 libus tantū et talis sponsi et meri-
 to d̄z etiā aīa fuare fidelitatem
 verā et integrū amorem tali spōso
 et oīa que ei p̄misit. Adherito etiā
 debz semp recordari talis matri-
 monij et oīm que p̄misit et sūme
 cauere ne corrūpat tātum et tā mī-
 rabile matrimoniū. Ex istis igitur
 que dicta sūt apparet qualiter aīa
 per baptismū ascendit nō soluz co-
 gnoscendo per visibile illud inuisi-
 bile ymo etiā ascēdit vsq̄ ad mas-
 trimoniū et nuptias filij dei xp̄i et
 fit sponsa filij dei ascēdit etiā vsq̄
 ad filiatiōē dei q̄ sit filia dei ascē-
 dit q̄ sit digna esse amica dei vt i-
 tret in regnūz dei ad societate an-
 geloꝝ. et tñ ante baptismū erat me-
 retrix dyaboli et dāpnata ineter-
 num cū dyabolo et malis angelis
 Igit̄ sacramētum baptisimi ē scala
 ascēdendi et descēdendi vt dictūz
 est et lauacrū regnatiōis purifi-
 cationis et mundificationis vt iā
 superius dictum est.

Quod scōz sacramētūz ē sacramē-
 tum p̄firmatiōis per quod hō itaz
 genit⁹ nouiter per baptismū robo-
 ratur et augmētatur et ad p̄fectā
 etatē ducitur in esse spūali et gr̄e
 et p̄firmat ad pugnādūz et ad ho-
 mē xp̄i publice et audat cōfiteđūz
 et fit per vnctionē crismatis in frō-
 te cum x̄bis ad hoc cōstitutis.

Declaratūz ē autē qualiter p̄
 sacramētūz baptisimi hō re

cōpit nouū eē spūale quo ad aīam
 et de nouo regnātur et renascitur
 et ē pprie natiuitas spūalis ipsius
 aīe et qm̄ per visibilia et corpora
 lia ascēdim⁹ ad cognoscēduz iui
 sibilis et spūalia qz sensibilia et
 corporalia portā similitudinē et quā
 dam ymaginē rez spūaliuz. et iō
 qz duplex ē vita in hoīe scz corpo
 ralis et spūalis et etiā duplex nati
 tas scz corporāl et spūalis et etiā
 duplex eē et etas scz aīe et corporis
 et iō ex illis q̄ videm⁹ fieri in vita
 et etate et natiuitate corporali possu
 mus videre et arguere qd̄ existat i
 vita etate et natiuitate spūuali.
 Et qz in vita corporali et visibili p
 mo hō gnatur et incipit esse et vi
 uere per generatōnē deinde p eta
 tem et natiuitatē accipit cremētū
 donec perueniat ad pfectā etatē
 et ad robur et ad pfectam virtutē
 vt possit facere pfectas operatio
 nes hūanas fm corp⁹. Sic igitur
 pmo ē ibi gnatio deinde augmen
 tum corporale p quod hō deueit
 ad etatē pfectā. Sic ḡ pformit
 fit in vita spūuali ipsi⁹ aīe qm̄ p
 mo hō accepit vitā spūalē et ge
 neratur quo ad illam. deinde opz
 q̄ recipiat augmētum vite spūtu
 alis et roborē et firmetur in tali
 vita vt pfecte possit operari opa
 tiones que pertinet ad vitam spū
 ritualem. et ideo qz per baptisimū
 homo recipit de nouo vitā spū
 tualem et incipit esse et est quedē
 generatio spūualis necesse ē cri

am q̄ sit aliud sacramentum post
 baptisimū in quo aīa recipiat aug
 mētum vite spūualis et in quo
 aīa accipiat etatē pfectā robur et
 fortitudinē vite spūualis. et ideo
 post sacramētūz baptisimi ordina
 tūz ē sacramētūz pfirmatiōis qd̄
 ita se hz ad baptisimū sic augmen
 tum ad gnationē et sic baptimus
 est quedē spūalis gnatio vt hō vi
 uat in vita chriſtiana. Ita etiā sa
 cramētū cōfirmationis est quod
 dem spūuale augmētum pmo
 uēs hoīem in etatē spūuale pfectā.
 et iō ē sacramētū plenitudi
 nis scz pficiēs illud quod datū ē
 prius in baptismo in quo dat ip
 si aīe grā et augmentum plenitu
 do et robur dat in scdo sacramēto
 scz pfirmationis. Un̄ grā que dat
 in baptismo lauat aīam totaliter
 et ista ē sua ppria opatio. S; grā
 que dat in sacramēto pfirmatiōis
 roborat aīam et firmat. et ideo qz
 ista ē alia opatio distincta a pma
 necesse ē q̄ sit illud sacramētūz di
 stinctū a pmo vt oīa fiāt ordinato
 mō. Si igitur fuerit ordo debit⁹ i rez
 bus corporalib⁹ et i vita corporali
 mltō magis dz eē ordo i vita spū
 ali cū idē dñs ordinauerit vtrāqz
 vitā. Et ideo vbi noua operatō et
 nouus effectus in aīa ibi debz or
 dinari spūuale sacramētūz. Un̄
 sacramēta sunt ad aīam cōplēduz
 et pficiēduz et chriſt⁹ per ipsa sa
 cramenta operatur in aīa nostra

faciēdo in ea distinctas operatio-
nes et distinctos effectus per distincta me-
dicamenta et instrumenta distincta et
instrumenta distincta secundum indigen-
ciam anime et secundum quod ei convenit et ex-
pedit iuxta suam naturam et capacita-
tem ut omnia fiant de gradu in gradu
quod omnia etiam propter homines fecit sic videtur
quod fecit secundum quod cognoscit expedire
magis homini ut omnia fiant de gradu in
gradu. Necessarium est omni homini ut re-
cipiat gratiam confirmationem roboran-
tem augmentantem et perficientem
animam in vita spirituali quam recipit in
baptismo de nouo quam si homo post
baptismum habet vivere necesse
est quod pugnet contra inimicos suos
et contra inimicos vite spiritualis et fi-
dei christianae tam visibiles quam invi-
sibiles occultos et manifestos et hoc
cum gratia sibi data necesse est etiam quod
confiteatur nomen ihesu christi publice
et audacter sine timore et sine vere-
cundia tanquam membrum ipsius christi
Et quod ihesus christus est deus et homo crucifi-
xus pro hominibus et dei filius equalis
per omnia in deitate deo patri et sibi
similis. et ideo quod confiteri publice co-
ram hominibus quod christus crucifixus
est et homo est fortissima res et etiam
apparet derisoriū et maxime coram
potentibus inimicis christi qui possunt ar-
ridere et dare occidere tormenta. et
ideo propter istam confessionem fiendam
eomodo quo fieri debet necesse fuit ut
homo reciperet gratiam confirmationem ut

sit constans et fortis tam in pugna
quam in confessione nominis christi. Et
quoniam quodlibet sacramentum est scala
cognoscendi et suscipiendi invisibi-
le per visibile. et ideo sicut in sacramen-
to baptismi factum est. ita fiat processus
in isto sacramento. unde oportet quod in quo-
libet sacramento visibile proportionetur
invisibili quo ad significationem
et reputationem. Et ideo quod crisma quod
est compositum ex oleo olivaceo et ex
balsamo est res visibilis in isto sa-
cramento et unctio que fit exterior
in fratre cum verbis significantibus
operationem interiorē que fit in anima
que sunt ista. Signo te signo cru-
cis confirmo te crismate salutis in
nomine patris et filii et spiritus sancti.
Et ideo tam per oleum et bal-
samum quam per verba possumus ar-
guere omnia illa que sunt in homi-
ne per istud sacramentum. unde
sicut videmus quod oleum natat su-
pra aquam et ascendit. Ita signifi-
catur quod gratia que perfertur in isto
sacramento natat et ascendit super
gratiam que datur in baptismo et
est superior quia illa datur ad ab-
luendum animam et ista ad robo-
randum aut augmentandum et for-
tificandum animam in pugna. Et etiam
sicut oleum reddit aquam saporoso-
sam et sapidam. Ita significatur
quod per gratiam quod datur in hoc sacramen-
to homo recipit maiorem et dulciorem
saporem in christo et reddit magis
saporosus alijs hominibus in fama in

conuersatione in vita et in oibus
suis operationib⁹. ita q̄ p̄ istā gra
tiam hō efficiat⁹ apt⁹ ad cōuersan
dum cū hoibus. Item sicut oleū
extenditur et dilatatur magis q̄
aq̄ q̄a modica gutta olei crescit ⁊
extenditur. Ita q̄ oleū significat
cremētum et augmētum. Ita si
gnificatur q̄ per grām que datur
in isto sacramēto hō xpian⁹ exten
ditur et dilatatur exteri⁹ ad alios
hoies per bonas operatiōes et p̄
cōfessionē nomis xpi et reddit no
men xpi amabile in cordib⁹ alio
rum. et significatur etiā q̄ per istā
grām homo accipit augmētū spi
rituale et plenitudinē grē. Item
etiā sicut oleū est mūdum signifi
cat q̄ in hoc sacramēto mūdo da
tur grā per quā hō hz conscienci
am mūdā et opera mūda. Item
etiā arbor oliua semp hz vigorē
et viriditatē et nūq̄ perdit ista ne
q̄ per frig⁹ neq̄ per calorē. Ita
significatur q̄ per grām que p̄fer
tur i isto sacramēto hz hō semp vi
gorem et viriditatē et ē fort⁹ et cō
stans in vita spūali et per nullas
tribulationes desistit a p̄fessione
nois xpi. Item etiā sicut oleū ē li
mitium dulcificatū et suaue. Ita
significatur q̄ grā spūs sācti que
datur in isto sacramēto et linitua
dulcificatiua et suauius. Ita q̄ fa
cit hoiem leuē dulcē suauiem ⁊ mi
sericordem alijs in cōuersatione.
Ita q̄ in leuitate dulcedine ⁊ sua

uitate cōuersatur iter alios hoies
tam bonos q̄ malos. et id oleū re
cte significat grām spūs sancti q̄
pprietates olei recte cōueniūt cū
gratia spūs sancti et cū operatiōi
bus ei⁹. et q̄ cū oleo admisset bal
samum in hoc sacramēto. id signi
ficatur q̄ sicut balsamū hz p̄ciosū
odorē et est valde odorifer⁹ quem
odorē mittit extra se. Ita sicut p̄ gra
tiam que cōfertur in hoc sacramē
to hō extra se emittit odorē bone
fame et bone vite ad alios hoies
et abstrahit alios ad se ⁊ reddit no
men xpi odorifer⁹ alijs hoibus.
Apparet igr̄ qualiter ista vinctō vi
sibilis que fit exteri⁹ in corpore p̄
crisina recte p̄portionetur cū vinctō
inevisibili que fit interius in
aia per grām spūs sancti significā
do et repūitando. Et q̄ ista vinctō
fiat in fronte. Ideo significatur q̄
in isto sacramēto datur grā ad pu
gnandū et ad cōfitendū publice
nomē xpi sine timore ⁊ verecūdia
Un signū fortitudinis ⁊ cōstancie
ostenditur in fronte et etiā timor ⁊
verecūdia ostēditur in facie ⁊ ma
xime in fronte ⁊ id ad significādū
q̄ per grām que datur i isto sacra
mēto hō xpian⁹ accipit fortitudi
nem et robur ad pugnandū et q̄
perdidit verecūdiā et timorē qñ
erit necesse cōfiteri publice verita
tem et dicere neq̄ p̄pter ignomi
niam morē xpi in cruce nec p̄pter
penā ⁊ ignominia passionis vt scz

hō formidet p cōfessione nois xpi
si opus fuerit sustinere q̄tūcūq̄
penā et igomiā tanq̄ ver^o pugil
vinct^o ad preliū et tanq̄ strenuus
miles xpi ferēs in frōte signūz sui
regis et triūphale vexilūz crucis
eius. et iō cōfirmatur cū manu et
crux imp̄mitur frōti ad significan
dum oia p̄dicta. Sic iḡr hō bap
tismus et xpian^o recipiēdo talem
v̄nctionē crismatis in frōte p̄ mor
dum et formā quib^o fieri d̄z cum
verbis sup̄dictis. Cōfirmat in aīa
int^o et roboratur et recipit gratiā
inuisibilē per quā recipit augmē
tum spūale et p̄ueit ad p̄fectā eta
tem spūalem vt sit plen^o xpianus
et apt^o ad oia sup̄dicta q̄ necessa
ria sunt hōi xpiano si debeat viue
re in hoc mūdo. Et sic patz dīa in
ter sacramētum baptismi et sacra
mentū p̄firmationis qz sacramen
tum baptismi ē quedē mutatiō de n̄
esse ad eē. Sed sacramētū p̄fir
mationis ē quodā spūale augmē
tum de esse ip̄fecto ad esse perfe
ctum et de etate ip̄fecta ad p̄fe
ctā et d̄ puero ad virū. Et sicut se
h̄z augmentum ad ḡnationē. Ita
se h̄z cōfirmatio ad baptismum.

Quod tertiū sacramētū ē sacra
mentū corporis et sanguis ihū xpi
qđ ē sacramētū v̄nitatē et cōicatiōis
et viaticū refectiōis et sacrificiū
oblatiōis in quo hō xpian^o iā ge
nit^o et viues p̄ baptismū i vita spū
ali et i esse gr̄e et roborat^o et augmē

tatus p̄ p̄firmationē nutrit^o et p̄ser
uatur in eadē vita spūali ne deffis
ciat in via et subslētatur donec ve
niat ad patriā et ad eternā gl̄iam
et per quod v̄nitur christo et mem
bris ei^o per amorē et mutat^o et trās
format^o icū sic nutrimentū i nutrītū.

Uoniā autē vita spūalis cō
format^o vite corporali vt iaz
dictum ē. Ideo sic in vita corpora
li requiritur p̄mo ḡnatio p̄ quaz hō
accipit vitā. scđo requiritur augmē
tum per quod hō ducit ad p̄fectō
nem vite. tertio requiritur alimentū
p̄ quod p̄seruatur in esse. Ita etiā
requiritur in vita spūali p̄mo ḡna
tio per q̄ hō accipit vitā spūalem
scđo requiritur augmētū p̄ qđ hō
ducitur ad p̄fectionē vite spūalis
tertio requirit^o alimentum p̄ qđ hō
cōseruatur in vita spūali. Et iō sic
in vita spūali oportuit baptismū
esse qui est spūalis ḡnatio et etiā
p̄firmatō que ē spūale augmentū
Ita oportet esse vnū sacramētū
quod sit spūale alimentū et nutri
mentum in quo hō p̄sumaret cō
pleatur et cōseruetur totaliter i bo
no et in vita spūali. Et qz iā decla
ratū fuit in tractatu de amore ad
longū qđ ē vez bonū hois. et de
claratū fuit q̄ amor dei ē totūz bo
nū hois et vita ei^o et de q̄ amore
dei nascit^o vez gaudiū et delecta
tio et tāq̄ fruct^o quo aīa viuit. et
etiā dictū fuit q̄ finale p̄blemētū
hois ē vt hoies v̄niātur cū deo p̄

amorem et iter se. Ita quod unus diligat
aliu sic seipsum et omnes reputet se tam
quod unus hominem nec aliter erit comple-
mentum in hominibus nisi sit tanta uni-
tas quod diligat se tanquam unum. et hoc
non potest fieri nisi sint primo uniti cum
deo. Ita quod quilibet primo uniatur cum
deo et virtute illius unionis unia-
tur inter se. et quia ista perfecta unio
fit per amorem qui mutat et convertit
amorem in amatum. et unit amantem
cum amato. Et ideo necessarium est homi-
nibus christianis ut habeant unum sacra-
mentum in quo recipiant amorem dei
per quem uniatur inter se cotidie.
Unde quilibet christianus est membrum christi
per baptismum et omnes christiani faci-
unt unum corpus cum christo. et ideo sic me-
bra habent unitatem cum capite et inter
se. Ita christiani debent habere unitatem
cum christo et inter se et nisi primo uni-
antur cum christo perfecta unione non
possunt adinvicem uniri quia unitas mem-
brorum suitur ab unitate capitis. et ideo
quilibet christianus si vult habere perfec-
tam unionem cum aliis hominibus christi-
anis necesse est quod primo habeat uni-
tatem cum christo. et quanto magis unietur
cum christo. tanto magis unietur cum
aliis christianis. tunc autem homo christianus
perficitur completus et nutritur quando unitur cum
christo per amorem christianus convertitur
et mutatur in christum et assimilatur
ei et per omnes unitur cum omnibus membris
suis. unde sic nutritio corporalis fit per
calorem naturalem. Ita nutritio spiritualis
fit per calorem spiritalem scilicet per amorem.

Et sicut calor naturalis convertit nutri-
mentum in rem nutritam et unit. Ita
amor convertit amantem in rem amas-
tam et unit. Sed tamen prius fit nu-
tritio spiritualis et corporalis quia in nu-
tritione corporali nutrimentum con-
vertitur in substantiam rei nutritae. Sed
in nutritione vite spiritualis res nu-
trita convertitur in naturam rei nu-
trientis et nutrimenti et ipsum nutri-
mentum non mutat sed solum res nu-
trita. et causa diversitatis est quia res amata
nutritur de re amata quia res amata
est nutrimentum et cibum rei amantis
et causa huius est quia amor convertit ama-
tem in amatum quia ista est sua natu-
ra ut iam declaratum est. Ideo res
que amat convertitur in rem amata
et per consequens in nutritione vi-
te spiritualis res nutrita mutat et con-
vertitur in rem nutrientem. et quia
christus deus et homo est res amata et
christianus est res amans. et ideo sequitur
quod christus est nutrimentum spirituale chri-
stiani et quod christianus per amorem con-
vertitur in christum et recipit formam
similitudinem et naturam christi et ipse christus
non mutat sed magis mutat et transfor-
mat in seipsum. unde sic in nutrimento cor-
porali vite ipsum alimentum expoliatur
et denudatur a sua propria natura et forma
et capit similitudinem formam rei quam nu-
trit sic panis recipit formam carnis
Ita per contrarium in nutritione vite
spiritualis que fit per amorem res nutri-
ta expoliatur et denudatur a sua propria
natura et forma et recipit similitudinem

et formā rei nutriētis. Sicut igitur
se h3 nutrimentum ad re nutritam
in nutritione spūali vite q̄tuz ad
transmutationē. Ita se h3 res nu-
trita ad nutrimentuz in nutritione
corporali. Sed tñ i nutritione spi-
rituali tam res nutriēs q̄ nutrita
crescit s3 aliter et aliter qz xpian?
qui est res que nutritur crescit i vi-
gore cōfortatur et melioratur in se
ip̄o qñ mutatur in xp̄m. Sed xp̄s
nō crescit in seip̄o nec recipit vigo-
rem s3 soluz crescit qz fit vnuz cor-
pus nouum in quo xp̄iani sūt mē-
bra et ip̄e caput et sic xp̄s crescit i
mēbris suis et totū illud corp⁹ po-
test vocari xp̄s qz ip̄e est caput et
xp̄iani sūt mēbra ei⁹. Et sic xp̄us
dum amatur mutat xp̄ianos in se
ip̄m per amorē et tūc facit crescere
corp⁹ suum nouū. Et sic quilibet xp̄i-
anus duz mutat a xp̄o per amorē
fit vez mēbrum xp̄i. et qz natura
amoris est q̄ qñ res amans susci-
pit rem amatā tūc capitur et susci-
pitur a re amata. Ita q̄ res amās
per amorē capitur. et iō duz xp̄ia-
nus capit xp̄m per amorē tāq̄ su-
um nutrimentum et tunc capitur a
xp̄o et xp̄us comedit et crescit q̄a
suum corp⁹ crescit. Quia igitur p
amorē fit nutritio spūalis vite et p
amorē xp̄iani nutriuntur in xp̄o et
sunt vera mēbra ei⁹ et transformati
in xp̄m et vniūtur ei et per p̄s
inter se vniūtur pfecta vnitate. et
ideo vt ista nutritio fiat cōtinue et

vnitas ista cōseruetur et crescat et
membra christi cōtinue nutriētur
corp⁹ et sanguine. Ideo christ⁹ isti-
tuit et ordinauit spūale sacramētū
corporis et sanguinis sui i quo cor-
pus suum veraciter et realiter cō-
tinetur et in quo ip̄emet est p̄s et
in sua pp̄ia persona qz ip̄e solus
est vez alimētum et nutrimentum
spūalis vite. Et qz i quolibz sacra-
mēto est visibile et inuisibile et quo-
libet sacramētum est scala cognos-
cēdi et suscipēdi. et iō sicut in bap-
tismo et cōfirmatione factuz fuit.
ita faciam⁹ i isto sacramēto et ascē-
damus de visibili ad inuisibile.

Un sicut in sacramento baptismi
res visibilis est aqua et ablutio p
aquā cū verbis institutis. Et in sa-
cramēto cōfirmationis res visibi-
lis est crisma seu oleū et vinctio p
crisma cū v̄bis ordinatis. Ita in
isto sacramēto res visibiles sūt spe-
cies et n̄a est panis et vinū cū ac-
tis ordinatis a xp̄o. Deinde fit
māducatio visibilis sicut i bap-
tismo fit ablutio et in p̄firmatione fit
vinctio. Sed est dīa inter ista res
visibiles que sunt in isto sacramē-
to et inter res visibiles que sunt in
alijs duob⁹ qz in baptismo aqua
remanet aqua et in cōfirmatione
crisma manet crisma. Sed in isto
sacramēto panis nō remanet pas-
tis nec vinū remāet vinū qz v̄ba
illius sacramēti sunt alteri⁹ cōdis-
tiones q̄ verba alioz sacramēto

rum qz verba alioz sacramentoz
significat effectū et operatōem in
uisibilem que fit int^{us} in aia et non
significat effectū aliquem fieri in
aqua nec in oleo. S3 in isto sacra
mento vba significat effectū et ope
ratōez inuisibile fieri in ipsis reb^{us}
visibilib^{us} scilz in pane et in vino
qz significat trāsmutationez reale
et veram panis in corpus xpi et vi
ni in sanguinē eius. Et iō sicut rea
liter et vāciter dū vba pferunt in
alijs sacramētis fit effectus et ope
ratio inuisibilis nouiter int^{us} i aia
Ita pformiter dū verba pferuntur
super res visibiles scz sup panē et
vinū fit effectus et operatio in pa
ne et vino fm q vba significat qz
nō videt^{ur} maior ratio de vbis bap
tismi q de vbis istius sacramenti
qn habeant efficacā cum istud sa
cramentum sit nobilius et maius
Si igr vba que pferunt in sacra
mento baptismi quod est primum
sacramentū hēant efficacā et ho
mo baptizetur int^{us} in aia sequitur
etiā q vba istius sacramēti hēant
efficaciā vt scz panis mutetur in
corpus et carnem xpi verā et vinū
in verū sanguinē eius. et si bap
tismus est verū sacramētum necesse
est q istud sit verū sacramētum cū
idez dñs ordinauerit et instituerit
Sed per experienciā apparet q
baptismus est verū sacramētum qā
hō mutatur et renouatur in vita
per ipm. Igitur et istud est verū

sacramentum.

Probatio q verba christi faci
ant illud quod significant.

Uor autē verba christi faci
ant quod significant realiter
et de facto hoc manifestat^{ur} sit.

Opz ei de necessitate q vba crea
toris ascēdant per vnū gradū sup
verba creature et necesse est dare
vnū gradum magis vbo dei sup
verbum hois. Sed verba homis
seper significat aliquid. igr verba
dei aliquid dñt habere vltra signi
ficationē scz q faciant id quod si
gnificat aliter nihil pl^{us} haberent
q verba hois quod est absurdissi
mum dicere. Si igr vba hois ha
beāt hāc virtutē scz q significēt
vltra hoc verba dei faciūt quod si
gnificat. Igitur vba que pferunt
in sacramētis significat et faciunt
quod significat. seqtur igitur q v
ba christi que significat suū corp^{us}
esse et existere in isto sacramento fa
ciunt ipsum existere ibi mutan
do panē in corp^{us} et vinum in san
guinē. Item etiā verba hois sem
per significat et nō semp est. ita in
re sicut significat. ymo aliqui sunt
falsa. Igitur opz q verba christi
dei et hois habeāt vnum gradū
magis scz q seper significēt et q
sit ita in re sicut significat ita q nō
possint esse falsa sz semp sint vbra
et hoc ē necesse aliter nihil pl^{us} ha
berent verba christi q verba puri

¶

hois. Cū igitur vba isti sacramēti sint vba xpi et nō puri hois seq̃tur q̃ semp sint vera et ita eē sicut significāt. Item etiā si creatura habeat virtutem mutandi aliaz creaturā in se vt caro mutat panem in seip̃am quare etiam verba xpi nō habebūt virtutes vt mutēt panem in carnes suā et vinū in sanguinem suū cū ipse xps ordinauerit verba certa et determinata ad hoc. Igit̃ necesse est q̃ vba xpi faciāt quod significant et semp sint vera maxie cū ip̃e nō possit mēiri. Igit̃ in isto sacramento necesse est q̃ fiat vera mutatio in pane et vino: vt sit ibi verū corp̃ et verus sanguis. Si em̃ dū pferuntur verba in baptismo fiat mutatio intus in aia inuisibilis et vere lauet̃ aia multo magis dū pferuntur verba xpi super panē et vinū eomō quo ordinatū est fiet vera mutatio in pane et in vino q̃ sūt res corporales infime et corruptibiles. Ecce igit̃ dīam iter res corporales et ifimales corruptibiles et visibiles istius sacramēti et alioz sacramentoz. Uñ alia sacramēta sicut baptism̃ et cōfirmatio perficiūtur et p̃plentur nō sine applicatione ad hoīem per se. Sz istud bñ cōpleť et hoc valde puenit qz istud sacramentū est alimentū spūale et est reffectio spūal̃ et hoc fit p̃ amorem et nihil magis inflamat ad amorem q̃ p̃ntia xpi realis. Deinde aut̃ applicatur ad

hoīem et hoc per mod̃ manducationis et potus ad mod̃ cibi et pot̃ qz h̃z spēm cibi et potus manducatur et bibitur. Sic igit̃ in isto sacramento sūt oīa ista p̃mo panis et vinū. scđo mutatio panis in corp̃ xpi et vini in sanguinem per vba et vltimo est visibilis manducatio et potatio et sūpsio realis isti sacramēti et quia per visibile i sacramētis significat̃ inuisibile vt iā dictum est qz illud quod videt̃ ē ymagō et signū illi quod nō videt̃ vt ascendam̃ de visibile ad inuisibile. Unde in isto sacramento est duplex inuisibile vnū extra hoīem et aliud intra hoīem qz in isto sacramento fit duplex effect̃ p̃mus est in ip̃is rebus naturalib̃ scz in pane et in vino. et scđus int̃ in aia qz necesse ē q̃ p̃ istud sacramētum fiat in aia aliqd̃ inuisibile et spūale sicut p̃ baptismū et cōfirmationē et q̃ hō intus in aia recipiat rē inuisibile et spūales sicut per baptismū et cōfirmationē et q̃ hō int̃ in aia recipiat res inuisibiles qz oīa sacramēta sūt p̃pter hoīes. Et iō hic faciem̃ duos p̃cessus p̃mo de visibili ad inuisibile quod cū hoīem est. et deinde ad inuisibile quod recipitur int̃ in hoīe. vñ p̃mū visibile quod vbi videt̃ ē forma panis et vini et inuisibile qd̃ int̃ p̃tinetur ē corp̃ xpi et sanguis et per p̃ns totus xps ver̃ de⁹ et ver̃ hō. et iō significatur q̃ sic panis et vinū q̃

sūt cibus et potus sūt plena refectio corporis ita q̄ in cibo et in potu est cōpleta refectio. Ita sūt corpus xpi quod est inuisibile p̄tinet et sanguis ei⁹ et per p̄ns ipe xpus est plena et cōpleta refectio aie et nutrimentū spūale. et sicut panis et vinū sūt principalē sba nutrimentū corporalē ita significat q̄ ipe ibi de⁹ exns est principalis sba nutrimentū spūalis. Un̄ sicut i baptismo aqua significat ablutōnem ita forma panis et vini significat refectiōnem et nutritiōem: et sicut panis super om̄es cibos corp⁹ reficit et subleuat et vinū hoīez letificat et inebriat: ita significat q̄ caro xpi ibi de⁹ exns aīaz reficit et sustentat spūa liter sup om̄es gr̄am et q̄ sanguis xpi aīaz letificat atq; inebriat et q̄ ipse xps totā aīam reficit sustentat letificat atq; inebriat. et vt oīa pcludamus per formā panis et vini significat q̄ sicut se hnt panis et vinū respectu corporalis q̄cqd facit panis et vinū in corpore totūz hoc facit xps in aīa: et sic se hnt ad aīaz inuisibilē. Item etiā panis et vinū aliud significat qz vnus panis pponit ex multā gr̄anis frumētū et fit vn⁹ panis et ex multis vini racem⁹ fit vnū vinūz. Ita sūt ex multis xpianis fit vna societas et vnū corp⁹ in xpo: et ita per hoc significat q̄ vnitas xpianoz inter se et cū xpo p amorem. ita quod significat p xpm p̄tentūz in isto sa-

cramēto q̄ vnio int om̄es xpianos q̄ debēt sumere istud sacramētūz. Et sic forma panis et vini sūt signū et ymago vnitat xpianoz cū xpo et inter se. et sic per formas panis et vini significat duplex inuisibile scz corp⁹ xpi et istud inuisibile p̄tinet realit i sacramēto. et aliud inuisibile est vnitas xpianoz in vno corpore et h̄ est corp⁹ mysticū et xps mystic⁹ et istud inuisibile non p̄tinetur sub forma panis et vini. S; sol⁹ xps verus qui est caput vnitat ist⁹ et cā ista qua significatur q̄ xpiani per istud sacramētūz vniūtur int se et iō istud sacramētūz est ymago signū et mysterium vnitat societatis pacis cōcordie et amicitie et fraternitatis. Ita q̄ istud sacramētū ē ymago et signū q̄ oēs xpiani sūt vnū cū xpo et int se sicut grana frumētū sūt vn⁹ panis. et iō qz om̄es fideles xpiani sunt mēbra xpi et ipse est caput oīm: seq̄tur q̄ om̄es xpiani sūt in isto sacramento eodmō quo sūt vnitī cū xpo nō q̄ p̄tineatur realit ibi de⁹ et p̄ncipalitē s; qz significat p sacramētūz ratōe vnitat. Et iō istud sacramētū est sacramētū cōe oīm xpianoz et cōicatōis et vbicunq; fit et fiat representat oēs xpianos qz realit et veracit p̄tinet illū q̄ ē caput xpianoz et caput semp respicit mēbra et mēbra respiciūt capd. et qz vītas ista nō pōt fieri nisi p amorem et dilectionem quia amor vnit et mutat.

Ideo istud sacramentum est sacramentum amoris et caritatis. Sic igitur istud sacramentum est signum et ymago refectionis seu mutationis spiritus alius que persistit in vera unitate cum christo et membris eius et per omnes in hoc amore per quem fit unitas vera. et quia in vera unitate et refectione et amore est gaudium et delectatio et leticia. Ideo istud sacramentum est sacramentum gaudij delectationis leticie et societatis. Et quia in isto sacramento realiter continetur ille qui est omne bonum per modum cibi et potus et alimentum. Iste est sacramentum omnis dulcedinis omnis bonitatis omnis perfectionis et omnis virtutis.

Quid significat transmutationem que fit in pane et in vino.

Et quia in isto sacramento ipsae res visibiles scilicet panis et vinum realiter mutantur in corpus et sanguinem domini nostri iesu christi et non remanent: et in alijs sacramentis non mutatur sicut aqua non mutatur in ipso baptismi. et ideo significatur quod istud sacramentum est transmutativum et conversivum et per hoc sacramentum christiani totaliter convertuntur et mutantur in christum et sicut res corporales convertuntur in corpus christi. Ita significatur quod christiani per istud sacramentum convertantur in naturam christi et in divinitatem et in suam voluntatem. et sicut ipse res corporales scilicet panis et vinum exaltantur et dignificantur in isto sacramento tanta ex-

altatione et dignitate quod non possunt cogitari maior nec possunt plus ascendere quod transseunt in corpus christi glorificatum. Ita significatur quod christiani per istud sacramentum exaltantur et dignificantur tanta dignitate et exaltatione qua non possunt cogitari maior in hoc mundo quod efficiuntur divini et deificantur quod convertuntur in christum qui est deus et homo et convertuntur in suam voluntatem. Et sicut ibi fit plena conversio panis et vini in corpus et sanguinem christi quod nihil de substantia panis et vini remanet. Ita significatur per istud sacramentum quod sit plena conversio et mutatio christiani in christum. Ita quod nihil remanet de propria voluntate nec de proprio amore nec de proprio sensu sed totum quicquid est hominis in quantum homo convertitur in christum et sicut substantia panis et vini invisibiliter et occulte convertitur et mutatur in corpus et sanguinem christi et tamen figura et species panis et vini remanet exterius visibiliter tamquam signa et vestigia et ymago. Ita significatur quod per istud sacramentum anima christiani invisibilis et occulta que est tota substantia eius convertitur in animam christi et in eius divinitatem invisibiliter et occulte et tamen corpus remanet exterius visibiliter in sua figura et in sua natura. Ita quod sicut panis exterius id apparet et tamen interiorius est mutatus totaliter sicut homo ex parte corporis apparere id et tamen est totaliter mutatus quo ad animam interiorem: et sicut mutatio que fit in pane et

vino est intrinseca et s̄balis et fū-
 damentalis et quasi cordialis. ita
 significatur q̄ per istud sacramen-
 tu3 fit in hoīe mutatio intrinseca
 s̄balis fundamentalis et cordialis
 ita q̄ cor hoīs mutatur in cor xpī
 Sic igr̄ sicut xp̄s in hoc sacramē-
 to trāsmutat et p̄uertit in corp⁹ su-
 u3 ip̄as res corporales p̄ v̄buz su-
 uin: ita trāsmutat in isto sacramen-
 to ip̄as aīas in seip̄m et sic trans-
 mutatio corporal̄ rep̄ntat trāsmu-
 tatōez sp̄ualem. Et q̄ etiā corpus
 bonis p̄t meliorari sicut aīa suo
 mō. Jō etiā sicut panis qui est res
 corporalis meliorat̄ tanta melio-
 ratōe q̄ nō p̄t fieri maior q̄ tran-
 sit in corp⁹ xpī. Ita etiā significat̄
 q̄ corp⁹ xpīanū melioratur p̄ isto
 sacramentū tantū q̄tuz meliorari
 p̄t in hoc mūdo. Ita q̄ fit castuz
 mūd puruz sc̄m et obediens aīe.
 Item etiā q̄ panis significat cor-
 pus et sanguinē vinū significat q̄
 panis p̄tinet ad carne3 et vinum
 ad sanguine3 in quo est sedes aīe.
 Et iō significat q̄ sicut panis et vi-
 nū meliorant̄ tanta melioratione
 qua nō p̄t cogitari maior in hoc
 mūdo et per p̄ns significat q̄ per
 istud sacramētuz christiā cōser-
 uat̄ et p̄fici et puenit ad vltimuz
 p̄plementū bonitat̄ q̄tū fieri p̄t
 in hoc mūdo. Ecce ḡ qliter duo sūt
 in isto sacramēto exteri⁹ q̄ signifi-
 cant oīa inuisibilia que sūt xpīa-
 no p̄ istud sacramentū sc̄z panis et

vinum visibiles et ipsa transmuta-
 tio que fit in eis

Quid significat realis māduca-
 tio istū sacramēti visibilis.

Et q̄ oīa sacramenta sūt p̄p̄e
 hoīez. et iō debent ad hoīez
 applicari. Et iō hoc sacramentuz
 ad hoīez d̄z applicari. s̄z sacramē-
 tū baptis̄m nō est sacramentū nisi
 si q̄n actu applicat̄ ad hoīez lauā-
 do et etiā p̄firmatio vngūdo istō
 Sed sacramētuz anteq̄ applicet̄
 ad hoīez iam est sacramētuz p̄ple-
 tu3 in se et s̄ significat q̄ hō ante
 q̄ applicet̄ ei istud sacramētuz d̄z
 habere summā deuotōez et reue-
 rentiā in sacramēto et aī d̄z cogi-
 tare misteria et significatōes istū
 sacramēti. ita q̄ p̄mo d̄z excitari to-
 tus hō intus et ex ad amorē et de-
 uotōez ex p̄ntia tanti sacramēti in
 quo p̄tinetur xp̄s deus et hō n̄ re-
 dēptor et saluator et sūmus amic⁹
 Et etiā q̄ i isto sacramēto fit p̄uer-
 sio hoīs in xp̄m et ista p̄uersio fit
 p̄ amorē ardētem et deuotionē. et
 iō op̄z q̄ p̄mo xpīanus calefiat et
 igniat̄ p̄ ardens desiderū vt sit ac-
 tu p̄uersus in xp̄m et s̄ fit dū cogi-
 tat p̄sentia3 realē xpī filij dei q̄ ex
 infinita et dulcissima caritate vo-
 luit mori p̄ xpīana religione. Et iō
 q̄ in isto sacramēto d̄z esse sūma
 deuotio et pl⁹ sine p̄paratione q̄
 in alijs. Jō anteq̄ applicetur hōi
 iam est sacramētuz. Et iō istud sa-
 cramentuz iam h̄z virtute3 in hoīe

L iij

nō q̄ applicet ei realiter et dat vir-
 tutem inuisibiles et amor ardor
 rem et unitatem: et si hō nō possit
 ipm capere ex sola deuotione ope-
 rerur in eo. Et tñ tñ operatur sup
 posita cōgrua deuotione sicut qñ
 realiter applicat hōi. Sicut igit
 alia sacramēta operant in aia ite-
 rius inuisibiliter dū applicant. ita
 etiam istud sacramētū operat in
 hoīe dū applicatur ei realiter. Et
 sicut alia sacramenta hñt p̄prium
 modū applicādi visibile in quo si-
 gnificat operatio que fit interius
 inuisibilis vt in baptismo ablucio
 exterior: est modus applicādi qui
 significat ablutionē interiorē inui-
 sibilis in aia. Ita istud sacramētū
 hñt suū p̄prium modū applicandi vi-
 sibile in quo significat opatio inui-
 sibilis que fit interi⁹ in aia et mo-
 dus applicandi ad hoīes et susti-
 nendi est per māducatōez et pota-
 tionem. Ita q̄ manducando susci-
 pit hō istud sacramētū sicut lauā-
 do suscipit sacramētū baptismi. et
 tō si homo suscipiendo aquā susci-
 piat grām inuisibiles in aia et do-
 nū xp̄i inuisibile quod dat in bap-
 tismo quātomagis suscipiēdo re-
 aliter nō aquā s̄ ipm xp̄m deus et
 homiez sub forma panis et vini in
 quo est om̄e bonū et aquo est om̄e
 bonū et ois grā recipiet grām suā
 et donum suum. Et si suscipiendo
 aquā que nō uiuit neq̄ sentit reci-
 pit hō grām. Iḡ multo magis su-

scipiendo christus sub panis et vi-
 ni forma qui est viuēs in secula et
 in eternū verus deus et verus hō
 recipiet grām. Et si etiam sustinen-
 do aquā corruptibiles homo reci-
 piat grā christi multo magis su-
 scipiēdo xp̄s imortales recipit gra-
 tiā eius. et in h̄ significat q̄ suscep-
 tio alioz sacramētoz precedentū
 ordinata est ad susceptionē ist⁹ sa-
 cramēti tāq̄ ad maximū sacramē-
 tū. Et iō in isto sacramēto hō reci-
 pit plenitudinez gratie q̄ suscipit
 illuz qui est totū p̄plemētum et q̄
 amor et caritas sūt plenitudo ois
 bonitat. et ideo in isto sacramēto
 suscipit amor et caritas q̄ sūt om̄e
 bonū. Quia igit xp̄ianus suscipit
 christū in isto sacramento mandu-
 cādo et trasglutiendo ad modū ei-
 bi corporalē ponendo int⁹ in cor-
 de et alia sacramēta suscipit exteri-
 us. et iō significatur et est signū et
 ymago q̄ ipse xp̄ianus d̄z recipe-
 re christū in corde spūalit et ei d̄z
 vniri per fidē et amores et p̄ istud
 sacramētū p̄uertit in xp̄m et in na-
 turā ei⁹ et p̄ p̄ns efficitur diuin⁹.
 Et significatur q̄ christus p̄uertit
 christianū in seipsū et vnit ipsū cū
 mēbris suis magis incorporat sic
 igit hō māducat et trasglutit chri-
 stum corporaliter et ponit in cor-
 pus suū. Ita significat q̄ christus
 comedit et trasgluti spūaliter ipm
 hoīem in suū corp⁹ mysticū sc̄z in
 unitatē et societate suoz mēbroz

scz in vnitatē et fideliū xpianoz. Un ipossibile est qd xps mutet igr ipse hō mutat p istam māducatur onē qz in māducaturōne de necesse fit mutatio. vt iā declaratū ē qd māducaturio et nutritio spūal fit modo pūrio māducaturio et nutritio cor porali qz in māducaturōne et nutritio cor porali illud quod māducatur mutat et incorporatur in rē māducaturōne scz in manducaturōne spūali fit eūrio qz illud quod māducatur mutat et incorporatur rē māducaturōne i se ipso. et iō xps dū māducatur mutat et incorporatur et vnit ipso māducaturōne in seipso sic nutritur in corpore vnit cū nutritio sic igr si cut hō suscipiēdo sacramentū baptismi suscipit inuisibilē oīa illa q si gnificatur per vba q sūt in baptismo et p illa visibilia. Ita sicut hō suscipiēdo p manducaturōne istud sacramentū modo quo dicitur suscipit inuisibilē in aīa oīa illa q significant p illa q videtur in hō sacramento et hoc sicut maius vlt minus sicut maius rez vlt minores deuotōez. Et iō qz istud sacramentū est tam magnū q supat oīa sacramēta. Jō dicitur tractari et celebrari cū sūma solēpnitate et vā reuerētia honore et deuotōne. Et iō vocatur eucharistia .i. bona grā qz in eo continetur ille a quo est omnis gratia.

Qd istud sacramentū nō est solū sacramentū ymo etiā est vtz sacrificiū et pfectū placatiū et scis

catū per quod reddit deo laus et gloria et honor et omne debitū soluitur.

Un iā supius declaratū est qd mors et passio xpi sūt tota satisfactio et totū precū p obligatōe hoīs et qd in ea est oīs vītus et omne meritum et qd ipsa mors et passio fuit vtz sacrificiū et oblatō pro pētis hoīm semel facta qz xps dedit vitā suā infini pēij volūtarie p hoīb deo pēi vt iā declaratū est nec pōt esse aliud sacrificiū nec alia oblatio nec hostia placēs deo nē sufficiens ad satisfaciēdo deo p obligatōe. et iō quia ipsa mors et passio transijt et remanet virtus eius in eternū et ipe dñs qui passus est surrexit et viuit in eternū. et iō ipsa mors et passio nō pōt manere nisi p memoriā vt est declaratur qz illa q semel facta sūt et trāseunt per memoriā solū viuunt et hnt esse. et iō memoria et radicatio mortis et passionis xpi cū deuotōne et vā fide est ymago et repñratio vte mortis et vte passionis q fuit vtz sacrificiū. Et iō qz ipsa mors et passio manet p memoriā in hoīb xpianis sequit qd memoria passionis cū vā deuotōne et credulitate est etiā sacrificiū et oblatio placens deo et satisfaciens pro oī obligatōe. vñ p tales memoriā hō facit totā mortē et passionem xpi suā et applicat eā sibi quia qd vīs mors xpi habeat virtutem ad

¶ l. iij

satisfaciendū p oi debito tñ n̄ pficit
hōi adulto nisi applicet sibi ip̄a p
memoriā deuotionez et fidem. Et
quia ipsa mors christi est cois om
nib⁹ similimō sicut sol ⁊ quilibz pōt
recipere eam totā p se vt iā dictū
est. et iō quilibz hō pōt ipsaz mor
tem et passionē offerre ⁊ dare deo
per se ad satisfaciendū et reddendū
deo siue p p̄ma obligatōe natura
li siue p scda que est pro offens⁹ et
pctis. et quibz ipsa mors et passio
christi sit infiniti precij et virtutis
et semp placet deo ⁊ sit ei accepta
bilis. Ac tñ deus non respicit nisi
q̄ritatem et magnitudinez memo
rie et deuotionis et fidei qz tñ re
cipit quibz de merito et v̄tute pas
sionis q̄tum habet de deuotione
quia tñ facit eam esse suā. Et de⁹
nō respicit q̄ritatem et magnitu
dinez rei que offertur ei. s⁹ magis
respicit quātitatem et magnitudi
nez deuotionis ipsius offerentis.
Et ideo tñ ipsa passio proficit of
ferenti q̄tū h⁹ de memoria et de
uotione in ea et pro tanto de⁹ ac
ceptat ⁊ hōc habz vez post sacra
mentū baptisimi quia in hoc sacra
mentū baptisimi christ⁹ applicat to
tam suam passionēz hōi et dat eā
sibi ac si ip̄emet hō sustinuis⁹ eaz
S⁹ post baptismum si hō debeat
pro aliquo satisfacere deo tñ pfi
cit q̄tam habz deuotionez et me
moriā in ipsa passione et q̄tū vnit
se cū ipsa passione. Sicut tñ ali

quis de v̄tute solis in orto vel in
campo q̄tum disponit campū v̄l
ortū. et iō nihil ē magis necessari
um hōi ⁊ magis v̄tile q̄ memoria
passiōis xp̄i cū v̄a deuotiōe qz ali
ter hōi adulto nihil pficit christ⁹
qz christ⁹ nihil pficit hōi nisi in q̄
tū pass⁹ crucifix⁹ ⁊ mortu⁹ ⁊ ibi ē
tota v̄irt⁹. Seq̄t igit q̄ necessariū
fuit hōi h̄re aliq̄d memoriale effi
catissimū ad causandū memoriā
passionis xp̄i. ⁊ qz nihil magis ef
ficax et p̄pinquū ad memorandū
passionē et mortē christi q̄ p̄ncia
realis ip̄iusinet christi passi q̄ facit
ip̄am mortē et passionē recēre ac
si manifestata ess⁹. Et iō necessariū
fuit hōi istū sacramētū corporis ⁊
sanguis christi i quo ip̄emet chri
st⁹ ē realiter vt ess⁹ memoriale cō
tinuū et efficacissimū sue mortis ⁊
sue passiōis vt sic p talē memoriā
v̄irt⁹ sue passionis recipetur i hōi
bus et magis eis pficeret vt sic se
per esset memoria p̄tinua et reco
datō sue mortis ⁊ sue passiōis se
mel facte vt tñ et tñ b̄ficiūz nū
q̄ posset tradi obliuioni s⁹ semp
p̄tinua memoria ip̄i i hōib⁹ chri
stianis et ideo istud sacramētum
vt sit magis memoratiuū passio
nis xp̄i reputatiuū quibz sit vnū
est tñ diuisū i corp⁹ et sanguinem
qz sacramētū corporis ē p se ⁊ sa
cramētū s̄guis ē per se s⁹ in cor
pore sit s̄guis ⁊ cū s̄guie corp⁹
et i v̄trolz tor⁹ xp̄s. Un̄ i passione

et in morte fuit sanguis effusus a corpore et ex corpore. et ideo sequitur quod illud sacramentum non solum est sacramentum sed etiam sacrificium et oblatio et hostia est sacramentum in quantum inuisibiliter dat gratia sed visibili specie. et est sacrificium. in quantum offert deo pro satisfactione totius humane nature sed est quantum repñtat mortem et passionem christi est verum memoriale eius quod sola fuit sacrificium verum purum placitum et plenarium. et ideo omnia que sunt et fiunt in isto sacramento et omnis sollemnitas debet repñtare illa que in passione perfecta fuerunt ut sicut ipsum sacramentum repñtat ipsam passionem. ita omnia illa que sunt circa istud sacramentum repñtat illa que facta fuerunt circa passionem ut sit completa repñtatio passionis. Et sic apparet qualiter christus dedit istud sacramentum ut esset sacrificium oblationis et obligationis et sacramentum communionis et viaticum refectionis et esset completum nutrimentum in esse spirituali et gratie quod nutrimentum spirituale et gratie completum in uno christiano fidei consistit et attenditur in conservatione deuotionis et dilectionis erga deum et amoris ad deum et ad suum proximum et in conservatione dilectionis ad seipsum. et ideo quod deuotio a deum exercetur per oblationem sacrificii puri placidi et plenarie et placida et dilectio ad proximum exercetur per communionem unius sacramenti unitiui et dilectio intra seipsum exercetur per refectionem viatici refectionis

Et ideo dabit christus istud sacramentum eucharistie hominibus ut esset sacrificium oblationis et sacramentum unionis et viaticum refectionis ut fideles christiani ambulantes per vias reficerentur in via ne deficerent quin possent peruenire ad suam propriam patriam.

De comparatione carnis sancti hominis scilicet christi ad carnem primi hominis et ostendit quod sic caro primi hominis est venenosa et mortifera datur mortem anime. ita caro christi est salutifera et viuificatoria datur vitam anime

Unum autem istud sacramentum corporis et sanguis christi est nutrimentum spirituale anime in quo magis continetur anima caro christi. Et ideo sequitur quod deus dat in isto sacramento suam veram carnem ad manducandum tanquam verum nutrimentum anime. et ideo ut magis cognoscamus qualiter se habeat caro christi ad animas operum comparare ipsum carnem primi hominis et carnem sancti hominis scilicet christi. et quod caro christi est sancta et caro ade est prima: ideo non possemus bene cognoscere carnem christi nisi compareremus ipsam ad carnem primi hominis. Et ideo considerandum est qualiter utroque se habeat ad inuicem et qualiter utraque se habeat ad animas quod utraque respicit animas quod caro propter animam est. et videnda est natura et conditio utriusque. Et quando sanctus homo scilicet christus est prius primo. Ideo etiam caro christi est priora carni

primi hoīs et iste due carnes hñt
 prias pprietates ⁊ prios effectus
 et operatiōes respectu aie. Et iam
 declaratū fuit in tractatu de lapsu
 et corruptione hoīs q̄liter aia cō-
 trahit ⁊ capit totū suū malū cor-
 ruptionē et perditionē et mortē q̄
 sociatur et vnitur cū carne primi
 hoīs gñata libidinosē turpiter ⁊ i
 honoste et in illa societate est tota
 origo et fundamētum sui mali igr̄
 necesse est q̄ aia p̄bat et capiat to-
 tum bonuz suū totā suā perfectō-
 nem purificationē mūdiciem salu-
 tem reparationē et suā vitā ex so-
 cietate et vnione cū carne christi
 priā que est gñata honestissime si-
 ne libidine per sp̄m sanctū de vir-
 gine. Un̄ priā prijs curatur. Si
 em̄ societas aie et vnio cū carne
 corrupta et libidinosē cōcepta sit
 cā toti⁹ mali aie sic societas aie ⁊
 vnio cū carne nō libidinosē cōcep-
 ta s̄ purissime sine viro d̄ virgine
 erit cā omis boni ip̄ius anime.
 Et si etia⁹ vnio et societas anime
 cuz carne immunda et inhonesta
 ⁊ corruptibili primi hominis dat
 mortē et om̄em maculā aie multo
 magis vnio et societas ip̄i⁹ aie cū
 carne mūdissima et honestissima
 xpi que est immortalis et deificata
 vnita cū deitate in vna p̄sona da-
 bit vitā et om̄em mūdiciā ip̄i aie
 et si ip̄i aie ip̄utetur pctm̄ ⁊ crimē
 p̄mi hoīs p̄pter societate et vnio-
 nez cū carne corrupta ei⁹ q̄ro ma-

gis ip̄i aie cōicabitur meritū scōi
 hoīs sc̄z christi p̄pter societatem ⁊
 vnionē cū carne eius sanctissima.
 Si em̄ aia sit particeps pcti ip̄i⁹
 ade per canē. Ita etia⁹ efficit par-
 ticeps meriti christi per carnē. itē
 si caro primi hoīs facta venenosa
 et mortifera cōicet et det mortē.
 Nonne etiā caro christi salutisse ⁊
 ra dabit ip̄i aie vitā et salutem.
 Sic ḡ sicut aia p̄bit et capit om̄e
 malum p̄pter carnē. Ita necesse ē
 q̄ recipiat om̄e bonuz p̄pter car-
 nem et si aia debeat liberari ab oī
 malo quod aduenit ei p̄pter car-
 nem p̄mi hoīs necesse ē q̄ habeat
 societate et vnionē cū carne scōi
 hoīs sc̄z christi. Sic igitur caro
 christi ⁊ caro p̄mi hoīs priomodo
 se habēt respectu aia⁹ q̄ caro pri-
 mi hoīs per delectationē et libidi-
 nem dat et cōicat mortē oī aie.
 Sed caro christi per passionē et
 asperitatē in cruce passa flagella-
 ta et tormētata cōicat et vitā dat
 omni aie que vnitur cū ea. et sicut
 vna caro primi hominis om̄is aias
 corrūpit. Ita vna caro scōi hoīs
 sc̄z christi om̄is aias lauat mūdā
 et viuificat. et sic caro p̄mi hominis
 est archa oīm vicio⁹ pctō⁹ ⁊ cri-
 minū ⁊ cōseruatō oīm maloz. Ita
 caro christi ē archa oīm virtutū et
 thesauro⁹ sp̄ualū ⁊ p̄seruatō oīz
 bonoz. Et sic sūt due arche. et sic
 prima caro sepat aiam a societate
 dei ⁊ vnit eā cū dyabolo. ita caro

christi superat aiam a dyabolo et
vnit ea cu deo qz sic in carne pmi
hois later dyabolus. Ita in carne
christi later deitas. et io aia qn so
ciat cu carne christi vnitur et socia
tur cu deitate et sic dyabolus p car
ne ade capit aias. Ita christus p
carnem sui ipsius deponit eidem
et capit eas.

Quod duplex societas e ipsi
anime cum carne primi hominis
et ytraqz est mortalis.

Ue aut sunt societates aie
cu carne ppria gnata libidi
nise pma e naturalis cu aia creat
et vnitur carni ignorate ipsa nesci
ente et ista no e voluntaria qz no est
per consensu ppriu aie et p ista vnio
ne facit ipsa aia vna psona cu car
ne et per ista societate quis ipsa n
consenciat nec aliqd sciat iputatur
ei crime pmi hois et fit particeps
in eo iputatur inmundicia turpis
et ihonesta sic puella nutrita et so
ciata cu muliere meretrice reputa
tur imunda et fit infamata et phit
macula ex tali societate et refuta
bitur quis ipsa ignoret. alia socie
tas e ipsi aie cu carne q e voluta
ria et per ppriu consensu scz qn ipa
aia hz vsu liberi arbitrij et amat d
lectatiões carnis et pscit libidini
et fact carnis et ei placz inhono
ras et turpitudine carnis et ista so
cietas aie cu carne qz est per prop
rium consensum et per ppriam volu

ratem occidit aiam et facit ipam
turpissimā qz aia debet habere o
dio oia vicia carnis et omis suas
turpitudines et qn ipsa consentit
carni et adheret per voluntate tunc
facit corruptione carnis suamet
et tunc aia incurrit pctm et crimen
pprium et efficitur turpissima iho
nestissima et maculatissima. Si ei
ipsa no phit macula et imundicia
et reputatur immunda per prop
am societatem naturalem cu car
ne ipsa ignorete multo magis co
trahet macula et reputabitur im
munda per ista societatem volun
taria qua ipamet facit et ista socie
tas est contra naturam quia per p
ma societatem dat vitam carni et
vivificat eam. Et postea per scda
societate ipa aia vlt recipere vita
a carne et nutriri a carne qz aia re
cipit vita ab illa re qua amat et in
qua delectat. et io aia non recipit
vitam tuc a carne quia hoc esset
contra naturam sz magis mortem
voluntaria. Et ista scda societas e
fortior et maior q prima quia tuc
anima vnitur cum carne scdm se
totam et magis est anima vnita
cum carne quando diligit ea qua
vlt per voluntate maiore sequi q
cum re cu qua est vnita per natu
ram. Sic g per prima societatem
cu carne dat vitam carni et facit
ipsam viuere et recipit mortez ab
ea ignoranter quia ppter ista so
cietate ieternū separabit a socie

te dei nisi mundet. Sz p scōaz so-
cietatē voluntariā et amorē s̄a ip̄a
recipit suā refectionē et suā cōpla-
cenciā et delectationē cū carne et
sic recipit mortē voluntarie qz tal
delectatio z cōplacēcia et talis re-
fectō quā aia recipit volūtarie z p
amorē et cōsensum cū carne ē ve-
nenosa mortifera et corrupta et p
hoc aia incurrat penā eternā z do-
lorē et separat a societate dei. z qz
per istas duas societates cuz car-
ne corrupta aia incurrat totū mā-
lum suū z mortē suā et perdit totū
bonū suū z vitā suā q cōsistit i so-
cietate dei p voluntatē et amorē
et iō necesse ē si debeat liberari a
tali morte et recipere vitā q habe-
at societatē et yniōnē cū alia car-
ne p̄ia carni proprie et illa ē caro
christi. Un de natura aie est semp
habere societatē cū carne. et si aia
nō pōt habere societatē naturalez
cū carne pp̄ia et corrupta vt cuz
illa faciat vnā personā idiuiduaz
et iō restat q cū carne nō pōt ha-
bere nisi scōam societatē que ē vo-
luntaria et per voluntatē amorē
et pp̄ium cōsensum sic em sociat
et vnitur cū pp̄ia carne christi qz
talis ynio christi fit per libez ar-
bitrium et ē in prāte sua sociari z
yniri cū illa carne cū qua magis
voluerit. Si igitur aia societur p
voluntatē amorē et libez arbitri-
um cū carne christi amādo volen-
do cōplacendo et delectādo i ea

et in suis virtutibus et conditōni-
bus tunc qz societas talis est p vo-
luntatē et etiam maior et principī
or societas aie est pp̄ia societas
aie inq̄tuz est rōalis. ideo ip̄a aia
mūdabitur purificabitur renoua-
bitur totaliter et reputabitur mū-
da sine macula qz talis est qualis
est res cū qua sociatur per amorē
et voluntatē nec aliter pōt mūda-
ri amaculis p̄me carnis et tūc aia
habebit societatem cū vtraqz car-
ne sz nō eandē societatē qz cū p̄i-
ma carne habebit solum societatē
naturalem et cū scōa habet socie-
tatem solum voluntariam p amo-
rem et cōsensuz et tunc anima da-
bit vitam carni proprie per p̄mā
societatem vt recipiat vitāz a car-
ne christi per scōam societatez qz
per illam ynietur et sociabitur cū
deitate que latet in carne christi z
caro christi est caro dei et est ple-
na diuinitate et per consequens i
ea occultatum est omne bonum z
sic societas prime carnis nō pote-
rit inficere nec maculare ip̄az ani-
mam q̄uis sit vnita cum ea p na-
turam. Unde magis est pp̄ia
caro et magis propinqua ipsi ani-
me caro christi q̄ caro prima cuz
qua facit personam et magis de-
bet diligere eam sine compatiōe
qz caro xp̄i fuit crucifixa vberata
et mortua ppter salutem aie et p
p̄ctis et culpis suis que euenerāt
ppter societatē sue caris corrupte

et liberauit eam a penis et doloribus eternis et a morte eterna que debebatur ei propter societatem cum prima carne sua mortifera. et ideo dicitur quod tuus poterit uniri et associari isti carni que totum bonum fecit ei et relinquere et odio habere illam carnem que tamen malum fecerat ei et facere conatur quantum poterit. Et ideo si ipsa possit deberet sociari et uniri tamen per naturam quam per voluntatem cum carne christi et habere abas societates cum ea et totaliter relinquere suam carnem et facere unam personam cum ea. Sed quod non potest sociari ei nisi per voluntatem et amorem et non per naturam. Ideo dicitur quod tuus poterit ad minimum sociari et uniri et ligari cum ea per voluntatem et amorem ut ista societas vicat et super aliam et quasi si non esset per nihil reputare primam societatem ut si cut caro est nobilior prima carne si ne comparatione. Ita societas cum secunda carne superat societatem prime carnis. Que enim est comparatio carnis generata et concepta sine libidine de virgine per manus spiritus sancti ad carnem generatam libidinosam de corrupta muliere per concupiscentiam inordinatam et inordinatissimam viri. Que comparatio carnis filii dei qui est unita eternaliter cum deitate ad carnem hominis corruptam que habet societatem cum nequissimo dyabolo. Que etiam comparatio carnis incorruptibilis immortalis invisibilis spiritualis celestis glorificate iam et deificate ad car-

nem corruptibilem mortalem visibilem et putrefactibilem. Que etiam comparatio carnis saluam redimet viuificantis mundum et lauat omnes animas ad carnem dampnatam mortificantem deturpantem et inficientem animam sibi coniunctam. Que etiam comparatio carnis liberatis animam a pena eterna et carnis virginis incorrupte castissime ad carnem totaliter oppositam. Sic igitur ipsa anima dicitur fugere quantum poterit societatem talis carnis sue et si non poterit per naturam saltem per voluntatem et totaliter sociari et uniri cum alia carne perfectissima et quod non poterit naturaliter saltem per voluntatem et amorem. Ergo sicut continue et incessanter est unita cum carne prima per naturam et societatem naturalem. Ita continue et incessanter dicitur esse unita cum secunda carne secundum christum per amorem et voluntatem ut sicut continue ipsa dat vitam naturalem sue carni per societatem naturalem. Ita continue recipiat vitam voluntariam a carne christi per societatem amorosam et voluntariam. Sic igitur anima habet duas habitationes et duo habitacula quod habet duas carnes in quibus habet habitare. Sed primam habitationem poterit continue perdere et inuoluntarie. Sed secundam habitationem nunquam poterit perdere si vult quia nunquam poterit separari a carne christi inuoluntarie nec per coactionem sed solum per propriam voluntatem. Et sic anima habet eternum habitaculum in quo

eternaliter pōt habitare si velit.
 ut igr̃ aia recipiat societate et vni
 onem cū carne christi p̃ amore et
 voluntate et per p̃us recipiat vi
 tam et delectationē et refectionē
 ab ip̃a et relinquat totaliter socie
 tate et vniōē cū carne p̃ma et nul
 lomō refectionē nec delectationē
 mortiferā recipiat i ea. Jō xps de
 dit carnē suā in sacramēto suo scz
 corpus et sanguinē ut ip̃a aia mā
 ducet sbam sue carnis et bibat sā
 guinē suū per voluntatē et amorē
 et hoc inuisibili sub visibili forma
 rez que cōuertūtur in carnē et sā
 guinē. Et qz ista societas dz eē cō
 tinua. ideo istud sacramētū dz cō
 tinuari et frequētari incessanter si
 ne interuallo temporis.

Quod sicut caro p̃mi hoīs per
 mltitudinē et diuisionē est cā mlti
 plicatiōis et diuisionis aiaz. Ita
 caro xpi per suaz vnitatē et diuisi
 onem est causa vniōis et indiui
 sionis animarum.

Et qz nō est nisi duplex caro
 p̃mi hoīs vidz et caro xpi
 et vtrqz est cōis caro licz caro xpi
 descēdat de carne p̃mi hoīs sz tñ
 per talē modū q nō potuit esse in
 secta et iō est noua caro et p̃ria p̃
 me carni. et iō qz vtraqz ē cōis oī
 bz aiaz et oīs aia pōt sociari cū
 vtraqz simul ppter duplicē socie
 tatē q pōt habere oīs aia. Et iō
 quia caro christi ē p̃ria carni p̃mi

hoīs sicut caro p̃mi hoīs ē cā mlti
 tudinis aiaz. Ita caro xpi ē cā
 vnitatis eaz. Cū caro p̃mi hoīs
 multiplicatur et diuiditur in infi
 nitas partes et portiones et semia
 tur sicut granū semiatur et iō mul
 tiplicatur sicut granū in agro. Et
 iō ad mltiplicationē istius carnis
 multiplicatur aie a deo qui creat
 tot aias quot sunt portiones car
 nis et si caro nō mltiplicaretur n̄
 mltiplicaretur aie qz plures aie n̄
 pñt vñiri cū vna carne per natura
 lem societate ac tñ oēs carnes mlti
 plicate sunt vna caro et pro vna
 carne reputantur qz ab vna carne
 descēdunt per eundē modū. Et qz
 etiā qñ mltiplicatur caro p̃mi hoīs
 minis multipli malū corruptō et i
 sectio. Et iō sicut caro illa mltipli
 cata ē cā multiplicatiōis aiarū.
 Ita etiā est cā diuisionis et separatō
 nis ip̃az aiaz a deo et inter se qz
 ppter talē societate quā quelz aia
 bz cū sua pp̃ia carne corrupta q
 libet aia diuiditur et separatur a
 deo et a qualz alia aia per volūta
 tem et amorē. Et iō caro est cā di
 scordie et diuisionis aiaz a deo et
 inter se quia quelz bz suā pp̃iaz
 carnē et quot aie tot carnes. Et iō
 si quelz aia per voluntatē et amo
 rem habeat societate cū sua carne
 et nō solum per naturā necesse est
 q ip̃e aie inter se habeant diuio
 nem litem et inimiciā per volun
 tatem qz non oīs amant vnam

carne et talis amor vt iam dictus
est. ē venenos⁹ et mortifer⁹ et iō
ex tali amore necessario orit⁹ om
ne malum et nullū bonū. et qz car
ro xpi nō pōt multiplicari nec di
uidi s; semper ē vna realiter exis
in vno. et iō qz aie hnt societatem et
vniōē cū ipa per voluntatem et
amorem. Ideo sequitur q ipa est cā
vniūitatis et pco: die aiaꝝ. vñ oēs
aie pnt habere societate et vniōē
cum ipa q̄uis nō sit nisi vna nec
possit mltiplicari qz talis societas
et vniō ē per voluntate et amorem
et nō per naturā et oīs aie possūt
amare vnā et eandem carnez scz
xpi que crucifixa est p oibus ani
mabus et vna nō pōt impedire aliā
et ideo oīs pnt vniri simul et so
ciari cū ea per voluntate et amo
rem et per pns oīs insiml et si es
sent infinite pnt recipere vitā a ta
li carne et refectionē. Et iō per ta
lem societatem et vniōē omnes
aie efficiuntur vna anima et vni⁹
voluntatis vni⁹ intentōis vni
us cordis et vni⁹ amoris. Et
sic per carnem christi vnicam mul
titudine animarū reducitur ad vni
tatem. Et sic per carnem christi
anime vniuntur inter se et cū deo
per voluntatem et amorem. Et
sic vna caro christi sufficit omnib⁹
animabus ad dandum eis vitaz.
et quia cū carne christi ē vnica aia
eius et hoc per vniōē naturalez
quequidem anima est dignissima

et sanctissima. Et ideo etiā om
nes anime quādo sociantur i vna
carne christi etiā vniuntur et ha
bent societatem cum vna anima
deficata. Et quia etiā est ibi dei
tas. Ideo anime hnt societatez p
carnem christi cū ipsa deitate. Et
sic aie sociantur et vniuntur cum
carne christi et cū aia xpi et cū dei
tate xpi qre merito oēs efficiūtur
vna aia. et sic xps dando suā car
nem aiaibus dat suam aiam et suā
deitatem insiml et reducit omnes
aias ad vnam per suā carnē. Si
cut igitur pmo oēs anime exeunt
et creantur ab vno et eodē quia a
deo et multiplicātur ad multipli
cationem carnis et corrūpuntur
Beinde itez reducūtur ad deum
et mundantur per vnitatem car
nis et caro est cā multiplicationis
animaz et causa vniūitatis earum
et est causa quare aie exeunt a deo
per creationem et cā quare red
deunt ad deum et est carum dam
pnationis aiarum et causa salua
tionis et causa mortis et causa vi
te earum. et sic oia facit caro s; n
eadem caro conuenientissimum
est et summe necessariuz igitur oī
anime rōnali immortalī fm natu
ram vite et coniuncte carni mor
tali corrupte corrupenti et mor
tem danti spiritualem vt ipa socie
tur per amorem carni christi in
mortali purissime mundāti et dā
ti vitam spiritualem.

Conuenientissime etiā xps i hoc
sacramēto nutrit cōseruat et vno
modo dat carnē suāz verā ad mā
ducandum et vnit et sociat omnes
aias cū carne sua et substētat eas et
nutrit et viuificat. Necēssarium fu
it igit vt aīe ap̄propinquarēt carni
christi et ip̄a caro appinquaret eis
tāta appinuatione qua nō possz
cogitari maior et fieret p̄fecta soci
etas et hoc nō pōt fieri nisi ip̄a ca
ro sumatur realiter per modū cō
mestionis visibilis. et ideo necesse
est qd ip̄a caro christi veraciter sit
cōtenta in isto sacramēto p̄ vita et
substētatione mūdi. Ecce mirabi
lem scalā et cōpletissimam in hoc
maximo sacramēto in quo oia cō
tinent qm̄ est ibi p̄mo forma et spe
cies visibilis et sacramētalis pars
est p̄m^{us} grad^{us} scale. deinde s̄c^{us} spe
cie visibili est s̄c^a caro christi inui
sibilis et iste est sc̄d^{us} grad^{us} scale.
Deinde in carne est sanguis chri
sti inuisibilis et iste ē terti^{us} gradus
scale. Deinde in carne et sanguine
christi est aīa ei^{us} sanctissima et iste
est quartus grad^{us} scale. Ultimo i
carne sanguine et aīa est tota dei
tas infinita p̄sona filij dei et omia
ista sunt realit̄ in isto sacramēto et
hoc p̄pter carnē christi. Est q̄ vnū
visibile ibi et quattuor inuisibilia
et ip̄a quattuor inuisibilia sūt vn^{us}
christ^{us} qz caro christi sanguis xpi
aīa christi et diuinitas xpi sūt ip̄e
christ^{us} et vn^{us} christ^{us}. igit maxim^{us}

mund^{us} ē christ^{us}. Suscipiendo
igit sp̄m visibilē suscipitur inuisi
bilis caro christi latēs. Et suscipi
endo carnē suscipitur sanguis in
carne latēs. Et sustinēdo carnē et
sanguinē suscipitur aīa christi. Et
suscipiēdo carnē sanguinē et aīaz
christi suscipitur diuinitas in eis
latens. Si igitur suscipiēdo aquā
baptismi exterius in corpore ex or
dinatione christi suscipitur in aīa
tanta gr̄a. Igitur mlt^o magis su
suscipiendo istud sacramētum int^{us}
in corpore in quo suscipiūt^{ur} inui
sibiliter oia p̄dicta suscipietur int^{us}
in aīa gratia. Ecce igit modis
cū visibile s̄z maxia inuisibilia q̄a
modicum ē quod apparet s̄z mas
ximum ē quod latet. Ecce igit vi
dere possum^{us} qualiter ista tria sa
cramēta scz baptismus cōfirmas
tio et eucharistia faciūt iter se vnā
scalam perfectā qz de p̄mo ascēdi
tur ad sc̄d^{um} et de sc̄do ad tertiū in
suscipiendo et etiā quodl^{ibet} istorū
ē i se scala ad ascēdendū de visibi
li ad inuisibile et ad sustinendum
inuisibile per visibile.

Declaratio per exēpla qualē
vna caro christi seu vnus corpus
pōt esse simul et semel in diuersis
partib^{us} seu in diuersis locis vnū
et idem in numero.

Quia vna et eadem caro
christi est vita oīm aīarum
et refectio opz qd omīs christiani
adulti accipiant et māducēt illā

carnem in isto sacramento et cum
om̃s xp̃iani nō sint siml̃ in vno lo
co corporaliter. Et iō necesse est q̃
vna et ead̃ caro christi possit esse si
mul et semel in oib̃s locis mūdi
q̃ om̃s xp̃iani indigent isto sacra
mento et debēt sumere ip̃s. Unde
q̃ istud sacramētum est verissimū
vt pbatū est et christus instituit et
ordinauit q̃ om̃s sumerēt suā car
nem in isto sacramēto sicut ordina
uit q̃ om̃s sumant aquā baptismi
Ergo cū istud nō possit fieri sc̃z q̃
om̃s sumāt istud sacramētum nisi
suū corp⁹ quod p̃inetur realiter
in isto sacramēto sit simul et semel
in plurib⁹ locis. Sequit̃ q̃ neces
sario ita pōt esse hoc est q̃ sua car
ro ead̃ numero ex̃is est in multis
et pluribus locis q̃ hoc de neces
sitate requiritur ad hoc sacramētū
ppter ordinationes suā q̃ ig̃ hoc
sacramētum est summe ver⁹ et hoc
requirit̃ ad hoc sacramētum sc̃z q̃
corp⁹ xp̃i sit p̃iunctū et annexum
de necessitate cū hoc sacramento
Sequit̃ q̃ ista caro xp̃i potest et ē
realiter in plurib⁹ locis qm̃ si hoc
nō esset ver⁹ nec sacramētū esset
verū nec xp̃s esset verax quod est
impossibile. Igitur ad certifican
dū q̃ ita est sufficit ordinatio et isti
tutio christi qui nō pōt mēiri nec
ordinare falsū. Et etiā sicut est ne
cesse q̃ caro xp̃i vna nūo sit in plu
rib⁹ locis simul et semel. Ita est ne
cesse q̃ si forma seu spēs frāgatur

et diuidat̃ q̃ vna et eadē caro xp̃i
tota sit in qualz parte et t̃m in vna
sicut in altera quia caro christi nō
pōt frangi nec diuidi in partes q̃
glorificata est. Quomō autem oīa
ista possunt fieri nō est necesse sci
re sed sufficit scire q̃ necesse est ita
esse et impossibile nō esse ppter veri
tatem sacramēti quod hoc requirit̃
et ppter ṽritatem xp̃i qui ista sacra
mēta ordinauit qui istud sacramē
tum nō ordinasset si hoc fieri non
pos̃z. Ad h̃ndum autē verā certit
tudinez et noticiā sufficientez suf
ficit scire q̃ xp̃us ordinauit tale sa
cramētum et videre per experien
tiam opus et effectum sacramen
tum et cognoscere qualiter homo
indiget tali sacramēto et suam ne
cessitatez et vtilitatem. sc̃z quomō
hoc possit fieri nō est necesse scire.
Sed sufficit q̃ christ⁹ qui ordina
uit sciat sicut sufficit infirmatio q̃
medicus sciat et cognoscat medī
cinā esse bonā quāz ordinat et q̃
sciat in se vel in alijs op⁹ talis
medicine et q̃ cognoscat se idige
re ip̃a medicina nec requirit̃ q̃ in
firm⁹ sciat quomodo sit medicina
aut qualiter pōt fieri sc̃z sufficit q̃
medicus qui ordinat sciat. Sacra
menta aut̃ nō sunt ordinata vt hō
sciat et cognoscat quomō fiant sc̃z
vt per ip̃a homo recipiat salutem
grām et auxiliū a deo et postea
ip̃a grā suscepta iuuat hōiem ad
cognoscēdum ea et veritatē ip̃orū

B

Ac tñ postq̃ homo est cert⁹ de vā
necessitate pōt ad maiores clarita
tes querere vltra p argumenta ad
magis cognoscend⁹ mirabilia que
sūt in sacramētis. Et ideo qz in sa
cramento eucharistie sunt maiora
mirabilia ⁊ altiora q̃ in alijs sacra
mētis qz ibi vnū corpus xpi est si
mul et semel in plurib⁹ locis et eti
am tñ est in parua hostia sicut in
magna nec si diuidatur hostia p
pter hoc diuiditur corp⁹ xpi et in
qualz parte est totus xps. et ideo
magis difficile est intelligere istud
secramētum q̃ alia qz oia ista ap
parent ptra sensum et nō apparēt
per experiētiā sensus. S3 tñ nō
est mir⁹ si caro xpi p̃iuncta in sepa
rabili actu cū diminutitate ascēdat
ad istū graduz et possit esse siml et
semel in diuersis locis qz diuini
tas est vbiqz tota simul. et qz caro
est vnita diuinitati. Ideo ratione
diuinitat⁹ pōt esse simul ⁊ semel in
pluribus locis sicut em̃ ratōne car
nis est in isto sacramēto diuinitat⁹
Ita diuinitas est causa quare ca
ro pōt esse in pluribus locis simul
et semel. Tñ hoc pōt fieri in alijs
rebus qz vna res multiplicat⁹ ⁊ est
tota simul ⁊ semel in plurib⁹ locis
Sicut em̃ vbum simul et semel ē
in plurib⁹ auribus ⁊ tñ est in vna
aure sicut in alia s3 tñ nō est eadē
vox in numero s3 spē. Sic igitur
vna vox hoīs simul est in plurib⁹
auribus tota eadē spē. Nonne igit⁹

pōt dari magis vnū gradū carni
xpi et corpori glorioficato ⁊ p̃iuncto
cuz deitate: vt scz vnū et id nume
ro exis possit esse i plurib⁹ locis.
Item etiā videm⁹ qz vna dictio si
ue sit magna siue parua semp idē si
gnificatū rep̃ntat vt ista dictio rex
siue sit ita magna siue parua sicut
tota terra vel sicut granū milij tñ
significat vnomō sicut in alio. ita
qz magnitudo dictōis vel puitas
nō variat significatū nec ppter s3
qz est maior habz maius significa
tum nec qz min⁹ h3 minus signifi
catum. Ita cōformiter qz forma si
ue spēs est sicut dictio significās
et corp⁹ xpi est sicut significatū
Ideo neqz parua forma neqz ma
gna hostie aliqd variat qz tñ ē in
parua hostia sicut in magna quia
hostia seu forma visibilis nō ē nī
si signūz corporis xpi q̃uis ibi re
aliter cōtineatur corp⁹ xpi s3 non
sicut locatū in loco nec sicut vnū
in vase s3 sicut significatū i signo
et significatū in dictione. Itē etiā
q̃uis ipa dictio multiplicetur non
ppter hoc multiplicatur significa
tum ymo semp ē idē significatū
in se. ita q̃uis hostie multiplicetur
in infinituz nō ppter hoc multipli
catur corp⁹ xpi s3 semp manet idē
Et etiā q̃ diu illa dictio retinebit
formā et naturam suā semp habe
bit significatū suū. ita qz q̃ diu for
ma seu spēs hostie retinebit suam
naturā semp habebit int⁹ suū cor

pus xpi qz tñc qñ nō remanet forma hostie nō remanet ampli⁹ corpus xpi qz tñc nō remanet signus neqz significatū. Et ideo quelz ps hostie habet formaz et nomen hostie. Ideo in qualz parte hostie siue parua siue magna est tota caro xpi seu corp⁹. Item etiam hoc pōt declarari in speculo qz in speculo q̄tuncūqz magnoz si esset ita magnus sicut totus mund⁹ nō est nisi vna ymago hoīs vni⁹. et tñ si speculū frāgatur in īfinitas ptes in q̄lz pre apparebit tota ymago q̄ apparebat in toto speculo integro ⁊ tāta apparebit in parte vna sicut in alia. Ita silr si esset vn⁹ panis ita magu⁹ sicut tot⁹ mundus facta p̄secratōe nō essz sō speciebus nisi vnū corpus xpi et vn⁹ xps et si fierent mille partes vel plures in q̄lz essz vez et totū corpus xpi id nūo. Sz in partib⁹ speculi nō ead ymago nūo esse pōt sz solum spē. qre opz dare magis vnū gradus corpori xpi scz vt id nūo sit in plurib⁹ partibus hostie. Preterea etiam declarari pōt qualiter corp⁹ xpi totū integrū pōt cōtineri in tā parua q̄titate. Un corpus xpi est factum spūale et trāsmutiuū in naturam aie q̄tū fieri pōt qz sicut videm⁹ q̄ aia nostra que est spūal⁹ ⁊ sine quātitate trāsmutat illa q̄ recipit in se ad suā naturā ⁊ comodū suū et ad modū suū spūalez vt recipit istam literā. a. et tñc reducit eā

ad spūalitatez. Ita q̄ q̄uis. a. scriptum sit corporale et magnū quātū et longū et latū tñ qñ est in aia nō est longū nec latū nec extēsum sz est totū simul ad modū aie. Ita cōformiter corp⁹ christi qz est glorificatū et reductū ad spūalitatez q̄tū fieri pōt qz diuinitas trāsmutauit aiaz xpi ī suā naturā q̄tū fieri pōt. et aia deificata cū diuinitate deificauit corp⁹ ⁊ trāsmutauit in naturā suā et assimilauit ipsum sue nature q̄tū fieri pōt. et id corp⁹ xpi nō occupat locū nec ē pōderosa et pōt esse totū simul in pūcto sine modo extēsiōis sine modo lōgitudinis latitudinis et pfunditatis et eomō sicut ipse xps vlt. et id corp⁹ xpi in h̄ sacramēto nō occupat locū nec est modo pōderosi nē extēsi nec lōgi nec lati nec pfundi sz om̄s partes eius sūt simul. et id totū simul pōt esse in quacūqz parua parte loci. Un hoc videm⁹ per experientiaz in rebus naturalib⁹ corporalib⁹ qz ymago rei corporalis q̄tuncūqz magna sit est tota simul nec est longa nec lata nec extensa nec ponderosa nec grossa nec spissa ⁊ tñ apparet esse sz nō ē Un vna magna ecclesia ymo vna ciuitas in simul intrat per pupilam oculi que est similis puncto indiuisibili. Et homo de nocte videt illam totam ciuitatem in sompno cum propria sua forma ⁊ magnitudine sine diminutione

B ij

et tñ ymago illa que est int^r est q^d si punctus indiuisibilis quia intrauit per pupillam oculi. Ita cōfor- miter cū corp^o xpī sit magis spūa- le q̄ ymago ipsa que trāsit p pu- pillam pōt esse totū simul in pun- cto et tñ habebit om̄s partes siml^r sine diminutione. Un̄ quia corp^o xpī est in isto sacramēto ppter ani- mā attrahendā ad se et vt aīa uiua- tur xpō per amores. et ideo ibi d^r esse modo incorporali cōuenienti aīe et nō modo p^rio. et ideo d^r eē ibi modo spūali et nō modo corpo- rali nec q̄ritatiuo nē locali nec oc- cupatiuo nec grosso q^d tūc discor- daret ab aīa et quōmodo redu- ceret aīam ad mod^o corporalem et naturā quātitatiuā grossā et aīa- lez et ipsa aīa in isto sacramēto d^r tota mutari in melius et in altiore naturam q^d est sacramētum trans- mutatiuū. Et ideo nihil d^r esse in isto sacramēto repugnās aīe et na- ture sue. Ideo nullomō ipa aīa in isto sacramento debz cogitare nec querere nec q̄ritatez nec latitudi- nez nec lōgitudinem nec grossitu- dinez nec spissitudinē nec ponde- rositatez nec extensiōez nec calo- rez nec colorem nec saporez nec fi- guram. Et nota q^d tu debes intel- ligere pro forma in oībus super^r in isto capitulo positis figurā et in ceteris si videas esse necessū nec aliquid quod possit percipere aīal brutū q^d oīa ista sūt ptra naturam

ipsi^o aīe et ei nō ſueniūt ſz solum d^r querere et cogitare spūalitatez et illud p^rcipe quod vba significāt et nō pl^o q^d hoc quod videtur est sicut vox et son^o et id quod ibi cō- tine^r est sicut significatio vocis et ipsuz significatū nō est longū nec latum nec pfund^o nec q̄tuz nec lo- catū inq̄tum significatum. Sicut ig^r se h^z significatū iq̄tuz signifi- catuz ad sonū vocis. sic se h^z cor- pus xpī in isto sacramento ad for- mā et spēm que videtur. Et ideo si- cut significatū inq̄tuz significatū per sonū vocis nō significatur vt quātitatiuū nec vt in loco nec lon- gū nec latum et sic de alijs. sed tñ vt corp^o. et sicut significatū respi- cit intellectū et nullomō sensum et ipse sonus vocis respicit sensū q^d significatū tñmodo p^rcipitur p in- tellectū. Et sonus tñmodo p^rcipit^r a sensu auditus et nō p^rcipit signi- ficatū. et ideo significatuz est intel- lectuale et spūale h^zq^z mod^o intel- lect^o et nō h^z mod^o sensus et ppor- tionat^r intellectui et non sensui. Et ideo aīal brutū q^d nō h^z intellectū ſz tñmodo sensum nō potest p^r- pere significatū ſz solū percipit so- num vocis. Ita sil^r corp^o xpī inq̄- tum est significatū per spēm visibi- lez respicit tñmodo intellectū et nul- lomō sensū et ipa spēs visibilis re- spicit sensū visus et ipm corp^o xpī tantūmō p^rcipit^r p intellectū et sen- sus visus tantūmō respicit spēs vi-

sibilez. et ideo corpus christi est ibi modo
 spirituali et huiusmodi intellectus et non se-
 sus et proportionatus intellectui et non
 sensui. Et ideo anima potest percipere species
 visibiles sed non corpus christi dei pre-
 sentum. Sicut igitur anima facit distinctio-
 nes inter voces et significatum ipsius
 vocis. ita debet facere distinctio-
 nes in hoc sacramento inter species visibiles
 et corpus christi invisibile. Et quia an-
 tequam ibi esset corpus christi in pane erant
 duo quorum unum percipiebatur per sen-
 sum visus et aliud per intellectum
 quoniam species panis percipiebatur per vi-
 sum tamen quam etiam percipiebatur anima
 brutum. Sed sola panis percipiebatur
 per intellectum. et ideo anima brutum
 non potest percipere substantiam panis invi-
 sibilem. et ideo aliud est species panis
 et aliud substantia. Unde in sompno et in spe-
 culo apparere species panis hominis lapi-
 dis solutis. et tamen non est substantia pa-
 nis hominis lapidis et solutis. Ita
 proportioniter in hoc sacramento est for-
 ma et species visibilis que fuit panis
 sed non est substantia quia mutata est in cor-
 pus et in carne christi virtute verbo-
 rum significantium et facientium tale
 transmutationem et remanet tamen modo
 species panis et non substantia. Idem sicut sola
 panis se habet ad species panis sic se
 habet quodmodo et non penitus corpus
 christi ad species panis. Et quia substantia
 panis solum percipiebatur per intel-
 lectum ita etiam corpus christi ibidem eternis
 loco substantie panis percipitur per intel-
 lectum et non per sensum. Et quia substantia panis i-

se considerata in quantum percipitur per intel-
 lectum non est longa nec ponderosa
 nec colorata nec visibilis nec tangi-
 bilis nec habens saporem nec est pueri-
 pubilis per aliquem sensum corporeum
 nec occupans locum et tota est in qua-
 libet parte ubi est forma panis et non
 est magis substantia panis in magna quan-
 titate quam in parva. Ita sicut ipsum corpus
 christi quod est in loco substantie panis non est
 sub modo corporis eterni logi nec
 latum nec profundum nec occupans lo-
 cum et totum est in qualibet parte ubi est
 forma seu species et non est magis
 in magna quantitate quam in parva. et
 ideo est ibi ad modum substantie panis in se con-
 siderate et putatur percipitur per intel-
 lectum. Et ideo sicut substantia panis in quan-
 tum percipitur per intellectum huiusmodi
 intellectus et huiusmodi omnes conditiones su-
 perius de ceteris quia in quantum percipitur
 per intellectum non habet quantitates
 nec extensiones nec est in loco. et sic
 de alijs. Sed est ad modum significan-
 ti respectu vocis et proportionatus in-
 tellectui. Ita similiter in sacramen-
 to corpus christi. Qui igitur vult intelligere
 quomodo corpus christi est in isto sa-
 cramento necesse est quod consideret
 substantiam panis puram putatur intellectus
 percipit eam et in quantum comparatur ad
 intellectum quia substantia panis putatur respicit
 intellectum et percipitur ab intellectu
 mutatur in corpus christi et nihil quod
 potest percipi per sensum mutatur in
 corpus christi. sic igitur in pane sunt duo
 unum quod solum percipitur per intel-

Bij

lectū et aliud quod percipitur per
sensū. Et illud quod percipit per
intellectū mutatur in corp⁹ xpi tm̃
modo et illud quod percipitur p
sensū remanet qz istō sacramētum
est ppter aiam et libez arbitrium
et nō ppter sensū. Et iō illud quod
percipitur per intellectū mutatur
tm̃modo in corp⁹ xpi et sō illomō
per quē percipitur per intellectū et
p illū mod⁹ percipit p quē significat
p vocē significantē qz intellect⁹ p
mo intelligit et postea per vocē si-
gnificat illō quod intelligit comō et
q. sic igr ipsa sba panis sub illomō
quo est intellecta et significat per vo-
cēz est illud quod mutatur in cor-
pus xpi. Ita sifr in isto sacramēto
nō debz pueri in corp⁹ xpi nisi il-
lud p̄cise et tm̃modo quod perci-
pitur per intellectū per quem hō
dīr a brutis. Et oīa q sūt in sacra-
mētis debent pportionari aīe iux-
suū mod⁹ et in q̄tū intellectualis ē
et dīr a brutis. Et qz corp⁹ xpi iaz
existit anteq̄ sba panis pueriatur
in ipz. et iō tota illa spēs que vide-
tur est quasi quoddā vestimentum
accidētale corporis xpi et ipsā cor-
pus xpi est vestitum veste aliena
et ipsa forma panis que om̄ez ha-
bebat modum accidētis et in hē-
rentis et que sbsistētabatur in ipsa
sba panis recipit modū nouū no-
biliorē qz recipit modū sbe qui
sine cōparatione excedit modum
accidētis qz ipsa forma accidenta-

lis et spēs per se existūt et in nullo
sbsistētabatur tanq̄ in sbo. Et sic oīa
dignificātur in isto sacramēto et
meliorantur et exaltantur qz ipsa
sba panis pūtitur in corp⁹ ch̄isti
glorificatum et ipsa accidēcia q vi-
dentur recipiunt modū sbe et nō
pnt plus ascēdere. Et tota spēs et
forma que cōtinet oīa accidentia
fit vestis et idumētū corporis xpi
et ipsius xpi dei et hoīs que ē ma-
ior dignitas. Et iō dz ipsa species
panis et vini cū magna haberi re-
uerēcia et honore tāq̄ vestis ihū
xpi filij dei regis eterni. Et hēc ē
maxia hūilitas et benignitas xpi
qz velit esse vestitus ista veste hu-
mili et tm̃ descēdere et appinqua-
re hoīb⁹. Primo em̄ voluit fili⁹
dei indui veste carnis et hūanita-
tis in vtero virginis et cū illa pa-
ti et mori. et ulterius veluit vesti-
ri et indui veste panis que est ife-
rior vestis. Primo igitur induit suā
diuinitatē veste carnis et deinde
induit suā carnem veste panis. p
mam vestē fecit p se ipsū s3 scōaz
vestem fabricant homies. primo
igitur induit suā diuinitatē veste
carnis hūanitatē vt pōssēt mori
et pati p hoīe. Deinde induit suā
carnē veste panis vt essz nutriti-
um hoīs. Sic igr in isto sacramē-
to oīa sic exaltātur dignificātur et
meliorantur multo igitur magis
ipsa anima ppter quā istud sacra-
mentum est ordinatū in isto sacra-

mento exaltabitur dignificabitur
et deificabitur.

Quartū sacramētum est sacra-
mentū penitentie et est scda scala
hoīs. itez lapsi et spūale medica-
mētuz per quod hō xpianu? q̄ p-
pter offensā ptra xpm commissāz
post baptisimū perdidit nouū esse
et vitam spūalez recuperat. Beīn
itez ipsam vitam perditam. et sic
ei remissio et indulgētia fit et absol-
uitur ab obligatione infinita et la-
uatur ab omni macula et reconfi-
liatur christo.

Uoniam aut dctrī est sup-
q̄ vita spūalis assimilaf vite
corporali. et ideo sicut in vita cor-
porali pmo est gñatio et scdo aug-
mentū et postea nutritio cōtinua
Ita silt in vita spūali pmo fuit ne-
cessaria gñatio spūalis et hoc erat
baptisim⁹. Beinde augmētū spūa-
le et hoc erat sacramētuz p̄firma-
tionis deinde p̄tinua spūalis nu-
tritio: et hoc erat sacramētum cor-
poralis et sanguis xpi. Et ideo sic
in vita corporali si hō habet vitā
impassibile: ita q̄ nō possz ifirma-
ri sufficerent ista tria scz gñā aug-
mentatio et nutritio. Similiter et
in vita spūali si homo haberet vi-
tam impassibilem: ita q̄ nō posset
infirmari sufficerēt et tria sup̄die-
ta sacramenta recipere: scz sacra-
mentum regnationis augmētatio
nis et nutritionis. S; quia sicut
homo pōt incurrere morbum cor-

poralem piculosum mortale et cō-
tagiosū et mortalez per quez pōt
pdere vitā corporale. Ita etiā pōt
icurrere morbū spūalez piculosū
p quē possz pdere vitam spūalem
qm̄ potest peccare et facere malū
et p p̄ns facere iniuriā deo. et sic p-
dere grām sibi datā in baptismo
quia hō habet libertatem natura-
lez et libez arbitriū et ipa grā nō
est de natura liberi arbitrij: qz ali-
ud est grā et aliū est libez arbitriū
vt dictū est. et iō potest relinquere
grām et facere cōtra ipsā et pdere
eā sicut membrū sanū pōt pdere
sensū et motū et est simile de ment-
bro respectu capitis et de christia-
no respectu xpi nisi qz mēbruz nō
h; libez arbitriū. Sicut igr mem-
brū pōt palitari. Ita hō pōt pa-
ralitari in spūali vita et maxime
qz hō xpian⁹ h; viuere inter imi-
cos vite spūalis. ideo nisi pugnet
fortiter necesse est q̄ viuat. s; non
pōt vinci nisi volūtarie et nō cōtra
suam voluntatez. Et ideo quia ho-
mo christian⁹ potest incurrere in-
firmitatem mortalem post baptis-
mū necesse est hōi medicamentuz
spūale et curatio p quā possi sana-
ri si fuerit infirm⁹ ad mortem et re-
cuperare salutē perditam sicut me-
dicina corporalē est necessaria post
q̄ hō incidit i morbū piculosū
Iō penitētia patur medicamētum
ifirmitatē spūalē in hoīe p sacrame-
ta ad destruendum petm̄ et offen-

B iij

tam commissam post baptismū q̄
uis ei autē reparationē baptismi
necessaria fuerit peitencia hoī ad
ulto ac tñ illa peitēcia nō erat sa-
crāmētuz qz erat inuisibilis qz ni-
hil apparet ex de illa peitēcia 7 i
oi sacramēto opz eē aliq̄ signa ex-
teriora q̄ significēt rez inuisibiles q̄
sit int⁹ in aīa. Et qz medicīa inui-
sibilis ipius pcti 7 culpe cōtra de-
um ē hā remissio et indulgēcia et
venia ex pte dei qz tñc hē destrui-
tur pctm̄ 7 deletur qñ remittitur 7
dat veia ab illo ptra quē fctm̄ ē qz
peccatū 7 offensa obligat offen-
dentē illi qui ē offens⁹ 7 cōtra quē
peccauit qz talis nature ē ipa cul-
pa qz tot culpe tot obligationes 7
tot debita. Et qz hā indulgēcia
nō pōt recipi nisi culpa 7 offensa
displiceat illi qui cōmisit nec ali-
quis meref habere veniā nisi di-
spliceat ei malū fecisse 7 offendisse
quē offendit qz oīs culpa ē volun-
taria. 7 iō nō pōt destrui nec dele-
ri nisi per p̄rium scz qz sic fuit vo-
luntaria q̄ fiat inuoluntaria 7 di-
spliceat. aliter semp remanet i suo
vigore ipa culpa. Et sic duo sunt
necessaria ad destructionē ipsius
pcti seu culpe cōtra deū vnū ē ex
parte dei offensi 7 hoc ē remissio 7
venia. Et aliud ē ex parte hoīs offē-
dentis 7 peccātis 7 hoc ē hā tristi-
cia displicēcia 7 dolor de offensa
cōtra deum. Nisi ei displiceat ho-
mini deū offendisse 7 d hoc triste

tur et doleat hō pōt recipere idul-
genciā 7 remissionē d offensa 7 qz
radix peccati ē ipa volūtas. et iō
requirit qz ponat hō in corde suo
nunq̄ offendere deū. Aliter nō
esset hā displicēcia. requirit etiam
qz hō cognoscat se offendisse deū
et malū fecisse et peccasse ptra de-
um qz aliter nō possz ei displicere
nec posset dolere se offendisse de-
um. Requirit etiā qz hō habeat sp̄z
recipiendi indulgenciā 7 veniā a
deo qz aliter nihil pficeret sibi ta-
lis displicēcia qz ad hoc ordina-
tur. Si igitur qz ex parte dei offē-
si dz dari indulgenciā. iō ex parte
hoīs dz esse capacitas indulgen-
cie. 7 iō dz esse p̄paratio in hoīe 7
dispositio ad ipam recipiendā.
Sicut em̄ de⁹ dat aīam rōnalem
corpori capaci 7 disposito ad reci-
piendum eam qz si corp⁹ nō esset
p̄paratum nō daretur ei aīa. Ita
necesse est qz aīa p̄paretur ad idul-
genciā recipiendā a deo. aliter
nō daret ei. Et qz peccatū seu cul-
pa ē de directo cōtra deū 7 de⁹ ni-
hil hz contra se nisi pctm̄ vel cul-
pam qz pctm̄ vl culpa offendit de-
um 7 nihil aliud ē p̄rium deo nisi
pctm̄. et iō hō non ē dign⁹ nec me-
retur recipere indulgenciā a deo
nec reuerti ad amicitia suam nec
pōt nisi impugnet et odio habeat
ipm peccatum tanq̄ inimicū dei
principale quod solū ē contra de-
um et totaliter displicet deo. quo

modo pōt enīz hō reuerti ad amīciciam dei nisi totaliter displiceat ei pccm et ipm fugiat et se custodi at cōtra ipm. Quo potest hō placere deo si sibi placeat iūmic? su? et iō necesse ē qd si hō vult recipere indulgenciā a deo. et reuerti ad suā societate et amīciciā. p oībus modis impugnet et odio habeat destruat et persequat toto corde et q̄tum poterit ipm pccm quod solūm p̄riatur et iūmicatur deo et ppter hoc habeat odio qd est cōtra deum et displiceat ei et maxie dat hōi displicere pccm qd ipemet fecit pccm et culpam et ppetrauit et ideo d3 ipm impugnare et psequi corde ore et opere interius et exterius. et iō d3 ipm detestari et habere odio in corde et accusare ore et verbo et operari cōtra ipm opere et facto aliter nō meretur habere indulgenciā a deo. et etiaz homo d3 impugnare pccm totis virib? et ipm odio habere qd est iūmicus suus et nullum aliū inimicū h3 nisi pccm qd obligat ipm ad eternaz penas et separat ipm ab amīcicia dei et a vita eterna. et iō tanq̄ cōtra inimicum suūz vez d3 homo omnibus modis esse contra peccatum. et iō d3 expellere peccatū de corde suo et accusare et vindicare se de ipō tanq̄ de suo inimico. Et qd etiam peccatum ē inimicus secretus et semp etiam occultus et vult occultari et nūq̄ vult mani

festari qd talis ē natura sua. ideo homo per p̄rium debz ipm detestari et manifestare et publicare et tūc homo impugnat ipm. aliter si homo teneat ipsum secretū in corde et nulli reuellet tūc nutrit ipsum et conseruat et facit quod ei conuenit qd hec est natura mali voluntarij et culpe et nunq̄ vult videri nec sciri. Et iō ista ē maxia iniuria et maximū vituperiū et maxia cōfusio p̄tra ipsū pccm sc3 vt releuetur et manifestetur et hō d3 facere omne vituperiū p̄tra pccm et omnem p̄fusione que pateat et qd etiam ipsum pccm est deceptorius et fallendo intrat in hōiem. et iō d3 accusari. et per p̄ns d3 iudicari et pugnari. et ideo homo d3 ipsū ponere in iudiciū et petere sentenciā p̄tra ipsum et p̄gnationē. Sic igitur apparet qd ad p̄fectā destructione peccati quod hō fecit nō soluz requiritur displicencia interior i voluntate seu odiū tristitia et dolor ymo etiam requiritur reuelatō exterior manifestatō accusatō iudicatio et p̄gnatio. et sic hō preparat se ad recipiendum veniā et indulgenciā a deo qn facit oīa ista Ita sc3 qd detestetur ipsam culpā in aīo et odio habeat ipsum et verbo accuset et de facto deserat et pponat nūq̄ intrare. Duo igitur iuisibilia debent esse in destructione peccati. vnū ex parte dei scilicet ipsa indulgencia et remissio et ali

ud ex parte hois peccatis scz penitencia interior i corde q̄ ē displicencia occulta et inuisibilis de offensa dei. et ista duo pportionantur inter se. Et q̄ in oī sacramēto inuisibile maifestatur et repñtatur per visibile et opz q̄ illud quod fit exterius maifeste pportionetur eis que fiunt inuisibiliter interi⁹ i aīa. Ideo sicut sūt duo inuisibilia necessaria ad destructionē ipsi⁹ culpe vnū ex parte dei et aliud ex parte hois qui offendit quoz vnus ē pparatorium et aliud recipitur et datur. Ita cōformiter in hoc sacramēto sunt duo visibilia et manifesta exterius que correspondēt duobus inuisibilib⁹ vnū visibile exterius ē ad significandum inuisibile interius pparatoriū seu penitenciā interiōrē et inuisibile ipsius hois que est in corde. Et q̄a verba et facta exteriora significāt repñtant et expmūt quod est occultū et inuisibile in corde. Et iō verba et facta que hō facit et dicit exteri⁹ per que significāt et declaratur q̄ hō q̄ peccat hz odio peccatum et q̄ suuz cor recessit a peccato. Item istō visibile significāt inuisibile pparatoriū et ex parte peccantis. Aliud visibile quod est et apparet exterius est ad significandum illud inuisibile quod facit deus in aīa scz indulgenciā et remissionē peccatoz et tale visibile est ipsa absolutio que fit in hoc sacra

mento per verba exp̄sse significātia remissionē pcti et offense et indulgenciā. Un sicut in alijs sacramentis sunt duo exteriora scz res corporalis et visibilis sicut aqua in baptismo et crisma in cōfirmatione et vltra hoc sūt vba ordinata a christo q̄ significāt op⁹ inuisibile quod de⁹ facit int⁹ in aīa queq̄ dez verba pportionantur illi rei visibili corporali. Sic i baptismo sūt ista vba. ego baptizo te. que respōdent pportionētur i isto sacramēto sunt duo exteriora vnū ē omīa facta vba q̄ dicit hō penitēs et sūt sicut aq̄ in baptismo et vltra hoc sunt vba ordinata a xpo q̄ significant op⁹ inuisibile quod de⁹ facit i aīa queq̄dem vba correspondēt pportionantur vbis et factis ipsius penitētis et sūt ista. Ego absoluo te. et ista correspondēt vbis et factis ipsi⁹ penitētis qz hō penitēs p vba et facta sua significāt cor suū recessisse a pctō et sibi displicere offensa dei. Et per ista vba. ego absoluo te significatur q̄ de⁹ remisit pctm et offensam. ergo vt hō q̄ offendit essz secur⁹ de remissione et indulgencia sua et nullemō dubitaret xps ordinavit modū penitēdi scz q̄ doleat int⁹ d̄ offensa et q̄ expmat exterius signa dolorum p gemit⁹ lacrimas et plātū et q̄ dicat et p̄fiteat ore suo ipsā culpā et offensā et accuset eā. Etia ordinavit et instituit suū locū teneñ seu vt

carium loco sui corā quo ipse pei-
tens dicat et cōfiteatur culpā suā
et ostēdat signa doloꝝ cui dedit
ptātem absoluēdi culpā noie sui.
Et iō quicūq; offenderit christuz
et voluerit habere verā remissio-
nem faciat sicut christ⁹ ordinauit
istd sacramētuz penitēcie sic alia
sacramēta. et iō sicut alia sacramē-
ta sunt x̄a ⁊ dat̄ in eis illud quod
significatur p̄ ip̄a. ita istud sacra-
mentū ē sp̄ vez et dat̄ a christo il-
lud qd significatur per ip̄m scz re-
missio ⁊ indulgēcia culpaz et offē-
saz q̄ p̄missē sunt post baptismū.
Et in hoc maifestatur ifinita dei
bonitas et clemēcia qm̄ vt hoies
qui eū offenderūt nō desperēt p̄-
pter offensā ordinauit medicamē-
tum sacramētuz istud in quo pos-
sent redire itez et reuerti ad ip̄m
et recipere indulgēciā et in hoc
est maxia securitas qz ip̄emet p̄tra-
quē fit p̄ctm̄ ordinauit modum
quo possent hoies placare ipsum
et recuperare suā amicitia et de-
dit formā et viā redeundi ad ip̄-
sum. et ideo istud sacramētū ē re-
spectu christiani qui iterum laps⁹
est post baptismū per quod iterū
potest ascēdere ad christum i qua
scala sunt tres grad⁹ scz cōtractō
in animo cōfessio in verbo et satisf-
factio in facto et vltimo absolutō
⁊ sic hō ascēdit ad remissionē ⁊ in-
dulgēciā. Et q̄a remissio et in-
dulgēcia offense nō potest fieri

nisi etiā recipiatur gr̄a dei christi
seu bñ esse perdituz quia siml̄ dñ
remittitur offensa et culpa datur
gr̄a et absoluitur ab obligatione
infinita ⁊ pena eterna. Et iō i isto
sacramēto omnia ista siml̄ fiūt scz
q̄ restituitur gr̄a seu bñ esse et vi-
ta spūalis p̄dita et fit remissio cul-
pe et liberatur homo ab obliga-
tione pene eterne et totuz hoc fit
virtute mortis et passionis christi
quia dum hō recipit istud sacra-
mentū tūc participat passionem
christi et vnit̄ cū ea et eā recipit p̄
se. Et iā declarum est qz mors chri-
sti superat oia p̄ctā que pnt fieri ⁊
ideo satisfact pro omibns p̄ctis
dū tñ homo vniatur cum ea. Un̄
qz sola mors christi pōt remittere
p̄ctā et obligationē ad penā eter-
nam. Ideo quia in baptismo hō
totaliter vnitur cū christo ⁊ p̄
p̄ns tota passio applicatur ei ac si
esset tota sua ei si ipse homo ipsaz
sustinuisset. et ideo ei fit plena re-
missio oim peccatorum et totius
pene debite pro peccatis quia ho-
mo regeneratur et fit totus nou⁹
Sed quādo homo christianus.
itez separat⁹ et diuis⁹ ē a christo
p̄pter offensaz tūc etiā separatus
est a virtute passionis et mortis
christi et a merito et p̄ p̄ns ē obli-
gatus ad penam eternāz sic ante
baptismū. sz i isto sacramento hō
itez diuis⁹ a x̄po vnit̄ cū x̄po ⁊ p̄
p̄ns est ei applicatū meritū mori

et passionis xpi et fit particeps in eo. et ideo iterum remitteretur ei pena si cut prius in baptismo. et ideo istud sacramentum est loco baptismi. Sed tamen in baptismo fit plena remissio omnis pene eterne et etiam temporalis. sed in isto sacramento solum fit remissio pene eterne et absolutum obligatio ad penam infinitam. sed adhuc manet obligatio ad penam temporalem quia necesse est quod homo sustineat aliquam penam propter peccatum. Et hoc declarabitur magis quia aliter applicatur passio xpi homini in sacramento isto et aliter in baptismo et alio modo fit istud sacramentum et aliter aliud. quia in sacramento baptismi recipit aqua exterior quod est aqua xpi sed in isto non sunt nisi facta et verba ipsius hominis meriti. et ideo secundum modum quem habent verba et facta exteriora et secundum dispositum inuisibiles et interiores in corde quam significat verba et facta exteriora secundum hoc recipit meritum mortis et passionis xpi. Unde facta et verba exteriora in isto sacramento sunt loco aque in baptismo in quo baptismus homo recipit alienum quia aquam ad denotandum quod ei applicatur aliena virtus gratis. et ideo recipit in se illud quod per aquam significat que significat plenam et totalem remissionem omnis pene quia totum abluit. Sed in isto sacramento homo recipit in seipso proprios actus et propria facta et verba nihil alienum. et ideo proportionabiliter recipit virtutem iuxta capacitatem suorum actuum interiorum

et exteriorum. Et ideo qui magis dolet in corde et penitet et exterioriter ostendit plangit et gemit et lacrimas et verbo et ore accusat et detestatur peccatum suum magis recipit de virtute et merito mortis et passionis xpi. Apparet igitur quantum et qualiter istud sacramentum penitentiae institutum et ordinatum a christo vero medico spirituali est verissimum medicamentum morbi spiritualis quia totaliter destruit et erradicat ipsum peccatum et prius ei quia per penitentiam interiorum et displicentiam destruitur radix peccati quod erat intus in corde per concupiscentiam et voluntatem quia concupiscendo et volendo intraverat et per prius displicendo nolendo tristendo et odiendo necesse est quod erradicet et postea per confessionem ipsum peccatum erradicatum euomit extra tanquam malum humor et corruptum et venenosum et manifestatur et discoperit et reuelatur. quicquid reuelatio et confessio summe prius peccato et nature peccati quod semper de natura sua appetit totaliter occultari et tetigi et cooperiri et nullo modo videri. Et ideo qui confitetur et reuelat ipsum maxime prius ei et displicet ei tunc peccatum totaliter fugit tanquam confusum et non habet locum in homine nec intus nec extra quia intus in corde ipugnat et erradicatur et ibi non habet locum et exterioriter per vocem oris reuelatur. et sic necesse est quod fugiat tanquam perditio falsarius et mendax deceptor reuelatur etissime et rectissime igitur christus ordinavit confessionem peccati ad destruendum ipsum quia de directo

est cōtra ipm et postea p satisfac-
tionē et emādam fit scīm et opus
cōtrariū ipi pctō. et sic corde ⁊ ore
et opere destruitur ipm pctm ⁊ sic
ultimo cōueniētiſſime hō absolutur
ab obligatiōe pene eterne des-
bite pro pctō et fit ei remissio duz
sic ipugnauit pctm et restituit om-
ne illō quod pdiderat ppter pctm
et restituitur ei illud quod datum
erat ei in baptismo. Et sic apparz
q̄ duo sunt sacramenta quasi duo
medicamēta que purgāt et destru-
unt ipa pctā tanq̄ malos et vene-
nosos humores scz sacramētum
baptismi et sacramētuz penitēcie
et hoc per duos modos distinctos
scz per modū purgationis qui fit
per fluxū ventris et per modū vo-
mitus et hoc pportionalit̄ sic in me-
morā corporali q̄ nō sūt nisi duo
modi purgādi malos humores d̄
corpore scz per ventrē inferi⁹ vel
per vomitū. Illa que fit per ven-
trem incipit superi⁹ et venit de al-
to et tēdit inferi⁹ sz vomit⁹ fit per
cōtrarium. Ita similiter baptism⁹
venit de alto et tēdit inferi⁹ quasi
purgās per ventrē inferi⁹. Et sa-
cramētum penitēcie purgat p vo-
mitū. Et sic purgatio que fit p vē-
trem inferius fit cū minori violē-
tia et fit leuius et purgat om̄s hu-
mores malos. sz purgatiō que fit
per vomitū fit cū maxia violentia
Ita sūt purgatio que fit per bap-
tismum fit cū pauca violētia et fit

leuiter. Sed purgatiō que fit p sa-
cramētum penitēcie qui fit p mo-
dum vomitus fit cum maxia violē-
tia. Sic igr̄ q̄ illud quod fit exte-
rius in sacramētis significat illud
quod fit interi⁹ in aia. et iō sic pec-
cata cōferendo et dicēdo euomūf
extra. ita significatur q̄ exeūt anie-
mam et purgatur aia. ita q̄ quā-
do sunt cōfessa totaliter sūt ex ani-
mam ablutione pri⁹ facta.

Quod sacramētū penitēcie ordi-
natum a xpo fit per modū volun-
tarij iudicij particularis et secreti
in quo idez est accusās ⁊ accusat⁹
seu actor et reus et testis et re⁹ ve-
re accusat⁹ vere est absolut⁹ ⁊ q̄
tomagis fuerit vere accusat⁹ tan-
to magis erit excusatus.

¶ habendum autē maiore
euidēciā de sacramēto peni-
tencie cōsiderandū est qualiter dus-
plex ordo est scz ordo nature ⁊ or-
do iusticie seu ordo iudicij seu ius-
diciarius. et isti duo ordines oīa
claudūt quia q̄ recedit ab ordine
nature necesse est q̄ cadat in ordi-
ne iusticie. Et hoc iam declaratus
est in tractatu de reparatiōe quali-
ter prim⁹ homo q̄ recesserat ab or-
dine nature statim cecidit in ordi-
nem iusticie ⁊ punitiōis qui si iste
or̄go iusticie nō esset ppter maluz
et pctm esset vniuersuz inordinas-
tum quod fieri nō pōt. Et iō sicut
ante baptismū cōsideram⁹ duos
status in hoīe scz statum pīmū et

perfectū in quo hō fuit creat⁹ et
statum laps⁹ in quo hō volūtariē
per seipm cecidit. ita sili post bap
tismū p̄sideram⁹ duos stat⁹ hoīs
Prim⁹ status est bon⁹ et sanus in
quo hō post baptismū ē restit⁹
et renouat⁹ et iste stat⁹ cōrespon
det p̄mo statui p̄mi hoīs q̄ erat
perfect⁹. Scd⁹ status ē status
lapsus in quo hō cadit post statū
baptismi. Sicut em̄ p̄m⁹ hō ceci
dit a p̄mo statu suo p̄pter offen
sam in statū laps⁹. Ita sili hō xp̄ia
nus pōt cadere a statu nouo bap
tismi et hoc p̄pter offensam et iu
riam. Et iō opz p̄pare istos duos
status p̄ baptismū ad duos sta
tus an baptismū. et sic erūt quattu
or status in hoīe seu in natura hu
mana. Sicut igr̄ hō ante baptis
mum recessit a statu p̄mo in quo
de⁹ ipm creauerat et cecidit in or
dinem seu in man⁹ iusticie et fecit
obligationē ad penā eternā et eti
am cecidit in p̄gnitionē tēporā
lem. Ita p̄formiter qn̄ hō xp̄ian⁹
renouat⁹ et regnāt⁹ i baptismo
per grām xp̄i sine suis meritis re
cedit ab illo statu bono i quo xp̄s
cū per suā grām renduauit neces
se ē q̄ cadat in ordinē iusticie et iu
dicij et facit obligationē ad penā
eternā et etiā obligat⁹ ad penā tē
poralē et videt⁹ etiā q̄ de tāto ma
iorē obligationē causat⁹ maior pe
na ei debetur de quāto status iste
in quo fuit renouat⁹ cū maiori di

ficultate ē fact⁹ q̄ status p̄mi ho
minis qz iste stat⁹ fuit etern⁹ p̄pē
mortē dei hoīs et stat⁹ p̄mi hoīs
fuit fact⁹ sine labore sine difficul
tate. et iō de tāto videt⁹ hō magis
culpabilis et reus et pctōr qn̄ per
didit voluntariē talē statū cū ma
xima difficultate sc̄m qz ibi cōiū
gitur maxia magnitudo. Un̄ faci
liter fuit hō factus a p̄ncipio sz
cū maxia difficultate fuit repara
tus et iō qui volūtariē perdit istū
statum grauissime peccat et maxi
mam p̄gnitionē meret⁹. Itē etiā
qz qn̄ hō xp̄ianus perdit suum sta
tum et cadit ab eo voluntariē pec
cādo nō solū offendit deū creato
rem. ymo etiā redēptorē sic dupli
cat⁹ offensa. Etiam offendit totā
societatem xp̄ianoꝝ qui sunt vni
ti cū christo et sic offendendo chri
stum offendit oīa mēbra xp̄i et totū
corp⁹ xp̄ianoꝝ. et sic iniuria
que fit post baptismi statum gra
uissima ē et per p̄ns xp̄ianus obli
gatur ad maiore penā et p̄gnitō
nem q̄ ante baptismū. Un̄ an̄ ba
ptismū hō offendit deū sz si p̄ ba
ptismū hō offendat deū offendit
ipm deū sc̄m hoīem et crucifixū
pro hoīe de quāto de⁹ magis pro
pinqu⁹ fact⁹ est hoī de tāto iniu
ria est malignior crudelior et pe
ior et etiā an̄ baptismū hō p̄pter
offensam obligatur deo creatori
suo. Sed p̄ baptismū p̄pter offē
sam hō obligatur deo hoī creato

ri et redēptori. Itēz sicut ad repa-
randū hoīem de primo lapsu ne-
cesse fuit deum hoīez mori qz pec-
catum nō pōt destrui nisi p mortē
dei hoīs. Et sicut hō xpianus p^o
baptismū qñ peccat indiget si de-
beat sanari vt de^o homo moriatur
itez p eo hoc est qñ ē in eo et sic
necesse erit xpm mori cothidie p
pctis hominū. Sed qz xps deus
et hō semel mortuus ē āplus mo-
ri nō pōt qz fact^o est immortalis et
sua mors tñ valet semel facta ac
si cothidie fieret. Et iō si debeat
hō lapsus post baptismū liberari
a pctis necesse ē qz renouet. itēz
mortē filij dei in seipso et hoc per
memoriam deuotionē et fidē. Ut
igr̄ clare intelligam^o repationem
istā necesse est cōpare lapsum istū
scdm et primū statū regnationis
hoīs ad statum creatiōis et pme
dictiōis ei^o et repationē scdm
ad repationē primā. Un^o prim^o
hō habuit duos stat^o scz statum
perfectū in quo de^o ipm pmo fe-
cerat et statū lapsus in quo ppria
voluntate et culpa ceciderat. Et
aliq hoīes habuerūt istum statum
laps^o quē statū receperūt ab eo qz
per ipm et in ipso aliq fuerūt lapsi
sz quilz postea volūtate augmēta-
uit suū lapsū faciēdo sp pctā et au-
gēdo culpas. et iō qz in pmo lapsu
hoīes vn^o p^o alium sunt lapsi de
necessitate magis labūf et peccāt
et augmētant lapsus. ideo regna-

tur et renouatur gratis per baptis-
mum. qz si est puer nō necesse nisi
qz aliquis credat pro ipso in xpm
et cōsenciat qui totū lapsū accepit
ab alio nec aliqd addidit d^o pprio
Sed si ē adult^o necesse ē qz habes
at fidē propam et cōsensuz ppriū
et qz displiceat ei vita pterita lap-
sa sz nō opz qz portet aliquā penā
exteri^o nec cōfiteat^o nec faciat plā-
tum nec luctuz qz quīs ppria vo-
luntate pctāuerit ac tñ quodēmo-
d^o necessitate peccauit ppterca qz
habebat naturā lapsā et ipam ne-
cessitatē p aliū receperat. et iō pri-
ma repatō hoīs p baptismū fit gr̄
et sine penitēcia exteriōi sz sufficit
fides ppa et iteriōi peitēcia seu di-
splicēcia et applicat ei tota mors et
passio xpi gr̄ ad satisfaciend^o p oī-
b^o pctis suis qd necessitate fecit
quīs volūtate fecerit ac si ipse su-
stinuisset p se ipso mortē illā et sic si
cut de^o gratis fecit hoīem qñ nō
erat ita grat^o receperat ipm qñ la-
pus est. Sed qñ hō nō erat non
quirebatur pprius pscns^o vt fie-
ret. Sed qz hō qñ est lapsus et re-
parand^o existit iam est. et iō neces-
se est qz ipse pscnciat et velit repa-
rari si adultus sit qz nihil d^o fieri i
hoīe contra suam voluntatez nec
d^o repari ptra libez arbitriū. Et
ideo ad reparāduz hoīem requir-
itur pprius consensus sed ad fa-
ciendum hominem primo non re-
quirebatur quia non erat.

Sic igitur ad primam reparationem requiritur fides et credulitas in christo reparatore suo et displicentia de vita preterita sine alia satisfactione et penitentia exteriori et totum ei remittitur gratis ac si nunquam peccatum fecisset in eo et hoc quod ab alio habuit lapsum et necessitatem peccandi. Sed postquam homo per baptismum est regeneratus et restauratus et reparatus et reformatus de primo lapsu in quo erat per alium et non per seipsum si cadat et labatur ulterius in peccatum et offensam dei et per quod in oblatione pene eterne non sic facilius potest reparari et resurgere de ipso lapsu secundo sicut de primo quod in isto lapsu post baptismum homo christianus cadit sua propria voluntate et sua propria culpa et non de necessitate quod iste casus seu lapsus secundarius non venit ei ab alio sicut lapsus primus quoniam iam erat restauratus a primo lapsu per baptismum. et ideo poterat stare et perseverare in illo si vellet. et ideo si caderet totaliter imputetur ei et ipsemet est in culpa et non alius et ipse lapsus est sicut lapsus primi hominis in propria persona quod primus homo habuit primo statum perfectum et poterat stare in illo si voluisset. et sic primus homo in persona sua habuit statum duos. scilicet statum perfectum et statum lapsu. Ita iste cadit post baptismum duos habet statum primum scilicet bonum et sanum in quo stare poterat si voluisset et statum lapsu in quem

cecidit per se scilicet in hoc est diversa quod primus homo non habuit iterum aliquod inclinans nec instigans ad cadendum scilicet solum exterius. Sed homo christianus habet aliquid instigans interiorius ad cadendum et peccandum scilicet propriam carnem et etiam habet aliquid instigans exterius scilicet dyabolum inuisibiliter. et ideo quantum ad hos casus lapsus post baptismum est magis venialis et minus culpabilis et non tam punibilis nec imputabilis sicut lapsus primi hominis in propria persona sicut igitur quod homo christianus cadit a statu suo homo post baptismum per se scilicet alio instigante scilicet non cogente nec de necessitate et poterat in illo stare si vellet. et ideo non ita facilius et leviter potest resurgere et restaurari de isto lapsu secundo sicut de primo qui restauratus erat quod iste lapsus totaliter est suus. et ideo necesse est placere faciat homo si vult resurgere et reparari de ipso lapsu quod quando voluit resurgere de primo lapsu quod non sunt equales isti duo lapsus nec equaliter imputabiles aut punibiles. Et ideo quod quando homo voluit resurgere de primo lapsu per baptismum necessaria fuit ei fides propria et consensus et displicentia seu penitentia interior de vita preterita et passio christi supplebat totum residuum quod homo debeat Ideo si vult resurgere et restaurari de secundo lapsu necessaria fuit ei penitentia interior et exterior. Si enim requiratur penitentia

cia interior in primo lapsu sequit
 q̄ pro isto lapsu sc̄do vltra hoc re
 quirunt penitēcia exterior cū me
 rito mortis et passionis xpi. Ergo
 ad reparandum hoīem de sc̄do la
 psu necessaria ē penitēcia interior
 et exterior et passio christi. Et q̄ i
 penitēcia exteriori op̄z q̄ sit pe
 na et pugnitiō s̄m naturā et quā
 titatem p̄cti et op̄z q̄ hoc fiat per
 iusticiā et iudiciū q̄ hō cecidit in
 ordinē iusticie sicut p̄m hō quā
 do peccauit quia p̄ctm de natura
 sua est punibile et iudicabile et ei
 debetur pena et pugnitiō et hoc o
 claratū est ad longū in capitulo
 de cōparatione hoīs per liberū
 arbitriū q̄ hoīs de natura sua sūt
 remunerabilia vel punibilia et
 ideo requirūt iudicē qui exāibit
 ea et retribuet vnicuiq̄ quod ei
 debet. Et iō op̄z q̄ p̄ctm seu cul
 pa pugnatur iuxta suā naturam
 q̄ aliter esset inordinatō i vniuer
 so si nō daretur ei pena debita. Et
 ideo necesse est q̄ p̄ctm seu culpa
 debita veniat in iudiciū. Un̄ pec
 catū inq̄tum respicit deū infini
 tum et eternū cōtra quē sit tūc re
 quirat penā infinitā et eternā q̄a
 offensa ē infinita. et iō per iustici
 am d̄z pugnitiō esse ifinita. Sed
 inq̄tum p̄ctm respicit ip̄m hoīez
 qui peccauit tūc n̄ debetur ei pu
 gnitiō infinita. Un̄ p̄ctm ideo est
 p̄ctm q̄ est voluntariū et inordi
 natum. Et iō q̄ voluntas ē inordi

dinata nec talis inordinatō ē infi
 nita s̄ finita. iō nō debetur ei pu
 gnitiō p̄pter hoc infinita nec eter
 na. Un̄ in p̄ctō tria possum cōsi
 derare p̄mū est offensa et iniuria
 seu p̄tent⁹ dei seu aduersio a deo
 sc̄dm est ip̄m malū op̄ quod in
 se est inordinatū et fieri nō debe
 ret. et tertiū est q̄ est voluntariū
 et est ibi p̄p̄ius p̄sens⁹ et per cō
 sequēs delectatiō et cōplacencia
 in malo quod ē cōtra deū. q̄tum
 ad primū debetur p̄ctō seu culpe
 pena infinita q̄tum ad sc̄dm et ter
 tium nō debetur ei pena ifinita s̄
 finita et tēporalis. Quādo igitur
 p̄ctm sc̄m est ista duplex pena et
 pugnitiō debetur ei vna ex pte del
 offensi et alia ex parte ip̄i p̄cti i
 se. Sed quia pena et pugnitiō cor
 respōdent culpe. Ideo taz diu re
 manet culpa q̄ diu remanet pe
 na q̄ culpe debetur pugnitiō. Et
 ideo si culpa sit p̄petua necesse ē
 q̄ pena sit p̄petua. et si culpa sit tē
 poralis pena d̄z esse tēporalis.
 Et ideo q̄ culpa iō est culpa q̄ ē
 voluntaria et placēs. et iō nō pos
 test destrui nisi per suū p̄riū sc̄z
 q̄ fiat inuoluntaria et displiceat
 inq̄tum culpa est tūc morit si cā
 culpa est talis q̄ n̄ displiceat ma
 nebit in eo in p̄petuū. Et iō tūc
 pena ei debita necessario erit p̄pe
 tua q̄ inq̄tū in eternū culpa d̄z
 esse sine sua p̄pria pena ei debita
 Sed si culpa inq̄tū culpa est d̄z

displiceat hōi tunc destruitur culpa
 in eo et per pñs pena nō debetur
 ei. Alteri? p culpa nisi tñ pena q̄
 puenit tali culpe quia iaz lucrat?
 fuerat penam postq̄ culpa facta
 erat. Et sic q̄uis homi displiceat
 culpa inq̄tū culpa est nō tñ libera
 tus a pena que culpe debebat sed
 soluz liberatur ab hoc q̄ nō punit
 in perpetuu pro illa culpa q̄ de
 structa est. Sic igit̄ q̄uis culpa sit
 finita pōt tñ habere penā ppetuā
 si ipa culpa sit perpetua. Sili cul
 pa inq̄tū est offensa et p̄emptus
 dei et aduersio a deo q̄ est infini
 ta d̄z hñe penam infinitaz et si d̄z
 destrui op̄z q̄ displiceat hōi inq̄
 tum est dei offensa et iniuria et s̄
 illa ratione. Aliter semp manz ipa
 offensa: et si cupa displiceat hōi in
 q̄tū est culpa seu iordinatio volū
 taria seu difformitas et turpitudine
 et nō displiceat ei inq̄tum offensa
 dei adhuc remanet culpa q̄tū ad
 deū et ei debetur pena infinita. et
 q̄ offensa dei est infinita ⁊ de? est
 infinite bon? q̄ sua bonitas est in
 finita. et iō ipsa culpa inq̄tū ē dei
 offensa est p̄tra bonitatē infinitaz
 Et iō si talis culpa debeat destrui
 inq̄tū est dei offensa requiritur dis
 plicencia infinita. Et etiaz iniuria
 dei q̄ honor suus infinit? est les?
 requirit emendā infinitam q̄ nō
 sufficit displicencia de offensa nisi
 restituatur illud quod est lesus. Et
 q̄ homo nō potest habere displi

centiam infinitam nec potest face
 re emendam infinitam aut satisfi
 ctōez. Et iō impossibile est q̄ hō pos
 sit per se destruere culpā inq̄tum
 est offensa dei q̄tumcūq̄ displice
 at ei. et iō necessaria est hōi mors
 xpi que est infiniti p̄cij vt iā decla
 ratum est. Et iō ipsa mors xpi cuz
 displicencia hois destruit culpam
 inq̄tū est offensa dei. Sic igit̄ hō
 in scdo lapsu si vult resurgere ne
 cesse est q̄ habeat displicentiā de
 culpa duobus modis scz inq̄tuaz
 est culpa et inq̄tum est offensa et
 inq̄tū est offensa dei p̄ mortē xpi
 tollitur totaliter et destruit offens
 sa dei et sit plena satisfactio ⁊ emē
 da de ipa culpa inq̄tuaz est culpa
 et offensa dei. S̄z adhuc remanz
 pena et punitio pro culpa inq̄tū
 culpa est et inq̄tū iō: dinata et vo
 luntaria. Et q̄ ista pena est finita
 Ideo homo pōt sustinere istaz pe
 nam per se et d̄z sicut etiam per se
 cecidit in culpā cū posset stare q̄
 iusticia hoc requirit. et ideo ei des
 betur pena tp̄alis. p ipa culpa iux
 ta quantitatez culpe nē ipa mors
 xpi debz satisfacere. p ipa pena q̄
 uis posset quia homo potest eā to
 lerare et debet postq̄ p se cecidit i
 culpam. Et ideo q̄ talis punitio
 seu pena d̄z correspondere culpe ⁊
 pporcionari. ideo necessari? est or
 do iudiciari? seu iusticie in h̄ mun
 do in quo ipa pctā seu culpe exa
 minentur iudicentur et debere pu

niant. puniuntur fm q̄ eis puenit
ne sit inordinatio in vniuerso quia
pctā recte ordinatur qñ recte pu-
niuntur pena que eis debet. Et qz
pctā sūt duplicia quia aliqua sunt
publica et aliqua occulta. et iō etiā
am est necessarius duplex ordo iu-
sticie scz publicus et occultus et p
pñs duplex iudiciū 7 duplex puni-
cio scz publica 7 secreta qz pctā pu-
blica sūt offensa publica 7 faciunt
scandalū publicū. et ideo de natu-
ra sua requirūt pugnitōem publi-
cam. et quia pctā secreta et occultā
ta nō pñt puniri nec iudicari nec
examinari nisi reuelentur 7 mani-
festent. et ideo necessaria est cōfes-
sio peccati. et iō necessarium est sa-
cramentū penitentie pro pctis oc-
cultis in quo fiet iudiciū secretū
de pctō et examinatio secreta. 7 iō
penitentia exterior requirit cōfes-
sionē peccati et punitionē debi-
tam. Et qz homo qui vult resur-
gere de scdo lapso oportet qz volun-
tarie faciat oia que sūt necessaria
ad destruendū pctm. et ideo opz qz
penitentia interior seu displicētia
et cōfessio et etiam pena seu puni-
tio fiant voluntarie aliter nihil p-
ficerent. Debet igitur ipa displicē-
tia esse volūtaria et etiam p-
fessio et pena. Aliter quis sustineret
omēz penam et nō voluntarie ad
huc remaneret hō obligat⁹ ad pe-
nam. et qz confiteri peccatum est
pudor et pena. ideo etiam in p-
fessio

sione fit quēdā punitiō pcti. et ideo
quāto ipa p-
fessio erit magis accu-
satoria et cū maiori pudore tanto
magis satisfacit p pena culpe. et
iō ista p-
fessio est voluntaria et nō
coacta qñ homo accusat se ipz vo-
lūtarie et ponit se i iudicio et quā-
to magis h facit tanto magis puni-
tur pctm et se ipm. et iō magis pla-
cet deo et p pñs magis excusatur
apud deū. Sic igit parz qz sacra-
mentū penitentie est ordinatū ppē-
scdm lapsum et h p modū iudicij p-
ticularis in quo hō dz se ipz accu-
sare. Et qz istud sacramentum pōt
esse necessariū oī hōi qz quilibz pōt
cadere in pctm post baptismū iō
cū hoies sint separati p multa loca
iō necessarij sūt plures iudices
a deo ordinati qz habeant p-
tatem iudicadi p sciam et auctoritatē. et
iō qz ista auctoritas 7 p-
tās iudicadi dz esse ordinata. iō necesse ē qz
in vno hoie pmo sit tota p-
tās vni-
uersal et ille possit cōdicare alijs et
p-
stituire alios iudices p totū mū-
dū vt hoies lapsi possint resurgere
et restaurari. Patz etiā qz sicut est
duplex lapsus. Ita etiā est duplex
mod⁹ resurgēdi scz p baptismū. et
p sacramentū penitentie et q̄liter
pl⁹ opz qz hō opetur ad resurgen-
dū de scdo qz de pmo et quō alif
opatur baptism⁹ et alif sacra-
mentū penitentie qz baptism⁹ opatur p
modū grē. S3 sacramētū peniten-
tie p modū iudicij et iusticie.

E ij

Quod sic in pmo lapsu rema-
net aliquid ppetuū et indelebile
de primo statu creatiōis. ita i scdo
lapsu remanet aliqd ppetuū et in-
delebile de statu regnationis.

Et qz scds lapsus hois post
baptismū cōparat ad p̄mū
lapsū post statū creatiōis. et iō sic
in primo lapsu remāsit in homie
ymago ppetua creatoris q̄uis fu-
erit difformata qz remāsit liberuz
arbitriū in quo sp̄ est ymago na-
turalis creatoris indelebilis licz
nō remāserit silitudo. s̄ dissilitudo
Ita igitur hō laps⁹ retinuit aliqd
et aliquid pdidit similitudinē cre-
atoris et retinet suā ymaginē na-
turalē indelebile et ppetuā q̄ des-
trui nō pōt per quē hō laps⁹ ha-
buit fundamētuz et sp̄e resurgen-
di et p quē itez potuit reuerti ad
silitudinē dei qz si ymago n̄ remā-
sisset nō potuisset reparari. Ita cō-
formiter in scdo lapsu remanet in
hoie ymago perpetua v̄l sigilluz
xp̄i saluatoris et redēptoris q̄uis
sit defformata. Ita qz hō in scdo
lapsu aliquid retinet de statu bap-
tismi et regnationis scz ymaginē
xp̄i ppetuā indelebile seu sigilluz
suū. indelebile imp̄ssuz in aia qd
destrui nō pōt. Item aliquid per-
didit qz perdit similitudinē chri-
sti necesse ē em̄ qz sicut i pmo lap-
su remanet ymago perpetua crea-
toris. ita in scdo lapsu remaneat
ymago xp̄i redēptoris. et iō illud

signum seu caracter remanēs de
xp̄o post baptismū ē fundamētuz
sp̄i vt hō possit itez redire ad sili-
tudinē xp̄i et amicitia qz si nihil re-
maneret in hoie de xp̄o nō habe-
ret fundamētuz sp̄i resurgendi.
Sicut brachium cadit in lapsuz
et paraliticatur verūptm̄ remanet
aliquid ppetuū de capite scz ner-
ui et aliquid perdit scz sensum et
motū. Et si nerui destruerēt āpli⁹
brachium restaurari nō possz nec
posset recuperare sensū et motuz
Ita pformit si hō in scdo lapsu ni-
hil retineret de xp̄o qui ē caput n̄
possz resurgere. Et iō sic i brachio
sp̄ remanēt nerui fundamentales
qui ligāt brachiū cuz capite. Ita
sitr in hoie lapso remanet ymago
xp̄i seu caracter tanq̄ fundamētū
ligās aliqliter hoiez cuz xp̄o capi-
te suo. et iō pōt eē sp̄ sp̄es resurgēdi

Quod sic baptism⁹ reliquit re-
liquias p̄mi laps⁹ in carne. ita sa-
cramētum penitēcie relinquit reli-
quias scdi lapsus in aia.

Item est superius qz sacra-
mētum baptismi ordinatuz
fuit cōtra p̄mū lapsuz et sacramē-
tuz penitēcie p̄tra scd⁹ et qz qn̄ hō
vult resurgere de primo lapsu suf-
ficit ei penitēcia interior scz displi-
centia vite p̄terite et fides et totū
residuum operatur baptism⁹ per
passionē xp̄i scz plenā remissionē
ois culpe seu offense et ois pene

debite pro culpis proprijs et offensis. Et quoniam homo vult resurgere de lapsu secundo plus debet facere de proprio suo quia plus fecerit de malo quia non sufficit ei penitentia interior sed etiam exterior scilicet confessio satisfactio seu emenda et temporalis punizio et totum residuum operatur passio christi scilicet remissionem offense et pene eterne debite. Sed relinquit penam temporalem debitam ut dictum est. et ideo plus operatur baptismus quam sacramentum penitentie quoniam ad passionem christi. ideo plus facit passio christi in baptismo quam in sacramento penitentie quoniam in sacramento baptismi tota passio applicatur baptizato ac si ipsemet sustinuisset ut totaliter innouetur et hoc non fit in sacramento penitentie. Et sicut per christum plus operatur homo per se et de suo proprio in sacramento penitentie quam in sacramento baptismi quoniam uterque lapsus ita requirit ut scilicet plus operetur de se et de proprio hic quam ibi tamen utrobique de necessitate operatur passio christi quoniam sine morte christi non potest fieri remissio primo utrobique soluit infinitum debitum. Et ideo sicut proportionaliter se habet baptismus ad primum lapsum et sacramentum penitentie ad secundum lapsum. Idem si cur baptismus relinquit aliquas reliquias in carne de primo lapsu quoniam relinquit concupiscentiam carnis seu fomitem peccati contra quem debet anima pugnare quod diu est in carne. Sed in anima non relinquit reliquias peccati quoniam totam

eam mudat et lauat et armat eam propria contra concupiscentiam carnis vinciosam ut non dominetur nec regnet. ita firmiter sacramentum penitentie relinquit in anima reliquias peccati scilicet quas disposiciones et maculas et propriasitudines ad peccandum que erant gratia te in anima per operationes peccati quoniam quaelibet operatio bona vel mala relinquit in anima suam similitudinem per quam ad ipsam operationem sibi inclinatur et habilitatur ut ad operandum bonum vel malum et aliquam gratiatur consuetudo peccandi voluntaria. Unde primo peccatus seu malum opus duo remanent et tamen operatio transit et non remanet. Unus est offensa dei et exinde sequitur obligatio ad penam eternam et temporalem. Aliud quod remanet est dispositio et inclinatio ad sequendum similes operationes quoniam actus humani et operationes hominis habent istam conditionem quod semper relinquunt suas similitudines in homine et exinde iterantur et remanent consuetudo usus et habitatio ad faciendum voluntarie similes operationes malam et ista dispositio seu inclinatio vel habitatio est inicitius corruptio in anima gratiarum et hoc vocatur reliquie peccatorum. Unde in peccato duo sunt de necessitate scilicet aduersio a deo seu preceptum dei et relinquere deum. et aliud est peruersio inordinata ad voluntariam operationem contra voluntatem dei scilicet quoniam homo relinquit deum et pervertit se ad propriam voluntatem

tatem et pponit suā voluntatem
voluntati dei. et ideo propter pri-
mū fit offensa dei. et ppter scōm
scz ppter puerfionez inordinataz
et volūtariam ad bonū creatū ge-
neratur et fit dispositō et inclinatio
viciosa in aīa et hoc totū insinl vo-
catur pctm mortale qz separat ho-
minē a deo qui est vita aīe. et ideo
occidit aīaz statim et obligat eam
ad penam eternā et nō ppter hoc
quia puerit se homo ad bonū cre-
atur et ad suā volūtatez ppuam.
sz propter hoc qz relinquit deū et
ptempsit suū mādatū. Si aut ho-
mo pueratur ad creaturas et ad
suā volūtatez inordinatā et plusq̄
debeat absqz deliberatōe et nō p-
pter hoc derelinquat deū tūc ē pec-
catū veniale et nō mortale et tunc
fit in aīa quēd dispositio et inclina-
tio ad malū sz nō propter hoc to-
taliter recedit a deo licet nō tm ad-
hereat deo. et si tales actus multi-
plicent generabūt maiore inclinā-
tōez et finaliter separabūt hoīez a
deo et fiet mors aīe et pctm morta-
le qz puerent hoīem totaliter ad
creaturā: et homo totaliter relinqt
deū. et iō hūdo respectū ad deū
nō variatur pctā nec diuersificat
qz istomō pctm nō est nisi euersio
a deo et ptemptus dei. Sz hūdo
respectū ad bonū creatū diuersifi-
cant. et ideo sūt septēz pctā morta-
lia in gñali et tñ pueniunt in vno
qz quolz est euersio a deo et prem-

pt² dei. Sic igit sacramētuz peni-
tentie qz est ordinatū ad destruē-
dū pctm inq̄tū est euersio a deo et
offensa dei et inq̄tū obligat ad pe-
naz eternā de virtute sua destruit
culpā et offensaz dei et euersionē
a deo et penā debitam prop^t hoc
eternā sz nō destruit inclinatioez
et dispositionē relictrā post pctm p
puerfionem ad creaturas nec pe-
nam debitā propter talē inordina-
tam puerfionez sz tñ diminiuit tal-
lez dispositionē et inclinatioem vt
nō dñetur et regnet et dat adiutoriū
et auxiliū aīe ad pugnanō ptra ta-
lem inclinatioez occisam et ad des-
truend eaz paulatim sicut hō per
seipm gñat ipam in seipo paulati
Et sicut baptismus scindit ab aīa
omīs reliquias tales et totaliter re-
mouet sz relinqt in carne lōge ab
aīa inclinatioez viciosa ad malū li-
cz eam aliqliter scidat sz nō totali-
ter sz sacramētuz penitentie nō sci-
dit ab aīa totalr reliqas et supflui-
tates relictas p pctm licz diuidat
et aliqliter scidat sz nō totalr qz nō
ordinat nisi ad culpā et offensam
dei et ad penā eternā tollēdam.

Qd post sacramētuz penitēcie
d3 hō sumere sacramētū eucaristie
ad nutritōez vite spūalis recupa-
te et ad remouēd et purgādū reliq-
as pctōz relictas post peitēciaz.
Quia sacramētuz peniten-
cie restituit hoīem ad vitam
spūalem pduz et relinquit reliquias

as pctōz et etiā reliquit hoiez ob
ligatū ad penā tēporalez. Et ideo
qz sacramētuz corporis xpī est or
dinatū ad nutriendū hoiez in vita
spūali et ad pficiendū ipm. Ideo
post sacramētuz penitēcie in quo
hō resurgit dō scō lapsu et de mor
te recuperat vitā pditam et est re
cōsiliatus xpō dō iterū sumere ip
sum sacramētū corporis xpī et nō
ante dū existit in lapsu et in morte
qz nutrimentuz p̄supponit vitā pre
existentem sicut em̄ homo mort⁹
nō dō nutriri: ita hō exis in scō
lapsu et qui pdidit vitāz spūalem
nō dō nutriri. et sic magna iniuria
fieret nutrimento si daret mortuo.
Ita sine p̄paratione fieret maior i
uria sacramēto corpis xpī in quo
p̄tinetur tot⁹ xp̄s si daret hōi mor
tuo in vita spūali. Et iō talis n̄ nu
triretur ymo magis mors spūalis
augmētaret et culpa cresceret et in
iuria et sūme noceret hōi sumenti
qz talis homo tenet maximū iūni
cum xpī in corde suo occultuz et
amat scz ipm pctm̄ quod soluz est
cōtra deum. et ideo si talis capiat
xp̄m in seipō facit ita magnū scan
dallum ac si vellet occidere xp̄m si
cut si aliq̄s reciperet regem in dor
mo sua in qua teneret inimicū ca
pitalez regis occultū. etiā hoc es
set p̄tra significatōez ipius sacra
mētū qz est sacramētuz vnitatis et
pacis s̄z tal⁹ qui est in lapsu est di
uis⁹ a xpō et sepatus p̄ amorem et

volūtatez. et sic nō acciperet sacra
mētuz p̄ se s̄z p̄tra se. et iō acquire
ret magnū tormentuz siue crucia
tū qz accipet illd quod est p̄tra se.
Bz igr̄ hō laps⁹ p̄mo resuscitari a
morte spūali et redire ad vitā et re
cōsiliari xpō et vniri p̄ amorē sicut
em̄ hō anq̄ surrexit de p̄mo lapsu
p̄ baptisimū nō debz sumere sacra
mētuz corpis xpī. Ita etia3 nō dō
cape si post baptisimū ceciderit nē
si surrexerit p̄m⁹ de scō lapsu. sic
igr̄ post sacramētuz penitēcie dō
hō sumere sacramētū eucaristie ve
nutriat. Ita etia3 qz purgatō fit p̄
calorē et ignē et ignis et amor spūal⁹
purgāt maculas spūales et qz i aia
post peitētiā remanēt reliq̄e pctō
rū scz iclinatōes et dispositōes vi
ciose q̄ ipediūt aiam ne totali ten
dat i xp̄m et aliq̄l obtenebrāt. Et
qz sacramētū eucaristie ē sacramē
tū amoris in quo augetur amor et
ignis spūal⁹ et dat. iō sacramētū eu
caristie purgat aiaz ab oib⁹ reliq̄
pctōz et p̄burit et p̄suit totū et re
mouet oēs dispositōes et iclinatō
nes aie et dat aie habilitates et dis
positōes ad opposituz. et sic aia
purgat illuiat et pficif. et iō etia3
p̄pter istas reliq̄as tollēdas dō hō
sumere post penitentiā sacramētū
eucaristie. Itē etiā qz p̄ sacramētū
eucaristie hō vnif magis et incor
pat xpō et p̄ p̄ns magis vnif pas
sioni et morti xpī q̄ satisfacit p̄ om
nib⁹ peccatis et etiam fit homini

remissio penarū debitāz scōz maiorē vel minorē deuotionē ad xp̄z et ad mortē eius. Et sic illud quod sacramētūz penitēcie n̄ potuit cōplere cōplet sacramētū eucharistie et sic sacramētūz eucharistie reducit hoīem post penitēciāz ad puritatē baptis̄mi et sic sacramētum eucharistie et sacramētū penitencie faciūt tm̄ in scōdo lapsu sic baptis̄mus in p̄mo. Et iō q̄ post baptis̄mū hō pōt frequēter et frequētissime cadere in pct̄m̄ et esse lapsus p̄pter hoc hō d̄z se exercere p̄uine in istis duob⁹ sacramētis q̄ per sacramētūz penitēcie q̄tūcūq̄ et quociēscūq̄ hō ceciderit post baptis̄mū per culpā et offensam cōtra deum cōmissā potest se ip̄m resurgere et leuari a lapsu et recuperare vitā perditā et amicitiam verā et diuinā. Et per sacramētūz eucharistie pōt resumere vires spūales et fortitudinē. et iō ista duo sacramēta dñt frequētari q̄ nullus pōt sumere sacramētūz baptis̄mi nisi semel sicut hō semel fuit creatus et perfect⁹ et nō bis. Ita solum semel d̄z esse regeneratus et nō bis ⁊ maxie q̄ in sacramēto regenerationis hō recipit i anima ymaginē seu caracterē xp̄i indelebile. et ideo reiterari nō d̄z. Et iō sacramētum penitencie ⁊ sacramētum eucharistie insimul iūcta supplent vicē baptis̄mi. et si

cut homo post baptis̄mū statim mouetur et transit ad regnum celoz. Ita etiam si hō exercitet se in sacramētis penitēcie et eucharistie tm̄ purificabitur q̄ sine pena n̄a sibi ad regnum celoz.

Quod etiā tribulatio afflictio seu pena corporalis voluntaria cū amorē xp̄i purgat aīam a reliquis peccatoz et satisfaciāt pro penis debitis et custodit aīam ne inficiatur et cadat et vnit eam cū domino iesu ch̄risto.

Noniā autem dictūz est q̄ sacramētū penitēcie relinquit in aīa reliquias pctōz sc̄z inclinationes ⁊ dispositiones viciosas q̄ inclinant aīaz ad res corporales et delectationes mūdanas et impediūt aīam ne totaliter vniatur cū xp̄o per amorē. Ideo p̄traria tur aīe et bono suo q̄ totū bonūz aīe est vniū xp̄o per amorē ⁊ quāto magis vniatur magis perficiet et meliorabitur et totū suū malūz est q̄ separetur ⁊ diuidatur a xp̄o et vniatur cū carne ⁊ cū reb⁹ creatis per amorē q̄ tūc inficitur tūc peccat tunc offendit tūc maculat. Et ideo om̄ie illud qd̄ facit aīaz recedere et retrahi a delectatioibus carnis ⁊ cōsolatioibus mūdanis et ab amore inordinato creaturā valz ad purgandū aīam et ad mūdandū eā q̄ aīa n̄ offendit deum nisi q̄ vadit ad creaturas ⁊ delectatur in eis inordinato et relin

quit deū. Et ideo oīa illa que va-
lent ad hoc vt scz aīa recedat a de-
lectationibus creaturaz viciosaz
purgant aīam. Et iō qz tribulatio
et afflictio carnis et mūdi et pena
corporalis faciūt hoīem recedere
a delectatōnibus et cōsolatōnib?
carnis et mūdi vt aīa nulla delec-
tationem nec cōsolationē recipiat
nec in carne nec in mūdo. et iō se-
q̃tur qz ip̃a tribulatō sūmevalz ad
purgandū aīam et purificandū
ab oībus reliquijs pctōz et incli-
nationib? et delectationib? vicio-
sis et hoc sū cū amore et morte xp̃i
qz amor ligat aīam cū xp̃o et tribu-
latio exterior et afflictio que sentit
facit aīam recedere et fugere a cō-
solatōnibus delectatōnibus et de-
siderijs carnalibus. Sic g̃ amor
christi ex̃ns in aīa in vna parte et
tribulatio seu afflictio in carne et i
mundo ex alia parte purgāt aīaz
ab oībus talibus dispositionibus
inclinatōnib? et affectōnib? vicio-
sis que ip̃ediebāt aīaz qz dūz aīa
sentit tribulationē et afflictionem
tristitiā et desolationē in carne et
in mundo et nulla requiē nec de-
lectatōnē ibi inuenit tūc amor xp̃i
ex̃ns in aīa vñit eā et ligat magis
cum xp̃o et purgat ip̃am aīam to-
taliter et ip̃e amor excitatur viuif-
ficatur et fortificat in se tāq̃ ignis
et iō purgāt ab aīa quicquid ē ibi
p̃riū ei et expellit om̃ez amorē p̃ri-
um et oēs affectiōes p̃rias que i-

pediebāt aīam vt totaliter vñiret
cū christo p̃ amorē et voluntate et
tūc necesse ē qz aīa totaliter vñia-
tur cū christo p̃ amorē et volunta-
tem et tūc necesse est qz aīa totali-
ter ampletatur christū. et iō ip̃a tri-
bulatō ē tanq̃ malleus siue martel-
lus pcutiēs aīam et fatiēs ip̃az in-
trare in christū p̃ amorē remouēs
ab aīa om̃ez rubiginē et ē etiā for-
nax cū sollib? et amor christi ē ignis
incēsus et inflammat in fornace tri-
bulatōnis et iō insit decoqūt aīaz
et purgāt eā ab oī macula et ifec-
tione contraria per amorē carnis
et mūdi. et iō tunc aīa fortiter ro-
boratur fortificatur et illuiatur et
p̃ficatur et vñitur magis cuz chri-
sto et hū cū eo et p̃ p̃ns purgat
ab oī macula viciosa que eā lesit
inflamatur qz christus habz ignē
in seip̃o refringibilē purificatiuū
mūdicatiuū. Vñ ad faciliter pu-
rificandū aīam nō sufficeret amor
christi nisi iuuaretur a tribulatiōe
qz aīa hz libez arbitriū et nō cogi-
tur ire ad christū nec recedere a
delectiōib? carnis et mūdi. et iō qz
ip̃e delectatōnes ligāt aliq̃lī aīaz
cū carne et iō necessaria ē ip̃a tri-
bulatō rōnē libertatē aīe vt cogat
ip̃az exire vt voluntarie reliquat
om̃s delectatōes p̃rias et vadat ad
christū. Itē etiā nō solū tribulatio
est necessaria ad purgandū aīam
ab affectiōib? viciosis. ymo etiaz
necessaria ē ad tenēdū aīam tam

obligatā et ligatā ei unitā cū xp̄o
ne recedat ab ipso et cadat et mo-
riatur s; fori? p̄tinue vniatur p a-
more. et sic sūt tribulatō necessaria
ē oī xp̄iano siue indigeat purifica-
tione siue nō. Et iō q; tribulatio ē
tam bona tā vtilis tā medicinalis
tam necessaria oī christiano vt si-
ne ipa null? p̄fecte possit vni cū
xp̄o per amorē. Sequitur q; sicut
xp̄s ordinauit sacramēta ad salu-
tem xp̄ianoꝝ. Ita ordinauit tri-
bulationes ad purgationē aīaꝝ.
Ita q; sic sacramēta sūt necessaria
ita tribulatō est necessaria. Et q̄-
diu durabunt sacramēta etiāz du-
rabit et tribulatō. Vñ q; in hac vi-
ta xp̄iani p̄parentur ad aliā vitā
eternā. et ideo necesse ē q; tribula-
tō sp̄s maneat in hac vita. Vñ nez-
cesse est q; fornar cū follib? semp
maneat et ignis incēsus inflama-
tus. et iō sic necesse ē oī xp̄iano re-
cipere sacramēta ita et tribulatio-
nes et qui refutat tribulationē talē
separatur a xp̄o et elongat. Ita eti-
am est necesse q; duz magis pctā
multiplicant q; tribulatō et sacra-
mēta multiplicētur magis et fortifi-
centur q; maior purgatō ē necessa-
ria. Et sic xp̄s tā p sacramēta q̄ p
tribulationē cōplet et p̄fert salutē
aīaꝝ. et q; tribulatio ē pena. iō si
voluntarie sustineat satisfaciit pro
penis debet p culpis q; oīs pena
volūtaria ē satisfactia. iō cū homo
post scōꝝ lapsū qñ resurgit per sa-

cramētum penitēcie remanet liga-
tus ad penā tēporalē fm quātita-
tem criminis et q̄litate culpe et q̄uis
tatem si voluntarie sustineat tribu-
lationē et penā corporalē tūc satis-
facit p pena ei debita et hoc fm
q; magis vel min? volūtarie eam
sustinet. Si aut hō nō sit obligat?
ad penā tēporalē tūc sustinēdo tri-
bulationē et afflictionē volūtarie
ppter xp̄s acquirit merita. et sic tri-
bulatō ē bona ad purgandū aīaꝝ
et satisfaciendū p culpis et acq̄re-
dum merita et ad viuēdū et ligā-
dum aīam cū christo et ad separā-
dum eā a delectatōib? et p̄sola-
tionibus mūdānis et carnalibus
que p̄riatur aīe et eā occidūt q̄re
summe amabilis d; esse tribula-
tio omni christo.

Quod si aīa post sacramētū pe-
nitēcie exeat a corpore cū reliqs
peccatoꝝ et sine cōpleta satisfactō-
ne p culpis necesse ē eā purgari et
pugnari in aliquo loco tā diu doz
nec fuerit cōplete purgata et fue-
rit pena persoluta.

Et q; aīa pōt exire de corpo-
re suo nō purgata a p̄dictis
reliquis pctōꝝ q̄ remanent post
sacramētū penitēcie etiā absq; p̄-
solutiōe penāz p culpis debitis.
Et iō cū ppter hoc ipa aīa ipedia-
tur ne totalit possit vni cū deo p
amorē q; necesse ē q; ipa aīa nihil
habeat cōtrā a deo s; q; sit tal' q̄l

exerit a deo i sua creatiōe sine macula sine infectiōe sine aliq̃ mala inclinatiōe. ⁊ iō q̃cquid aia addit i seip̃a. postq̃ creata est vsq̃ ad exitum corporis cōuersando cū creaturis quod p̃rietur deo est necesse q̃ totum purget ⁊ renouetur. ⁊ iō q̃ amauit carnes et res corporales ordine inordinato ⁊ plusq̃ debeat ⁊ per p̃ns est imbibita tali amore ⁊ delectatiōe necesse est q̃ anteq̃ possit vniri deo vltima et cōpleta vnione q̃ purgetur completa purgatione et nihil remaneat de cōne. Itē et iā q̃ culpe debetur cōpleta punitio vt iam declaratū est. Ideo aia que n̄ portauit debitā punitiōē p̃ p̃ctis suis necesse est q̃ puniatur q̃ hoc erigat iusticia dei anteq̃ sit digna h̄ndi cōsorcium cū deo q̃ sine debita satisfactiōe aia nō d̄ saluari. ⁊ q̃ aia que exit de corpore exit de cura misericordie ⁊ cadit in curiā iuris ⁊ iusticie dei. Ideo necesse ē q̃ puniat post hanc vitā fm̄ rigorem diuine iusticie. Et q̃ iusticia dei est summa q̃ nō potest cogitari maior cum sit iudex iustissimus ⁊ summe punitu⁹ maloz q̃a in summo h̄z odio omne malum ergo sequitur q̃ mala que de⁹ puniunt post hanc vitā per suā iusticiā punit tāta punitiōe q̃ nō potest cogitari maior ⁊ cū tanto rigore ⁊ tanta seueritate q̃ nemo possit cogitare. Ideo aia que nō sustinuit

it penas debitas in corpore dum erat in misericordia dei postq̃ incidit in man⁹ iusticie punit tan̄ta punitiōe quā nemo pōt cogitare. ⁊ iō sequitur q̃ tā p̃pter punitiōē q̃ p̃pter purgationē necesse est esse aliquod purgatoriū ⁊ punitiu⁹ aiaz nō eternaliter s̄ tēporaliter. ⁊ licet in hoc mundo dum aia ē in corpore purgatur per tribulationē et afflictionē et hoc insimul cū amore xpi. Ita etiā opz q̃ amor ex̄is in aia ⁊ tribulatio sine afflictio purgant aiam a reliquijs p̃ctoz post aie exitum a corpore. Ideo opz q̃ sit aliqua res punitua et dolorosa in qua aia purganda t̄m̄ sentiat d̄ dolore q̃tū sentit de delectatiōe cōtra deū et q̃ t̄m̄ penetret dolor in visceribus ⁊ medullis aie. Et q̃ purgatio sit per p̃riū. Ideo aia nō indiget purgari nisi ab amore rerum mūdanz qui penetrauerat eaz per delectationē quia per talem amorem cōneuz aia est dissimilis deo et ideo fm̄ q̃ amor rez mūdanz magis penetrauerit aiam ⁊ eius medulas scdm̄ hoc difficili⁹ purgabitur. Ista autem purgatio ⁊ afflictio necesse est q̃ fiat per ignem naturalem vt iam declaratum fuit in capitulo de eterna iusticia. Si igit̃ amor xpi ex̄is in aia ex̄itatus ⁊ adiut⁹ a tribulatiōe ignis ⁊ adolose sensibili purgabit ipam sicut aurum purgatur ab igne et

ip̄a p̄pleta purgatōe aīa nullū do-
lores sentiet q̄z nībil hēbit de extra
neo neq̄ cremabili. Quidē est igr̄
hoī purgare pctā z sustinere penā
debitam pro pctis dū uiuit in mū-
do q̄ q̄ purgaretur z puniretur in
alio per rigorem diuine iusticie q̄z
necesse est q̄ hic v̄l ibi puniatur z
purgetur pctā volūtaria in hac vi-
ta per penitētiā et sacramenta z
tribulatōes vel in alio mūdo p iu-
sticiā dei q̄z pctm̄ nō pōt reman-
nere ipunitum et opz q̄ eternalit̄
v̄l temporaliter puniat̄ eternalit̄
in inferno. temporaliter in h̄ mun-
do v̄l in loco purgatorij. Sic igr̄
necesse est q̄ hō portet penā debi-
tam p pctis que cōmisit post bap-
tismū vel in hoc mūdo vel in alio
sz aliter hic et illic. q̄uis em̄ aīe re-
cedāt de hoc mūdo cum reliquis
pctōz et sint obligate ad sustinē-
dūz penas p culpis ppter iustici-
am p̄plend̄ et tñ oīa illa que vale-
bant eis dū erant in mūdo ad pur-
gand̄ pctā et ad satisfaciend̄ p cul-
pis valent etiā eis si fiant p eis in
hoc mūdo p alios q̄ viuunt: sz nō
tñ q̄tum valuissent si fuissent sc̄tā
p se ip̄os q̄z em̄ sūt mēbra christi. z
ideo possunt recipere influētiā a
passione xp̄i et amēbris xp̄i q̄z taz
ille aīe q̄ omēs xp̄iani viuētes sūt
vnū corpus et membra vnus ca-
pitis. et ideo possunt se iuuare ad
inuicem. et ideo mēbra xp̄i viuē-
tia sc̄z xp̄iani viuētes possunt satis

facere p pctis et culpis illaz aīa-
rū si faciant pro eis illa que valēt
ad satisfaciend̄ quia hoc nō derro-
gar diuine iusticie. q̄uis igr̄ ipse
aīe nō possint se iuuare ac tñ pos-
sunt iuuari per alios z debita que
debebāt possunt solui p alios ami-
cos et eis p̄iunctos et p singulos
qm̄ q̄uis puniant̄ per iusticiā dei
tñ sūt in amicitia dei z in ei⁹ amo-
re. Et ideo quicq̄d fiat pro eis de
us acceptat z recompensatur pro
debito quod debebant.

Que sūt illa que possunt duce-
re hoīem lapsūz vt currat volūta-
rie ad sacramentū penitentie.

Quoniam autem homo lapsus
post baptismū nō potest sal-
uari nisi per penitentiam volūta-
riam et homo ratōe sue libertatis
non pōt cogi ad penitentiāz que
etiam nībil proficeret nisi volun-
tarie currat ad penitentiā z quā-
to magis voluntarie currat ad pe-
nitentiā tanto magis ei p̄ficiet.
Ideo valde vrile est homī cōgre-
gare insimul em̄ illa q̄ possunt
adinuicem inducere ad penitenti-
ciam. Sequit̄ p̄mum inducti-
uū ad penitentiā p̄ncipiū autē
quod inducit ad penitentiā est q̄z
summe placet deo ip̄a penitēcia
quia de⁹ habz odio omne pctm̄
et nībil aliud h̄z odio q̄z nībil ali-
ud est contra ipsum nībil ei est re-
belle repugnans et inobediens
nisi peccatum. Et ideo sequitur

de necesse q̄ ille sūme placet deo q̄
toto corde toto ore et toto opere i
pugnat pctm̄ et destruit q̄tū in eo
est quia destruit et impugnat vez
inimicū ip̄ius dei sicut sūme pla
cet hōi cuiuslibz q̄n quis impugnat
inimicū capitales eius et maxime
p̄placeret aliquis miles alicui re
gis si occideret inimicū capitales re
gis p̄pter amorē regis. Si igit̄ hō
per penitētiā hz odio toto corde
et totis viribus ip̄m pctm̄ et ei dis
pliceat p̄pter hoc q̄ est p̄tra deū
et ip̄m accusat ore et opere et per
sequit̄ et totis viribz cōpellit ip̄m
a se exire eo q̄ est p̄tra deū neces
se est q̄ talis cōplaceat deo. Et iō
ipsa penitētia est sacrificiū deo
acceptabile et sūme placens deo
ymo nullū mai⁹ sacrificiū nulluz
maius placitū pōt facere hō deo
d̄ seip̄o et p̄p̄is actibz q̄ istd̄ ymo
hoc p̄mū sacrificiū quod hō d̄z fa
cere et dare deo de seip̄o. et ideo
deus statim adiuuat hoīem si ip̄se
querat adiutoriū p̄tra pctm̄ imi
cum dei. Quomō em̄ de⁹ denega
ret auxiliū hōi qui vult ipugnare
inimicū ei⁹ ymo armabit ip̄z suis
armis. Un̄ q̄ quis pctm̄ sit inimic⁹
dei tñ de⁹ nō destruet ip̄m nisi hō
cōsentiat et velit quia hō volūta
rie recipit eū. et ideo nō pōt exire
nisi volūtarie expellat ip̄z de seip̄
so. Item etiā nō solū homo cōpla
cet deo ymo hoībus aīcis dei qui
sūme gaudent de hoc. et sic homo

simul acquirit amiciciā dei et oīm
amicoz suoz. Igit̄ melius et hōi
habere et acquirere amiciciā dei
et oīm amicoz dei q̄ h̄re amiciciā
pcti inimici dei q̄ pctm̄ est summa
turpitudine sūma difformitas et ma
licia et odibile in sūmo et nullomō
amabile s̄ vituperabile. Et deus
est sūma pulchritudo sūme bonus
sūme amabilis et nullomō odibi
lis. et sic maxima est d̄ra inter deū
et pctm̄. Alteri⁹ etiā sūme placet
deo penitētia q̄ hō per peniten
tiā saluatur et restauratur qui erat
p̄ditus in eternuz per seip̄m. et iō
deus gaudet et p̄placet q̄n sua cre
atura suū opus quod p̄diderat sal
uat et restauratur et etiā oīs ami
ci dei sūme gaudēt de hoc et letā
tur quia boni sūt et gaudēt de bono.
Si igit̄ p̄pter tm̄ placitū et tā
tam p̄placētiā quā de⁹ et oīs
amici eius capiunt in penitētia.
Bebz igitur homo conari totis vi
ribz ad faciendū penitentiā de pec
catis et criminibz suis.

Sequitur aliud inductiuū ad
penitentiā veram.

Item aliud quod pōt indu
cere hoīez ad penitentiā est
visio dei quia sc̄z deus videt volū
tates hoīs et videt qualiter ip̄e hō
tenet in se ip̄o in sua domo p̄pria
in corde suo i secreto suo in illo q̄d
mel⁹ hz inimicū dei capitales et
illud quod deus in sūmo hz odio
et ei displicet et nō solū tenet ymo

deffendit ip̄z nutrit custodit aug-
mentat et inducit ip̄m inimicum
dei in domū suā voluntarie sp̄te
et sine coactione. ymo quod pei⁹
est facit ip̄m q̄ ante nō erat et co-
gitat semper quōd ip̄m multiplicz
et oia ista de⁹ p̄tinue vidz. Debz
iḡr hō in summo timere q̄ scz nō
teneat in seip̄o nec nutriat et cu-
stodiat inimicū dei creatoris sui⁹
xp̄i redēptoris ip̄so vidēte p̄nte ⁊
sciente q̄uis em̄ sibi videat q̄ de-
us ip̄m nō videat nihil inuisibile
est deo nec occultū. Quis em̄ aus-
sus esset tenere et custodire et nu-
trire in domo sua iūmicū regis ca-
pitale⁹ q̄ res sciret ⁊ videret hoc.
Quis em̄ esset aus⁹ facere talē in-
iuriā tm̄ cōtemptū talē offensā
regi. Quis nō deberet timere vin-
dictā regis. ymo etiā quis essz au-
sus solum cogitare q̄ velet recipe-
re inimicū regis in domo sua re-
gem sciente talē cogitationē. quis
esset aus⁹ habitare in regno et in
ciuitate et q̄ teneret in domo sua
inimicū regis rege sciēte. Et quis
esset ausus intrare domū regis et
portare secū inimicū regis de pi-
ctum corā rege. Et quis etiā esset
ausus recipere et viuere de bonis
regis et q̄ teneret inimicū regis i
domo sua et seruire ei rege sciente
Ergo postq̄ hō cognoscit q̄ pec-
catum quod ip̄e tenet in se est ini-
micus dei capitalis et q̄ de⁹ scit
hoc et videt sz nō statim expellit

ip̄m de seip̄o et de toto corde suo
ore et opere facit deo maximā in-
iuriā et offensam et maxim⁹ est
cōtemptus dei in hoc et per p̄ns
stat in magno periculo et in maxi-
mo adhuc p̄tinue nisi ip̄m subito
expellat de corde suo postq̄ scit
cognoscit q̄ inimic⁹ dei est et deo
summe displicet q̄ periculū ē ne
de⁹ faciat repēte vindictaz. ymo
est mirū quōd de⁹ sustinet. et ideo
qui nō timet hoc periculū perdi-
dit sensū. Et ē ista sūma dei boni-
tas qua nō pōt cogitari maior q̄
sustinet hoīem qui sustinet suum i-
imicum capitalē in domo sua ⁊ h̄
viuēdo in terra sua et de bonis su-
is. Et p̄pter tantā pacienciā et su-
stentionē apparet q̄ de⁹ nō vlt
hoīem perire sz expectat ip̄z v̄ue-
niat ad penitenciā et saluetur nec
potest esse alia causa quare hoc
faciat nisi q̄ si ip̄e homo nō veni-
at ⁊ deus tantū fuerit expectans
maius periculum et maiore vin-
dictam incurrat q̄ cōtemptū tā-
tam dei bonitatē. Debet iḡr ho-
mo et p̄pter tantū et maximū pe-
riculum in quo est cōtinue existēs
et p̄pter tantā bonitatem dei nō
tenere inimicum dei capitale⁹ ne
subito veniat vindicta et ira dei
sup̄ra ip̄m propter contemptum
dei creatoris sui.

Sequitur aliud iudiciū seu
incitativum ad penitenciam.

Reterea aliud est quod ho-
minem debz incitare vt cur-
rat ad penitenciam scz pugnatio
peccati. Un iam pbatum est q
impossibile est aliter ee qm oia fa-
cta verba cogitatioes et operato-
nes hois iudicentur et recipiant
debita remuneratone boni vl ma-
li et de necessitate oia opera hois
malefacta et omis male cogitatio-
nes et pctā de necessitate opz q
puniatur qz nō pōssunt remanere
impunita. Et tō si hoc mūdo nō
puniatur necesse est q puniatur i
alio per iusticiā debitā. 7 ideo bo-
nitas dei ordinavit q pctā in isto
mundo puniatur per penitenciā
et ordinavit suos iudices in hoc
mundo loco sui qui iudicēt et cor-
ripiant peccata et puniāvt i hoc
mundo fiat iudiciū de ipis 7 si re-
servantur in alio mūdo fiet iudici-
um ad cōdempnationē et vindic-
tam. Et ideo si hō nō vult i hoc
mundo faceret penitenciā et iudi-
cium de peccatis suis necesse ē q
post hanc vitā eternaliter punia-
tur. et ideo vel in isto mūdo vel i
alio necesse est q pctā puniatur.
Item etiā iam declaratū est in ca-
pitulo de eterna tristitia quot et
quanta mala incurrat aia que nō
salvatur. Et cum aia sit immor-
talis in eternum cruciabit. Be-
bet igitur currere hō ad sacramē-
tum penitencie vt eternā tristitiā
et penam nō incurrat ad quā de

necessitate deveniet si nōn faciat
penitenciā. Si igitur homo nō
vult venire ad penitenciā et iudi-
cium dei in hoc mūdo in alio ve-
niet velit aut n. Veniat igit ad iu-
diciū secretū volūtarie corā iudi-
ce a deo ordinato et confiteatur
peccata sua et accuset in veritate
coram eo vt euadat iudiciū eter-
ne dampnationis.

Sequitur aliud inductivum
ad penitenciam.

Reterea aliud quod debet
incitare homines ad penitē-
ciā est certitudo infallibilis mor-
tis et incertitudo diei mortis qui
em securissim⁹ est q moriet et in-
certissim⁹ qm morietur nec est ipo-
testate sua q viuat per vnam ho-
ram nec plangere vitā suam per
vniā diem. Sed vita sua ē in ma-
nu alterius quomō ergo potest re-
manere in tanto periculo damp-
nationis eterne per vniā horam 7
incurrendi. Ita facilliter eternam
tristitiam et eternā penā. Cum
igitur hō. Ita facilliter possit euita-
re tanta mala que finē nō habent
per sacramētum penitencie quod
tam facilliter fit vt volendo et lo-
quendo quid enim facilius q ve-
le et loqui ibi enim nullius est la-
bor nulla fatigatio nolendo enim
peccatum 7 loquēdo pctm destru-
itur et remittit eterna pena 7 eua-
dit hō tristitiā q finem nō habet

Stultissim⁹ igitur est hō qui voluntarie vult stare in illo periculo quo maius cogitari nō pōt cum possit ipm vitare. ita facilius quo facilius nō pōt cogitari et securus nō de die crastina nec hz in potestate sua viuere per vnam horam vel minus.

Sequitur aliud inductiuum ad penitenciam.

Tem etiā aliquid quod dicitur inducere hoīem ad penitenciam ē mors xpi et sanguis ei⁹ qui effus⁹ fuit pro pctis toti⁹ mundi. Un⁹ mors xpi superat oīa pctā q⁹ fieri pnt vt declaratū est. et iō clamat sanguis xpi ad oēs peccatores vt veniāt ad penitēciā et recipiant virtutē et influenciā ei⁹ q⁹ nō est effus⁹ nisi pro pctis ad lauandum pctā. et iō qui cōtempnit sanguinem xpi et nō vult lauare peccata sua in sanguine suo dū viuit in hoc mundo necesse est q⁹ dāpnetur et maxie xpianus qui iam empr⁹ est semel p⁹cio sanguis xpi sine cōparatione pl⁹ dāpnabitur q⁹ oēs ali⁹ si cōtempnat sanguinē tam p⁹ciosum Quicunq⁹ igit⁹ vult fugere penas et puenire ad eternam vitam dū adhuc viuit i⁹ corpore et pōt facere penitēciā curre d⁹ ad sacramētum penitēcie vt in p⁹petuu⁹ viuatur. Conari igitur d⁹ hō dum temp⁹ hz et pōt vt expella de se ipso de domo sua et de corde suo inimicū suum p⁹priu⁹ et

inimicum capitalē sui creatoris et mortale inimicū oīm creaturaz scz ipsum peccatū ne i morte cū eo inueniat q⁹ cū eo iudicabitur ad ignē eternū et peribit internū. Qualiter pōt hō tollerare nec sustinere nec in agro nec in orto nec in domo nec in camera nec in corpore nec min⁹ i secreto cordis sui suum p⁹priu⁹ inimicū et inimicū dei et oīs creature per vnu mōmentum et nō solū tollerare scz quod peius ē diligere et amare. q⁹ diu ei hō tenet pctm in corde tam diu nō hz ipz odio. Quomō potest hō tenere et diligere inimicū suum scz peccatū per quod perdit vitā eternam et infinita bona et acquirit eterna et infinita tormēta et p⁹petua mala per que p⁹dit eternū gaudium et acquirit eternam tristitiā Quomodo pōt homo tenere peccatum et diligere p⁹ quo destruendo oportuit deū fieri hoīez et mori. Quomō potest hō sustinere se ipsum esse malū qui nō vlt nec potest sustinere res suas esse malas corruptas nec maculatas. Quomodo pōt sustinere et vele seipsū esse malū et corruptū qui oēs alias res vult habere bonas scz bonam domū bonum agrū. et c. Quomodo igitur nō iudicabitur et cōdemnabitur iste hō iustissime qui cōtempnit sanguinē fili⁹ dei effusum p⁹ eo et mortē suam et cōculcat et p⁹ nibilo reputat. qui

dimittit maxima bona aie et qrit
 corruptibilia corporis. querit bo-
 no pmutabilia qui querit trāsito-
 ria et dimittit eterna. q querit ter-
 rena et dimittit celestia. qui querit
 aliena bona et dimittit sua ppria.
 Quid em turpi? quid peius. quid
 abhominabilius. quid magis inordi-
 natū q homo qui hz aiam immor-
 talem et ponit spem suā in transi-
 toria mortali corruptibili in re vi-
 uente per momētum. Cur etiā nō
 iudicatur iste homo iustissime qui
 tm diligens est et tm laborat in re-
 bus extra se et est negligentissim?
 circa se et seipsuz dimittit pure qui
 reparat ea que sūt extra se et relin-
 quit destruere que sūt intra se q re-
 cte et pulcherrime ordinauit ea q
 sūt ex se et ea que sunt intra rema-
 net puerfa sine ordine qui est dili-
 gentissim? ad corrigenduz defectu-
 tus oim aliaꝝ rez vt sint optime
 et perfecte et est negligentissimus
 emendare suos proprios defectu-
 vt sit bon? et pfect? qui visitat cō-
 tinue sua bona exteriora ne dstru-
 antur et seipm quem sup oia exte-
 riora dz diligere dimittit defecti-
 bus plenū. qui vult q oia alia red-
 dant sibi debitū et iusticiaꝝ et ipe
 sibi met ipi nō reddit debitū et ius-
 ticiam qui vult q oia alia sibi pro-
 ficiant et nō noccat et ipe sibi met
 nō vult pficere qui tm laborat cir-
 ca omnes res suas vt recte faciāt
 opa sua et circa seipz nō studet vt

recta sint opera sua. Qui est dili-
 gētissim? ad cognoscend oia alia
 ex se et seipm nō curat cognosce-
 re. qui est supra omia alia et ppter
 que facta sūt oia. cogitz igr homo
 q sicut ipemet facit de reb? suis si-
 bi subiectis et exterioribus qn sūt
 in vltimo: in viles et corrupte q
 eas destruit et ponit in igne q sili-
 faciet ille qui est sup se de ipo si sit
 inutilis et corrupt? Et q sicut hō
 pdempnat et refutat omis res ex
 se que sūt corrupte maculate et in-
 utiles. Ita ille qui est supra se cō-
 dempnabit et refutabit eū si sit cor-
 rupt? inutilis et maculat?. Sicut
 em ipse homo vult eligere res ali-
 as. p se bonas puras sinceras di-
 gnas et nō maculatas. Ita ille q ē
 supra cuz sit nobilior vult hie pro
 se res bonas puras et nō macula-
 tas. Curat igr homo ad reponen-
 dū pctā sua et ad mūdand et puri-
 ficand et ad lauand se ad sacramē-
 tum penitentie anteq diffinitua
 snia feratur ptra se currat ne i alio
 mundo sit ei male.

Quintum sacramētuz est vlti-
 ma vinctio. et vltimū medicamētū
 in quo datur grā per quaz hō de
 lapsu reparat? eries de hac vita
 tendēs et transsiēs ad finalē gliaꝝ
 disponitur pparatur et ordinatur
 ad perfectam sanctitatē et spūalē
 vigorem et destruit pctā venialia
 et currat infirmitatē et languorē seu
 debilitatē spūalem ex pctō relicta

§

et alleviat infirmitatem corporalem
si infirmo expediat.

Uoniam autem hominem necesse est
mori et exire de hac vita et quia
anima ordinata est finaliter ad eternam
gloriam quam habet amando deum totum
corde et adherendo sibi totaliter
per voluntatem et recedendo totaliter
ab omni alio amore. Et quia anima existeret in
carne corrupta trahitur a carne multum
tociens et inclinatur ad eam quia habet con-
venientiam cum ea et ideo cum anima pri-
atur et efficitur honesta et incurrit
peccata venialia velit aut nolit et ali-
qualiter maculatur et impeditur ne tota-
liter tradatur in deum per amorem dum
anima ab ipsa carne trahitur. Et ideo quia
anima debet transire de uno statu in ali-
um statum et oportet quod vadat immedi-
ate ad deum vel ad purgatorium vel
ad infernum. et ideo sequitur quod indi-
get nouo vigore ad fortiter amandum
et ad totaliter uniendum se cum deo per
amorem. Et ideo indiget noua gratia
et nouo adiutorio ad faciliter et ce-
lenter euoluendum ad deum per totale
deuotionem sursum tendendo ut ipsa
totaliter eleuetur in deum et etiam si va-
dat ad ignem purgatorium ad purgan-
dum indiget vigorari ut facilius susti-
neat dolorem ignis donec sit pur-
gata. Unum duo sunt qui possunt animam
impedire et aggravare ut non sit facili-
apta et preparata volare ad deum.
Unum est quod derelicta debilitas
ex peccato. Quis enim anima sit purgata a
peccato mortali ac tamen manet quod de

bilis in ea et quedam infirmitas
spiritualis. Sicut in infirmitate cor-
porali quous sit curata remanet quod-
dam debilitas in corpore. Aliud autem
est quod aggravat animam et attrahit
deorsum et aliquantulum retrahit a deo et
est peccatum veniale quia omnis culpa siue
mortalis siue venialis elongat animam
a deo. Sed culpa mortalis totaliter
elongat a deo sed venialis minorat et
diminuit amorem. Et ideo indiget
anima ut nullam culpam sentiat ut tota-
liter euolet ad deum. Et ideo quia per
sacramenta visibilia debet ipsa anima
curari sanari et perfici et recipere
gratiam est ordinatum ultimum sacramen-
tum ad animam perficiendam et sanan-
dam ab omni languore et debilitate spi-
rituali in quo fiet ei remissio omnis
peccati venialis quo ad culpas sed non
quo ad penam ut ipsa anima exonera-
ta a culpis venialibus et alijs sequi-
lis quod deprimunt ipsam deorsum velocius
et facilius transseat ad celum et conse-
quatur salutem eterne iocunditatis
et hoc per deuotionem leuantem tam
sursum et per persionem mentis ad
deum. quod quidem sacramentum est per
modum medicamentis corporalium sicut
sacramentum baptismi per modum ab-
lutionis corporalium sicut autem in alijs
sacramentis per visibile significati-
uibile et per illud quod videmus
exterioriter illud inuisibile quod fit in-
terioriter in anima. Ita in isto sacramento
extremo visibile quod apparet et
fit exterioriter est visio olei sacra-
menti

modū medicatōnis et curatōnis cor-
poralis in septem p[ar]tib[us] corporis
determinat[ur] sc[ilicet] in oculis aurib[us]
naribus manib[us] labijs pedib[us] et
lumbis et hoc fit simul cū verbis
deprecatorijs et dat[ur] solū adult[is] et po-
stulantibus et hoc solum in peri-
culo mortis. Et q[uia] in o[mn]i sacramēto
visibile p[ro]portionat[ur] invisibili. Et iō
considerand[um] est qualiter in hoc sa-
cramēto fit talis p[ro]portio. Un[de] sicut
exteri[us] fit quedam medicatio i[n] cor-
pore per modū vncionis cū oleo
quod est curatiū vuln[er]is. Ita si-
gnificat[ur] q[uod] interius in a[n]i[m]a sanat[ur] et
curat[ur] per gr[ati]am que ei dat[ur] et vngi-
tur vt facili[us] transseat ad celū. Et
quia a[n]i[m]a cōtrahit infirmitates sp[iritu]-
rituales in corpore et p[ec]cā venia-
lia et sp[iritu]aliter per illas septem par-
tes supradictas offendendo deus
in quibus est radix infirmitat[is] sp[iritu]-
ritualis. Ideo fit vinctio in ill[is] sep-
tem p[re]dictis locis ad significand[um] q[uod]
a[n]i[m]a disponitur et p[re]paratur p[er] hoc
sacramentū ad plenitudinem sa-
nitatis per distinctōes et curatio-
nem o[mn]is p[ec]cā venialis quod per il-
las septem partes cōmittitur. Itē
in hoc sacramēto est oleū simplex
et nō mixtum sicut in baptismo a-
qua et in cōfirmatōe crisma. Ad si-
gnificand[um] q[uod] sicut oleum est nitidū
de se que significat sanitatem et p[er]
istud sacramentū cōsciencia ho[m]i[n]is
fit munda totaliter q[uod] nulla culpa
maneat in ea et hoc per gr[ati]as que

datur. et iō hic nō amiscetur balsa-
mū cū oleo sicut in cōfirmatōne q[uia]
cōfirmatio datur ad agonizand[um] et
pugnand[um] publice et ad p[er]uersand[um]
inter alios homines vbi requiritur
odor bone fame que significat p[er]
baptismū sc[ilicet] hoc in exitu et in trā-
situ ad celū sufficit et requiritur bo-
na et nitida cōsciencia q[ue] significat
p[er] oleū simplex racōe sue nitiditatis
sc[ilicet] s[ecundu]m quā iudicat iudex celestis
Item q[uia] p[er] istud sacramentū fit cu-
ratio a p[ec]cā venialib[us] et hoc per
gr[ati]am leuantē a[n]i[m]as sursū per deu-
otionē nō dat[ur]. Ideo puulis qui nō
peccant venialiter nec p[ossu]nt h[ab]ere de-
uocōes leuatem sursū que curat
p[ec]cā venialia. Item etiā in hoc sa-
cramēto requirit[ur] deuotio sursū le-
uans a[n]i[m]as. et iō nō debet dari nisi
postulantib[us] qui per deuotionem
eleuant[ur]. Item etiā nō dat[ur] nisi in-
firmis q[uia] hoc sacramentū fit per
modū curatōis corporalis q[ue] signi-
ficat sp[iritu]ales curatōnes. et iō si nō
esset infirmitas corporalis nō esset
correspōdentia. Un[de] q[ui]s per talē
vinctōes nō curet infirmitas corpo-
ral[is] nō est p[ro]pter h[oc] falsū signum q[uia]
talis vinctio nō dat[ur] ad curatōnes
corporales sc[ilicet] ad significand[um] curati-
onē sp[iritu]ales. Ita q[uod] significet q[uod] sic
exteri[us] in corpore dat[ur] vinctio cor-
poral[is] ip[s]i corpori infirmo. Ita p[ro]p[ter]
inter datur interi[us] vinctio sp[iritu]alis
ip[s]i a[n]i[m]e ex t[em]p[or]e infirme. Et iō illa cu-
ratio semp[er] fit que significatur. sed

corporal nō fit nisi per aliquā acci-
dēs. Un̄ qz istud sacramentum fit
ad eleuand aīaz ad deū per deu-
cionē in qua aīa recipit vigorez
et eleuatur et lenificatur. Et qz aīa
regit corpus: iō multociens fit re-
pressio molestiaꝝ corporalium qz
aīe alleuatio redūdat ad releuan-
dū corp⁹. Et ideo licz istud sacra-
mētuz sit institutū ad curatōem et
alleuationem infirmitatū spūalis
scz pcti venialis qz pctm mortale
ē magis mors q̄ infirmitas et pe-
nitentia q̄ destruit ipm est magis
suscitatio q̄ medicatio ac tñ p ac-
cidens valz ad alleuatōez infir-
mitatis corporalis et hoc ex tollē-
do quodmō aīam que regit corp⁹
et sanando et vigorando in bono
et exbonerando a malo et hoc fit
qñ infirmo expedit magis viuere
q̄ mori ad cumulanō maiora me-
rita et augmētend ea ⁊ pctā dimit-
tendo et repellēdo. Sicut em̄ spi-
ritus et aīa tristis defficit et cōsu-
mit corpus. Ita aīa leta viuificat
et releuat a doloribus suis. Et sic
ex oībus istis apparz magna dīa
et diuersitas inter extremaꝝ vncti-
onem et pfirmationem que fit sīl-
per vnctōez qz cōfirmatio pparat
et pfirmat aīam ad melius agoni-
zand et pugnand ptra hostes visi-
biles. Sed extrema vnctio ad ce-
lerius transire et euolare ad celuz
in regnū eternum. Licz etiam dis-
ponat aīam ad forcius resistendū

cōtra inimicos visibiles et occul-
tos. Item etiam qz sacramentū cō-
firmatōis fit in oleo mixto cū bal-
samo. sz istud sacramētuz fit i oleo
puro. Item etiaz est dīa in forma
verboꝝ qz illud fit in v̄bis indica-
tiuis sz istō fit in v̄bis opredicatio-
nis: et per hoc etiā differt ab alijs
sacramētis que fiūt in forma indi-
catiua. Un̄ in isto sacramento ma-
gis puenit q̄ v̄ba habeant modū
deprecatiūz q̄ indicatiū ppter
multa. pmo qz suscipiēs hoc sacra-
mentū est destitut⁹ suis, pprijs vi-
ribus. Un̄ indiget reuelari et sub-
leuari per deprecationē. scdo quia
aīa curatur per deuotionē et ele-
uatōez sursum ad spūalia q̄ est p-
pria curatio pcti venial⁹ quod de-
orsuz trahit. Et ideo illud quod su-
per oīa excitat aīam ad hoc est de-
pcatio seu oīo. Ideo conuenit eis
modus deprecationis. tertio qz dat
hoc sacramentū exiūt⁹ in exitu
et recedentib⁹ ab alijs xpianis et
in manu solius dei requiescunt et
deo cōicant per deprecationē quous
em̄ hoc sacramentū in modo dep-
catiuo detur tñ in se habet certitu-
dinē. Ita qz semp pfertur illud qd
significatur per tale sacramentū ⁊
per v̄ba nisi sit impedimentū ex pre-
recipientis et hoc si hēat vnctōez
in se et nō credat. Item etiam pfirm-
atio et extrema vnctio differunt
qz pfirmatio fit in fronte. Hoc aut
sacramētuz fit in septeꝝ partibus.

corporis. Item confirmatio fit in re
pore sanitatis. Nec aut vincio in re
pore egritudinis. Item confirmatio
datur non solum adultis sed etiam pueris
hec aut extrema vincio solum adultis

Sextum sacramentum est odor per
quod committitur et datur certis personis
auctoritas et potestas intellectua
lis indelebilis et permanens dispen
sandi distribuendi ministrandi et
dandi sacramenta salutis nomine et vi
ce christi omnibus hominibus.

Uniam autem iam declaratum
est de quinque sacramentis or
dinatis ad dandam vitam spiritus
sancti hominibus lapsis perditis et mor
tuis et ostensum est quod baptis
mus regnat et eleuat a primo lapsu: confir
matio corroborat ad pugnandum eu
charistia nutrit. Penitentia iterum re
leuat a secundo lapsu si contingat et ex
trema vincio purgat totaliter a ve
nialibus peccatis sanat et vigorat et
preparat ut homo sit aptus intrare
faciliter in regnum celorum. Et sic
ista quinque sacramenta sunt necessaria
cuiuslibet homini si vult saluari vel saltem
aliqua sunt necessaria et aliquid conue
nientia et utilia sed non semper neces
saria. Sicut autem ista sacramenta sunt
necessaria cuiuslibet homini lapsi ut susci
piat ea. Ita etiam est necesse quod sint
aliquae persone siue quod perfectio inueni
antur homines qui habeant potestatem et
auctoritatem dandi et ministrandi ip
sa sacramenta. Et quod omnia sacramenta
sunt christi et ab ipso habeant omnes vir

tutem. Item oportet quod talis auctoritas
ministrandi detur a christo cuius sunt
ipsa sacramenta quod nullus potest dare
ministrare nec tractare nec dispen
sare res alicuius domini nisi de licentia
et auctoritate spirituali commissa illius
cuius sunt nec habent vigorem quicquid
factum esset. Sic igitur necesse est quod
potestas seu officium dandi et ministran
di sacramenta committatur et deest spiri
tuali ter aliquibus personis spiritualibus et non
omnibus indifferenter. Sic igitur christus
ordinavit ipsa sacramenta ut homines
ea suscipiant. Ita necesse est quod or
dinaverit personas que ministrarent
ipsa sacramenta. et sic necessaria est
potestas in terra in hominibus discernendi
ipsa sacramenta nomine christi. et sic
duo sunt necessaria hominibus in terra
viventibus. Primum est ipsa gratia per
quam homines generantur et saluantur
et perficiuntur ut sint apti ad intran
dum regnum celorum. et quia ipsa gratia
datur per sacramenta visibilia. Item est
necessarium secundum se auctoritas et
potestas ministrandi et tractandi ipsa
sacramenta. et ideo in istis duobus est
totum complementum omnis salutis. Sic
enim in generatione hominis concurrit homo
et etiam deus ita quod homo ad mini
strat corpus et deus creat animam et in
simul concurrunt ad generationem hominis
Ita conformiter ad regnandum et repa
randum hominem per sacramenta que sunt res
corporales deus concurrere dicitur et
homo secundum se ut homo ad ministrat corpora
le et visibile et deus erat ipsarum gratiarum
¶

quia sacramentū est sicut corp⁹ et
grā sicut aia. et iō sicut in gñatiōe
hoīs hō administrat totum illud
quod est corporale et visibile et de⁹
illud qd est inuisibile scz aiam rōa-
lem. Ita i gñatione et reformatōe
hoīs homo administrat totū illud
quod ē corporale et visibile scz ip⁹
sacramentū et deus dat totū illud
quod est inuisibile scz ipam grām
Ita q sicut hō generat ab hoīe p
mysteriū corporis quasi p quoddā
officiū a deo ordinatum. Et sicut
ptās ministrandi corp⁹ data ē hōi
sz ptās creandi aiaz nō potuit da-
ri qz soli deo puenit. Ita ptās mi-
strandī sacramentū visibile dari
debeuit hōi. sz ptās creandi grāz nō
potuit dari nec cōicari hōi qz soli
xpo puenit inq̄tū de⁹ est Sic igr
puentissimū est officiū et ptās
ministrandi ipa sacramēta corpo-
ralia visibilia qd cōicatur hoīb⁹
Et etiā qz maior vnitas et amor ge-
nerat inter hoīes ppter hoc quia
vnus gñatur ab alio q si quilibz hō
totali fieret a deo. Ita similiter ma-
ior vnitas amor et dilectio gñatur i-
ter hoīes si vn⁹ regnēt ab alio mi-
steriali et recipiat sacramentū ab
alio in quo recipiet vitā spūalem
a xpo. et ideo qz vita spūalis cōsi-
stet in vnitate et caritate: ideo pue-
nientissime ordinari debeuit vt ho-
mīes vice xpi ad ministrarent sa-
cramēta salutis hoīb⁹ vt magis
vniti fierent in se.

Qd per istā auctoritatē seu po-

restātes pstituit et fit platura et or-
do et superioritas et inferioritas.

Et qz oēs xpiani qui sūt mē-
bra christi pueniūt in suscep-
tōe sacramētorū qz oīs indigent
et oīb⁹ sūt necessaria qz oīs idi-
gent vita spūali. et ideo in hoc sūt
oīs equales nec vn⁹ est superior
nec dignior altero q̄tū ad hoc. sz
qz vt iam dictum est necessaria est
auctoritas et ptās ista sacramenta
ministrandi cōicatur aliquib⁹
xpianis. et iō qz auctoritas et ptās
talis est dignitas et honoris et ele-
uat tales personas de vno gradu
sup oīs alias personas q nō hnt
talem ptatem nec auctoritatē eis
cōmissam et ponit eas in honore et
dignitate. Sicut etiā homo q ge-
nerat aliū ministrando corp⁹ psti-
tuitur in aliquo honore sup illū q
gñatur et dicit pater ei⁹ cui debet
honor. et iō de necessitate fit dīa et
distinctō ppter talē auctoritatē et
ptatē it xpianos fideles et iter mē-
bra xpi et etiam quēd superioritas
et inferioritas et vn⁹ fit maior alio
et superior et per pns gñatur ordo
peminentia et platura quia vbi su-
perioritas et inferioritas necessa-
rius est ordo. et iō talis ptās et auc-
toritas arguit ordinē qz d. necessi-
tate facit iter xpianos superioritatē
et inferioritatē. Sicut em xpiani
eleuātur super nō xpianis de vno
gradu. Ita xpiani hntes tales ptā-
tem et auctoritatem sup alijs xpia-
nis nō hntibus talem auctoritatē

de vno gdu. Et sic inter xpianos est pueniencia 7 dñā 7 ratione cōueniencie est equalitas 7 rōe dñe est in equalitas supioritas 7 inferioritas. Qui autē habent prātez pl² hñt q̄ qui nō hñt et totū est a xpo sicut autē oia membra corporis humani pueniūt in vna vita 7 calo re naturali per quem oia viuūt s; postea drñt p diuersas prātes q̄s hñt 7 officia. 7 sic fit inter fideles quia om̄s pueniunt q̄tū ad qualitates s; distingūt q̄tum ad prātez 7 officiu. Et quia talis dñā 7 distinctō necessaria est inter fideles xpianos. Ita q̄ opz q̄ aliquis recipiat sacramēta 7 nō hēat prātez dandi. Et aliqui sūt qui etiā recipiunt pmo 7 etiā hñt prātez dādi alijs. Et iō d̄ necessitate sūt due ptes inter xpianos 7 quasi due gentes disticte scz laycalis 7 clerical' 7 sic tota pgregatio xpianoz diuidit in partem laycalē 7 clericalez et pars clericalis est superior 7 dignior. et iō maxime est magis propinqua xpo 7 magis filis quia in sūt clerici hñtes prātem cōcurrunt xpo ad vnu corpus qz xpus dat grām inuisibiliter 7 clerici qui sūt ministri eius dant sacramenta visibiliter. 7 iō sūt coadiutores christi. et ideo sunt magni honoris 7 magne dignitatē ipi mistri xpi.

Qd̄ ista potestas inuisibilis et spiritual' datur per sacramētū visibile et manifestum signum sicut gratia dat in alijs sacramētis.

Et qz ista prās ministrandi est necessaria 7 ponit distinctō nē iter xpianos 7 mēbra xpi 7 separat teles psonas ab alijs et eleuat eas i dignitate 7 in gradu. 7 iō sic in alijs sacramētis p visibile dat i inuisibile 7 p aliquod signū manifestuz exteri² appens dat interi² in aia ipm inuisibile occultū 7 nō appares. Ita q̄ illud qd̄ exteri² fit significat illud qd̄ interi² fit. Ita q̄ exteri² sūt res corporales 7 verba audibilia q̄ significāt illud qd̄ iterius recipit. Et iō necesse ē etiā q̄ tal' prās dispēlandi 7 dandi sacramēta cū dat q̄ det aliqd̄ signū manifestū p aliq̄ vba q̄ significāt talē prātez sic in baptismo p aquā visibilē 7 p vba insimul pūcta dat ablutio in corpe 7 in aia grā. et iō necesse ē q̄ sit sacramētū ordis sic sacramētuz baptismi i quo dat prās p quā fit grad² inter xpianos 7 ordo 7 srioritas iter xpianos. Cū qz tales psonae debēt separari 7 distingui ab alijs psonis puenientissimū ē q̄ h fiat p aliq̄ signa manifesta. Si ei ordinatū ē q̄ hō de n xpiano fiat xpian² 7 pstituat in esse xpiano p aliqd̄ signū manifestū. Ita pgruū ē q̄ xpian² pstituat i tali gdu prātis sup alios p aliq̄ signa manifesta et iō ista prās tradi debuit p modū sacramenti. Et qz ista prās est res spūalis et nō corporalis: iō debet poni in aia intus. Ideo necesse ē q̄ quando datur talis potestas

§ iij

per sacramentū aliqd esse inuisibi
le aliō q̄ ipsa gr̄a et est aliquod si
gnum seu sigillū imp̄ssuz quod di
citur caracter spūalis ⁊ tale signū
spūale imp̄ssuz in aīa est ip̄a p̄as
spūalis colocata seu fūdata in tali
signo seu caractere. Unde necesse
est q̄ tales p̄sone q̄ recipiūt talem
auctoritatē ⁊ p̄tēz magis assimi
lant̄ xp̄o q̄ alie p̄sone et distincto
modo. Et q̄ alij xp̄iani assimulant̄
xp̄o per gr̄am. et etiā iste p̄sone cū
etiā receperint alia sacramenta
et op̄z q̄ vltra gr̄am que dat̄ oibz
per alia sacramēta recipiāt aliqd
aliud inuisibile in aīa p̄ quod ascē
dant et eleuent̄ super alios modo
spūali etiāz assimilent̄ xp̄o. Et ideo
in isto sacramēto ordinis imp̄mit̄
aliquid in aīa quod nō est ip̄a gr̄a
que renouat hoīem lapsū. et ideo
q̄uis p̄sona talis p̄dat gratiā sibi
datam per alia sacramenta nō p̄
pter hoc perdit illud inuisibile seu
illam potestatem inuisibilem que
datur in isto sacramēto quia talis
potestas nō est ip̄a gr̄a s̄z disti
gitur et sūt due res spūales ⁊ vna
potest esse sine alia. et ideo neq̄ p̄
peccatum neq̄ per offensaz neq̄
per lapsum xp̄ianus qui semel ac
cepit talem potestatem. et auctori
tatez vllomodo perdere potest nec
est in p̄tate sua amittere nec anul
lare talem caracterem. et ideo tal̄
caracter est indelebilis et perma
nens in eternum q̄ diu aīa erit. et

iō est perpetu⁹. Qui igit̄ accipit
sacramētū ordinis accipit rem ip̄i
ritualē indelebilē et inuanabilem
et semper manentem sicut aīa.

Quod bonitas aut malicia nō
diminuit nec mutat talem pote
statem ministrandi sacramenta ⁊
cetera.

De aut̄ conuenientissimuz
est q̄ sc̄z talis p̄as seu cara
cter indelebilis sit et permanens
etiā si gr̄a destruatur. Un̄ cum
talis potestas ⁊ auctoritas mini
strandī ip̄a sacramēta datur illis
quibz datur nō propter seip̄os s̄z
propter alios et nō propter illos qui
h̄nt talem p̄tatem. ⁊ ideo si tales
p̄sone que h̄nt talē potestatem poss
sunt perdere suā bonitatē et grati
am et p̄nt effici mali necesse est q̄
q̄uis perdāt bonitatē et gr̄am q̄
nullomodo perdāt talem potestatem
seu auctoritatem. Un̄ q̄ necesse
est q̄ homines recipiant sacramen
ta ad eoz salutē quia ita ordinat̄
tum est et ita etiā necesse est q̄ ali
quibus p̄sonis detur potestas mi
strandī et dandi ip̄a sacramēta et
hoc per sacramētum ordinis. ⁊ iō
necesse est q̄ bonitas seu malicia
ministrandi qui h̄z potestatem nihil
addat vel diminuat de potestate
eius q̄ ip̄a bonitas frequēter pōt
perdi et recuperari. ⁊ iō fieret ma
ximum nocumētuz detrimētum ⁊
dampnū oībus alijs recipientibz

ipsa sacramenta si talis potestas destrueretur propter maliciam persone et malicia ministri preiudicaret et noceret saluti aliorum quod fieri non debet et enim nullus est certus de bonitate vel malicia alteri. et sic semper esset dubium recipiens sacramentum reciperet vix sacramentum si requireret bonitas ministri sacramentorum. Cum autem talis potestas ministrandi non sit nisi auctoritas ministrandi ipsas res extrinsecas visibiles et verba audibilia quod christus dat gratiam inuisibilem in ipsis sacramentis. Et ideo postquam minister nihil dat inuisibilem in anima nec potest sequi quod bonitas vel malicia ministri nihil facit ad utilitatem sacramenti dum tamen faciat sicut christus ordinavit fieri. Unde non est nisi coadiutor et coopatur christi exterius. Sicut enim siue bonus siue malus sit homo nihil variat ad generationem quod etiam deus dat animam corpori siue sit generatum ab homine bono vel malo. Ita quod bonitas vel malicia hominis nihil impedit quod deus animam semper dat. Ita bonitas vel malicia ministri nihil impedit quoniam christus dat semper gratiam in sacramentis quia sacramentum est sicut corpus et gratia sicut anima. Sicut igitur deus non denegat animam corpori generato a malo homine. Ita non denegat animam sacramento administrato a malo ministro. Unde sacramenta sunt ipsius christi qui ea ordinavit et non ministri. et ideo

nihil potest mutare bonitas vel malicia ministri. Et quod aliud est potestas et aliud gratia. Ideo quod quis aliquis perdiderit gratiam sibi datam in baptismo et sit in secundo lapsu potest recipere sacramentum ordinis et per prius potest recipere talem potestatem spirituales et caracterem impressum quia non presupponit gratiam seu bonitatem persone de necessitate sed solum requirit de necessitate quod sit christianus. Et sic apparet quod per talem potestatem acceptam nullus efficitur melior altero ratione auctoritatis accepte. Sed quoniam talis persona que recipit talem et tam excellentem potestatem administrandi et dispensandi tam sanctissimas res sic sunt sacramenta debet superare alios in bonitate sic superat in auctoritate et potestate quod talia sacramenta non possunt digne et merito ex parte utriusque persone ministrari nisi persona ministrans et cui ministratur habeat bonitatem. Et ideo quod quis sacramentum ordinis sit institutum principaliter ad dandum ipsam potestatem spirituales tamen ex consequenti dat etiam gratiam sicut alia sacramenta sine qua gratia non potest illa potestas digne ministrari. Si igitur persona recipiens sacramentum ordinis habeat gratiam que datur in aliis sacramentis tunc augetur et crescit in isto sacramento et datur copiosior. Si autem non habeat gratiam sed est in peccato mortali scienter tunc nullam gratiam recipit

sz auget culpam et solū recipit potestatem que nō requirit bonitatem de necessitate nec grām. Nemo igitur volēs recipere sacramēta salutis intromittat se de bonitate vel malicia mīstri qui distribuit et ministrat sacramēta sz solum recipiat ipsius sacramētum et virtutē eius et illi qui ordinauit et instituit sacramēta. Nemo credat qd pl^{us} recipiat a bono mīstro qm a malo de virtute sacramēti qd mīster nullā virtutē dat illi sacramēto sz ille qui ordinauit et instituit et in cuius noīe sacramētum recipitur. Quid em̄ facit bonitas apotecarij in administratione medicine. Si em̄ medicina est de se bona et hz virtutē nihil ipedit bonitas aut malicia ministrandū sufficit qd admīstret vt debet et sicut est ordinata.

Quod p^{ro}ptas spūalis seu sacramētum ordiis p^{ri}mo et p^{ri}ncipaliter respicit p^{ri}ncipalissimū et maximū sacramētum quod ē corporis et sanguis christi et ad illō ordinatur.

Quoniam autē necessaria ē potestas dispōsandi et ministrandi sacramēta et ad dandū talē potestatem ē ordinatū sacramētus ordiis. Et qd ista p^{ro}ptas est p^{ro}pter ipā sacramēta. et iō p^{ri}mo et p^{ri}ncipaliter d^{icitur} respicere p^{ri}ncipalissimū et maximū sacramētum. Un̄ p^{ri}ncipalis grad^{us} et maxie potestas et respectu p^{ri}ncipalissimū et excellentissimū sacra-

mēti et ab illo sacramēto debet illa potestas denoiari tāq̄ a digniori et nobiliori. Et qd sacramētum corporis et sanguis christi est p^{ri}ncipalissimū maximū et dignissimū sacramētum vt iam declaratū est qd in eo cōtinetur tot^{us} christ^{us} de^{us} et hō. et ideo sequitur qd sacramētum ordiis p^{ri}mo et p^{ri}ncipaliter de directo respicit p^{ro}ptatem qd hōi datur supra sacramētus corporis et sanguis christi et qd p^{ro}pter istud sacramētum p^{ri}ncipaliter sacramētum ordiis est institutū. et quia grad^{us} illius potestatis ē vltimus. Ideo institutū est qd d^{icitur} fieri p^{ro}pter nobilitatē talis gradus super alios gradus. Ita qd d^{icitur} p^{re}cedere om̄is alie potestates inferiores gradatim ordinate qd cōgruum et dignum est vt qui d^{icitur} ascendere et eleuari ad tātam potestatem atq̄ talē ascendat per grad^{us}. Si ei tinctori diuissim vult ponere in pāno crudo nobilissimū colorē vltimū p^{ri}mo ponit in pāno alios colores min^{us} nobiles et gradatim ascendendo donec pann^{us} sit dign^{us} recipere vltimum colorē et nobilissimum q^{uo}to magis ille qui debz recipere potestatem ministrandi sacramētū corporis et sanguinis christi debz p^{ri}mo recipe alias potestates minus nobiles et inferiores gradatim ascendendo donec sit dign^{us} recipere talem gradū potestatis et auctoritatis. Et ideo p^{ri}mo sunt sex

gradus ordinati et sex prates seu officia anteq̃ perueniatur ad gradum potestatis sup̃ sacramētū corporis et sanguis christi q̃ dignitas et solēpnitas illi⁹ administratōnis et dispāsationis requirit tot officia et tot prates distinctas. et iō sacramētum ordinis cōtinet septem grad⁹ ordinatos et septē gradus seu officia ordinata que oia ordinātur ad vnum sacramētū scz corporis et sanguis christi. Et iō quibus sunt septem grad⁹ in omnes sunt vnum sacramētum ordinis q̃ semper sex p̃mi ordinātur ad septimum et septim⁹ immediate ordinatur ad sacramētum corporis et sanguis christi. et iō p̃mi sex gradus sunt subministrantes et subseruiētes sicut em̃ in homie sunt potestates in aia per grad⁹ ordinate vt fuit declaratum in capitulo de obligatōne. Ita q̃ sunt prates infime medie et sūme q̃ ibi sūt potestates vegetatiue et sensitiue et ultimo dignitas et potestas sup̃ma liberi arbitrii et q̃ om̃s inferiores prates sunt ppter libez arbitriū Ita silt̃ est in pratribus spūalibus ita q̃ sunt ibi prates infime medie medie et ultimo est sup̃ma potestas ad quas om̃s ordinātur. Iste potestates spūales multiplicantur et distinguuntur per respectum ad sacramētū eucharistie. q̃ sacramētum ordinis ordinatur ad sacramētum eucharistie quod

est sacramētū sacramētorū. vñ p̃p̃i quissima et p̃cipal prās et cōsecratio sic cōtractio illi⁹ sacramēti et ista prās est ordo sacerdotalis seu sacerdocium. Alie prates sunt ad ordinandam aliquod misterium in isto sacramēto. ita q̃ incorporat̃ prāti sacerdotali et hoc vel in ordine ad ip̃m sacramētum vel in ordine ad suscipientes ip̃m. Et iō p̃m quod acquiritur perfectō et cōplēmentum ip̃ius officij et misterij p̃m hoc multiplicatur ipe potestates spūales. Nam oportet aliquos ministrare quasi a remotiori et aliquos appropinquo et aliquos de p̃ximo et nihil p̃ficit in tāto misterio quod nō d̃z eē summe ordinatum. Et iō sunt septem potestates spūales ordinate ad vnum sacramētum eucharistie seu septem gradus ordinis. p̃m⁹ ē incipiendo ab infimis grad⁹ in hostiariis seu gradus p̃mus est potestas hostiarij. scōus est potestas lectoris. tertius est prās exorciste. quartus ē potestas acoliti. quint⁹ est officium s̃bdyaconi. sext⁹ ē prās seu officium dyaconi. septim⁹ et ultim⁹ ē prās seu officium sacerdoti. et quilibz istoz gradū bz potestatem distictam et suā opationē p̃p̃iā q̃ respicit sacramētū eucharistie mō ordinato. s̃z q̃ tales p̃sone q̃ recipiūt tales prates spūales assumūt de alijs et eleuant sup̃ alias p̃sonas et iō oportet q̃ p̃mo fiat quedē dis

inctio visibilis vt tales persone
discernantur ab alijs. et iō pmo an
te oia precedit tonsura in capite
ad distinguendū. Et sic apparet
qualiter pars clericalis eleuatur
per grad^o ordinaros sup^o partem
laycalē. et sic est ibi pmo ordo su
perioritatis et inferioritatis inter
partē clericālē et laycalem per ta
lem prātem. Deinde in ipā parte
clericali fit superioritas et inferiori
tas per grad^o ordinaros et distin
ctos et iō pars clericalis est ordi
nata in se et infra se per talē prāte
spūalem. Et iō recte sacramētum
in quo datur ipā prās spūalis di
citur sacramētum ordinis qz pmo
ordiat duas ptes gñales i christia
nitate scz laycalem et clericālē. Et
scōdo etiam ordiat ipām partem
clericālem in se dando distinctos
grad^o potestatis. Et iō istud sacra
mentum ordinis ē ordinatum di
stinctuum et potestatiuum.

Cōparatio istaz prātum spūa
lium et ordinum ad ordines alia
rum rerum.

Qsum^o em cōparare ordi
nem prātum spūaliuz ad or
dines alia^z rez vt magis cogno
scantur. Vñ sicut videmus q po
testates naturales que sunt in ho
mine duob^o modis reperiuntur scz
piūctum et diuissim qz prātes vege
tatiue reperiuntur i arborib^o et plā
tis et ibi nō sunt prātes sensitue
nec prās liberi arbitrij. et sili^o prās

tes sensitue reperiuntur in aialib^o
et ibi nō reperiuntur prātes liberi ar
bitrij. Et in hoīe reperiuntur omīs
prātes insil^o piūcte et ordinate et
nulla deficit. ita q totū cōplemē
tum est in homie nec aliqua prās
maior pōt ei addi qz in prāte libe
ri arbitrij est stat^o. Ita cōfo^o miter
iste prātes spūales seu officia qā
sunt ppter hoīem et debēt cōfo^o
mari ad hominē et reperiuntur cō
iunctum et diuissim. Et reperiuntur
perfone in quibus solū est tōsura
clericalis et nō pl^o et etiā sunt per
fone in quib^o est prās subdyaco
nat^o et nō plus. et vltra ē etiā dya
conatus in aliquibus et nō plus.
Sed vlti^o omīs iste prātes insil^o
mul sunt cōiuncte in sacerdote et
hec est prās sacerdotalis quasi cō
plemētuz et cōsummatō oim. et sic
in sacerdote est totū cōplemētum
sicut in homie. Sicut igr prās li
beri arbitrij se hz ad alias prātes
naturales sic se hz prās sacerdo
talis quodēmodo ad alias inferi
ores. et sicut sup^o libez arbitrium
nō est alius grad^o prātis natural^{is}
Ita supra gradū potestatis sacer
dotalis nō est alius grad^o pote
statis spūalis. et sicut omīs pote
states inferiores naturales sūt p
pter prātem liberi arbitrij et serui
unt et ministrant mediate vlt^o media
te ipi et per quedē ordinē. Ita cō
prātes spirituales inferiores sunt
propter potestatem sacerdotālē et

ei seruiunt et ministrant mediate vel immediate. et sicut patres naturales inferiores nobilitantur in homine quoniam sunt coniuncti cum libero arbitrio quod est dignissimum in natura. ita quod sint magis excellentes quam dum sint separate a libero arbitrio in alijs rebus. Ita conformiter inferiores potestates spirituales nobilitantur in sacerdote quoniam sunt coniuncti in potestate sacerdotali. Item sic patres inferiores naturales scilicet vegetative et sensitive non ordinantur ad deum immediate nec uniuntur cum deo immediate nec loquuntur cum deo sed ordinantur ad deum mediate libero arbitrio.

Sed patres liberi arbitrij immediate et sine aliquo medio ordinantur ad deum et uniuntur cum deo immediate et cum deo loquuntur immediate. Ita quod inter deum et liberum arbitrium nullus cadit medius. Ita conformiter patres spirituales inferiores non ordinantur immediate ad sacramentum eucharistie in quo est christus verus deus nec cum ipso sacramento uniuntur immediate sed ordinantur ad ipsum mediate potestate sacerdotali. Sed ipsa potestas sacerdotalis immediate ordinatur ad ipsum sacramentum eucharistie et uniuntur cum deo. et per primum cum christo. et inter patres ista sacerdotalis et sacramentum eucharistie nullum est medium. Et sic liberum arbitrium est propinquissimum deo per naturam. Ita sacerdos per potestatem sacerdotalis. Et sic quous liberum arbitrium

sit difformatum per malicias ac tamen semper est propinquum deo per naturam. Ita quous sacerdos sit difformatus per maliciam tamen spiritus est propinquus dicto sacramento eucharistie per potestatem sacerdotalem que semper manet et sicut liberum arbitrium est immortale et semper durans sic potestas sacerdotalis semper durat in homine quod diu viuit homo. Item etiam sic omnes creature inferiores in quibus sunt omnes potestates naturales inferiores reducuntur ad deum mediate homine quoniam immediate est coniunctus deo per liberum arbitrium. Ita quod homo est medium inter deum et omnes creaturas per naturam. Ita omnia que sunt infra sacerdotem et omnes gradus inferiores et etiam pars laycalis reducuntur ad sacramentum eucharistie et per consequens ad deum mediante sacerdote qui est coniunctus immediate isti sacramento in quo est deus et hoc per potestatem sacerdotalem. Ita quod sacerdos est medium per suam potestatem inter christum qui est in ipso sacramento et omnes alios inferiores. Et sicut in homine continentur omnes creature inferiores et homo habet convenientiam cum omnibus et ideo reducit omnes creaturas ad deum. Unde in se continet naturam elementorum arborum et animalium. Ita conformiter in sacerdote continentur omnes gradus inferiores et infima pars christianitatis. et cum omnibus habet convenientiam ipse sacerdos quod continet in se primam partem laycalem quod primo

fuit laye? sicut alij et retinet i se totum illud q in illo statu recepit. et etia continet in se omis grad? inferiores. et io sacerdos quasi i se oia continens reducit oia ad deū i sacramēto eucharistie et ibi oia cōiungit et sic prās liberī arbitrij ex natura sua ē sup̄a omis prātes naturales ita prās sacerdotalis ex natura sua ppria eo q est talis est super omis alias prātes spūales. Et sicut est vn? sol? hō p̄m? quē de? fecit primo per man? suas et per illum fecit et multiplicauit alios homines in natura. Ita filr nō ē nisi vn? primus sacerdos quē de? p̄mo fecit per manus suas et per illum fecit alios sacerdotes et multiplicauit et iste hō ē xp̄s qui ē primus et sol? ver? sacerdos qui immediate est cōiunct? cū deitate. Sic igr quodēmō sicut se hz i natura prās liberī arbitrij ad oēs res inferiores et ad deū sic se hz sacerdos per prātem sacerdotale i christianitate ad omis inferiores et ad sacramētum eucharistie in quo ē deus. Sicut em hō respicit deū i natura. ita sacerdos sacramēta respicit in quib? est de?. Item etia alia cōparatio pōt fieri ad christi anū qui respicit colores q sic colores reperiūtur duob? mōis scz cōiunctis et diuisim qz tinctoz qñ vult ponere vnum colorē nobilissimuz in aliquo pāno p̄mo ponit alios colores min? nobiles et in-

feriores per suos gradus et paulatim pān? recipit colores semp ascendēdo ad nobiliorē colorē donec deueniat ad vltimū colorē et ibi ē finis. et q̄uis oēs illi colores insil? sint cōiuncti in vno pāno ac tñ sunt etia diuisi in plurib? pānis. ita q vn? pānus hz tñ vnuz colorē et ali? aliū et sic d alijs. Ita quodēmō fit in prātibus spūalibus ordinatō que datur i sacramēto ordinis ordiatio et sp̄ ascendēdo d vna prāte ad aliā donec deueniat ad sacerdotiū qui est vltim? ordo. Sic igr p̄z qualiter ordo prātū spūaliuz p̄formatur quodēmō ordinibus prātum naturalium q sunt in hōie et etia ordinibus aliax rez. Un? qz oia sūt ppter hōiem et etia fiūt in hōie cōueniēs est q oia p̄portōnātur hōi et si ordo est in reb? naturalib? cōueniēs est q sit in reb? spūalib? q sunt ppter aiām rōalem de cuius natura est p̄pe cognoscere ordinē et oia agere et ip̄a bñ ordinare ordinare.

Quod sic prās spūal? sacerdotis respicit p̄ncipalit? sacramētū eucharistie. ita etia per p̄ns scđario respicit sacramētū penitēcie.

Et qz sacramētum ordinis i quo datur potestas spūalis respicit ip̄a sacramenta et ad ip̄a ordinatur et opz q talis prās detur fin q ip̄a sacramēta exigunt et requirunt. Et io qz iam dictum est

in sacramēto penitencie q̄ illud sacramētum fit per modū iudicii particularis et secreti et q̄ ibi est necessarius iudex qui audiat peccata et discuciat discernat et iudicet et hoc de necessitate requirit illud sacramētū. Et q̄ null⁹ potest iudicare nec exercere op⁹ iudicandi nisi receperit p̄tatem ab illo cui⁹ sūt illi qui peccant. et ideo necessaria est p̄tās iudicādi p̄ctā et absolūendi p̄pter sacramētū penitencie. Un cum declaratū sit q̄ null⁹ d̄ recipere sacramētū cor⁹ poris ch̄isti qui sit i lapsu sc̄do q̄ op⁹ q̄ p̄mo resurgat et recipiat vitam et hoc nō pōt fieri nisi per sacramētum penitencie. et sacramētū penitencie n̄ pōt fieri nisi sit aliquis qui habeat p̄tatem et auctoritatē iudicādi peccata et absolūdi. et iō cōcluditur euz necessitate q̄ talis p̄tās iudiciaria detur i sacramēto ordinis. Et q̄ ista p̄tās est colligata cū p̄tate dispensandi sacramētū eucharistie eo q̄ hoies n̄ pōt recipere tale sacramētū nisi absolūentur p̄us a p̄ctis. et iō sicut sacerdos per sacramētū ordinis recipit p̄tatem sup̄ sacramētū eucharistie ita recipit potestatē sup̄ sacramētū penitencie q̄ ad vnaz sequitur alia. Et sic sacerdos recipit p̄tatem iudicādi et absolūdi et talis p̄tās vocatur clauis q̄ aperit hōi lapso vt intret ad sacramētum cor⁹ poris x̄pi vt ip̄m reci-

piat et per d̄ns introducit hōiem in societate fidelīū xp̄ianoz et in amicitia x̄pi et p̄ d̄ns i regnū celorum q̄ antea erat ex p̄ p̄ctū. Sic aut̄ sacerdos sic talis p̄tās respicit sacramētū eucharistie et ex p̄scq̄ti sacramētū penitencie. Itē etiā respicit oia sacramēta q̄ purgāt peccata sic ē sacramētū baptismi qd̄ cōcordat cū sacramēto penitencie vt declaratū fuit s̄ nō requiritur tāta p̄tās in sacramēto baptismi sic in sacramēto penitencie q̄ illud nō fit per modū iudicii s̄ sufficit administrare aquā cum v̄bis ord̄is et nō op⁹ ibi iudicare nec audire p̄ctā illi⁹ q̄ recipit aquā baptismalē. Sed in sacramēto penitencie necesse ē q̄ hō s̄mittat se totaliter p̄tati sacerdotali q̄ ē p̄tās iudicandi et absolūdi v̄l etiā refutādi. et ideo in isto sacramēto administrando requiritur sp̄ualis p̄tās q̄ nō requiritur in sacramēto baptismi. Itē etiā q̄ sacramētū extreme unctionis purgat p̄ctā. et ideo etiā ex p̄nti sacerdos recipit p̄tatem administrandi illū sacramētum et sic sacerdos p̄ sacramētū ordinis recipit p̄tatem administrandi dispensandi et p̄ferēdi sacramētū eucharistie p̄ncipaliter q̄ ad illud ord̄inatur et ex p̄nti sacramētū penitencie baptismi et extreme unctionis.

Quod administratio sacramenti ord̄is requirit excellēciā et p̄minenciā p̄tāt̄ sup̄ p̄tatem sacerdotalē.

Quoniam autem ordo est sacramentum sic alia sacramenta. et ideo sicut fuit necessaria potestas et auctoritas dispensandi et ad ministrandi. alia sacramenta et propter hoc institutum est et ordinatum sacramentum ordinis in quo daretur talis potestas. Ita etiam de necessitate operis quod sit potestas dispensandi ministrandi et conferendi ipsum sacramentum ordinis quod aliter non esset sacramentum et talis potestas operis quod habeat excellenciam preeminenciam et dignitatem super potestatem que datur in sacramento ordinis et ideo necesse est quod fiat ascensus et eleuatio ulterius super sacerdotem sic sacerdotalis potestatem que fuit ultima in sacramento ordinis. et sic operis quod sit superioritas et inferioritas ulterius. Et ideo sic omnes christiani primo conveniunt in susceptione sacramentorum. et in hoc erant equales et postea ex illis eleuatur aliqui ut recipiant potestatem administrandi sacramenta et tales sunt sacerdotes. Ita conformiter operis quod ex sacerdotibus qui sunt equales per sacramentum ordinis eleuatur aliqui superius super alios sacerdotes qui habent potestatem conferendi et administrandi sacramentum ordinis. Sicut enim ille qui recipit potestatem sacerdotalem et eleuatur super alios necesse est quod sit christianus. Ita ille qui eleuatur super sacerdotes et arripit potestatem conferendi sacramentum ordinis in quo datur potestas sacerdotalis operis quod sit sa

cerdos. Ecce igitur ordinem rectum scilicet lam ascendendi quod primo homo eleuatur de primo lapsum in quo est tota natura humana per sacramentum baptismi et alia sacramenta in quibus datur gratia et sit christianus et ista est prima eleuatio et radicalis et est quedam superioritas et dignitas christiani super non christianum quod non christianus adhuc est in lapsu uniuersali tota nature humane et christianus iam eleuatus est et resurrexit. Deinde christianus eleuatur ulterius et recipit sacramentum ordinis et fit sacerdos et recipit potestatem sacerdotalem et hec est eleuatio secunda. et secunda superioritas quod christianus ordinatus ascendit super christianum non ordinatum. Et quod operis quod aliquis sit qui habeat potestatem et auctoritatem dandi sacramentum ordinis et ordinandi sacerdotem et sic necessaria est potestas auctoritas quod excellens potestatem et auctoritatem sacerdotalem simplicem. Sic igitur sic sacerdos immediate respicit christianos non ordinatos seu partem laycale. ita potestas et auctoritas que excedit potestatem sacerdotalem immediate respicit sacerdotes. Et quod nullus christianus potest eleuari ad sacerdotium nisi per sacramentum ordinis et non potest recipere sacramentum ordinis a seipso sed ab aliquo et nullus potest dispensare nec conferre sacramentum ordinis alicui christiano nisi habeat potestatem et auctoritatem conferendi illud sacra-

mentū p̄tatiūz et ordinatiūm et
 dūctiūz eleuatiū et dignifica-
 tiū: et null⁹ pōt habere talē p̄tā-
 tem et auctoritatē a seipō nisi rec-
 perit ip̄am immediate a x̄pō cui⁹
 sūt oīa sacramenta. et iō sequit de
 necessitate vel q̄ ipse x̄p̄met in p-
 pria persona p̄ferat sacramentum
 ordinis et constituat sacerdotes et
 dat eis potestatem sacerdotalē vlt⁹
 q̄ p̄stituāt et ordinet aliquēz vica-
 riū loco sui cui det p̄tātes et aucto-
 ritates suā scz p̄ferendi sacramen-
 tū ordinis et p̄stituendi sacramē-
 tum ordinis per vniuersū mundū.
 Et q̄ x̄p̄s nō debuit remanere in
 terris s̄z ascendere in celū nec de-
 buit cōuersari intra hoīes post suā
 am resurrectōez. et ideo necessariū
 fuit q̄ ip̄e ordinauerit et cōsti-
 tuerit p̄mū sacerdotem seu p̄mos
 sacerdotes in terris cui sine q̄bus
 dederit p̄tatem et auctoritatē cō-
 ferendi et distribuendi sacramen-
 tū ordinis et per p̄ns ordinādi et
 p̄stituēdi alios sacerdotes in ter-
 ra. ita q̄ in p̄mo ip̄o sacerdote seu
 iū ip̄is si plures fuerint a x̄pō im-
 mediate ordinato vel ordinatū nō
 solū sit etiam auctoritas seu p̄tās
 sacerdotalis que est p̄tās super sa-
 cramentū corporis x̄p̄i et p̄tās iu-
 dicandi et absoluendi: ymo etiam
 est p̄tās excellentior et magis am-
 pla et extensa s̄z p̄stituēdi et ordi-
 nandi alios sacerdotes loco sui p̄
 sacramentū ordinis. et sic patz ne-

cessitas ponendi p̄mū sacerdotes
 seu p̄mos a x̄pō immediate ordina-
 tum seu ordinatos q̄ aliter null⁹
 sacerdos possz ordinari neq̄ per
 p̄ns sacramēta salutis possent dis-
 ip̄sari et sic passio x̄p̄i et mors sua
 et redēptio essent frustra q̄ per sa-
 cramentā datur et cōicatur passio
 christi hoībus vt declaratū est q̄
 uis aut christus ordinauerit et cō-
 stituerit plures sacerdotes imedi-
 ate per ip̄m ac tñ debuit cōstitue-
 re vñū sacerdotē vicariū suū q̄
 haberet p̄eminēciam et excellen-
 ciam sup̄ alios nec aliter christia-
 tas nec societas christianoz essz
 vna nec regulata nec ordinata nō
 fundata in vnitare s̄z in pluralita-
 re et diuisione et per cōsequens in-
 debilitate et nō in fortitudine q̄
 vnitatis est cā oīs fortitudinis et di-
 uisio cā oīs debilitatis. Et cū chri-
 stus sit sapientissim⁹ nō potuit fū-
 dare christianitatē et societatem
 christianoz in diuisione s̄z in vni-
 tate. Sic igit si christ⁹ ordinauerit
 plures sacerdotes necesse ē q̄
 ordinauerit vñū p̄ncipalē qui ha-
 beret excellenciā et p̄eminēciā
 super alios qui esset caput et p̄-
 ceptus alioz qui singulariter et spe-
 cialiter rep̄ntaret personā suā et
 esset loco sui et esset quasi ip̄emet
 post q̄ ip̄emet debebat ascendere
 in celū et nō habitare inter hoīes.
 Sic igit p̄bata est necessitas po-
 nēdi vñū primū sacerdotē vicariū

ut in immediatum christi qui sit ca-
put christianitatis et societatis christi
anorum qui representet personam ipsius
christi in terris.

Qualiter excellentia patris et
auctoritatis sit in isto primo sacerdote
et siue presbitero.

Et quia ipse primus sacerdos non
solum est sacerdos: sed est primus
et vicarius christi representans personam
christi. et ideo non solum habet patrem sacer-
dotalem qui est pater super corpus christi
et pater iudicandi et absoluendi
peccata hominum. Sed etiam habet istam pat-
rem per excellentiam et in summo. ita
quod non potest esse maior. Et ideo oportet quod
habeat patrem universalem proferendi
et dispensandi sacramentum ordinis
omnibus generaliter et constituendi et ordi-
nandi sacerdotes per universum mundum
indistincte. et etiam oportet quod habeat iudi-
candi patrem universalem idcirco
minutam sine mensura et absoluendi.
Et ideo oportet quod habeat patrem iudicandi
et absoluendi omnia peccata et crimina
omni christianorum sine aliquo determi-
natione et limitatione. et sic necesse est
quod sua potestas sit universalis nullomodo
coartata limitata nec mensurata eo
quod est prima immediate a deo christo col-
lata per modum vicariatus et vicegeren-
tis in terris quia talis debet esse prima
potestas et talis est necessaria ut sit ple-
na et nihil ei deficiat. Et quia po-
testas sacerdotalis est duplex quantum
ad opus scilicet potestas supra sacra-
mentum corporis et sanguis christi

et pater iudicandi et absoluendi pec-
cata in sacramento penitentie seu
potestas iudiciaria seu iudicialis. Et
iste due patres quousque sint in una ra-
dice vel sint colligate tamen dicuntur quia
prima potestas scilicet super sacramentum cor-
poris et sanguis christi non potest cresce-
re nec diminui nec principalior unum
quam alius et de ista potestate omnes sacer-
dotes sunt equales in ipsa. Et ideo
quo ad ipsam potestatem primus et sum-
mus sacerdos vicarius christi non
habet maiorem potestatem quam alii sacerdo-
tes ordinati ab eo: ymo sunt omnes ei
equales in ista potestate. Sed ipse habet
plus in hoc quod habet potestatem proferendi
sacramentum ordinis in quo datur
potestas talis nec ipse dat talem potestatem
sed christus immediate in ipso sacrame-
to ordinis quia talis potestas est carac-
ter impressus in anima vel fundatus in
tali caractere sacerdotali et nullus
potest aliquid imprimere in animam nisi christus
Et ideo potestas sacerdotalis super cor-
pus christi immediate descendit a
christo et non a primo sacerdote qui con-
fert sacramentum. et ideo super sacerdo-
talem potestatem non est alia potestas nec
alius gradus patris quantum ad sacra-
mentum corporis christi. Sed solum primus
sacerdos habet istam potestatem cum ma-
iori ampliatione et extentione in quantum
homo potest conferre sacramentum ordi-
nis in quo confertur talis potestas. Sed
quantum ad secundam potestatem iudiciariam
que etiam colligata est cum prima
potestate et insimiliter datur ei maxima dis-

tātia qz ista prās pōt crescere 7 di-
minui restringi 7 coartari 7 ampli-
ari 7 est maior et minor et nō quo-
ad radicem qz ista prās datur ime-
diate a chrīsto p̄ caracterem sacer-
dotalē qz colligata est cū p̄ma sed
solū q̄rū ad vsū 7 exercitiū qz ista
prās iudicādi et absoluēdi nō pōt
opari nec exire in op̄ nec in vsū
nisi habeāt hoies sibi subiectos q̄
possunt iudicari 7 absolui et recti-
pere operationē talis prātis. Sic
igī ista prās q̄rū ad vsū requirit
hoies sup̄ quos operet̄. S3 p̄ma
prās sacerdotal̄ nō requirit hoies
sup̄ quos operet̄ s3 solū materiam
scz panem 7 vinū qz talis prās n̄
exercetur circa hoīem imediate
nisi in q̄rū administrat̄ ei sacramē-
tum. Sic igī in prāte sacerdotali
sc3a q̄ est prās iudicādi 7 absoluē-
di duo sūt p̄sideranda scz ipsa po-
testas 7 ip̄e act̄ siue exit̄ in actū
7 q̄rū ad ip̄am prātem in se est eq̄-
litas in oibus sicut in p̄ma prāte
S3 q̄rū ad vsū requirit hoies q̄
iudicentur et absoluant̄ et pctā q̄
iudicentur 7 absoluant̄. et ideo qz
p̄mo sacerdoti vicario xp̄i est p̄ces-
sa p̄mo vniuersalis prās iudicādi
7 absoluēdi om̄s hoies et oia pctā
7 crimina. et ideo ip̄e h3 istaz po-
tēstatem p̄pletam 7 p̄fectam 7 h3
vsū p̄pletū et p̄fectum 7 prātem
exercēdi ad om̄s hoies. et iō om̄s
christiani sūt ei soli subdicti q̄rū
ad istaz prātem 7 a nullo alio p̄nt

iudicari nec absolui. et ideo vsus
istius prātis est in eo plen̄ 7 com-
plet̄. et ideo necesse est q̄ si sacer-
dotes qui receperunt potestatem
iudicandi et absoluēdi p̄ sacramē-
tum ordinis debeāt vti sua prāte
circa hoies 7 iudicare 7 absolue-
re q̄ iste p̄mus sacerdos cui s̄biec-
tū sūt om̄s xp̄iani quo ad prāte iudi-
ciariam subiciat et hoies 7 deter-
minet in quos possit exercere suā
prātem qz aliter nullus sacerdos
poterit iudicare nec absoluere ali-
quē hoiez in terra qz nō om̄s sunt
p̄mi sacerdotes. q̄uis igī nō cōse-
rat prātem iudicandi nec absoluē-
di qz chrīst̄ hoc facit tñ ip̄e debz
dare prātem sup̄ tales hoies quia
ip̄e est iudes vniuersalis om̄i chr̄-
stiano. 7 ideo ista prās iudicādi
et absoluēdi pōt esse maior 7 mi-
nor et magis ampla v̄l restricta se-
cū dum q̄ plures vel pauci sūt s̄bi-
iecti tali prāti et etiam quo ad ip̄s
sa peccata maiora vel minora 7 q̄-
tum ad istam prātem iudicandi 7
absoluēdi semper supra prātem
sacerdotalem est prās p̄mi sacer-
dotis 7 summi qui potest totaliter
impedire vsū vel dare homines
qui subiciātur prāti sacerdotali se-
cū dū q̄ voluerit 7 p̄sistit in volū-
tate sua. Sic igī p̄m̄ 7 sūmus sa-
cerdos vicarius xp̄i in terra habz
in se prātem sacerdotalem 7 habz
in se prātem p̄ferendi sacramētū
ordinis vniuersaliter 7 ordinandi

Diij

quos voluerit et h3 vniuersale po-
testate iudicandi et absoluendi sup
oñs xpianos idistincte et in eo est
radicata et plantata ista ptas et ip-
se pot distribuire xpianos p plu-
res partes et dare alijs sacerdoti-
bus ab ipso ordinatis certā por-
tiones hoim xpianoꝝ in quo quilibet
sacerdos exerceat suaz ptatem et
talis ptas iudicandi et absoluendi
recepta a pmo sacerdote vocatur
ptas iurisdictionis seu iurictio qz
nullus alius sacerdos h3 ptatem
absoluendi et iudicandi aliquem
xpianum nisi talis fuerit sibi data
ab ipso vicario xpi cui est tota et
cōpleta ptas iurisdictionis. Et sic
apparet q duplex est ptas scz po-
testas ordiis que datur in sacramē-
to ordiis et ptas iurisdictionis. pri-
ma immediate descendit a xpo et nō
a pmo sacerdote: s3 scda descendit
a xpo et dat pmo sacerdoti vicario
eius. et vltiꝝ ipse vicarius distri-
buit illam quibz vult et sicut vult
qz est sua et tota ei data ē ptas. Et
sic sacerdos ordinatꝝ per sacramē-
tum ordiis recipit ptatem ordiis
s3 nō ptatem iurisdictionis. S3 qz
pmus sacerdos et vicariꝝ xpi non
pōt esse per vniuersū mūd et neces-
sariū est q vbiqz sint sacerdotes q
ministrēt sacramēta et iudicent
et absoluāt christianos de peccat
suis. Et iō qz ipse h3 ptatem vniū-
salem sibi datam. iō pōt distribue-
re et dare partē sue ptatis alijs sa-

cerdotibus et distribuere eis scōz
portiones xpianitatis qui loco sui
exerceant ptatem iurisdictionis et
etiā pferant sacramētuz ordiis et
multiplicēt sacerdotes q habeant
ptatem dispensandi sacramenta i-
mediate. Et tales sacerdotes ime-
diate recipientes ptatem iurisdic-
tionis et ptatem dandi et dispensā-
di sacramētuz ordiis ab ipso pri-
mo et sūmo sacerdote vocātur epi-
qz sūt immediate sup sacerdotes sim-
plicem ptatem hñtes. Sicut igit
necessariꝝ est pmo sūmꝝ sacerdos
scdo sūt necessarij sacerdotes epi
qui hñt partem iurisdictionis et ptā-
tem administrandi sacramētuz or-
diis et ordinandi sacerdotes alio-
s. et necessarij sūt sacerdotes sim-
plices q immediate ministrēt alia
sacramenta xpianis. Et necessarij
sūt tres sacerdotes vt sit cōpletuz
scz simplex sacerdos magnꝝ sacer-
dos et sūmus sacerdos. Ita q sim-
plex sacerdos accipit a magno sa-
cerdote sacramētū ordiis scilz
ab epo et ptem sue iurisdictionis et i-
mediate respicit pplm et ei admi-
nistrat sacramēta. S3 magnus sa-
cerdos respicit suā ptatem a sūmo
sacerdote. et iō simplex sacerdos ē
superior q pars laycal et magnꝝ
sacerdos q simplex sacerdos. Et
sūmꝝ sacerdos. sacerdos sacerdos
tum est: et est supior q magnus sa-
cerdos seu episcopus episcopoz.
Et sic per sacramētuz ordiis pñt

tuitur mirabilis ordinatio in christi
 stianitate que dicitur esse ordinata secundum
 potestatem iudiciariam. Sic igitur hec
 potestas iudiciaria scilicet iudicandi et
 absoluendi que est potestas iurisdic-
 tionis quantum ad usum primo pces-
 sa et totaliter et plenarie data uni
 videlicet summo episcopo et summo sacer-
 doti cui collata est tanquam summo ca-
 piti potestas vniuersalis et deinde di-
 uiditur in partes. Ita quod diuiditur in
 episcopos magnos sacerdotes et
 inde descendit in sacerdotes simpli-
 ces qui presbyteri vocantur et hoc ab
 vno capite. Et ideo licet quilibet sacerdos
 habeat potestatem ordinis et clauem que
 est iudicandi et absoluendi tamen versus
 sue potestatis terminum se extendit ad
 illos qui sibi sunt subiecti ordinate.
 Et quia potestas administrandi sacra-
 menta est indelebilis et perpetua in se
 sic probatur de potestate sacerdota-
 li licet potestas iurisdictionis possit per-
 di. Et ideo sic sacerdos non potest per-
 dere potestatem sacerdotalem sibi colla-
 tam in sacramento ordinis. Ita etiam
 nec episcopus qui est supra sacer-
 dotes nullomodo potest perdere po-
 testatem conferendi sacramentum ordinis
 quia est ei essentialis adiuncta et an-
 nexa cum potestate et gradu sacerdota-
 li nec ista potestas est potestas iurisdic-
 tionis nec cum tali potestate impo-
 nitur in anima alius character super charac-
 tere sacerdotalem quia ille est ultimus
 character. Cum primus sacerdos im-
 diate ordinatur a christo seu primi sa-

cerdotes qui habent potestatem ad-
 ministrandi sacramentum ordinis propter
 talem potestatem non habebant alium
 characterem in anima nisi sacerdotalem.
 Est sibi dicendum de alijs sacerdoti-
 bus qui recipiunt potestatem consecra-
 di ordines. non igitur datur alijs alius
 character sed ipse character sacerdota-
 lis prius existeret quodammodo crescit in
 potestate et dilatatur ampliat et di-
 gnificatur. Vnde sacerdotalis potestas
 est sic potestas liberi arbitrii super quam
 non est alia aliqua potestas natura-
 lis. Sed sic liberi arbitrii potestatem
 crescere et dignificari per scias et
 virtutes artes et officia et propter
 hoc vnde liberi arbitrii ascendit super
 pra aliud et non naturaliter nec ra-
 dicaliter. Ita possumus dicere confor-
 miter quod quantumvis potestas sacerdotalis
 sit vltimus gradus radicalis in po-
 testatibus spiritualibus que datur per sa-
 cramentum ordinis ac tamen potestatem crescere
 et ampliari et dignificari ut sic pote-
 stas sacerdotalis se extendit ad alia
 sacramenta. Ita se extendit ad sacra-
 mentum ordinis. ita quod non sit alia po-
 testas noua sed prima magis ampliata
 et dilatata est. et ideo sic potestas sa-
 cerdotalis est indelebilis. ita et potestas
 episcopalis que radicitur in potestate
 sacerdotali. ut etiam sic potestas
 episcopalis se extendit super sacerdo-
 tale ad conferendum sacramentum or-
 dinis quod est potestatiuum quia in eo datur
 potestas. Ita etiam se extendit ad
 sacramentum confirmationis in quo

¶

dat pbris et oib⁹ alijs potestas pu
gnandi publice ptra inimicos xpi
et e⁹ q⁹li officium spuale. et io q⁹ ibi
requiritur maxia p⁹as magna infir
mitas et magnu⁹ robur tale sacra
mentum d⁹z administrari et dari no⁹ p
simplicem sacerdotem q⁹ h⁹z p⁹ates sim
plice s⁹z per magnu⁹ sacerdotem epi
scopum q⁹ h⁹z potestate et excellen
cia et h⁹z potestate sup⁹ p⁹ates quo
ad sacramentuz ordiis quod e⁹ pote
statiunz et quo ad sacramentuz co
firmationis et sic duo sacramenta
dnt administrari a solis magnis sa
cerdotibus scz episcopis.

Epilogatio.

Ita igit appet ex oib⁹ sup⁹di
dictis quod ps clericalis e⁹ ex
cellenter ordiata regulata et disposi
ta p mirabiles grad⁹ q⁹li p mira
bilissimam scalam ab infimis ad sup
ma ascendendo et descendendo a su
p⁹mis ad ifima. qm⁹ p⁹m⁹ ascens⁹ e⁹
t⁹ofura clericalis. scdus e⁹ p⁹amusta
tus et isti duo no⁹ sunt ordies sed
snt pparatorij ad ordines. tertius
est hostiari⁹. quart⁹ est lectoriat⁹
quint⁹ e⁹ exorcistat⁹. sext⁹ e⁹ acolit⁹
septim⁹ e⁹ s⁹bdiaconat⁹. octau⁹ est
dyaconat⁹. nou⁹ e⁹ sacerdotiu seu
p⁹soiterat⁹ et hic e⁹ finis i ordinibus
Sed p modu⁹ supplem⁹ti suppoit
istis ordinib⁹ sacris episcopatus
patriarchat⁹ et papat⁹ aqbus sacri
ordines fluunt et dispasantur et sic

decim⁹ ascens⁹ e⁹ episcopatus et vn⁹
cui⁹ patriarchat⁹ et vltim⁹ papa
tus in quo est sumus sacerdos. et
q⁹ potestas p excellenciaz q⁹io ma
gis descendit tanto magis dilatat⁹
quato magis ascendit tato magis
diminuitur sicut etia⁹ sit i scala na
re q⁹ quato magis ascendit tedit ad
vnitate. et io plures snt epi pautio
res archiepi paucissimi patriarche
et vn⁹ pater patrum qui merito
papa vocatur tanq⁹ vn⁹ p⁹mus su
mus spualis pater oim patrum. et
ideo oim fidelium christianoz p⁹
ceps principu⁹ caput indiuisum
potifer summ⁹ xpi vicari⁹ f⁹os ori
go et regula oim pncipatiun⁹ spua
lium i christianitate a quo tanq⁹ a
summo deriuat ordiata p⁹as vsq⁹
ad ifima mebra xpianitati. Ecce
igit qualiter ps clerical⁹ eleuat⁹ mo
ordinato et mirabiliter sup⁹ partes
laycal⁹. Sic igit per tonsuram cleri
cal⁹ i qua fit quedam eleuato aliq⁹
est honorad⁹ mltro magis dnt ho
norari qui pl⁹ eleuatur p sacramen
tum ordiis fm suos grad⁹ et multo
magis epi. et sic ascendendo. et sic
appet qliter per vnu⁹ sumuz sacer
dotem tota xpianitas e⁹ in se ordiata
et colligata et fortissime vnita. Et
qm⁹ ista p⁹as que fit vniuersalit⁹ p
mi et sumi sacerdot⁹ e⁹ sp necessaria
toti christianitati tanq⁹ p⁹ma influens
in oim p⁹ates ab ipa deriuatas.

Et io q⁹ p⁹im⁹ sacerdos poterat

inori et p̄tās istat erāt sibi data n̄
p̄pter seipm̄ s̄z p̄pter alios. et ideo
sic debuit sibi dari a christo tal' po
testas vt poss̄z trensire i aliū post
ipm̄ et hoc fuit necesse. Et ideo qz
ista p̄tās solum depēdz a christo i
quo erat suscepta et nō ab alijs et
tota erat ipsi? p̄mū sacerdoti ime
diate ordinati a christo. seq̄tur q̄
taliter fuit tradita ei q̄ ip̄e habuit
potestātē et auctoritatē ordinandi
et disponēdi de ip̄a p̄tātē fm̄ mo
dum et formā q̄liter trāsiret i aliū
post ipm̄ et relinq̄ret eā toti christi
anitati qz postq̄ semel sibi data fu
it potuit ordinare de ea sic voluit
ad vtilitatē christianitatē et cōmodū
qz p̄pter hoc data fuit. et iō pote
stas ista vniuersalis nō pōt perdi
s̄z sp̄ manet i xp̄ianitate radicalit̄
sicut p̄mū sacerdos cui? erat or
dinatus. Et sic apparet q̄ p̄tās spi
ritualis durabit et p̄manebit q̄
diu christianitas durabit. et qz xp̄s
est immortalis ex n̄s sp̄ vn̄. et iō ea
que ip̄e ordinauit sp̄ p̄manebūt. et iō
xp̄ianitas ab ip̄o ordinata per sua
sacramēta et suū p̄mū sacerdotē
vicariū ei? et per alios p̄mos sacer
dotes vn̄tos cū p̄mo sacerdote
vicario suo sp̄ durabit q̄ diu mun
dus durabit qz perire nō pōt nisi
xp̄s pereat quod fieri nō pōt. Ip̄e
enī est sacerdos suū? inq̄tū hō
nō descēdens ab alio sacerdote s̄z
immediate a deo et manet in celū
in eternum qui est benedictus in

secula seculorum. Amen.

De cōparatione partis clerical
lis ad partem laycalem.

Noniā aut dictū ēq̄ tota xp̄i
anitas de necessitate patit̄
diuiditur in duas p̄tes ḡnales s̄z
in partē clericalē et laycalē seu in
partē dantē et admistrantē sacra
menta et in partē suscipientē ista
q̄ iste due partes distingūtur per
dare et accipere et per hoc pars q̄
dat ē nobilior q̄ illa que accipit. et
qz pars clericalis ē ordinata i se pul
cherrime et mirabilissime tāq̄ pul
cherrima gerarchia gradatim or
dinata. et iō necesse ē etiā q̄ pars
laycalis sit in se ordinata suōmō. vñ
iste due partes faciūt vnā ecclīaz
et vnū corp? et q̄li vnū hoīem. Et
iō qz vna ē superior alia inferior vna
dās et alia recipiēs et in se h̄nt s̄
cut corp? et aia qz sic ex corpore et
aia fit vn? hō ita q̄ corp? ē pars i
ferior et aia superior et corp? reci
pit influentiā et aia influīt ei et dat cor
pori vitā. et iō sic se h̄z aia ad cor
pus sic se h̄z pars clerical' ad par
tem laycalē qz fit quasi vn? homo
maxim? ex parte clericali et layca
li. et qz sic aia est in se ordinata per
suas potestates vt iam declarātū
fuit. ita et iā suōmō corp? est ordi
natum in seip̄o per sua mēbra et
organa visibilia. Et ideo etiam
necesse est q̄ sicut pars clericalis

liij

est i seip̃a mirabilr ⁊ pulcherrime
ordinata per mirabilez gerarchiā
Ita etiāz pars laycalis sit in se or
dinata suomō ⁊ pporcionaliter p
suam gerarchiam. Et q̃ pars cle
ricalis est ordinata in seipsa p po
testatem spiritualem que cōstituit
in ea multos grad⁹ vt declaratur
est. Ita etiāz pars laycalis d̃z esse
ordinata in seipsa per potestatem
corporalem seu tēporalem q̃ sicut
est ptās spiritual̃. Ita etiāz est po
testas corporal̃ seu tēporalis. q̃ si
cut est aia ita est corp⁹. et sicut sūt
bona que recipit aia in se. Ita sūt
bona q̃ recipit corpus in se. ⁊ sicut
aia h̃z suā vitam spūalem. ita cor
pus h̃z vitam corporale. Due igit̃
sūt vite vna terrena ⁊ alia celestis.
vna corporea et alia spūalis vna
qua corp⁹ viuit ex aia ⁊ alia q̃ aia
viuit ex deo. Et vtraq̃ h̃z suum
bonū quo nutritur ⁊ vegetatur vt
possit subsistere ⁊ permanere. vita
aut̃ terrena seu corporalis nutrit̃
bonis terrenis et vita spūalis nu
trit̃ bonis spūalibus. Ad vitāz ter
renāz p̃tinent oīa que sūt terrena
⁊ ad vitāz spūalem p̃tinent oīa
que sūt spūalia. Et iō sicut fuit ne
cessaria ptās spūalis administrādo
bona spūalia sc̃z ip̃a sacramenta in
quib⁹ p̃sistit vita spiritualis. Ita
est necessaria ptās terrena ⁊ secu
laris administrādo bona terrena.
Et sic fuit necessaria ptās siue iur
isdictio spūal̃ ita est necessaria po

testas iurisdictionis tēporalis. Et iō
sicut ps clerical̃ est ordinata p po
testatem spūalem. Ita pars layca
lis est ordinata p ptātem terrenāz
⁊ sicut spūalis ptās h̃z multos
gradus ⁊ multos ordines ptāz
et tñ omēs sūt sub vno capite. Ita
ptās terrena h̃z suos gr̃us ⁊ omēs
h̃nt vnū caput sc̃z ptātem regiam
vel imperialem. Quanto aut̃ vita
spūalis ē dignior ⁊ q̃to aia est di
gnior q̃ corp⁹ tanto ptās spūalis
precedit ⁊ excellit̃ terrenā seu secu
larem ptātem in honore et digni
tate. Et sicut aia nō fecit corp⁹ s̃z
de⁹ fecit tam aiam q̃ corp⁹. sicut
aia regit corp⁹ ita spūal̃ ptās d̃z
regere corporale nec ptās spūalis
instituit corporale s̃z de⁹ imedia
te ordinavit et instituit eā ⁊ sic cor
pus ē ppter aiam ⁊ ad ip̃am ordi
natur. Ita ptās terrena ē ppter po
testatē spūale et sicut corp⁹ est sub
iectum aie. ita ptās terrena d̃z eē
subiecta spūali. Ex hijs oibus ap
parēt tres esse mirabiles ordines
in mūdo p̃mo ordinē nature q̃ iā
in principio libri isti⁹ p̃notus est
qui ē ordo creaturaz ⁊ alij duo
ordines sūt in natura hūana ⁊ in
xp̃ianitate per duas ptātes. sc̃z or
do ptātis spūalis et ordo ptātis
corporalis seu temporalis. Et de
tanto ordines isti duo excellūt or
dinē nature de quāto boies excel
lūt alias creaturas q̃ isti duo or
dines fundātur in boib⁹ in ordi

ne autē nature de quāto vna crea-
tura eleuatur sup̄ aliā de tāto hō
eleuatur sup̄ om̄s creaturas. sed
in istis duob⁹ ordinibus hō ele-
uatur sup̄ hoīem et pplus sup̄ po-
pulum et gēs supra gentē. Si igit̄
mirabilis est mund⁹ ppter mira-
bile ordinē nature multo magis
mirabilis ē ip̄a christianitas seu
ecclesia ppter duos mirabiles ordi-
nes duarū ptātū. Compara igit̄
istos duos ordines adinuicē ⁊ vi-
debis excellenciam eorū.

De cōparatione duarū pote-
statum inter se.

¶ Quid potestas tēporalis seu
corporalis que respicit ⁊ or-
dinatū paritē laycalē est tāq̄ cor-
pus et ptās spūalis que respicit
et ordinat partem clericalem ē sic
aīa. Et ideo sicut de⁹ primo fecit
corp⁹ q̄ aīam q̄ primo corp⁹ pre-
paratur ad reparationē aīe et vl-
tīmo aīa recipitur in corpore et iō
ip̄m perficit et informat et viuī-
ficat. Ita cōformiter potestas ter-
rena seu secularis prius fuit in ter-
ra q̄ spūalis et de⁹ primo ordina-
uit ip̄am q̄ erat tanq̄ corp⁹. et iō
debut precedere vt p̄prietur ad
receptionē potestatis spūalis sic
corpus ad aīam. Et iō per multa
milia annoz fuit ptās terrena in
mūdo et cōtinue paulatī dispone-
batur et p̄parabatur. et qñ fuit di-
sp̄sita et p̄parata ad recipiendū
potestates spūalē tunc venit xp̄s

in mūdū ordinans potestatem
spūalem et tūc potestas terrena
erat per vniuersum mūdum ordi-
nata et habebat suū caput in ma-
iori ciuitate toti⁹ mundi sc̄z in ro-
ma. et ideo in illa ciuitate in qua
terrena ptās habebat suū caput.
Ibi ptās spūalis recepta fuit ⁊ cel-
locata et ip̄a ptās ibi posuit suū
caput et subiugauit sibi ptātē ter-
renam. Oportuit autē q̄ potestas
spūalis poneret suū caput in ma-
iori ciuitate toti⁹ mundi. ⁊ sic po-
testas terrena recepit spūalem sic
corpus aīam et quasi fecerūt vnū
hoīem nouum. et iō insit sunt mix-
te per totam christianitatē ⁊ vna
iuuat aliā. Un̄ postq̄ potestas
terrena que primo erat nō fuit de-
structa per aduentū ptātis spūa-
lis sc̄z est sibi subiecta et seruīcs si-
gnū est q̄ ptās tēporalis a deo
erat q̄ si a deo nō fuisset destruc-
ta fuisset nec mixta fuisset cū spūali
Et ideo sicut aīa viuificat et ifor-
mat corp⁹. Ita potestas spūalis
vltime veniēs tanq̄ nobilior ⁊ ex-
cellentior et tanq̄ forma et aīa ei⁹
viuicat et informaui ⁊ reduxit eā
ad deum sicut aīa reducit et ordi-
nauit corp⁹ ad deū. Si igit̄ terres-
na ptās separet a spūali ptāte tūc
necessario ē mortua ⁊ separet a deo
totaliter et est corp⁹ sine aīa. Ca-
ueant igit̄ terreni p̄ncipes qualif
p̄decessores eorū quoz ipsi sūt suc-
cessores fuerūt subiecti et obediēs

tes potestati spūali. Cogitēt quali
ter caput potestatis terrene scz ro
manum imperiū subiectū fuit ca
piti p̄tatis spūalis p mille annos
et vltra. Timeant igitur omēs chri
stiani qui nūc sūt maiores et mino
res christum cuius vicarius sub
iugauit sibi omēs potestatem ter
renam. Timeant omēs principes
christiani qz eoz predecessores q
fuerūt excellentiores et maiores sū
icēerūt colla sua vicario eius et ei
tanq̄ veri subditi seruierūt. Quis
igitur ausus est persequi ecclesias
xp̄i. Cogitēt omēs christiani qz chri
stianitas nō erat aliqñ et qualiter
incepit et creuit et ad sūmam altitu
dinez deuenit. qualiter perseuera
uit et continue pmanit. Timeant
igitur christiani filiū dei sicut pre
decessor sui fecerūt honorēt eū sicut
predecessores honorauerūt vide
ant magnitudinez et excellentiam
predecessoz et paruitates eoz et
cognoscant qz nihil sūt in respectu
eoz. Sic igitur illi qui tam excel
lentes fuerūt timuerunt xp̄m et ei
obedierūt et crediderunt et fideles
fuerunt et eū tantum honoraue
runt. Multo magis igr qui nunc
sūt cū nihil sint respectu illoz de
bēt magis timere christū et ei obe
dire et credere et eū honorare et suo
vicario subditi esse. Cognoscat eti
am omēs gētes ih̄m xp̄m esse verū
filium dei cui p̄tās et principat⁹
durauit per mille annos et vltra et

durat in maiori ciuitate toti⁹ mū
di qz dñabitur vniuerso orbi i qua
erat caput terrene p̄tatis.

Septimū et vltimū sacramen
tum est sacramentum matrimoni
quod est p̄iunctio inseparabilis viri
et mulieris introducta per libez
cōsensū aioz ex parte vtriusqz ex
p̄ssum p vbum vel aliquod signū
et est institutū vt sit officiū sacra
mētū et remediū. officiū ad mul
tiplicandū sacramētū ad significā
dū et remediū p̄tra p̄cā.

Quoniam autē de⁹ nō fecit
omēs homines siml sicut fecit
angelos in simul. S3 solū fecit pri
mū hoīez et p̄maz mulierē imedi
ate p se sine adiutorio alteri⁹ et or
dinauit qz hoīes multiplicarēt i
terra p modū gñationis et p̄pagatō
nis. ita qz vn⁹ descenderet et gñā
ret ab altero vt sic maior esset vnitas
et amor inter hoīes vt sic se re
putarent quasi vnū hoīez dū vī
derent se omēs descendisse ab vno
homine. et sic modus gñandi esset
signū vnitatis et societatis. Et qz
totū principale bonū hominis
est vt habeat p̄iunctionem et socie
tatem cū deo qz per talem socie
tatem homo recipit vitā a deo et
totū bonū suū. Ita qz vitā ho
minis cōsistit in societate vt iā dic
tū est. Et iō quia ista societas ho
minis cum deo est occulta inuisibi
lis et spūalis et est finis et cōplemē
tum hominis debuit significari fi

figurari et representari quod fieri potuit per res sensibiles et visibiles ut semper homo haberet aliquod signum manifestum visibile per quod repñaret et significaretur ei coniunctio quam debet habere cum deo per amorem tanquam per suum principale bonum. et ideo quod coniunctio et societas inuisibilis debet significari et figurari per coniunctionem visibilem que est illud signum representans istam coniunctionem spirituales ideo debuit esse propinquissimus ipsi homini. et ideo ordinavit deus quod non solum generatio humanum per generationem multiplicaretur sed et tali modo multiplicaretur et cresceret ut modus generandi et multiplicandi esset signum visibile figura et representatio istius coniunctionis et societatis spiritualis et inuisibilis quam homo semper debet habere cum deo per amorem in quo persistebat totus status hominis. Et ideo ordinavit deus et instituit ut propter generationem et multiplicationem hominum fieret per coniunctionem viri et mulieris quod coniunctio esset indivisa et singularis et hoc est matrimonium. Et ideo a principio fecit primum virum et primam mulierem et non plures viros nec plures mulieres sed unicam et singularem mulierem uni viro coniunctam et voluit quod ista coniunctio esset inseparabilis et indissolubilis. et ideo istud matrimonium fuit ordinatum a deo in principio nature humane ad duo sed ut esset in officium generandi et multiplicandi homines et ut esset signum et sacra

mentum representans coniunctionem iustitiam et spiritalem anime cum deo per amorem liberalem et spontaneam. Unde a principio deus fecit duas coniunctiones mirabiles in humana natura. prima fuit quando coniunxit animam rationalem cum carne seu cum corpore et ista fuit naturalis et non precessit consensum quod ipsa nesciebat eo quod nunc erat. sed deus coniunxit animam cum corpore et istud fuit primum matrimonium. Alia vero coniunctio nec fecit deus in humana natura quando coniunxit mulierem cum viro in una societate inseparabili. et ista societas fuit maior et nobilior et ista fuit voluntaria liberalis et non naturalis et per primum consensum viri et mulieris et per amorem utriusque et prima societas erat signum et representatio istius coniunctionis quod sic anima est superior et maior et dignior et caro est inferior. Ita vir est maior superior et dignior et mulier inferior. Et sicut una anima fuit coniuncta cum una singulari carne et non cum pluribus. Ita unus vir cum unica muliere non cum pluribus. Et sic prima coniunctio non poterat destrui nisi per mortem. ita nec coniunctio viri et mulieris non poterat destrui nisi per mortem. sic igitur prima societas que fuit in humana natura radicalis et fundamentalis scilicet anime cum carne significabat et representabat secundam societatem coniunctionis que erat in humana natura que erat viri et mulieris et ista secunda figurabat et representabat tertiam coniunctionem seu societatem que est anime cum deo seu humane nature

cuz deo et ista est maxima oim. Et sic ambe societates que erat in humana natura erant ppter tertiaz que erat hois cum deo.

De comparatione istaz societatum inter se.

Et qz iste tres societates sunt ordinate inter se et vna ascendit sup alia in dignitate et nobilitate quasi per quao scala et vna respicit aliam. et io coparemus eas adinuicem. Un due pme que sunt infra natura humanam sunt ppter illam que ascendit sup humanam naturam. In pma em pinctio et societate corpus ascendit ad aiaz et coniungit cu ea naturaliter. In scda societate mulier ascendit ad virum et coniungit cu eo per libere arbitriuz et consensum. Et qz mulier hz carnes et spm seu aiam et vir etiaz ibi. Io fit duplex pinctio seu societas scz aie cu aia et carnis cu carne qz aia viri coniungit cu aia mulieris et e converso per amorem et consensum et caro viri cu carne mulieris. Sed in tertia societate ta vir q mulier coniungit cu deo et no solu vir et mulier sz tota humana natura debz coniungi cu deo quia ppter hoc facti sunt. Sicut igr in pma pinctio et societate que est aie cu carne ipsa caro vivificatur exaltatur et nobilitatur per societatem cu aia rationali. Ita q ex seipsa no habz vitam ymo est nihil. Et sic etiam in scda societate ipsa mulier vivificatur fortificatur

et exaltatur per societatem cu viro. Ita etiam significatur q ta vir q mulier et tota societas seu congregatio hoim vivificantur nobilitantur et exaltantur per societatem et punctionem cu deo. et sicut tota caro est coniuncta cu aia et tota mulier cum viro. Ita tam vir q mulier qui faciunt vnam societatem et vnam congregationem debent coniungi cu deo per amorem et per psequens. Sicut aut in humana natura fuerit due societates seu pinctioes. pma aie cu carne que faciunt vnam personam indiividuam. et scda mulieris cu viro qui faciunt vim amorem et societatem inseparabilem. Ita significatur q due erant punctiones possibiles humane nature cu deo: vna ad modum aie cum carne per unionem personalem. Ita q deus et homo concurrent in vna persona et alia erat p amorem et voluntatem nec aliter pot humana natura pbinari aut coniungi cu deo nisi istis duobus modis. Et qm filius dei est vnus psonaliter cu humana natura et io completa est societas que se hz p modum unionis aie cu carne. Et qz xps deus et homo in vna persona ulterius coniungit et vnuit sibi xpianitatem que est vna societas et vna congregatio oim christianorum que vocatur ecclesia que habz meduz vnitatis et veram vnitatem qrum fieri potest: qa tota christianitas

est cōiuncta cū vno sūmo sacerdo
te vicario christi: et iō tota ecclesia
h3 modū mulieris seu vxoris et
christi h3 modū viri que tota ec
clesia est quasi vna persona et chri
stus alia persona et est ibi matris
monium sic inter primū virū et pri
mā mulierē. Sicut igit in primo
statu hoīs aū lapsus erat cōiun
ctio et societas viri et mulieris cū
deo mūdum incarnato et ista erat
per amorē. Ita q̄ ibi erat ecclesia
et congegatio hoīm. Sed mo
do in reparatiōe facta ē cōiunctio
et societas christianitatis seu ec
clie cū filio dei facto hoīe et in car
nato et sic modo due sūt p̄iunctio
nes seu due societates. prima est
filij dei cū hūana natura et cū hu
manitate sua p̄pria et singlari. et
scda societas est christi dei et hoīs
cū tota christianitate q̄ est sua ec
clesia et est tota sua et ista est maxi
ma cōiunctio et maxima societas q̄
possit esse q̄ maxim⁹ christ⁹ de⁹ et
hō est maria ecclesia. Et sunt ibi
due vxores prima vxor est hūani
tas filij dei. et scda est ecclesia que
est vxor christi dei et hoīs. Tū ec
clesia semper se h3 ad modū p̄me
mulieris q̄ sic prima mulier descē
dit de viro et fuit formata de viro
Ita tota ecclesia d̄scēdit a christo
et ē formata de christo q̄ tota chri
stianitas est reuocata et restaura
ta per sacramēta christi q̄ hnt to
tā virtutē a passione christi et amo

re. et ideo recte tota christianitas
seu ecclesia ē vxor et mulier seu spō
sa christi. Et iō istud matrimoniū
christi et ecclie sue recte figuratur
per matrimoniū viri et mulieris
q̄ sic vir et mulier hnt cōformita
tem in natura. Ita christ⁹ et sua ec
clesia hnt cōformitatē in natura q̄a
christ⁹ h3 carnē hūanā sic ecclia.
et ideo ē ibi duplex societas vna
per amorē et dilectiōem et alia p
cōformationē carnis sic mulier et
vir hnt societatem per amorem
et per societatem carnis.

Quod sacramētū matrimoni
est antiquū et etiā nouū sacra
mentum.

Et q̄ matrimoniū p̄p̄ hoc ē
sacramētū q̄ est signū et q̄a
significat aliquā rem sacrā sacra
tam inuisibilē et spūalem. Et quia
nobili⁹ et mai⁹ et p̄ncipali⁹ sine
cōporatione est illud quod signifi
cat q̄ signū est p̄pter significatū
et nō ecōuerso. et ideo sine cōpa
ratione nobilio⁹ est illa cōiunctio
spūalis que significat per matris
monium q̄ ipm matrimoniū. Et
quia ipm matrimoniū est institū
tum et ordinatū ad significandū
et rep̄tandū cōiunctionē et vniō
nem spūalem que fit et fieri d3 in
ter hūanā naturā seu viam et de
um q̄ vtrq̄ est voluntaria per li
berum cōsensum. Et iō q̄ cōiunc
tio aliter fuit a principio nature
hūane in statu perfecto et aliter i

reparatione post lapsū qz a princi-
pio natura hūana pūgebatur for-
lum per amorē et cōsensum libez
Sed post lapsum in reparatione
facta ē noua cōiunctio inter deū
et naturā hūanam qz persona filij
dei sibi cōiunxit naturā hūanam
in vnitāte persone et fact⁹ est de⁹
hō qui est christ⁹. Et vltim⁹ ipse
christ⁹ de⁹ homo cōiunxit sibi no-
uam societātē qz formauit eccliaz
seu christianitatē totā nouam per
sacramēta et abluuit et lauit. Et sic
facta est noua cōiunctio spūalis i-
ter christ⁹ et suā nouā eccliaz
et sic sunt tres cōiunctiōes spūa-
les. Et iō postq̄ matrimoniū fuit
ad hoc principaliter institutū ad
significandū primā cōiunctiōez
spūalem. Ita etiā de nouo debuit
institutū et ordinari ad significandū
nouā pūctionē inter personā fi-
lij dei et hūanam naturā quā assū-
psit. et pūctionē nouā inter chri-
stum et eccliam nouā qz vtrāqz ē
voluntaria et p cōsensum libez et
vtrāqz est ad modū matrimoniij.
Et iō matrimoniū est antiquū et p-
mum sacramētuz et ē etiā nouum
sacramētū sic baptim⁹ et alia qā
dignū est qz ista cōiunctiō noua fa-
cta in repatione significet et repñ-
tetur sic illa antiq̄. Et sic matrimo-
niū ē sacramētū christi sic alia qsi
innouatum ad nouā significatio-
nē. et sic pūctiones spūales repñ-
tantur p matrimoniū scz pma q

erat hoīs cū deo per amorē soluz
et alie due noue scz filij dei cū na-
tura hūana quā assūpsit et xpi cū
ecclia sua quā formauit. vñ i vtra-
qz pūctiōe ē vnio duoz vni⁹ agēd
et influentis et alteri⁹ vt patiet⁹ et
suscipiētis et hoc p vincū amoris
quod pcedit ex mera volūtate et
iō recte significat⁹ et repñtat⁹ vtrāqz
istas pūctionū spūaliū per matri-
moniū qd ē pūctio duaz psonaz
rum quaz vna ē sic agēs et influēs
scz virilis sex⁹ et alia sic patiens et
suscipiēs que est muliebris sexus
et hoc ex mutuo cōsensu volūtatis
Et iō videt⁹ qz sacramētū matrimo-
nij est magnū sacramētuz propter
istas pūctiones spūales qd repñ-
tat et significat spūaliter pp̄t tertiā
cōiunctiōē et vltimā q ē christi et
ecclie. Un illa recensissime repñtat i
matrimonio qz sic in matrimonio
est duplex pūctio vna p amorē q
est cōpleta. Alia est corporis q seq̄-
tur ex pma et ibi ē tota cōsumma-
tio matrimoniij. Ita sūt i christi cō-
iunctiōe et sue ecclie sūt due pūn-
ctiōes vna p amorē et vtrāqz pre-
et alia p cōformitatē et similitudinē
nature qz christ⁹ et ecclia sua hūt
cōformitatē carnis et sic sunt due
magne et maxie cōiunctiōes.

Qd matrimoniū i q̄ruz ē sacra-
mētum xpi dat grām et adiutoriū
spūale ptra carnalē p̄cupiscenciā
et ad operandum illa que sunt ve

cessaria in matrimonio.

¶ Quia matrimonium est sacramentum christi sic alia sacramenta et ideo opus quod sic alia sacramenta dant certam gratiam et spirituale et aliquid adiutorium spirituale sic homo indiget ita etiam sacramentum matrimonij dat certam gratiam et adiutorium spirituale sic indiget homo in hijs que sunt necessaria ad matrimonium. Vnde cum in matrimonio debet boni factas et preterea videri uxore sua ad precreationem plis et hoc ex divina institutione dat etiam ibi gratia cum qua prouenienter illud fieri possit sic dictum fuit in sacramento ordinis et in illis que digne sumunt sacramentum minimum in fide christi et recta intentione ut scilicet vniuersum ex consensu boni amoris ad precreandum plene ad dei seruicium. tales recipiunt gratiam in matrimonio que adiuuat eos contra concupiscentiam carnalem. et per tale gratiam anima subleuatur a corruptione et concupiscentia inordinata libidinis ut sit ibi copula singularis copula utilis et copula inseparabilis. et quia ista sunt accidentia in matrimonio ut sit perfectus et sanctus. et sic ex ista gratia datur remedium contra inordinationes concupiscentie et nascitur triplex bonum matrimonij. Vnde ipsa carnalis concupiscentia inclinat ad multas mulieres quia luxuriosus non est preter de vna. et ideo in matrimonio datur gratia boni ut vni soli uxori velit coniungi et sic inclinatio ad multas mulieres tollitur per copulam singularem

Concupiscentia etiam inclinat ad delectationem et non ad utilitatem fructus vel plis. et luxuriosus non querit nisi satisfacere concupiscentie sue. et ideo in matrimonio datur gratia et adiutorium ut non cognoscat uxorem nisi propter prolem. et sic talis inclinatio tollitur per copulam utilem et fructuosam. Item etiam concupiscentiam carnalis post impletionem generat fastidium. Vnde luxuriosus postquam cognouit vnam respuit eam et vadit ad aliam. et ideo in matrimonio datur gratia et adiutorium ut semper velit esse cum vna. et sic tale fastidium tollitur per copulam inseparabilem. Et ulterius ex copula singulari nascitur bonum fidei ut ad aliam non accedat et ex copula utili sequitur bonum plis et ad bonum ordinatum est matrimonium ipsum est officium nature. Et etiam ex copula inseparabili oritur bonum sacramenti quia talis copula et coniunctio inseparabilis est sacramentum coniunctionis spiritualis iam dicte. et sic tria bona nascuntur ex matrimonio scilicet fides seu fidelitas. plis et sacramentum. et sic matrimonium prestat remedium contra concupiscentiam quam per gratiam que in eo datur repugnat concupiscentiam carnis in sua radice et non fit magna. et etiam per illa tria bona que sunt in matrimonio ipsum matrimonium honestat ipsam carnalem concupiscentiam ut scilicet accipit qui propter concupiscentiam creat turpitudinem sit honestus quia illa bona cooperantur illi turpitudini illius actus que

alis esset turpissimus et in excusa-
bilis et nullomodo licit⁹. Ita q^{uod} illa
tria bona vel vnu illo^{rum} excusat co-
ritum vt nō sit pctm̄ quod alis est
pctm̄ et sic matrimoniū dat reme-
dium vt nō sit pctm̄ quod est pec-
catum q^{uia} pl^{ures} hnt illa tria bona de
honestate et bonitate q^{uod} opatō il-
la habeat de turpitudine et inbo-
nestate. Item etiā matrimonium
dat remediū cōtra ardorē cōcupi-
scencie et om̄s ei⁹ corruptiones q^{uod}
sequeretur si matrimoniū nō esset
quia dū hō satisfacit cōcupiscēcie
in actu matrimoniali tūc ipa p^{er}cu-
piscēcia nō ita incitat s^{ed} remittit
feruor libidinis q^{uia} multi v^{er}eretur
per p^{er}cupiscēcia nisi haberēt v^{er}os
res quā cognoscēdo euadūt ardo-
rem et aduersionē carnis et sic ma-
trimoniū liberat a peccato quod
alis p^{er}mitteretur. et sic apparet q^{uod}
in matrimonio tria p^{er}siderātur scz
signum seu significatō seu sacram-
tum officiū et remediū. et q^{uod} tum
ad significatōnem duplex ē signifi-
catio q^{uia} significat cōiunctionē chri-
sti et ecclesie sue per amorē et con-
iunctionē et cōfirmationē nature.
et sicut duplex est officiū in matri-
monio. vnu est per mutuā nutri-
tionē viri et mulieris q^{uia} adinuicē
se sonēt nutriunt et iuuāt. et aliud
est officiū ad p^{er}creandū plem.
Similiter est duplex remedium
vnu q^{uod} tum ad fluxū cōcupiscēcie
vt scz hō nō intēdat nec inuideat

om̄es mulierē. Aliud remediū est
q^{uod} tum ad inordinationē vt scz nō
cognoscat mulierē rōe libidinis et
delectatōnis nec sine affectu ma-
rimoniali s^{ed} amore p^{er}lis. et sic sūt
duo significata duo officia duo re-
media. s^{ed} p^{ri}mū significatū et p^{ri}-
mū officiū et p^{ri}mū remedium ē
in sacramēto matrimoniij q^{uod} tum ad
cōiunctionē aīo^{rum}. s^{ed} scdm signifi-
catum et scdm officiū et scdm reme-
dium sūt in sacramento matrimo-
nij q^{uod} tum ad cōiunctionē corp^{or}um.
Sicut at in alijs sacramētis ē alī-
quid visibile seu sensibile exterius
apparēs et aliquid inuisibile q^{uod} sit
gnificatur. Ita similiter in isto sa-
cramēto q^{uia} aliter nō esset sacramē-
tum. Et iō in isto sacramēto sūt v^{er}-
ba et signa exteriora seu actus et
operationes exteriores loco rerū
corporalium que sunt in alijs sa-
cramētis sicut in baptismo ablu-
tio aque. et iō istud sacramētū fit
sicut sacramētum penitēcie i quo
nō pōitur aliqua res corporalis.
sicut q^{uod} v^{er}ba exterius dicta a viro et
a muliere per que significat et des-
claratur cōsensus interior ambo^{rum}
sunt totū illud q^{uod} p^{ri}mo apparet i
matrimonio et ipse cōsens^{us} inter-
ior ē illud q^{uod} p^{ri}mo significatur i
matrimonio sic cōfessio significat
cōtritionē et duplicēciam interior
rem in ipso sacramēto penitēcie. et
deinde causatur inter vir^{um} et mu-
lierem vinculū obligatorū inuisi-

bile et spūale et cōiunctō que est nunq̄ dissolui pōt et hoc ex ordina-
tione diuina q̄ deus matrimoniū
instruxit ppter significatōes spūa-
lis p̄iunctōis. Et istud vinculum
obligatoriū causatur ppter mutu-
um p̄sensū viri et mulieris exp̄s-
sus et declaratū per vba exteriora
vtriusq̄ vel per signa alia est pro-
prie matrimoniū sc̄z causat matri-
moniū. et sic sūt ibi tria per ordinē
sc̄z vba exteriora significancia et
ipse p̄sensus liber spontane⁹ et mu-
tu⁹ viri et mulieris et ip̄m vinculū
obligatoriū indissolubile et infrā-
gibile et tale vinculū est sacramen-
tum et significat p̄iunctōem spūa-
lem inter deū et aīam et inter fili-
um dei et hūanam naturā sibi p-
sonaliter copulatā et iter christus
et ecclesiam. Et ideo ppter talem
significatiōem causatur tale vincu-
lum indissolubile. Et vltim⁹ ex ta-
li vinculo obligatorio p quod vir
transit in p̄tatem mulieris et mu-
lier in p̄tatem viri q̄tū ad corpus
sequitur vltima p̄iunctio q̄ est cor-
pula carnalis. et ideo ppter illam
obligatōem vir tenetur reddere de-
bitum mulieri et mulier viro. et sic
apparet qualiter p̄sensus volūta-
ri⁹ per vba exp̄sensus causat per-
petuam obligatiōem ex dei ordi-
natione. Item etia⁹ apparet q̄ in
matrimonio possūt semp esse duo
bona sc̄z fides et sacramentum q̄
uis semp nō sequat̄ ples et fruct⁹

Un̄ sep pōt eē ibi fides et fidelitas
ppter solutōes debiti. etiā semp est
sacramentum et signū cōiunctio-
nis spiritual⁹ ymo p̄iunctiōis spi-
ritualiū iam dictaz.

Qd̄ sūme timere debet ois xp̄i-
anus ne violet matrimonium nec
suum nec alterius.

Et q̄ ip̄m matrimoniū ē m̄
sacramētum et tā magnum
et ē institutū et ordinatū ad rep̄n-
tandum et significāduz tam ma-
gnas et tā sanctissimas cōiunctōes
spūales super⁹ dictas cauere dñt
om̄s illi qui sūt i m̄rimonio ne tur-
pent vel violēt m̄m sacramētum a
deo ordiatū q̄ qui violat et detur-
pat signū facit iniuriā rei q̄ signi-
ficatur per signū et illi qui instituit
tale sacramētūz sige sinū. Et que
maior iniuria q̄ iniuriare cōiunctō-
nem filij dei cum hūana natura in
vna persona que ē sūme honoran-
da et cui⁹ cōiunctionis ip̄m m̄m
moniū ē signū. et que maior iūria
q̄ iniuriare cōiunctionē christi et
eccleie cui⁹ matrimoniū ē exp̄sum
signū qui em̄ istas cōiunctōes cō-
tempnit et iūriat dign⁹ est maxia
vindicta inhonorat em̄ hūanitatē
christi personā filij dei et totā eccle-
siam et fili carnē dei. Laueāt om̄s
hoies ne violēt et deturpēt matri-
moniū alteri⁹ querēdo vxo:ē alte-
rius. Cogitet hō q̄trum vitupat et
inhonorat christum qui hoc fecit

D.

Honorandū est igitur ipm matris
monium ppter xpm.

Cōparatio xpi ad ecclesiā sicut
vir ad vxorē et spōsi ad spōsam.

Et qz xps se habet ad ecclesiā
am sē xpianitatez sicut vir
et sponsus ad vxorem et spōsaz. et
iō sicut quilibet bonus sponsus amat
suā spōsaz amore casto bono et pu
ro et singulari et everso spōsa bo
na spōsum. Ita sicut xpus diligit ec
clesiā amore castissimo purissimo
et mūdissimo et etiā ecclesiā amat
ipm et iste amor est immortalis et
perpetuus et sicut sponsus verus et
bonus amat decorat et pulchrificat
spōsam suā quātum pōt iux hono
rem suū. Ita xps ornat ecclesiā oī
ornamento et corporali et spūali et
intus et extrinsecus fieri pōt iux honore
suū. Et sicut bonus spōsus nō per
mittit suā spōsaz errare nec deuiā
re. Et sicut spōsus deffēdit suā spō
sam. Ita xps ecclesiā suā. Et sicut
bona spōsa amat et timet et hono
rat suū spōsum sic et ecclesiā xpm
Et vt oīa concludam⁹ sicut in om
nib⁹ se hz bonus sponsus ad bonā
spōsam sic xps veraciter et cōple
te se habet et habebit continue ad
suam ecclesiā. Et qz sponsus est

immortalis: ideo sponsa erit imor
talis. Et sic omnibus modis erit
proporcio.

Eclaratum est igitur demo
do et forma in quibus iesus
christus dei filius et verus homo
tāq̃ verus medic⁹ et saluator dat
bene esse grām et salutez oī homi
ni lapso et qualiter homo de facto
recipit et qualiter virt⁹ passionis
et mortis christi applicatur homi
et etiā de mō regnandi renouādi
et incorporādi hoīez cū xpo et mani
festū quē christ⁹ operat⁹ circa ho
minem renouand⁹ perficiend⁹ et cō
plendum per res visibiles et sensi
biles que sūt sacramēta et qz virt⁹
salutifera deriuatur et de scēdit a
diuinitate que est in christo p ei⁹
humanitatem in ipsa sacramēta
Ita qz ipsa sacramēta visibilia
sunt instrumenta christi per q̃ tan
git hoīem et applicat suā virtutez
hoī indigēti et virt⁹ passionis ei⁹
copulatur hoībus et qz ipsa sacra
mēta sūt qdem memorabilia passi
onis significantia passionem pte
ritam qz ipsa passio operat⁹ in hoī
bus p memoriā eius. Et ideo chri
st⁹ impleuit ecclesiā suā et xpianita
tē suis memorialib⁹ et virt⁹ passio
nis sue q̃ ē trāfacta semp manet

et saluat hoies. Declaratū est etiā
quomō ista sacramēta sūt ordina-
ta et instituta scōm necessitatē ho-
minis cui sacramenta debent ap-
plicari et q̄ quinque: p̄ma sacramē-
ta scz baptis̄m confirmatio extre-
ma vñctio eucharistia et peniten-
tia respiciunt indigentia et cuiuslibet
hois in se principaliter in q̄tuz est
singularis persona. sed duo vltia
scz ordo et matrimonium ordinā-
tur ad alteruz. Ita q̄ ille q̄ recipit
ea recipit p̄ncipaliter ppter alios
et nō ppter se quia ad hoc ordinā-
tur quia sacramentum ordinis or-
dinatur ad multiplicationem spi-
ritualē xp̄ianoz et ecclesie ipsi
et ad multiplicandū et renouandū
in esse spūali quia per ipm datur
potestas administrandi sacramē-
ta. S; matrimonium ordinat ad
multiplicationem naturalē et cor-
poralem fidelū xp̄ianoz et ad re-
nouandū et multiplicandū in esse na-
ture vnde sicut in natura homi-
nis sunt quedam vires et v̄tutes

ordinate ad p̄seruationē p̄sonę in
diuidue. Et quē ad p̄seruationē
sp̄ci. Sic sūt in spūalibus: quinque
sacramēta sūt ad gratiam conferē-
dam et perficiendam circa ipsam
personam. Sed ordo et matrimo-
nium sunt ad conseruandū et per-
ficiendam ecclesiam. Et ideo quia
ista duo respiciunt multitudinem
et alia quinque respiciunt personā
singularē sicut multitudo sequitur
v̄nitatem ita ista duo sacramenta
sequunt alia quinque. Et vltimo po-
nitur sacramentum matrimoni
quia modicum habet de spiritua-
litate nisi q̄tum ad significatū q̄
in hoc est maximum sacramētum
Declaratū est etiā qualiter duo
sunt effectus sacramentoz qui re-
manent in homine recipiente scz
licet gratia et character seu signum
indelebile. Et sic ex omnibus ap-
parere possunt numerus ordo suf-
ficiencia et comparatio sacramen-
torum. Et sic apparet quali-
ter ipsa christianitas et ecclesia

xpi est multa armis et medicamen-
tis spiritualibus. Ita quod nihil ei deficiat
in aliquo. Et totum bonum eccle-
sie et christianitatis et totus thesaurus
eius consistit in sacramentis et totus
exercitatus eius est in usu sacramen-
torum. Et sic ipsa christianitas et eccle-
sia continet in se totam virtutem christi per
ipsa sanctissima sacramenta. et ideo
est habundantissima plenissima et
dictissima in rebus spiritualibus. Et ita
apparet quod ipsa sacramenta sunt bo-
na principalia ipsius christianitatis et ec-
clesie christi et omnia alia sunt minus princi-
palia et quasi accidentalia et acces-
soria et quasi quedam ornamenta vel sub-
stantamenta. Unde christianitas a christo
dicitur et derivatur. et ideo bona que
christus ei dedit sunt principalia sic sunt
sacramenta in quibus dedit seipsum
ecclesie eius. Sed alia bona ecclesie
dantur ab hominibus et ideo cauendum est
et summe fugiendum ne bona christiani-
tatis et ecclesie et alia bona minus
principalia data ab alijs que sunt ni-
hil et quasi accidentalia reputentur princi-
palia et maiora. O quanta iniuria
esset facere ista propter christum. O quan-
to preceptum. O quanta inordinatio et
cecitas et deviatio. Lauere igitur debe-
mus summe minister ecclesie a tanto
malo et tanta iniuria: Et quid etiam
significaret hoc nisi reputare cor-
pus magis principale et aiam mi-
nus principalem et ponere corpus
super aiam et mortale super immortale et
corporale super spirituale et visibile super

inuisibile. Ecce igitur hoc est totum
puertere ordinem christianitatis et
ecclesie christi quantum est in se: quod igitur
talis minister qui hoc faceret concor-
daret cum christo cuius est minister cuius
bonorum ipse dispensator: quod esset
dignus dispensare et ministrare bonis
christi principalia que per nihil reputa-
tat. Sint igitur solliciti et intenti omnes
ministri ecclesie ut honorent sacra-
menta christi quorum sunt dispensatores pro-
pter quod sunt in honore ut perueni-
ant cum eo ad regnum suum in eternum.
Et sic est finis et complementum
sacramentorum.

De iudicio vniuersali et resur-
rectione generalis ostendit quod iudicium
vniuersale est venturum de necessi-
tate cum resurrectione generalis in quo
omnes homines et tota natura humana
resurgent cum proprijs corporibus ad re-
cipiendum punitionem completam et fina-
lem retributionem et suum finale com-
plementum secundum veram iusticiam.

Notandum autem iste liber seu ista
scia est de homine ut in princi-
pio libri dictum est. Iam oportet tractare
in isto libro omnia illa que pertinent
ad homines de principio usque ad finem
et totum processum ipsius hominis
seu humane nature. Et quia iam da-
ta est in isto libro cognitio suffici-
ens de homine et ostensum quod homo
factus est a deo et quod propter ipsum fac-
ta sunt omnia et qualiter homo obli-
gatur deo et ad quod homo in quantum est

talis nature q̄ est premiabilis de
 suis operib⁹ et ostensum est totū
 debitū hoīs. et visū est etiam qua
 liter hō fuit lapsus a suo p̄mo sta
 tu et qualiter facta est repatio. Et
 ostensum est qualiter per sacramē
 tūz homo surgit de lapsu sanatur
 et reducitur ad statū perfectūz ut
 possit operari et facere opera que
 debet facere si vult. Sic igit̄ duo
 opera que deus est operat⁹ circa
 hoīem iam p̄cesserūt. sc̄z opus cō
 ditionis et restauratōis seu repa
 rationis. et ideo nō restat nisi ter
 tium opus glorificationis et p̄mia
 tōnis seu finalis retributōis quia
 tria opera sūt dei circa hoīez. sc̄lz
 opus p̄ditōis opus restauratōis
 et opus glorificatōis et etiā inclu
 ditur in ip̄is opus gubernatōis
 Ipse em̄ homo est opus dei vnūz
 p̄pter qd̄ fecit oīa alia opa ad cui⁹
 uis salutem et vtilitatem sua pui
 dentia semp̄ apparet manifeste es
 se int̄ra. Et iō impossibile est q̄ de⁹
 relinq̄t hoīem incōpletum et quin
 p̄pleat oīa opera sua que sūt com
 plenda circa hoīem fm̄ q̄ natura
 hoīs requirit. postq̄ em̄ incipit et
 cōtinuat opz q̄ ex bonitate sua cō
 pleat. Et q̄ homo est talis nature
 sue volūtatis libere et sp̄tanee q̄
 nullomō pōt cogi s̄z operatur libe
 re et est dñs suorū operum et hoc
 nō habent alie res inferiores que
 operant̄ ex necessitate. Et ideo iā
 cōclusum fuit superius in quodez
 capitulo de cōparatione hoīs ad

alias res penes libez arbitriū q̄
 opera hoīs hñt talem naturā sup
 opera aliaz rez q̄ sūt remunera
 bilia et eis debetur retributio. ita
 q̄ homo talr̄ fact⁹ est q̄ p̄ sua pro
 pria opa d̄z acquirere retributio
 nē et suū finale p̄plemētum. Ita q̄
 p̄us d̄z mereri et lucrari et postea
 ea d̄z fieri retributō et dari merces
 p̄ iusticiā. ita q̄ hō est talis natu
 re q̄ d̄z recipere suū p̄plemētūz et
 suū finale bonū per iusticiā et per
 merita et ei d̄z dari p̄ modū corone
 p̄miationis et solutōis et iuste retri
 butionis q̄ alr̄ nō sufficeret homi
 ni. Et iō ibid̄ cōclusū fuit q̄ necesse est
 q̄ opa hoīs iudicētur distuciant̄ et
 iaciter recipiant quod eis debet̄
 fm̄ iusticiā. et iō ut nō oportet
 at hic reit̄are oīa illa que dicta sūt
 ibi i illo copitulo recurrendū ē ad il
 lud capitulū q̄ est fūdamētum et
 radix ist⁹ partis. Et iō iam est fir
 mū et impossibile alijs esse q̄n fiat iu
 diciū v̄ez et discussio de operib⁹
 hoīs siue bonis siue mal̄. et iō nō
 restat declarare nisi q̄lit̄ fiet iudi
 ciū illud et tal̄ discussio et q̄liter fiet
 ista retributio remuneratō et solu
 tio. itē etiā iā declaratū ē in capitu
 lo de gaudio et tristitia q̄lit̄ necesse
 erit q̄ quelz aīa recuperet corp⁹ su
 um p̄p̄riū ad cōplemētū gaudijs et
 tristicie et sic p̄bata ē resurrectō cor
 porū. et iō nō restat p̄bare nisi q̄lit̄
 fiet. Et q̄ istd̄ erit vltimūz op⁹ dei
 circa hūanā naturā et erit p̄sūma
 b iij

tio toti⁹ hūane nature et p⁹ p⁹ns to
 cius. mūdi qui factus est ppter ho
 mīez. et ideo oportebit q⁹ ista retri
 butio final⁹ q⁹ erit pplemētum oīm
 fiat comō quo cōuenit hōi et deo.
Un ist⁹ op⁹ solū erit op⁹ dei siue
 adiutorio alicui⁹ creature et ipa
 hūana natura fm q⁹ opata fuerit
 solū recipet retributōez et solutōez
 sibi debitā. et iō mod⁹ faciēdi istā
 finalem retributōez et solutōez si
 bi debitā oportebit q⁹ sit iux⁹ natu
 ram ipsoz opez bonoz et maloz
 et fm q⁹ eis cōuenit q⁹ necesse ē q⁹
 bona opera et mala habeāt suum
 pplemētuz. Et q⁹ bonis operibus
 debet honor laus et gloria. Et ma
 lis operib⁹ debet verecūdia p⁹fusio
 et dedecus vituperiū et obp⁹riuz
 et iō oportebit q⁹ bona opa et me
 ritoria que sūt facta ppter deū re
 cipiāt tū honorez tātam laudez et
 tantā gloriā q⁹ nō possit cogitari
 maior et mala opera et culpabilia
 que sūt facta ptra deū recipiāt tā
 tam p⁹fusionem qua nō possit co
 gitari maior et per p⁹ns hoīes qui
 fecerūt ipa opa bona vel mala re
 cipient laudē v⁹ p⁹fusionez. et ideo
 ppter hoc necesse est q⁹ fiat iudici
 um vniuersale in quo sūt sint omīs
 hoīes et omīs angeli et oīs creatu
 ra hīs intellectū et racōem et ipē
 deus vt oīa bona opa v⁹ mala vi
 deant et cognoscant ab oībus cla
 re et lucide vt scz ille qui fecit ope
 ra bona vel mala videat ipa claris

sime et etiā omīs alij videāt q⁹uis
 em cuīz hōi statim et promptel⁹
 certa cognitio de sua dampnatōe
 vel pmo nō tū est oībus notū. Jō
 ista ē maior laus vel cōfusio q⁹ pōt
 esse. Hoc aut nō potest ēē nisi in iu
 dicio vniuersali in quo erit de⁹ et
 tota hūana natura et angelica. Et
 ideo necesse erit q⁹ ppter hoc qui
 lz portet oīa opa sua scripta in se
 ipso et in sua cōscientia et q⁹ ipē cō
 sciēcie et corda hoīz clarissime ab
 oībus cognoscant vt sic boni reci
 piant vniuersalem et gñalem lau
 dem et honorem et mali recipient
 gñalem et vniuersalem p⁹fusionez
Nec aliter bona opera et mala ha
 berent suū pplemētū et etiā hoc
 sūme puenit opibus malis q⁹ pro
 pria punicio maloz opez est ipa
 p⁹fusio q⁹ homines magis timent
 confusionez q⁹ aliquid aliud quia
 etiam pena ignis cōpetit aīabus
 quia etiā possunt sentire dolorez
 sicut homo sz nō possūt sentire cō
 fusionez. Et ideo hoc solū puenit
 hominibus et rebus rationalibus
 et ideo vellent magis hoīes pati
 penam doloris q⁹ recipere confu
 sionem. et ideo etiā quia ipa mala
 opera sūt talis nature q⁹ semp vo
 lunt occultari et nullomodo vide
 ri nec cognosci. et ideo p⁹pria puni
 cio est q⁹ publicent manifestentur
 vt recipient confusione et verecū
 diam. Et ideo q⁹ ipsa mala. ma
 la opera debent puniri et recipe

re suā p̄p̄iam retributionē in sū-
mo et hoc nō possz fieri nisi fiat iu-
diciū vniuersale in quo recipiant
vniuersalem confusionem. Un̄ si
ista publica cōfusio et ḡn̄alis non
fieret mala opera et p̄c̄tā nō puni-
rent ad suū cōplementū nec de-
daret eis vltimā retributiōē. Un̄
nihil magis abhorrēt et timēt ma-
li hoies q̄ confusionē et nihil ma-
gis p̄tra volūtatem eoz. et iō ma-
gis vellēt puniri quacūq̄ alia pe-
na q̄ comparere corā deo et corā
oibz hoibus et angelis. Et quia
super oīa homies vellēt q̄ secre-
ta cordiū nō cognoscerent et cogi-
tatiōes eoz quia nihil magis vult
homo malus abscondere q̄ consi-
lium secretū sui cordis et intencio-
nem malā et falsā et dolum exētes
in corde. et ideo p̄ necessariū erit
q̄ cōsilia secreta cordis et male co-
gitatiōes et intentiōes et doli et frau-
des que erant occulte publicētur
et manifestantur tanta manifesta-
tione tāta claritate q̄ nō possit es-
se maior vt sic fiat publica cōfusio
et tāta qua nō possit esse maior vt
sicut in secreto cordis dilexerūt p̄-
p̄ium honorem secrete et p̄p̄iam
laudem p̄tra honorem dei. Ita se-
creta cordis manifestent oibz ad
eoz confusionem. Sicut em̄ dic-
tum est de operibus malis et con-
silijs cordiū. Ita s̄c̄l̄r dicendū est de
operibus bonis et intentionibus
Un̄ illud qued est cōfusio maloz

opez est laus gloria et honor bo-
noz opez quia sic publicatio bo-
noz opez est causa laudis hono-
ris et glorie. Et iō sicut operibz ma-
lis et cogitationibz debet publica
confusio tanta qua nō possit cogi-
tari maior. Ita etiam bonis operi-
bus et bonis intencōibus debetur
publica laus et tanta q̄ nō possit
esse maior. Un̄ tam boni q̄ mali
laudabūt bona opera et approba-
bunt et vilipendent vituperabunt
et abhorrebunt omnia mala et i se
ip̄is et in alijs quia omēs recte iu-
dicabunt et laudabunt quod laus-
dendum est et vituperabūt quod
vituperandū est et vtentur ratione.
Sic igitur publica confusio et pu-
blica laus publica approbatio et
publica reprobatio de necessitate
concludunt q̄ iudiciū vniuersale
fiet in quo simul omnes homi-
nes compareāt cū omnibus suis
operibz et cogitaciōibus. Ulteri-
etiam quia nō sūt nisi duo iudica-
bilia scz bona et mala que sūt con-
traria inter se. Et ideo qz duo con-
traria magis cognoscūtur vident
et manifestantur q̄ sūt insimul et
vnū p̄ncipali iux aliud vt sic claris-
sime vnū p̄pter aliud magis ma-
nifestetur necesse erit q̄ semel oīa
bona opera simul iungantur p̄-
cialiter et videant vnū iuxta aliud
vt sic per talem approximationē
ipsa mala appareant magis vitu-
perabilia et abhominabilia et ip̄a
b iij

bona appareāt magis laudabilia
vt sic publica pfusio sit maior ppter
publicā laudē. Et publica laus sit
amor ppter publicā pfusione z vnū
augmētāt aliō. sic igr natura bo-
noz opez z natura maloz de ne-
cessitate pcludūt z reqrūt iudiciū
vniuersale oī hōi insimul. et iō ne-
cesse ē q de² correspōdeat eis iux-
eoz naturā alē vniuersū nō possz
eē ppletū q: b̄ deficeret quod fie-
ri nō potest scz q aliquid defici-
at in vniuerso

Sequitur alie racōes q pbāt
b̄ iō et alia fūdamēta ex pte hoīs.

Reterea natura gaudij z na-
tura tristicie pcludūt iudici-
ū vniuersale eē vctuz. Vñ neces-
se est q bonoz gaudiū sit tñ q nō
possit esse maior z maloz tristicia
sit tāta q nō possit eē maior z b̄ lo-
quēdo de gaudio et tristicia q ve-
niūt ex. z iō qz boni gaudebūt ma-
gis eo qz sua opa videbūt et app-
babunt punice corā deo z hūana
natura tota z corāz oib² āgelis q
si b̄ nō fieret. Et etiaz mali magis
tristabūt de publica pfusione. z iō
ad pplemētuz gaudij z tristicie ne-
cesse ē q fiat iudiciū publicum et
vniūsale corā hoīb² z oib² angel.

Alia ratio.

Reterea hūana natura ē vna
z nō due z tota est iudicabil^r
p iudiciūz retribucōis et totalr est
vn² iudex scz de². Et iō toti hūa-
ne nature puenit iudiciū retribu-

cōis ppletū et finale et cōe vt siml^r
tota iudicē et nō fiāt duo iudicia
sz vnū de oib² siml^r. Vñ cū oīs
hoies sint pmiabiles vel punibi-
les p iusticiā cū sint eiūsd nature
puenit valde q fiat vnū iudiciūz
gñale in quo simul sit tota hūana
natura qz p finalez retributōez to-
ta hūana natura cōplebit^r z sūma-
bit^r. et ideo tota simul d³ psūmari
z cōpleri q̄tū ad vltimū pplemen-
tū. et ideo final^r et cōpleta retribu-
tio ē vltima forma cui nihil āpli^r
addeē nec diminueē. Vñ valde in-
racōale esset q quilz hō p se sepa-
ratū cōplerē sine alio z reciperet
suā vltimā retributōez siue i bono
siue in malo qz q̄uis vn² hō sit p
qz altero q̄tū ad gñationez z vn²
moriat^r pus q̄ ali². Ita q nō oīs
insil^r generent nec in siml^r moriant^r
tñ nō ppter hoc vn² d³ pus iudi-
cari iudicio finali q̄ alē nec psūm-
mari nec ppleri qz ista pōritas vl^r
posterioritas non est alicui a seip-
so sz ab alio nec aliq^s ppter istam
pōritatez vl^r posterioritatez merē
vl^r demerē qz null² meruit vel de-
meruit qz esset pōr vel posterior. z
ipā retributio final^r cuiusl³ d³ fie-
ri fm ppria merita vl^r demerita. et
sic postq pōritas vl^r posterioritas
nihil facit ad retributōem cū oīs
hoies sint vn² nature z sūt iudica-
biles iudicō retributōis z ab vno
z eod iudice q finali vnicuiqz pōt
dare insimul suā retributōem fina-

lez. sequit̃ q̃ tota hūana natura ⁊
 quelz eius pars in sil' d̃z iudicari
 finali iudicio retribucōis nec vna
 pars debz p̃cedere aliaz nisi sit ali
 qua causa singulariter et p̃rogatis
 ua spūalis. Uñ oportz q̃ tota hū
 mana natura semel sit tota cōgre
 gata et tota videat seip̃am in p̃pa
 forma qz postq̃ p̃ iudiciū retribu
 cionis d̃z diuidi in duas p̃tes an
 teq̃ finaliter iudicet̃: necesse est q̃
 p̃us p̃iungat̃ vt sit tota simul quia
 diuisio seu particio p̃supponit ali
 quā vnionez. Et quia tota hūana
 natura nūq̃ potuit esse simul et in
 p̃pria forma tēpore meriti ⁊ g̃nati
 onis cōueniens est q̃ tota sit siml'
 tempore p̃mij ⁊ retribucōis vt ille
 due p̃tes g̃nales que fient de hū
 mana natura semel adinuicem se
 videāt p̃nciali et p̃ talē separatiō
 nem vt vna ps scz bonoz sūme
 gaudeat et alia scz maloz tristef
 et in eternuz tota bonoz recordet̃
 de miseria maloz ad eoz gaudi
 um et leticiā et pars maloz epū
 so ad eoz p̃fusione et tristiciā
 quod nō fieret nisi oēs mali semel
 viderent ad oculum omnes bo
 nos et boni viderent omnes ma
 los. Uñ notitia per experienciam
 est perfecta noticia et talis cogni
 tio nō deficiet imperpetuū bonis
 et malis. Opz igitur q̃ tota hūa
 na natura semel sit cōgregata insi
 mul et postea diuidat̃ qz mali ma
 gis cruciabūt̃ in se ip̃is et boni

magis gaudebūt̃ q̃ si hoc nō fies
 ret. Sic igitur ex parte nature hu
 mane cōcluditur q̃ opz q̃ vnū iu
 diciū g̃nale fiat de tota natura in
 simul et ita puenit nature huma
 ne et operibus eius.

Quod iudiciū vniuersale toti
 humane nature requirit resurrec
 tionē generalē insiml' omnium bo
 minum.

Et qz natura humana d̃z cō
 tumari p̃ finalē retributio
 nez. et ideo est iudicabilis iudicio
 retribucōis: et ideo eomō d̃z fieri
 vltima retributio q̃ puenit nature
 hūane. et ideo quia ad humanaz
 naturam p̃tinent corpus et aia qz
 est p̃posita ex natura corporali et
 spūali qz tres nature sūt in vniuer
 so vt declaratū fuit in capitulo de
 natura angelica scz corporalis t̃m
 et natura corporalis ⁊ spūalis insil'
 et ista ē hūana natura. Jgr̃ ad hu
 manā naturā p̃tinet due nature scz
 corporal' ⁊ spūal'. i. corp' ⁊ aia. Jgr̃
 postq̃ ip̃a est iudicabilis et p̃mīa
 bilis et d̃z recipere finalē retribu
 cōez et d̃z p̃pleri necesse est q̃ ius
 dicet̃ tam in corpore q̃ in aia siml'
 qz aia n̄ ē hūana natura nec corp'
 t̃m s̄z vtrūq̃ insil' cōiunctum: et iō
 qz hō est iudicabilis necesse est q̃
 aia remittatur cor̃pori vt hō iudic
 cet̃ et recipiat finalē retributio
 nem. Uñ hō meruit vel demeruit
 nō in corpore t̃m nec in aia t̃m s̄z
 vtroq̃ simul. Jgitur sil' in corpore
 b v

et aia d3 iudicari 7 pmiari vel pu
niri finalit et in corpore et in aia si
mul d3 recipere sua vltiaz retribu
tionē q̄uis em̄ aia statim d3 exit a
corpore vel pmiatur i celo vel pur
gatur i purgatorio vel dāpnatur i
inferno n̄ nō est cōpleta retributio
nec finalis nisi aia remittatur cor
pori qz aia nō est hō nec corp⁹ est
hō. 7 qz iudiciū vniuersale retribu
tionis in quo d3 eē finalis retribu
tio fieri d3 simul de tota hūana na
tura sequitur d̄ necessitate q̄ tota
hūana natura resurget i corporez
q̄ quelz aia recuperabit corp⁹ p
prium. Tñ opz q̄ quilz hō qui ē
pars hūane nature cōpareat in vl
timo et finali iudicio quod respic
cit totā naturā hūanā et totaz cō
munitatē et totam vniuersalitātē
hoim inq̄tum sunt hoies vt sic to
ta natura hūana cōpleta sit cū oī
bus suis partib⁹ et siml et nihil de
ficiat d̄ hūana natura. Igitur insi
mul colligata sunt resurrectio gñā
lis et iudiciū. Itē etiā hoc idē re
quirit cōplemētum vniuersi qd̄ cō
stat ex tribus naturis scz ex corpo
rali tñ ex spūali tñ 7 ex natura cō
posita ex vtriqz. q̄ cū natura cor
poralis tñ maneat in eternū et na
tura spūalis tñ maneat internum
necesse est q̄ natura cōposita ex
vtriqz maneat in eternū. et qz i na
tura hūana sit separatō istāz dua
rum naturaz p mortē seq̄tur q̄ in
vniuersali et finali retributōe in q̄

oīa cōplebūtur q̄ tota hātura hu
mana reitegrabitur tā in corpore
q̄ in aia s3 nō iū eodē statu s3 fm
exigenciā meritoz et demeritoz
qz hoc requirit ordo vniuersi. Igit̄
ordo et cōplemētum toti⁹ vniuer
si requirit q̄ fiat vniuersal retrib
tio et cōpleta oīm meritoz et de
meritoz vt nihil remaneat ipuni
tū nec iremunitū vsqz ad imūz
ordo 7 etiā pplemētū vniuersi req̄
rit q̄ sint tres nature iā dicte. Igit̄
ex istis cōcluditur gñalis resurrec
tio hoim bonoz et maloz et post
q̄ aia manebit in eternū necesse ē
q̄ cord⁹ suū maneat in eternū siue
in bono siue in malo qz vtrūqz est
ad decorē et pulchritudinē vniuer
si qz totū erit fm rectū iudiciū et
iusticiam in qua cōsistit decor et
pulchritudo vniuersi. Tñ nō pōt
esse q̄ pars aliq̄ hūane nature res
maneat in eternum et alia nō qz ē
vna natura. et iō vel tota d3 rema
nere vel nihil de ea. Et iō postq̄
aia remanet ppetuo necesse ē etiā
q̄ corp⁹ remaneat ppetuo nec po
test esse q̄ aliqua aia recuperet su
um corp⁹ 7 aliqua nō qz ordo vni
uersi req̄rit q̄ tota hūana natura
remaneat in eternū tñ in corpore
7 aia. Et iō q̄uis pueri nō eēnt iu
dicabiles qz nihil demeruerūt ex
ppria culpa nisi ex culpa aliena q̄
iputatur eis nisi sint baptizati. ac
tñ ppter cōplemētum vniuersi ne
cesse erit eos resurgere quia nō so

lum iudiciū gñale requirit resurre
ctionē oīm hoīm. ymo etiā ordo et
complementum vniuersi.

Alia ratio.

Item etiā iaz declaratū ē in
capitulo et tractatu d lapsu
q̄ hūana natura in primo statu p
fecto fuit fctā immortalis. S3 mors
intrauit p̄p̄ culpā penāz punitōez
primi hoīs vt declaratū est. ita q̄
si primus hō nō peccassz nūq̄ aia
fuissz separata a corpore et aia rea
liter et finaliter fuisset remunera
ta in glia. et ideo intēcio dei erat
q̄ hūana natura sil' in corpore et
aia maneret in eternū. Ergo cū hu
mana natura nō obstāte q̄ mors
intrauerit p̄pter p̄ctm̄ debeat reci
pere vltimā mercedē scdm̄ merita
vel demerita. seq̄tur q̄ reintegra
bitur i corpore et aia qz istomodo
de⁹ ordinauerat q̄ in corpore et
aia eternaliter remuneraret v' pu
niretur. vñ postq̄ de⁹ nō destruxit
naturam hūanam s3 fecit eaz mul
tiplicari vt ad oculuz ptz. sequit̄
q̄ ip̄e vult q̄ d natura humana fi
at illud quod ip̄e finaliter ordina
uit. Et iō p̄pter primā ordinatio
nem dei opz q̄ tota hūana natu
ra sil' in corpore et aia recipiat suā
vltimā mercedem etē.

Alia ratio.

Reterea cū iaz declaratū sit
q̄ opz q̄ resurrectio fiat cū
nos videam⁹ ad oculū q̄ hoies
moriuntur et tñ nō resurgūt qz vi
demus corpora eoz remanere in
terra signū ē q̄ spectatur resurrec
tio gñalis oīm insimul postq̄ oēs
debent resurgere.

Alia ratio.

Item vel null⁹ resurgeret v' l'
oīs resurgent. Igr si aliq̄s
resurrexerit iam argumētum est q̄
oīs resurgēt. Sed iam resurrexe
rit xp̄s ver⁹ hō q̄ fuit vere mortu⁹
Igr etiam oēs resurgēt qz resurrec
tio debetur nature hūane nec est
ipossibile postq̄ iam fctm̄ est sicut
em̄ vn⁹ potuit resurgere. Ita etiā
oīs per eā virtutē qua ille resur
rexerit poterūt resurgere. Sed q̄ iā
xp̄s qui fuit verissime mortuus re
surrexit a mortuis et viuat i corpo
re et aia in eternū hoc certissimuz
est et nō dubiuz qz si xp̄s nō resur
rexerit a mortuis s3 adhuc est mor
tuus quero vñ venit tota xp̄ianiz
tas que añ nō erat que tota fūda
tur in xp̄o et radicatur et in nomi
ne ch̄risti est fundata que tota cre
dit in ch̄ristum et in nomine ch̄ris
ti facit oia. Si ei ch̄ristus adhuc
est mortuus cū fuerit ita crucifix⁹
et ab inimicis suis occisus et fue
rit summe pauper nihil hñs i hoc
mūdo quero quis hoīz aus⁹ fuissz

predicare ipm post mortem suam
 queso quis predicasset ipsum per
 totum mundum cum tanta fortitudi-
 ne quis fuisset ita stultus. Sed cum nos
 videamus ad oculum ipsam christi
 anitatem sic fundatam sic ordinatam
 sic regulatam et sibi totaliter obe-
 dientem et sciamus verissime fuisse
 mortuum et sepultum sic comparemus
 omnia illa que secuta sunt post ad-
 ipsam mortem impossibile est esse quod
 ipse adhuc sit mortuus quia nisi ipse
 met fecerit omnia illa que secuta
 sunt mortem suam nullus alius fecisset.
 Si enim granum frumenti quod po-
 nitur et sepellitur in terra totaliter
 moriatur et non reuiuiscat tunc ni-
 hil amplius apparet de eo super ter-
 ram nec se multiplicat. Si autem
 sequatur multiplicatio signum est
 quod granum reuixit et uiuificatum est.
 Ita similiter postquam christus vere mor-
 tuus fuit et sepultus si non reuixit
 in eternum nec in eo sit virtus per
 quam resurgeret. sequitur quod nulla
 multiplicatio secuta est mortem su-
 am. Sed cum ad oculum videamus
 christum fuisse multiplicatum in i-
 finitum post mortem suam et con-
 uertisse infinitos homines totaliter
 ad se ipsum ad suam fidem ad suum
 amorem ad moriendum pro ipso
 sequitur quod ipse verissime. Iterum
 factus est unus et resurrexit. hoc
 non potuit fieri nisi in eo esset vir-
 tus aliqua sed non humana quia cor-
 pus non potuit se ipsum facere vi-

uum nec anima potuit suscitare cor-
 pus suum. Igitur sequitur quod ibi
 erat virtus dei que hoc fecit. Igitur
 virtus diuino suscitauit christum
 a mortuis. Igitur deitas erat
 cum corpore. Sic igitur postquam
 de facto iam christus resurrexit a
 mortuis. sequitur quod omnes homines
 resurgent eadem virtute et poten-
 ciam per quam ipse resurrexit sed non
 in eodem statu sed membra sua scilicet chris-
 tiani fideles resurgent sibi similes
 et omnes alii qui fuerunt ei contrarii
 resurgent ei dissimiles quare sequitur
 quod resurrectio generalis erit.
 Cum igitur causa et ratio quare resurrec-
 tio fieri maneat quoniam quis homines mo-
 riantur quantum ad corpus. Sequitur
 quod deus ad quem pertinet facere
 illam resurrectionem corporum fa-
 cit eam loco et tempore congruis
 et opportunis. Unde virtus et cau-
 sa resurrectionis ex parte nature
 humane seu hominis est ipsum me-
 ritum vel demeritum quod factum
 est per animam simul cum corpo-
 re. et etiam complementum vniuer-
 si. Et ideo quoniam homo moriatur
 semper remanet causa resurrectio-
 nis. Et ideo necessario oportet quod
 resurrectio corporum fiat quia ali-
 ter esset vacuum in vniuerso.

Argumentum quod erit quod de
 terra iterum formentur eadem cor-
 pora que prius erant.

¶ Aut de terra possint formari illa eadē corpora q̄ pri⁹ erāt insit et hoc iā patz et pōt maifestari per illa q̄ iā facta sūt. Certū ē ei q̄ de⁹ a principio formauit imunerabiles spēs creaturaz de vna et eadem terra qz oēs spēs arborz herbaz aialū et corpora hoim formata sūt de vna et eadē terra. si igr̄ h̄ potuit fieri q̄re fieri nō poterit de eadē terra sic d̄ plurib⁹ ex q̄b⁹ cōpositū erat quodl3 corp⁹ hūanuz itez fiat idē corp⁹. ita q̄ q̄l3 corp⁹ fiat de suis pprijs puluerib⁹ i qui bus resolutū fuit et hoc per potentia virtutē et volūtate dei marie qz iusticia hoc req̄rit. ita ei possibile est q̄ corp⁹ hūanuz qd̄ semel fuit itez fiat de suis pprijs pluerib⁹ sic q̄n nō erat formatū fuit de terra et si possibile fuit tot corpora hoiz q̄n nō erāt fieri q̄re nō erit possibile illa eadē corpora postq̄ sel fuerunt. itez referi per manū dei et reformari et si fieri potuit q̄ aliq̄ corpora essent icorruptibilia sicut sunt corpora celestia q̄re fieri n̄ poterit vt etiā corpora hoim fiat icorruptibilia per manū dei. si igr̄ de⁹ fecit mundū et hoiez q̄n n̄ erat ex sola bñplacito sua q̄re etiā n̄ reformabit corpora hūana. itez iusticia req̄rēte et meritū et demeritū etiā hoc requirētib⁹ et clamātib⁹ et ordinē vniuersi hoc req̄rente. igr̄ videtur q̄ ipossibile ē q̄n de⁹ faciat resurrectionē gñalē oim corporuz

hūanoz postq̄ iusticia merita et demerita et cōplemētum vniuersi h̄ req̄rāt et ipm nō pōt negare sed ipm q̄n faciat qz ita ei cōuenit.

Quod iudiciū vniuersale cum suis cōditionib⁹ oñditur de necessitate eē futurū ex pte honoris dei

Elarātū ē at q̄ iudiciū vniuersale cū resurrectionē gñali est venturū i vniuerso et hoc ex pte nature hūane qz ita puenit ei. sed nūc oñditur hoc idē ex pte honoris dei q̄ de necessitate fiet. vñ ne necesse ē q̄ iudiciū retributiōis fiat siue in gñali sic in particulari et h̄ ē radix. Si ei de⁹ ex sua bñplacito nullo req̄rente fecit hūanā naturā cū nō esset mltō magis facit debitam retributiōem et hoc qz merita vlt⁹ demerita hoc req̄rūt et clamāt et totū vniuersū clamat. et iō quā si coact⁹ et req̄sit⁹ opz q̄ de⁹ faciat iudiciū retributiōis et tribuat vnicuiqz illud qd̄ ei debetur et cōpleta retributiōe in eternū tal⁹ maneat et null⁹ ali⁹ nisi de⁹ pōt facere finalē retributiōem qz null⁹ nisi de⁹ pōt correspōdere meritū vlt⁹ demeritis nec pōt esse talis iudex retributiōis. Et qz iudiciū final⁹ retributiōis ē op⁹ soli⁹ dei ex se vt iā declaratum ē i capitulo de honore dei et qcquid de⁹ opatur extra se totū operatur ad suū honore et ad suā laudē et glām. et iō qz iudiciū finalis retributionis est vltimum op⁹ dei circa naturā huma

nam qz ibi fit totuz cōplemētum.
et ideo opz qz in suo vltio ope de
operet maifestādo honorē sue prā
tis sue sapiēcie sue iusticie et recti
tudis. Tñ dare vnicuiqz qd suuz
est. est opz prātis sapiēcie et iusti
cie. et iō necesse ē qz fiat ad tāta lau
dem honorē et glām sue prād sue
rectitudinis et iusticie qz nō possit
maior esse. et iō opz qz in tali ope
re iudiciali maifestetur i sūmo sua
maiestas prās sua sapiēcia et suā
maxia iusticia et rectitudo vītatīs
hoc aut nō fieret si de quolz hoie
tm fieret iudiciū particulare et se
cretuz. et iō necesse ē qz de faciat
iudiciū vltimū finalis retributōis
corā oī creatura q poterit cogno
scere et iudicare et oīs creatura te
stetur et cognoscat suū iudiciū esse
rectissimū et oēs cognoscāt rectitu
dinē sue iusticie. et iō necesse ē qz fi
at iudiciū vniuersale in quo pñci
palit oīs creatura rōalis erit vtrū
deat et clarissime cognoscat iudici
um dei eē verissimū. et qz istd iudi
cium dz eē honorabilissimū et per
fectissimū vt nihil deficiat de hīs
qz pertinet ad iudiciū. Ideo opor
tebit qz in isto iudicio fiāt manife
stissime declaratiōes oīm meritoz
et demeritoz et etiā ferātur sentē
cie irrenocabiles fm exigenciam
meritoz et demeritoz et finaliter
fiāt iustissime retributōes pñioz
et stipēdioz qz iudiciū finale req
rit ista vt in declarationibz meri

toz maifestetur auctoritas et sum
mitas prātis et maiestad et iustis
retributōibus stipēdioz maifeste
tur plenitudo sue iusticie et boni
tatis Et qz radix retributōis et re
munerationis est itēcio occulta in
corde cuiuslz et fm talē intēcione
dz fieri iudiciū et retributō. et ideo
vt apprissima et lucidissima decla
ratio meritoz et demeritoz sic ne
cesse est qz corda et itācijas et cō
silia secreta cordiuz clarissime ma
nifestetur videantur et cognoscā
tur ab oībus. et iō necesse erit qz cō
sciencia secreta cuiuslz nō solū sibi
met sit maifesta. ymo etiam oībus
alijs. et sic oportebit qz liber vniū
cōsciencie et cuiuslz apiatur et oīs
merita vlt demerita in psciēcia cu
iuslz clarissime et maifestissime co
gnoscat. Et sic necesse erit qz oīa
opera et facta cuiuslz scripta sūt
in psciēcia vt sic qlz cognoscat tā
ta certitudie tāta veritate oīa ope
ra et facta tā pñcia qz alioz qz nō pōt
esse maior certitudo. et iō qz nihil
magis certum ē cuiuslz qz psciēcia
pñcia qz nihil est ei magis pñs et
ideo oportebit qz i cōsciencia rehu
ceant oīa opera facta et intēciones
vt sic fiat appertissima declaratio
oīm meritoz et demeritoz. et sic
oīs iudicent et clarissime verita
tem equitatē et rectitudinē iuditō
rum dei vt scz quilz cognoscat qz
iustissime ē remunerat fm sua me
rita vlt demerita. et nō solū de se

ipso s; de quocūq; alio. Et q; i isto iudicio opz q; feratur sentēcia finalis iuxta exigenciā meritoꝝ vel demeritoꝝ et q; nō poterūt eē ibi nisi due partes sc; bonoꝝ et malorum. et iō necesse erit q; sint due sentēcie vna cū bonis et alia cū malis q; istud iudiciū fiet ad honorē et gl̄iam p̄tatis et maiestatis dei: ideo oportebit q; fiat cū tāta solēp̄nitate et magnificentia q; nō possit cogitari maior. et q; bonoꝝ p̄tatis est q; timeatur ab oībus et maxie potestatis iudiciarie q; de se ipoztat terrorē et timorē. et ideo oportebit q; iudex oīdat in ipō iudicio yniuersali tātam p̄tatem tantā maiestatem q; nō possit magis maifestari. et iō necesse erit q; in illo iudicio fiāt oīa illa que p̄nt facere illā potestati timeri q; de? est summe timend? et maxie inq̄tum iudex et iō opz q; in summo iudicio opzpareat vt sūme timend? tanq̄ iudex vt sic oīs creatura in summo timeat ipz tanq̄ iudicē quia iudex inq̄tum iudex timeri debz. et ideo summo iudex sūme timeri debz et maxime quādo iudicat principalliter. Et ideo tale iudiciū erit necessario summe timēduz sūme terribile. et ideo q; tale iudiciū fiet vt fieri debz vt nihil possit defficere de hijs que pertinent ad iudiciū ppter hoc et añ iudiciū et in ipō iudicio oportebit q; sit sūm? timor summus terror summu? nec

mor vt nō possit esse maior quia ita requirit potestas et maiestas tanti iudicis. Et etiam hoc requirit contemptus ipsoꝝ malozū hominū qui cōtempserunt deū et nō timuerunt eum offendere vt scilicet tunc in summo timeant ipsum tanq̄ iudicem. et ideo omnes culpabiles tunc tantum timebunt in iudicio yniuersaliter q; cogitari non pōt. Sed boni quia timuerunt eum offendere et sciēnt se ipsos sine culpa. Ideo q̄uis timeant ipsuz tunc tamē propter talem timorem nō affligentur quia securi erunt de eozum saluatione. Sic igitur considerando honorē dei et opus iudicij finalis poterimus concludere omīs conditiōes que debent esse in vltimo iudicio quia necesse erit q; fiat ad summū honorē laudem et gloriā diuine maiestatis q; istō erit perfectissimum opus dei et vltimuz. et ideo oportebit q; sit honorabilissimum et excellentissimum et solempnissimum et summe manificum super omnia opera que fieri possūt maxime quia iudiciū importat honorem de natura sua et super omnia opera pertinet ad honorē. Et ideo quia deo conuenit maxime honor et per consequēs maxie cōuenit ei facere iudiciū quia ē opus honoris. Et sic honor dei de necessitate pcludit iudiciū yni

uersale eē venturū et etiā cōcludit
oēs cōditiones istius iudicij.

Quod auctoritas infallibil' libri
scripture seu libri dei etiā dicit iu-
diciū vniuersale esse futurū cui in
sūmo ē credendum.

Et qz iā declaratum fuit q
duo sūt libri scz liber creature
et liber scripture et yterqz est dei et
ābo correspōdēt. Et iō qz iā pbatū
est q liber scripture scz biblia ē lib
dei. et ideo qz liber scripture i ytro
qz testamēto dicit et affirmat iu-
diciū vniuersale eē vērū et dicit
formā et modū qliter fiet et qz erit
iuder vniuersalis oīz qm nouū te-
stamētū dicit et affirmat ihm xp̄s
qui ē de⁹ et homo et vēr⁹ fili⁹ dei
vt iā pbatum ē et declaratū esse ve-
rum iudicē vniuersalē oīm et ipse
loquit de seipso dicēs se eē talē iu-
dicē venturū in fine mundi et iudi-
catūz oīs hoies et qz resuscitabit
et faciet oīs resurgere et qz reddz
vnicuiqz iuxta opa sua sic bona si-
ue mala. Sic igr̄ taz ex testimoio
libri creaturaz q nō mēciūtur tā
ex auctoritate ifallibili libri scrip-
ture q est auctoritas dei et filij dei
que in infinitū certior ē oī rōe pclu-
ditur iudiciū vniuersale eē absqz
dubio vērū et gñalez resurrectō-
nem omnium hominum:

De pparatiōe illi⁹ diei iudicij
ad oēs alios dies pcedentes.

Et qz dies iudicij erit vltia
dies et finis oīm diez et i il-
la die oia opa fctā i alijs dieb⁹ p-

cedētib⁹ ab iūcio mūdi pgregabūf
et apparebūt insimul et recipient
suā mercedē. et ideo illa dies com-
paratur ad alios dies pcedētes sic
vniuersale ad particulare sic totū
ad partes qz illa dies iudicij erit
dies vniuersalis et cōtinebit in se
oīs dies pcedentes in virtute qz
oīs sunt pars. Et qz oia opera fa-
cta a principio mūdi in oibus die-
bus pcedētib⁹ vsqz ad illam diē
cōgregabuntur in illa die et simul
erūt et apparebūt siml' discutiēdo
et iudicabūtur et pmiabuntur
vel ad bonū vel ad malum et quic
qd dispersū et diuisū factū est in
oibus diebus totum siml' erit i illa
die. Et iō illa dies iudicij erit ma-
ior sola q oīs alij pcedētes et va-
lebit tm̄ sic oīs dies qz oia ope-
ra alioz diez erunt in illa die. Et
etiā qz deus in illa die tm̄ vl' pl'
opabitur qruz alijs dieb⁹ pcedē-
tib⁹ qz sū resuscitabit et reficiet in
illa die oēs hoies quos diuersi in
alijs dieb⁹ a pncipio mūdi fecit et
faciz eos imortales qm ad corp⁹
liz nō i eodē statu s3 fm merita vl'
demerita. et iō illa dies erit sola ip-
sius dei qz sol⁹ de⁹ opabit in illa
die et hoies nihil operabūtur qā
alijs dies pcedētes fuerūt dies ho-
minū qz fuerūt dati hoib⁹ ad ope-
randū et illa dies tota erit dei qā
nllū op⁹ fiet i illa die fiet nisi op⁹
vltimū dei et oēs creature cessabūt
opari. ecce igr̄ diuisionē diez et di-
stussionē qz vltima dies erit dies

dñi et om̃s alij dies sunt dies boi
num et hoc ppter opera. Et q̃ illa
dies erit soli⁹ dei. ideo erit maxia
dies nobilissima et solēpnissima. ⁊
ideo etiā quia illa dies erit tota ip
sius dei sicut alij dies hois sic ho
mines vsq; ad illā diem operabū
tur et ampli⁹ nihil operabūtur s̃
solum recipiēt mercedē suoz ope
rum. Item etiā post illā diem de⁹
nihil operabitur q̃ illa erit sua. et
iō necesse erit q̃ oia opa sua clau
dantur in illa die. et iō necesse erit
q̃ in illa die de⁹ ostēdat opera sue
prātis sue sapiencie bonitatis ⁊ iu
sticie in sūmo q̃ ampli⁹ nil opera
bitur. Et iō oportebit q̃ tūc in illa
die operetur tm̃ q̃tū fieri poterit
ad honorē laudem et glām sue sū
me prātis et maiestatis et sue sum
me sapiencie ⁊ iusticie. ⁊ sic in illa
die necesse erit q̃ de⁹ ostendat suā
glām suā magnificēciam et suam
maiestatē in operib⁹ suis et ostē
dat se eē dñm iudicē oim. Et iō q̃
illa dies erit soli⁹ dei et oia opera
dei claudētur in illa die sicut ope
ra hominū clausa erūt oportebit
q̃ in illa die fiant opera summi ti
moris et opera sūme vindicte ⁊ sic
dies illa iudiciij erit perfectio et
cōsummatio et cōplēmētum oim
diez. Et iō om̃s dies respiciunt ⁊
currūt ad illam diē quasi ad suum
cōplēmētum q̃ om̃s dies recipi
unt in illa die suas remuneratōes
et mercedē. et iō om̃s dies pceden
tes essent frustra et vani nisi veni

ret illa dies. et iō om̃s dies quasi
naturaliter expectant illaz diē. Et
sicut lapis appetit centuz et om̃s
partes terre tendūt ad vnū centū
Ita oēs dies ad. tendūt illā diē tā
q̃ ad suā quietē quia illa dies erit
gñalis finis oim diez et primum
et retributio oim diez. Sicut igitur
op⁹ dei erit cōplēmētum ope
rum hois. ita illa dies erit cōple
mentum alioz dierum.

De memoria illius diei vltime

Et q̃ opera oim diez respici
unt op⁹ illius diei et expec
tant q̃ necesse est q̃ oia opera pre
cedenciū diez cōiungantur cum
opere illius diei sicut corp⁹ cū aīa
et materia cū forma q̃ opera pre
cedenciū diez sunt opa meriti vlt
de meriti et op⁹ illi⁹ diei erit op⁹
retributionis munerationis et re
muneratiōis et appbationis vlt
re pbatōis et iō de necessitate ope
ra oim diez apparebūt in illa die
quia aliter essent vacua. vt scz iu
dicentur et discutiētur et recipiēt
mercedem eis cōuenientem. et iō
memoria illi⁹ diei esse d̃z cōtinua
in oib⁹ hoibus qui debēt opera
ri et sunt operadores oim operum
que in illa die apparebūt quia illa
dies erit ppter opera hominū ad
dandum cōplēmētum eis. Et iō
cu⁹ op⁹ cuiusl⁹ respiciat op⁹ illi⁹
diei d̃z illa dies cōtinua eē in me
moriam et in opere cuiusl⁹ diei. Un
cū hō sit liber ad operādum bonū
vel malū et nō operetur de neces

litate et magis inclinatur ad malū
 q̄ ad bonū necessaria est in eo con-
 tinua memoria illi? dici ut excitef
 vsq; ad vltimū de potēcia ad ope-
 randū bonū et ad fugiēduz malū
 ut sic continua memoria illius di-
 ci expellat ad se om̄em negligēci-
 am et generet in eo maximā dili-
 gēciā. Et sic memoria illi? dici ē
 stimul? pungēs hoīez ad bñ ope-
 randū. vbi aut nō ē memoria illi?
 dici nō pōt esse bonū op? s; malū
 Dis em̄ artiffex et operari? dū co-
 gitat q̄ opera sue artis veniēt in iu-
 diciū illud et ad examē tūc ope-
 ratur meliori mō quo pōt. sic hō
 si cogitet illum diē in quo oia ope-
 ra sua iudicabūtur operabit melio-
 ri mō quo poterit aliter erit piger
 et negligēs. et magis sine cōpara-
 tione d; esse diligēs vt meliori mō
 quo poterit operetur qz operā sua
 exaiabuntur p̄ quecūq; scz per sū-
 mū iudicē qui errare nō pōt. et sic
 memoria illi? dici est maxie influ-
 encie et maxie virtutis ad bñ ope-
 randū et fm̄ q̄ erit maior vel mi-
 nor memoria fm̄ hoc meli? et ma-
 gis vel min? influet. Si autē nul-
 la sit memoria nihil ifluet et sic nul-
 luz op? erit bonū. Itē etiā illa d;
 esse in p̄tinua memoria qz erit ma-
 xima dignissima et solēpnissima
 inter om̄s dies et erit dies dñi pu-
 ra. et iō est digna vt habeatur icō-
 tinua memoria aliter est maxim?
 cōtemp? dei nisi hō p̄tinue recor-

detur de illa magha die sua et de
 illo opere maximo suo quo faciet
 in illa die circa totū hūanū gen?
 Sic igitur ppter maximā vtilita-
 tem ad fugiēduz cōtemp? dei ne-
 cessaria est cōtinua memoria illi?
 dici. Sūt autē tres p̄ncipales di-
 es q̄ dñt manere in memoria hoīs
 scz dies natiuitatē ei? et dies mortē
 ei? et dies iudicij que ē finis. Isti
 tres dies claudūt om̄ez hoīez et se
 hñt p̄porōnent qz añq̄ sint isti di-
 es sunt icertissimi et null? ē cert?
 de eis donec sūt. Null? ē cert? de
 die natiuitatē nisi qñ nat? est. Itē
 sicut nihil cerci? morte. Ita nihil
 incerci? die mortis. Ita nihil cer-
 ci? d; esse hoī q̄ iudiciū et nihil in-
 certius q̄ dies et hora eius.

De finali executiōe iudicij et ge-
 nerali separatōe bonoz et maloz

Acto autez et completo iū-
 dicio vniuersali tunc necesse
 est q̄ fiant due cōgregationes et
 due societates ex tota hūana natu-
 ra et om̄s boni faciāt vnā societas-
 tem et agregationē et oēs mali fa-
 ciant suā et sic erūt due societates
 opposite adinuicē. Et qz etiā natu-
 ra angelica iam a p̄ncipio mundi
 fuit diuisa in duas societates op-
 positas vt iam declaratū est. et q̄a
 p̄im? angel? qui recessit de celo
 est caput oīz maloz angeloz qui
 sunt mēbra ei? et om̄s hoīes mali
 sunt incorporati cū dyabolo ma-

gho et facti sunt mēbra eius vt de
claratur ē. Et om̄s hoies qui non
sunt mēbra xp̄i de necessitate sunt
mēbra dyaboli. et iō sūt et semel to
ta illa societas tam maloz ange
loz q̄ maloz hoim descendet ad
locū ppriū sibi et cōueniētem scz
ad centū terre. vbi est inferi⁹ vt in
eternūz puniātur ibi et tormētēf.
Inqua societate p̄m⁹ angel⁹ erit
caput et p̄nceps et sic oēs mali ho
mines tam in corpore q̄ in aīa et
naliter cruciabūtur vt iam declar
atum fuit in capitulo de tristitia
ad plenū. et sic tam mali angeli q̄
mali hoies habebunt eternaliter
vnum et idē caput. Sicut aut̄ ma
li angeli et mali hoies faciūt vnū
corp⁹ et vnā societate. Ita boni
angeli et boni hoies faciūt aliā so
cietatem et aliud corp⁹ vbi xp̄us
erit caput. Sed sic p̄m⁹ angelus
cum tota societate sua tam ange
loz q̄ hoim descēdet ad suā ciuit
tatē infra terrā. Ita xp̄s cū tota sua
societate tā bñoz āgeloz q̄ hoiz
glificatoz in corpore et aīa ascēdēs
ad suam ppriā ciuitatē celestēz in
sācto loco celi vbi oīa illa gaudia
erunt que declarata sunt in capi
tulo de gaudio Sic ḡ hoies adbe
rentes dyabolo eternā tristitiā pa
cient et cruciabuntur cum eo. Et
hoies adherētes xp̄o ieternū gau
diū debūt cū eo et cū angelis ei⁹ i celo
Ad quod gaudiū nos producere
dign et ih̄s xp̄s fili⁹ dei et virgis

glorise qui vīuit et regnat de⁹ bñs
dictus in scloz secula Amen.

Et sic explicit liber creaturarūz
seu liber d̄ hoie pp̄t quē sūt alie cre
ature ichoat⁹ et icept⁹ ē a reuerā
do raymōdo sebeide i artib⁹ et me
dicina m̄grō et i sacra pagina egre
gio p̄fessore regēte i alma vniuer
sitate studiū tholosani. Anno dñi
m. cccc. xxiiii. et p̄plet⁹ et teriat⁹ i
eadē vniuersitate. Anno dñi. M.
cccc. xxvi. xi. die mensis februa
rii que fuit dies sabbati ad gl̄iam
laudē et honorē sanctissime trini
tatē et gl̄iosissime virgis marie ma
tris dñi n̄rī ih̄s xp̄i filij dei et ad vti
litatē oim xp̄ianoꝝ alioꝝ hoim.

A.4.5.

JHEIN 10212

7

4-2-4

94 form